

31
Witalis
1
1933. g. 24. aprīļa

SODU LIKUMS

ar likumdošanas motīviem un sīkiem komentāriem,
kā arī ar alfabētisko un citiem rādītājiem.

Izdevumam pievienoti sakārtotā veidā Kara sodu likumi, Sodu likums par akcīzes noteikumu pārkāpumiem, sodu noteikumi par kontrabandu un citi soda normu noteikumi, kā arī Disciplinārsodu likums un grozījumi Kriminālprocesā.

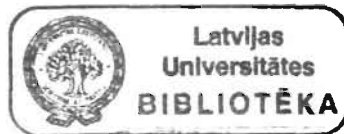
Sastādījuši:

Pauls Mincs,
Latvijas Universitātes profesors.

Herberts Ehlerss,
Saeimas Kodifikācijas nodaļas vadītājs.

Pēteris Jakobi,
Tieslietu ministrijas pastāvīgais juriskonsultācijas loceklis.

Jānis Lauva,
Saeimas Kodifikācijas nodaļas sekretārs.

Rīgā, 1934. g.

Priekšvārds.

Jaunpieņemtais Sodu likums ir vairāk kā 13 gadu neatlaidīga darba rezultāts, un tā izstrādāšanā bija nodarbinātas vairākas sevišķi šim nolūkam pie Tieslietu ministrijas un Ministru kabineta nodibinātas komisijas, kā arī Saeimas Juridiskā un Sodu likumu komisija.*)

Vecā kodeka 687 pamatpantu un daudzu noveļu vietā jaunais Sodu likums aptver tikai 584 pantus, pie kam no agrākiem pantiem palikuši ne-grozīti tikai 36.

Kaut gan par jaunā kodeka pamatu likti 1903. g. Sodu likumi, tomēr ievēroti nevien mūsu valsts ipatnējie apstākļi, bet arī Šveices (1918. g.), Čehoslovākijas (1926. g.), Vācijas (1927. g.) un Itālijas (1930. g.) jaun-izstrādātos kodekos ieviestie principi.

Šā izdevuma nolūks ir sīki norādīt, ar ko atšķiņas jaunais likums no 1903. g. kodeka un aiz kādiem apsvērumiem attiecīgie panti grozīti, kā arī pēc iespējas atrisināt tos jautājumus, kas praksē varētu celties, piemērojot jauno kodeku.

Zem atsevišķiem pantiem vai pantu grupām ievietotos norādījumos uz Taganceva komentāriem minētās lappuses zīmējas uz P. Jakobi sastādīto un 1922. gadā „Letas“ izdoto grāmatu „1903. g. 22. marta Sodu likumi“.

Sevišķu pateicību izdevuma sastādītāji izsaka Rīgas apgabaltiesas pro-kurora kameras biedram N. Ripkes kungam par viņa vērtīgo līdzdarbību.

Šim izdevumam pievienoti sakārtotā veidā Kara sodu likumi, Sodu likums par akcīzes noteikumu pārkāpumiem, sodu noteikumi par kontra-bandu un citi likumdošanas aktu noteikumi, kas aptver soda normas, kā arī Disciplinārsodu likums, ar jauno kodeku saistītie pārgrozījumi un pa-pildinājumi Kriminālprocesa likumos un alfabētiskais un salīdzināmie rādītāji.

Izdevumā ievesti attiecīgie līdz 1933. g. 31. decembrim izsludinātie likumi un noteikumi.

Rīgā, 1934. g. 2. janvārī.

Sastādītāji.

*) Sal. nākošā lappusē iespiesto īsu pārskatu par Sodu likuma izstrādāšanas gaitu.

Īss pārskats par Sodū likuma izstrādāšanas gaitu.

Ar 1918. g. 6. decembra likumu (Lik. kr. 1919. g. 10) un 1920. g. 15. marta likumu (Lik. kr. 177) visā Latvijā ievēda 1903. gada Sodū likumus, kas iznāca latviešu valodā 1923. gada sākumā kā Tieslietu ministrijas sevišķas komisijas sagatavojums. Šo latvisko izdevumu bija tulkojis J. Lauva un rediģējuši Tiesu palātas tiesnesis K. Gaigals un Rīgas apgabaltiesas priekšsēdētājs A. Būmanis.

Jau 1920. gadā pie Tieslietu ministrijas nodibināja komisiju 1903. g. Sodū likumu pārstrādāšanai, kuŗa šās ministrijas pastāvīgā juriskonsultācijas locekļa P. Jakobi vadībā darbojās no 1920. g. 29. jūlija līdz 1921. g. 21. martam, noturot 38 sēdes.

Šās komisijas darbību turpināja tieslietu ministra V. Holcmaņa ieceltā otra komisija, kuŗas uzdevums bija izstrādāt jaunu Sodū likumu un kuŗa darbojās no 1921. g. 8. oktobra līdz 1927. g. 2. februārim, noturot 169 sēdes. Komisijas sastāvs vairākkārt grozījies, un tāni piedalījušās pa visu tās darbības laiku 35 personas. Sākumā komisijas priekšsēdētājs bija senātors M. Gobiņš, bet pēc tam profesors P. Mincs.

Komisijas izstrādāto projektu iesniedza Saeimai caur Ministru kabinetu trijos paņēmiens: vispārīgo daļu — 1923. g. 12. janvāri, politiskos un reliģiskos noziedzīgos nodarījumus — 1924. g. 21. janvāri, bet pārējo daļu — 1928. g. 11. decembrī. Viss šis projekts 1928. gadā iespiests Tieslietu Ministrijas Vēstneša 4.—12. numuros.

Vispārīgo daļu sīki izskatīja un pieņēma sevišķa šim nolūkam no Saeimas Juridiskās komisijas sastāva nodibināta apakškomisija Tiesu palātas priekšsēdētāja A. Kvieša vadībā ar locekļiem: P. Bočagovu, V. Holcmani, N. Kalniņu, F. Menderi un G. Zemgalu; šā pēdējā vietā vēlāk stājās P. Bergis.

1930. g. pavasarī Ministru kabinets, vienojoties ar Saeimas Juridisko komisiju un Saeimas vairākumu, tomēr nolēma ņemt iesniegto Sodū likuma projektu atpakaļ, uzdodot sevišķai pie Ministru kabineta nodibinātai komisijai to vēlreiz pārstrādāt un saskaņot ar jaunizdotām novelēm. Komisijā piedalījās kā priekšsēdētājs tieslietu ministrs J. Pabērzs, kā locekļi zvērināts advokāts V. Alksnis, Saeimas sekretārs J. Breikšs, Senāta virsprokurors A. Charitonovskis, Saeimas Kodifikācijas nodaļas vadītājs H. Ehlerss, Tiesu palātas loceklis P. Engelmans, zvērināts advokāts V. Holcmanis, Tieslietu ministrijas pastāvīgais juriskonsultācijas loceklis P. Jakobi, Tiesu palātas prokurors A. Kaņepīts, Tiesu palātas priekšsēdētājs H. Lazdiņš, profesors P. Mincs, Saeimas priekšsēdētāja biedrs K. Pauļuks, finanču ministrs A. Petrevičs un Valsts kancelejas direktors D. Rudzītis un kā sekretārs Saeimas Kodifikācijas nodaļas sekretārs J. Lauva. Šī komisija ievēlēja no sava vidus apakškomisiju, kuŗa profesora P. Minca vadībā noturēja 44 sēdes, pēc kam galvenā komisijā 23 sēdes izskatīja visu projektu.

Šo projektu Ministru kabinetā 1930. g. 25. septembrī pieņēma un izdeva Satversmes 81. p. kārtībā (sk. Lik. kr. 138). Jauno Sodū likumu Saeimas plēnārsēde nodeva caurskatīšanai speciālai Sodū likumu komisijai (ar priekšsēdētāju J. Pabērzu un locekļiem F. Clelēnu, N. Kalniņu, K. Pauļuku un V. Pussulu), kuŗa, pieprasījusi iepriekš atsauksmi no Senāta, Tiesu palātas, visām apgabaltiesām, visām juridiskām biedrībām, tiesnešu biedrības un zvērinātu advokātu padomes, apsprieda likumu divos lasījumos. Pēc tam, III Saeimas darbībai beidzoties, 1930. gadā izsludinātā Sodū likuma spēkā stāšanās laiks pagarināts Satversmes 81. p. kārtībā četras reizes (Lik. kr. 1931. g. 72 un 185 un 1932. g. 72 un 254), līdz 1933. g. 1. jūlijam. Pa to laiku Saeimas jaunievēlētā Sodū likumu komisija (tāni pašā sastāvā, bet N. Kalniņa vietā iestājoties A. Lūkinam) 1932. g. maijā nobeidza projekta caurlūkošanu trešā lasījumā, un uz tieslietu ministra A. Ozola priekšlikumu Ministru kabinetā, vienojoties ar Saeimas vairākumu vēlreiz ņēma šo projektu atpakaļ un izdeva to Saeimas Sodū likumu komisijas jaunākā redakcijā Satversmes 81. p. kārtībā 1933. g. 24. aprīlī (Lik. kr. 134). Ar 1933. g. 16. jūnija likumu par Sodū likuma un Disciplinārsodū likuma ieviešanu (Lik. kr. 158) Saeima nolika šiem abiem likumiem spēkā stāšanās termiņu uz tā paša gada 1. augustu.

Sodu likums.

PIRMĀ NODAĻA.

Noziedzīgi nodarījumi un sodi vispār.

Pirmais nodalījums.

Vispārēji noteikumi.

1. Par noziedzīgu atzīstams nodarījums, kuŗš tā izdarišanas laikā noliegts likumā ar soda piedraudējumu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 1. p.; Taganceva komm. 1.—6. lapp.)

1. Šā panta saturs pilnīgi atbilst principam nullum crimen sine poenali, kuŗam par pamatu ir tiesiskā aksioma, ka katra darbība tiesiski jānovērtē pēc tā likuma, kuŗš ir spēkā tās izdarišanas brīdī. Šis princips tālāk izveidots 12. pantā.

2. Balstoties uz noliegumu ar soda piedraudējumu, jaunais kodeks, līdzīgi 1903. g. Sodu likumiem, stāv uz „ģenerālprevencijas“ pamata, uzskatot par smaguma punktu „kriminālo draudu“ atturošo spēku, pie kam ar šo draudu nenovēršamo izvešanu šādā vai tādā veidā attiecībā uz vainīgo atkal domāts pirmā kārtā atbaidīt visus un ikvienu. Tikai otrā vietā nostādīti labošanas un nekaitības sasniegšanas principi.

3. Ar „nodarījumu“ jāsaprot „cilvēka izturēšanās“, tiklab aktīvā, kā arī pasīvā. Lai nodarījumu varētu uzskatīt par noziedzīgu, tam jāatbilst kādai no šā kodeka II—XL nodaļas vai citu ar tā izdošanu neatceltu sodu likumu tipiskām sastāvdaļām.

4. Agrākā piezīme pie 1. panta izmesta, jo tās noteikums tagad pats par sevi saprotams. To ievada 1903. g. Sodu likumos kodifikācijas ceļā tad, kad bija vēl spēkā arī 1885. g. Sodu likumi, lai būtu skaidri, ka tur minētām lietām bija jāpiemēro 1903. g. kodeka I. nodaļa.

2. Par noziedzīgiem nodarījumiem uzliekamie sodi ir šādi:

- 1) spaidu darbi;
- 2) pārmācības nams;
- 3) cietums;
- 4) arests;
- 5) naudas sods.

3. Noziedzīgus nodarījumus, par kuŗiem likumā kā augstākais sods noteikti spaidu darbi, sauc par smagiem noziegumiem.

Noziedzīgus nodarījumus, par kuŗiem likumā kā augstākais sods noteikts pārmācības nams vai cietums, sauc par noziegumiem.

Noziedzīgus nodarījumus, par kuŗiem likumā kā augstākais sods noteikts arests vai naudas sods, sauc par pārkāpumiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 2. un 3. p.; Taganceva komm. 6.—9. lapp.)

1. Kodeks domāts normālai dzīvei un viņā nevar būt vietas nāves sodam. Arī zinātne skeptiski skatās uz šo soda veidu, un tā piemērošana atstāj uz sabiedrību kaitīgu iespaidu.

2. Noziedzīgo nodarījumu sadalījumam trijās kategorijās, pēc sodu smaguma, bieži ir tīri redakcionāli-tehniski nolūki, novēršot vajadzību pēc atkārtojumiem attiecībā uz nolūka, neuzmanības, mēģinājuma un līdzdalības sodāmību.

3. Par augstāko sodu 3. panta nozīmē uzskatāms sods, kas paredzēts piemērojamā in abstracto pantā, bet ja pants sastāv no vairākām daļām, tad šā panta atbilstošā daļā.

4. Lai pamazinātu dažādus ieslodzījuma veidus ievērojot Cietumu departamenta aizrādījumus, ka tagadējos apstākļos (līdzekļu un telpu trūkuma dēļ) nav iespējams nodibināt cietumos sevišķu cietokšņa režīmu, cietokšnis izslēgts no sodu pakāpēm. Savā laikā, nodibinot cietokšņa sodu, gribēja radīt it kā cienīgāku brīvības atņemšanas veidu (custodia honesta) dažām noziedzīgu nodarījumu kategorijām vai atsevišķiem gadījumiem. Jaunais kodeks ietērpis šo domu citādā formā: tiesai piešķirta fakultatīvā tiesība atsvabināt no tiesību zaudēšanas ar pārmācības namu notiesāto, vai savienot ar cietumu tiesību atņemšanu atkarībā no to motīvu rakstura, no kuļiem vadījies noziedznieks.

Otrais nodaļjums.

Sodu likuma piemērošanas robežas.

4. Šis Sodu likums piemērojams noziedzīgiem nodarījumiem, kuļus izdarijuši Latvijas robežās kā Latvijas pilsoņi, tā arī ārzemnieki, ciktāl tādu nodarījumu sodāmība nav paredzēta sevišķos likumos.

5. Šis Sodu likums nav piemērojams noziedzīgiem nodarījumiem, ko izdarijuši ārzemnieki, kuļiem Latvijā ir ārvalstniecības tiesības.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 4. un 5. p.; Taganceva komm. 10.—28. lapp.)

1. No 5. panta izmesti 1., 2. un 3. punkts, papildinot 4. pantu vārdiem: „ciktāl šādu nodarījumu sodāmība nav paredzēta sevišķos likumos“, — lai tādā kārtā novērstu šaubas par iespēju piemērot Sodu likuma vispārējo daļu nodarījumiem, kas paredzēti sevišķos nolikumos, kad tanis aizrādītais jautājums nav izšķirts.

2. Attiecībā uz Sodu likuma piemērošanas platību jaunais kodeks, līdzīgi 1903. g. Sodu likumiem, pirmā kārtā turas pie teritorijālā pamata (forum delicti commissi). Teritorijas plašumu noteic valsts un starptautiskās tiesības.

3. Izņēmums no augstāk sacītā ir tikai noziedzīgie nodarījumi, kuļus izdarijušas personas, kas bauda ārvalstniecības tiesības, t. i. ārvalstu galvas un diplomātiskie pārstāvji. Pēdējie par noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu Latvijā tiesājami savas valsts tiesā un pēc tās likumiem.

6. Šis Sodu likums piemērojams noziedzīgiem nodarījumiem, ko izdarijuši ārvalstis Latvijas pilsoņi, kuļiem šinis valstis ir ārvalstniecības tiesības.

7. Šis Sodu likums piemērojams, ievērojot 8.—10. panta noteikumus, noziedzīgiem nodarījumiem, kuļus ārpus Latvijas robežām izdarijuši Latvijas pilsoņi:

- 1) ja izdarītais nodarījums ir smags noziegums vai noziegums vai arī Latvijas valsts, valsts autonoma uzņēmuma vai pašvaldības dienesta pārkāpums;
- 2) ja ārpus Latvijas robežām izdarītais nodarījums ir tāds pārkāpums, kuļa sodāmība paredzēta Latvijas noslēgtā konvencijā.

Šis Sodu likums piemērojams, ievērojot 8. un 9. panta noteikumus, arī noziedzīgiem nodarījumiem, ko izdarijuši ārzemnieki ārpus Latvijas robežām:

- 1) ja izdarītais nodarījums ir smags noziegums, Latvijas valsts, valsts autonoma uzņēmuma vai pašvaldības dienesta noziegums, vai arī tāds noziegums, kuļš vērst pret Latvijas pilsoņu tiesībām vai Latvijas valsts mantu vai ienākumiem;

- 2) ja ārpus Latvijas robežām izdarīta noziedzīga nodarījuma sodāmība paredzēta Latvijas noslēgtā konvencijā.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 6. un 9. p.; Taganceva komm. 28.—32. lapp.)

1. Līdz ar teritoriālo pamatu jaunais kodeks, tāpat kā 1903. g. Sodu likumi, piemēro arī personālo pamatu: a) attiecībā uz noziedzīgiem nodarījumiem, kuŗus izdarījuši ārzemēs tie Latvijas pilsoņi, kas bauda ārvalstniecības tiesības, un b) attiecībā uz Latvijas pilsoņiem vispār, kad ir runa par smāgiem noziegumiem, noziegumiem vai tādiem pārkāpumiem, kas uzskatāmi par dienesta pārkāpumiem vai kas paredzēti sevišķās starptautiskās konvencijās. Piemērojoties 1928. g. 14. decembra likumam (Lik. kr. 228), pie tam sevišķi pastrīpots, ka runa ir par pārkāpumiem, kas izdarīti valsts, valsts autonoma uzņēmuma vai pašvaldības dienestā.

Latvijai jākomandē savi ierēdņi uz ārzemēm valsts iestāžu pasūtītu mašīnu, kuŗu un taml. pieņemšanai, privāttiesisku līgumu ar dažādām firmām parakstīšanai u. t. t. Ar tādu dienestpersonu pārkāpumiem, izpildot tām ārzemēs savus dienesta pienākumus, valstij vai pašvaldībām var celties svarīgs kaitējums.

Tāpat pēc 7. p. 1. punkta var saukt pie atbildības par dienesta pārkāpumiem arī konsulātu sekretārus, sūtniecību kancelejas ierēdņus u. t. t., kuŗi nebauda ārvalstniecības tiesības, piem. par ārzemēs izpaustiem slepenībā turamiem valdības rīkojumiem (sal. 127. p.) u. t. l. (Sod. lik. 127. p.)

2. Beidzot jaunais kodeks, līdzīgi 1903. g. Sodu likumiem, piemēro arī universālo pamatu (par noziedzīgiem nodarījumiem, neatkarīgi no tam, kas tos izdarījis un kur tie izdarīti) un reālo pamatu (par noziedz. nodarījumiem pret Latvijas vai tās pilsoņu interesēm), sodot ārzemniekus arī par noteiktas kategorijas nodarījumiem, kas izdarīti ārzemēs. Atšķirībā no 1903. g. Sodu likumiem jaunais kodeks tādos apstākļos soda arī par dienesta noziegumu šā vārda šaurākā nozīmē, kuŗu izdarījis ārzemnieks, kas atrodas Latvijas dienestā ārzemēs.

8. Kas izdarījis noziedzīgu nodarījumu ārpus Latvijas robežām 7. pantā norādītos gadījumos, neatbild pēc šā Sodu likuma:

- 1) ja nodarījums nav noliegts tā izdarīšanas vietas likumā;
- 2) ja apsūdzētais attaisnots vai atsvabināts no soda ar likumīgā spēkā stājušos ārvalsts tiesas spriedumu;
- 3) ja notiesātais izcietis sodu pēc ārvalsts tiesas sprieduma vai ārvalsti amnēstēts vai apzēlots;
- 4) ja izdarītais noziedzīgais nodarījums, kuŗš vērst pret ārvalsti, pieder pie tādiem, par kuŗiem izdošana nav pielaižama.

Tam, kas izdarījis noziedzīgu nodarījumu ārpus Latvijas robežām un ir atbildīgs pēc šā Sodu likuma saskaņā ar 7. pantu, sods mīkstināms pēc 52. panta noteikumiem, ja izdarīšanas vietas likumā paredzēts vieglāks sods nekā šīnī Sodu likumā.

9. Iepriekšējā (8.) panta pirmās daļas 1. un 2. punkta, kā arī tā paša panta otrās daļas noteikumi nav piemērojami 69.—72. pantā paredzētiem noziedzīgiem nodarījumiem, bet ja vainīgais ir Latvijas pilsonis, tad nav piemērojami arī 87.—91. un 94.—98. (1. pk.) pantā paredzētiem noziedzīgiem nodarījumiem.

10. Latvijas pilsonim, kas ārpus Latvijas robežām izcietis spaidu darbus vai līdzīgu sodu par noziedzīgu nodarījumu, par kuŗu šajā Sodu likumā vai sevišķos likumos noteikti spaidu darbi, atgriežoties Latvijā, ar tiesas spriedumu atņemamas tiesības saskaņā ar 27. panta noteikumiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 10., 11. un 12. p.; Taganceva komm. 32.—40. lapp.)

1. Pēc Latvijas likumiem kriminālatbildība par ārzemēs izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem tomēr zināmā mērā ir ierobežota. No vienas puses tiek prasīts attiecīgā nodarījuma aizliegums ar tā izdarīšanas vietas likumiem — pēc likuma burtā pietiek vienīgi ar aizliegumu, kaut arī bez soda piedraudējuma (Tagancevs ir citādās domās, komm. 36. lapp. № 2, acimredzot ņemot vērā 8. p. otro daļu); bet no otras puses tiek izslēgti valsts noziegumi

pret ārvalstīm, par kuriem nebūtu pielaižama vainīgā izdošana. Treškārt tiek ievērots arī starptautiskās attiecībās procesuālais princips ne bis in idem. Beidzot tiek ņemta vērā nodarījuma eventuāla mazāka sodāmība pēc tā izdarīšanas vietas likumiem, sakarā ar ko, pēc starptautiskās taisnības apsvērumiem, sods tiek mīkstināts uz vispārēja pamata.

2. Atšķirībā no 1903. g. Sodū likumiem jaunais kodeks neprasa atsvabināšanai no kriminālatbildības, lai būtu izciests viss ārvalsti piespriestais sods, rēķinoties ar iespēju, ka no soda pa daļai var atsvabināt ar ārvalsts tiesas spriedumu, kā arī ar amnestiju vai apzēlošanu ārvalsti.

3. Ka nodarījums ārvalsti nebūtu aizliegts, ar to mūsu likums nerēķinās, kad runa ir par dumpi vai par valsts galvas noslepkašošanu, bet ja vainīgais ir Latvijas pilsonis, tad arī svarīgākos valsts nodevības gadījumos. Abos gadījumos atkrit arī iespēja eventuāli mīkstināt sodu aiz tā iemesla, ka pastāv nevienāda sodāmība.

4. Ievērojami grozīta redakcija 10. (agrāk 12.) pantam, kuŗš runā par tiesību atņemšanu Latvijas pilsonim ar sevišķu tiesas spriedumu, kad viņš atgriežas Latvijā. Jaunais likums šim nolūkam neprasa visa soda (spaidu darbu) izciešanu, un blakus spaidu darbiem nostāda spaidu darbiem līdzīgu sodu, rēķinoties ar spaidu darbu sistēmas dažādību atsevišķās valstīs.

5. Jautājumu par ārzemju likumu piemērošanu mūsu likums izšķir negatīvi. Tādēļ arī ārzemju tiesas spriedums Latvijā nav izpildāms (Sal. arī Kriev. Sen. Piln. sap. spried. 1910. g. № 16).

6. Tiesai jāievēro ārzemju tiesu spriedumi tikai tāni ziņā, lai noteiktu, uz Kriminālproc. lik. 26. p. pamata, attiecīgas personas agrāko sodāmību par to ārvalsti izdarīto noziedzīgu nodarījumu, attiecībā uz kuŗu ierosināta pret viņu vajāšana Latvijā.

7. Tiesa nevar taisīt spriedumu pēc kopības ar noziedzīgu nodarījumu, par kuŗu notiesātais sods uz ārzemju tiesu spriedumu pamata.

8. Tā tad ārzemju tiesas spriedums jāievēro tikai, lai sargātu principu ne bis in idem (sal. arī Kriev. Sen. spr. 1892. g. № 36 Jolko lietā).

11. Ārzemnieks, kas ārpus Latvijas robežām izdarījis smagu noziegumu vai noziegumu, ja pret viņu par šo noziedzīgu nodarījumu Latvijā nav uzsākta kriminālvajāšana likumā noteiktā kārtībā, ir izdodams saskaņā ar konvenciju, kāda noslēgta ar valsti, kuŗa prasa izdošanu, vai arī uz savstarpības pamata.

Arī Latvijas pilsoņu izdošana ārvalstij pielaižama, ja tas konvencijā paredzēts.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 13. p.; Taganceva komm. 40.—45. lapp.)

1. Jautājums par izdošanu patiesībā nokārtots ar Kriminālprocesa likumu 847. līdz 871. pantu, no kuŗiem 847.—857. p. pēc būtības aptver materiālo tiesību noteikumus. Tomēr jaunais kodeks, līdzīgi 1903. g. Sodū likumiem, sniedz šajā jautājumā vadošo pantu. Pēdējais grozīts tajā ziņā, ka gadījumā, kad nav konvencijas, pietiek ar vienkāršu (bet ne „nodibinājušos“) savstarpību, ka izdošanai ir par šķērslī jau vienīgi kriminālvajāšanas uzsākšana Latvijā par attiecīgo nodarījumu un ka sakarā ar daudzu starp Latviju un ārvalstīm jau noslēgto starptautisko konvenciju saturu pielaista arī eventuāla Latvijas pilsoņu izdošana. Tomēr Latvijas pilsoņu izdošanai nepietiek vienīgi ar savstarpību, bet tā sevišķi jāparedz konvencijā.

2. Sakarā ar kodeka atbilstošā panta jauno redakciju grozīta arī Kriminālprocesa likumu 847. un 849. panta redakcija (sal. Lik. kr. 1933. g. 160).

3. Latvija ir noslēgusi par noziedznieku izdošanu šādas konvencijas:

- ar Lietavu — 1922. g. 12. jūl. (Lik. kr. 137),
- ar Igauniju — 1922. g. 12. jūl. (Lik. kr. 150),
- ar Ziemeļamerikas Savienotām Valstīm — 1923. g. 16. okt. (Lik. kr. 168),
- ar Somiju — 1924. g. 7. jūn. (Lik. kr. 1925. g. 64),
- ar Lielbritāniju — 1924. g. 16. jūl. (Lik. kr. 1925. g. 65 un 1925. g. 30. burtn. beigās); attiecībā uz Kanadu sk. V. V. 1928. g. 226. n.),
- ar Franciju — 1924. g. 29. okt. (Lik. kr. 1925. g. 66),
- ar Čehoslovākiju — 1926. g. 6. jūl. (Lik. kr. 172),
- ar Beļģiju — 1926. g. 11. okt. (Lik. kr. 1927. g. 66),
- ar Norvēģiju — 1927. g. 12. sept. (Lik. kr. 1928. g. 37),
- ar Ungāriju — 1929. g. 4. maijā (Lik. kr. 144),
- ar Holāndi — 1930. g. 27. janv. (Lik. kr. 112),
- ar Zviedriju — 1930. g. 30. janv. (Lik. kr. 110),
- ar Spāniju — 1930. g. 8. martā (Lik. kr. 111),
- ar Dāniju — 1930. g. 28. aug. (Lik. kr. 205),
- ar Austriju — 1932. g. 21. jūn. (Lik. kr. 138).

12. Sods piespriežams pēc tā likuma, kuŗš bijis spēkā noziedzīgā nodarījuma izdarišanas laikā.

Ja likumu, kuŗš bijis spēkā noziedzīgā nodarījuma izdarišanas laikā, grozītu pirms vainīgā notiesāšanas, tad vainīgam piemērojams labvēlīgākais likums.

Ja likumu, kuŗš bijis spēkā noziedzīgā nodarījuma izdarišanas laikā, atceltu pirms vainīgā tiesāšanas, atzīstot nodarījumu par nesodāmu, sods nav piespriežams.

Ja tomēr likums bijis izdots pagaidu apstākļu dēļ un noliedzis ar soda piedraudējumu tādu nodarījumu, kuŗš līdz tā izdošanai nav bijis sodāms, bet minētiem apstākļiem izbeidzoties šis likums atcelts, tad atceltais likums tomēr piemērojams, bet sods mīkstināms uz vispārijiem pamatiem.

Noilguma laiks, kas dzēš noziedzīgā nodarījuma sodāmību, aprēķināms pēc likuma, kuŗš bijis spēkā šā nodarījuma izdarišanas laikā (65. p. 1. un 2. pk.), vai tanī laikā, kad taisīts spriedums par to (65. p. 3. pk.). Ja noilguma piemērošanas laikā būtu spēkā jauns likums, kuŗš noteic īsāku noilguma laiku, tad pēdējais aprēķināms pēc jaunā likuma.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 14. p.; Taganceva komm. 45.—49. lapp.)

1. Jautājumā par Sodū likuma piemērošanu laika ziņā jaunais kodeks ievērojami atšķīrās no 1903. g. Sodū lik. Pēdējais atzīst katra sodū noteikuma atpakaļēju spēku, ja vien attiecīgais nodarījums bijis noziedzīgs tā izdarišanas laikā, mikstinādams šā principa bardzību tikai pielaižot soda mikstināšanu uz vispārēja pamata, ja sods pēc vecā likuma izrādītos vieglāks. Tikai attiecībā uz noilguma pielaišanu 1903. g. Sodū lik. turējās pie noteikuma, ka piemērojams likums, kas bijis spēkā nodarījuma izdarišanas laikā.

Izveidojot 1. pantā nodibināto principu, jaunais kodeks pēdējo izņēmumu ir nostādījis par vispārīgu noteikumu attiecībā uz sodū noteikuma spēku laika ziņā, līdz ar to atzīmējot, ka jaunais labvēlīgākais likums stājas vecā vietā un ka, atceļot nodarījuma sodāmību pirms tiesāšanas, vispār sods nav piespriežams.

2. Vainīgo nevar sodīt bargāki, kā tas pienāktos nodarījuma izdarišanas momentā. Tas izriet no „generālās prevencijas“ principa, uz ko pamatojas visi mūslaiku kriminālkodeki.

Tomēr valsts var pavisam vai pa daļai atteikties no soda pretenzijas, uz kuŗu viņai radušās tiesības noziedzīga izdarišanas momentā. Valstij pilnīgi jāatsakās no sodīšanas, ja viņa tiesiskās apziņas progresa rezultātā pēc noziedzīgā nodarījuma izdarišanas pati atcēlusi attiecīgo noteikumu. Valstij pa daļai jāatsakās no sodīšanas, ja tā paša progresa rezultātā pēc noziedzīgā nodarījuma izdarišanas viņa mikstinājusi kādu soda noteikumu. No tam izriet princips, ka agrāk izdarītam noziedzīgam nodarījumam piemēro vēlāk izdoto „labvēlīgāko“ likumu.

3. Ari pēc 1933. g. 20. jūnija pārgrozījumu un papildinājumu Kriminālprocesa un Tiesu iekārtas likumos (Lik. kr. 160) VI daļas, lietās par noziedzīgiem nodarījumiem, kas izdarīti pirms jaunā Sodū likuma spēkā stāšanās (t. i. pirms 1933. g. 1. aug.), jāievēro attiecīgos gadījumos jaunā Sodū likuma 12. p. noteikumi. Tā tad pirms 1933. g. 1. augusta izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem jāpiemēro 1903. g. Sodū likumu noteikumi un vienīgi izņēmuma veidā — jaunā kodeka noteikumi, ja tie ir labvēlīgāki.

4. Ja uz 12. p. pamata jāpiemēro notiesātam vecais likums un tas paredz cietokšņa sodu, tad šā soda pārvēršanas ziņā jāievēro noteikumu par Sodū likuma un Disciplinārsodū likuma ievēšanu (Lik. kr. 1933. g. 135) 4. pants.

5. Še varētu pacelties divi jautājumi: a) ko nozīmē „labvēlīgākais likums“ un b) līdz kādai procesa stadijai agrāk izdarītam noziedzīgam nodarījumam var piemērot vēlāk izdoto „labvēlīgāko“ likumu.

ad a) Soda noteikuma bargums vai labvēlīgums atkarīgs ne tikai no viņa sankcijas, bet arī no viņa dispozīcijas satura. Šis abas daļas sastāda vienu nedalāmu vienību, pat t. s. „blanketos“ soda noteikumos. Soda noteikuma mikstināšana tāpat kā lielākas bardzības ievēšana visbiežāk notiek sankcijas robežās: cietuma vietā ievēd arestu vai cietuma vietā ievēd pārmācības namu. Bet kā vienu tā otru var izdarīt arī attiecībā uz dispozīciju: noziedzīga nodarījuma sastāvu var sašaurināt, piem., ja pārmērīgi ātra braukšana pēc 255. p. 1. pk. nodarījuma momentā bija noteikta uz 25 kilometriem, bet vēlāk uz 40 kilometriem, un arī otrādi. Lai aptvertu abus šos gadījumus — kā attiecībā uz sankciju, tā arī uz dispozīciju, 12. p. ar nolūku lieto nevis jēdzienu „vieglāks sods“, kā tas ir agrākā 14. p., bet vārdus „labvēlīgākais likums“, pie kam pats par sevi saprotams, ka „labvēlīgumu“ nosaka nevis no tā viedokļa, kam likumu piemēro (subjektīvais kritērijs), bet pēc objektīvām pazīmēm.

ad b) Nevar būt nekādu šaubu, ka 12. p. 2. un 3. daļas noteikumi piemērojami līdz sprieduma likumīgā spēkā stāšanās momentam, jo līdz tam laikam vēl nav „res iudicata”. Šie noteikumi piemērojami arī lietas jaunas caurlūkošanas gadījumā pēc tam, kad Senāts kasācijas vai lietas atjaunošanas kārtībā spriedumu atcēlis. (Sal. arī Taganceva komm. 14. p. 7. tēzi.)

6. Sevišķu stāvokli ieņem tā saucamie pagaidu sodu noteikumi, kuŗus izdod vai atceļ nevis tamdēļ, ka būtu principiāli grozījušies likumdevēja ieskatī, bet gan pārejošu faktiskū apstākļu (nemieru, vispārēja posta u. t. l.) dēļ.

Tādos gadījumos jāizšķir, vai pagaidu norma paaugstina sodu vai ieved sodu par nodarījumiem, kas līdz tam bijuši nesodāmi. Pirmā gadījumā piemērojami vispārējie principi; bet otrā to piemērošana izrādītos netaisna, jo tad vainīgais paliktu pilnīgi nesodīts, kaut gan likumdevēja ieskatī par viņa nodarījuma noziedzību nebūtu principiāli grozījušies. Tamdēļ noteikts, ka otrā gadījumā piemērojams atceltais likums, bet mikstinot sodu uz vispārēja pamata.

7. Tādā kārtā pēc pagaidu likuma atcelšanas nekādā gadījumā nevar piemērot nāves sodu, ja tas būtu ievests uz pagaidu likuma pastāvēšanas laiku.

Trešais nodalījums.

Sodi.

13. Spaidu darbi piespriežami uz visu mūžu vai uz laiku no četriem līdz piecpadsmit gadiem.

Sevišķi svarīgos gadījumos tiesa var nolemt turēt notiesātos važās uz laiku no trim mēnešiem līdz trim gadiem.

Noteikumi par turēšanu važās ievietoti sevišķā pielikumā pie šā panta.

14. Pārmācības nams piespriežams uz laiku no viena līdz četriem gadiem.

15. Cietums piespriežams uz laiku no divām nedēļām līdz vienam gadam.

16. Ar spaidu darbiem, pārmācības namu un cietumu notiesātie ieslodzījumā nošķirojami pēc sodu veidiem un pēc noziedzīgā nodarījuma rakstura.

Ar spaidu darbiem, pārmācības namu un cietumu notiesātie, pa to laiku, kamēr atrodas kopieslodzījumā, atšķirami cits no cita pa nakti un no darba brīvajā laikā, ja ir vajadzīgie ierīkojumi.

17. Arests piespriežams uz laiku no vienas dienas līdz sešiem mēnešiem.

Notiesātie turami arestam ierīkotās telpās kopieslodzījumā, bet uz viņu lūgumu, ja ir brīvas kameras, vienieslodzījumā.

18. Personām, kas notiesātas ar brīvības atņemšanu par huliganismu (281. p.) vai par noziedzīgiem nodarījumiem, kuŗi izdarīti izrādot nepamatotu ļaunprātību (59. p.), jānodarbojas ar vietējās ieslodzījuma vietas priekšniecības norādītiem darbiem, bez ierobežojošiem nosacījumiem attiecībā uz darba raksturu un vietu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 15., 16., 18., 20. un 21. p.; Taganceva komm. 50.—72. lapp.)

1. Paturot spaidu darbus, pārmācības namu un cietumu kā svarīgākos brīvības atņemšanas veidus un ņemot vērā, ka Latvijā pastāvošos apstākļos būtu grūti nodibināt sevišķu atšķirīgu iekārtu, jaunais Sodū likums šo sodū veidū atšķirību noteic pēc ieslodzījuma ilguma.

Atstājot negrozītu spaidu darbu minimālo un maksimālo ilgumu (4—15 gadus vai visu mūžu), jaunais Sodū likums noteic pārmācības nama ilgumu no 1 gada līdz 4 gadiem un cietuma ilgumu no 2 nedēļām līdz 1 gadam.

2. Kā jaunievedums uzskatāms fakultātīvs spaidu darbu pastiprinājums sevišķi svarīgos gadījumos, uz tiesas lēmumu, turot notiesāto važās uz laiku no 3 mēnešiem līdz 3 gadiem. Šie gadījumi paredzēti 58.—62. pantā un to nolūks ir pastiprināt mūža spaidu darbus, kad konstatēta nodarījumu kopība, nepamatota ļaunprātība, jauna noziedzīga nodarījuma izdarīšana pēc notiesāšanas vai soda izciešanas laikā un nodarījuma atkārtojums.

3. Jaunais kodeks, atšķirībā no 1903. g. Soda lik., vispār atturas dot norādījumus attiecībā uz darbu ieslodzījuma vietās, atstājot to nokārtot speciālai likumdošanai par sodu izpildīšanu. Tikai zīmējoties uz personām, kas notiesātas par hulīganismu un par noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu aiz nepamatojamas Jaunprātības, aizrādīts, ka viņas attiecībā uz darbiem padotas visādā ziņā vietējās ieslodzījuma vietas priekšniecības norādījumiem.

4. Nav vairs norādījumu, ka ar pārmācības namu notiesātie sākumā, bet ar cietumu notiesātie vispār jātur vienieslodzījumā, kaut gan no 16. panta 2. daļas teksta vārdiem „pa to laiku, kamēr atrodas kopieslodzījumā“ var nākt pie slēdziena, ka tā saucamās progresīvās sistēmas veidā tas norādīts sevišķā likumā.

5. Bet gan sevišķi atzīmēts, ka kopieslodzījuma laikā ar spaidu darbiem, pārmācības namu un cietumu notiesātie atšķirami cits no cita pa nakti un atpūtas laikā, ja ir tam nolūkam vajadzīgie ierīkojumi. Pēdējais piebūvums izskaidrojams ar tagadējo ieslodzījuma vietu nepilnībām. Kā jaunievedums uzskatāms arī prasījums nošķirot notiesātos ieslodzījuma vietās nevien pēc izciešamo sodu veidiem, bet arī pēc viņu izdarīto noziedzīgo nodarījumu rakstura.

6. Noteikumi par arestu palikuši vispār negrozīti. Trūkst tikai norādījuma uz darbu veidiem. Līdz ar to nav mājās aresta, kā atliekas no pārdzīvotām kārtu privilēģijām.

19. Ieslodzījuma laiks noteicams: ar spaidu darbiem notiesātiem — gadiem un pusgadiem, ar pārmācības namu notiesātiem — gadiem un mēnešiem; ar cietumu notiesātiem — gadiem, mēnešiem un nedēļām, bet aresta laiks — mēnešiem, nedēļām un dienām.

Turēšana važās noteicama gadiem un mēnešiem.

Likumā paredzētais papildu sodu laiks, kuŗā atņemta tiesība nodarboties pēc soda izciešanas ar likumā noteiktiem tirdzniecības vai rūpniecības veidiem, vai ar citu likumā norādītu darbību, vai izlietot 27. pantā minētās tiesības — noteicams gadiem un mēnešiem.

Soda laika ilgumu aprēķinot, dienā skaitāmas divdesmit četras stundas, nedēļā septiņas dienas. Mēnesis un gads aprēķināmi kalendāriski, bet sodus saskaitot un dalot, mēnesi skaitāmas trīsdesmit dienas.

(Sal. 1903. g. Soda lik. 22. p.; Taganceva komm. 73. un 74. lapp.)

Atšķirībā no 1903. g. Soda lik. Jaunais kodeks skaita mēnesi 30 dienas tikai sodus saskaitot un dalot daļās, bet pārējos gadījumos to aprēķina kalendāriski.

20. Ar spaidu darbiem, pārmācības namu un cietumu notiesātos var nosacīti atsvabināt no soda tālākas izciešanas, ja viņu uzvešanās bijusi nevainojama un ir sagaidāms, ka pēc atsvabināšanas no ieslodzījuma viņi uzvedīsies nevainojami: uz visu mūžu notiesātos — ja viņi izcietuši divpadsmit gadus, bet uz noteiktu laiku notiesātos — ja viņi izcietuši pusi no viņiem piespriedtā soda un pie tam, izpildot spriedumu, pavadījuši pārmācības namā ne mazāk par vienu gadu, bet cietumā — ne mazāk par sešiem mēnešiem, neieskaitot šinī laikā iepriekšējā apcietinājumā pavadīto laiku.

Sikāki noteikumi ievietoti pielikumā pie šā panta.

(Sal. Lik. kr. 1917. g. 1326 un 1932. g. 129; Taganceva komm. 75.—77. lapp., pie 23. p.)

1. Nosacīta pirmstermiņa atsvabināšana nebija uzņemta 1903. g. Soda likumā. Šis institūts, kas kļuvis par visu Eiropas valstu likumdošanas ipašumu, kā disciplīnas veicināšanas līdzeklis ieslodzījuma vietās un kā pakāpenisks sagatavotājs pilnīgai brīvībai, uzņemts paša kodeka sastāvā.

2. Noteicot 20. pantā pamata schēmu nosacītai pirmstermiņa atsvabināšanai no spaidu darbiem, pārmācības nama un cietuma, kodeks attiecībā uz tās izpildīšanas sākumiem atsaucas uz sevišķu pielikumu pie šā panta. Šā pielikuma raksturīgākie noteikumi ir šādi: Atsvabināšanu izdara nevis tiesa, bet sevišķa komisija, kuŗas lēmumi nav pārsūdzami. Nosacītās pirmstermiņa atsvabināšanas laikā attiecīgā persona nodota aizgādības biedrības vai vajadzības gadījumā policijas uzraudzībā. Neatļautas izturēšanās dēļ atsvabināšanu var atcelt ar sevišķu tiesas lēmumu, kuŗš arī nav pārsūdzams, pie kam brīvībā pavadītais laiks tādā gadījumā nav ieskaitāms soda laikā. Bet ja atsvabināšana nav atcelta, tad sods uzskatāms „a posteriori“ par izciestu no pirmstermiņa atsvabināšanas pielaiduma dienas.

21. Ja apsūdzētam piespriež cietuma, aresta vai naudas sodu, vai ievietošanu labošanas vai audzināšanas-labošanas iestādē un tiesai ir pamatoti iemesli sagaidīt, ka notiesātais, arī sodu neizpildot, turpmāk uzvedīsies nevainojami, viņai ir tiesība notiesātam nosacīti atlikt soda izpildīšanu.

22. Iepriekšējais (21.) pants nav piemērojams:

- 1) lietās, kuŗas iztiesājamas privātsūdzības kārtībā;
- 2) lietās, kuŗās tiesa piemērojusi 58. panta otro daļu vai 59. pantu, un lietās par huliganismu (281. p.);
- 3) naudas sodiem, kas uzlikti par fiska noteikumu pārkāpumiem;
- 4) ar cietumu notiesātiem, ja viņi jau agrāk sodīti ar cietumu vai smagāku sodu un ja līdz jauna nozieguma izdarīšanai nav pagājuši pieci gadi no cietuma soda izciešanas dienas, bet desmit gadi no smagāka soda izciešanas dienas.

23. Tiesas nosacīti piesprieš soda izpildīšanu, kā arī attiecīgos likumos paredzētā sodam sekojošā tiesību atņemšana atliekama ar cietumu notiesātiem — uz pieciem gadiem, ar pārējiem sodiem notiesātiem — uz trim gadiem. Šo termiņu laikā tiesa var nodot notiesāto sevišķā uzraudzībā, kā arī uzlikt viņam sevišķus pienākumus.

Spriedumā norādāmi apstākļi, kuŗu dēļ tiesa atzinusi par lietderīgu soda izpildīšanu nosacīti atlikt, kā arī iemesli, kamdēļ notiesātam uzlikti zināmi pienākumi.

24. Ja:

- 1) 23. pantā minētos termiņos atklātos, ka notiesātais, kuŗam atlikta soda izpildīšana, pirms vai pēc šā nosacītā sprieduma taisīšanas izdarījis citu smagu noziegumu vai noziegumu, par kuŗu viņš vēl nav notiesāts;
- 2) šinīs pašos termiņos nāktu zināms, ka viņš jau agrāk ir bijis notiesāts un līdz nozieguma izdarīšanai, par kuŗu viņam piesprieštais sods nosacīti atlikt, nav bijuši pagājuši 22. panta 4. punktā paredzētie termiņi;
- 3) šinīs pašos 23. pantā minētos termiņos nāktu zināms, ka viņš nekrietni uzvedas, apdraudēdams personisku vai sabiedrības drošību un kārtību;
- 4) notiesātais slēpjas no tiesas ieceltas uzraudzības vai neizpilda viņam tiesas uzliktos pienākumus,

tad tiesa taisa lēmumu par sava sprieduma izpildīšanu: a) 1. punktā paredzētā gadījumā — pēc jaunā nosodošā tiesas sprieduma stāšanās likumīgā spēkā, pie kam, ja noziedzīgais nodarījums izdarīts pirms nosacītā sprieduma taisīšanas — sodi apvienojami (58. p.), bet ja tas izdarīts pēc nosacītā sprieduma taisīšanas — sodi savienojami (61. p.), b) pārējos gadījumos — nekavējoties.

Ja notiesātais ar jaunu spēkā stājušos tiesas spriedumu šā panta pirmās daļas 1. punktā paredzētos apstākļos notiesāts par noziegumu, kas izdarīts aiz neuzmanības, vai tikai par pārkāpumu, nosacītā sprieduma izpildīšana atkarājas no tās tiesas ieskata, kuŗa taisījusi jauno spriedumu.

25. Kamēr tiesa nav taisījusi lēmumu par nosacītā sprieduma izpildīšanu, nosacīti notiesātais neskaitās par sodītu un viņam nav piemērojama attiecīgos likumos paredzētā tiesību atņemšana, bet par galīgi atlaistu un neesošu piesprieštais sods uzskatāms tikai pēc 23. pantā minēto termiņu notecējuma, izņemot tomēr gadījumu, kad šinīs termiņos atklātos, ka nosacīti notiesātais

pirms vai pēc nosacītā sprieduma taisīšanas izdarījis citu smagu noziegumu vai noziegumu, par kuru viņš vēl nav notiesāts. Tādā gadījumā sods uzskatāms par galīgi atlaistu tikai ar jaunās apsūdzības izbeigšanu, vai ar jaunā attaisnojošā sprieduma spēkā stāšanos, vai arī ar pirmā sprieduma neizpildīšanu, kad tas atkarājas no tiesas ieskata.

(Sal. Lik. kr. 1922. g. 13 un 1928. g. 75.)

1. 1903. g. Sodū lik. nepazīna nosacītais soda atlikšanas institūtu. Tas tika ieviests Latvijā ar 1922. g. likumu (Lik. kr. 13 un 1928. g. 75).

2. „Nosacītais notiesāšanas“ jeb „soda nosacītais atlaišanas“ būtība pastāv iekš tam, ka likums piešķir tiesai tiesību gadījumos, kad viņa nāk pie pārliecības, ka notiesātais bez soda izpildīšanas labosies, uz noteiktu laiku atlikt sprieduma izpildīšanu. Ja šajā laikā notiesātais uzvedas nevainojami, tad viņam piespriestais sods tiek dzēsts.

3. Nosacītais notiesāšanas institūts nosacīti atliek nevis sprieduma taisīšanu, bet gan tā izpildīšanu. Tiesa to var piemērot notiesājot ar cietumu vai ar naudas sodu vai arī nolemjot ievietot nepilngadīgo labošanas vai audzināšanas-labošanas iestādē.

4. Atšķirībā no 1922./28. gada likuma jaunais kodeks neprasa apsūdzētā klātbūtni lietas caurlūkošanā, lai varētu viņam piemērot nosacītu notiesāšanu. Sakarā ar to tiesai uzlikts par pienākumu nevis paskaidrot tiesajamam soda atlikšanas nosacījumus, bet norādīt pašā spriedumā tādas atlikšanas motīvus līdz ar nosacīti notiesātam uzliekamiem sevišķiem pienākumiem.

5. Bez agrākā likumā paredzētiem gadījumiem, kad soda atlikšana nav pieļaujama, jaunais kodeks izslēdz vispār profesionālos noziedzniekus, kaut arī viņi nebūtu ierindojami recidivistu kategorijā.

6. Lai novērstu praksē parādījušos pārpratumus, 25. pants paskaidro, ka nosacīti notiesātais, iekam tiesa nav taisījusi lēmumu par nosacītā sprieduma izpildīšanu, neskaitās par sodītu un viņam nav piemērojami attiecīgie tiesību ierobežojumi (piem. attiecībā uz piedalīšanos vēlēšanās). Bet kad noteicis likumā noteiktais termiņš un spriedums nav bijis jāizpilda, notiesājums uzskatāms par neesošu.

7. Jautājums par to, vai nosacīti notiesātā pirms likumā noteiktā termiņa notecējuma izdarīts tāds pats vai līdzīgs noziedzīgs nodarījums uzskatāms par recidīvu 61. panta nozīmē, izšķirams apstiprinoši.

8. Nosacīto sodu atlikšanu var piemērot vienīgi tad, kad tiesai ir pamatoti iemesli sagaidīt, ka notiesātais turpmāk uzvedies nevainojami, bet tā nedrīkst būt vainu mīkstināšu apstākļu rezultāts vai tiesas apziņas apmierinājums, kad rodas šaubas par apsūdzētā vainu.

9. Uz 23. p. pamata tiesa var: 1) nodot notiesāto sevišķā uzraudzībā vien, 2) uzlikt notiesātam sevišķus pienākumus vien, vai 3) paredzēt vienu un otru kopā.

10. 23. p. 2. daļa sevišķi pastrīpo, ka soda atlaišana nav apžēlošanas akts, bet ka to noteic aiz liederības iemesliem. Apstākļus, kuru dēļ noteicama uzraudzība, bieži grūti norādīt, kamdēļ likums neprasa tos minēt.

11. 24. p. 1. punktā paredzētos gadījumos tiesa var arī nenogaidīt sprieduma stāšanos likumīgā spēkā, bet var paralēli piemērot arī 2., 3. un 4. punktu, nekavējoties taisot lēmumu par agrākā sprieduma izpildīšanu.

12. Nosacīti notiesātie nav ievedami vispārējās sodu ziņās. Uz Tieslietu ministrijas 1930. g. 27. maija instrukcijas (V. V. 123. n.) pamata viņus reģistrē atsevišķi.

26. Naudas sods noteicams latos, izņemot gadījumus, kuŗos likumā norādīta sevišķa naudas soda aprēķināšanas kārtība. Mazākais naudas sods, ko tiesa var piespriest, ir viens lats. Ja likumā augstākais naudas soda apmērs nolikts ne mazāks par simts latiem, tad šis sods piespriežams ne mazāks par desmit latiem.

Sevišķos, likumā paredzētos gadījumos tiesa var blakus brīvības atņemšanas sodiem uzlikt naudas sodu.

Naudas soda samaksu tiesa var atlikt vai sadalīt termiņos uz laiku, ne ilgāku par vienu gadu, skaitot no tās dienas, kad spriedums stājies likumīgā spēkā.

Soda nauda, kuŗai likumā nav noteikts sevišķs mērķis, nāk valstij par labu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 24. p.; Taganceva komm. 77. un 78. lapp.)

1. Atšķirībā no 1903. g. Sodū lik. jaunajā kodekā norādīts naudas soda vispār pieļaujamais minimums, un proti, 1 lats. Maksimums jaunā kodeka vispārīgā daļā nav noteikts. Faktiski maksimums sevišķā daļā sasniedz 500 latus, izņemot gadījumus, kad naudas soda apmērs noteikts kā reizinājums no turpat norādītas vienības (piem. 330. p., sal. arī 275. p.).

2. Tālāk šā pantā jaunā redakcijā sevišķi atzīmēts, ka tiesa var sevišķos likumā paredzētos gadījumos blakus brīvības atņemšanai uzlikt arī mantas sodu, nosauktu par „naudas sodu“, bet ne kā 1903. g. Soda lik. — „naudas piedziņu“ (piem. 283. p.).

3. Soda nauda pēc vispārīga noteikuma nāk valstij (bet ne ieslodzījuma vietām) par labu. Izņēmuma veidā tā 270. pantā paredzēta Zemkopības ministrijas speciāliem līdzekļiem.

27. Notiesāšana ar spaidu darbiem un pārmācības namu ir savienota ar ordeņu un citu valdības piešķirtu atzinības zīmju, goda amatu un nosaukumu un kara dienestā iegūtu dienesta pakāpju zaudēšanu, kā arī atlaišanu no valsts, valsts autonomo uzņēmumu un pašvaldības dienesta.

Bez tam notiesātais zaudē tiesības:

- 1) valsts un pašvaldību lietās balsot, vēlēt vai tikt vēlētam;
- 2) ieņemt amatus valsts, valsts autonomo uzņēmumu vai pašvaldības dienestā;
- 3) kalpot armijā un flotē;
- 4) būt par aizbildni vai aizgādni;
- 5) būt par priekšnieku vai pārzini, audzinātāju vai mācības spēku izglītības iestādēs;
- 6) būt par šķirējtiesnesi, kā arī konkursa valdes vai administrācijas locekli, zvērinātu aizgādni, zvērinātu piesēdētāju, zvērinātu vai privātvokātu vai pilnvarnieku valsts, valsts autonomo uzņēmumu vai pašvaldības iestādēs vedamās lietās;
- 7) būt par liecinieku pie līgumiem vai aktiem, kuņiem vajadzīgs liecinieku pastiprinājums.

Piespriežot pārmācības namu, tiesa var atsvabināt notiesāto no šā panta pirmā un otrā daļā paredzētām soda sekām, ja atzīst, ka noziedzīgā nodarījuma motīvi nav bijuši sevišķi ļaunprātīgi.

Notiesātais par 69., 70., 71., 104. (3. d.), 111. vai 112. pantā paredzētiem noziedzīgiem nodarījumiem, ja viņam piespriests pārmācības nams, šā panta pirmā un otrā daļā minētās tiesības nezaudē. (Sk. 30. p.)

28. Notiesāšanu ar cietumu vispārējās tiesu iestādes var savienot ar 27. pantā paredzētām soda sekām, ja tiesa atzīst to par nepieciešamu tāpēc, ka izdarot noziegumu vainīgais izrādījis sevišķu ļaunprātību, un ja piespriests sods nav mazāks par sešiem mēnešiem. (Sk. 30. p.)

29. Saskaņā ar 27. panta otro daļu un 28. pantu zaudētās tiesības iegūst no jauna: ar spaidu darbiem notiesātie — pēc piecpadsmit gadiem, ar pārmācības namu notiesātie — pēc desmit gadiem un ar cietumu notiesātie — pēc pieciem gadiem no soda izciešanas.

Šā panta pirmā daļā minētos termiņus uz notiesāto lūgumu tiesa var saīsināt, ja pagājis puslaiks no šiem termiņiem un notiesāto uzvešanās bijusi nevainojama. (Sk. 30. p.)

30. 27.—29. panta noteikumi par tiesību zaudēšanu un jaunieģūšanu piemērojami, ciktāl attiecīgos likumos nav paredzēts citādi.

(Sal. 1903. g. Soda lik. 25.—31. p.; Taganceva komm. 75.—105. lapp.)

1. No tiesību zaudēšanas veidiem jaunais kodeks pazīst tikai: a) tā saucamo goda tiesību (ordeņu un citu valdības piešķirtu atzinības zīmju, goda amatu un nosaukumu, kara dienesta pakāpju) zaudēšanu un atlaišanu no valsts, valsts autonomo uzņēmumu un pašvaldības dienesta, un b) politisko un taml. tiesību zaudēšanu, kuņas saistītas ar uzticību, kādu bauda tas, kas „praesumitur bonus“.

No 1903. g. Soda lik. esošā atbilstošā uzskaitījuma izmesta kā neierobežojama tiesība uz pensiju, jo tā ir mantiska tiesība, tālāk tiesība ieņemt baznīcas amatus, ņemot vērā pie mums pastāvošo tieksmi atdalīt baznīcu no valsts, kā arī tiesība izpirkt tirdzniecības un rūpniecības apliecības, ko bez tam jau aptver citā vietā paredzētais profesionālo tiesību aprobežojums.

2. Minēto tiesību zaudēšana vēl joprojām saistīta ar spaidu darbu piespriešanu. Bet šī saite ar pārmācības namu vairs nav tik stipra. Pirmkārt tā pilnīgi atkrit piespriežot pārmācības namu par tīri politiskiem noziegumiem, kas paredzēti 69.—71., 104. (3. d.), 111. un 112. pantā. Otrkārt tiesa vispār var atsavināt ar pārmācības namu notiesāto no tiesību zaudēšanas, ja atzīst, ka viņa nodarījuma motīvos nav bijis sevišķas ļaunprātības. Turpretim apgabaltiesas (bet ne miertiesas) var notiesāšanu ar cietumu uz ne mazāk kā 6 mēnešiem savienot ar to pašu tiesību zaudēšanu, ja atzīst notiesātā nodarījumā sevišķu ļaunprātību.

3. Pēc vispārīga noteikuma iegūtās tiesības tiek zaudētas uz visu mūžu; citādi ir ar iespējas zaudēšanu iegūtā tādū tiesību no jauna. Neatkarīgi no tiesību atjaunošanas ārkārtējā kārtībā ar apzēlošanu (réhabilitation gracieuse), par kuŗu sodu kodekā nenākas runāt, jaunais kodeks, līdzīgi 1903. g. Sodu lik., atzīst tiesību atjaunošanu tiesas ceļā (réhabilitation judiciaire), pie kam atjaunot var nevis goda tiesības (27. p. 1. d.), kuŗas zaudē uz visiem laikiem, bet gan politiskās u. t. l. (27. p. 2. d.), pie kam atjaunošana nenotiek automātiski, bet uz sevišķu lūgumu, kas lūkojams cauri īpašā, Kriminālprocesa likumu 987.—995. pantā paredzētā kārtībā. Šos lūgumus var iesniegt pēc 15 (agrāk 10) gadiem no spaidu darbu izciešanas, pēc 10 gadiem no pārmācības nama un pēc 5 gadiem no cietuma soda izciešanas. Ja notiesātais nevainojami uzvedies, tiesa šos termiņus var arī saīsināt uz 29. panta 2. daļas nosacījumiem.

4. Tā kā blakus sodu kodeka noteikumiem dažādos citos likumdošanas aktos (Saeimas vēlēšanu lik. — 1922. g. 115 — 3. p., pilsētu pašvald. lik. — 1930. g. 183 — 73. p., pagastu pad. vēlēš. lik. — 1922. g. 57 — 5. p., apriņķu vald. u. reviz. kom. vēlēš. lik. — 1927. g. 194 — 5. p., Valsts civildien. nolik. 9. p., pavalstniecības lik. — 1927. g. 93 — 4¹. p., Tiesu iekārt. lik. 19. un 138. p. u. c.) pastāv sevišķi noteikumi par atbilstošu tiesību zaudēšanu uz noteiktu vai noteiktu laiku bez sevišķa tiesas lēmuma par to, tad 30. pantā, lai izvairītos no pretrunām, nācās sevišķi atzīmēt, ka šos speciālos likumu noteikumus kodeka 27.—29. pants neskar.

5. Speciāls noteikums par to, ka ar cietumu notiesātais zaudē vēlēšanu un balsošanas tiesības uz noteiktu laiku (ne ilgāk par 5 gadiem), ja viņš pārkāpis attiecīgus noteikumus, atrodas 86. pantā, kā arī zināmā mērā 80. p. 2. daļā.

31. Ar spaidu darbiem vai pārmācības namu notiesāto, ja tādas personas atstāšanu bez sevišķas uzraudzības tiesa atzīst par bīstamu, tiesa, likumā norādītos gadījumos, tieši pēc soda izciešanas var ievietot drošības ieslodzījumā uz laiku no pieciem līdz desmit gadiem.

Šo sabiedrības aizsardzības līdzekli tiesa atceļ, ja pēc pārbaudīšanas atzīst, ka persona, pret kuŗu tas izpildīts, sabiedrībai nav vairs bīstama.

Ar pārmācības namu vai cietumu notiesāto, kas izdarījis noziedzīgu nodarījumu aiz liekēdības vai slinkuma, var uz tiesas lēmumu tieši pēc soda izciešanas ievietot darba namā uz laiku no sešiem mēnešiem līdz diviem gadiem.

Ar cietumu notiesāto, kas izdarījis noziedzīgu nodarījumu aiz pierastas žūpības vai citu apskurbinošu vielu lietošanas, var uz tiesas lēmumu ievietot tieši pēc soda izciešanas attiecīgās iestādēs līdz kamēr izveseļojas, bet ne ilgāk par vienu gadu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 32. p.; Taganceva komm. 106. un 107. lapp.)

1. Ja vispārīgi jaunais kodeks paturējis kā pamatu ģenerāļprevencijas principu, tad tomēr viņam, sekojot jaunajai atziņai strāvai, kas pilnīgi izpaudusies tiklab kriminālā zinātnē, kā arī jaunākos krimināllikumos, nācās ierādīt atbilstošu vietu arī kaitīguma novēršanas idejai. Šeit pieder tā saucamie drošības soļi, kas, atšķirībā no sodu līdzekļiem, kuŗu piemērošanai vajadzīgs vainīgums, pielaižami kaut arī neatkarīgi no vainas, bet aiz tā iemesla, ka, apdraudot svešu individuālu vai vispārīgu labumu, attiecīgā persona izrādījusies sociāli bīstama. Sodu kodekā paredzētie drošības soļi atšķiras no tādiem pašiem policijas soļiem ar to, ka tiem par izejas punktu izrādās noticis tiesību pārkāpums pagātnē, bet par mērķi — kriminālbīstamības novēršana nākotnē.

2. Pie tam jaunais kodeks stingri norobežo drošības soļus no sodu līdzekļiem, kaut gan, lai pasargātu no patvaļas, kāda varētu notikt aizskarot ar drošības soļiem personu tiesības, šo soļu piemērošana uzlikta tiesai.

3. Jaunais kodeks izšķir trejādu fakultātīvu brīvības atņemšanu, kuŗu noteic tiesa tieši pēc soda izciešanas, lai aizsargātu sabiedrību no tai draudošās attiecīgās personas bīstamās darbības turpināšanas, un proti: a) ievietošanu ārstniecības iestādē, līdz kamēr persona, kas noziedzīgu nodarījumu izdarījusi aiz pierastas žūpības vai citu apskurbinošu vielu lietošanas, izveseļojas, — bet ne ilgāk par 1 gadu; b) ievietošanu darba namā uz laiku no 6 mēnešiem līdz 2 gadiem, bet sevišķos likumā norādītos (296., 297. un 570. p.) gadījumos arī no 1 gada līdz 5 gadiem, un c) drošības ieslodzījumu (preventive detention), kas sevišķos

likumā norādītos (506., 548., 549., 550., 551. un 554. p.) gadījumos piemērojams noziedzīga nodarījuma izdarītājam, ja viņa atstāšanu bez uzraudzības tiesa atzīst par bīstamu. Tāda drošības ieslodzījuma ilgums noteikts pēc 1908. g. Anglijas Prevention of Crime Act no 5 līdz 10 gadiem. Līdz ar to no tiesas atkarājas atsvabināt ieslodzīto pirms termiņa, ja tiesa atzīst, ka viņš sabiedrībai nav vairs bīstams.

4. Reizē ar to Kriminālprocesa likumos ievietotie jaunie 995¹—995³. panti, noteicot, kādā kārtībā piemērojams drošības ieslodzījums un ievietoējums darba namā (pirmo piemēro apgabaltiesa, bet otro — kā apgabaltiesa, tā arī miertiesneši), prasa, lai tiesa, pirms lēmuma taisīšanas par ievietošanu drošības ieslodzījumā vai darba namā, noklausītos „pirmstermiņa atsvabināšanas komisijas” atzinumu par drošības ieslodzījumā vai darba namā ievie-tojamās personas raksturu.

5. Aiz finansiāliem apsvērumiem likums par jaunā kodeka ieviešanu spēkā tomēr atliek drošības ieslodzījuma un darba nama ieviešanu līdz tam laikam, kad tieslietu ministrs būs izvejis par to sevišķu rīkojumu.

6. Policijas uzraudzība, kas bija noteikta agrākā 34. pantā (4. pk.) pēc soda izcie-šanas, tagad atkritusi un pastāv vienīgi pirmstermiņa atsvabinātiem (sk. II piel. 8. p.), kā arī attiecīgos gadījumos nosacīti notiesātiem (sk. 23. p.).

32. Ja noziedzīgs nodarījums izdarīts nodarbojoties ar zināmu arodu, rūpniecību vai tirdzniecību, tad vispārējās tiesu iestādes likumā paredzētos gadījumos var aizliegt notiesātam šo nodarbošanos uz laiku līdz trim gadiem, ja likumā nav noteikts cits laiks.

Nodarbošanās aizliegums ir saistošs ar sprieduma stāšanos likumīgā spēkā, bet laiks, uz kādu nodarbošanās aizliegta, skaitāms no soda izciešanas.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 33. p. 1. pk.; Taganceva komm. 107.—109. lapp.)

1. Jaunais kodeks plašākā apmērā nekā 1903. g. Sodu lik. izlieto sevišķā daļā tā saucamo profesionālo tiesību ierobežošanu tajos gadījumos, kad noziedzīgais nodarījums tieši pastāv ar šīm tiesībām saistīto profesionālo pienākumu pārkāpšanā. 32. pants šādu ierobežošanas tiesību piešķir tikai vispārējām tiesu iestādēm, fakultatīvi, uz laiku līdz trim gadiem, ja sevišķā daļā nav noteikts citādi. Sevišķā daļā sastopami termiņi no 6 mēnešiem līdz 2 gadiem, vai no 1 gada līdz 5 gadiem (sevišķi atkārtojuma gadījumā), vai pat uz visiem laikiem (arī atkārtojuma gadījumā).

2. Atšķirībā no 1903. g. Sodu lik. jaunais kodeks sīkāk norāda, ka lai gan nodarbības aizlieguma laiks aprēķināms no soda izciešanas dienas, bet aizliegums stājas spēkā reizē ar attiecīga sprieduma spēkā stāšanos, tā ka profesionālās tiesības zaudēšanas laiks patiesībā tiek palielināts par starplaiku no sprieduma spēkā stāšanās līdz faktiskai soda izciešanai.

33. Ja uz likuma pamata spriedums izsludināms, to iespēj uz vainīgā rēķinu Valdības Vēstnesī un vienā no privātiem periodiskiem izdevumiem, pēc tiesas izvēles.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 33. p. 3. pk.; Taganceva komm. 107.—109. lapp.)

Sprieduma izsludināšanas nolūks pirmā kārtā ir brīdināt no attiecīgās personas bīstamās darbības, bet tā var arī noderēt, lai plašajās masās nodibinātu apziņu par noteiktu nodarījumu sodāmību; dažkārt, aiz citādiem apsvērumiem, tās nolūks ir atjaunot aizskartās personas godu. Visos šajos gadījumos, pēc jaunajā kodekā pieņemtās sistēmas, sprieduma izsludināšana atkarājas no tiesas ieskata. Izņēmums ir 239. un 261. pants, kuŗi soda tirgotāju vai rūpnieku par noteikumu pārkāpšanu attiecībā uz ēdamvielu un lopbarības izgatavošanu un pārdošanu, kādos gadījumos sprieduma izsludināšana ir saistoša.

34. Piespriežot ārzemniekam sodu, kas savienots ar tiesību atņemšanu, tiesa var nolemt izraidīt viņu no valsts robežām pēc soda izciešanas.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 35. p. 4. d.; Taganceva komm. 110.—115. lapp.)

1. Jaunais kodeks ir pilnīgi atteicies no 1903. g. Sodu lik. 34. un 35. pantā paredzētiem dzīves vietas izvēles ierobežojumiem notiesātiem pēc viņu atsvabināšanas no ieslodzījuma vietām, atstājot vienīgi kodeka 20. panta pielikumā nosacīti pirms termiņa atsvabinātiem pienākumu izvēlēties noteiktu dzīves vietu, kuŗā viņi paliek aizgādības biedrības vai policijas uzraudzībā un kuŗu viņiem nav tiesības atstāt bez uzraudzītāja organa atļaujas. Ja viņi dzīves vietu neizvēlas, tad to viņiem noteic piešķirot pirmstermiņa atsvabinājumu.

2. No 1903. g. Sodu lik. abiem (34. un 35.) pantiem paturēta tikai ārzemnieku fakul-tatīvā izsūtīšana uz ārzemēm pēc soda izciešanas, tomēr ne ar administrācijas rīkojumu, bet ar tiesas lēmumu, un pie tam nevis dzīves vietas izvēles ierobežojuma atvietošanas veidā, bet piespriežot sodu, kas savienots ar tiesību zaudēšanu.

3. Agrākās piezīmes izmestas, pirmā tādēj, ka saistošā pierakstiņš atcelta, otrā — kā lieka, jo 27. p. jau runā par tiesības zaudēšanu atrasties valsts dienestā, un trešā tādēj, ka noteikums par ieslodzīto nosacītu atsvabināšanu pirms termiņa ievietots pielikuma veidā pie 20. p.

35. Priekšmeti, kuņus aizliegts izgatavot, pārdot, izplatīt, turēt pie sevis vai glabāt, kā arī citi likumā sevišķi minēti priekšmeti, jāatņem un, ja likumā nav norādīts sevišķs mērķis to izlietošanai, jāiznīcina vai jānodod valsts īpašumā. Nauda, kuņu saņem pārdodot ienākušās lietas, nāk valstij par labu, ja likumā nav noteikts cits mērķis.

Tādas pašas sekas var attiecināt arī uz priekšmetiem, kas bijuši domāti vai jau izlietoti noziedzīgā nodarījuma izdarīšanai.

36. Kas atvērts vai ierīkots bez pienācīgas atļaujas, jāslēdz līdz tam laikam, kamēr tādu atļauju saņem.

Kas nepareizi uzbūvēts, atvērts, ierīkots, pārbūvēts, izlabots vai atjaunots, jānoārda, jāslēdz, jāizlabo, jāpārvieta vai jāsavēd agrākā stāvoklī tiesas noteiktā laikā, uz vainīgā rēķinu:

- 1) ja vainīgā izdarītais atzīts par kaitīgu sabiedrības drošībai vai tautas veselībai;
- 2) citos likumā sevišķi norādītos gadījumos.

37. 35. un 36. panta noteikumus tiesa piemēro arī tad, ja apsūdzēto attaisno vai atsvabina no soda, kā arī ja kriminālvaļāšanu izbeidz vai aptur.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 36.—38. p.; Taganceva komm. 115.—124. lapp.)

1. Ar noziedzīgu nodarījumu iegūtā (*producta sceleris*) un noziedzīgā nodarījuma rīku (*instrumenta sceleris*) atņemšana valstij par labu uzskatāma par drošības līdzekli. (Sal. arī 137., 238., 248., 249., 262., 271., 299., 336., 357., 414. un 569. p.)

2. Ar noziedzīgu nodarījumu iegūtās lietas atņemamas arī trešām personām, kas tās ieguvušas labticīgi (Kriminālproc. lik. 421. un 789. p.). Pēc valdošā ieskata tādā kārtā atņemamas tikai pašas lietas dabā, bet ne tas, kas iegūts tās realizējot, ja tas nav noteikti sacīts likumā.

Tomēr jāievēro, ka te kriminālnoteikumi var nākt konfliktā ar civillikumiem, pēc kuriem (sal. Civillik. 923. p.) trešās personas, kas ieguvušas kādu lietu labticīgi, var iegūt uz to lietiskas tiesības. (Sal. arī Senāta 1927. g. 29. sept. spr. Preisa I. — Kamradziusa 1003. tēzi.)

3. Agrākā likumīgā, ar noziedzīgu nodarījumu traucētā stāvokļa atjaunošana un visa tā, kas ar noziedzīgu nodarījumu padarīts nederīgs, izlabošana uz vainīgā rēķinu — attiecas drīzāk uz kriminālas notiesāšanas civīlām sekām.

4. Atņemšanai, atjaunošanai un izlabošanai gluži dabiski jānotiek arī tad, kad nav konstatēta krimināla atbildība vai kad izdarītājs atsvabināts no kriminālsoda.

5. Preses lietās iznīcina preses ražojumu ar noziedzīgu saturu arī tad, kad nav iespējams vajāt vainīgo, tā saucamā objektīvā procesa kārtībā (Kriminālproc. lik. 1152. p.).

6. Kad noziedzīgs nodarījums skar zināmu objektu tikai pa daļai, piem. izdarot viltīgu pārvedes (žiro) uzrakstu istā vekseli, 35. pantā paredzētā iznīcināšana var attiekties, protams, tikai uz objekta attiecīgo daļu, par ko jābūt aizrādītam tiesas spriedumā. Piemērā norādītā gadījumā tiesa uz vekselja taisa atzīmi, ka pārvedēja (žiranta) paraksts ir viltots.

Ceturtais nodalījums.

Nodarījumu pieskaitāmība un to noziedzīgums.

38. Nav pieskaitāms par vainu ar soda piedraudējumu noliegts nodarījums, ja to izdarījusi persona, kuņa, noziedzīgo nodarījumu izdarīdama, aiz slimīga gara darbības traucējuma, vai nesamaņas stāvoklī būdama, vai aiz garīgas neattīstības, kas cēlusies no miesīga trūkuma vai slimības, nav varējusi saprast sava nodarījuma raksturu un nozīmi vai vadīt savu rīcību.

Ja tādas personas atstāšanu bez sevišķas uzraudzības tiesa atzīst par bīstamu, tad viņa nodod šo personu atbildīgā uzraudzībā vecākiem vai citām personām, kas izteikušas vēlēšanos pieņemt to savā gādībā, vai arī ievieto ārstniecības iestādē. Bet kas izdarījis vai mēģinājis izdarīt slepkavību, ļoti smagu miesas bojājumu, izvarošanu vai dedzināšanu, ja tiesa atzinusi viņu par bīstamu sabiedrībai, jāievieto ārstniecības iestādē.

Šos sabiedrības aizsardzības līdzekļus tiesa atceļ, ja pēc pārbaudīšanas atzīst, ka persona, pret kuru tie izlietoti, sabiedrībai nav vairs bīstama.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 39. p.; Taganceva komm. 125.—139. lapp.)

1. Vispār par teicamu atzītājā 1903. g. Sodu lik. atbilstošā (39.) panta formulējumā jaunais kodeks ievēdis šādus grozījumus: a) pirmajā daļā izteiciens „noziedzīgais nodarījums“ atvietots ar izteicienu „ar soda piedraudējumu noliegts nodarījums“, jo vārds „noziedzīgais“ paredz vainas esamību, kas izrādās mazliet nekoncekventi pantā, kuŗš runā par nepieskaitāmību; b) otrā daļā vārdi „katrā ziņā ievietoams“ sīkākī formulēti izteicienā „ja tiesa atzinusi viņu par bīstamu sabiedrībai, jāievieto“, lai nevarētu rasties šaubas, ka saistošā ievietošana ārstniecības iestādē tomēr izriet no atzinuma par attiecīgās personas sociālo bīstamību. Sakarā ar to, nemot vērā jaunākā laikā teorijā un praksē izveidojušos „drošības līdzekļu“ piemērošanu, pievienota pantam trešā daļa, kuŗa uzliek tiesai par pienākumu atcelt viņas pielaiestos drošības līdzekļus, ja viņa pēc atbilstošas pārbaudes atzīst, ka attiecīgā persona vairs nav sociāli bīstama.

Par pārbaudes izdarīšanas kārtību runā Kriminālprocesa likumu 396. pants savā jaunajā, sakarā ar šā kodeka izdošanu pārgrozītajā redakcijā (sal. Lik. kr. 1933. g. 160, A, III).

2. Ievērojot to, ka normāls cilvēks uzskatāms (praesumptio juris) par pieskaitīgu, ja viņš nepierāda pretējo, likums nedod ciešu pieskaitāmības definīciju, bet aprobežojas ar norādījumu uz nepieskaitāmības gadījumiem. Bet no šā negatīvā formulējuma skaidri izriet divi pieskaitāmības sastāvelementi: a) intelektuālais — t. i. abstraktā spēja saprast sava izdarāmā nozīmi, tā tad paredzēt arī tā sekas, un b) psihiskais — t. i. arī abstraktā spēja vadīt savu rīcību (aktīvā puse) un tā tad pieņemt par savas darbības vadītāju tikumiskās normas (pasīvā puse).

3. Par t. s. nenormāliem pieskaitāmības trūkuma iemesliem (pretēji normāliem — kas zīmējas uz nepilngadīgiem) likums atzīst: a) slimīgu gara darbības traucējumu (ilgstošu vai pārejošu), b) nesamaņas stāvokli un c) garīgu neattīstību, kas cēlusies no miesīga trūkuma vai slimības.

Tā saucamo „pamazināto pieskaitāmību“, par kuŗu runā jaunie vācu teorētiķi (sal. tomēr: Vilmana iebildumus „Die sogenannte verminderte Zurechnungsfähigkeit“, 1927) un ar kuŗu turpretim negrib rēķināties franču kriminālā zinātne, jaunais kodeks nav pieņēmis, turēdamies pie tā apsvēruma, ka it īpaši tamlīdzīgos gadījumos bailes no kriminālā soda var izrādīties par vienīgo atturētāju spēku, bet tiesība mikstināt šo sodu, saskanā ar konkrētiem lietās apstākļiem, dod iespēju ņemt vērā arī šo attiecīga gadījuma īpatnību. Pilnīgu nesodāmību taču neviens neprasa.

39. Nav pieskaitāms par vainu ar soda piedraudējumu noliegts nodarījums, ko izdarījis mazgadīgais, kuŗam vēl nav divpadsmit gadu.

Tāpat nav pieskaitāms par vainu ar soda piedraudējumu noliegts nodarījums, ko izdarījis divpadsmit līdz astoņpadsmit gadus vecs nepilngadīgais, kuŗš aiz prāta vai tikumiskas neattīstības nav varējis saprast sava nodarījuma raksturu un nozīmi vai vadīt savu rīcību.

Šādus nepilngadīgos tiesa var nodot atbildīgā uzraudzībā vecākiem vai personām, kuŗu gādībā viņi atrodas, vai citām uzticamām personām, kuŗas uz to izteikušas savu piekrišanu, vai arī ieviegot audzināšanas iestādēs.

Audzināšanas iestādēs nodoti nepilngadīgie atstājami šīs iestādēs ne ilgāk kā līdz pilngadības sasniegšanai. Noteikt tuvāk laiku, cik ilgi nepilngadīgiem jāpaliek audzināšanas iestādē, piekriēt šās iestādes attiecīgam organam.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 40. un 41. p.; Taganceva komm. 139.—147. lapp.)

1. Jaunais kodeks savienojis vienā pantā notekumus par normālo nepieskaitāmību maza vecuma dēļ.

Vecuma robežu, tā saucamo absolūto nepieskaitāmību, kad nav pielaižams pretējā pierādījums (praesumptio juris et de jure) un līdz ar to ir izslēgta kriminālvajāšanas ierosināšana, jaunais kodeks ar lielu uzmanību ir pacēlis tikai līdz 12 gadiem, (agrāko 10 vietā), kaut gan daudzi Rietumeiropas kodeki šajā ziņā ir gājuši daudz tālāk.

Tā saucamās relatīvās nepieskaitāmības vecumu, kad pastāv zināmā mērā nepieskaitāmības prezumpcija (praesumptio juris), bet likums prasa izmeklēt šo jautājumu katrā atsevišķā gadījumā, jaunais kodeks noteicis 12—18 gadus (agrāko 10—17 vietā). Jaunais kodeks atzinis par nepieciešamu sīkākī atzīmēt, ka relatīvai nepieskaitāmībai maza vecuma dēļ par iesmeltu jābūt īpaši „prāta vai tikumiskās attīstības trūkumam“, bet ne slimībai vai miesīgiem trūkumiem, kas attiecas uz citu nepieskaitāmības katēgoriju.

2. Līdzīgi 1903. g. Soda likumiem, jaunais kodeks ieskata par vajadzīgu atzīmēt, ka tādiem neatīstības dēļ par nepieskaitīgiem atzītiem nepilngadīgiem tomēr uz tiesas rīkojumu (par pakļidūšiem mazgadīgiem līdz 12 gadu vecumam, kuriem ar tiesu nekad nav bijušas darīšanas, jāgāda Tautas labklājības ministrijai — sk. Lik. kr. 1928. g. 73 un 1930. g. 143) piemērojami sevišķi labošanas līdzekļi, eventuāli ievietojot viņus t. s. „audzināšanas iestādēs“, kurās viņi turami piespiedu kārtā tik ilgi, kamēr attiecīgo iestāžu priekšniecība ieskata to viņiem par noderīgu, bet katrā ziņā ne ilgāk kā līdz pilngadības sasniegšanai.

Sīkākī noteikumi par minēto iestāžu darbības kārtību sodu kodekā nav uzņemti; tie atrodas sevišķā 1909. g. Nolikumā par audzināšanas-labošanas iestādēm nepilngadīgiem. Sakarā ar jaunā kodeka izdošanu sevišķa Tieslietu ministrijas komisija izstrādāja projektu par minētā nolikuma grozīšanu, reizē ar to paredzot ievest turpmāk sevišķu jaunatnes tiesu.

40. Nav pieskaitāms par vainu ar soda piedraudējumu noliegts nodarījums, kuŗu tā izdarītājs nav varējis paredzēt vai novērst.

41. Ja ar soda piedraudējumu noliegta nodarījuma izdarītājs nav neko zinājis par apstākli, kas nosaka nodarījuma noziedzīgumu vai palielina atbildību, pats nodarījums vai atbildību palielinošais apstāklis nav pieskaitāms par vainu.

Ar soda piedraudējumu noliegtiem nodarījumiem, kas izdarīti aiz neuzmanības, šis noteikums nav piemērojams, ja pati nezināšana bijusi vainīgā neuzmanības sekas.

Bet ja ar soda piedraudējumu noliegta nodarījuma izdarītājs ne tikai nav zinājis, bet arī nav varējis zināt par nodarītā aizliegumu, tad šāds nodarījums nav viņam par vainu pieskaitāms.

(Sal. 1903. g. Soda lik. 42. un 43. p.; Taganceva komm. 147.—153. lapp.)

1. Neraugoties uz abstrakto pieskaitāmību (kriminālo darbībspēju), ir iespējams, ka konkrētos gadījumos ar soda piedraudējumu noliegts nodarījums tomēr nav pieskaitāms par vainu. Šo gadījumu katēgorijas, kad pieskaitīgajam subjektam nevar skaitīt par vainu („nicht vorwerfbar“ — pēc Franka ievērojamā apzīmējuma) viņa izturēšanos, uzskaitītas kodeka 41.—45. pantā, vispār šeit pieturoties pie 1903. g. Soda lik. sistēmas.

2. Pirmais gadījums norāda faktisku neiespējamību paredzēt savas izturēšanās sekas, bet otrais — tāpat faktisku neiespējamību novērst tās, tā tad stāvokli, kad attiecīgo personu piespiež fiziska vara (vis absolūta). Jaunais kodeks atbilstošā 40. (agrāk 42.) pantā agrāko apzīmējumu „noziedzīgs nodarījums“, kuŗš paredz vainas esamību, atvieto ar precīzāko formulējumu „ar soda piedraudējumu noliegts nodarījums“, jo tas ir savienojams ar vainas trūkumu.

3. Trešo gadījumu likums apzīmē kā nezināšanu par faktisku apstākli (error facti), kuŗš nosaka nodarījuma noziedzīgumu vai palielina kriminālo atbildību par to. Pie tam tomēr atzīmēts, ka pieskaitāmība paliek, ja pati šī nezināšana bijusi vainīgā neuzmanības sekas.

Jaunais kodeks vispirms arī atbilstošā 41. (agrāk 43.) pantā uzskatījis par piemērotāku augstāk norādīto formulējumu (ar soda piedraudējumu noliegts nodarījums), nekā apzīmējumu „noziedzīgs nodarījums“. Otrkārt, sekojot jaunākam juridisko atziņu virzienam, kodeks tiecas zināmā mērā atkāpties no noteikuma, kuŗu līdz šim uzskatīja it kā par neapstrīdamu aksiomu, ka nevar aizbildināties ar likuma nezināšanu (error juris semper nocet). 41. pantam pievienota trešā daļa, kuŗa izslēdz pieskaitāmību arī tajā gadījumā, kad apsūdzētais pierāda, ka viņš nevien nav zinājis, bet arī nav varējis zināt par sava nodarītā aizliegumu. Ar sodāmības nezināšanu vien pēc likuma burla nepietiek.

Tādi gadījumi, protams, ir ļoti reti, bet tomēr var atgadīties. Saprotams, ka šo gadījumu meklēšana nav apsūdzētāja pienākums. Tāds izņēmums no vispārējā noteikuma jāpierāda tam, kas uz to atsaucas, bet uz to atsauksies tikai apsūdzētais. No sacītā ir skaidrs, ka „onus probandi“ attiecībā uz 41. panta trešā daļā paredzēto apstākli, tāpat kā attiecībā uz visiem citiem apstākļiem, uz kuriem apsūdzētais atsaucas sev par ataisnojumu, gulstas uz viņu.

4. 41. p. noteikums aptver kā aktīvo, tā arī pasīvo noziedzīgo rīcību, jo vārds „nodarītā“ šē lietots kā terminus tehnikus, kas atvasināts no vārda „nodarījums“.

42. Nav uzskatāms par noziedzīgu ne nodarījums, kas izdarīts izpildot likumu, ne arī nodarījums, kas izdarīts izpildot dienesta pavēli, kuŗu devusi attiecīga vara savas piekritības robežās un saskaņā ar pastāvošiem noteikumiem, ja pavēle neuzdod ko acimredzami noziedzīgu.

43. Nav uzskatāma par pilnvarojuma pārkāpumu dienestpersonas ārkārtējos apstākļos izdarīta dienesta darbība, kuŗu izdarīt likums vai uzlikts uzdevums viņai nav devis tiesību, bet kuŗa bijusi nepieciešama valsts labā, vai kuŗu lietas spiedīgas vajadzības dēļ, lai acimredzami nekaitētu dienestam, nav bijis iespējams atlikt līdz atļaujas dabūšanai.

Par dienestpersonu uzskatāma katra persona, kuŗa izpilda valsts, valsts autonoma uzņēmuma vai pašvaldības dienesta pienākumus vai šā dienesta pagaidu uzdevumu.

Dienestpersonām pielīdzināmi Valsts Prezidents, Saeimas locekļi, Ministru kabineta locekļi, kā arī vēlēti pašvaldības organu locekļi.

44. Nav uzskatāms par noziedzīgu nodarījums, kas izdarīts pie nepieciešamas aizstāvēšanās pret paša vai citas personas personiska vai mantiska labuma nelikumīgu apdraudējumu.

Nepieciešamās aizstāvēšanās robežu pārkāpšana ar aizsargāšanās pār- mērību vai ar aizsargāšanos nelaikā sodāma tikai likumā sevišķi norādītos gadījumos.

45. Nav uzskatāms par noziedzīgu nodarījums, kas izdarīts, lai glābtu savu vai citas personas dzīvību no briesmām, kuŗas tanī pašā laikā nav biju- šas novēršamas ar citu līdzekli.

Nav arī uzskatāms par noziedzīgu nodarījums, kas izdarīts, lai glābtu savu vai citas personas personisku vai mantisku labumu no briesmām, kuŗas tanī pašā laikā nav bijušas novēršamas ar citu līdzekli, ja nodarījuma izdarītājam ir bijis pietiekošs pamats uzskatīt paša izdarāmo kaitējumu par mazsvarīgāku, salī- dzinot ar apsargājamo labumu.

Šie noteikumi nav piemērojami tanīs gadījumos, kad pati izvairīšanās no briesmām ir noziedzīgs nodarījums.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 44.—46. p. 636. p. 4. d. un 637. p.; Taganceva komm. 153.—165. un 1387.—1395. lapp.)

1. Šajos pantos lietota nevis formula „nav pieskaitāms par vainu“, bet izteiciens „nodarījums nav uzskatāms par noziedzīgu“, pie kam ar to aptverti tiklab tie gadījumi, kad no- darijums nav uzskatāms par nelikumīgu (Rechtfertigungsgrund), kā arī tie, kad tas paliek nesodīts (Strafausschlussgrund).

2. Pie pirmajiem pieder likuma un likumīgas pavēles izpildīšana, t. i. tādas pavēles izpildīšana, kuŗu devusi kompetentā vara un kas izdota ievērojot noteiktās formālītātes, ja pie tam tāda pavēle neuzdod ko acimredzami noziedzīgu („stiprās padotības“ principa atmetums). Attiecīgais 42. (agrāk 44.) pants uzņemts jaunajā kodekā bez jebkādiem grozījumiem.

3. Uz to pašu attiecas arī 44. (agrāk 45.) panta noteikums par nepieciešamo aizstā- vēšanos; šis pants arī pieņemts bez pār- grozījumiem. Likums pieļauj atsist nelikumīgu uzbru- kumu ar pretuzbrukumu, aizsargājot savu vai trešās personas labumu, bez jebkādiem apro- bežojumiem, sodot pat nepieciešamās aizstāvēšanās robežu pārkāpšanu tikai izņēmuma gadi- jumos (kad izdarīta slepkavība vai nodarīts smags miesas bojājums — 433. un 446. p.).

4. Par nesodāmības gadījumiem runā vispirms 43. pants, kuŗu jaunais kodeks pār- vietojis šurp no nodaļas par dienesta noziedzīgu nodarījumiem (agrākie 636. p. 4. d. un 637. p.), atsvabinot no atbildības par dienesta pilnvarojuma pārkāpumu dienestpersonu, kas pārkāpusi pilnvarojumu neatliekamas vajadzības gadījumos, kad to prasa valsts intereses vai vispār lietas spiedīgie apstākļi. Šajā panta daļā jaunais kodeks pielaidis tikai nesvarīgus redakcionālus grozījumus. Otrā daļā, kas noteic „dienestpersonas“ raksturu, šis jēdziens drusku vispārināts, neatdalot sevišķi tā saucamās „amatpersonas“, pie kam attiecībā uz

kriminālātbildību viņām ir pielīdzinātas arī valsts autonomo uzņēmumu dienestā stāvošās personas. Bez tam pievienota trešā daļa, kurā pielīdzināti dienestpersonām 43. panta nozīmē arī Valsts Prezidents, Saeimas locekļi, Ministru kabineta locekļi, kā arī vēlētie pašvaldības organu locekļi.

5. Ja jau 43. pants īstenībā paredz pienākumu konfliktu (Pflichtennotstand), tad par tāda nodarījuma nesodāmību, kurš izdarīts kaitējot svešam labumam likuma aizsargātu interešu sadursmē (galīgā nepieciešamība), vispārīgā kārtā runā 45. (agrāk 46.) pants. Minētā pantā jaunais kodeks tikai izmetis lieko uzskaitījumu, atzīstot, ka smaguma punkts šini gadījumā ir briesmu nenovēršamībā un ka uzskaitījums var padarīt pantu neskaidru, bet nezaudējot panta vispārīgo konstrukciju, kurā ir ļoti plaša, kaut arī nav vēl saskaņota ar to sīkāko niansējumu, ar kuru nodarbināta tagadējā juridiskā atziņa.

Galīgās nepieciešamības būtiskā atšķirība no nepieciešamās aizstāvēšanās, 45. panta izpratnē, pastāv iekš tam, ka pirmā paredz briesmu nenovēršamību ar kādu citu līdzekli (subsidiārais princips) un prasa, izņemot dzīvības glābšanas gadījumus, no nodarījuma subjekta puses saprātīgu apsvēršanu par apsargājamā labuma lielāku svarīgumu (labumu apsvērumu princips). Nesodāmība, protams, atkrit, kad attiecīgai personai nav bijis tiesības izvērities no draudošām briesmām (kareivim kaļā, ugunsdzēsējam ugunsgrēka laikā u. t. l.).

6. 1903. g. Sodū likumu 47. pantu jaunais kodeks pievienojis nākošā nodalījumā ievietotam pantam par mēģinājumu, jo tas pēc sava satura aptver mēģinājumu pret nederīgu objektu.

7. Kaut gan vispārējā daļa nemin par cietušā piekrišanu kā par iemeslu, kas padara zināmu nodarījumu par nenoziedzīgu, tomēr šādos gadījumos nodarījuma nesodāmība jāatzīst par vispārēju noteikumu visos noziedzīgos nodarījumos, kas vērsti pret privātpersonu mantiskām un personīgām tiesībām, ciktāl attiecīgos gadījumos likums piešķir kriminālvaļāšanas uzsākšanas tiesību pašam cietušam.

Nevar šādos gadījumos būt noziedzīga nodarījuma, ja pati ieinteresētā persona atteikusies no savu interešu aizsardzības.

Piektais nodalījums.

Vainīguma veidi.

46. Noziedzīgs nodarījums uzskatāms par tišu jeb nodomātu nevien tad, kad vainīgais gribējis to izdarīt, bet arī tad, kad viņš apzināti pielaidis tās sekas, kurās nosaka šā nodarījuma noziedzīgumu.

Noziedzīgs nodarījums uzskatāms par izdarītu aiz neuzmanības nevien tad, kad vainīgais nav to paredzējis, kaut gan būtu varējis vai viņam būtu vajadzējis to paredzēt (nolaidība), bet arī tad, kad viņš, kaut gan paredzējis sekas, kurās nosaka šā nodarījuma noziedzīgumu, tomēr vieglprātīgi domājis šādas sekas novērst (pārgalvība).

Smagi noziegumi sodāmi tikai tad, ja tie izdarīti tiši.

Noziegumi sodāmi, ja tie izdarīti tiši, bet ja tie izdarīti aiz neuzmanības — tikai likumā sevišķi norādītos gadījumos.

Pārkāpumi sodāmi nevien tad, ja tie izdarīti tiši, bet arī tad, ja tie izdarīti aiz neuzmanības, izņemot likumā sevišķi norādītos gadījumus.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 48. p.; Taganceva komm. 165.—176. lapp.)

1. Vainas pakāpes (noziedz. nodarījuma iekšējā puse) jaunajā kodekā celtas pēc 1903. g. Sodū lik. cieša parauga, vispirms piemēriģi seku paredzēšanas pakāpei (t. l. „nenovēršamo“ vai „šķietamo“ seku — „varbūtējas“ sekas vien nav ņemamas vērā, jo tās jāierindo „nejaušo“ šķirā).

2. Par tišuma pamatveidu tādā kārtā izrādās t. s. „dolus eventualis“, kad vainīgais, paredzēdams sava nodarījuma sekas, tomēr tā rīkojas. Par tišuma kvalifikāciju uzskatāms vainīgā nolūka tiešais vērsums uz noziedzīgo rezultātu (dolus directus).

3. Atšķirībā no tišuma, neuzmanībā tāda paredzējuma nav, kaut gan tādā vajadzētu būt, ja vainīgais būtu pietiekoši vēriģs. Tādas neparedzēšanas nav vienkāršā bezrūpībā (nolaidībā), bet tās trūkst arī smagākā neuzmanības veidā, t. s. pārgalvībā (luxuria), kad vainīgais, kaut gan skaidri paredzējis bīstamību, tomēr savas vieglprātības dēļ domājis to novērst.

4. Pēc likumā nodibinātās sistēmas „noziedzumiem“ vienmēr prezumēts tišums. Tas nenozīmē, ka tas pats noziedzīgais rezultāts, ja vien būtu izdarīts aiz neuzmanības, nebūtu sodāms. Atbilstošie nodarījumi uzskatāmi tikai par „delicta sui generis“ (piem. 437., 571. p.). Vienīgi pārkāpumu sodāmībā pēc vispārēja noteikuma neievēro starpību starp tišumu un neuzmanību, ja vien likumā nav sevišķi norādīts, ka sodāms tikai tišs nodarījums (piem. 573. p.).

5. Tišuma apzīmēšanai likums lieto dažādus izteicienus: vispārīgajā daļā „dolus eventualis“ apzīmēšanai lieto vārdus „tišs“ vai „nodomāts“, bet „dolus directus“ apzīmēšanai lietots izteiciens „gribējis to izdarīt“. Sevišķajā daļā sastopami arī izteicieni „ar nolūku“ (69. p.), dažreiz „apzināti“ (183. p.). Bez tam vārds „apzināti“ nozīmē tišumu arī tad, kad tas pēc attiecīgā panta izpratnes aptver visu zināmā nodarījuma sastāvu, bet nevis tikai kādu nodarījuma sastāva elementu (sal. 255. vai 581. p.).

47. Darbība, ar kuŗu sākas tā noziedzīgā nodarījuma izpildīšana, kuŗu vainīgais gribējis izdarīt, bet nav to pabeidzis no viņa gribas neatkarīga apstākļa dēļ, uzskatāma par mēģinājumu.

Mēģinājums izdarīt smagu noziegumu un, likumā sevišķi norādītos gadījumos, arī noziegumu — sodāms, bet par šiem noziedzīgiem nodarījumiem likumā paredzētais sods mikstināms pēc 52. panta noteikumiem.

Mēģinājums izdarīt pārkāpumu nav sodāms.

Nav sodāms mēģinājums izdarīt noziedzīgu nodarījumu, kas vērsti pret neesošu priekšmetu, vai tādu priekšmetu, kas acīmredzot ir nederīgs tā veida noziedzīga nodarījuma izdarīšanai, kāds bijis izdarītāja nodomā, kā arī mēģinājums izdarīt noziedzīgu nodarījumu ar acīmredzami nederīgu līdzekli, kas izvēlēts aiz galīgas mulķības vai mānticības.

48. Sagatavošanās sodāma likumā sevišķi norādītos gadījumos, ja pie tam tā apturēta no vainīgā gribas neatkarīga apstākļa dēļ.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 49. un 50. p.; Taganceva komm. 176.—186. lapp.)

1. Tajā pašā nodalījumā ar virsrakstu „vainīguma veidi“ jaunais kodeks, pēc 1903. g. Sodu lik. parauga, apskata noziedzīga nodarījuma izpildīšanas pakāpes. Tā tad šeit „vainīgums“ nav jāsaprot tādā pašā tehniskā nozīmē kā apzīmējums „vainā“.

2. Runājot par sagatavošanos (48. p.), kas sodāma, kā noziedzīga nodarījuma ārējās parādīšanās visagrākā pakāpe, tikai visnopietnākos, likumā sevišķi norādītos gadījumos (sal. 70. vai 431. p.), jaunais kodeks, atšķirībā no 1903. g. Sodu lik., atmetis tur ievietoto it kā izsmelošo veidu uzskaitījumu, jo patiesībā tādu veidu, bez „līdzekļu iegūšanas un sagatavošanas“, ir diezgan daudz, kamdēļ tos uzskaitīt nav iespējams (piem., lidzdarbnieku sameklēšana, upura izsekošana, slēptuves ierīkošana u. t. t.).

Sagatavošanās paliek nesodīta, kad sagatavotājs labprātīgi atteicies no sava nodoma tālākas izpildīšanas.

3. Noteikumus par mēģinājumu, kā noziedzīgā nodarījuma izpildīšanas sākumu, jaunais kodeks sastādījis pilnīgi pēc 1903. g. Sodu lik. parauga, tikai ar to starpību, ka attiecīgam 47. (agrāk 49.) pantam, kā jau augstāk bija teikts, pievienots agrākais 1903. g. Sodu lik. 47. pants, kas runā par mēģinājumu, kuŗš vērsti uz nederīgu objektu.

4. Pēc vispārēja noteikuma mēģinājums paliek nesodīts, kad darītājs labprātīgi atteicies no nodarījuma izvešanas līdz galam. Tāda mēģinājuma nesodāmība, kuŗš vērsti uz nederīgu priekšmetu, aprobežojas ar gadījumiem, kad šā priekšmeta nemaz nav vai kad tas acīmredzot ir nederīgs, bet ar nederīgiem līdzekļiem uzsākta mēģinājuma nesodāmība prasa, bez acīmredzama līdzekļu nederīguma, vēl arī mēģinātāja galīgu mulķību vai mānticību.

5. Mēģinājums izdarīt pārkāpumu vispār nav sodāms. Mēģinājums izdarīt smagu noziegumu pēc vispārēja noteikuma ir sodāms, bet mēģinājums izdarīt noziegumu sodāms tikai tad, kad likuma sevišķā daļā tas īpaši norādīts.

6. Lai mēģinājums būtu sodāms, jābūt tiešam nodomam (dolus directus).

7. Tā kā noziedzīgais rezultāts nav iestājies, kaut arī aiz tādiem iemesliem, kas nav atkarīgi no vainīgā, mēģinājums vienmēr sodāms mikstāki nekā pats nodarījums, pie kam sods mikstināms vispārējā kārtībā, kas paredzēta 52. pantā.

8. Kad viena nodarījuma mēģinājums aptver otra noziedzīga nodarījuma pilnīgu sastāvu (kvalificēts mēģinājums), pēdējā sodāmība, protams, pastāv bez tam pati par sevi. Šādiem gadījumiem var pielīdzināt arī t. s. noziedzīgos nodarījumus ar „norautu“ sastāvu (coupierte Erfolgsdelikte — pēc Bindinga formulējuma), kad likums aiz kriminālpolitikas apsvērumiem maksliki pārvieto noziedzīgā nodarījuma nobeiguma momentu uz kādu agrāku stadiju (sal. piem. 415. p.).

49. Par noziedzīga nodarījuma dalībniekiem atzistami tie, kas apzināti kopīgi piedalījušies noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, bet par līdzdalībniekiem — tie, kas:

- 1) tīši uzkūdinājuši citu izdarīt noziedzīgu nodarījumu vai ņemt tani dalību (uzkūditāji);
- 2) tīši piegādājuši līdzekļus vai novērsuši kavēkļus, vai arī snieguši palīdzību noziedzīgā nodarījuma izdarīšanai ar padomu, norādījumu vai apsolījumu nekavēt tā izdarīšanu vai noslēpt to (pabalstītāji).

Smaga nozieguma vai nozieguma dalībniekiem un uzkūditājiem uzliekams sods, kāds paredzēts likumā par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, bet pabalstītājiem sods mīkstināms pēc 52. panta noteikumiem.

Pārkāpuma dalībniekiem uzliekams sods, kāds paredzēts likumā par pārkāpuma izdarīšanu, bet līdzdalībnieki sodāmi tikai likumā sevišķi norādītos gadījumos.

Sevišķām personīgām attiecībām un apstākļiem, kas palielina, pamazina vai izslēdz kāda atsevišķa dalībnieka vai līdzdalībnieka sodāmību, nav iespaids uz pārējo dalībnieku vai līdzdalībnieku atbildību.

Sevišķas attiecības un apstākļi, kas noteic nodarījuma noziedzīgumu, neizslēdzot līdzdalībnieka atbildību, kuŗš personīgi šādās attiecībās un apstākļos neatrodas, bet viņam piespriežamais sods mīkstināms pēc 52. panta noteikumiem.

Dalībnieks vai līdzdalībnieks, kas laikā spēris visus no viņa atkarīgus soļus, lai novērstu nodomāto noziedzīgo nodarījumu, atsvabināms no soda.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 51. p.; Taganceva komm. 187.—209. lapp.)

1. 1903. g. Sodū likumu 51. panta noteikumi pamatojas uz līdzdalībnieku „vienošanās“ un „solidārās“ atbildības principiem.

„Līdzdalības galvenā pazīme vispār“, saka Tagancevs „ir vienošanās uz vienu vai vairākiem noziedzīgiem darbiem“.

Arī Krievijas Senāts savā 1908. g. spriedumā № 4, pazīstamā Viborgas uzsaukuma lietā, paskaidro, „ka pēc Sodū lik. 51. p. līdzdalības galvenā pazīme ir vienošanās uz vienu vai vairākiem noziedzīgiem darbiem un ka pēc norādītā panta tiešas izpratnes visi līdzdalībnieki nes solidāru atbildību par noziedzīgu nodarījumu, kas izdarīts pēc vienošanās (norunas); lai kādu lomu katrs no viņiem būtu izpildījis un lai kāds apjoms arī būtu katrai personīgai darbībai, — katra apsūdzētā līdzdalības pakāpe ir atzīstama par vienādu“. Gan citā vietā Tagancevs paskaidro, ka personu var atzīt par līdzdalībnieku arī pie „vienpusējas“ vienošanās, kad tā, piemēram, apzinīgi darbojusies līdzī otram personai noziegumu izdarot, tomēr tāds vienošanās — šā savvērestības modernizētā jēdziena (Komplot-Theorie) — iztulkojums runā pretīm vienošanās jēdziena burtiskai nozīmei, ar kuŗu negrozāmi saistīta dalībnieku savstarpēja piekrišana, vai nu tā būtu notikusi tieši vai arī klusējot. Atzīstot par neiespējamu turēties pie tik šaura „noziedzīgas līdzdalības“ jēdziena iztulkojuma, Tagancevs pieķeras vārdam „vienošanās“, patvaļīgi piešķir tam nozīmi, kāda tam nevar būt, kaut gan būtu vienkāršāki bijis pavisam atteikties no šā vārda, kuŗš nav nepieciešami vajadzīgs līdzdalības jēdziena konstrukcijai. Līdzdalība, kā to atzīst Tagancevs, iespējama arī pie vienpusējas apzināšanās. Bet tādā gadījumā, nodibinot līdzdalību, teorētiski pareizi pamatoties uz noziedzības minimumu, kā normālo tipu, t. i. jāiziet no vienpusējas apzināšanās, kādēļ netikai ir lieki, bet arī ir loģiski nepareizi pieskaitīt jēdzienam „vienošanās“ arī vienpusēju apzināšanos, kā to darījis 51. pants 1903. g. redakcijā. Līdzdalība, protams, vienmēr būs arī vienošanās gadījumā, bet tad vienošanās elements ir tikai kvalificējošs pluss, līdzīgi organizācijas elementam jēdzienā „banda“, kuŗas pamatā taču arī ir vienkāršas līdzdalības princips.

2. Jaunajā tekstā atvietots katrs norādījums uz „vienošanas“. Attiecībā uz uzskūdišanu un pabalstīšanu tieši nosacīta nodoma esamība, kuŗai, saskaņā ar augšā pievesto, vajadzīga vismaz vienpusēja apzināšanās. No „līdzdarbības“ jēdziena izslēgta „tieša nodarīšana“ vai „piedalīšanās izpildīšanā“. Beidzot norādīts uz uzskūdišanas pamata veidu, — proti, izdarītāja uzskūdišanu, un pavisam atņemta neiespējamā „svarīgo pabalstītāju“ kategorija.

3. Skaidri norobežojot līdzdalībniekus (uzskūditājus un pabalstītājus) no dalībniekiem (līdzdarītājiem — Mittäter), jaunais Sodu likums iziet no tā viedokļa, ka dalībniekam jāreālizē kaut tikai viens no tiem elementiem, kas „in abstracto“, t. i. saskaņā ar sodu noteikuma dispozīciju, ietilpst „noziedzīgā nodarījuma sastāvā“.

Kas attiecas uz līdzdalībnieku, tad viņš, pēc likumdevēja domām, noziedzīgā nodarījuma „sastāva“ reālizēšanā nepiedalās. Tas ir pilnīgi skaidri attiecībā uz „uzskūditāju“. Bet arī attiecībā uz „pabalstītāju“ tas nerada nekādas šaubas. Viņš nekā „ievērojama“ nedara, bet viņa darbība norit „pie nodarījuma un ap to“. Kad viņa darbība norisinās pirms paša noziedzīgā nodarījuma, tad šī darbība atbilst tam, ko sauktu par „sagatavošanas“, ja to būtu izdarījis pats vainīgais vai līdzvainīgais.

No šā viedokļa tad arī jāztulko 49. p. 4. un 5. daļa.

4. 49. p. 4. daļa, ne ar ko neatšķirdamās no 1903. g. Sodu likumu 51. panta atbilstošā noteikuma, nosaka, ka „sevišķās personīgās attiecības un apstākļi“, kas palielina, pamazina vai izslēdz kāda atsevišķa dalībnieka vai līdzdalībnieka sodāmību, attiecas vienīgi uz viņu un nemaz neskaŗ pārējo dalībnieku vai līdzdalībnieku atbildību. Tā kā še ir runa ne par pašu „abstrakto sastāvu“, t. i. ne par elementiem, kas noteic konkrēta nodarījuma noziedzīgumu, bet tikai par elementiem, kuŗi kvalificē vai privilēģē nodarījumu attiecībā pret vienu vai otru personu, kas ņem „dalību“ vai arī „līdzdalību“ nodarījuma izdarīšanā, tad minēto nodarījumu var attiecināt kā uz dalībniekiem, tā arī uz līdzdalībniekiem.

Kā piemērs varētu noderēt cilvēka slepkavība, kuŗas izdarīšanā ņēmušas „dalību“ vairākas personas, no kuŗām viena ir noslepkavotā dēls, un kuŗā arī ņem „līdzdalību“ svešas personas, kā uzskūditāji un pabalstītāji. Runa ir par kvalificētu slepkavību, t. i. par kvalificētu „pēc noslepkavotā personas“, kā izteicās jaunā kodeka 430. p. Šī kvalifikācija pamatota „uz personīgām attiecībām“ starp vienu no dalībniekiem (līdzvainīgiem) un noslepkavoto. Uz 49. p. ceturtās daļas pamata šāda kvalifikācija attiecināma vienīgi uz viņu un neiespaido citu dalībnieku un līdzdalībnieku atbildību, kuŗiem noslepkavotais ir bijis svešs un kuŗi tādā kārtā sodāmi pēc 429., bet ne pēc 430. p.

5. 49. p. 5. daļa, atšķirībā no 1903. g. Sodu likumiem, norobežo tās sevišķās attiecības un apstākļus, kas rada nodarījuma noziedzīgumu. Šīs attiecības un apstākļi attiecas uz nodarījuma abstrakto sastāvu un izveido to. Šīs attiecības un apstākļi tādēļ isti var zīmēties tikai uz „dalībniekiem“, bet nekādā gadījumā uz „līdzdalībniekiem“, kas organiski izslēgti no nodarījuma „sastāva“ izdarīšanas. Citiem vārdiem, persona, kuŗai nav šo sevišķo attiecību un apstākļu, neatkarīgi no tā, ko viņa izdarījusi noziedzīgā rezultāta sasniegšanai, nekādā ziņā nav uzskatāma par „dalībnieku“, bet vienmēr paliek kā „līdzdalībnieks“.

Šās 5. daļas noteikuma nolūks tomēr ir dot iespēju saukt pie kriminālatbildības līdzdalībniekus, neraugoties uz augšā teikto, vienkārši uz tā pamata, ka viņi vai nu uzskūdijuši izdarīt nodarījumu, kuŗu viņi paši juridiski nav varējuši izdarīt, vai arī „pabalstījuši“ tāda nodarījuma reālizēšanu. Pēc 1903. g. Sodu likumu 51. p. tas nebija iespējams.

Kā piemērs var noderēt tīra veida dienesta noziedzīgs nodarījums, t. i. tāds nodarījums, kuŗa izdarīšanai nepieciešams „dienestpersonas stāvoklis“ un kuŗš tā tad izpaužas dienesta pienākumu pārkāpšanā („kukuļņemšanā“ vai „nepatiesas apliecības“ izsniegšanā). Kas nav dienestpersona, tas var uzskūdit uz šiem nodarījumiem, var palīdzēt tos izdarīt, bet nevar pats šos nodarījumus izdarīt. Pēc agrākās 51. p. redakcijas tāds uzskūditājs vai pabalstītājs paliktu nesodīts. Jaunais 49. pants, sekojot Vakareiropas likumdošanu paraugam, pēc 5. daļas dod iespēju saukt tādus pie atbildības. Bet tā kā šādos apstākļos uzskūditājs un pabalstītājs paši neizdara „dienesta pienākumu“ pārkāpšanu, tad tiem nevar uzlikt to pašu sodu, kāds paredzēts dienestpersonai, bet tas katrā ziņā mīkstināms, kā pabalstītājam, tā arī uzskūditājam.

6. Sods mīkstināms 52. p. kārtībā. Tas nenozīmē, ka attiecībā uz pabalstītāju tādos gadījumos piemērojama divkārsa mīkstināšana pēc 52. p. Parastās 52. pantā paredzētās mīkstināšanas robežas tiesas ieskatam pastāv vēl pietiekoša amplitūda, lai paliekt šajās robežās varētu ņemt vērā kā pabalstītāja raksturu, tā arī attiecīgo nosacījumu trūkumu viņa nodarījumā.

7. Lai sodītu uzskūdišanu kā tādu, ir vajadzīgs, lai uzskūdamais būtu izvedis noziedzīgo nodarījumu vismaz līdz sodāmam mēģinājumam. Sevišķajā daļā īpaši paredzēti gadījumi, kad sodāma vienkārša pierunāšana bez tādām sekām (pamudināšana), kā piemēram 245. un 246. pantā.

8. Ja kodeka sevišķajā daļā „kūdišana“ uz kādu nodarījumu vai tā „pabalstīšana“ nostādīta kā „delictum sui generis“, tas izskaidrojams vai nu ar to, ka sevišķu apsvērumu dēļ pats vainīgais atsvabināts no soda (piem. 436. p.), vai ar to, ka līdzdalībnieka sodīšana pēc 49. un 52. panta izrādītos pārāk barga vai, otrādi, pārāk miksta (piem. 211. p.).

9. Attiecībā uz privātpersonu atbildību par līdzalību kaņavīru lietās, kuņģi sodāmi pēc Kapa sodu likumiem, sal. speciālu likumu, kas izdots 1933. g. 20. jūl. (Lik. kr. 193, III).

50. Kas vienojies piedalīties apvienībā smaga nozieguma vai nozieguma izdarīšanai vai bandā, kuņģa nodibinājusies vairāku smagu noziegumu vai noziegumu izdarīšanai, un nav atteicies no turpmākas dalības, bet nav arī bijis smaga nozieguma vai nozieguma dalībnieks vai līdzdalībnieks, sodāms likumā sevišķi norādītos gadījumos tikai par piedalīšanos apvienībā vai bandā.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 52. p.; Taganceva komm. 192., 193. lapp.)

1. Atšķirībā no 1903. g. Sodu lik. jaunais kodeks šajā pantā runā nevien par „apvienību“, bet arī par „bandu“.

Jaunais kodeks tās atšķir galvenā kārtā pēc apvienošanās pazīmes viena vai daudzu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanai, pie kam abos gadījumos runa var būt tikai par smagiem noziegumiem vai noziegumiem, vārda šaurākā nozīmē. Apvienība bieži sakrīt ar veco „sazvērestības“ jēdzienu. Banda, protams, domāta pastāvīgāka.

2. Neatkarīgi no sodāmības pastiprināšanas noteiktiem noziedzīgiem nodarījumiem, kad tos izdarījušas šīs bandas (piem. 549. p. 2. pk.), sevišķajā daļā paredzēta sodāmība jau vienīgi par piedalīšanos bandā (243. p.), kā arī noziedzīgā apvienībā (71., 98., 108. p.).

51. Par noziedzīgiem nodarījumiem juridiskas personas lietās atbild tās fiziskās personas, kuņģas šos nodarījumus izdarījušas kā šās juridiskās personas pārstāvji, vai viņas uzdevumā, vai viņas dienestā, kā arī viņu līdzdalībnieki.

1. Šis pants ievests no jauna kā nepieciešams, ņemot vērā pēdējā laikā tiklab zinātnē, kā arī likumdošanas praksē novēroto tieksmi galīgi izšķirt veco strīdu par to, vai „juridiskas personas“ var būt patstāvīgi noziedzīgu nodarījumu subjekti, vai ne.

Neraugoties uz ļoti svarīgiem pierādījumiem, kādi no Girkes laikiem pievesti pret Savinji Feterbacha aksiomu, ka „societas delinquere non potest“, jaunais kodeks uzskatījis par pareizu izšķirt šo jautājumu tādā nozīmē, ka arī šajā ziņā, no kriminālpolitiskā viedokļa un rikojojoties saudzīgi ar „sodošo enerģiju“, pietiek ar attiecīgo fizisko personu kriminālatbildību, ievērojot to, ka civiltatbildību tā kā tā var uzlikt atbilstošām juridiskām personām.

2. Par tādām personām 51. pants atzīst tās fiziskās personas, kas juridiskās personas lietās darbojušās: a) kā tās pārstāvji, vai b) tās uzdevumā, vai c) atrodoties tās dienestā, tomēr ar nosacījumu, ka viņas tiešām izdarījušas noziedzīgu nodarījumu tieši vai aiz neuzmanības, bet ne tādēļ vien, ka viņas formāli ieņem šādu vai tādu stāvokli. Līdz ar viņām atbild arī, uz vispārēja pamata, viņu līdzdalībnieki (uzkūditāji vai pabalstītāji).

Sestais nodaļums.

Sodu mīkstināšana un sodu pārvēršana.

52. Ja atzīst, ka vainīgais, vainu pamazinošu apstākļu dēļ, pelna saudzību, sods viņam mīkstināms uz sekošiem pamatiem:

- 1) nevar piespriest augstāko soda mēru, kāds likumā noteikts par izdarīto noziedzīgu nodarījumu;
- 2) ja likumā par noziedzīgu nodarījumu noteikta soda zemākā robeža, tiesa var sodu pamazināt līdz šāda soda veida zemākam likumīgam apmēram;
- 3) ja likumā par noziedzīgu nodarījumu soda zemākā robeža nav sevišķi noteikta, tiesa var pamazināt šo sodu līdz tāda soda veida zemākam likumīgam apmēram, vai arī pāriet uz citu sodu sekošā pakāpenībā: no spaidu darbiem uz visu mūžu — uz spaidu darbiem

uz noteiktu laiku; no spaidu darbiem uz noteiktu laiku — uz pārmācības namu; no pārmācības nama — uz cietumu; no cietuma — uz arestu; no aresta — uz naudas sodu pēc 57. pantā paredzētā samēra.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 53. p.; Taganceva komm. 209.—216. lapp.)

1. Šajā pantā jaunais kodeks, neskaitot redakcionālos izlabojumus sakarā ar nāves soda, izsūtījuma noņemšanā un cietokšņa soda atmešanu, ievēdis vienu ļoti svarīgu pārgrozījumu, un proti, noteicot, ka vainu mīkstinošos apstākļos var pieļaut arī pāreju no aresta uz naudas sodu, ko 1903. g. Sodū lik. nepielaida. Nav pietiekoša pamata ierobežot tiesai rīcības brīvību šajā virzienā, it īpaši tādēļ, ka jaunais kodeks vispār tiecas paplašināt tiesas ieskatu brīvību.

2. Bez vispārējā formulējuma par „vainu pamazinošu apstākļu atzīšanu“, jaunais kodeks, pēc 1903. g. Sodū lik. parauga, savā vispārējā daļā nav uzņēmis sodu mīkstinašanas iemeslu kazuistisko uzskaitījumu. Tomēr 8., 47. un 49. pantā jau paredzēti augstāk minētie apstākļi, kad 52. panta piemērošana tiesai ir saistoša, neatkarīgi no viņas atzinuma par vainu pamazinošiem apstākļiem. Bez tam sevišķa soda mīkstinašana paredzēta nepilngadīgām personām 54. un 55. pantā.

53. Tiesa, taisot spriedumu, var ieskaitīt brīvības atņemšanas sodā visu vai daļu no iepriekšējā apcietinājumā pavadītā laika.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 54. p.; Taganceva komm. 215.—219. lapp.)

1. Pēc 1903. g. Sodū lik. parauga jaunais kodeks iepriekšējā apcietinājuma laika ieskaitīšanu sodā uztic tās tiesas ieskatam, kuŗa noteic soda apmēru, it īpaši tādēļ, ka arī noteicot salstošu ieskaitīšanu nav iespējams tiesu saistīt, jo viņa, nevēledamās to ieskaitīt, var rezultātā apiet ieskaitīšanu, uzliekot atbilstošu sodu a priori uz ilgāku laiku.

2. Neuzskaitot atsevišķus soda veidus, kuŗiem pielaižama ieskaitīšana, jaunais kodeks runā vispārīgi par brīvības atņemšanas sodu, tādā kārtā pielaižot ieskaitīšanu arī spaidu darbiem, kas nebija paredzēti 1903. g. Sodū likumos.

54. Divpadsmit līdz astoņpadsmit gadus veciem nepilngadīgiem, kuŗiem viņu izdarītais noziedzīgais nodarījums pieskaitāms par vainu, piemērojami šādi noteikumi:

- 1) aresta un naudas soda vietā viņi norājami, izteicot brīdinošu pamācību, bet ja tiesa atzīst, ka nepilngadīgais pārkāpumu izdara amata veidā vai aiz paraduma piekopjot sodāmu nodarbību — viņš ievietojams audzināšanas-labošanas vai labošanas iestādē;
- 2) visu pārējo brīvības atņemšanas sodu vietā, izņemot šā panta otrā daļā paredzētos gadījumus — viņi ievietojami audzināšanas-labošanas vai labošanas iestādē.

Četrpadsmit līdz astoņpadsmit gadus veci nepilngadīgie, kuŗiem viņu izdarītais noziedzīgais nodarījums pieskaitāms par vainu, mūža spaidu darbu vietā sodāmi ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par divpadsmit gadiem, bet noteikta laika spaidu darbu vietā — ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem.

Nepilngadīgos, kuŗi ievietojami audzināšanas-labošanas vai labošanas iestādē, nodod tur tiesa uz laiku, ne mazāku par vienu gadu un ne ilgāku kā līdz pilngadības sasniegšanai. Nepilngadīgo nosacīta atsvabināšana piekrit šādas iestādes attiecīgam organam atkarībā no ievietoto labošanās, bet tāda atsvabināšana pielaižama ne agrāk kā pēc sešu mēnešu pavadīšanas iestādē.

Ja nepilngadīgam, kas atzīts par ievietojamu audzināšanas-labošanas vai labošanas iestādē, spriedumu nododot izpildīšanai jau pagājuši astoņpadsmit gadi, viņš ieslogāms cietumā, saīsinot pārvēršamā soda laiku ne mazāk par pusī.

Ja nepilngadīgam piemēro soda nosacītu atļaišanu, tiesa var nodot viņu atbildīgā uzraudzībā vecākiem vai personām, kuŗu gādībā viņš stāv, vai citām uzticamām personām, kuŗas uz to izteikušas savu piekrišanu, vai arī ievietot audzināšanas iestādē saskaņā ar 39. pantu.

Audzināšanas-labošanas iestāžu priekšniecība var šo iestāžu grūti labojamos nepilngadīgos pārvest uz labošanas iestādi.

Četrpadsmit līdz astoņpadsmit gadus veci nepilngadīgie, kuŗiem uz šā panta otrās daļas pamata piespriests cietums, turami nepilngadīgo ieslodzījuma vietā, bet ja tādu nav, tad kopieslodzījumā, bet atsevišķi no pieaugušiem.

55. Astoņpadsmit līdz divdesmit vienu gadu veciem nepilngadīgiem spaidu darbi uz visu mūžu pārvēršami spaidu darbos uz piecpadsmit gadiem, bet spaidu darbi uz noteiktu laiku, pārmācības nams vai cietums samazināmi par vienu trešdaļu.

56. Divpadsmit līdz astoņpadsmit gadus veciem nepilngadīgiem nav atņemamas tiesības (27. un 28. p.).

Astoņpadsmit līdz divdesmit vienu gadu veciem nepilngadīgiem tiesību atņemšana piemērojama tikai tanis gadījumos, kad notiesā ar spaidu darbiem.

Tie, kas izcietuši sodu pēc 54. vai 55. panta noteikumiem, jānodod aizgādņības biedrību uzraudzībā un gādībā uz laiku, ne ilgāku par trim gadiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 55.—57. p.; Taganceva komm. 219.—228. lapp.)

1. Noteikumi par krimināltiesas uzliekamo sodu piemērošanu 12—18 gadus veciem nepilngadīgiem, kas atzīti par pieskaitīgiem, kā arī 18—21 gadu veciem nepilngadīgiem, jaunajā kodekā ievērojami grozīti.

2. Vispirms starp abām minētām grupām novilkta tā noteiktā robeža, ka sankcijas attiecībā uz 18—21 gadu vecām personām nosauktas par sodu, kamēr attiecībā uz 12—18 gadus vecām personām likums rūpīgi izvairās no šā vārda, atzīstot pret viņām pielaižamos pretsoļus (bridinošu pamācību un nodošanu „audzināšanas-labošanas“ vai „labošanas“ iestādē) nevis par soda līdzekļiem šā vārda šaurākā nozīmē, bet par labošanas līdzekļiem.

3. Tikai par nodarijumiem, par kuŗiem draud spaidu darbi, 14—18 gadus veciem nepilngadīgiem noteikts īsts sods, un proti, cietums līdz 12 gadiem, bet katrā ziņā atsevišķi no pieaugušiem, un nekādā gadījumā viņiem nevar piespriest 27. un 28. panta paredzēto tiesību zaudēšanu.

4. Likums noteic turēšanai piespiedu audzināšanas iestādē minimālo laiku, un proti — 1 gadu, un maksimālo — līdz pilngadības sasniegšanai, pielaižot tomēr nosacītu pirmstermiņa atsvabināšanu ar minēto iestāžu attiecīga organa rīkojumu pēc pirmo 6 mēnešu notecējuma. Tam pašam organam piešķirta tiesība pārvest grūti labojamos audzēkņus no „audzināšanas-labošanas“ iestādes uz „labošanas“ iestādi. Sīkāki noteikumi par turēšanu piespiedu audzināšanas iestādēs paredzēti sevišķā likumā par tām (sk. augstāk).

5. Likums dod tiesību (sal. arī 21. p.) nosacīti atlikt 12—18 gadus veciem nepilngadīgiem noteikto piespiedu audzināšanu „audzināšanas-labošanas“ vai „labošanas“ iestādē, nododot tādā gadījumā viņus sevišķā uzraudzībā viņu vecākiem vai personām, kuŗu gādībā viņi atrodas, vai citām uztīcamām personām, vai beidzot audzināšanas iestādē 39. panta kārtībā. Līdz ar to tiesai faktiski ir iespējams izvēlēties, raugoties pēc lietas apstākļiem, starp visām trim piespiedu audzināšanas iestāžu katēgorijām.

6. Attiecībā uz 18—21 gadu veciem nepilngadīgiem iespējama tikai soda mīkstināšana izņēmuma veidā pēc atbilstošu brīvības atņemšanas sodu ilguma saisināšanas apmēra. Tiesību zaudēšana viņiem saistīta tikai ar spaidu darbiem.

7. Likums paredz sevišķi nepilngadīgo nodošanu, pēc brīvības atņemšanas soda izciešanas, aizgādņības biedrības uzraudzībā uz laiku, ne ilgāku par trim gadiem.

8. Bez tam paredzēts gadījums, kad personai, kuŗu nodod piespiedu audzināšanas iestādē, spriedumu nododot izpildīšanai paiet 18 gadi. Tādā gadījumā viņa nav ievietoājama minētā iestādē, bet ieslogāma cietumā, saisinot brīvības atņemšanas soda laiku ne mazāk par pusi. Šim nolūkam, protams, nepieciešams sevišķs tiesas lēmums.

9. Pretēji agrākam 55. pantam, nav ievests aizrādījums uz ieslodzīšanu nepilngadīgiem sevišķi ierīkotās telpās pie cietuma, jo saka — ar to varētu novilcināties audzināšanas-labošanas iestāžu nodibināšana.

57. Ja soda nauda nav samaksāta mēneša laikā no tās dienas, kad spriedums stājies likumīgā spēkā, vai arī noliktā termiņā gadījumos, kad samaksa atlikta vai pielaista nomaksa pa daļām, un ja notiesātam nav līdzekļu, no kuriem soda naudu varētu piedzīt, naudas sods pārvēršams arestā uz laiku, kuŗa ilgumu tiesa noteikusi spriedumā pēc sekoša samēra: naudas sods līdz divdesmit pieciem latiem — arestā līdz vienai nedēļai; no divdesmit pieciem līdz simts latiem — arestā no vienas nedēļas līdz vienam mēnesim; no simts līdz pieci simti latiem — arestā no viena līdz trim mēnešiem; no pieci simti līdz vienam tūkstotim latu — arestā no trim līdz sešiem mēnešiem; pāri par vienu tūkstoti latu — arestā no sešiem mēnešiem līdz vienam gadam.

Ja soda naudu vai daļu no tās samaksā tanī laikā, kad notiesātais izcieš naudas soda vietā uzlikto arestu, arests izbeidzams vai arī tā ilgums saīsināms samērā ar nomaksāto soda naudas daļu. Samazinot aprādītā kārtā soda laiku, arests ieskaitāms pēc tiesas spriedumā noteikta samēra.

Naudas sods, kas uzlikts notiesātam kā blakus sods saskaņā ar 26. panta otro daļu, arestā nav pārvēršams, bet piedzenams neapstrīdamu prasījumu kārtībā, izņemot likumā sevišķi paredzētus gadījumus.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 59. p.; Taganceva komm. 230.—235. lapp.)

1. Atšķirībā no 1903. g. Sodū lik. jaunais kodeks neprasa pārliecināties noteiktā kārtībā par to, ka notiesātam nav līdzekļu soda naudas samaksai, bet aprobežojas ar to, ka notiesātam „nav līdzekļu, no kuriem soda naudu varētu piedzīt“, izvairoties tādā kārtā no jebkādas ilgstošas formālas procedūras maksātnespējas konstatēšanai.

2. Tālāk, 57. panta jaunajā 3. daļā, sevišķi atzīmēts, ka līdz ar brīvības atņemšanu uzliktais naudas sods kā „blakus sods“ (sk. 26. p. 2. d.) nav atvietojams ar arestu, bet piedzenams neapstrīdamu prasījumu kārtībā, izņemot likumā sevišķi paredzētus gadījumus (piem., naudas piedziņas, kuŗas līdz ar cietumu uzliek kontrabandas lietās u. t. l.).

3. Nevar atteikties no soda naudas samaksas, pamatojoties uz to, ka maksāt nevēlas, bet tiesa var pārvērst sodu arestā tikai tad, kad notiesātam trūkst līdzekļu soda naudas samaksai. (Sal. arī Tiesl. min. 1929. g. 28. augusta cirkulāru № 28864 attiecībā uz agrāko 59. p.)

Septītais nodalījums.

Apstākji, kas palielina atbildību.

58. Kas līdz verdikta, rezolūcijas vai sprieduma pasludināšanai izdarījis divus vai vairāk noziedzīgus nodarījumus, sodāms ar vienu — kopēju sodu. Noteicot šo kopējo sodu, tiesa vai nu aprobežojas ar smagāko no sodiem vai ar vienu no vienādiem sodiem, kas piespriesti par šiem nodarījumiem, vai arī paaugstina viņas piespriesto sodu līdz augstākajam likumā par vienu no šiem nodarījumiem noteiktam soda apmēram, ievērojot tomēr, ka sods nedrīkst pārsniegt visu vainīgajam piespriesto sodu kopsummu, un pieturoties pie 19. panta noteikumiem ar to izņēmumu, ka spaidu darbus var noteikt arī pa trim mēnešiem.

Bet ja šādi divi vai vairāk noziedzīgi nodarījumi ir pilnīgi vienādi vai vienāda veida un vainīgais izdarījis tos amata veidā vai aiz paraduma piekopjot sodāmu nodarbību, tad tiesa, atzīstot par vajadzīgu paaugstināt piespriesto smagāko sodu, var nospriest:

- 1) ja smagākais sods ir spaidu darbi uz visu mūžu — turēt notiesāto važās uz laiku, ne ilgāku par vienu gadu;
- 2) ja smagākais sods ir brīvības atņemšana uz noteiktu laiku — pagarināt šā soda ilgumu, kuŗš tomēr nedrīkst pārsniegt augstāko likumā par vienu no šiem nodarījumiem noteikto soda apmēru vairāk kā par pusi;

3) ja smagākais sods ir naudas sods — uzlikt vēl arī arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem.

Tiesību atņemšana, kā arī likumā norādītie papildu sodi, kas nav savienoti ar smagāko sodu, bet kuŗus tiesa piespriedusi par citiem pēc kopības iztiesājamiem noziedzīgiem nodarījumiem, pievienojami smagākam sodam.

59. Sodu var paaugstināt, turoties 58. panta otrā daļā noteiktās robežās, arī tad, ja vainīgais izdarot noziedzīgo nodarījumu izrādījis nepamatotu ļaunprātību.

60. Uz 58. panta otrās daļas noteikumu pamata tiesa var paaugstināt sodu dienestpersonai, kas izdarījusi vispārēju noziedzīgu nodarījumu vai piedalījies tanī, vai nu pārkāpjot dienesta padotības attiecības, vai izlietojot nelietīgi savus pienākumus vai pilnvarojumu, vai piedraudot ar spaidiem vai citādu nelietīgu varas izlietošanu, vai arī pārkāpjot savu dienesta pienākumu pret privātpersonām, ja par tādu varas pārkāpšanu, tās nelietīgu izlietošanu vai draudiem likumā nav noteikts sevišķs sods.

Ja dienestpersonu notiesā ar arestu par dienesta noziedzīgu nodarījumu, tiesa var pārvērst arestu atcelšanā no ieņemamā amata, vai pievienot arestam tādu atcelšanu.

Ja dienestpersonu par dienesta noziedzīgu nodarījumu notiesā ar cietumu, kas nav savienots ar tiesību atņemšanu (27. un 28. p.), tiesa var atcelt vainīgo no viņa ieņemtā amata.

61. Kas izdarījis noziedzīgu nodarījumu pēc verdikta, rezolūcijas vai sprieduma pasludināšanas vai arī soda izciešanas laikā, ir atbildīgs uz vispārēja pamata, ievērojot tomēr sekošus nosacījumus:

- 1) tiesa var nospriest turēt vainīgo važās:
 - a) savienojot mūža spaidu darbus ar šo pašu sodu, — uz laiku, ne ilgāku par trim gadiem,
 - b) savienojot mūža spaidu darbus ar spaidu darbiem uz noteiktu laiku, — uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem,
 - c) savienojot mūža spaidu darbus ar pārmācības namu, — uz laiku, ne ilgāku par vienu gadu,
 - d) savienojot mūža spaidu darbus ar pārējiem brīvības atņemšanas sodiem, — uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem;
- 2) savienojot sodus, kuŗi pastāv brīvības atņemšanā uz noteiktu laiku, sodu ilgumi saskaitāmi, bet, ja vainīgais sodāms ar dažāda veida sodiem, vieglāka veida sods pievienojams smagākam, saīsinot soda laiku pēc 63. panta pirmā daļā norādītā aprēķina, ievērojot tomēr, ka sodu kopīgums nedrīkst pārsniegt 58. p. 2. d. 2. punktā norādīto sodu ilgumu.

62. Kas izdarījis noziedzīgu nodarījumu pēc soda izciešanas, ir atbildīgs uz vispārēja pamata. Bet ja notiesātais izdarījis ar agrāko pilnīgi vienādu vai vienāda veida noziedzīgu nodarījumu, sodu, kuŗu piespriež par šo nodarījumu, izņemot gadījumus, kuŗos likumā noteikti par noziedzīga nodarījuma atkārtojumu sevišķi sodi, var paaugstināt pēc 58. panta otrās daļas noteikumiem, ja līdz jaunā pilnīgi vienāda vai vienāda veida noziedzīga nodarījuma izdarīšanai pagājis no soda izciešanas par agrākiem: smagu noziegumu — ne vairāk par pieciem gadiem, noziegumu — ne vairāk par trim gadiem un pārkāpumu — ne vairāk par vienu gadu.

63. Sodus apvienojot (58. p.) vai savienojot (61. p.), vienāda veida sodu smagums noteicams pēc to ilguma vai apmēra, bet dažādu veidu — pēc 2. pantā noteiktās pakāpenības, pielīdzinot sešus mēnešus spaidu darbu vienam gadam pārmācības nama, vai diviem gadiem cietuma, vai četriem gadiem aresta.

Naudas sods pielīdzināms arestam 57. pantā norādītās robežās, izņemot naudas sodu, kas piespriests saskaņā ar 26. panta otro daļu blakus soda veidā, kuŗš nav ietilpināms kopējā sodā, bet izpildāms atsevišķi.

64. Ja vainīgais jau izcietis visu sodu vai daļu no tā par vienu no noziedzīgiem nodarījumiem, kuŗi pēc šā nodalījuma noteikumiem sodāmi ar brīvības atņemšanu uz noteiktu laiku vai ar naudas sodu, izciestais sods viņam ieskaitāms pēc apvienošanas vai savienošanas piespriežamā kopējā sodā, ievērojot 63. panta noteikumus.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 60.—67. p.; Taganceva komm. 235.—266. lapp.)

1. Līdzīgi 1903. g. Sodu likumiem, jaunais kodeks nav uzņēmis savā vispārējā daļā norādīt tādu pašu apvienotu formulu sodāmības pastiprināšanai, kāda pastāv tās mīkstināšanai, kaut gan vispārējā daļā atmests to apstākļu kazuistiskais uzskaitījums, kuŗi varētu šajā ziņā ietekmēt soda apmēra noteikšanu (sal. piem. 1885. g. Sodu lik.). Šādus apstākļus jaunais kodeks, līdzīgi 1903. g. Sodu likumiem, ierindojis galvenā kārtā atbilstošu noteikumu veidā sevišķajā daļā, kā nosacījumus, kas rada attiecīgā normālā noziedzīgā sastāva kvalificētās dažādības. Jaunais kodeks gājis vēl tālāk, lietodams vietām sevišķajā daļā jaunākos likumdošanas tehnikas radīto vispārīgo formulu „sevišķi svarīgos gadījumos“, nenorādot sīkākī attiecīgos apstākļus (sal., piem., 87.—89. p.), kuŗus noteikt atvēlēts tiesas ieskatam.

2. 58.—64. pantā jaunais kodeks norāda tikai šādus sodāmības pastiprināšanas apstākļus: a) reālo kopību, b) nodarījuma izdarīšanu amata veidā vai aiz paraduma, c) nepamatotu jaunprātību (aiz huliganiskiem dzenuļiem — pēc 1922. g. lik.), d) dienesta pienākumu pārkāpšanu un e) noziedzīgās darbības atkārtojumus. Jaunā kodeka atbilstošie noteikumi ievērojami atšķiras no 1903. g. Sodu lik. noteikumiem.

3. Reālas kopības gadījumos — t. i. kad tiesai nākas taisīt savu spriedumu reizē par diviem vai vairāk patstāvīgiem noziedzīgiem nodarījumiem, kas vēl nav bijuši tiesas izspriešanā, vai arī par diviem vai vairāk noziedzīgiem nodarījumiem, no kuŗiem par dažiem tiesa jau taisījusi spriedumu, bet citi izdarīti pirms šā sprieduma taisīšanas — tiesai pēc tam, kad viņa vispirms noteikusi sodu tieši par katru nodarījumu atsevišķi, piešķirta, noteicot pēc tam sodu pēc kopības, amplitūda no vissmagākā soda, kādu viņa noteikusi par vienu no attiecīgiem nodarījumiem, līdz visu par šiem nodarījumiem viņas piespriesto sodu kopsummā (58. p.). Tomēr tiesa šīnī ziņā aprobežota ar noteikumu, ka sods nedrīkst pārsniegt augstāko likumā par šiem nodarījumiem paredzēto soda apmēru.

4. Ja pie tam konstatētu noziedzīgu amatveidību, noziedzīgu paradumu, vai nepamatotu jaunprātību, vai arī dienesta pienākumu pārkāpšanu, tiesai ir tiesība (bet ne pienākums) pat pagarināt likumā noteikto brīvības atņemšanas soda maksimumu $1\frac{1}{2}$ reizes, naudas sodam pievienot arestu līdz 3 mēnešiem, bet mūža spaidu darbiem pievienot turēšanu važās uz laiku, ne ilgāku par 1 gadu (58. p. 2. d., 59. p. un 60. p.).

5. Atkārtojuma gadījumi ir divējādi: a) kad jaunais noziedzīgais nodarījums izdarīts pēc rezolūcijas pasludināšanas par otru nodarījumu vai soda izciešanas laikā par to (recidīvs plašākā nozīmē), un b) kad jaunais noziedzīgais nodarījums izdarīts pēc soda izciešanas (recidīvs šaurākā nozīmē). Abos gadījumos vainīgie ir atbildīgi uz vispārēja pamata. Bet pirmā gadījumā tiesai, savienojot mūža spaidu darbus ar jauno brīvības atņemšanas sodu, ir tiesība (bet ne pienākums) nospriest turēt vainīgo važās uz laiku no 6 mēnešiem līdz 3 gadiem. Bet otrā gadījumā, kad izdarītie nodarījumi ir vienāda veida, sodu var palielināt kā kopības gadījumā (sk. augstāk), ja starp pirmā soda izciešanu un jaunā nodarījuma izdarīšanu nav notecējis „speciālais noilgums“, un proti, raugoties pēc jaunā nodarījuma smaguma, no 1 līdz 5 gadiem.

6. Ja nosacīti pirms termiņa atsvabinātais izdarījis jaunu noziedzīgu nodarījumu, lieta lūkojama cauri pēc 61. panta noteikumiem.

7. Turēšana važās ieviesta sakarā ar sodu sistēmas grozišanu un attiecīgu spaidu līdzekļu trūkumu, kuŗi bija paredzēti nolikumā par izsūtītiem.

Ir jārēķinās ar tādiem gadījumiem, kad, piem., ar mūža spaidu darbiem notiesātais izdara jaunu slepkavību. Tā tad turēšana važās ir domāta kā spaidu līdzeklis tādos gadījumos, kad uzlikto brīvības sodu nevar paaugstināt.

8. Izšķīrot jautājumu par recidīvu, nav jāievēro administratīvie sodi, jo 61. un 62. p. noteikumi attiecas vienīgi uz tiesas spriedumiem. Sal. arī Sen. 1931. g. 16. nov. spr. Palkavnieka 1.

9. Noteicot, kuŗš no dažādiem uzliktiem sodiem smagāks, jāievēro nevien soda pakāpe (2. p.), bet arī uzliktā soda apmērs. Tikai dažādu pakāpju sodu apmēru vienlīdzības gadījumos (57. u. 63. p.) jautājumu izšķīr pakāpe (2. p.). Sal. Sen. 1932. g. 30. apr. u. 29. sept. spr. Zūpa 1.

Astotais nodalījums.

Apstākļi, kas nepielaiž sodāmību.

65. Sods nav piemērojams noilguma dēļ:

- 1) ja no noziedzīga nodarījuma izdarīšanas dienas līdz tai dienai, kad pret izdarītāju noteiktā kārtībā uzsākta kriminālvajāšana, pagājis šāds laiks: attiecībā uz smagiem noziegumiem, par kuŗiem likumā kā augstākais sods noteikti spaidu darbi uz visu mūžu — piecpadsmit gadi; attiecībā uz pārējiem smagiem noziegumiem — desmit gadi; attiecībā uz noziegumiem, par kuŗiem likumā kā augstākais sods noteikts pārmācības nams — astoņi gadi, attiecībā uz pārējiem noziegumiem — trīs gadi, attiecībā uz pārkāpumiem — viens gads, bet dienesta pārkāpumiem — divi gadi;
- 2) ja no smaga nozieguma vai nozieguma izdarīšanas dienas līdz sprieduma taisīšanas dienai pagājis divkārtīgs, bet no pārkāpuma izdarīšanas dienas līdz sprieduma taisīšanas dienai trīskārtīgs laiks, salīdzinot ar šā panta 1. punktā norādīto laiku;
- 3) ja no sprieduma taisīšanas dienas līdz tai dienai, kad viņu nodod izpildīšanai, pagājis šā panta 2. punktā noteiktais laiks, kuŗu šādos gadījumos aprēķina saskaņā ar tiesas spriedumā noteikto sodu.

66. Tiesību atņemšanu, ar kuŗu notiesātais sodīts pēc sprieduma, kas stājies likumīgā spēkā, bet nav izpildāms noilguma dēļ, noilgums nedzēs. Tiesību atņemšanas laiks skaitāms no tās dienas, no kuŗas ar noilgumu dzēsts spriedumā noteiktais sods.

67. Noziedzīgam nodarījumam, kas sastāv no vairākiem atsevišķiem darbiem, noilguma laiks skaitāms no tās dienas, kad pabeigts pēdējais no šiem ģarbiem, bet noziedzīgam nodarījumam, kas turpinās nepārtraukti, — no viņa izbeigšanas dienas.

68. Ja kriminālvajāšanu pēc likuma nevar uzsākt, iekam lieta nav skatīta cauri civiļā tiesā, vai ja uzsāktā lietā lietas gaita vai sprieduma izpildīšana apturēta uz likumā norādītiem pamatiem, lietas vešanas laiks civiļā tiesā vai likumīga apturējuma laiks nav ieskaitāms noilguma laikā.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 68.—71. p.; Taganceva komm. 266.—278. lapp.)

1. Pantu par vajāšanas, notiesāšanas un sodīšanas noilgumu — kā likuma noteiktu līdzekli tiesiskā stāvokļa nenoteiktības novēršanai gadījumos, kad valsts soda pretenzija ilgu laiku netiktu apmierināta — jaunais kodekss pieņēmis gandrīz pilnīgi 1903. g. Sodu lik. redakcijā. Palielināts tomēr noilguma termiņš ar mūža spaidu darbiem sodāmiem nodarījumiem no 10 uz 15 gadiem, pamazināts noilguma termiņš vienkāršiem pārkāpumiem uz 1 gadu un noteikts 2-gadīgs noilguma termiņš dienesta pārkāpumiem.

2. Vajāšanas beigu moments jaunajā kodekā noteikts nevis kā „kriminālvajāšanas ierosināšana“, bet kā „kriminālvajāšanas uzsākšana“, saprotot ar pēdējo, atšķirībā no pirmā, nevis ierosinājuma iniciatīves izvešanu, bet pašas kriminālvajāšanas uzsākšanu no personas vai iestādes puses, kuŗai uz procesuālo likumu pamata dota uz to tiesība. Kamēr iepriekšējā izmeklēšana nav formāli vērsta pret noteiktu personu kā apsūdzēto, tikmēr noilgums joprojām tek.

3. Tā sauktam „noziedzīgam stāvoklim“ vajāšanas noilgums pēc vispārēja noteikuma aprēķināms no tās darbības izdarīšanas dienas, ar kuru iesākas šis stāvoklis. Tomēr citādi izšķirams šis jautājums attiecībā uz bigamiju, kur Senāts 1929. g. 28. februāra spr. Jaunzema lietā (sk. Kamradziusa 1827. t.) atzina, ka „noilguma tecēšana iesākas tikai no pretlikumīga stāvokļa izbeigšanās brīža“. Noziedzīgai bezdarbībai noilgums sāk tecēt no tās dienas, kad izbeidzas pārkāpjamais pienākums.

4. Noilguma termiņš atkarājas no maksimālā (in abstracto) soda smaguma, kāds draud par attiecīgo nodarījumu.

5. Agrākais 72. p. jaunajā kodekā nav uzņemts, jo tāni minētā apzēlošana un amnestija paredzēta Satversmē (sk. tās 45. p.).

OTRĀ NODAĻA.

Dumpis.

69. Kas lietojis varas darbus ar nolūku:

- 1) grozīt Latvijā pastāvošo valsts iekārtu;
- 2) gāzt Valsts Prezidentu, Saeimu vai Ministru kabinetu vai atņemt viņiem ar Latvijas Republikas Satversmi piešķirtās funkcijas;
- 3) atraut no Latvijas kādu viņas teritorijas daļu,

sodāms:

ar spaidu darbiem uz visu mūžu vai uz noteiktu laiku.

70. Kas sagatavojies izdarīt 69. pantā paredzētu smagu noziegumu, sodāms:

ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par desmit gadiem, vai ar pārmācības namu.

71. Kas piedalījies apvienībā, kuŗa sastādījusies 69. pantā paredzēta smaga nozieguma izdarīšanai, sodāms:

ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem, vai ar pārmācības namu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 100.—102. p.; Taganceva komm. 373.—378. un 383.—394. p.)

1. Nodaļa par dumpi jaunajā kodekā ievērojami saīsināta, jo 1903. g. Sodu lik. panti, kuŗi runāja par valsts galvas pastiprinātu apsardzību, atdalīti sevišķā nodaļā. Ir paturēti tikai trīs panti par noziedzīgiem nodarījumiem pret valsts iekšējo iekārtu attiecībā uz šo nodarījumu izdarīšanu, sagatavošanos un piedalīšanos apvienībā, kuŗa sastādījusies šim nolūkam.

2. 69. (agrāk 100.) pants samērā isā laikā piedzīvojis ļoti ievērojamus grozījumus. 1903. g. pirmā redakcija savā būtiskajā daļā runāja par „apdraudējumu ar varu grozīt . . . noteikto valdīšanas veidu vai troņa mantošanas kārtību vai atraut no valsts kādu tās daļu“, pie kam noteikti bija atzīmēti, ka par „apdraudējumu“ (franciski „attentat“, vāciski „Unternehmen“ un krieviski „посягательство“) atzīstami kā izpildījums, tā arī mēģinājums.

Krievijas pagaidu valdība, grozīdama pēc 1917. gada februāra revolūcijas minēto daļu, paturot jēdzienu „apdraudējums ar varu“ augstāk norādītā nozīmē, noteica tā mērķi kā „pastāvošās valsts iekārtas grozīšanu, kādas teritorijas daļas atraušanu un valsts augstākās varas organu gāšanu“.

1929. gadā Latvijas likumdošanas vara deva šim pantam jaunu, savai valsts iekārtai piemērotu formulējumu. Paskaidrojumos pie 100. un 128. panta jaunās redakcijas teikts, ka tagadējā redakcijā minētie panti praksē izrādījušies par nepiemērojamiem, jo strīdams ir „augstākās varas“ jēdziena apjoms demokrātiskā valstī, kur par tādas varas nesēju patiesībā uzskatāma visa tauta, bet Saeimai, Ministru kabinetam un tiesai pieder pa vienai trešdaļai šās varas, izteicoties likumdošanas, administratīvu vai tiesas funkciju veidā.

Praksē jau agrāk radušās šaubas par augstākās varas pārstāvju goda un cieņas aizsardzības robežām un apjomu, un šādā veidā jautājums iesniegts Senāta izlemšanai.

Senāta apvienotā sapulce 1929. g. 15. martā paskaidrojusi, ka saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmi augstākā (suverēnā) vara pieder Latvijā vienīgi Latvijas tautai, un Satversmē nav paredzēti nekādi reāli valsts varas organi, kuŗiem šāda vara piederētu Sodu lik. 100. p. paredzētā nozīmē.

Lai novērstu sakarā ar šādu 100. p. iztulkošanu praksē radušās neērtības, minēto pantu 1929. g. 9. apr. likums (Lik. kr. 64) izteica šādi:

Kas:

- 1) ar varu apdraudējis grozīt Latvijā pastāvošo valsts iekārtu;
- 2) atrāvis no Latvijas kādu viņas teritorijas daļu;
- 3) ar varu atņēmis Valsts Prezidentam, Saeimai vai Ministru kabinetam iespēju izpildīt ar Valsts Satversmi viņiem piešķirtas funkcijas. . . .

Tāds formulējums aptver visus svarīgākos pret valsti vērstos noziedzīgos nodarījumus.

3. Jaunais kodeks, paturot kā pamatu to sadalījumu 3 daļās, kuru nodibinājis 1929. g. likums, ievēdis attiecīgajā pantā sekojošos pārrozījumus. Vispirms tas atteicies no tradicionālā jēdziena „apdraudējums“, kuram vajadzēja aptvert kā izpildīšanu, tā arī mēģinājumu. Tādu divu dažādu noziedzīga nodarījuma izvešanas stadiju sajaukumu Sodū likumu pārstrādāšanas komisija pie Ministru kabineta neuzskatīja par savienojamu ar vispārējiem kodeka noteikumiem, it īpaši tādēļ, ka nav pietiekoša pamata, taisot izšķirību starp 69. (100.) panta pēdējiem diviem punktiem un pirmo punktu, runāt pirmajā punktā par „apdraudējumu“, bet divos pēdējos tikai par „izdarīšanu“. Tamdēļ jaunais kodeks sastāda 69. pantu kā noziedzīgu nodarījumu ar t. s. „nogrieztu“ sastāvu vienādi visos trijos tā punktos, saskatot nobeigtu nodarījumu „varas darbu lietošanā“ ar nolūku grozīt, gāzt vai atraut u. t. t. Tā kā par to soda ar spaidu darbiem, tad mēģinājuma sodāmība (tomēr piemērojot 52. pantu) pati par sevi saprotama.

4. Attiecībā uz augstākiem valsts varas orgāniem jaunais kodeks runā nevien par viņiem ar Satversmi piešķirto funkciju atņemšanu, bet arī par viņu gāšanu.

5. Apdraudējums ar varu grozīt pastāvošo valsts iekārtu nemaz neaptver visus iespējamās valsts pamata satricinājuma veidus. Apdraudējumu var vērst pret Valsts Prezidenta personu vai arī pret Saeimu vai Ministru kabinetu. Šinis gadījumos iespējams, ka vainīgās personas nemaz negrib grozīt demokrātisko iekārtu, bet, paturot šo iekārtu, grib panākt vienīgi pārstāvības maiņu.

6. 69. p. 2. punktā paredzēta pilnīgi reāla darbība, piem., gadījumā, kad personu grupa, gribēdama panākt Prezidenta maiņu, ar vardarbību piespiež Prezidentu atkāpties no amata. Tas pats punkts attiecībā uz Saeimu var izpausties likumdošanas iestādes padzišanā, kaut arī ar nolūku izvest tautas pārstāvju vēlēšanas, lai tādējādi pārbaudītu tautas gribu. Šādu padzišanu 69. p. izprot kā pilnīgu Saeimas darbības pārtraukšanu, bet ne kā atsevišķas Saeimas sēdes darbības kavējumu vai traucējumu, ko paredz cits likums.

7. Lai gan tiesa arī darbojas Suverēnās tautas vārdā, tomēr formulējot 69. p., tajā nav minēts par tiesu iestādēm aiz tā jemesla, ka tiesas vara izplūdusi pa visu valsts teritoriju, sākot no Senāta un beidzot ar vienpersonīgiem tiesas darbiniekiem, tā ka pilnīgi paralizēt tiesas darbību ir daudz grūtāk, kurpretim likumdošanas un valdības varas, Saeimas un Ministru kabineta personās, koncentrētas kafrā atsevišķā, vienā iestādē.

Uzbrukumu atsevišķiem tiesas orgāniem vai iestādēm, tāpat kā atsevišķiem resoriem (tēlegrafam, dzelzceļam, ministrijām u. t. t.), paredz cita rakstura kriminālās normas.

8. Ārzemju likumdošana arī nākusi pie šāda slēdziena.

Visās republikās atzīts par nepieciešamu gādāt par augstāko varas orgānu pastiprinātu kriminālo apsardzību, pie kam par tādiem orgāniem uzskata prezidentu, parlamentu un ministru kabinetu (skat. Vācijas 1927. g. Krim. kod. 86., 99. un 101. p.; Šveices 1918. g. proj. 229. un 233. p.; Čehoslovākijas 1926. g. proj. 136. un 142. §; sal. Code penal § 87; Ņujorkas lik. 37. p.; Vācu Strafgesetzbuch § 81).

9. Sagatavošanas izdarīt 69. paredzētu nodarījumu jaunais kodeks (70. p.) soda alternatīvi ar noteikta laika spaidu darbiem vai ar pārmācības namu, neuzskatot par nepieciešamu aprobežot noteikta laika spaidu darbu piemērošanu tikai gadījumiem, kad vainīgā ricībā bijuši spridzināmie līdzekļi vai ieroču noliktava, kā tas darīts 1903. g. Sodū likumos.

10. Ievērojami grozīts jaunajā kodekā 71. (agrāk 102.) pants par piederību pie apvienības, kas sastādījusies dumpja izdarīšanai, tiklab redakcionālā ziņā, kā arī pēc satura. Ārēji izmestas agrākā 102. panta 2. un 3. daļa, jo a) tādas apvienības izdarīta spridzināmo u. t. l. līdzekļu sagādāšana pārceļ pašu nodarījumu sagatavošanās stadijā, kas paredzēta 70. pantā, un b) pierunāšanu sastādīt tādu savienību, kas palikusi bez panākumiem, aptver jaunsastādītāis vispārīgais 246. pants. Tādā kārtā sodāmība pēc 71. panta izrādījās vispār mīkstāka nekā pēc 70. panta.

Bet toties, sakarā ar bijušā 1903. g. Sodū lik. 126. panta pilnīgu izmešanu, drusku paplašinājies 71. (agrāk 102.) panta piemērošanas aploks.

11. 1903. g. Sodū lik. 126. p. sastāvēja no 2 daļām. Tas arī paredzēja gāšanu (t. i. kā paskaidroja tiesu prakse, spaidu kārtā izdarītu pastāvošās iekārtas, nevis valsts, bet gan sabiedriskās iekārtas grozišanu). Ciktāl runa ir par „gāšanu“, ceļš uz grozišanu spaidu kārtā iet pār valsts iekārtas drupām. Tādā kārtā 126. panta pirmā daļa izrādījās par nevajadzīgu, kā

paralela 102. pantam. 126. panta otrā daļa runā nevis par valsts noziegumu, bet vienkārši par apvienību, „kuŗa uzstādījusi par savas darbības mērķi izdarīt smagus noziegumus ar spridzināmu vielu palīdzību“, kas acimredzot ir politiskās apvienības sajaukšana ar parastu bandu.

Tas apstākļis, ka agrāk pastāvēja blakus vecie 102. un 126. panti, noveda pie to mākslīgas atšķiršanas tiklab no komentātoru, kā arī no Krievijas Senāta prakses puses, tajā izpratnē, ka 102. pantā domāta apvienība, kuŗas nolūks izdarīt noteiktu dumpi apmēram tuvākā laikā, bet 126. pantā — izdarīt dumpi vispār (kaut arī attālākā laikā). Atmetot 126. pantu, augšā norādītais 69. (102.) panta iztulkojums tagad būtu neņemērotāks. Panti aptver kā vienu, tā otru gadījumu; bet tiesai nākas noteikt lielāku vai mazāku soda mēru atkarībā no lielāka vai mazāka „laika atstatuma“, ja tādu a priori vispār iespējams konstatēt.

TREŠĀ NODAĻA.

Noziedzīgi nodarījumi pret Valsts Prezidentu.

- 72.** Kas noslepkavojis Valsts Prezidentu, sodāms:
ar spaidu darbiem uz visu mūžu.
- 73.** Kas nodarījis Valsts Prezidentam miesas bojājumu vai atņēmis viņam brīvību, sodāms:
ar spaidu darbiem uz noteiktu laiku.
- 74.** Kas aizskāris Valsts Prezidenta godu, vai varas darbiem aizticis Prezidenta miesas neaizskaŗamību, vai lietojis pret viņu sodāmus draudus, sodāms:
ar pārmācības namu vai ar cietumu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 99., 103., 104. p.; Taganceva komm. 378., 379., 395.—400. lapp.)

1. Arī dēmotokrātiski-republikāniskās valstis valsts galva, kā valsts pārstāvis starptautiskās attiecībās, kā armijas augstākais vadonis un kā ārkārtējās apzēlošanas, likumu izsludināšanas, valdības nodibināšanas un Saeimas atlaišanas tiesību nesējs, atrodas tik izcilā stāvoklī, ka uzbrukumi viņa dzīvībai, veselībai un brīvībai var satricināt visas valsts pamatus. Sevišķi atšķiŗas arī nodarījumi, kuŗi izpauŗas necienībā pret Valsts Prezidenta godu, kas personificē it kā visas valsts godu. Sakarā ar to ir nepieciešama viņa personas pastiprināta aizsardzība, kas paliek spēkā tikai tik ilgi, kamēr Valsts Prezidents ieņem šo posteni. Pie tam tomēr nav taisīta atšķiŗība starp gadījumiem, kad minētie uzbrukumi pēc saviem motīviem vērsti pret Valsts Prezidentu kā tādu vai pret viņu kā privātu personu.

2. Jaunais kodeks pēc apdraudējuma svarīguma sadalījis attiecīgo nodaļu trijos pantos, pamazinoz sodāmību šādā pakāpenībā: mūza spaidu darbi, noteikta laika spaidu darbi un alternatīvi pārmācības nams vai cietums. 74. pants, sodot par Valsts Prezidenta goda aizskaršanu un par „sodāmiem“ draudiem pret viņu, paredz tādu nodarījumu „personisku“, bet ne „aizmugurisku“ izdarīšanu. To „aizmuguriskai“ izdarīšanai var piemērot 104. un 110. pantu.

CETURTĀ NODAĻA.

Saeimas darbības traucēšana.

- 75.** Kas ar sodāmiem draudiem, vardarbību, Saeimas telpu bojāšanu vai citādā noziedzīgā veidā traucējis Saeimas darbību, ja par nodarīto nedraud bargāks sods, sodāms:
ar pārmācības namu.
- Ja šādu nodarījumu izdarījuŗas vairākas bruņotas personas kopīgi, tad vainīgie sodāmi:
ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par desmit gadiem.
- 76.** Kas ar sodāmiem draudiem, vardarbību vai dienesta pilnvarojuma nelietīgu lietošanu ļaunprātīgi kavējis Saeimas locekli viņa pienākumu izpildīšanā, sodāms:
ar pārmācības namu.

(Sal. 1922. g. likuma — Lik. kr. 1922. g. 90 un 1929. g. 7. — 12. un 13. p., kā arī 1885. g. Sodū likuma 328⁸. un 328⁹. p.; Taganceva komm. 436.—445. lapp.)

1. Latvijā 1922. g. izdots (pēc Krievijas 1906./12. g. likuma parauga) un 1929. g. grozītais speciālais likums attiecībā uz sodiem par Saeimas un pašvaldības iestāžu vēlēšanu un tautas nobalsošanas brīvības un pareizības un Saeimas darbības traucēšanu uzņemts jaunā kodeka sastāvā, ierindojojot attiecīgos pārkāpumus, pēc to dabas, valsts noziedzīgu nodarījumu kategorijā, tādēļ ka tie vērsti nevien pret svarīgākām pilsoņu politiskām tiesībām (exercice des droits civiques), un proti, pret aktīvām un pasīvām vēlēšanu tiesībām un piedalīšanos referendumā (jus suffragii), bet arī pret tautas pārstāvju netraucētu darbību parlamentā kā individuāli, tā arī kolektīvi.

2. Sadalot attiecīgos pantus divās nodaļās, jaunais kodeks to ieviešanas ziņā pieturas pie otrādas kārtības, nostādot noteikumus par Saeimas un tās locekļu netraucētas darbības kriminālo aizsardzību pirmā vietā, sakarā ar attiecīgo nodarījumu nopietnību, arī tad, kad tie nav vērsti uz pastāvošās iekārtas gāšanu, ar ko tie arī atšķiras no 69. p. 2. punktā paredzētiem nodarījumiem. Pašvaldības iestādēm, kā mazāk svarīgām, tāda speciāla aizsardzība nav vajadzīga (sal. tomēr 165., 166. un turpm. p.).

3. 75. pantā no darbības veidiem, atšķirībā no 1922. g. likuma 13. panta, atsevišķi norādīta tikai „telpu bojāšana“, bet visi pārējie veidi (ķīmiska obstrukcija, apgaismošanas ietaises bojāšana u. t. l.) ietverti kopīgā formulā „citādā noziedzīgā veidā“, pie kam vārds „noziedzīgs“ pielikts tajā nolūkā, lai novērstu visas šaubas par to, ka 75. pants nav piemērojams t. s. „parlamentārai obstrukcijai“. Ar „Saeimas darbību“ jāsaprot vienādā mērā tiklab plēnārēdes, kā arī atsevišķu Saeimas komisiju un frakciju sēdes Saeimas telpās.

4. Ar atsevišķu Saeimas locekļu „pienākumu izpildīšanu“ jāsaprot viņu, kā dalībnieku, darbība augstāk minētās sēdēs. Vārdu „jaunprātīgi“ jaunais kodeks attiecinājis uz visiem Saeimas locekļu darbības traucējumiem Saeimā, bet ne vienīgi uz amata varas lietošanu, kā tas bija 1922. g. likuma atbilstošā 12. pantā.

PIEKTĀ NODAĻA.

Saeimas un pašvaldības iestāžu vēlēšanu un tautas nobalsošanas brīvības un pareizības traucēšana.

77. Kas ar sodāmiem draudiem, vardarbību, viltu vai dienesta pilnvarojuma nelietīgu lietošanu kavējis vēlētāju vai balsotāju brīvi izlietot vēlēšanu vai balsošanas tiesības, sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

Ja šādu nodarījumu izdarījušas vairākas personas kopīgi, vai arī valsts vai pašvaldības iestādes dienestpersona, izpildot savus pienākumus vēlēšanu vai tautas nobalsošanas pārraudzībā vai vadīšanā, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu.

Ja vainīgais ir dienestpersona un noziedzīgo nodarījumu viņš izdarījis izpildot dienesta pienākumus, tad tiesa var pievienot cietuma sodam atļaišanu no dienesta.

78. Kas ar satiksmes pārtraukšanu vai ar valsts miera traucējumu kavējis vēlētāju vai balsotāju izlietot vēlēšanu vai tautas nobalsošanas tiesības, ja par nodarīto nedraud bargāks sods, sodāms:

ar pārmācības namu.

Mēģinājums sodāms.

79. Kas pacienājis vēlētāju vai balsotāju, nodevis viņam dāvanu vai apsolījis atlīdzību, lai piedabūtu vēlēt pacienātāju vai citu personu, vai arī nodot balsi par labu pacienātājam vai citai personai, vai par vai pret uzstādītu priekšlikumu, vai atturēties no vēlēšanām vai tautas nobalsošanas, sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

Ar to pašu sodu sodāms vēlētājs vai balsotājs, kas izteicis savu piekrišanu par pacienāšanu, dāvanu vai atlīdzību nodot balsi par labu citai personai, vai par vai pret uzstādītu priekšlikumu, vai atturēties no vēlēšanām vai tautas nobalsošanas.

80. Kas Saeimas vai pašvaldības vēlēšanu laikā izplatījis nepatiesas ziņas par kāda kandidāta personu, vai viņa uzvešanos sabiedriskā dzīvē vai dienestā, vai viņa profesionālu darbību, ar nolūku kaitēt viņa ievēlēšanai, sodāms:

ar cietumu.

Šādā noziedzīgā nodarījumā vainīgais, bez šajā pantā noteiktā soda, atstādināms no vēlēšanām, bet ja viņa ievēlēšana notikusi, izslēdzams no iestādes, kurā bijis ievēlēts.

Šīnī pantā norādīto ziņu izplatīšana nav sodāma, ja apsūdzētais pierāda, ka viņam bijis pietiekošs pamats uzskatīt izpauzamo apstākli par patiesu.

81. Kas ar sodāmiem draudiem, vardarbību, dienesta pilnvarojuma nelietīgu lietošanu, sapulcei paredzēto telpu bojāšanu vai citādā noziedzīgā veidā traucējis vēlēšanu vai tautas nobalsošanas nolūkā sasaukto sapulci vai vēlēšanu vai tautas nobalsošanas komisijas darbību, ja par nodarīto nedraud bargāks sods, sodāms:

ar cietumu.

Ja šādu nodarījumu izdarījušas vairākas bruņotas personas kopīgi, vainīgie sodāmi:

ar pārmācības namu.

82. Kas tiši noņēmis, saplēsis, apklājis, sagrozījis vai citādi bojājis atļautā vietā atklāti izliktus vēlēšanu vai tautas nobalsošanas uzsaukumus, paziņojumus vai sarakstus, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem.

Ar to pašu sodu sodāms uzskūditājs.

83. Kas vēlēšanās vai tautas nobalsošanā vēlējis vai nodevis balsi, kad viņam uz to nav bijis tiesības, vai kad viņš šīs tiesības jau izlietojis vai zaudējis, sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem.

Mēģinājums sodāms.

84. Kas vēlēšanās vai tautas nobalsošanā ļaunprātīgi pielaidis nepareizības, balsis saņemot vai saskaitot, sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

85. Kas patvaļīgi paņēmis vai bojājis vēlēšanu vai balsotāju sarakstus, vai vēlēšanu vai balsošanas zīmes, protokolus, paziņojumus vai aktis, vai arī viltojis tos, vai ļaunprātīgi padarījis tos par nederīgiem, vai izplatījis tādu sarakstus vai zīmes, sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

Ja minētos vēlēšanu vai balsotāju sarakstus, vēlēšanu vai balsošanas zīmes, protokolus, paziņojumus vai aktis patvaļīgi paņēmušas vai bojājušas vairākas bruņotas personas kopīgi, tad vainīgie sodāmi:

ar pārmācības namu.

86. Piespriežot cietuma sodu par noziedzīgiem nodarījumiem, kas paredzēti šās (V) nodaļas pantos, tiesa, bez šā cietuma soda, var atņemt vainīgam vēlēšanu un balsošanas tiesības uz laiku, ne ilgāku par pieciem gadiem.

(Sal. 1922. g. likuma — Lik. kr. 1922. g. 90 un 1929. g. 7 — 1.—11. p., kā arī 1885. g. Sodu likuma 328¹.—328⁷. p.; Taganceva komm. 436.—445. lapp.)

1. Bez veselās rindas redakcionālo grozījumu, kas izdarīti ar nolūku sīkākī izteikt attiecīgo pantu saturu un saskaņot tos ar vispārīgo izteiksmes sistēmu, jaunais kodeks vispirms izmetis 1922. g. likuma bijušo 5. pantu attiecībā uz baznīcas amatpersonu sodāmību par vēlēšanu aģitāciju dievnamā, jo tas loģiski un juridiski attaisnojams tikai nodajā par noziedzīgiem nodarījumiem pret ticīgo reliģiskām jūtām (sal. 304. p.).

2. Citādi jaunais kodeks paturējis 1922. g. likuma sakārtojumu, attiecībā uz Saeimas un pašvaldības iestāžu vēlēšanām, kā arī referendumu, atšķirot: a) individuālas brīvības kavēšanu vēlēšanu vai tautas nobalsošanas tiesību izlietošanā, b) uzpirkšanu, kā aktīvo, tā arī pasīvo, c) balsu nodošanas brīvības un pareizības traucēšanu, kas vērsta pret masu objektu (pret vēlētāju sapulci, pret vēlēšanu komisiju, pret sarakstiem, vēlēšanu vai nobalsošanas zīmēm, protokoliem u. t. t., un pret vēlēšanu uzsaukumiem), d) piedalīšanos balsu nodošanā bez attiecīgas tiesības uz to, un e) vēlēšanu uzraudzības personu jaunprātību.

3. Bez tam šeit ievietots jauns pants, kurā paredzēta nepatiesu ziņu izplatīšana vēlēšanu laikā par kādu kandidātu ar nolūku kaitēt tam vēlēšanās. Vārdi „vēlēšanu laikā“ jāsaprot vēlēšanu kampaņas laika nozīmē, kura sākas ar oficiālo kandidātu sarakstu izstādīšanu. Sakarā ar to ieskatīts par pareizu piešķirt apsūdzētam šādā gadījumā tiesību uz „exceptio veritatis“ uz vispārēja pamata.

4. Atsevišķi jāatzīmē, ka 77. (lik. 1.) pants papildināts ar vārdiem „ar viltu“ un bez tam, lai saskaņotu panta redakciju ar tā 2. daļu un ar nodajas nosaukumu, priekš „nobalsošanas“ ielikts vārds „tautas“.

5. 78. (lik. 2.) pantā formula „satiksmes pārtraukšana“ jāztulko visplašākā nozīmē un tā jāattiecinā uz visāda veida satiksmes līdzekļu, kā satiksmes ceļu, telefonu, telegrafu u. t. t. bojāšanu. Tomēr ņemot vērā citus Sodū likuma noteikumus par satiksmes ceļu bojāšanu, panta sankcijai pievienota atzīme „ja par nodarīto nedraud bargāks sods“.

6. 79. pants apvieno 1922. g. likuma agrākos 3. un 4. pantus par dažādiem uzpirkšanas veidiem vēlēšanās un nododot balsis referendumā. Jaunajā kodekā, bez balss nodošanas par vai pret noteiktu personu vai atturēšanās no balsosšanas, atzīmēta arī balss nodošana par vai pret noteiktu priekšlikumu.

7. 81. (lik. 6.) pantā drusku samazināts sods. Bet tā dispozitīvajā daļā kavēšanas veidu formulējums pieskaņots 75. panta redakcijai.

8. 82. (lik. 7.) pantā atzīmēts, ka tajā minētie nodarījumi sodāmi tikai tad, ja tie izdarīti tiši. Pie tam plakātu u. t. l. noņemšana no tām vietām, kur tos izlikt nav atļāvuši kaut arī šo vietu privātie valdītāji, nav sodāma.

9. 83. panta noteikumi attiecināti nevien uz personām, kam nav balsstiesības vai kas tās zaudējušas, bet arī uz tādām personām, kuras šīs tiesības jau izlietojušas. Sakarā ar to izmesta 1922. g. likuma 8. p. pēdējā daļa, jo visi šajā daļā uzskaitītie gadījumi ietilpst 83. panta 1. daļā.

10. Ņemot vērā, ka 1922. g. likuma 11. pantā noteiktā tiesību ierobežošana runā pretim vispārīgam principam, ka pārkāpumu izdarīšana nav savienota ar tiesību ierobežošanu, 86. p. pārredīgēts tajā ziņā, ka piespriežot cietuma sodu par noziedzīgiem nodarījumiem, kas paredzēti V nodajas pantos, tiesa var atņemt vainīgam vēlēšanu vai nobalsošanas tiesības uz laiku, ne ilgāku par 5 (bet ne 10) gadiem. Kas attiecas uz gadījumiem, kad piespriežams (pēc 78., 81., 84. un 85. p.) pārmācības nams, tad tiesa tādos gadījumos arī bez tam var vainīgam atņemt augšminētās tiesības uz 27. p. pamata.

SESTĀ NODAĻA.

Valsts nodevība.

87. Latvijas pilsonis, kas kara laikā pabalstījis ienaidnieku viņa kara vai citos naidīgos darbos pret Latviju, sodāms:
ar spaidu darbiem uz noteiktu laiku.

Sevišķi svarīgos gadījumos vainīgais sodāms:
ar spaidu darbiem uz visu mūžu.

88. Latvijas pilsonis, kas:

- 1) stājies sakaros ar ārvalsts valdību vai tās aģentu ar nolūku panākt karu vai citos naidīgos darbus pret Latviju;
- 2) pirms kara pieteikšanās apsolijs ārvalsts valdībai, savā vai citu vārdā, palīdzēt viņai kara darbos pret Latviju,
sodāms:
ar spaidu darbiem uz noteiktu laiku.

Sevišķi svarīgos gadījumos vainīgais sodāms:

ar spaidu darbiem uz visu mūžu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 108.—110. p.; Taganceva komm. 403.—416. lapp.)

1. Nodaļa par valsts nodevību ir pilnīgi pārgrozīta. Par pamatu tai ņemti 1903. g. Sodū likumi ar 1912. un turpm. g. papildinājumiem, pie kam noziegumu dažādie veidi apvienoti atsevišķos pantos. Visu to uzdevums aizsargāt valsts ārējo drošību, pie kam daudzās attiecībās pašu valstij pielīdzinātas arī ar Latviju kara savienībā stāvošās ārvalstis (100. p.). Minētie noziegumu veidi sadalās šādās grupās: a) kara nodevība, b) spiegošana miera laikā un tai piemērota darbība, c) diplomātiska un civila nodevība, d) līgumu un uzdevumu neizpildīšana attiecībā uz valsts kara vajadzībām.

2. Kara nodevībai paredzēti 87. un 88. (agrāk 108.—110.) panti. Par tādas nodevības subjektu var būt kā Latvijas pilsonis, tā ārzemnieks pa savu uzturēšanās laiku Latvijā un tāpat arī kara gūsteknis, ciktāl abi pēdējie nav atbildīgi pēc kara likumiem (sk. 102. p.).

3. 1903. g. Sodū lik. 108. panta otrā daļa, kurā bija uzskaitīti ienaidnieka svarīgākie pabalstīšanas gadījumi, atvītota ar vispārēju formulu „sevišķi svarīgos gadījumos“.

Tādi gadījumi būtu, piem.: a) armijas vai flotes, kara spēka nodaļas, atsevišķas daļas vai komandas, apcietinātas vietas, kara ostas vai kara kuģa nodošana ienaidniekam, vai arī iespējas atņemšana aizsargāties pret ienaidnieku; b) armijas štāba, kara spēka nodaļas vai atsevišķas daļas vai komandas, apcietinātas vietas, kara ostas, eskadras vai kara kuģa pavēlnieka vai personas, kuģa, vainīgajam apzināti, izpilda svarīgu kara uzdevumu vai pienākumu, nodošana ienaidniekam; c) kara spēka nodaļas, atsevišķas daļas vai komandas vai tās pavēlnieku pamudināšana vai pierunāšana pāriet ienaidnieka pusē; d) vardarbīga pretošanās Latvijas kara spēkam vai uzbrukums tam; e) uzbrukuma vai aizsardzības līdzekļu pret ienaidnieku vai arī kara spēka pārtikas līdzekļu noliktavu iznīcināšana, vai sauszemes vai ūdens satiksmes ceļu, tālegrafu vai tāl telefonu, vai citu dažādu armijas daļu satiksmes līdzekļu sabojāšana; f) spiegošana u. t. t.

4. Jaunais kodekss spraudis mērķi, ko diemžēl viscaur nav izdevies sasniegt, pēc iespējas novērst uzskaitījumu kazuistiku, kas vēl ievērojami prevalē 1903. g. Sodū likumos.

Šā iemesla dēļ jaunā kodeka konstrukciju pamatā likta 3 pakāpju gradācija: a) normālais gadījums, b) kvalificētie gadījumi un c) privileģētie gadījumi. Jaunā kodekā divi pēdējie gadījumi bieži dēvēti par „sevišķi svarīgiem gadījumiem“ un „mazsvarīgiem gadījumiem“. Nodajās, kurās paredzēti noziedzīgi nodarījumi pret personu, izteiciena „sevišķi svarīgi gadījumi“ vietā lietota formula „kvalificēts pēc personas, izdarīšanas veida, ilguma, nolūka u. t. t.“ (sal. 430., 445., 449., 466., 477. un 511. p.).

Izteiciens „sevišķi svarīgi gadījumi“ lietots 87., 88., 89., 199., 280. u. c. p.

Nodajās, kas paredz nodarījumu pret mantu, novērst uzskaitījumu kazuistiku bija grūtāk, tomēr pēc iespējas ieviests, kā vienojoša kvalificējoša pazīme, t. s., „svarīgs kaitējums“ (sal. 541., 544., 553. u. c. p.); atsevišķi sk. arī nodaļā par noziedzīgiem nodarījumiem dienestā). Termins „mazsvarīgs“ lietots 415., 416., 521., 523., 541., 543., 546., 553., 570. u. c. p.

Jāatzīmē, ka šīnī ziņā jaunais kodekss tikai tālāk izveido to, kas, lai gan mazākā mērā, sastopams 1903. g. Sodū likumos. Tā termins „sevišķi svarīgi kaitējumi“ jau atrodas agrākā 262. pantā. „Svarīgs kaitējums“ jau lietots 636., 639., 641., 642., 644., 653. un 669. p. „Svarīgu zaudējumu“ mēs atrodam agrākos 578., 600. un 601. pantā. Apzīmējumu „mazsvarīgs“ sastopam agrākā 547., 549., 552. un 631. pantā.

Izšķirt jautājumu par svarīgumu, kā tas bija arī līdz šim, katrā atsevišķā gadījumā ir tiesas darīšana, kurās uzdevums ir katra konkrēta gadījuma īpatnības pakļaut abstraktai likuma formulai.

5. Kara nodevības jēdziens, bez šaubām, aptver arī apzinātu iestāšanos ienaidnieka kara spēkā vai neizstāšanos no tā (agrākā 109. p.).

6. 88. pantā ietilpst arī 1903. g. Sodū likumu 110. pantā aprādītā ārvalsts valdības pamudināšana izbeigt kara savienību ar Latviju vai atturēties no tādas savienības noslēgšanas.

7. Kara jēdziens aptver arī kara darbību pret apbruņotiem nerēgulāriem spēkiem, kas iebrukuši no ārienes (sal. 101. p.).

8. Kas attiecas uz 1903. g. Sodū lik. 108. p. 3. daļu, kurā ievietots noteikums par notesātā visas mantas pāriešanu valsts īpašumā, tad tā atņemta; tāds represijas veids, resp. valsts mantas pavairošanas līdzeklis, kā mantas konfiskācija, atņemtas krimināltiesību teorijās, kā nesaskanošs ar tiesiskas valsts prestižu.

89. Kas izpaudis vai nodevis citai personai bez pienācīgas atļaujas ziņas, zīmējumus, plānus, dokumentus vai priekšmetus, kuŗi ārējās drošības labā turami slepenībā, sodāms:

ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem.

Sevišķi svarīgos gadījumos vainīgais sodāms:

ar spaidu darbiem uz noteiktu laiku.

90. Kas izpaudis vai nodevis citai personai iepriekšējā (89.) pantā minētās ziņas, zīmējumus, plānus, dokumentus vai priekšmetus aiz neuzmanības, sodāms:

ar pārmācības namu vai ar cietumu.

91. Kas pabalstījis ārvalsts valdību vai aģentu 89. pantā minēto ziņu, zīmējumu, plānu, dokumentu vai priekšmetu ievākšanā, sodāms:

ar pārmācības namu.

Ar to pašu sodu sodāms, kas vienojies ar ārvalsts valdību vai aģentu, lai izdarītu šā panta pirmā daļā paredzētu noziedzīgu nodarījumu.

Mēģinājums sodāms.

92. Kas bez pienācīgas atļaujas:

1) vācis vai izgatavojis 89. pantā minētās ziņas, zīmējumus, plānus, dokumentus vai priekšmetus;

2) ietaisījis tēlegrafu, tēlefonu vai radioiekārtu vai turējis pasta baložus šā panta 1. punktā minēto ziņu vai priekšmetu ievākšanai vai nosūtīšanai,

sodāms:

ar cietumu.

Šā panta 2. punktā minētie ierīkojumi vai baloži atņemami.

93. Kas bez pienācīgas atļaujas:

1) iekļuvis kara aizsardzībai padotā vietā, kara kuģī vai citā kādā kara būvē, kuŗa nolemta valsts aizsardzībai;

2) lidojis ar lidojamo aparātu pār rajonu, kur lidot aizliegts, vai tādā aparātā pārvadājis priekšmetus, kuŗu pārvadāšanai vajadzīga kara priekšniecības atļauja,

sodāms:

ar arestu.

(Šal. 1903. g. Sodu lik. 111.—1131. p.; Taganceva komm. 416.—423. p.)

1. Spiegošanu (miera laikā) īsti var izdarīt tikai ārzemnieks, kas šim nolūkam iekļuvis Latvijas teritorijas robežās. Ciktāl šādu un ar to saistītu darbību izdara Latvijas pilsonis, tai ir miera laika nodevības raksturs. Bet nodarījuma sodāmību šī juridiskās kvalifikācijas atšķirība negroza. Tādēļ pēc 89.—93. panta par nodarījuma subjektu var būt ikviena persona.

2. Ja 89.—91. pants paredz valsts ārējās drošības labā slepenībā turamu ziņu u. t. t. pierādītu nodošanu tiši vai aiz neuzmanības (pēdējais pirmoreiz levests jaunajā kodekā), vai ārvalsts aģenta pabalstīšanu šo ziņu iegūšanā, kaut arī tāda pabalstīšana būtu nonākusi tikai līdz atbilstošas vienošanās stadijai, tad 92. un 93. pants soda daudz vieglākus gadījumus, kad nodevība (spiegošana) nav pierādīta, bet visi lietas apstākļi norāda, ka draud briesmas tādu izdarīt, kamdēļ arī likums tādu darbību aizliedz ar kriminālsoda piedraudējumu.

3. Salīdzinot šos jaunā kodeka pantus ar veciem 1903. g. Sodu lik. pantiem, jāatzīmē:

a) ka 89. pantu var attiecināt arī uz personām, kas ārvalstī pārdevušas vai pleteikušas privilēģēšanai uz valsts kara aizsardzību vai tās bruņotiem spēkiem, vai arī uz valsts kara aizsardzības ierīkojumiem attiecošos izgudrojumu vai papildinājumu, kuŗi bijuši turami slepenībā, kā arī uz personām, kas bez pienācīga pilnvarojuma

izsludinājušas vai paziņojušas citai personai ziņas, kuŗas attiecas uz minētā izgudrojuma vai papildinājuma būtību, vai uz personām, kas nodevušas citam pašu izgudrojuma vai papildinājuma priekšmetu vai tā daļu (t. i. uz nodarījumiem, kas paredzēti 1903. g. Sodu lik. 111⁴. pantā);

- b) ka speciālo 1903. g. Sodu lik. 111³. pantu (pēc 1912. g. turp.) jaunais kodeks izmetis tādēļ, ka tas attiecas tikai uz soda paaugstināšanu amatpersonām par 89.—91. (111.—111².) pantos paredzētiem nodarījumiem, proti, kad šinīs pantos aprādītās ziņas vai priekšmeti bijuši uzticēti amatpersonai sakarā ar amata pienākumiem, vai ja amatpersonai bijusi iespēja minētās ziņas dabūt un ar tām iepazīties, pateicoties savam dienesta stāvoklim; noteicot sodu šādā gadījumā, tiesa var arvien ņemt vērā šo vainu palielinošo apstākli, jo soda mēra noteikšanā tiesai šē dota liela brīvība, un īpaši 89. panta 2. daļā ievesta formula par soda pastiprināšanu, „sevišķi svarīgos gadījumos“ līdz noteikta laika spaīdu darbiem.

4. Zināmu kārtību slepenībā turamu ziņu noteikšanā paredz arī preses likuma (Lik. kr. 1924. g. 60) 17. pants. Bet šis pants, skarot tikai jautājumu par aizliegumu kaŗa vai draudoša kaŗa laikā publicēt presē ziņas par valsts kaŗa spējam, pietiekoši nenodrošina valsts intereses, jo neko nemin: a) par miera laiku, kad arī ir iespējama spiegošana, un 2) par valsts noslēpumu mutisku izpaušanu, piem., atklātās runās.

Lai to novērstu, ir vajadzīgs publicēt vispārējai zināšanai, kādas isti uz valsts drošību attiecošās ziņas uzskatāmas par slepenām. Šo ziņu uzskaitījums var grozīties atkāribā no dažādiem apstākļiem. Tādēļ likumā uzskaitījums, kādas isti ziņas no valsts drošības viedokļa uzskatāmas par slepenām, nav vēlams, bet ir lietderīgāki piešķirt tiesību to noteikt, ar Ministru kabineta apstiprinājumu, kaŗa ministram, kuŗš varētu, atkāribā no apstākļiem, grozīt šo ziņu uzskaitījumu.

5. 92. un 93. pants uzskatāmi par tās pārmērīgās kazuistikas ievērojamu vienkāršošanu, kādā bija izteikti ar šiem pantiem atvietojamie 1903. g. Sodu lik. 112., 112¹., 113. un 113¹. pantī.

94. Kas, izpildot līgumu vai valdības uzdevumu attiecībā uz līdzekļu sagādāšanu vai izgatavošanu aizsardzībai, vai pārzinot šo līdzekļu sagādāšanu vai izgatavošanu:

- 1) sagādājis vai izgatavojis tos apzināti lietošanai nederīgus, ja šie līdzekļi uzrādīti pieņemšanai vai to sagādāšana vai izgatavošana pabeigta;
- 2) nokavējis bez svarīgiem iemesliem kaŗa laikā minētā līguma vai uzdevuma izpildīšanu,
sodāms:
ar pārmācības namu.

Ja sagādātie vai izgatavotie līdzekļi aizsardzībai pret ienaidnieku bijuši nodoti vai nu pēc iepriekšējas norunas ar pieņēmēju, vai noslēpjot ar sevišķiem paņēmieniem šo līdzekļu nederību, tad vainīgais sodāms:

ar spaīdu darbiem uz noteiktu laiku.

Ar to pašu sodu sodāma dienestpersona, kas pielaidusi sagādāt vai izgatavot tādus nederīgus līdzekļus vai pieņēmusi tos apzināti lietošanai nederīgus.

95. Kas, izpildot līgumu vai valdības uzdevumu attiecībā uz apgādes priekšmetu piegādāšanu kaŗaspēkam vai viņa hospitāļiem, vai būdams tāda piegādātāja kalpotājs:

- 1) nodevis apzināti veselībai kaitīgus apgādes priekšmetus;
- 2) nodevis kaŗa laikā apzināti lietošanai nederīgus I. punktā minētos priekšmetus;
- 3) nokavējis bez svarīgiem iemesliem kaŗa laikā šo priekšmetu piegādāšanu,
sodāms:
ar pārmācības namu.

Mēģinājums sodāms.

Ar to pašu sodu sodāma dienestpersona, kas pielaidusi piegādāt tādas veselībai kaitīgus vai nederīgus apgādes priekšmetus vai tos pieņēmusi apzināti veselībai kaitīgus vai lietošanai nederīgus.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 114. un 115. p.; Taganceva komm. 423.—427. lapp.)

1. Šie panti atšķiras no attiecīgiem 1903. g. Sodū lik. pantiem (1916. g. redakcijā) vispirms ar to, ka tajos runāts tikai par valsts aizsardzību, bet ne par „uzbrukumu“, tādēļ ka uz pastāvošo starptautisko līgumu pamata Latvijai iespējams tikai aizstāvēšanās karš.

2. Tālāk, neatkarīgi no 94. un 95. panta satura skaidrāka sadalījuma pēc attiecīgiem priekšmetiem, nokavējums vien norādīto līgumu vai uzdevumu izpildīšanā sodāms pēc jaunā kodeka tikai kara laikā un pie tam vienīgi tad, ja tas noticis bez „svarīgiem iemesliem“.

3. No otras puses, „apzināti veselībai kaitīgu apgādes priekšmetu“ nodošana sodāma pēc jaunā kodeka (95. p. 1. pk.) arī tad, ja tā izdarīta miera laikā. Pie tam ar „kara spēku“ domāta sauszemes armija un flote.

4. Pats par sevi saprotams, ka tas, kas izdarījis šādu nodarījumu ar nolūku paralizēt ar atbilstošu līgumu neizpildīšanu vai nepareizu izpildīšanu pašu kara darbību pret ienaidnieku vai pabalstīt ienaidnieku, sodāms pēc 87. panta.

96. Latvijas pilnvarotais, kas vērsis savu darbību uz Latvijai apzināti kaitīga līguma noslēgšanu ar ārvalsts valdību, vai vedis ar ārvalsts valdību diplomātiskas sarunas Latvijai apzināti kaitīgā virzienā, sodāms:

ar spaidu darbiem uz noteiktu laiku.

Ar to pašu sodu sodāma pie pilnvarotā pastāvoša dienestpersona, kas sniegusi viņam apzināti nepatiesas ziņas vai citādi pārkāpusi savus dienesta pienākumus, ar nolūku pamudināt pilnvaroto uz darbību, kas vērsta uz Latvijai apzināti kaitīga līguma noslēgšanu ar ārvalsts valdību vai uz diplomātiskām sarunām ar ārvalsts valdību Latvijai apzināti kaitīgā virzienā, ja tāda darbība vai sarunas notikušas.

97. Kas:

1) bojājis, slēpis, patvaļīgi paņēmis vai viltojis dokumentu, kuŗš noderējis, vainīgam to apzinoties, par pierādījumu Latvijas tiesībām attiecībā uz ārvalsti;

2) bojājis vai pārvietojis robežzīmi, vai citādi kā sagrozījis valsts robežlīniju ārvalsts interesēs,

sodāms:

ar spaidu darbiem uz noteiktu laiku.

98. Kas piedalījies apvienībā, kuŗa sastādījusies, lai izdarītu valsts nodevību, sodāms:

1) ja apvienība uzstādījusi par savas darbības mērķi izdarīt nodevīgu nodarījumu, par kuŗu likumā nolikts sods, ne zemāks par spaidu darbiem, — ar pārmācības namu;

2) pārējos gadījumos — ar cietumu.

99. Iepriekšējā (98.) pantā paredzētas pretlikumīgas apvienības dalībniekam, kas paziņojis par tādu apvienību, iekam atklāta viņas pastāvēšana, sods mikstināms pēc 52. panta noteikumiem, vai arī viņš pavisam atsvabināms no soda.

100. Iepriekšējo (87.—99.) pantu noteikumi piemērojami arī noziedzīgiem nodarījumiem pret ārvalsti, kad tā ved karu savienībā ar Latviju.

101. Latvijas kara darbi pret naidīgiem no ārienes iebrukušiem irregulāriem bruņotiem spēkiem, kuŗus nevar uzskatīt par kuŗojošu valsti, pielīdzināmi karam.

102. Ārzemnieks, kas savā uzturēšanās laikā Latvijā izdarījis 87. vai 88. pantā paredzētu noziedzīgu nodarījumu, vai šādā nodarījumā vainīgais kaŗa gūsteknis, ja viņi nav atbildīgi pēc kaŗa likumiem, sodāmi kā Latvijas pilsoņi.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 116.—119. p.; Taganceva komm. 428.—436. lapp.)

1. 96.—99. pantu jaunais kodeks uzņēmis no 1903. g. Sodu lik. bez jebkādiem izlabojumiem.

2. Ievērojot izdarītos grozījumus pantā par līdzdalību (49.), kriminālatbildība par līdzdalību diplomātiskā nodevībā (96. p.) krīt pēc jaunā kodeka arī uz personu, kuŗa neatbilst „dienestpersonas“ sevišķiem personiskiem nosacījumiem.

3. Jaunievdums ir 101. pants, pēc kuŗa nerēgulāri bruņoti spēki, kad tie lebrūk no ārienes (bet nevis nodibinās valsts iekšienē pilsoņu kaŗa laikā), pielīdzināti ienaidnieka kaŗaspēkam. Tādu bruņotu spēku pabalstīšana apdraud valsti un prasa tādus pašus represīvus līdzekļus kā oficiāli izsludinātā kaŗa (piem., Bermonta uzbrukums).

4. Gluži tāpat no jauna ievests (100. p.) jauns vispārīgs noteikums par noziedzīgiem nodarījumiem, kas vērsti pret tādas valsts aizsardzības līdzekļiem, kuŗa ved kaŗu savienībā ar Latviju, pie kam šis noteikums paredz nevis vienkāršas draudzīgas attiecības un pat ne vienkāršās savienības attiecības, bet gan pastāvošu kaŗa savienību. Uz tādu valsti visumā attiecas 87.—99. p. noteikumi.

5. Sakarā ar attiecīgo pantu redakcijas vienkāršošanu izmests 1903. g. Sodu lik. 118¹. pants kā lieks, jo tas runāja tikai par soda paaugstināšanu kaŗa laikā izdarītiem nodarījumiem, kas paredzēti 111.—113¹. un 118. pantā.

6. Bet jaunais kodeks ir paturējis 99. panta veidā 1912. gadā ievesto veco 118¹. pantu, pēc kuŗa, valsts nodevības atklāšanas interesēs, dalībniekam, kas laikā paziņojis par apvienību, kuŗa sastādījusies nodevības izdarīšanai, sods mikstināms pēc 52. panta vai pat pavisam viņš atsvabināms no soda.

SEPTĪTĀ NODAĻA.

Noziedzīgi nodarījumi pret valsts mieru.

103. Kas nav atstājis atklātu koppelci, zinot, ka policijas vara prasījusi, lai tā izklist, sodāms:
ar arestu.

Ja tādas koppelces izklidināšanai izsaukts kaŗaspēks, tad tas, kas koppelci nav atstājis pēc kaŗaspēka klātbūtnē izteikta prasījuma izklist, sodāms:
ar cietumu.

Tādas koppelces dalībnieks, kuŗš uzkūdijs nepaklausīt izteiktam prasījumam izklist, sodāms:

šā panta pirmā daļā norādītā gadījumā — ar cietumu;

šā paša panta otrā daļā norādītā gadījumā — ar cietumu uz laiku, ne mazāku par sešiem mēnešiem.

104. Kas piedalījies atklātā koppelcē, kuŗa, vainīgam to zinot, sa-pulcējusies ar nolūku nonievāt pastāvošo valsts iekārtu vai Valsts Prezidenta personu, vai izteikt līdzjūtību dumpim vai nodevībai, vai personai, kas izdarījusi dumpīgu vai nodevīgu nodarījumu, vai mācībai, kuŗa tiecas ar varas līdzekļiem graut valsti pastāvošo iekārtu, sodāms:

ar cietumu.

Kas sarīkojis vai uzkūdijs sarīkot tādu koppelci, kā arī tās dalībnieks, kuŗš to vadījis, sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne mazāku par sešiem mēnešiem.

Ja tādas koppelces izklidināšanai izsaukts kaŗaspēks, tad tas, kas nav atstājis koppelci pēc kaŗaspēka klātbūtnē izteikta prasījuma izklist, sodāms:
ar pārmācības namu.

105. Kas piedalījies atklātā koppelcē, kuŗa, rikodamās savienotiem dalībnieku spēkiem:

- 1) izdarījusi vardarbību, vai ar sodāmiem draudiem spiedusi izpildīt vai pielaist ko tādu, kas aizskar piespiestā tiesību vai pienākumu, vai arī atteikties no tiesības izlietošanas vai pienākuma izpildīšanas;
- 2) nolauņijusi, bojājusi vai patvaļīgi paņēmusi svešu mantu;
- 3) iebrukusi svešās ēkās vai citās telpās, ieņogotā vietā vai lauku mājās;
- 4) izdarījusi 169. vai 171. pantā paredzētu pretošanos vai spaidus, vai šā panta pirmos trijos punktos norādītu nodarījumu mēģinājumu, sodāms:
ar pārmācības namu.

Kas sarīkojis vai uzkūdiķis sarīkot tādu koppelci, kā arī tās dalībnieks, kuŗš to vadīķis izdarot šini pantā paredzētos nodarīķumus, vai tas, kas uzkūdiķis tos izdarīt vai turpināt, vai kas lietoķis to izdarīšanā ieročus, sodāms:
ar pārmācības namu uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem.

106. Kas piedalīķies koppelcē, kuŗa, rikodamās savienotiem dalībnieku spēķiem:

- 1) pretoķusies ar varu kaŗaspēķam, kas izsauķts koppelces izklīdināšanai, vai uzbrukusi ar varu kaŗa sardzes sargam;
- 2) sagrāķusī savā varā, izlauņijusi vai izpostīķusī valsts, valsts autonoma uzņēmuma vai pašvaldīķibas iestādes, noliktavas, ietaises, kaŗa aizsardķības līdķekļus, kā arī publiski lietošanai paredzētus satīķsmes līdķekļus, vai jēķkāda veida kredītiestādes;
- 3) atsvabināķusī ar varas darķiem apcietinātos;
- 4) lietoķusī varas darķu izdarīšanai spridzināmu vielu, spridķekli vai citu vispār bīstamu līdķekli, sodāms:
ar spaidu darķiem uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem.

Kas sarīkoķis vai uzkūdiķis sarīkot tādu koppelci, kā arī tās dalībnieks, kuŗš to vadīķis izdarot šini pantā paredzētos nodarīķumus, vai tas, kas uzkūdiķis tos izdarīt vai turpināt, vai kas lietoķis to izdarīšanā ieročus, spridzināmu vielu, spridķekli vai citu vispār bīstamu līdķekli, sodāms:

ar spaidu darķiem uz noteīķtu laiku.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 120.—123. p.; Taganceva komm. 445.—463. lapp.)

1. Atšķīrībā no „dumpķa“, kas vērst uz pastāvošās valsts iekārtas gāšanu, 103.—106. pantā paredzētos nodarīķumus aptveķ jēdķiens „noziedķīgi nodarīķumi pret valsts mieru“ (jāatšķīķ no „sabiedrīķas drošības“ XIV nodaļā un no „sabiedrīķa miera“ XVI nodaļā); šie nodarīķumi rada tikai iekšēķu bīstamību, kuŗa vēl nesatricīna valsts iekārtu. Pie tiem pieder šādi atšķīķīģie veidi: a) nelīķumīģas koppelces, b) nelīķumīģas apvienības un c) noziedķīģa propaganda.

2. Koppelce ķļūst no valsts vīedokķa nelīķumīģa un bīstama no tā brīķa, kad ievērojama apmēra pūlis, sapulcēķies publīķā vietā, atteīķas izklīst, t. i. sāk nepakļausīt līķumīģai varai. Jaunais kodeķs ir padarīķis vienkāršāku šajā ziņā vispīrms 103. (agrāk 120.) panta konstrukciju, izšķīķot nevis 3, bet tikai 2 tādas nepakļausības pakāķes: kad nav vajadzības izsauķt ir kad ir nāķies izsauķt kaŗaspēķu (nevis tikai bruņotu spēķu), drusku pastīķrinot sodāmību pirmā no šiem gadīķumiem.

3. Tā pati gradāķija izvesta, pēc 1903. g. Sodu lik. 121. p. parauga, arī 104. pantā, kuŗā paredzēti nodarīķumi, kas jau tuvāķ piesīēnas dumpīģām tieķsmēm. Atšķīrībā no 1903. g. Sodu lik. jaunais kodeķs, lielāķas konseķvences labad, šeit runā par uzbrukumu nevis „valsti pastāvošai sabiedrīķai iekārtai“, bet gan „valsti pastāvošai iekārtai“, jo sabiedrīķā iekārta ir viens no valsts iekārtas pamatiem, un apdraudēt tieķi pirmēķo, neskarķot pašas valsts iekārtu, nebūtu iespēķjams, kamdēķ pietieķ vienīģi ar norādīķumu uz valsts iekārtu.

4. 104. pantā paredzēto pastāvošās valsts iekārtas nonievāšanu tomēr nevar iztulkot pārāk plaši. Demokrātiskā valstī, kur runātā un iespīestā vārda brīvības princips ievests kā viens no galvenākām tiesiskās iekārtas nosacījumiem, nav iespējams uzskatīt par noziedzīgu nodarījumu jebkuru apspriedumu, atziņu vai pat ricību, kas uzstādītu par nolūku grozīt valsts iekārtu, ja vien šie apspriedumi vai ricība nesaistītos ar kādu fizisku vai morālisku vardarbību (piem., ar sodāmiem draudiem) pret citām personām, tiklab fiziskām, kā juridiskām. Citādi būtu jāatzīst, ka ikviena kritika, neatzinība un pat apspriedums par sabiedrības šķiru savstarpējo attiecību nepilnībām, kaut arī tiem būtu zinātniska apcerējuma raksturs, būtu jāuzskata par sodāmiem.

5. Līdzīga gradācija ieturēta arī 105. un 106. (agrāk 122. un 123.) panta savstarpējās attiecībās, kur paredzēti gadījumi, kad koppelce jau pāriet no vārdiem uz darbiem, izdarot t. s. „masu noziegumus“, pie kam soda jau par piedalīšanos vien tādā koppelcē, neatkarīgi no tiesas dalības attiecīgos varas darbos, bet svarīgākos noziegumos, kas paredzēti 106. pantā, pat netiek vairs prasītas publiskuma pazīmes.

6. 105. pants, salīdzinot ar agrāko 122. pantu, izteiktus drusku noteiktāki, sadalot to vairākos punktos, pie kam 1. punktā sniegta pilnīga t. s. „piespiešanas“ (sal. 471. p.) definīcija. Bet 106. pantā vienkāršots vardarbīgas sagrābšanas objektu uzskaitījums (2. pk.).

7. Līdzīgi 1903. g. Sodū likumiem jaunais kodekss noteic abos pantos (105. un 106.) speciālu sodāmību sarakotājiem, vadītājiem un uzskūditājiem, atmetot šim gadījumam nepiemēroto apzīmējumu „pierunātājs“ (sal. 1903. g. S. l. 122. un 123. p.).

8. Tālāk jaunais kodekss izmetis no 105. (agrāk 122.) panta atsauci uz sevišķiem motīviem, kuŗi vadījuši pūli, mēģinot izdarīt norādītos varas darbus vai tos izdarot.

9. Lai atzītu, ka notikusi uzskūdišana uz nepaklausību likumīgai varai, ir vajadzīgs neviens tas, lai vainīgais būtu citu personu pierunājis izdarīt noziedzīgo nodarījumu, bet arī lai uzskūdamais būtu tiešām izdarījis tādu nodarījumu un pie tam nevis paša tieskmes dzīts, bet tieši uzskūditāja iespaidots.

107. Kas atklājis savienības vai biedrības darbību, vai darbojies tanīs, pārkāpdams likuma noteikumus, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

Bet ja vainīgais nodibinājis savienību vai biedrību, vai darbojies tanī, zinādams:

- 1) ka savienība vai biedrība spraudusi sev Sodū likumā aizliegtus, vai sabiedriskai tikumībai pretīgus, vai arī sabiedrisku mieru vai drošību apdraudošus mērķus;
- 2) ka savienību vai biedrību, kas spraudusi sev politiskus mērķus, pārvalda iestādes vai personas, kuŗu pastāvīgā atrašanās vieta ir ārzemēs;
- 3) ka savienības vai biedrības reģistrēšana noraidīta, vai ka savienība vai biedrība slēgta tiesas ceļā, vai ka viņu darbība noteiktā kārtībā apturēta;
- 4) ka savienība vai biedrība spēŗ sevišķus soļus, lai slēptu savu pastāvēšanu, vai sev sprautos mērķus, vai savu pārvaldības kārtību, vai pārvaldībā piedalošās personas,

tad viņš sodāms:

ar arestu.

108. Kas piedalījies apvienībā, zinādams, ka tā uzstādījusi par savas darbības mērķi:

- 1) musināt uz nepaklausību vai pretdarbību likumam, vai saistošam noteikumam, vai attiecīgas varas likumīgam rīkojumam;
- 2) musināt uz naidu starp atsevišķām iedzīvotāju daļām,

sodāms:

ar cietumu.

109. Kas pielaidis sapulcēties 108. pantā paredzētai apvienībai — zinot, ka tā pretlikumīga, — viņam piederošās vai viņa pārvaldībā vai pārziņā stāvošās telpās vai vietā, sodāms kā apvienības dalībnieks.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 124.—127. p.; Taganceva komm. 463.—485. lapp.)

1. Arī likumīgi nodibinājušās biedrības vai savienības var kļūt par nelikumīgām apvienībām sakarā ar savas darbības nelikumīgo veidu. Par tādām noziedzīgām apvienībām runā vispārīgā kārtā jau kodeka 50. pants; atsevišķi par tām spriež attiecībā uz dumpi — 71. pants, bet attiecībā uz valsts nodevību — 99. un 100. pants. 107.—109. pants sadala sodāmību par piederību pie nelikumīgām apvienībām pakāpēs pēc to bīstamības valstij.

2. 107. pants gandrīz pilnīgi atbilst agrākam 124. pantam 1925. g. redakcijā, kurš būtiski bija atkāpies no šā panta pamatformulējuma 1903. g. Sodū likumos. Atšķirībā no jaunā 164. panta, kas paredz statūtu noteikumu pārkāpšanu mantkārīgā nolūkā vai radot svarīgu kaitējumu, 107. pants soda par mazāk svarīgu likuma pārkāpšanu attiecībā uz organizāciju darbības atklāšanu, vai par piedalīšanos organizācijas nelikumīgā darbībā (124. pants 1925. g. redakcijā runāja par organizācijas nodibināšanu vai piedalīšanos organizācijā).

Salīdzinot 107. p. ar agrāko 124. p., jāatzīmē, ka otrā daļā sods samazināts no cietuma uz arestu.

3. Arī 108. p. (agrāk 125. p.) jaunais kodeks atzina par iespējamu sodu samazināt, paredzot pārmācības nama vietā cietumu. Ievērojot pie tam, ka Latvijā kārtu izšķirība nepastāv, grozīts 2. punkts, bet agrākais 3. punkts izmests sakarā ar jaunā kodeka 245. p.

4. Attiecībā uz agrākā 126. p. izmešanas motīviem sk. augšā zem 71. p.

5. 109. p. atbilst agrākam 127. pantam, kurš pielīdzināja apvienības dalībniekam personu, kas pie sevis pielaidusi sapulcēties nelikumīgai apvienībai, un sašaurināts tāni ziņā, ka min vairs tikai par 108. pantā paredzētām apvienībām.

6. Līdz ar to jaunais kodeks atteicies atjaunot agrākā 127. p. 2. daļu, kuŗa atsvabināja no soda, pilnīgi vai pa daļai, dalībnieku, kas laikā paziņojis par tādu apvienību, uzskatot šādu atsvabināšanu par pielaižamu vienīgi kā izņēmumu aiz sevišķiem apsvērumiem attiecībā uz valsts nodevību (sk. 99. p.).

110. Kas nonievājis pastāvošo valsts iekārtu vai Valsts Prezidenta personu, atklāti turēdams vai nolasīdams runu vai sacerējumu, vai izplatīdams vai atklāti izlikdams sacerējumu vai notēlojumu, sodāms:

ar cietumu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 128. p.; Taganceva komm. 488.—490. lapp.)

1. Šis (agrākais 128.) pants jau 1929. gadā dabūja jaunu redakciju un grozīts tikai tāni ziņā, ka sankcijā izmests pārmācības nams un atstāts vienīgi cietums.

2. Pēc savas būtības 110. pantā paredzēto nodarījumu var ierindot zemāk apskatītos „noziedzīgas ļauzu prātu iespaidošanas“ gadījumos, sakarā ar šāda nodarījuma sastāvam vajadzīgām atklātības pazīmēm visos tās dažādos veidos.

3. 110. pants aprobežojas tikai ar valsts iekārtas un Valsts Prezidenta, kā tautas pārstāvja un armijas augstākā vadoņa, personas nonievāšanu.

4. Attiecībā uz Valsts Prezidentu 110. pants, kā jau augstāk teikts (sal. 74. p.), aptver vienīgo aizmuguriskas aizskaršanas gadījumu.

111. Kas atklāti izteicis uzaicinājumu, atklāti turējis vai lasījis runu vai sacerējumu, vai izplatījis vai atklāti izlicis sacerējumu vai notēlojumu, kuŗos musina:

- 1) izdarīt dumpīgu vai nodevīgu nodarījumu;
- 2) kaŗavīrus pārkāpt kaŗa dienesta pienākumus;
- 3) nepaklausīt vai rīkoties pretim likumam, vai saistošam noteikumam, vai attiecīgas varas likumīgam rīkojumam;
- 4) izdarīt smagu noziegumu, izņemot augšā norādītos;
- 5) uz naidu starp iedzīvotāju atsevišķām daļām,

sodāms:

ar pārmācības namu vai ar cietumu.

Ja:

- 1) vainīgais musinājis rīkoties daudzu personu dzīvībai bīstamā kārtā;
 - 2) musinājuma sekas bijušas smaga nozieguma izdarīšana,
- tad vainīgais, ja viņam kā izdarītā noziedzīgā nodarījuma līdzdalībniekam nedraud bargāks sods, sodāms:
ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par desmit gadiem.
Mēģinājums sodāms.

112. Kas ne atklāti, bet kaŗaspēkā, mācības iestādē vai biedrībā musinājis:

- 1) izdarīt dumpīgu vai nodevīgu nodarījumu;
 - 2) kaŗavīrus pārkāpt kaŗa dienesta pienākumus;
 - 3) nepaklausīt vai rīkoties pretīm likumam, vai saistošam noteikumam, vai attiecīgas varas likumīgam rīkojumam;
 - 4) izdarīt smagu noziegumu, izņemot augšā norādītos;
 - 5) uz naidu starp iedzīvotāju atsevišķām daļām,
- sodāms:
ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem, vai ar cietumu.

Ja:

- 1) vainīgais musinājis rīkoties daudzu personu dzīvībai bīstamā kārtā;
 - 2) musinājuma sekas bijušas smaga nozieguma izdarīšana,
- tad vainīgais, ja viņam, kā izdarītā noziedzīgā nodarījuma līdzdalībniekam, nedraud bargāks sods, sodāms:
ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem.
Mēģinājums sodāms.

113. Kas atklāti, bet kaŗaspēkā, mācības iestādē vai biedrībā arī neatklāti, draudējis izdarīt dumpīgu vai nodevīgu nodarījumu, sodāms:
ar cietumu.

114. Kas izgatavojis, pavairojis, glabājis vai pārvedis no ārzemēm 110. vai 111. pantā minētu sacerējumu vai notēlojumu ar nolūku tos izplatīt vai atklāti izlikt, zinādams par to saturu, ja tāda sacerējuma vai notēlojuma izplatīšana vai atklāta izlikšana nav notikusi, sodāms:
ar cietumu.

115. Kas cildinājis smagu noziegumu vai noziegumu atklāti turētā vai nolasītā runā vai sacerējumā, vai izplatījis vai atklāti izlicis sacerējumu vai notēlojumu, zinādams, ka tanīs atrodas tāds cildinājums, sodāms:
ar arestu.

116. Kas atklāti nogānījis Latvijas valsti, valsts himnu vai izliktu valsts ģerboni vai valsts karogu, sodāms:
ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.
Ja šāds nodarījums izdarīts pūlī, tad vainīgais sodāms:
ar cietumu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 129.—133. p.; Taganceva komm. 490.—514. lapp.)

1. Paturot atbilstošos 1903. g. Sodū lik. pantus un uzņemot jaunu 113. pantu, jaunais kodeks izvedis to viedokli, ka, lai gan apziņas un vārda brīvība demokrātiskā valstī pieder pie personas pamattiesībām, — tomēr tādu tiesību izlietošana pielaižama tiktāl, ciktāl tā neapdraud pašas valsts neatkarību un valsts iekārtu.

Personas apziņas un vārda brīvība aprobežojama tikai tad, ja valstij patiesi draud tādas briesmas, kuŗu objektīvā pazīme ir valsts iekārtas graušana, bet tā kā Latvijas satversme garantē visplašāko vārda brīvību, tad domu izteikšana un uzskatu propaganda, ieteicot pārgrozīt pastāvošo valsts iekārtu līdzekļiem, kas paredzēti satversmē, ir nesodāma. Sodāma ir tikai tādu uzskatu publiska izteikšana, kuŗi ieteic izdarīt valsts iekārtas apvērsumu vai vardarbību.

2. Ar vardarbības propagandas elementu šeit piederīgo nodarījumu noziedzīgums tomēr nav izsmelts. Nelikumības propaganda, skubinot apzinīgi neizpildīt to, ko likums prasa, vai darīt to, ko tas aizliedz, jau apdraud valsts mieru. Šeit arī likums, drusku paplašinot norādītos rāmjus, ierindo propagandu izdarīt smagus noziegumus un propagandu, kas musina uz naidu starp iedzīvotāju atsevišķām daļām. (Sal. arī 108. p.)

3. Par nepieciešamu elementu šās grupas pamata pantā, t. i. 111. (agrāk 129.) pantā, uzskatāma t. s. „atklātība“, kuŗu var saprast kā: a) daudzu personu faktiskas klātbūtnes, tā arī b) visiem pieejamas vietas nozīmē, t. i. tādā nozīmē, ka attiecīgā laikā tur iespējams sapulcēties nenoteikti lielum cilyēku skaitam. Tas attiecas uz individuāli (pēc objekta) nenoteiktas ietekmēšanas gadījumiem, griežoties pie klausītājiem ar vārdiem ātri pārejošā veidā. Bet kad ir domāta nevis vienreizīga, bet ilgstoša iespaidošana, kas vērsta reizē vai pēc kārtas uz nenoteiktu jauzu daudzumu, tad likums runā par izlikšanu atklātā vietā vai par t. s. izplatīšanu, piegādājot kādu tekstu daudzām personām reizē pa pastu vai dodot to tālāk no rokas rokā, kaut arī neatklāti.

4. 111. (agrāk 129.) pantā norādīts uz atklātu uzaicinājumu, par kuŗu bija minēts arī Krievijas pagaidu valdības 1917. g. 6. jūlija (Lik. kr. 1508) un 1917. g. 19. jūlija (Lik. kr. 1243) noteikumos. Tā, piemēram, pirmējo noteikumu 1. pants paredz gadījumus, kad notiek konkrēta musināšana izdarīt noziegumus, bez runu turēšanas, piem., uzaicinot sapulcējušos pūli „sist policiju!“

5. Atšķirībā no 1903. g. Soda likumiem, jaunais kodeks izmetis no 111. (agrāk 129.) panta uzaicinājumu graut pastāvošo sabiedrisko iekārtu, kas stāv sakarā ar 126. panta atcelšanu (sk. augstāk), un vispār pamazinājis sodāmību pēc 111. panta 1. daļas. Toties sodāmība drusku palielināta minētā panta 2. daļā, kuŗa runā par musināšanu uz daudzu personu dzīvības bīstamu nodarījumu vai par musināšanu, kuŗas sekas bijušas smaga nozieguma izdarīšana.

6. 1903. g. Soda lik. 130. un 131. pantu, kas runāja par neatklātas propagandas gadījumiem, kuŗa sodāma uz tā speciālā pamata, ka tā vērsta pret personām, starp kuŗām tā, pēc attiecīgo apstākļu iepatības, nevarētu sastapt pretošanos, jaunais kodeks savienojis vienā 112. pantā, izteicot to vispār pēc 111. panta parauga, bet ar mazliet pazeminātu sodāmību, salīdzinot ar pēdējo, pie kam jaunais kodeks nav uzskatījis par nepieciešamu sevišķi izbīdīt „mācības vai ieskatu“ izplatīšanu un ir ierobežojis 112. panta piemērošanas aploku, pielaižot to tikai tādā gadījumā, kad atklātā propaganda izdarīta karaspēkā, mācības iestādē vai biedrībā (tādā kārtā izmetot 130. pantā minētos „lauku iedzīvotājus“ un „strādniekus“).

7. Jauns ir 113. pants, kas soda ar cietumu par atklātu, bet karaspēkā, mācības iestādē vai biedrībā arī neatklātu draudēšanu izdarīt dumpi vai valsts nodevību, kā sevišķu iedzīvotāju prātu ietekmēšanas veidu.

8. 114. (agrāk 132.) pantu, kas paceļ par delictum sui generis sagatavošanos uz noziedzīgu propagandu atklātas izstādīšanas vai izplatīšanas ceļā, jaunais kodeks, līdzīgi 1903. g. Soda lik., attiecina tikai uz 110. un 111. (agrāk 128. un 129.) pantu.

9. 115. pantā jaunais kodeks atkārtu agrākā 133. p. tekstu par smaga nozieguma vai nozieguma cildinājumu, kā līdzekli ietekmēt, bet ne uzkūdit citus uz līdzīgu nodarījumu izdarīšanu.

10. Jaunais kodeks ievietojis šajā nodaļā jaunu 116. pantu par Latvijas valsts kā tādas, valsts himnas un izlikta valsts ģerboņa vai valsts karoga atklātu nogānīšanu, ņemot vērā, ka līdzīgs pants pastāv attiecībā uz ārvalstīm. Šis nodarījums, kas tiklab pēc objekta, kā arī pēc darbības veida atšķiras no 110. pantā paredzētā, uzskatāms par kvalificētu, kad to izdarījis pūlis (sal. arī 180. p.).

11. Turpretim jaunais kodeks atteicies paturēt 1903. g. Soda lik. 134. pantu, kuŗš Latvijas tagadējos apstākļos sniedzas daudz tālāk par sprauto mērķi, it īpaši pastāvot vispārīgam kodeka 282. pantam.

ASTOTĀ NODAĻA.

Noziedzīgi nodarījumi pret ārvalstīm.

117. Kas Latvijā izdarījis mēģinājumu ar varu grozīt valsts iekārtu valstī, kuŗa atrodas miera attiecībās ar Latviju, vai sagatavojies uz tādiem darbiem, ja par tādu nodarījumu sodāmību pastāv savstarpība vai konvencija, sodāms:

ar cietumu.

118. Kas atklāti nogānījis vārdiem, izplatītā vai izliktā sacerējumā vai notēlojumā ar Latviju miera attiecībās atrodošos valsti, ar nolūku izrādīt necienību šai valstij, ja par tādu nodarījumu sodāmību pastāv savstarpība vai konvencija, sodāms:
ar arestu.

119. Kas nogānījis miera attiecībās ar Latviju atrodošās valsts atklāti izliktu valsts ģerboni vai valsts karogu, ar nolūku izrādīt necienību šai valstij, sodāms:

ar arestu.

Ja šāds nodarījums izdarīts pūli, tad vainīgais sodāms:
ar cietumu.

120. Kas pārkāpis noteiktā kārtībā izsludinātus neitrālītes noteikumus, sodāms:
ar cietumu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 135.—137. p., kā arī Krievijas 1917. g. 5. aug. lik.; Taganceva komm. 517.—521. lapp.)

1. Pēc 1903. g. Sodu likumiem par aizsardzības objektiem uzskatāmas ārvalstis, kas atrodas draudzīgās attiecībās ar Latviju, tādēļ ka valstij draud briesmas arī no politiskiem sarežģījumiem ārvalstī un lai valstij būtu tiesība, pamatojoties uz savstarpības principu, griezties pie citām valstīm ar prasību vajāt līdzīgus nodarījumus, kas izdarīti pret šo valsti. Tādā kārtā, ņemot vērā vispirms draudzīgās attiecībās stāvošo valstu interešu solidaritāti valsts iekšējās drošības aizsardzībā, 1903. g. Sodu likumi ierindoja attiecīgos pantus nodaļā par „nemieriem“. Jaunais kodeks, vadoties no viedokļa, ka minētiem apsvērumiem gan ir nozīme, bet ka šajā gadījumā pirmā vietā jāpiegriež vērība iespējai sabojāt labās kaimiņu attiecības ar citām valstīm un iespējamām represijām no viņu puses, citiem vārdiem, jautājumā par valsts ārējo drošību, atdalījis atbilstošos noteikumus no nodaļas par nemieriem sevišķā nodaļā. Pie tam atzīts par piemērotu atvietot mazliet pārspīlēto „draudzīgas“ valsts jēdzienu ar tādas valsts jēdzienu, kuŗa „atrodas miera attiecībās ar Latviju“.

2. Jaunais kodeks, atšķirībā no 1903. g. Sodu likumiem, 117. (agrāk 135.) pantā runā tikai par „valsts iekārtas grozīšanu“, bet ne par „valdības gāšanu“, kā mazāk nopietnu uzbrukuma veidu. Līdzīgi 1903. g. Sodu likumiem šis pants runā tikai par jebkuŗas personas Latvijas robežās izdarītu mēģinājumu ar varu grozīt valsts iekārtu ārvalstī. Pielīdzinot sodāmības ziņā mēģinājumam arī vienīgi „sagatavošanos“, 117. pants šeit saprot sagatavošanos ikvienas priekšdarbības nozīmē, aptverot arī piederību pie apvienības, kas sastādījusies minētam nolūkam. Bet kas attiecas uz svešā valstī nobeigtu apvērsumu, tad to starptautiskās attiecībās mēdz uzskatīt kā notikušu faktu, kas rada jaunu tiesisku stāvokli. Uz šo gadījumu attiecošos noteikumu starptautiski-tiesiskais raksturs izpaužas arī iekš tam, ka kriminālvajāšana nostādīta atkarībā no savstarpības vai, kā piemēta jaunais kodeks, konvencijas pastāvēšanas šajā ziņā.

3. 118. p. ievests piemērojoties 1917. g. 5. augusta noteikumiem (Lik. kr. 1133). Tas paredz tiešu nolūku izrādīt necienību kaut kuŗai ar Latviju miera attiecībās stāvošai valstij, prezumējot pie tam savstarpības vai konvencijas pastāvēšanu.

4. 119. (agrāk 136.) pants pasvītro arī šeit, tāpat kā 118. pantā, ka vajadzīgs „nolūks izrādīt necienību“, līdz ar to lielākas skaidrības dēļ aprobežojot šādas necienības tiešos objektus ar ārvalsts „ģerboni“ un „karogu“.

5. Ar „neitrālītes noteikumiem“ 120. pantā jāsaprot nevis vienīgi neitrālītes izsludināšana, bet gan šajā ziņā izdoti speciāli noteikumi attiecībā uz kuŗa kontrabandu, kaperēšanu u. t. t.

DEVĪTĀ NODAĻA.

Noziedzīgi nodarījumi valsts, valsts autonomo uzņēmumu un pašvaldības dienestā.

121. Dienestpersona, kas izdarījusi dienesta darbību:

- 1) kuŗu izdarīt likums vai uzlikts uzdevums viņai nav devis tiesību, vai kaut arī tāda tiesība ir bijusi, bet darbībai nav bijis likumīga pamata;
- 2) bez attiecīgas varas atļaujas, ja likums tādu atļauju prasījis,

par šo pilnvarojuma pārkāpšanu, ja tā izdarīta tiši, vai arī ja tā izdarīta aiz nolaidības un no tās cēlies svarīgs kaitējums pārvaldības kārtībai vai fiska, sabiedriskām vai privātām interesēm, sodāma:

ar arestu.

Ja pilnvarojuma pārkāpšana izdarīta tiši un no tās cēlies svarīgs kaitējums pārvaldības kārtībai vai fiska, sabiedriskām vai privātām interesēm, vai draudējis tāds kaitējums, vai ja vainīgais, pārkāpjot pilnvarojumu, lietojis vardarbību, sodāmus draudus, viltu vai izdomātu ierunu, ka izpilda dienesta darbību, vai ja pilnvarojuma pārkāpšana izdarīta aiz mantkārīgām tieksmēm, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu vai ar cietumu.

Bet ja aiz mantkārīgām tieksmēm izdarītas pilnvarojuma pārkāpšanas dēļ cēlies svarīgs kaitējums pārvaldības kārtībai vai fiska, sabiedriskām vai privātām interesēm, vai draudējis tāds kaitējums, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem.

122. Dienestpersona, kuļai pēc likuma vai viņai uzlikta uzdevuma vai dienesta rakstura pienākas novērst vai pārtraukt pārvaldības kārtībai vai fiska, sabiedriskām vai privātām interesēm draudošu kaitējumu un kuļa, pretēji saviem dienesta pienākumiem, nav spērusi soļus vai nav izdarījusi darbību, ar ko tādu kaitējumu varētu novērst vai pārtraukt, par šo dienesta pienākuma neizpildīšanu, ja tā izdarīta tiši, vai ja tā izdarīta aiz nolaidības un no tās cēlies svarīgs kaitējums pārvaldības kārtībai vai fiska, sabiedriskām vai privātām interesēm, sodāma:

ar arestu.

Ja šī dienesta pienākumu neizpildīšana izdarīta tiši un no tās cēlies svarīgs kaitējums pārvaldības kārtībai vai fiska, sabiedriskām vai privātām interesēm, vai draudējis tāds kaitējums, vai ja šī dienesta pienākumu neizpildīšana izdarīta aiz mantkārīgām tieksmēm, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem, vai ar cietumu.

Bet ja no šās aiz mantkārīgām tieksmēm izdarītās dienesta pienākuma neizpildīšanas cēlies svarīgs kaitējums pārvaldības kārtībai vai fiska, sabiedriskām vai privātām interesēm, vai draudējis tāds kaitējums, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 636.—639. p.; Taganceva komm. 1381.—1413. lapp.)

1. Jaunais kodeks pārvietojis šeit nodaļu par dienesta noziedzīgiem nodarījumiem attiecinot tos arī uz t. s. valsts autonomiem uzņēmumiem, no beigām, kur tā bija ievietota 1903. g. Sodu likumos, pretēji šo likumu vispārējai sistēmai. Nemot vērā, kā pēc valsts noziegumiem seko līdz XXIII nodaļai (ieskaitot) noziedzīgi nodarījumi pret pārvaldības kārtību, jaunais kodeks, sadalot pēdējos tādos: a) ko nodarījuši pārvaldāmie, un b) ko nodarījuši pārvaldītāji (dienesta noziedzīgi nodarījumi), ievietojis noteikumus par dienesta noziedzīgiem nodarījumiem tieši pēc valsts noziegumiem. Visu šajā nodaļā ietvertu pantu raksturīgā pazīme procesuālā ziņā ir tā, ka vienīgi par tiem vajāšana notiek Kriminālprocesa lik. 1021.—1046. panta kārtībā.

2. Šās nodaļas pamatpanti ir 121. un 122. (agrāk 636. un 639.), kuļi noteic sodāmību gadījumiem, kad dienestpersona dara: a) mazāk nekā viņai jādara un b) vairāk nekā viņa pilnvarota darīt. Pēc tam sekojošie panti attiecas uz speciāliem, sevišķi izbīdītiem dažādiem nodarījumiem un gadījumiem, kad dienestpersona nelietīgi izlieto viņai piešķirto pilnvarojumu, it īpaši uz dažādiem kukuļņemšanas veidiem.

Vecā 1903. g. Sodu lik. 636. panta pēdējo daļu līdz ar piezīmi, kā arī visu 1903. g. Sodu lik. 637. pantu, kā noteikumus ar vispārīgu deklarātīvu raksturu, jaunais kodeks pārvietojis vispārējā daļā un apvienojis 43. pantā.

3. 121. (agrāk 636.) panta pārējo daļu jaunais kodeks pieņēmis tās agrākajā trīspakāpenīgā konstrukcijā: a) kad nodarījums izdarīts aiz neuzmanības (nolaidības), nodarot „svarīgu kaitējumu“ (ipaši kaitējumu, bet ne zaudējumu), vai arī tiši, b) kad tas izdarīts tiši ar „svarīgu kaitējumu“, vai kaut arī draudot tādām kaitējumam, vai nelietīgi izlietojot varu, vai ar mantkarīgu nolūku, un c) kad tas izdarīts ar mantkarīgu nolūku un nodarot „svarīgu kaitējumu“. Noteikt „svarīgā kaitējuma“ būtību atvēlēts, tāpat kā agrāk, tiesas ieskatam piemēri lietas apstākļiem. Pie tam jāņem vērā, ka, saskaņā ar jaunajā kodekā noteikti izvesto principu, katrā ziņā šeit ir runa nevis par nejausi iestājušos „svarīgu kaitējumu“, bet par tādu, kuŗu bijis iespējams paredzēt, un ka kaitējums jāsaprot nevis šaurā nozīmē, kā fizisks vai mantisks, bet visplašāki — pat kā morālisks kaitējums. 121. pantā norādītā nodarījuma izdarīšana aiz neuzmanības (nolaidības), nenodarot „svarīgu kaitējumu“ (tā tad kaut arī nodarot kaitējumu, bet tādu, kas pēc lietas apstākļiem atzīts par nesvarīgu), kriminālkārtībā nav sodāma un pieder pie disciplināriem pārkāpumiem.

4. Tā kā ne visas dienestpersonas uzskatāmas par varas nesējām šā vārda šaurākā nozīmē, jaunais kodeks apzīmējumu „varas pārkāpšana“ atvietojis ar vispārīgāku — „pilnvarojuma pārkāpšana“.

5. Tālāk atzīt: par lietderīgu līdz ar vardarbību 121. p. 2. daļā aizrādīt arī uz viltu, par ko min arī 125. p. Saskaņā ar apsvērumiem, kas izteikti zem 471. (agrāk 507.) panta, runājot par piespēšanu, paturēts tikai viens termins „vardarbība“, jo vienīgi gadījumos, kur ir runa par personas miesas neaizskaŗamību, ievests panta tekstā izteiciens „vardarbība pret personu“.

6. 122. (agrāk 639.) pantā izteiciens „varas bezdarbība“ atvietots ar izteicienu „dienesta pienākumu neizpildīšana“. Citādā ziņā 122. pants izteic tajā pašā trīsveidīgā pakāpenībā agrākā 639. panta saturu, atmetot tikai pēdējā papildu (4.) daļu, kā pilnīgi ietvertu pārējā 122. un 123. panta saturā. Pie tam jāņem vērā, ka pēc 122. panta burta bezdarbības noziedzīgums pastāv soļu nesēršanā „kaitējuma“, bet nevis „svarīga kaitējuma“, novēršanai vai pārtrauŗšanai. Kaitējuma svarīgums jau uzskatāms par kvalificējošu elementu. Bet ciktāl kaitējums apdraud pārvaldības kārtību, tam, protams, jāattiecas tieši uz attiecīgai dienestpersonai uzticēto nozari.

123. Ar 122. pantā noteiktiem sodiem un uz tiem pašiem pamatiem sodāma dienestpersona, kas:

- 1) pretēji saviem pienākumiem, nav darījusi zināmu savai priekšniecībai vai iestādei, kuŗas dienestā viņa atrodas, par ienākuŗa raksta vai ziņu saņemšanu;
- 2) pretēji saviem pienākumiem, nav paziņojusi attiecīgai varai par vainīgam noteikti zināmu nodomātu, uzsāktu vai izdarītu smagu noziegumu vai noziegumu, vai par šo noziedzīgo nodarījumu dalībniekiem un līdzdalībniekiem, vai apdraudētai personai — par nodomātu vai uzsāktu smagu noziegumu vai noziegumu;
- 3) sniegtā ziņojumā noslēpusi svarīgu apstākli smaga nozieguma vai nozieguma novēršanai, pārtrauŗšanai vai atklāšanai vai šo noziedzīgo nodarījumu dalībnieku un līdzdalībnieku atklāšanai;
- 4) pretēji saviem dienesta pienākumiem, nav spērusi soļus vai nav izdarījusi darbību:
 - a) lai izsludinātu, izziņotu vai ievestu spēkā likumu vai saistoŗu noteikumu vai padotības kārtībā augstākas iestādes vai priekšniecības priekŗrakstu;
 - b) lai vajātu, novērstu vai pārtrauŗtu smagus noziegumus vai noziegumus, vai lai izpildītu tiesu iestāžu likumīgā spēkā stājuŗos spriedumus, rīkojumus vai lēmumus;
 - c) lai apcietinātu personu, kuŗa izbēgusi no apcietinājuma vai kuŗa bijusi jāapcietina.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 640.—645. p.; Taganceva komm. 1413.—1449. p.)

1. 122. pants uzskatāms par kopsavilkuma pantu, kuŗa mērķis ir savā drusku vispārinātā redakcijā novērst 1903. g. Sodu lik. 640.—645. panta pārmērigo kazuistiku. Attiecībā uz sodāmību ņis pants atsaucas uz 122. panta trīsveidīgo pakāpenību, kuŗa dod tiesai pietiekoŗu amplitūdu soda piemēroŗšanai konkrētā gadījuma īpatnībām. Ciktāl 123. pants neapņņē agrāko 640.—645. pantu saturu, tam pielāgojams vispārīgais 122. pants, kuŗš pēc sava satura uzskatāms par vispārīgu subsidiāru pantu visiem gadījumiem, kad dienestpersona nav izpildījusi savus pienākumus.

2. Agrākā 643. p. kvalificējošais apstāklis, kas šā panta sastāvam paredzēja smaga nozieguma vai nozieguma izdarīšanu, izmests, jo kvalificēta soļu nesperšana svarīgos gadījumos paredzēta 190. pantā, kamēr mazāk svarīgos gadījumos būtu piemērojams 122. p.

3. 1903. g. Sodu lik. 646.—648. pantus jaunais kodeks pavisam izmetis, pēc tā paša apsvēruma, ka attiecīgiem nodarījumiem bez grūtībām var piemērot vispārīgo 122. pantu, pie kam tādā gadījumā ir iespējams arī uzlikt tajos paredzēto naudas sodu, ņemot vērā, ka 52. pants jaunā kodeka redakcijā pielaiž pāreju no aresta uz naudas sodu, kas pēc 1903. g. Sodu lik. (53. p.) nebija pielaiests. Nesvarīgiem nodarījumu gadījumiem, kas minēti šajos pantos, piemērojams Disciplinārlikuma 20. pants, bet svarīgākiem gadījumiem var piemērot šā kodeka 122. pantu.

124. Dienestpersona, kas aiz savu pienākumu nezināšanas vai aiz nolaidības nelikumīgi atņēmusi personas brīvību:

- 1) aizturot, ieslogot vai pagarinot brīvības atņemšanas laiku;
- 2) piemērojot nepienācīgu smagāku brīvības atņemšanas veidu, sodāma:
ar arestu.

125. Dienestpersona, kas izdarījusi kratišanu, apskatišanu vai lietu izņemšanu likumā neatļautā kārtībā, sodāma:
ar arestu.

Ja vainīgais šā panta pirmā daļā paredzēto nodarījumu izdarījis, lietojot vardarbību, sodāmus draudus, viltu vai izdomātu ierunu, ka izpilda dienesta darbību, tad viņš sodāms:
ar cietumu.

126. Dienestpersona, kas izdarījusi kauna jūtas aizskaņošu sievietes aplūkošanu bez viņas piekrišanas un bez pienācīga pilnvarojuma vai kaut arī ar aplūkojamās piekrišanu, bet nepatiesi uzdodot, ka izpilda dienesta darbību, sodāma:
ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

Mēģinājums sodāms.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 649.—651. p.; Taganceva komm. 1450.—1459. p.)

1. Šie panti attiecas uz t. s. „pilsoņu apspiešanu“, dienestpersonām nelietīgi izlietojot viņām piešķirto pilnvarojumu, par ko noteikts sevišķs sods, ņemot vērā, ka cietušiem nav iespējams aizsargāties no šādiem pārkāpumiem ar „nepieciešamo aizstāvēšanos“.

2. 124. pants paredz gadījumus, kad aiz nolaidības atņemta svešai personai brīvība. Bet ikviens tiša brīvības atņemšana jau pakļauta XXIX nodaļai par personas brīvības atņemšanu.

3. Bez dažiem redakcionāliem grozījumiem jaunais kodeks 125. (agrāk 650.) pantā savienojis agrākā 650. panta 2., 3. un 4. daļu, lai novērstu lieku kazulistiku, papildinot dispozitīvo daļu ar vārdu „viltu“.

4. 125. panta noteikums nebūt nav ietverts 121. pantā, jo pirmminētais pants runā par dzīvokļa tiesību aizskaršanu „neatļautā kārtībā“, kaut arī uz likumīga pamata. Bet kratišanai bez likumīga pamata piemērojams 121. pants.

5. 125. pants uzskatāms par pietiekošu aizsargātāju pret jebkādu uzbrukumu konstitucionāli nodrošinātai personas un dzīvokļa tiesību neaizskarāmībai. Kas zīmējas uz pašu dienestpersonas vardarbību, izpildot dienesta pienākumus, tad attiecībā uz to piemērojams Disciplinārlikums (Lik. kr. 1930. g. 140).

6. 126. pantā savienotas kopā agrākā 651. panta abas daļas, neredzot pietiekoša pamata taisīt starpību 651. panta 1. un 2. daļā paredzēto nodarījumu sodāmības ziņā un paturot bargāko sodu.

7. 1903. g. Sodu lik. 652. pantu jaunais kodeks ir izmetis, tādēļ ka uz 199. (agrāk 173.) panta pamata apcietinātā tiša atsvabināšana sodāma ar cietumu, kamdēļ tā paša soda noteikšana par nolaidību uzraudzībā, kuŗas sekas bijušas vienkārša ieslodzītā izbēgšana, neatbilstu tā nodarījuma smagumam, kuŗš, trūkstot „svarīgam kaitējumam“, sodāms disciplinārā kārtībā. Bet ja tāds kaitējums ir, šim nodarījumam piemērojama vispārīgā 121. p. 1. daļa.

127. Dienestpersona, kas kaut arī pēc izstāšanās no dienesta izpaudusi apzināti slepenībā turamas ziņas, datus, dokumentus vai valdības rīkojumus, kas viņai kļuvuši zināmi sakarā ar dienestu vai nelietīgi izlietojot savus dienesta pilnvarojumus, sodāma:

ar arestu.

Ja tāda izpaušana draudējusi radīt svarīgu kaitējumu pārvaldības kārtībai vai fiska, sabiedriskām vai privātām interesēm, tad vainīgais sodāms: ar cietumu.

Bet ja vainīgais izpaudis noslēpumu, kuŗš attiecas uz Latvijas ārējo drošību, tad viņš, ja nav jāsoda par nodevību, sodāms:

ar pārmācības namu.

128. Dienestpersona, kas aiz nolaidības vai pastāvošo noteikumu neizpildīšanas pielaidusi patvaļīgi paņemt, bojāt vai nozaudēt zīmējumu, plānu, dokumentu, priekšmetu vai viņu daļu, kuŗi, vainīgam to zinot, Latvijas ārējās drošības labā turami slepenībā, sodāma:

ar cietumu uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem.

129. Pasta-tēlegrafa, tālфона vai radio iestādes dienestpersona, kas:

- 1) bojājusi, noslēpusi vai piesavinājusies pasta korespondenci, tālegrammu vai sūtījumu, vai aizturējusi to nosūtīšanu vai izsniegšanu;
- 2) sagrozījusi rakstiskas pasta korespondences vai tālegrammas saturu;
- 3) izpaudusi vai paziņojusi tālegrammas, tālфона sarunas, slēgtas pasta korespondences vai sūtījuma saturu, kaut arī pēc tam, kad šī persona izstājies no šo iestāžu dienesta, vai nodevusi šādu tālegrammu, korespondenci vai sūtījumu apzināti neatbilstoši personai ar nolūku iepazīstināt viņu ar to saturu;
- 4) attaisījusi pasta korespondenci, tālegrammu vai sūtījumu,

ja šis nodarījums izdarīts aiz mantkāriģām tieksmēm un vainīgam par nodarīto nedraud bargāks sods, sodāma:

šā panta pirmā un otrā punktā norādītos gadījumos — ar pārmācības namu;

pārējos gadījumos — ar cietumu.

Mēģinājums sodāms.

Ar tiem pašiem sodiem un uz tiem pašiem pamatiem sodāma pasta-tēlegrafa, tālфона vai radio iestādes dienestpersona, kas pielaidusi citu personu izdarīt šajā pantā paredzētu noziedzīgu nodarījumu.

(Sal. 1903. g. Soda lik. 653., 654. un 680. p.; Taganceva komm. 1461.—1466. un 1535.—1546. p.)

1. 127. pants jaunajā kodekā, salīdzinot ar agrāko 653. pantu, rediģēts tādā kārtā, ka tas aptver arī tos nodarījumus, kas uzskaitīti agrākajā 655. pantā, kamdej pēdējais izrādās lieks. Šis apvienojums panākts tādā kārtā, ka pielikts vārds „datus“ un ka vārds „valdības“ 127. pantā attiecināts tikai uz vārdu „rīkojumus“. Lidz ar to 127. pantā noteikti atzīmēts, ka pienākums turēt slepenībā dienestpersonai jālevēro arī pēc dienesta atstāšanas. 127. pantā nav sevišķi minētas pasta-tēlegrafa dienestpersonas, kas izskaidrojams ar to, ka viņas jau aptver jēdziens „dienestpersonas“, bet gadījumiem, kas saistīti ar mantkāribu, pastāv speciāls 129. (agrāk 680.) pants. Attiecībā uz 127. panta 3. daļu salīdz. arī 89. un 90. pantu.

2. Piemērojoties 121. p. 2. d. redakcijai, 127. p. 2. d. sākums izteikts tā: „Ja tāda izpaušana draudējusi radīt svarīgu kaitējumu“ u. t. t., jo agrākā 653. p. attiecīgās (3.) daļas formulējums: „Ja izpaudums varējis radīt svarīgu kaitējumu“ u. t. t., nav pietiekoši skaidrs.

3. 128. (agrāk 654.) pantā vārds „iznīcināt“ atvietots ar vispārīģāku „bojāt“, kuŗš aptver arī „iznīcināšanu“ (tas pats 129. p. 1. punktā). Agrākā 654. panta vārdi „vai aiz neuzmanības atklājusi tādu noslēpumu“ jaunievēstā 90. panta deģ atzīti par liekiem.

4. Ieskatot par sistematisku savienot vienā grupā ar 127. un 128. pantu agrāko 680. pantu par pasta-tēlegrafa dienestpersonām, kuŗa būtiskais elements ir mantkārigas tieskmes, jaunais kodeks ievietojis to pirmējiem blakus kā 129. pantu, minot tā 3. punktā speciāli par „sūtījumu“, par ko minēts arī 520. pantā. (Sal. arī 525. p.)

5. 129. p. papildināts ar aizrādījumu uz tēlefonta un radio iestādes dienestpersonām.

130. Dienestpersona, kas pieņēmusi kukuli, kuŗš apzināti dots par viņas dienesta pienākumos ietilpstošu un viņas izdarītu darbību, sodāma:
ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

Ja dienestpersona pieņēmusi kukuli, kuŗš apzināti dots, lai pamudinātu viņu izdarīt tādu darbību, tad viņa sodāma:
ar cietumu.

Bet ja dienestpersona pieņēmusi kukuli, kuŗš apzināti dots, lai viņu pamudinātu izdarīt viņas dienesta pienākumu aplokā noziedzīgu nodarījumu vai disciplināru pārkāpumu, vai par tādu viņas jau izdarītu nodarījumu vai pārkāpumu, tad viņa sodāma:

ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

131. Dienestpersona, kas saņēmusi kukuli, kuŗu viņa pieprasījusi, lai izdarītu viņas dienesta pienākumos ietilpstošu darbību, vai par tādu viņas jau izdarītu darbību, sodāma:

ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

Ja dienestpersona saņēmusi kukuli, kuŗu viņa pieprasījusi, lai izdarītu viņas dienesta pienākumu aplokā noziedzīgu nodarījumu vai disciplināru pārkāpumu, vai par tādu viņas jau izdarītu nodarījumu vai pārkāpumu, tad viņa sodāma:

ar pārmācības namu.

Bet ja dienestpersona saņēmusi kukuli, kuŗu viņa izspiedusi ar spaidiem, draudot ar spaidiem vai nelietīgi izlietojot dienesta pilnvarojumu, lai izdarītu vai par jau izdarītu dienesta darbību, tad viņa sodāma:

ar pārmācības namu uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem.

Mēģinājums sodāms.

Kukuļa pieprasīšana vai spaidu lietošana tā dabūšanai uzskatāma par kukuļa saņemšanas mēģinājumu.

132. Dienestpersona, kas nolikusi vai ņēmusi sev par labu nelikumīgus ņēmumus, sodāma:

ar cietumu uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem.

Bet ja vainīgais ievācis tādus ņēmumus, izspiežot tos ar spaidiem vai draudot ar spaidiem, tad viņš sodāms:

ar pārmācības namu.

Mēģinājums sodāms.

133. Dienestpersona, kas ar spaidiem, vai piedraudot ar tādiem, vai nelietīgi izlietojot dienesta pilnvarojumu, piespiedusi izpildīt, sev vai citai personai par labu, bez atlīdzības vai par nesamērīgi zemu atlīdzību, apzināti nesaistošu darbu vai apzināti nepienākošās klausas, sodāma:

ar cietumu uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem.

Mēģinājums sodāms.

134. Dienestpersona, kas saņēmusi piesavināšanās nolūkā apzināti nepienākošos ienākumu, kuŗu viņa pieprasījusi, it kā izpildot likumu vai saistošu noteikumu, vai it kā izpildot publiskas izsoles vai ar valsti slēgta līguma nosacījumus, vai it kā noteiktu maksu par dienesta darbību, sodāma:
ar pārmācības namu.

Mēģinājums sodāms.

135. Zvērināto piesēdētāju sarakstā uz noliktu tiesas sesiju ievestais, kā arī zvērināto piesēdētāju komplekta sastāvā esošais, kas pieņēmis viņam piedāvātu vai viņa pieprasītu kukuli, zinādams, ka tas viņam dots lietā, kuŗa var piekrist viņa, kā zvērināta piesēdētāja caurlūkošanai, sodāms:
ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

136. Dienestpersona, kas:

- 1) piesavinājusies kukuli, kuŗš viņai dots nodošanai vai kuŗu viņa saņēmusi it kā nodošanai citai dienestpersonai;
- 2) pieņēmusi piesavināšanās nolūkā kukuli, izlikdamās par citu dienestpersonu,
sodāma:
ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

137. Notiesājot par 130.—136. pantā paredzētiem nodarījumiem, vainīgam ienākušais kukulis atņemams valstij par labu, bet ja tā vairs nav, tad piedzenama tā vērtība. Ja tiesa atzītu, ka kukulis bijis izspiests, tad tas atdodams tā devējam. Ja kukulis pastāv mantisku tiesību dāvinājumā, tad tāds dāvinājums atzīstams par spēkā neesošu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 656.—659., 661., 662., 664. un 665. p.; Taganceva komm. 1466.—1504. lapp.)

1. Pantus par kukuļņemšanu jaunais kodeks pārņēmis no 1903. g. Sodū lik., vienīgi ar neievērojamiem redakcionāliem grozījumiem un mazliet tos pārstatot, lai tos sagrupētu sistēmātiskāki. Būtisks grozījums ir soda pastiprināšana pēc 131. (agrāk 657.) p. 1. daļas no cietuma uz pārmācības namu.

2. Agrākais 1903. g. Sodū lik. 660. pants atkritis, ņemot vērā 49. panta 5. daļas konstrukciju (par līdzdalību). Bet agrākais 663. pants atkritis, savienojot to ar jaunā kodeka 381. pantu.

3. Ar kukuli jāsaprot tikai materiāls (mantisks) labums. Tā saucamo „dzeņamnaudū“, ko dod zemākiem kalpotājiem par sīkiem pakalpojumiem, kuŗi neietilpst viņu pienākumu aplokā, nevar ierindot kukuļa jēdzienā.

4. Par uzpirkšanas sodāmību, kuŗu nevar uzskatīt kā līdzdalību kukuļņemšanā, skat. 175. pantu.

5. Ar vārdu „ņēmumi“ jāsaprot ne tikai vairākkārtīgi izdarīti, bet arī atsevišķs ņēmums „ad hoc“.

6. Ņemot vērā, ka katra dāvana, ja vien tā nav izspiesta kā kukulis, atņemama valstij par labu, 137. pantam pievienoti vārdi „valstij par labu“.

138. Dienestpersona, kas atkāpusies no pastāvošiem noteikumiem par rēķinvedību un par grāmatu turēšanu un vešanu, kā arī par naudas vai citādas mantas pieņemšanas, glabāšanas, izdošanas vai nosūtīšanas kārtību, ja šie nodarījumi izdarīti tiši vai kaut arī netiši, bet ar tiem ievērojami nolaista vai satricināta dienestpersonai uzticētā dienesta darbības nozare vai cēlies svarīgs kaitējums pārvaldības kārtībai vai fiska, sabiedriskām vai privātām interesēm, sodāma:
ar arestu.

Bet ja šie nodarījumi izdarīti aiz mantkārīgām tieksmēm, tad vainīgais sodāms:
ar cietumu uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 666. un 671. p.; Taganceva komm. 1504.—1506. un 1511.—1514. lapp.)

1. 138. pantā ir apvienoti agrākie 666. un 671. panti, kuŗi ir vienādi pēc savas uzbūves un sodāmības pakāpēm, tā ka ieraksta vai nosūtišanas neizdarišanu laikā aptver „atkāpšanās no pastāvošiem noteikumiem“, par ko ir runa 138. p. sākumā.

2. 138. p. aptver arī agrākā 666. p. 3. punktu, jo runājot par grāmatu turēšanu un vešanu, jāsaprot visādas grāmatas, tā tad arī zemes grāmatas.

139. Dienestpersona, kas:

- 1) sastādījusi dokumentu, kuŗā apzināti nepareizi izteikts ar šo dokumentu apliecināmais apstāklis;
- 2) ievietojusi apzināti nepatiesas ziņas grāmatās, kuŗas noteiktas naudas vai citu priekšmetu ierakstīšanai vai citiem kādiem ierakstiem ar svarīgu nozīmi pārvaldības kārtībai, sodāma:
ar pārmācības namu.

Ja apzināti nepatiess saturs ievietots 417. pantā paredzētos dokumentos, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem.

140. Dienestpersona, kas, izpildot dienestu, aiz nolaidības paziņojusi vai apliecinājusi mutiski vai rakstiski nepareizas ziņas, no kuŗām cēlies svarīgs kaitējums pārvaldības kārtībai vai fiska, sabiedriskām vai privātām interesēm, sodāma:

ar arestu.

141. Dienestpersona, kas, izpildot dienestu, paziņojusi vai apliecinājusi mutiski apzināti nepareizas ziņas, ja no tam cēlies svarīgs kaitējums pārvaldības kārtībai vai fiska, sabiedriskām vai privātām interesēm, sodāma:

ar cietumu.

Ja dienestpersona izdarījusi šo noziegumu, lai panāktu apzināti nevainīga notiesāšanu vai lai vērstu aizdomas uz apzināti nevainīgu, tad viņa sodāma:

ar pārmācības namu.

142. Dienestpersona, kas:

- 1) apzīmogojusi svarus vai mēru, zinādama, ka tie nepareizi;
- 2) apzīmogojamam izstrādājumam uzspiedusi apzināti nepareizu provi, sodāma:

ar pārmācības namu.

143. Dienestpersona, kuŗai uzlikts pienākums uzspiest ēdamvielām vai citām precēm zīmogu vai citu kādu zīmi, kas apliecina viņu nekaitību veselībai, un kuŗa uzspiedusi tādu zīmi apzināti neaplūkotai precei, sodāma:

ar cietumu.

Ja tāda zīme uzspiesta veselībai kaitīgām ēdamvielām vai citai precei, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 667., 669., 670., 685. un 686. p.; Taganceva komm. 1506.—1514. un 1557.—1559. lapp.)

1. Agrākos 667., 669. un 670. pantus, kuŗi aptvēra gadījumus, kad tiši vai aiz neuzmanības rakstiski vai mutiski dots dienesta apliecinājums vai paziņojums, kas neatbilst īstenībai, jaunais kodeks uzņēmis bez ievērojamiem grozījumiem, bet zināmā mērā pārstatot šos pantus, pie kam, lai sasniegtu labāku sistēmu, tiem pievienoti arī agrākie 685. un 686. p. 1903. g. Sodu lik. 668. pants ir atkritis, jo tas neatbilst Latvijas valsts iekārtai.

2. Sods 139. p. 2. daļā mazliet pastiprināts; ievērojami sods pastiprināts 142. un 143. pantā.

144. Notārs vai kāda cita dienestpersona, ko likums pilnvarojis taisīt, apliecināt vai apstiprināt aktus un kas taisījuši, apliecinājuši vai apstiprinājuši likumā aizliegtu aktu, sodāmi:
ar cietumu.

145. Dienestpersona, kas izdarījusi savos dienesta pienākumos ietilpstošu darbību, pārkāpjot tādus šai darbībai noteiktus likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus, formas un kārtību, kuŗu neievērošanas dēļ pati darbība nav spēkā, sodāma:
ar cietumu.

Ja šāda nosacījumu, formu un kārtības pārkāpšana izdarīta aiz mantkārīgām tieksmēm, tad vainīgais sodāms:
ar pārmācības namu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 672., 673. un 674. p.; Taganceva komm. 1514.—1520. lapp.)

1. 144. (agrāk 672.) pantā pastiprināts sods, bet tikai tādos gadījumos, kad nodarījums izdarīts tiši. Neuzmanības gadījumā attiecīga dienestpersona sodāma disciplinārā kārtībā. 672. panta otrā daļa atņemta, ņemot vērā, ka 49. panta 5. daļas jaunā konstrukcija arī bez tam dod iespēju saukt pie kriminālatbildības par līdzdalību dienesta noziedzīgā nodarījumā, kaut arī ar zināmu sodāmības pazeminājumu.

2. 145. pantā apvienoti agrākie 673. un 674. panti, tādēļ ka nav nepieciešami atsevišķi atdalīt zemes grāmatu nodaļas priekšnieku attiecībā uz tādu likumā paredzētu noteikumu un formu tišu neievērošanu, no kuŗu ievērošanas atkarājas viņa darbības un aktu spēkā esamība. Ar tādu apvienošanu panākts lielāks sodāmības saskaņojums.

146. Dienestpersona, kas nav izpildījusi Centrālās vēlēšanu komisijas rīkojumus vai instrukcijas, vai arī vietējo vēlēšanu komisiju rīkojumus, kuŗus šīs komisijas izdevušas saskaņā ar Centrālās vēlēšanu komisijas rīkojumiem vai instrukcijām, sodāma:
ar arestu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 673¹. p. un 1931. g. 21. jūl. — Lik. kr. 159 — papild.)

Šis pants grozīts tādā ziņā, ka izteiciens „valsts vai pašvaldību iestāžu amatpersona“ atvietots ar jaunajā kodekā lietoto kopīgo terminu „dienestpersona“. Bez tam samazināta sodāmība no 3 mēnešiem cietuma uz arestu (ne augstāku par 6 mēnešiem).

147. Tiesnesis vai cita dienestpersona, ko likums pilnvarojis izspriest civiļas vai administrātiņas tieslietas vai lietas par kriminālu vai disciplināru atbildību, vai uzlikt administrātiņu sodu, vai šķirējtiesnesis, kas taisījuši apzināti netaisnu spriedumu vai lēmumu, sodāmi:
ar pārmācības namu.

Ja šis nodarījums izdarīts aiz mantkārīgām tieksmēm vai ja ar šo spriedumu notiesātam apzināti nepareizi piespriests sods, kāds likumā noteikts par smagu noziegumu, tad vainīgais sodāms:
ar pārmācības namu uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem.

148. Dienestpersona, kas, izdarot dienesta darbību civiļas vai administrātiņas tieslietas vai lietas par kriminālu vai disciplināru atbildību vai par administrātiņu sodu uzlikšanu, iespaidojusi apsūdzētā atzišanos vai liecnieka vai lietpratēja liecību, lietojot nelietīgi dienesta pilnvarojumu vai ar taisnu tiesu nesavienojamus līdzekļus, sodāma:
ar cietumu.

Ja dienestpersona izdarījusi šo nodarījumu ar nolūku panākt apzināti nevainīga notiesāšanu vai vērst aizdomas uz tādu nevainīgu, tad viņa sodāma:
ar pārmācības namu.

149. Zvērināts piesēdētājs, kas piedalījies lietas izspriešanā un izpaudis zvērināto piesēdētāju apspriešanās vai balsošanas noslēpumu šajā lietā, sodāms: ar cietumu.

150. Zvērināts piesēdētājs, kas bez likumīgiem iemesliem trešo reizi nav ieradies uz tiesas aicinājumu izpildīt zvērināta piesēdētāja pienākumus, sodāms:

ar arestu.

151. Zvērināts piesēdētājs, kas devis apzināti nepatiesas ziņas par apstākli, kuŗš noder par likumīgu iemeslu atstatīt vai noraidīt viņu no piedalīšanās lietā par zvērināto piesēdētāju, sodāms:

ar cietumu.

152. Kas ieradies uz tiesas aicinājumu izpildīt zvērinātā piesēdētāja pienākumus un bez ievērojama iemesla atteicies izpildīt šos pienākumus, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi, vai ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 675.—679. p.; Taganceva komm. 1520.—1535. lapp.)

1. 147.—152. (agrāk 675.—679.) pants aptveŗ noziedzīgus nodarījumus, kuŗi īstenībā attiecas uz „pretdarbību tiesai“ (XI nod.), bet šie panti atdalīti atsevišķi tamdēļ, ka to subjekti ir dienestpersonas, kuŗām uz 43. panta 2. daļas pamata pielīdzināti arī zvērinātie piesēdētāji.

2. Tiesneša kriminālatbildību par tišu netaisna sprieduma taisīšanu 147. (agrāk 675.) pants attiecina arī uz administratīvām tieslietām un administratīviem sodiem.

3. Tādā pašā nozīmē paplašināts 148. (agrāk 676.) pants par apsūdzētā vai liecinieka iespaidošanu, pie kam vispārīgā formula „dienesta pilnvarojumu nelietīga lietošana“ papildināta ar izteicienu „ar taisnu tiesu nesavienojamu līdzekļu lietošana“.

4. 149. (agrāk 677.) pantā izlaists vārds „tiši“, ievērojot soda pastiprināšanu no naudas soda, kas pilnīgi neatbilst šā nodarījuma nopietnībai, uz cietumu, kur tišums saprotams pats par sevi.

5. Agrāko 678. p. jaunais kodeks sadalījis divos pantos — 150. un 151., palielinot pēdējā sodu no aresta uz cietumu.

153. Dienestpersona, kas publiski pārdod svešu mantu, vai uzrauga šādu pārdošanu, un kas pārdevusi vai pielaidusi pārdot šo mantu par nesamērīgi zemu cenu, apzināti pārkāpjot pastāvošos noteikumus par publiskām izsolēm, ja šis nodarījums izdarīts aiz mantkārīgām tieksmēm, sodāma:

ar pārmācības namu.

154. Dienestpersona, kas iestājusies mantas darījumos, kuŗi viņai pēc viņas dienesta veida ar likumu aizliegti, vai kas nodarbojusies ar mantiska rakstura darbu vai privātu uzdevumu, kuŗi viņai pēc viņas dienesta veida ar likumu aizliegti vai nav priekšniecības atļauti, ja tāda atļauja vajadzīga, sodāma:

ar cietumu.

155. Dienestpersona, kam ir pienākums uzraudzīt mantiskus uzņēmumus, vai noslēgt, apstiprināt vai izpildīt darbus un piegādes valsts vajadzībām vai citu mantisku līgumu, vai izdarīt izsoli, vai uzraudzīt minētās darbības, un kas ņēmusi viņai ar likumu aizliegtu dalību šajos uzņēmumos vai līgumos vai devusi ķīlu pēc līguma savā vai savas sievas vārdā vai caur citu personu, sodāma:

ar cietumu uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem.

Vainīgā dotā ķīla atņemama.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 681.—683¹. p.; kā arī Lik. kr. 1931. g. 160; Taganceva komm. 1543.—1551. lapp.)

1. 153. pants, ar dažiem tīri redakcionāliem grozījumiem, atbilst agrākam 681. pantam, kuŗa otrā daļa tomēr izmesta, ņemot vērā 49. panta noteikumus par uzskūdišanu.

2. Sods pēc 154. (agrāk 682.) panta, kuŗā aiz redakcionāliem apsvērumiem abas daļas savienotas kopā, pallelināts no aresta uz cietumu. Darbības neatļautas apvienošanas gadījumi, kuŗiem nav mantiska rakstura, padoti disciplinārai atbildībai.

3. Pastiprinot sodāmību pēc 154. panta, bija arī iespējams tai visumā pakārtot agrākā 683¹. panta noteikumus, kur bija ieviesta pastiprināta sodāmība par nodarījumu, kas aizliegts Latvijas Satversmes 32. pantā un pēc būtības sakrīt ar 154. panta saturu. Saeimas locekļa mandāta atņemšana uz Saeimas Sodu likuma komisijas vēlēšanos atvesta; tāpat arī nav atzīmēta tiesai speciāla fakultātīva tiesība atņemt vainīgam pasīvās vēlēšanu tiesības, it īpaši tādēļ, ka tiesa jau var to darīt uz jaunā kodeka 28. panta pamata. Runāt par tās personas sodāmību, kuŗa devusi vainīgam attiecīgu koncesiju, ir lieki, ievērojot 49. panta noteikumus par līdzdalību.

4. 1903. g. Sodū lik. 683. p. noteikums paturēts kā 154. p., ar nelieliem redakcionāliem grozījumiem.

5. 1903. g. Sodū lik. 683¹. p. izmests, jo tā noteikumi aptveŗ jaunā kodeka 154. p.

6. 1903. g. Sodū lik. 684. pants izmests kā tāds, ko aptveŗ vispārīgais (122.) pants par noziedzīgu dienesta pienākumu neizpildīšanu no dienestpersonas puses.

7. 1903. g. Sodū lik. 687. pants ievietots nodaļā par kaŗaklausību un pievienots jaunā kodeka 216. pantam.

DESMITĀ NODAĻA.

Nepaklausība un necienības izrādīšana likumīgai varai.

156. Kas nav izpildījis saistošu noteikumu, ja par tā neizpildīšanu likumā nav noteikts sevišķs sods, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par divām nedēļām, vai ar naudas sodu, ne augstāku par piecdesmit latiem.

Ja neizpildītais saistošais noteikums izdots pamatojoties uz likumu par nacionālo apgādi un rekvizīcijām, tad vainīgais sodāms:

kad noziedzīgais nodarījums izdarīts —

- 1) miera laikā — ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem;
- 2) kaŗa laikā — ar cietumu.

157. Kas pārkāpis tāda sevišķa likuma noteikumu, par kuŗa neizpildīšanu gan draud kriminālatbildība, bet nav noteikts sevišķs sods, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

Ja šis pārkāpums izdarīts ar nolūku pretoties šā panta pirmā daļā minētam likumam, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu.

Šā panta otrā daļā paredzētā nodarījumā vainīgo dienestpersonu vai garīdznieku tiesa var atcelt no amata un aizliegt viņiem ieņemt attiecīgu amatu uz laiku no sešiem mēnešiem līdz trim gadiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 138. un 138¹. p.; Taganceva komm. 521.—525. lapp.)

1. Pazīme, ar ko atšķiras pie šās nodaļas piederīgie nodarījumi no „nemieriem“, ir to individuālais raksturs, neizņemot, protams, gadījumus, kad tajos piedalās vairākas personas, bet bez to masveidīga saplūduma (koppulce), bez noorganizēšanās (apvienība) vai bez citu personu prātu tīšas ietekmēšanas (propaganda). Šeit pieder: a) likuma neizpildīšana, b) saistoša noteikuma neizpildīšana, c) kompetētās dienestpersonas likumīga rīkojuma neizpildīšana, d) pretošanās tiem, e) viņu agresīva piespiešana, f) viņu funkciju patvaļīga piesavināšanās un g) vienkārša necienības parādīšana likumīgai varai.

2. 156. un 157. (agrāk 138. un 138¹.) pants uzskatāmi par blanko-pantiem, t. i. tādiem, kuŗu dispozitīvā daļa ir kā rāmji, kas aizpildāmi ar citām normām, un proti, ar pārvaldības organu noteikumiem (156. p.) vai ar citiem likumiem, kuŗus sauc par „leges imperfectae“, tādēļ ka tajos nav minēta attiecīga sankcija (157).

3. Tāda blanko-panta ērtību pierāda spēkā bijušā 1903. g. Sodū lik. 138. panta praktiskums. Šis 138. pants uzlika atbildību par saistošu noteikumu neizpildīšanu, bet, kā tajā teikts, neattiecās uz paša likuma noteikumiem.

4. „Saistošie noteikumi“, par kuriem runā 156. pants, nav jāsauc ar „noteikumiem“, kuŗus izdod Latvijas Satversmes 81. panta kārtībā un pielīdzina likumiem. Saistošos noteikumus izdod iestādes, kuŗām tādus izdot atvēlējis likums (vispirms pašvaldības organi, kā arī ministrijas), un attiecībā uz tiem piemērojams 156. pants tikai tādā gadījumā, ja tie: a) nepārsniedz attiecīgās iestādes kompetenci un b) izdoti un izsludināti likumā paredzētā kārtībā. Jaunais kodeks, pieturoties pie agrākā 138. panta (pēc 1929. g. 13. jūnija lik. turpin.) redakcijas, paaugstinājis pamata sodu pēc pirmās daļas līdz fakultatīvam arestam, noteicot panta otrā daļā, ka tajā paredzētais soda paaugstinājums atkarājas no nodarījuma izdarīšanas laika, bet ne no soda piemērošanas laika (sal. 12. p.).

5. 157. pantu jaunais kodeks formulējis bez būtiskiem grozījumiem, pēc agrākā 138¹. panta parauga, kuŗš ievests ar 1925. g. 16. aprīļa likumu (Lik. kr. 75, I.). Šajā (157.) pantā paredzētas represijas par visiem to speciālo noteikumu pārkāpumiem, kuŗos ir runa par atbildību pēc krimināllikumiem un pie tam nav norādīti noteikti sodi, ja vien Sodū likumā nav sevišķi paredzēti attiecīgi nodarījumi.

Ir vesela rinda speciālu likumu, kuŗos paredzētiem nesvarīgiem pārkāpumiem var piemērot vienu vispārēju soda līdzekli. Tas stipri atvieglo likumdošanu un dod taisnīgu vienādību sodu noteikšanā.

6. 157. panta otrā daļā paaugstināts sods gadījumiem, kad pastāv t. s. „tiešs nolūks“.

158. Kas atvēris vai uzturējis mācības iestādi bez pienācīgas atļaujas, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

159. Vecāki vai citas personas, kas nav rūpējušies, lai viņu apgādībā esošie bērni, kuŗiem obligātoriski jāmacās, apmeklētu skolu, sodāmi:

ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 290. p.; Taganceva komm. 741.—743. lapp.)

1. Sakarā ar to, ka jaunajā kodekā izmesta agrākā XIV nodaļa (jaunatnes audzināšanas uzraudzības noteikumu pārkāpšana), agrākais 290. pants pārcelts uz šo nodaļu kā 158. pants, bet paturot tikai minētā panta pirmo daļu, pie kam sodāmība attiecināta nevien uz mācības iestādes atvēršanu, bet arī uz tās turēšanu bez pienācīgas atļaujas. „Turēšana“, kā plašāks jēdziens, aptver arī iestādes „atvēršanas“ jēdzienu.

2. Kodekā uzņemts jauns 159. pants, saskaņā ar likumu par Latvijas izglītības iestādēm (Lik. kr. 1919. g. 155 un 1924. g. 20, 54. un 55. p.), kas paredz obligātorisku pirmmācību. (Salīdz. arī uz darbdevējiem attiecināto speciālo 369. p.)

160. Kas nav paklausījis likumīgam rīkojumam vai likumīgam prasījumam, ar kuŗu pie viņa griezusies dienestpersona vai persona, no kuŗas dienesta pienākumu izpildīšanas atkarājas dzelzceļa kustības vai cita satiksmes veida drošība, ja par šo nepaklausību likumā nav noteikts sevišķs sods, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par piecdesmit latiem.

Ja:

- 1) tāda nepaklausība izrādīta liela ļaužu saplūduma laikā un vietā un pārtraukusi pareizu ļaužu kustību vai padarījusi to nedrošu;
- 2) tāda nepaklausība bijusi par iemeslu vilciena, kuģa vai vispārējā lietošanā esošas paškustīgas mašīnas apturēšanai vai padarījusi viņu kustību nedrošu;
- 3) tāda nepaklausība izrādīta kuŗa sardzes amatpersonai vai tās sargam,

tad vainīgais sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi, vai ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

Bet ja tādu nepaklausību izrādījušas vairākas personas kopīgi, kuņas tomēr nav sastādījušas noziedzīgu koppelci, vai ja tāda nepaklausība izrādīta kuņa kapteinim ārpus ostas braucošā jūras kuģī vai lidmašīnas komandierim vai lidotājam lidošanas laikā, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu.

161. Kam jāizpilda likumā noteiktās kļaušanas un kas uz attiecīgas varas pieprasījumu nav šīs kļaušanas bez likumīga iemesla izpildījis, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Bet ja šā panta pirmā daļā paredzētais nodarījums izdarīts pēc mobilizācijas izsludināšanas, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem.

162. Kas tautas skaitīšanā atteicies dot skaitītājam likumā prasītās ziņas vai devis apzināti nepareizas ziņas, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi, vai ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

163. Kas atteicies dot Valsts statistiskai pārvaldei uz likuma pamata sniedzamas statistiskas ziņas vai devis apzināti nepareizas ziņas, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 139., 139¹., 194. un 194¹. pantu, kā arī Lik. kr. 1922. g. 6 un 1924. g. 176; Taganceva komm. 525.—529., 663. un 664. lapp.)

1. 160. (agrāk 139.) pants pārgrozīts tādā ziņā, ka nopietnākle nepaklausības veidi likumīgiem rīkojumiem vai likumīgiem prasījumiem, un proti: a) nepaklausība, ko izrādījušas vairākas personas kopīgi, nesastādīdamas tomēr koppelci, un b) nepaklausība kuņa kapteinim ārpus ostas vai lidmašīnas komandierim vai pilotam lidojuma laikā, — atdalīti panta 3. daļā, paaugstinot par tiem sodu uz cietumu.

2. 161. pants sastādīts savienojot agrākos XII (agrāk VIII) nodaļas 194. un 194¹. pantus un apvienojot pamata sodus, izņemot tos sodus (arestu un naudas sodu līdz 500 latiem), kuri mobilizācijas gadījumā tiek paaugstināti uz cietumu. No sevišķa soda paaugstinājuma uzskūdtājam (sal. 1903. g. Sodū lik. 194. p. 2. d.) jaunais kodeks atteicies.

3. 163. pants jaunajā kodekā uzņemts piemērojoties 1922. g. likumam (Lik. kr. 6), bet ar kodekā pieņemto sodāmības sistēmu apvienotā un saskaņotā veidā. Šajā (163.) pantā pasvītota nolūka vajadzība un likuma pastāvēšana par attiecīgu ziņu sniegšanu Valsts statistiskai pārvaldei.

164. Kas pārkāpis attiecīgas varas apstiprinātu vai pienācīgā kārtībā reģistrētu kredītiestādes, biedrības, savienības vai citas organizācijas statūtu noteikumus mantkārīgā nolūkā, vai radot ar statūtu pārkāpšanu svarīgu kaitējumu pārvaldības kārtībai vai fiska, sabiedriskām vai privātām interesēm, ja par šādu nodarījumu likumā nav noteikts sevišķs sods, sodāms:

ar cietumu.

1. Šis jaunā kodekā ievestais pants, atšķirībā no 107. panta, kas soda jau par to vien, ka formāli pārkāpts likums par biedrību un savienību nodibināšanu, paredz biedrību, organizāciju un tamlīdzīgu juridisku personu statūtu noteikumu pārkāpšanu šādos apstākļos: a) ja pie tam bijis mantkārīgs nolūks, vai b) ja ar to radies svarīgs kaitējums pārvaldības kārtībai vai fiska, sabiedriskām vai privātām interesēm, jo prakse atzīst, ka attiecībā uz vienas vai otras biedrības statūtu noteikumu pārkāpšanu nepietiek vienīgi ar civilsekām.

Sods — cietums (pēc 107. p. — tikai arests), ja to pašu nodarījumu neapņēv kads cits kodeka pants, kuņā paredzēts bargāks sods (sal. piem. 343., 344., 562. u. c. p.).

2. Šā panta noteikumi piemērojami arī kooperātiem.

165. Pašvaldības organa locekļu sapulcē klātesoša nepiedalīga persona, kas nav paklausījusi likumīgam prasījumam, ar kuŗu pie tās griezies šās sapulces vadītājs, sodāma:

ar naudas sodu, ne augstāku par piecdesmit latiem.

Bet ja tādas nepaklausības dēļ pārtraukta sēde, tad vainīgais sodāms:
ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

166. Uz likuma pamata sasauktas sapulces loceklis, kas turpinājis debates vai piedalījies sapulces lēmuma taisīšanā pēc tam, kad sapulces vadītājs atņēmis viņam vārdu vai izraidījis viņu no sapulces vai pasludinājis sapulci par slēgtu, vai kas patvaļīgi atklājis jau slēgtas sapulces sēdi, sodāms:
ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

Ja debates vai taisītais lēmums pārkāpj minētai sapulcei ar likumu piešķirto tiesību robežas, tad vainīgais, ja pēc debatu vai taisītā lēmuma satura viņam nedraud bargāks sods, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 140. un 141. p.; Taganceva komm. 529. un 530. lapp.)

1. 165. (agrāk 140.) pantā jaunais kodeks izmetis aizrādījumu uz kārtas sapulcēm, jo Latvijā kārtu izšķirība nepastāv.

2. Vispārīgāks savā jaunajā redakcijā ir 166. pants, kuŗš, atšķirībā no agrākā 141. panta, aptver ne vien pašvaldības iestāžu sapulces, bet vispār visādas uz likuma pamata sasauktas sapulces, kā arī paredz, starp citu, patvaļīgu debatu turpināšanu pēc vārda atņemšanas runātājam. Agrākā 141. panta pēdējo daļu jaunais kodeks izmetis, kā pārāk bargu.

3. Tādā kārtā 166. pants attiecas nevien uz valsts autonomo uzņēmumu, bet arī uz sabiedrisko sapulču, piem., skolu padomju, sēdēm.

167. Kas tīši nav pielaidis dienestpersonu izpildīt viņai uzliktos pienākumus attiecībā uz uzraudzību par pareizu nodokļu uzlikšanu, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

168. Kas tīši kavējis dienestpersonu iekļūt telpās vai citā kādā vietā, kur dienestpersonai pēc likuma bijusi tiesība ieiet, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

169. Kas ar vardarbību vai ar sodāmiem draudiem pretojies dienestpersonai vai viņai palīdzošai privātpersonai, ar nolūku rīkoties pretim likuma, saistoša noteikuma vai attiecīgas varas likumīga rīkojuma izsludināšanai vai izvešanai dzīvē vai likumīgas dienesta darbības izpildīšanai, sodāms:

ar cietumu.

Ja tādu pretošanos izrādījušas vairākas personas kopīgi, nesastādīdamas tomēr noziedzīgu koppelci, tad tas no vainīgiem, kuŗš pretojoties lietojis ieroci vai nodarījis miesas bojājumu, ja par nodarīto nedraud bargāks sods, sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

Ar tiem pašiem sodiem un uz tiem pašiem pamatiem sodāms vainīgais par šajā pantā paredzētu pretošanos personai, no kuŗas dienesta pienākumu izpildīšanas atkarājas dzelzceļa kustības vai cita satiksmes veida drošība.

170. Kas bojājis zīmogu vai citu kādu zīmi, kas uz dienestpersonas rīkojumu likumā norādītos gadījumos uzlikti telpai, glabātuvei vai priekšmetam ar nolūku apsargāt tos, vai atvēris ieeju tādās aizzīmogatās telpās vai glabātuvē, sodāms:

ar cietumu.

Mēģinājums sodāms.

Zīmoga vai citas zīmes bojāšana vai ieejas atvēršana aizzīmogatās telpās vai glabātuvē nav uzskatāma par noziedzīgu, ja šos nodarījumus izdarījis aizzīmogoto telpu, glabātuves vai priekšmeta saimnieks pēc likumīgā kārtībā taisīta un izpildāma lēmuma vai rīkojuma par zīmoga vai zīmes noņemšanu vai pēc tās personas apmierināšanas, kuŗas labā aizzīmogojums izdarīts.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 142.—144. p.; Taganceva komm. 531.—541. lapp.)

1. Šos pantus, kas paredz individuālu pretošanos attiecīgai varai, kad tā izpilda dienesta pienākumus, jaunais kodeks izteicis mazliet citādā sakārtojumā, pie kam agrākais 143. pants pārdalīts divos pantos.

2. 167. pants, kas atbilst 143. p. 2. daļai, paplašinājis tās saturu, attiecinot to uz visiem gadījumiem, kad „tiši nav pielaista dienestpersona uzraudzīt pareizu nodokļu uzlikšanu“.

3. Pēc vispārēja noteikuma tirdzniecības-rūpniecības grāmatas ir tirdzniecības noslēpums un tirgotāji tās neuzrādis, ja likums nenoteiks gadījumus, kad tās jāuzrāda amatpersonām pārbaudei. Tas ir sevišķi svarīgi noteicot valsts nodokļus. Tamdēļ 143. panta 2. daļa atdalīta patstāvīgā (167.) pantā.

4. 168. pants atbilst agrākā 143. p. 1. daļai, kuŗa runā nevis par dienestpersonas „nepielaišanu“, bet par tās tišu „kavēšanu“ iekļūt vietā, kuŗā tai ir tiesība ieiet.

5. Termins „telpas“ ir pietiekoši plašs un paturot šo terminu var 168. pantam pakļaut gadījumu, kad, piemēram, uz kāpnēm pretojas tiesu izpildītājam iekļūt dzīvoklī. Tamdēļ vārds „ēka“, kā lieks, izmests no panta teksta, jo šo jēdzienu jau aptver „telpas“.

6. Agrākā teksta apzīmējums „amatpersona“ atvīlētots ar „dienestpersonu“, kā terminu, kas pieņemts IX nodaļā subjekta noteikšanai dienesta noziegumos.

7. 169. (agrāk 142.) pantā, ņez sīkākiem redakcionāliem grozījumiem, pazemināts sods pēc tā 2. daļas, lai saskaņotu to ar 171. (agrāk 145.) panta 2. daļu, pie kam šī daļa papildināta ar vārdiem „ja par nodarīto nedraud bargāks sods“.

8. Atbilstoši citu pantu papildinājumiem, arī 169. pants papildināts ar norādījumu uz jebkādu satiksmes veidu (3. d.).

171. Kas ar vardarbību vai ar sodāmiem draudiem piespiedis dienestpersonu neizpildīt savus pienākumus vai izlietot nelietīgi dienesta pilnvarojumu, ja par nodarīto nedraud bargāks sods, sodāms:

ar cietumu.

Ja piespiešanu izdarījušas vairākas personas kopīgi, nesastādīdamas tomēr noziedzīgu koppelci, tad tas no vainīgiem, kuŗš piespiežot lietojis ieroci vai nodarījis miesas bojājumu, ja par nodarīto nedraud bargāks sods, sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

Mēģinājums sodāms.

172. Kas ar vardarbību vai ar sodāmiem draudiem mēģinājis piespiest dienestpersonu, lai tā, neizpildot savu pienākumu vai nelietīgi izlietojot dienesta pilnvarojumu, izdarītu smagu noziegumu vai noziegumu, sodāms:

ja viņš spiedis izdarīt smagu noziegumu —

ar pārmācības namu uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem;

ja viņš spiedis izdarīt noziegumu —

ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

Ja piespiestais smagu noziegumu vai noziegumu, vai viņu sodāmu mēģinājumu izdarījis, un piespiedējam, kā noziedzīgā nodarījuma līdzdalībniekam, nedraud bargāks sods, tad viņš sodāms:

ja piespiedis izdarīt smagu noziegumu —

ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem;

ja piespiedis izdarīt noziegumu —

ar pārmācības namu.

173. Kas dienestpersonu bez viņas gribas novedis nesamaņas stāvoklī, ar nolūku atņemt viņai iespēju izpildīt savus pienākumus, sodāms:
ar cietumu.

Mēģinājums sodāms.

174. Kas ar vardarbību vai ar sodāmiem draudiem piespiedis personu, no kuŗas dienesta pienākumu izpildīšanas atkarājas dzelzceļa kustības vai cita satiksmes veida drošība, neizpildīt savus pienākumus vai novedis šo personu bez viņas gribas nesamaņas stāvoklī, ar nolūku atņemt viņai iespēju izpildīt savus pienākumus, sodāms:

ar cietumu.

Ja no tam dzelzceļa vilcienam, kuŗim vai vispārējā lietošanā esošai paškustīgai mašīnai radušās katastrofas briesmas, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu.

Bet ja no tam cēlusies dzelzceļa vilciena, kuŗa vai vispārējā lietošanā esošas paškustīgas mašīnas katastrofa, tad vainīgais sodāms:

ar spaidu darbiem uz noteiktu laiku.

Ja piespiešana vai novešana nesamaņas stāvoklī izdarīta ar nolūku radīt dzelzceļa vilciena, kuŗa vai vispārējā lietošanā esošas paškustīgas mašīnas katastrofu, tad vainīgais sodāms:

šā panta pirmā daļā norādītā gadījumā —

ar pārmācības namu;

šā panta otrā daļā norādītā gadījumā —

ar spaidu darbiem uz noteiktu laiku;

šā panta trešā daļā norādītā gadījumā —

ar spaidu darbiem uz visu mūžu.

Mēģinājums sodāms.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 145.—148. p.; Taganceva komm. 541.—546. lapp.)

Šie panti, kas aptver dienestpersonu vai citu tām pielīdzinātu personu visāda veida piespiešanu neizpildīt savus pienākumus vai izdarīt citādus noziedzīgus nodarījumus, izteikti jaunajā kodekā vispār to agrākajā redakcijā, pie kam tomēr 171. (agrāk 145.) panta 2. daļā uzņemta atzīme „Ja par nodarīto nedraud bargāks sods“, bet speciālā 174. (agrāk 148.) panta 1. daļā apvienots satiksmes veidu uzskaitījums, pie kam tā pārējās daļās runā nevis par „jūras kuŗiem“, bet par kuŗiem vispār, kuŗiem pielīdzinātas „vispārējā lietošanā esošas paškustīgas mašīnas“.

175. Kas ar kukuli mēģinājis piedabūt dienestpersonu vai zvērīnātu piesēdētāju, lai tie, neizpildot savu pienākumu vai nelietīgi izlietojot dienesta pilnvarojumu, izdarītu noziedzīgu nodarījumu, sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

Ja noziedzīgu nodarījumu vai tā sodāmu mēģinājumu kukulņēmējs izdarījis, un piekukuļotājam, kā noziedzīgā nodarījuma līdzdalībniekam, nedraud bargāks sods, tad viņš sodāms:

par piekukuļošanu uz pārkāpumu —

ar cietumu;

par piekukuļošanu uz noziegumu —

ar cietumu uz laiku, ne mazāku par sešiem mēnešiem;

par piekukuļošanu uz smagu noziegumu —

ar pārmācības namu.

176. Kas ar kukuli vai ar sodāmiem draudiem mēģinājis piedabūt pašvaldības iestādes locekli, lai tas nodotu balsi viņam vai citai personai par labu vai pret citu personu, sodāms:
ar arestu.

Ja šis noziedzīgais nodarījums izdarīts attiecībā uz Saeimas locekli, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 149. un 150. p.; Taganceva komm. 546.—553. lapp.)

1. Jautājumā par uzpirkšanas sodāmību jaunais kodeks gājis tālāk par 1903. g. Sodu likumiem, noteicot arī sodu par mēģinājumu ar kukuli piedabūt dienestpersonu (sal. 130. un turpm. p.), lai tā izdara pārkāpumu, t. i. nodarījumu, kas sodāms kriminālkārtībā ar arestu vai ar naudas sodu.

2. Pie tam sods par mēģinājumu piedabūt dienestpersonu, lai tā izdara noziedzīgu nodarījumu, pazemināts uz cietumu ne vairāk par 6 mēnešiem, bet otrajā daļā, kurā runā par gadījumiem, kad uzpirkšanai bijuši panākumi, atzīmēts, ka ja attiecīgais noziedzīgais nodarījums ir tikai pārkāpums, uzpircējs sodāms ar cietumu.

3. Ar noziedzīgu nodarījumu, kurā izdarīšanai dienestpersonu uzpērk, jāsaprot nevis pati kukuļa pieņemšana, bet tas turpmākais nodarījums, kas dienestpersonai jāizdara, neizpildot savus pienākumus vai izlietojot nelietīgi savu pilnvarojumu.

4. Nodarījums ir nobeigts kukuļa piedāvāšanas brīdī, kaut arī dienestpersona to būtu noraidījusi.

5. Pēc 175. panta paliek nesodīta piedabūšana uzpirkšanas ceļā izdarīt disciplināru pārkāpumu. Tāpat nav sodāma kukuļa došana tādas darbības izdarīšanai vai arī par tādas darbības izdarīšanu, kurā ietilpst dienestpersonas pienākumu aplokā, lai gan tāda kukuļa pieņemšana ir sodāma (130. p.).

6. 176. pants, kas speciāli paredzēts uzpirkšanai vai šajā gadījumā tai pielīdzinātai piespiešanai ar „sodāmiem draudiem“ (sal. 474. p.), atbilst 1903. g. Sodu lik. 150. pantam ar sekojošiem izņēmumiem. Panta pirmās daļas objekts ir tikai pašvaldības iestādes loceklis, pie kam sods paaugstināts uz arestu. Tālāk pievienota otrā daļa, kurā paredzēts tas gadījums, kad objekts ir Saeimas loceklis, pie kam šeit kā sods jau noteikts cietums. Toties izmesta agrākā 150. panta trešā daļa par speciālo tiesību zaudēšanu.

177. Kas piesavinājies varu, patvaļīgi izdarot tādu darbību, kuŗu varējusi izdarīt tikai dienestpersona, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ja varu piesavinājusies persona, nelietīgi izlietodama sev piesavināto varu, izdarījusi smagu noziegumu vai noziegumu, tad viņa sodāma pēc noteikumiem par kopību.

Bet ja varu piesavinājusies persona izdarījusi nodarījumu, kuŗš atbilst dienesta smagam noziegumam vai noziegumam, tad viņa jāso da ar to pašu sodu, ar kādu būtu jāso da par tādu nodarījumu dienestpersona.

178. Kas izpildījis juridiska rakstura mērcniecības darbus, kuŗus patstāvīgi izpildīt viņam nav tiesības, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

Ja vainīgais šo nodarījumu atkārtojis (62. p.), tad viņš sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 151. p., kā arī Lik. kr. 1922. g. 49; Taganceva komm. 550.—553. lapp.)

1. Uzdošanās par dienestpersonu vēl nav uzskatāma par varas piesavināšanos.

2. 1903. g. Sodu likumu 272. pants paredzēja vieglāku „nosaukuma piesavināšanās“ gadījumū, bet to pašu likumu 151. pants runāja par „varas piesavināšanos“.

3. 177. pantā uzņemts tikai agrākā 151. p. 2. punkts par „varas piesavināšanos“, atstājot minēto pantu citādā ziņā negrozītu. Bet tā paša 151. p. 1. punktā paredzēta „patvaļīga dienestpersonas nosaukuma pieņemšana“ ar nolūku piesavināties varu — izmesta, tādēļ, ka tā uzskatāma tikai par sagatavošanos uz pēdējo un kā tāda pēc vispārīga principa nav sodāma; bet patvaļīga „nepiederīga stāvokļa apzīmējuma vai grada“ piesavināšanās jau pati par sevi sodāma pēc 292. p. 1. punkta.

4. 1903. g. Sodu lik. 152. pants, kā tāds, kas Latvijā zaudējis savu nozīmi, izmests (sal. tomēr 303. p.). 1903. g. Sodu lik. 153. pants pārcelts uz XI nodaļu par „pretdarbību tiesai“, kā 187. pants.

179. Kas ar acīmredzami nepieklājīgu izturēšanos pa dienesta darba laiku valsts iestādē vai pārvaldības funkcijas izpildošās valsts autonomā vai pašvaldības iestādē izrādījis necienību likumīgai varai, sodāms:

ar arestu.

Ja necienība likumīgai varai izrādīta, aizsakarot šā panta pirmā daļā minētās iestādes šīm iestādēm iesniegtā rakstā, vai atklāti turētā vai no-lasītā runā vai sacerējumā, vai izplatītā vai atklāti izliktā sacerējumā vai no-tēlojumā, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu.

Ja tāda necienība likumīgai varai izrādīta, aizsakarot šā panta pirmā daļā minētās iestādes vai kādu no šo iestāžu locekļiem iestādes dienesta darba laikā, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne mazāku par sešiem mēnešiem.

Bet ja necienība likumīgai varai izrādīta, izdarot vardarbību pret kādu šā panta pirmā daļā minēto iestāžu locekli iestādes dienesta darba laikā, tad vainīgais, ja viņam par nodarīto nedraud bargāks sods, sodāms:

ar pārmācības namu.

180. Kas tīši noplēsis, sabojājis vai izķemojis uz attiecīgas varas riko-jumu atklāti izliktu sludinājumu, dokumentu, uzrakstu, ģerboni vai citu likumīgas varas zīmi, vai karaspēka daļas vai kara kuģa karogu, ja par no-darīto nedraud bargāks sods, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ja:

- 1) šis pārkāpums izdarīts ar nolūku izrādīt necienību likumīgai varai;
- 2) atklāti nogānīts karaspēka daļas vai kara kuģa karogs,

tad vainīgais sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 154. un 155. p.; Taganceva komm. 555.—558. lapp.)

1. 179. (agrāk 154.) pants lieto izteicienu „necienība pret likumīgu varu“, pie kam par tādas varas nesējām nevar uzskatīt visas sabiedriskās iestādes.

2. 179. (agrāk 154.) pantā par necienības izrādīšanu likumīgai varai, bez dažiem redak-cionāliem grozījumiem, pirmajā daļā uzņemtas, kā atbilstošā nozīmē kriminālā kārtā aizsargā-jamas, arī tās pašvaldības vai valsts autonomās iestādes, kuŗas izpilda pārvaldības funkcijas, t. i. likumīgās varas funkcijas. Bez tam panta trešajā daļā pazemināts sods.

3. 180. (agrāk 155.) pantā par attiecīgas varas ārējo zīmju noplēšanu un izķemošanu, ciktāl tās neapņēv kodeka 116. pants, bez dažiem redakcionāliem grozījumiem, pazemināts sods pēc panta 2. daļas, lai saskaņotu to ar minēto 116. pantu. Bet agrākā 155. panta trešā daļa atkritusi pati par sevi.

4. Agrākais 154¹. pants pārvietots nodaļā par „pretdarbību tiesai“, kā 203. pants.

VIENPADSMITĀ NODAĻA.

Pretdarbība tiesai.

181. Kas apzināti nepatiesi ziņojis attiecīgai varai, no kuŗas atkarājas kriminālvajāšanas uzsākšana, par smagu noziegumu vai noziegumu, kāds nav noticis, sodāms:

ar arestu.

182. Kas apzināti nepatiesi apsūdzējis attiecīgai varai, no kuŗas atkarājas kriminālvajāšanas uzsākšana vai saukšana pie atbildības disciplinārā vai administratīvā kārtībā, noteiktu personu par noziedzīga nodarījuma vai disciplinārpārkāpuma izdarišanu, norādīdāms šās apsūdzības pamatus, sodāms:

ar cietumu.

Ja izdarīta apzināti nepatiesa apsūdzība par smagu noziegumu, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 156. un 157. p.; Taganceva komm. 559.—569. lapp.)

1. Šajā (XI) nodaļā ierindoti noziedzīgie nodarījumi, kas vērsti pret valsts sodītājas varas procesuālo izvešanu un kuŗu subjekts ir privātas personas. Ciktāl tiesas intereses pārkāpj šādas tiesas nesējas „dienestpersonas“ vai citas tām pielīdzinātas personas, attiecīgie noziedzīgie nodarījumi ieskaitīti dienesta noziedzīgos nodarījumos. Pretdarbība tiesai var parādīties: a) aktīvā pretdarbībā un b) pasīvā nepaklausībā.

2. 181. (agrāk 156.) pantā formula „kriminālvajāšanas ierosināšana“ atvietota ar noteiktāku formulu „kriminālvajāšanas uzsākšana“.

3. 182. (agrāk 157.) pants, kuŗš runā par pietiekoši norādītas personas nepatiesu apsūdzēšanu, jaunajā kodekā paplašināts tajā ziņā, ka šis pants attiecināts arī uz lietām pa-administratīvu sodīšanu.

4. Arī 182. pantā lietots vārds „uzsākšana“ agrākā „ierosināšana“ vietā un lielākas noteiktības labad izteiciens „dienesta pārkāpums“ atvietots ar apzīmējumu „disciplinārpārkāpums“, jo pirmais atšķiras no pārējiem pārkāpumiem tikai ar to, ka tas ievietots kodeka IX nodaļā, palikdams joprojām „kriminālpārkāpums“. (Šeit norādītie pārgrozījumi izdarīti arī pārējos XI nodaļas pantos.)

183. Kas izziņā, izmeklēšanā vai pie tiesas kā liecinieks, lietpratējs vai tulks vai izziņā caur apkārtniekiem apzināti izteicis nepatiesību par apstākļiem, kuŗiem lietā varētu būt nozīme, sodāms:

ar cietumu.

Ja vainīgais nepatiesu liecību devis:

- 1) būdams uzpirkts;
- 2) zem zvēresta,

tad viņš sodāms:

ar pārmācības namu.

Nepatiesa liecība, ko devusi apsūdzētā labā tāda persona, kuŗai pēc likuma ir tiesība atteikties no liecināšanas, nav uzskatāma par noziedzīgu, ja nopratinātājs lieciniekam nav iepriekš norādījis uz šo tiesību.

184. Kas:

- 1) taisījis pakal vai pārtaisījis rakstisku vai lietisku pierādījumu ar nolūku griezt aizdomas uz noteiktu personu par noziedzīga nodarījuma vai disciplināra pārkāpuma izdarišanu, ja tāds viltus pierādījums kļuvis par izziņas priekšmetu vai bijis par iemeslu kriminālvajāšanas uzsākšanai vai saukšanai pie atbildības disciplinārā vai administratīvā kārtībā;

- 2) tiesai vai varai, kuŗa pilnvarota izdarīt izziņu, uzsākt krimināl-vajāšanu vai saukt pie atbildības disciplinārā vai administratīvā kārtībā, apzināti sniedzis rakstisku vai lietisku viltus pierādījumu ar nolūku griezt aizdomas uz noteiktu personu par noziedzīga nodarījuma vai disciplināra pārkāpuma izdarīšanu,

sodāms:

ar pārmācības namu.

Ja taisīts pakaļ vai pārtaisīts rakstisks vai lietisks pierādījums smaga nozieguma lietā vai ja tādā lietā sniegts viltus pierādījums, tad vainīgais sodāms: ar pārmācības namu uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem.

185. Prasītājs vai atbildētājs, kas zem zvēresta izteicis apzināti nepatiesību civillietā par apstākļiem, kuŗiem lietā varētu būt nozīme, sodāms: ar pārmācības namu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 158.—160. p.; Taganceva komm. 570.—597. lapp.)

1. Šie tanti, kas speciāli paredz kā mutisku, tā arī rakstisku un lietisku pierādījuma līdzekļu viltošanu, palikuši jaunajā kodekā vispār negrozīti.

2. Bet zīmējoties uz 183. un 184. (agrāk 158. un 159.) pantu izdarīts paplašinājums, attiecinot to spēku, bez tiesas un iepriekšējas izmeklēšanas, arī uz izziņas stadiju, kuŗas nozīme sevišķi izcelta jaunprojektēto procesa grozījumu projektā. Līdz tam ar vārdu „izziņa“ XI nodajas noteikumu nozīmē būs jāsaprot vienīgi tā izziņas darbība, kuŗā policija atvieto izmeklēšanas tiesnesi (sk. Kriminālproc. lik. 293. p.).

3. Neskaidrais izteiciens „par kaiti tiesas darbībai“ atvietots ar noteiktāku — „kuŗiem lietā varētu būt nozīme“. Līdz ar to, ņemot vērā, ka ar 1923. g. 26. jūlija likumu (Lik. kr. 97, III, 5. p.) ievests t. s. civilzvērests un atcelts Kriminālprocesa likumu (1914. g. izd.) 712. pants, no 183. panta 2. daļas 2. punkta izmests norādījums uz „zvērestu atvietojošu atgādinājumu vai apsoliĵumu“.

5. 185. (agrāk 160.) pantā izteiciens „kaitēdams tiesas darbībai“ tāpat atvietots ar aizrādījumu uz „apstākļiem, kuŗiem lietā varētu būt nozīme“.

186. Kas nepatiesi uzdevies tiesas priekšā par prasītāju vai atbildētāju, vai par tiesas uzaicinātu liecinieku vai lietpratēju, sodāms: ar cietumu.

187. Kas pie tiesas tīši uzdevies par citu personu, kuŗa aicināta izpildīt zvērināta piesēdētāja pienākumus, sodāms: ar arestu.

Ja vainīgais cita vietā tiesām izpildījis zvērināta piesēdētāja pienākumu, tad viņš sodāms:

ar cietumu.

188. Kas:

- 1) izmeklēšanā vai pie tiesas apzināti nepatiesi liecinājis par apstākli, kuŗš noder par likumīgu iemeslu viņa atstatīšanai vai noraidīšanai no liecināšanas zem zvēresta vai bez zvēresta vai no piedalīšanās lietā par lietpratēju vai tulku;
- 2) lūgumrakstā dēļ apliecības izdošanas par tiesību vest svešas lietas apzināti nepatiesi apgalvojis, ka nav likumīgu šķēršļu tādas apliecības dabūšanai;
- 3) iesniedzis tiesai apzināti nepatiesas ziņas par savu mantas stāvokli atsvabināšanai no tiesas nodevu vai citu maksājumu samaksas civillietu iztiesāšanā vai apliecības dabūšanai par mazturības tiesību

vai par šās tiesības baudīšanu, neraugoties uz to, ka apzināti grozījušies tie apstākļi, kuŗu dēļ vainīgais ticis atsvabināts no minēto nodevu un maksājumu samaksas,

sodāms:

ar arestu.

Ar to pašu sodu sodāma persona, kuŗai nav apliecības svešu lietu vešanai un kuŗa apzināti nepareizi uzdevusi tiesai savu gada laikā šās tiesas apgabala robežās vesto svešu lietu skaitu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 153. un 161. p.; Taganceva komm. 554., 555. un 597.—601. lapp.)

1. 186. pants ir jaunievedums, kuŗa vajadzību galvenā kārtā apstiprinājuši praksē novērotie gadījumi, kad laulības šķiršanas lietās laulāto vietā uzdodas par tādiem citas personas un izteic piekrišanu laulības šķiršanai. Sākumā bija projektēts pantu attiecināt tikai uz prasītāju un atbildētāju, bet beidzot tas attiecināts arī uz lieciniekiem un lietpratējiem.

2. 187. (agrāk 153.) pants pārvests šajā nodaļā no VI nodaļas par „nepaklausību likumīgai varai“, ievērojami paaugstinot sodu kā pēc panta pirmās, tā arī otrās daļas (naudas soda vietā arests un aresta vietā cietums). Līdz ar to izmesta agrākā 153. panta trešā daļa, ņemot vērā 49. panta jauno konstrukciju par līdzdalību.

189. Kam nav atļaujas svešu lietu vešanai tiesu iestādēs un kas:

- 1) mantkārīgā nolūkā un acimredzami nemākulīgi vai ļaunprātīgi devis padomus vai sastādījis rakstus tiesu lietās;
- 2) mantkārīgā nolūkā amata veidā nodarbojies ar svešu lietu vešanu tiesu iestādēs par prasījumiem, kuŗus pilnvarojuma līguma apslēpšanai ieguvis no to īpašnieka cesijas ceļā,

sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

Ja vainīgais šo nodarījumu atkārtojis (62. p.), tad viņš sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 161¹. p. pēc 1921. g. 15. jūn. lik. — Lik. kr. 119.)

1. Ar agrākā 161¹. p. formulējumu „kam nav tiesības vest svešas lietas tiesu iestādēs“ varēja saprast tikai personas, kas uz Civilprocesa nolikuma 57. resp. 348. p. pamata nevarēja būt par pilnvarniekiem. Bet, acimredzot, te bija domātas visas personas, kas nepieder pie advokātūras.

2. Atdarīnot agrāko 161¹. pantu kā 189. pantu, jaunais kodeks izdarījis tajā sekojošos pārgrozījumus: a) subjekts ir nevis tas, kam nav tiesības (abstraktas), bet tas, kam nav atļaujas svešu lietu vešanai; b) kā 1., tā arī 2. punktā lietots viens un tas pats izteiciens „mantkārīgā nolūkā“, kas uzskatāms par attiecīgā nodarījuma noziedzīguma būtisku elementu; c) 1. punktā prasīta nevis vienkārša nemākulība, bet „acimredzama nemākulība“ vai „ļaunprātība“; d) paskaidrots, ka 2. punktā „cesijas“ nolūks ir pilnvarojuma līguma apslēpšana; e) pirmajā daļā sods mazliet paaugstināts, bet otrajā — mazliet pazemināts.

190. Kas bez ievērojama iemesla nav paziņojis attiecīgai varai vai apdraudētam par viņam droši zināmu nodomātu vai uzsāktu smagu noziegumu, ja bijis iespējams spert soļus tā novēršanai vai izbeigšanai, un ja turklāt nodomātais smagais noziegums vai tā mēģinājums tiešām izdarīti, sodāms:

ar cietumu.

Sevišķi svarīgos gadījumos vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu.

191. Kas bez ievērojama iemesla nav paziņojis attiecīgai varai par viņam droši zināmu 69.—71., 87. vai 98. pantā paredzēta noziedzīga nodarījuma dalībnieku vai līdzdalībnieku, sodāms:

ar cietumu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 162.—164. p.; Taganceva komm. 601.—609. lapp.)

1. 190. pants, kas attiecas uz nepaziņošanu par nodomātu vai uzsāktu „smagu“ noziegumu, sastādīts apvienojot 1903. g. Sodu lik. 162. un 163. pantu, pie kam 163. panta kazuistiskais saturs atvietots ar jaunajā kodekā vairākās vietās (sal. 87. un turpm. p.) lietoto formulu „sevišķi svarīgos gadījumos“, attiecīgi paaugstinot sodu.

2. 191. pants atdarina agrāko 164. pantu, noteicot vienu kopīgu sodu (cietumu) un nediferencējot tajā uzskaitītos noziegumus atsevišķos veidos.

192. Kas tiši nav paklausījis likumīgam prasījumam, ar kuŗu pie viņa griežas attiecīga vara, lai tas nodotu viņa rīcībā esošu lietisku vai rakstisku krimināllietas pierādījumu, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ar to pašu sods sodāms periodiska izdevuma redaktors, kas nav izpildījis tiesas varas prasījumu paziņot šajā izdevumā iespiesta raksta autora vārdu, uzvārdu un dzīves vietu.

193. Kas:

- 1) bojājis, pārtaisījis, slēpis vai patvaļīgi paņēmis lietisku vai rakstisku pierādījumu, zinādams, ka attiecīga iestāde to uzglabā pievienošanai vai kā pievienotu pie tiesas lietas;
- 2) par kaiti tiesai bojājis, pārtaisījis, slēpis vai patvaļīgi paņēmis lietisku vai rakstisku smaga nozieguma vai nozieguma pierādījumu, kuŗš vēl netiek uzglabāts pievienošanai pie krimināllietas,

sodāms:

ar pārmācības namu vai ar cietumu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 165. un 166. p.; Taganceva komm. 609.—611. lapp.)

1. 192. pants savā pirmajā daļā, pēc kuŗas sods drusku paaugstināts, salīdzinot ar atbilstošo 1903. g. Sodu lik. 165. pantu, aptver arī agrākā 165. panta otro daļu.

2. 192. pantam pievienots, kā jauna otrā daļa, ar to pašu sodu kā pirmā daļā, drusku pārgrozītā veidā atdarinātais 1903. g. Sodu lik. 308. pants (kas bija atcelts ar 1924. g. 24. oktobra likumu — Lik. kr. 166), pie kam tomēr, atšķirībā no agrākā 308. panta, par attiecīgā nodarījuma noziedzīguma nosacījumu paredzēta nevis administratīvās varas, bet tiesas prasījuma neizpildīšana, jo bieži gadas, ka redaktori slēpj noziedzīga rakstura sacerējumu autorus.

3. 193. (agrāk 166.) pants atšķiras pēc būtības no jaunā kodeka 184. panta ar to, ka pēdējais paredz to gadījumu, kad rakstiska vai lietiska pierādījuma viltošanai vai tāda viltota pierādījuma iesniegšanai ir sevišķs nolūks, un proti, griezt aizdomas uz noteiktu personu par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, kāda nav 193. pantā.

4. 193. panta 1. punkts, kas jaunajā kodekā papildināts ar vārdu „pārtaisījis“, paredz savā jaunajā redakcijā ikvienu tiesas lietu (un tā tad arī administratīvās tiesas), zīmējoties uz lietai jau pievienotiem vai vismaz tādai pievienošanai uzglabātiem pierādījumiem.

5. Bet 193. p. 2. punkts, tāpat papildināts ar vārdu „pārtaisījis“, attiecas savā jaunajā redakcijā tikai uz pierādījumiem lietās par smagiem noziegumiem vai vienkārši noziegumiem, kad šie pierādījumi pat vēl netiek uzglabāti pievienošanai pie lietas, kas neizrietēja pietiekoši skaidri no panta agrākās redakcijas. Lidz ar to vecajā redakcijā norādītais sevišķais nolūks „apslēpt no tiesas tādu noziedzīgu nodarījumu vai tā izdarītāju“ atvietots jaunajā redakcijā ar vispārīgāku formulu „par kaiti tiesai“. Tā tad pēc jaunā teksta sodāms ne tikai tiešs nolūks, bet arī eventuāls.

6. Atmetot agrākā 166. panta kazuistisko otro daļu, jaunais kodeks pie tam paaugstinājis sodu pēc atbilstošā 193. panta (pārmācības nams vai cietums), dodot tādā kārtā tiesai iespēju atbilstoši sodīt pēc 193. panta, tā jaunajā veidā, arī nopietnākus gadījumus.

7. Pierādījumu bojāšana, kā plašāks jēdziens, aptver arī iznīcināšanu.

194. Kas slēpis vai palīdzējis slēpt personu, kuŗa, vainīgam to zinot, notiesāta ar arestu vai atrodas zem izmeklēšanas vai tiesas apsūdzībā par pārkāpumu, ja tāda slēpšana izdarīta ar nolūku apslēpt šo personu no tiesas vai soda, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

195. Kas slēpis vai palīdzējis slēpt personu, kuŗa, vainīgam to zinot:

- 1) notiesāta ar cietumu vai ar bargāku sodu;
- 2) notiesāta ar ievietošanu audzināšanas-labošanas vai labošanas iestādē;
- 3) atrodas zem izmeklēšanas vai tiesas apsūdzībā par smagu noziegumu vai noziegumu vai kuŗu attiecīga vara meklē kā aizdomās turētu smaga nozieguma vai nozieguma izdarīšanā;
- 4) izdarījusi smagu noziegumu, bet kuŗu attiecīgā vara vēl nemeklē,

ja tāda slēpšana izdarīta ar nolūku apslēpt slēpjamo personu no tiesas vai soda, sodāms:

ar cietumu.

Ja:

- 1) slēpta persona, kuŗa, vainīgam to zinot, notiesāta ar spaidu darbiem;
- 2) slēpšana piekopta amata veidā,

tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu.

196. Kas:

- 1) pieteicies par vainīgo smagā noziegumā vai noziegumā, zinādams, ka to izdarījusi cita persona;
- 2) izmeklēšanā vai pie tiesas apzināti nepareizi uzdevies par citu personu, kuŗa saukta pie atbildības kā apsūdzētais smagā noziegumā vai noziegumā;
- 3) izcietis ieslodzījuma sodu apzināti citas personas vietā, kuŗai tāds piespriests,

sodāms:

ar arestu.

(Sal. 1903 g. Sodu lik. 167.—169. p.; Taganceva komm. 611.—627. lapp.)

1. No šiem pantiem, kas tieši vai netieši paredz t. s. noziedzīgu personu slēpšanu, 194. (agrāk 167.) pants, kuŗš attiecas uz pārkāpumiem, palicis negrozīts.

2. 195. (agrāk 168.) pantā, kas attiecas uz noziegumiem un smagiem noziegumiem, uzņemta jauna 2. punkta veidā arī tādas personas slēpšana, attiecībā uz kuŗu taisīts tiesas lēmums par tās ievietošanu audzināšanas-labošanas vai labošanas iestādē, un pilnīgi izmesta, kā lieka, agrākā 168. panta kazuistiskā pēdējā daļa.

3. 196. (agrāk 169.) pantā paaugstināts sods (atstāts tikai arests).

197. 191.—196. pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarītājs nav sodāms:

- 1) ja paziņošana būtu neziņotāja vai viņa ģimenes locekļa apsūdzība par smaga nozieguma vai nozieguma izdarīšanu;
- 2) ja slēpts noziedzīgs nodarījums, kuŗa izdarīšanā piedalījies pats slēpējs vai viņa ģimenes loceklis;
- 3) ja slēpts slēpēja ģimenes loceklis.

Par ģimenes locekļiem šā panta nozīmē uzskatāmi: radnieki taisnā līnijā, pirmās pakāpes svainieši, adoptētāji, audžuvecāki, adoptētie un audzubērni, laulātie, brāļi un māsas un viņu laulātie.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 170. p.; Taganceva komm. 627.—629. lapp.)

Šo pantu, kas atbilst 1903. g. Sodu lik. 170. pantam, jaunais kodeks, lai novērstu dažādu iztulkojumu, papildinājis ar noteiktu personu uzskaitījumu, kuŗas aptver jēdziens „ģimenes locekļi“, kas kā tādi atsvabināti no atbildības par nepaziņošanu, vainīgo slēpšanu u. t. t. (sal. arī 213. p. 4. d.).

198. Kas ieradies izziņā vai pie izmeklēšanas vai tiesas kā liecinieks, pieaicināts liecinieks, lietpratējs vai tuks un bez ievērojamiem iemesliem atteicies izpildīt savu pienākumu, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi, vai ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

Ar to pašu sodu sodāms, kas, uzaicināts kā liecinieks Latvijas Republikas Satversmes 26. pantā minētā parlamentāriskā izmeklēšanas komisijā vai Valsts kontroles revīzijas rēglamentā paredzētos gadījumos, bez ievērojamiem iemesliem nav ieradies vai ir atteicies dot paskaidrojumus. Sal. Lik. kr. 1933. g. 192.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 172. p., kā arī Lik. kr. 1933. g. 192; Taganceva komm. 631. un 632. lapp.)

Ja 1903. g. Sodū lik. 172. pantam atbilstošā tagadējā 198. panta 1. daļa runā tikai par tiesas lietā ieradušos liecinieku, lietpratēju vai tuks sodāmību par atteikšanos izpildīt savus pienākumus, bet jaunajā 2. daļā attiecībā uz parlamentāriskās izmeklēšanas komisijas vai Valsts kontroles uzaicinātām personām noteikta tā pati atbildība nevien par atteikšanos dot paskaidrojumus, bet arī par pašu neierašanos, tad tas izskaidrojams ar to, ka personām, kas uzaicinātas tiesas lietās, sevišķas sankcijas par neierašanos jau paredzētas Kriminālprocesa likumos (sal. Kriminālproc. lik. 83., 85., 434., 485., 690. un 692. p.), pie kam galvenā no šīm sankcijām ir iespēja atvest tiesā ar varu, caur policiju.

Attiecībā uz parlamentāriskām izmeklēšanas komisijām un Valsts kontroli tādu sankciju nav, kādēj, lai nodrošinātu viņām iespēju izpildīt savus uzdevumus, bija nepieciešams noteikt attiecībā uz viņām sevišķu sankciju arī par neierašanos.

Pēc tam jāievēro, ka arī 198. p. otrā daļā, tāpat kā pirmā, pastāv tā pati aizbildinājuma atzīme „bez ievērojamiem iemesliem“. Tādā kārtā persona, kas uzaicināta parlamentāriskā komisijā vai Valsts kontrolē, var atsaukties uz „ievērojamiem iemesliem“, kuŗi atsvabina viņu kā no ierašanās, tā arī no paskaidrojumu došanas un tā tad arī no soda.

Par apzināti nepareiziem liecinājumiem Valsts kontrolei vainīgais atbild pēc vispārīgā 420. panta.

Kas zīmējas uz parlamentāriskām komisijām, tad Rietumeiropā, tās nodibinot, parlaments ar sevišķu noteikumu parasti piešķir viņām „izmeklētājas varas“ funkcijas ar visiem no tām izrietošiem atribūtiem.

Atšķirībā no agrākā 172. p., tagadējā 198. p. ir runa arī par „izziņu“.

199. Kas atsvabinājis apcietināto no apcietinājuma vai no ieslodzījuma vietas vai palīdzējis tam izbēgt, sodāms:

ar cietumu.

Ja atsvabināšana izdarīta ar vardarbību pret sargiem vai ar ieslodzījuma vietas bojājumu vai arī ja atsvabināšanu izdarījusi vai bēgšanā palīdzējusi dienestpersona, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu.

Mēģinājums sodāms.

200. Apcietinātais, kas bēdzis no apcietinājuma vai no ieslodzījuma vietas, lietodams vardarbību pret sargiem vai bojādams ieslodzījuma vietu, ja par nodarīto nedraud bargāks sods, sodāms:

ar cietumu.

Ja tāda bēgšana izdarīta pēc vienošanās ar citiem apcietinātiem, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu.

201. Kas:

- 1) patvaļīgi atstājis viņam ar attiecīgas varas likumīgu rīkojumu noteikto vai viņa izvēlēto dzīves vietu (20. p. pielik. 5. p.), vai nav ieradies tajā, vai arī nav paziņojis attiecīgai varai par savu atrašanās vietu, kad likums to prasa;
- 2) patvaļīgi uzturējies tādā vietā, kuŗā viņam ar attiecīgas varas likumīgu rīkojumu aizliegts uzturēties;

- 3) patvaļīgi lietojis tiesības, kuŗas viņam ar likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu atņemtās;
- 4) ar likumu noteiktā uzraudzības laikā nekrietni uzvedies, apdraudot sabiedrisko drošību,

sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ja vainīgais šajā pantā paredzēto nodarījumu atkārtojis (62. p.), tad viņš sodāms:

ar cietumu.

Ar šo pēdējo sodu sodāms ārzemnieks, kas ar attiecīgas varas likumīgu rīkojumu izsūtīts uz ārzemēm un patvaļīgi atgriezies Latvijā.

202. Parādnieks, kas pārkāpis tiesas rīkojumu vai likumā paredzētos gadījumos tiesai doto parakstu par dzīves vietas vai pagaidu uzturēšanās vietas neatstāšanu, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 173., 174., 177. un 178. p.; Taganceva komm. 630.—639. lapp.)

1. 199. pants, salīdzinot ar 1903. g. Sodu lik. 173. pantu, ievērojami saīsināts, izmetot kazuistisko sodāmības pakāpes sadalījumu atkarībā no tā nodarījuma smaguma, par kuŗu nelikumīgi atsvabinātais turēts apcietinājumā vai ieslodzījuma vietā (173. p. 3. un 4. d.). Toties drusku palielināts sods panta otrā daļā, papildinot to, atsevišķa kvalificēta gadījuma veidā, ar norādījumu uz attiecīgā nodarījuma izdarišanu no dienestpersonas puses (tīši, jo neuzmanība sodāma pēc 122. panta, ja ir „svarīgs kaitējums“, bet ja tāda nav — disciplinārā kārtībā).

2. Pēc 200. (agrāk 174.) panta sods noteikts tikai par bēgšanu, kas saistīta ar ieslodzījuma vietas bojāšanu vai ar vardarbību pret sargiem; pārējos gadījumos vainīgajam draud tikai disciplinārsods.

3. 201. (agrāk 177.) pantā grozīts 1. punkta saturs, ņemot vērā, ka vispārējā daļā anulēts 1903. g. Sodu lik. noteikums par dzīves vietas aizliegumu noteiktos apvidos pēc zināmu sodu izciešanas. Tā vietā minētā punktā atzīmēta noteikumu pārkāpšana attiecībā uz dzīves vietu nosacīti pirmstermiņa atsvabinātiem (sal. 20. p. pielik. 11. p.) un attiecībā uz pienākumu paziņot par savu atrašanās vietu, kad likums to prasa. Tālāk, 4. punkta veidā, ieviesta sodāmība uz tiem pašiem pamatiem par „nekrietnu uzvešanos, apdraudot sabiedrisko drošību“, ar likumu noteiktā uzraudzības laikā.

Sods pēc 201. p. pirmās daļas drusku pazemināts, bet atkārtojuma gadījumam atstāts negrozīts.

4. 202. (agrāk 178.) pants attiecas tikai uz „parādniekiem“, bet ne uz noziedzniekiem, kaut gan speciālais norādījums uz Civīlprocesa nolikumu jaunajā kodekā izmests.

5. 1903. g. Sodu lik. 171. pants apvienots ar jaunā kodeka 242. pantu, bet 1903. g. Sodu lik. 175. un 176. pants pavisam izmesti, pirmais tādēļ, ka Latvijā nepastāv izsūtījums nometinājumā, bet otrais sakarā ar Kriminālprocesa likumu 981. panta un Nolikuma par ieslodzītiem 414. panta noteikumiem par soda laika atjaunošanu, kas uzskatāma par pietiekošu sankciju.

203. Kas nav izpildījis tiesas sprieduma aizliegumu vai priekšrakstu negodīgas konkurences apkaŗošanas lietā vai rīkojies pret to, sodāms:

ar cietumu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 154¹. p. pēc 1927. g. redakc. — Lik. kr. 175.)

203. panta veidā pārvests šajā nodaļā no VI nodaļas par „nepaklausību likumīgai varai“ agrākais 154¹. pants par tiesas aizliegumu vai priekšrakstu neizpildīšanu attiecībā uz negodīgas konkurences apkaŗošanu, jo šis pants speciāli runā par nepaklausību tiesas lēmumam.

DIVPADSMITĀ NODAĻA.

Ķarāklāusības noteikumu pārkāpšana.

204. Kas līdz ķarāklāusības likumā noteiktam laikam nav pieteicies ķarāklāusības izpildīšanai vietējā pašvaldības iestādē, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

Sal. Lik. kr. 1933. g. 192.

205. Kas sasniedzis iesaukšanas vecumu, bet paša vainas dēļ nav ievests iesaucamo sarakstā un nav par to paziņojis attiecīgai ķarāklāusības komisijai līdz iesaukšanas gada pirmajai iesaukšanas dienai:

1) ja viņš aiz likumīgiem iemesliem nav atzīts par derīgu ieskaitīšanai aktīvā ķarā dienestā vai dabūjis iesaukšanas atlikšanu — sodāms:

ar arestu;

2) ja viņš atzīts par derīgu ieskaitīšanai aktīvā ķarā dienestā — sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem.

Sal. turpat.

206. Kam pienākas izpildīt ķarāklāusību un kas bez likumīga iemesla izvairījies no ierašanās attiecīgā ķarāklāusības komisijā uz medicīnisko apskati, ja viņš atzīts par derīgu ieskaitīšanai aktīvā ķarā dienestā, sodāms:

kad noziedzīgais nodarījums izdarīts —

1) miera laikā — ar cietumu;

2) ķarā laikā — ar pārmācības namu.

Ja vainīgais brīvprātīgi ieradies uz iesaukšanu miera laikā ne vēlāk par vienu mēnesi, bet ķarā laikā — ne vēlāk par vienu nedēļu pēc viņam noliktās iesaukšanas dienas, tad viņš sodāms:

kad noziedzīgais nodarījums izdarīts —

1) miera laikā — ar arestu;

2) ķarā laikā — ar cietumu.

207. Kam pienākas izpildīt ķarāklāusību un kas bez likumīga iemesla izvairījies no ierašanās attiecīgā ķarāklāusības komisijā uz medicīnisko apskati, ja viņš nav atzīts par derīgu ieskaitīšanai aktīvā ķarā dienestā vai ir dabūjis iesaukšanas atlikšanu, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

208. Armijas rezervists vai zemessargs:

1) kas nav pieteicies attiecīgās iestādēs, ierodoties savā dzīves vietā pēc aktīvā ķarā dienesta izpildīšanas vai mainot savu dzīves vietu;

2) kas nav sniedzis ziņas, kuŗas pēc likuma iesniedzamas attiecīgām iestādēm rezervistu un zemessargu kontroles nolūkā, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi, vai ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 179.—184. p., kā arī Lik. kr. 1933. g. 192; Taganceva komm. 639.—653. lapp.)

1. 204. (agrāk 179.) pants, kas paredz pilsoņa vispārīgā pienākuma neizpildīšanu attiecībā uz ziņu sniegšanu par sevi vietējā pašvaldības iestādē iepriekšēju iesaucamo sarakstu sastādīšanai, uzņemts jaunajā kodekā negrozīts.

2. 205. (agrāk 180.) pants, kas soda iesaucamo par nepazīnošanu kaŗaklausības komisijai, ka viņa paša vainas dēļ viņš nav ievests iesaucamo sarakstā, grozīts tādā ziņā, ka 2. punktā vārdi „tiek ieskaitīts“ atvietoti ar precizāku formulējumu „atzīts par derīgu ieskaitīšanai“ un vārdi „iesaucamo saraksta galīgai noslēgšanai šīnī komisijā“ atvietoti ar vārdiem „iesaukšanas gada pirmāi iesaukšanas dienai“.

3. 206. (agrāk 181.) pants, kas soda par izvairīšanos no ierašanās medicīniskā apskatē, kad vainīgais atzīts par derīgu kaŗa dienestam, ievērojami vienkāršots kā redakcionālā ziņā, tā arī savā konstrukcijā, pie kam atņemta atšķirība starp gadījumiem, kad neierašanās notikusi ar nolūku pavisam izvairīties no kaŗa dienesta vai kad nav bijis tāda nolūka, ņemot vērā, ka grūti konstatēt šo tiri subjektīvo pazīmi. Tālāk, sakarā ar 12. panta noteikumu, uzsvērts nodarījuma izdarīšanas laiks (nemiera vai kaŗa laikā) un drusku pazemināts sods.

4. 207. (agrāk 182.) pantā, kas soda par to pašu nodarījumu, kad vainīgais atzīts par nederīgu, jaunais kodeks, ievērojot šā nodarījuma objektīvo nekaitību, atteicies no jebkādas sodu gradācijas, noteicot visos gadījumos vienādu sodu: arestu līdz 3 mēnešiem vai atbilstošu naudas sodu.

5. Sods pēc 208. (agrāk 184.) panta pazemināts, ņemot vērā tajā paredzētā nodarījuma samērā nelielo svarīgumu.

209. Kam pienākas izpildīt kaŗaklausību un kas ar nolūku izvairīties no kaŗaklausības izpildīšanas izdarījis pats sev vai ar citas personas palīdzību veselības bojājumu, kuŗš viņu padara kaut arī uz laiku nederīgu kaŗa dienestam, sodāms:

ja noziedzīgais nodarījums izdarīts —

- 1) miera laikā — ar pārmācības namu;
- 2) kaŗa laikā — ar pārmācības namu uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem.

Ar tiem pašiem sodiem sodāms, kas ar viltu sasniedz likumā nepiešķirtu priekšrocību, atsvabināšanu no kaŗaklausības vai iesaukšanas atlikšanu.

Mēģinājums sodāms.

210. Kas amata veidā piedalījies:

- 1) veselības bojāšanā, ko kaŗaklausības izpildīšanai iesaucamie, aktīvā kaŗa dienestā esošie, armijas rezervisti vai zemessargi paši sev vai ar citas personas palīdzību izdarījuši, lai izvairītos no kaŗaklausības izpildīšanas, un kas padara šīs personas kaut arī uz laiku kaŗa dienestam nederīgas;
- 2) likumā nepiešķirtas kaŗa dienesta priekšrocības iegūšanā vai kaŗa dienesta atsvabinājuma vai iesaukšanas atlikšanas panākšanā ar viltu pirmā punktā minētām personām,

sodāms:

ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 185. un 186. p.; Taganceva komm. 653.—657. lapp.)

1. 209. (agrāk 185.) pantā jaunais kodeks pastiprinājis sodāmību nevis sakarā ar tiesāšanas laiku (sal. tomēr Senāta 1924. g. 9. dec. spr. Kņaga 1. — Kamradz. № 298), bet sakarā ar nodarījuma izdarīšanas laiku (sal. 12. p.). Bez tam sodāmība attiecināta arī uz gadījumiem: a) kad nederība kaŗa dienestam pastāvējusi tikai uz laiku un b) kad viltus ceļā sasniegts kāds nelikumīgs atvieglojums kaŗaklausībā. Apzīmējums „miesas bojājums“ atvietots ar plašāku jēdzienu „veselības bojājums“. Sods pēc 1. punkta drusku palielināts, bet pēc 2. punkta drusku samazināts.

2. Pie izteiciena „kuŗš padara viņu nederīgu“ pievienota atzīme „kaut arī uz laiku“, lai šeit bez šaubām varētu ierindot gadījumus, kad iesaucamais nevien kļūst nederīgs vispār, bet arī kad viņš dabū tikai iesaukšanas atlikšanu. Panta otrā daļā ievesti vārdi „likumā nepiešķirtu priekšrocību“, lai saskaņotu tekstu ar sekojošo (210.) pantu.

3. Agrāko 186. pantu, kuŗš runāja par līdzdalību iepriekšējā pantā paredzētā nodarījumā, jaunais kodeks paturējis 210. panta veidā tikai tiktāl, cik tas attiecas uz visai kaitīgo tādas līdzdalības piekopšanu amata veidā, uzskatot 49. panta vispārīgos noteikumus par pietiekošiem parastās līdzdalības sodīšanai un līdz ar to piešķirot jaunajam 210. pantam vairāk izsmejošu formulējumu.

211. Kas uzkūdijs izvairīties no pienākumu izpildīšanas, kuŗus uzliek kaŗaklausības likums, sodāms:
ar cietumu.

Ja šī uzkūdišana izdarīta kaŗa laikā, tad vainīgais sodāms:
ar pārmācības namu vai ar cietumu.

212. Kas uzkūdijs aktīvā kaŗa dienestā esošu personu dezertēt no dienesta vai pabalstījis tādu personu izdarīt šo noziedzīgo nodarījumu, sodāms:
ar pārmācības namu vai ar cietumu.

Ja šāda uzkūdišana izdarīta kaŗa laikā, tad vainīgais sodāms:
ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem.

213. Kas slēpis vai palīdzējis slēpt personu, zinot, ka tā ir dezertieris, sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

Ja slēpšana izdarīta kaŗa laikā, tad vainīgais sodāms:
ar pārmācības namu.

Ja slēpšana piekopta amata veidā, tad vainīgais sodāms:
ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem.

Bet ja slēpšanu izdarījuši dezertiera vecāki vai sieva, tad viņi sodāmi:
ar cietumu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 183. un 188.—190. p.; Taganceva komm. 657.—662. lapp.)

1. Šie panti sevišķi izceļ tos gadījumus, kad parastā līdzdalība dažādos izvairīšanās veidos no kaŗaklausības, neraugoties uz vispārīgā 49. panta pastāvēšanu jaunajā konstrukcijā, sodāma kā „delictum sui generis“ tādēļ, ka sodāmība uz 49. panta pamata pēc likumdevēja ieskata izrādītos nepietiekoši barga vai arī nepietiekoši mīksta, salīdzinot ar attiecīgā nodarījuma apstākļiem.

2. 211. pants, kas savā vispārinātā redakcijā aptver agrākos 183. un 188. p., soda visādu uzkūdišanu neizpildīt pienākumus, kuŗus uzliek kaŗaklausības likums, ar cietumu, bet ja uzkūdišana izdarīta kaŗa laikā — arī ar pārmācības namu, pavisam neatkarīgi no paša tā nodarījuma sodāmības pakāpes, uz kuŗu kūdīts (tā tad arī uz pārkāpumiem, kas paredzēti 204.—208. p.), neieskaitot, protams, dezertēšanas gadījumu, par kuŗu runā sekojošais pants. Tāda likuma bardzība izskaidrojama ar to bīstamību, kāda no valsts aizsardzības spēju viedokļa slēpjas tādā kūdišanā.

3. 211. p. soda uzkūdišanu tikai tad, ja uzkūditais izdarījis noziedzīgu nodarījumu.

4. 212. (agrāk 189.) pants soda vienādi kā par uzkūdišanu, tā arī par pabalstīšanu izdarīt dezertēšanu, pie kam jaunajā kodekā izmesta atzīme „ja dezertēšana notikusi“, kā pati par sevi saprotama sakarā ar tagadējo līdzdalības konstrukciju. Tāds speciāls pants atzīts par vajadzīgu, ņemot vērā ļoti bargo, pat līdz nāves sodam ejošo sodāmību par pašu dezertēšanu pēc Kaŗa sodu likumiem.

5. 213. pantu, kas atbilst agrākajam 190. pantam un runā par dezertiera slēpšanu un par vienādu sodāmību palīdzētājam slēpšanā, jaunais kodeks papildinājis ar trešo daļu, ievēdot sevišķu soda mīkstinājumu (bet nevis pilnīgu nesodāmību, kā 197. pantā) dezertiera vecākiem un sievai.

214. Personas, kuŗas kaŗaklausības komisija pieņēmusi kaŗa dienestā, un armijas rezervisti un zemessargi par neierašanos noteiktā laikā kaŗa dienestā, kā arī par veselības bojāšanu un viltības izlietošanu ar nolūku izvairīties no kaŗa dienesta, sodāmi pēc noteikumiem, kādi paredzēti par attiecīgiem noziedzīgiem nodarījumiem Kaŗa sodu likumos.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 191. p.; Taganceva komm. 662., 663. un 1557.—1559. lapp.)

Šim pantam ir deklarātivs atsauces raksturs, līdzīgi atbilstošam agrākajam 191. pantam, un tas veļ robežu starp atbildību pēc šā kodeka un pēc Kaŗa sodu likumiem.

Vārdi „ieskaitījusī aktīvā“ (agr. 191. p.) atvietoti ar vārdiem „pieņēmusi“.

215. Kas kaŗa laikā vai armiju iesaucot pilnā sastāvā bez ievērojama iemesla nav atvedis uz sapulcēšanās vietu kaŗaspēkam piegādājamās satiksmes līdzekļus, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par divkāŗšu cenu, kāda pēc takses noteikta par katru noslēpto satiksmes līdzekli.

216. Valsts, valsts autonoma uzņēmuma, pašvaldības vai privātā dienestā esošais, kam no armijas mobilizācijas pavēles izsludināšanas dienas jāpaliek šajā dienestā un kas patvaļīgi atstājis šo dienestu vai bez ievērojama iemesla noteiktā laikā nav ieradies izpildīt dienesta pienākumus, sodāms: ar cietumu.

Ar to pašu sodu sodāms šā panta pirmā daļā minētā dienestā esošais, kas atlaidis minētās personas pavisam no dienesta vai atvaļinājumā, kaitējot valsts aizsardzības interesēm.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 193., 1942. un 687. p.; Taganceva komm. 662., 663. un 1557.—1559. lapp.)

1. 215. pantu jaunais kodeks, atšķirībā no agrākā 1903. g. Sodū lik. 193. panta, attiecinājis uz visiem kaŗaspēkam piegādājamiem satiksmes līdzekļiem un atmetot tā pēdējo daļu, kā Latvijai neparedzētu, nolīcis vispārīga noteikuma veidā naudas sodu attiecīgā satiksmes līdzekļa divkāŗšas takses cenas apmērā.

2. 216. pants sastādīts apvienojot agrākos kazuistiskos 1942. un 687. pantus, no kuriem pēdējais pārvietots šurp no nodaļas par dienesta noziedzīgiem nodarījumiem, tādēļ ka pēc tā iekšējās nozīmes tajā paredzēto nodarījumu var izdarīt nevien dienestpersona šā vārda šaurākā nozīmē, bet arī katrs darbinieks, kas stāv privātu dzelzceļa uzņēmumu dienestā.

3. 216. panta 2. daļas teksts papildināts vārdiem „kaitējot valsts aizsardzības interesēm“, uz tā pamata, ka arī pantā norādītos apstākļos nevar sodīt ikvienu priekšniecības izdarītu patvaļīgu dienestā stāvošā atlaišanu, jo var būt gadījumi, kad tieši valsts interesēs kāds dienestā stāvošais izrādās dienestā neciešams un būtu visdrīzākā laikā atcejams no sava amata. Ja turpretim atlaišana var kaitēt valsts interesēm, tādu priekšnieku var saukt pie atbildības.

4. Agrākais 1941. pants pārvietots X nodaļā par nepaklausību un necienības izrādīšanu likumīgai varai kā 161. pants tādēļ, ka par mobilizāciju runāja tikai tā 2. daļa, bet vispār šis, kā arī kopā ar to turp pārvietotais 194. pants, attiecās uz f. s. „klausu“ neizpildīšanu.

TRĪSPADSMITĀ NODAĻA.

Tautas veselības aizsardzības noteikumu pārkāpšana.

217. Kas nav izpildījis likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus par tautas veselības aizsardzību, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ja izdoto noteikumu neizpildīšana pielaista tādā vietā, kur likumā noteiktā kārtībā izsludināti izņēmuma noteikumi, kas izdoti saslimšanas gadījumiem ar likumā pie sevišķi bīstamām pieskaitītām lipīgām slimībām vai šo slimību parādīšanās laikā, tad vainīgais par šo noteikumu pārkāpšanu, ja tajos nav noteikta par to neizpildīšanu citāda atbildība, sodāms:

ar pārmācības namu vai ar cietumu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 207. p.; Taganceva komm. 676.—679. p.)

Visu pārējo šās nodaļas pantu priekšā jaunais kodeks nostādījis šo vispārīgākā satura pantu, kas atbilst 1903. g. Sodū lik. 207. pantam. Bez nesvarīgiem redakcionāliem grozījumiem, jaunajā 217. pantā apvienotas vienkop agrākā 207. panta 1. un 2. daļa, paaugstinot šajā apvienotā daļā sodu līdz augstākam apmēram.

218. Kam nav tiesības nodarboties ar ārstniecību vai kam šī tiesība atņemta un kas ārstējis ar indīgām vai stipriespaيدا vielām vai stipriespaيدا līdzekļiem vai amatveidīgi mantkārīgā nolūkā nodarbojies ar dzemdēšanas palīdzības sniegšanu, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

Ar to pašu sodu sodāmi:

- 1) ārsts, kas ārstējis slimnieku bez viņa vai, ja viņš ir nepieskaitīgs, bez viņa vecāku vai to atvietotāju personu piekrišanas, izņemot likumā vai saistošā noteikumā paredzētos piespiedu ārstēšanas gadījumus vai ja ārsta iejaukšanās notikusi aiz līdzcietības pret slimnieku;
- 2) feldšeri, sanitāri, žēlsirdīgās māsas, slimnieku kopējas un vecmātes, kas bez ievērojama iemesla pārkāpuši viņu darbībai ar likumu vai noteikumiem noliktās robežas.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 195. p.; Taganceva komm. 664.—668. lapp.)

1. Jautājums par neatļautu ārstēšanu jaunā kodeka 218. pantā, kas atbilst agrākajam 195. pantam, izšķirts šādā kārtā. Ir sodāmi kā pārkāpumi: a) ārstēšana ar indīgām vai stipriespaيدا vielām un līdzekļiem, kā arī dzemdēšanas palīdzības sniegšana amatveidīgi mantkārīgā nolūkā — ja to darijušas personas, kam nav uz to tiesības; b) ārsta izdarīta slimnieka patvaļīga ārstēšana bez viņa piekrišanas vai, ja viņš ir nepieskaitāmības stāvoklī, bez viņa vecāku vai to atvietotāju personu piekrišanas, izņemot likumā vai saistošā noteikumā paredzētos piespiedu ārstēšanas gadījumus vai ārstēšanu aiz līdzcietības; c) feldšeru, vecmāšu u. c. bez ievērojama iemesla izdarīta viņiem noteikto funkciju robežu pārkāpšana. Noteikumu par atsvabināšanu no soda, ja ārstēšana ar nāvīgām un stipriespaيدا vielām (1. d.) izdarīta bez maksas, jaunais kodeks nav uzņēmis. Pats par sevi saprotams, ka patvaļīgas ārstēšanas gadījumiem arvien iespējams piemērot vispārīgos noteikumus par „nepieciešamību“ (45. p.), kad ir attiecīgi apstākļi.

2. Grūtas chirurgiskas operācijas izdarīšana bez operējamā piekrišanas, ja pēc lietas apstākļiem tādu dabūt bijis iespējams, uzliek chirurgam atbildību par operējamam nodarītu kaitējumu, kaut arī operācija tehniski būtu izdarīta pilnīgi pareizi un tās izdarīšanai būtu bijušas pilnīgi pietiekošas „parādības“.

3. Ja slimnieks vienīgi griezies pie ārsta, tas vēl nedod iemeslu atzīt, ka viņš ar to nodevies ārsta pilnīgā rīcībā visu to ārstniecības paņēmieni piemērošanai, kādus ārsts atzīst par nepieciešamiem, un it īpaši visādu operāciju izdarīšanai, pēc ārsta ieskata, slimnieka ārējos vai iekšējos orgānos.

4. Slimnieka piekrišanas neizprasišana ārstēšanai jāatzīst par sodāmu neuzmanību.

5. Pēc 218. p. 2. d. 1. punkta gadījumos, kad abi klātesošie vecāki nav vienās domās, ārsts var rīkoties pēc sava ieskata, ar viena paša vecāka piekrišanu, jo kaut viena vecāka piekrišana atsvabina ārstu no atbildības pēc 218. p.

6. Pēc Sodu likuma sistēmas tajā nevarēja norādīt uz vajāšanas kārtību pēc jaunā 218. panta 1. un 2. daļas, bet likumā par šā kodeka saskaņošanu ar procesuāliem likumiem, Kriminālproc. lik. 9. un 9¹. pantā paredzētais Sodu lik. 218. p. 2. d. 1. punkts ierindots nodarījumos, kas vajājami privātpublikā kārtībā uz ieinteresētas puses paziņojumu; bet publikā kārtībā šādas lietas ierosināmas cietušā nāves gadījumā.

7. Bez tam procesuālā ziņā jāievēro, ka uz ārsta profesionālo darbību attiecošās lietās tiesu iestādēm jāņem vērā Kriminālproc. lik. (1926. g. izd.) 1175. panta prasījums, pēc kura, ārstam pārkāpjot Ārstniecības nolikuma noteikumus, iepriekš jāpieprasa atbilstošas ārstniecības priekšniecības attiecīgs atzinums.

219. Ārsts vai vecmāte, kas nolaidīgi, vai aiz sava aroda nezināšanas nemākulīgi ārstējuši, ja par nodarīto nedraud bargāks sods, sodāmi:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

Ar to pašu sodu sodāma vecmāte, kas bez ievērojama iemesla nav izpildījusi pienākumu likumā noteiktos gadījumos atsaukt pie dzemdētājas ārstu.

Bez tam tiesa var šā panta pirmā daļā paredzētos gadījumos atņemt vainīgai personai tiesību nodarboties savā nozarē, kamēr tā par jaunu neiztur attiecīgu pārbaudījumu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 196. p.; Taganceva komm. 668. un 669. lapp.)

1. 219. pants savā jaunajā redakcijā paturējis agrākā 196. p. 1. daļu par ārsta nepieaicināšanu no vecmātes puses, kad likums to prasa, pārvēršot to par 2. daļu, un pavisam izmetis agrāko 196. p. 2. daļu, kuŗa pastiprināja sodu par apzinīgu priekšlaika dzemdību sagādāšanu, jo tādu (tīšu) nodarījumu jau aptveŗ 439. pants, bet ja tādu seku nebūtu, tad nav vajadzības pēc sevišķas nodarījuma kvalifikācijas.

2. Jaunais kodeks pievienojis pantam jaunu 1. daļu, kuŗa soda ārstus un vecmātes par to vien, ka viņi nolaidīgi vai aiz sava aroda nezīnāšanas nemākulīgi ārstējuši. Tādām personām tiesa var atņemt tiesību nodarboties savā nozarē, kamēr tās neiztur jaunu pārbaudījumu.

220. Kas izgatavojis, glabājis pārdošanai vai pārdevis ārpus aptiekām vai citām ārstniecības līdzekļu izgatavošanai ierīkotām iestādēm ārstniecības zāles, kuŗas izgatavot likumā vai saistošā noteikumā atļauts tikai aptiekās vai minētās iestādēs, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

Ar to pašu sodu sodāms, kas izgatavojis vai glabājis pārdošanai vai pārdevis ārpus aptiekām ārstniecības zāles, kuŗas atļauts izdot no aptiekām tikai uz ārsta recepti.

221. Ārstniecības vielu tirgotājs vai tirgotavas pārzinis, kas:

- 1) nav izpildījis likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus par ārstniecības līdzekļu pārdošanu;
- 2) izgatavojis vai glabājis pārdošanai vai pārdevis sagrieztas, sakapātas, pulverī saberztas vai sajauktas ārstniecības vielas, izņemot tās, kuŗas šādā veidā saņem no ārstniecības līdzekļu izgatavošanai ierīkotām iestādēm vai kuŗas tādā veidā laiŗ pārdošanā;
- 3) sagatavojis vai sastādījis ārstniecības zāles pēc ārsta receptes, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Bez tam tiesa var atņemt vainīgam ārstniecības vielu tirgotājam vai tirgotavas pārzinim tiesību tirgoties ar šīm vielām vai šādu tirgotavu pārzināt uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem.

222. Ārstniecības zāles, kuŗas izgatavo, glabā vai pārdod pretēji 220. vai 221. panta noteikumiem, atņemamas.

223. Aptiekas pārzinis vai aptiekas dienestā esošs farmaceits vai praktikants, kas:

- 1) izdevis no aptiekas bez ārsta receptes ārstniecības zāles, kuŗas atļauts izdot tikai uz ārsta recepti;
- 2) izdevis no aptiekas ārstniecības zāles, kuŗas izgatavotas neatbilstoši receptei;
- 3) izdevis no aptiekas ārstniecības zāles, kuŗas izgatavotas no nepienācīga labuma materiāla, vai netīros vai veselībai kaitīgos traukos, vai nepienācīgā aiztaisījumā;
- 4) sagatavojis vai izdevis slepenas ārstniecības zāles, kuŗas nav atzīnusi attiecīga valsts iestāde;

- 5) kļūdoties nepareizi izdevis vienu ārstniecības zāļu vietā citas;
- 6) pārkāpis likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus par receptu rēķiniem un receptu glabāšanu vai receptu grāmatu vešanu un glabāšanu,
sodāms:

ar naudas sodu: aptiekas pārzinis vai farmaceits — ne augstāku par trīs simti latiem, bet praktikants — ne augstāku par simts latiem.

224. Aptiekas vai ārstniecības līdzekļu izgatavošanai ierīkotas iestādes pārzinis, kā arī tajās kalpojošais farmaceits, ķيميķis vai praktikants, kas nav izpildījis noteikumus par indīgu vai stipriespaيدا vielu glabāšanu, izdošanu vai lietošanu vai par tādu ārstniecības zāļu izgatavošanu vai izdošanu, kurās atrodas šīs vielas, sodāms:

ar naudas sodu: pārzinis, ķيميķis vai farmaceits — ne augstāku par pieci simti latiem, bet praktikants — ne augstāku par divi simti latiem.

225. Ja vainīgais 223. vai 224. pantā paredzētu nodarījumu atkārtojis (62. p.) vai ja no tāda nodarījuma, kaut arī tas būtu izdarīts pirmo reizi, pēc tā izdarīšanas apstākļiem varējušas celties sevišķi kaitīgas sekas, tad vainīgais sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem.

Bez tam tiesa var atņemt vainīgam tiesību nodarboties ar farmaceita praksi uz laiku no sešiem mēnešiem līdz diviem gadiem.

Ja vainīgais pārzinājis aptieku vai citu iestādi, kas ierīkota ārstniecības līdzekļu izgatavošanai, tad tiesa var atņemt viņam tiesību pārzināt šādas iestādes uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem, bet ja viņš pats turējis tādu iestādi, tad arī tiesību turēt tādu uz tikpat ilgu laiku.

226. Aptiekas vai ārstniecības līdzekļu izgatavošanai ierīkotas iestādes pārzinis, kas pielaidis izpildīt farmaceita, ķيميķa vai praktikanta pienākumus personai, kurai uz to nav tiesības, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

227. Kas glabājis pārdošanai vai pārdevis vai devis tālāk indīgas vai stipriespaيدا vielas bez pienācīgas atļaujas, vai kaut arī ar atļauju, bet pārkāpjot likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

Ja minētos apstākļos glabātas pārdošanai vai pārdotas vai dotas tālāk narkotiskas vielas, kurās satur vairāk par 0,20% morfija vai 0,10% heroīna vai kokaina, vai citas tām pielīdzināmas narkotiskas vielas, tad vainīgais sodāms: ar cietumu.

Bez tam tiesa var atņemt vainīgam tiesību pārdot minētās vielas uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem. Sal. Lik. kr. 1933. g. 192.

228. Persona, kurai pēc savas nodarbošanās atļauts turēt pie sevis vai lietot darbā indīgas vai stipriespaيدا vielas un kurai nav izpildījusi likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus par šo vielu glabāšanu vai lietošanu, sodāma:

ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

Bez tam tiesa var atņemt vainīgam tiesību turēt pie sevis vai lietot darbā minētās vielas uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 197.—205. p., kā arī Lik. kr. 1933. g. 192; Taganceva komm. 669.—676. lapp.)

1. Šos pantus, kas aptver visādus kriminālatbildības gadījumus par likuma vai saistošu noteikumu pārkāpšanu attiecībā uz ārstniecības vielu vai līdzekļu un indīgu un stipriespaida vielu izgatavošanu, glabāšanu un pārdošanu no profesionālu (221.—226. p.) un visādu citu personu (220., 227., 228. p.) puses, jaunais kodeks vispār pieņēmis atbilstošo 1903. g. Sodu lik. pantu redakcijā, pie kam visur izteiciens „komplicēti farmaceitiski preparāti“ atvietots ar formulu „ārstniecības vielas vai zāles“, izteiciens „fabrikas, laboratorijas vai ķīmiskas fabrikas sevišķas nodajas“ — ar formulu „ārstniecības līdzekļu izgatavošanai ierīkotas iestādes“ un vārds „māceklis“ — ar vārdu „praktikants“.

2. No šiem pantiem 227. pants tomēr uzskatāms kā agrāko 204. un 204¹. (1904. g. redakcijā) pantu savienojums. Vienkāršojot pēdējā formulējumu, kuŗš tagad sastāda 227. panta 2. daļu, jaunais kodeks, piemērojoties Latvijai saistošiem starptautiskiem līgumiem, pastiprinājis sodu pēc šīs 2. daļas, atmetot ar cietumu alternatīvo naudas sodu vēl arī tādēļ, ka tāda alternatīva nesaskan ar kodekā pieņemto sistēmu attiecībā uz „noziedzuma“ nesaistīšanu ar „pārkāpumu“.

Bez tam, lai novērstu tieši sastopamo izvairīšanos, it kā būtu notikusi nevis pārdošana, bet tikai bezmaksas tālākdošana, sodāmības ziņā ikviena tālākdošana pielīdzināta pārdošanai.

3. 220. p. 2. daļā un 221. p. 2. punktā, pēc attiecīgo pantu redakcijas tiešās izpratnes, vārds „pārdošanai“ jāattiecinā ne vien uz tieši priekšā stāvošo „glabājis“, bet arī uz attālāko „izgatavojis“, citiem vārdiem, izgatavošana vien, bez nolūka pārdot, nav sodāma. Turpretim 220. p. 1. daļā, kā arī 222. pantā ir citādi: te jau sodāma izgatavošana vien, neatkarīgi no nolūka.

229. Kam uz likuma vai saistoša noteikuma pamata jāpaziņo noteiktā laikā par cilvēka saslimšanu ar lipīgu slimību un kas šo pienākumu nav izpildījis, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 206., p.; Taganceva komm. 676. lapp.)

Šajā pantā paaugstināts sods līdz arestam uz laiku, ne ilgāku par 3 mēnešiem, vai naudas sodam, ne augstākam par 300 latiem.

230. Kas nelietodams vajadzīgos aizsardzības līdzekļus pielaidis citai personai venerisku slimību, sodāms:

ar cietumu.

Bet ja šāda slimība pielaista kopojojies vai piekopjot netiklību, tad vainīgais, ja par nodarīto nedraud bargāks sods, sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

231. Kas kopojojies, nelietodams pienācīgus aizsardzības līdzekļus, ja viņam vajadzējis zināt, ka viņš slimo ar venerisku slimību tās lipīgā stadijā, ja par nodarīto nedraud bargāks sods, sodāms:

ar arestu.

232. Kas nav izpildījis likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus, kuŗi izdoti netiklības kaitīgo seku novēršanai, sodāms:

ar cietumu.

233. Sieviete, kas salīgusi par zīdītāju vai uzņēmusies pienākumu apkopt bērnu un kas slēpusi vai noklusējusi darba devējam, ka viņa slimo ar lipīgu slimību, kuŗu viņa dabūjusi pirms vai pēc saligšanas, sodāma:

ar cietumu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 207¹., 528. un 208. p.; Taganceva komm. 679. un 1085. lapp.)

1. Šie panti paredz kriminālatbildību par venerisku slimību izplatīšanu. 230. pants atbilst agrākajam 207¹. pantam (1925. g. redakcijā), bet palielinot sodu pēc tā 2. daļas, kurā bez tam veneriskas slimības pieļaišana kvalificēta neviens kopojojies (kā 207¹. pantā), bet arī piekopjot jebkādu netiklību. Pie tam ar atzīmi „ja par nodarīto nedraud bargāks sods“ tiek vērsta tiesas uzmanība uz to, ka gadījumā, kad apzinīgas aplaišanas sekas būtu, piem., sakroplojums, vainīgais būtu atbildīgs jau kā par smagu miesas bojājumu (442. p.).

2. Līdzās iepriekšējam pantam, kas soda šās kategorijas tišu nodarījumu, jaunais kodekss atzīmējis 231. pantā jaunu noziedzīga nodarījuma veidu aiz neuzmanības, un proti, kopošanos bez aizsardzības līdzekļa veneriskas slimības lipīgā stadijā, kas sodāms ar arestu, ja nodarījums nav uzskatāms par vēl nopietnāku.

3. 232. pants atbilst agrākajam 528. pantam, kas pārvietots šurp no nodaļas par „Netiklību“, izņemot no tā aizrādījumu par pašas netiklības nenovēršanu, tā ka palikusi tikai tās kaitīgo seku nenovēršana, un paaugstinot sodu uz cietumu.

4. Sodš pēc 233. (agrāk 208.) panta paaugstināts uz cietumu.

234. Tirgotājs vai rūpnieks, kas izgatavojot vai glabājot pārdošanai vai pārdodot tādus priekšmetus, par kuŗu izgatavošanu, glabāšanu vai pārdošanu pastāv sevišķi likuma vai saistoša noteikuma nosacījumi tautas veselības aizsardzībai, pārkāpis šos nosacījumus, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

235. Tirgotājs vai rūpnieks, kas izgatavojot vai glabājot pārdošanai vai pārdodot ēdamvielas vai dzērienus nav ievērojis pienācīgo tīrību, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

236. Tirgotājs vai rūpnieks, kas izgatavojis vai glabājis pārdošanai vai pārdevis sabojājušās vai viltotas ēdamvielas vai dzērienus, sodāms:

ar arestu, vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ar to pašu sodu sodāms tirgotājs vai rūpnieks, kas izgatavojis vai glabājis pārdošanai vai pārdevis:

- 1) ēdamvielas vai dzērienus, kuŗu apzīmējumi vai uzraksti neatbilst to saturam;
- 2) krāsas vai esences, kuŗas lieto patērējuma priekšmetu, ēdamvielu vai dzērienu krāsošanai, kā arī visādas vielas un materiālus, kuŗus lieto piejaukšanai ēdamvielām un dzērieniem vai to viltošanai, ja attiecīga valsts iestāde minētās krāsas, esences, vielas un materiālus nav atzinusi par nekaitīgiem.

237. Tirgotājs vai rūpnieks, kas izgatavojis vai glabājis pārdošanai vai pārdevis:

- 1) veselībai kaitīgas ēdamvielas vai dzērienus;
- 2) no veselībai kaitīga materiāla izgatavotus ēdiena vai dzēriena traukus;
- 3) patērējuma vai mājturības priekšmetus, kuŗi izgatavoti tirdznieciskai apgrozībai aizliegtā veidā vai no tirdznieciskai apgrozībai aizliegta materiāla,

sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem.

Ja minētais nodarījums izdarīts aiz neuzmanības, tad vainīgais sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

238. Kas izgatavojis vai glabājis pārdošanai vai pārdevis reibinošus dzērienus ar indīgu, stipriespaيدا vai apskurbinošu vielu piemaisījumu, ja par nodarīto nedraud bargāks sods, sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem.

Ja šis noziedzīgais nodarījums izdarīts amata veidā un ja par nodarīto nedraud bargāks sods, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

Bez šajā pantā norādītiem sodiem preces atņemamas un vainīgam jāsamaksā akcīzes nodoklis pēc akcīzes nodokļu likuma nosacījumiem.

239. Ja tirgotāju vai rūpnieku notiesā par 234.—238. pantā paredzētiem noziedzīgiem nodarījumiem, spriedums izsludināms, bet ja vainīgais tos pašus noziedzīgos nodarījumus atkārtojis (62. p.), tad tiesa, bez tam, var viņam atņemt tiesību nodarboties ar attiecīga veida tirdzniecību vai rūpniecību uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem.

240. Kas izgatavojis vai glabājis, kaut arī pašu vajadzībām, reibinošus dzērienus ar indīgu, vai stipriespaيدا vai apskurbinošu veselībai kaitīgu vielu piemaisījumu, ja par nodarīto nedraud bargāks sods, sodāms:

ar cietumu.

(Sal. 1903. g. Soda lik. 209.—218¹. p.; Taganceva komm. 679.—689. lapp.)

1. Šajos pantos, kas paredzēti galvenā kārtā nodarījumiem ēdamvielu un dzērienu tirdzniecībā, izdarīti daži pārstātijumi. 234. (agrāk 210.) pants, kā vispārīgāka rakstura pants, nostādīts pirmā vietā. Tam seko, ievērojot tīrības svarīgo nozīmi ēdamvielu un dzērienu tirdzniecībā, 235. (agrāk 209.) pants.

2. Speciālais 236. (agrāk 210¹.) pants paredzēts t. s. ēdamvielu un dzērienu viltošanai, kurai pielīdzināta sabojājušos ēdamvielu un dzērienu pārdošana vai glabāšana pārdošanai. Šeit jaunais kodeks pievienojis: a) ēdamvielu un dzērienu apzīmēšanu ar uzrakstiem, kuri neatbilst to saturam, un b) no agrākā 211. panta pārņemto tādu krāsu, esenču vai citu vielu izgatavošanu vai glabāšanu pārdošanai vai pārdošanu, kuras lieto patērējuma priekšmetu krāsošanai vai piejaukšanai ēdamvielām un dzērieniem vai to viltošanai, ciktāl attiecīga valsts iestāde minētās krāsas, esences vai citas vielas nav atzinusi par nekaitīgām. Jāņem vērā, ka, atšķirībā no agrākā 211. p. 4. punkta 1928. g. redakcijas, šeit lietota 1932. g. redakcijā pieņemtā negatīvā formula „nav atzinusi par nekaitīgām” agrākās pozitīvās formulas „par kaitīgām atzītas” vietā, kas ievērojami aprobežo tādu krāsu u. t. t. atļautās fabrikācijas un tirdzniecības plašumu. Šā grozījuma iemesls ir tas, ka Veselības departaments gan var izdot sarakstu par tām krāsām, esencēm, vielām un materiāliem, kas atzīstami par nekaitīgiem, bet nevar, protams, uzskaitīt visas tās krāsas, esences u. t. t., kas jāuzskata par kaitīgām.

Vajadzību pēc sevišķiem noteikumiem par tādu viltošanu radījušas grūtības, kādas sastopamas praksē, ierindojojt šo viltošanu parastā krāpšanā, kurā gan ietilptu patī viltoto ēdamvielu u. t. t. pārdošana, bet ne izgatavošana un glabāšana pārdošanai, ko varētu uzskatīt tikai par sagatavošanos uz krāpšanu, kurā pēc kodeka nav sodāma.

3. Daudz bargāki sodāma pēc 237. panta pašu veselībai kaitīgo ēdamvielu un dzērienu izgatavošana, glabāšana pārdošanai un pārdošana, kaut arī ne tik bargi kā pēc agrākā 211. panta. Ēdamvielām pielīdzināti ēdiena vai dzēriena trauki, kas izgatavoti no veselībai kaitīga materiāla, un vispār patērējuma un mājturības priekšmeti, kuri izgatavoti no aizliegta materiāla vai aizliegtā veidā. Pēdējais attiecas kā uz attiecīgo priekšmetu īpašībām, tā arī uz to ārējo veidu, pie kam par šādiem priekšmetiem var uzskatīt drānas, tapētes, papīru, svecas, spēļu lietas u. t. t.

4. Speciālie 238. un 240. (agrāk 211¹. un 218¹.) pantu runā par indīgu, stipriespaيدا un apskurbinošu vielu piemaisījumiem pie spirituoziem dzērieniem. Starpība starp abiem pantiem pastāv iekš tam, ka pirmais attiecas uz spirituozu dzērienu izgatavošanu un glabāšanu pārdošanai un pārdošanu, bet otrais — uz šo dzērienu izgatavošanu un glabāšanu bez nolūka tos pārdot, kaut arī tie būtu paredzēti tikai pašu vajadzībām.

5. 238. panta pēdējā daļā ir runa par preču, bet ne vienīgi izgatavoto dzērienu atņemšanu, jo jāatņem nevien dzērieni, bet arī piejaukumu sastāvdaļas, kā opijs u. c.

6. 238. pantā paredzētā sankcija tika atzīta par tik augstu, ka likās pietiekoši vienīgi minēt par akcīzes nodokli pēc Akcīzes nolikuma noteikumiem, nemaz nerunājot par kādām papildu piedziņām, it īpaši tādēj, ka 238. pants nebalstās uz finansiāliem, bet gan tīri krimināliem apsvērumiem.

7. 239. (agrāk 218.) panta noteikums par saistošu sprieduma izsludināšanu pat pirmoreiz notiesājot, kuŗš atšķiras no kodekā vispār pieņemtā noteikuma piešķirt tiesai tiesību izsludināt spriedumu (sal. piem. 381. p.), izskaidrojams ar nopietnību, kādu likumdevējs saskatījis šādas šķiras nodarījumos.

8. Kā jau teikts augstāk pie 220. p. 2. d. un turpm. p., vārds „pārdošanai“ attiecas kā uz glabāšanu, tā arī uz izgatavošanu.

9. Agrākie 1903. g. 212.—217. p. atcelti ar 1928. g. likumu (Lik. kr. 117, III) kā lieki, pie kam it īpaši tika ņemts vērā, ka 1903. g. Sodu lik. 214. pants paredzēja dažāda veida pārkāpumus par margarīna un citu mākslīgu tauku vielu izgatavošanu, glabāšanu un pārdošanu. Šā panta sastādīšanas laikā pastāvēja uzskats par šāda veida tauku vielu absolūtu nevēlamību tirdzniecībā aiz tā iemesla, ka tās kaitīgas veselībai, un valdība centās pēc iespējas samazināt vai pat pavisam izņemt no lietošanas dažāda veida ēdamvielu surrogātus. Tagad ekonomiskās dzīves apstākļi ir tādi, ka surrogāti, kā piem. margarīns, ir tieši vajadzīgi un dažreiz pat nepieciešami dzīves vajadzību apmierināšanai, un to pārdošanu nevar ierobežot. Viss jautājums tikai pastāv iekš tam, lai tirgotāji nepiejauktu mākslīgam sviestam isto, vai nepārdotu pirmo otra vietā.

241. Kas bojājis dzeramo vai dzirdināmo ūdeni ar tādām līdzekļiem, kuŗi padara ūdeni dzeršanai vai dzirdināšanai par nederīgu, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi, vai ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

Ja tāda bojājuma dēļ ūdens kļuvis cilvēku veselībai kaitīgs, tad vainīgais sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 220. p.; Taganceva komm. 689. lapp.)

Šo pantu jaunais kodeks pārņēmis bez kazuistiskā ūdens bojāšanas veidu uzskaitījuma. Kas attiecas uz ūdens pielūzņošanu, to nebojājot, tad tāda paredzēta 522. pantā.

242. Kas:

- 1) nav izpildījis likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus par miroņu apbedīšanu, sadedzināšanu, izrakšanu no kapa, atvešanu no ārzemēm vai pārvadāšanu;
- 2) noslēpis mironi bez apbedīšanas;
- 3) nav izpildījis likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus par pastāvošo kapsētu vai krematoriju ierīkošanu vai apsargāšanu vai par pamesto kapsētu apsargāšanu,

sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi, vai ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 221. p.; Taganceva komm. 690. un 691. p.)

Jaunā kodeka 242. pantā apvienots ar agrāko 1903. g. Sodu lik. 221. pantu agrākais 171. pants. Pie tam agrākā 221. p. 1. punkts izmests kā tāds, kuŗu aptver 2. (tagad 1.) vispārīgāka rakstura punkts. Bez tam jaunajā 242. pantā uzņemta arī atbilstošā atsauce uz noteikumiem par miroņu sadedzināšanu un krematoriju ierīkošanu (sal. Lik. kr. 1927. g. 205).

ČETRPADSMITĀ NODAĻA.

Sabiedriskās drošības aizsardzības noteikumu pārkāpšana.

243. Kas piedalījies bandā, kuŗa sastādījusies:

- 1) lai taisītu pakaļ, pārtaisītu vai dotu tālāk pakaļtaisītu vai pārtaisītu naudu, zīmes vai papīrus, kas minēti 403. un 404. pantā, vai dokumentus;
- 2) lai bojātu svešu mantu 534. pantā (1.—3. punktā) norādītos gadījumos;
- 3) lai zagtu, laupītu, izspiestu vai krāptu;
- 4) lai iegūtu, pieņemtu glabāšanā, slēptu, iekļātu vai dotu tālāk svešu mantu, kas iegūta apzināti ar smagu noziegumu vai noziegumu;
- 5) lai ievestu kontrabandu;
- 6) lai izdarītu smagus noziegumus ar ieroču, spridzināmu vielu, spridzekļu vai citu vispār bīstamu līdzekļu palīdzību,

ja vainīgam par bandas izdarīto noziedzīgo nodarījumu nedraud bargāks sods, sodāms:

ar pārmācības namu.

Ar to pašu sodu sodāms, kas devis pajumti apzināti tādas bandas dalībniekam vai piegādājis līdzekļus noziedzīgu nodarījumu izdarīšanai.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 279. p.; Taganceva komm. 735. un 736. lapp.)

1. XIV nodaļa pēc sava novietojuma kodeka sistēmā un pēc sava satura, izņemot tikai divus pantus (256. un 257.), attiecas uz nodarījumiem, kas skar galvenā kārtā nevis personisko, bet sabiedrisko drošību. Tamdēļ jaunajā kodekā no tās virsraksta izmesta atsauce uz „personisko drošību“.

2. Sakarā ar to nodaļas pašā sākumā pārcelts šurp no nodaļas par „Sabiedriskā miera aizsardzību“ agrākais 279. (tagad 243.) pants par piederību pie tajā uzskaitīto veidu bandām, kā arī par pajumtes vai līdzekļu došanu tām noziedzīgu nodarījumu izdarīšanai. Pie agrākā 279. panta uzskaitītiem bandu veidiem tagadējais 243. pants pievienojis arī bandas, kas sastādījušās vispār smagu noziegumu izdarīšanai ar spridzināmu vielu palīdzību; tas izrādījās vajadzīgs sakarā ar agrākā 126. panta izmešanu. Par „bandas“ atšķirību no „noziedzīgas apvienības“ skat. paskaidrojumus pie 50. un 71. p.

244. Kas darbojoties valsts iestādē, uz dzelzceļa, vai publiskā ūdensvada, apgaismošanas vai enerģijas iedalīšanas uzņēmumā, pēc vienošanās ar citiem, atstājis vai aizturējis darbu ar nolūku pārtraukt tādas iestādes vai uzņēmuma darbību, ciktāl tie apkalpo valsts vai sabiedriskās dzīves svarīgas un nepieciešamas vajadzības, sodāms:

ar cietumu.

Ar to pašu sodu sodāms, kas darbojoties kādā iestādē vai uzņēmumā bojājis vai aizvācis šās iestādes vai uzņēmuma mantu ar nolūku pārtraukt viņu darbību, ja par nodarīto nedraud bargāks sods.

Ja vainīgais šā panta pirmā daļā paredzētā nodarījumā uz attiecīgas varas vai uzņēmuma pārziņa prasījumu uzsācis strādāt, tad viņš no soda par piedalīšanos šajā nodarījumā atsvabināms.

245. Kas pamudinājis izdarīt kādu no iepriekšējā (244.) pantā paredzētiem nodarījumiem, sodāms:

ja šis nodarījums izdarīts — ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem,

bet ja nav izdarīts — ar cietumu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 367. un 368. p.; Taganceva komm. 811.—813. lapp.)

1. Otrā vietā jaunais kodekss nostādījis ievērojami grozītā veidā no nodajas par „algotu darba spēku“ pārņemtos 367. un 368. p., kuriem atbilst tagadējie 244. un 245. p. par sodāmiem streikiem. 1903. g. Sodū likumi, ignorējot darba devēja un strādnieka savstarpējo attiecību sociālo nozīmi, raudzījās uz tām vienīgi no personiskā darba līguma civiltiesiskā rakstura viedokļa. Sakarā ar to jaunā kodeka neatdarinātais 1903. g. Sodū likumu 369. pants sodīja pat kriminālkārtībā katru fabrikas strādnieka patvaļīgu atteikšanos no darba pirms līguma termiņa noteicējuma vai, ja tāda termiņa nebija, bez uzteikuma 2 nedēļas iepriekš. Šis viedoklis nav saskaņojams ar Latvijas valsts iekārtu, kuŗas noteikumu (Lik. kr. 1920. g. 183) 9. pantā līdz ar citām pilsoņu brīvībām deklarēta arī streika brīvība.

2. Tas tomēr neizslēdz vajadzību aizsargāt sabiedrību no briesmām, kas saistītas ar dažiem streiku veidiem, kā arī ar dažiem to izvešanas līdzekļiem. Šādā virzienā ir sastādīti tagadējie 244. un 245. p. Līdz ar to, kā redzams tālāk (473. p.), vispārīgai streiku brīvībai stādīts pretim „darba brīvības“ princips, t. i. strādātgrībētāju aizsardzība pret piespiešanu piedalīties streikā.

3. 244. pants aprobežo darbinieku (bet ne vienīgi strādnieku) streiku sodāmību ar tiem gadījumiem, kad viņi, vienojoties ar citiem, atstāj vai aiztur (pasīvā sabotāža) darbu valsts iestādēs, uz dzelzceļa, vai publiskā ūdensvada, apgaismošanas vai enerģijas iedalīšanas uzņēmumā. Pie tam uzstādīti divi tālāki aprobežojuma nosacījumi: a) kopīgās darbu izbeigšanas vai aizturēšanas nolūkam jābūt pārtraukt minēto iestāžu darbību, un b) minētām iestādēm jāapkalpo valsts vai sabiedriskās dzīves svarīgas un nepieciešamas vajadzības. No tam izriet, ka 244. pantam pakļauti „dienestpersonu“ streiki, kā arī t. s. „ģenerālstreiki“.

4. 244. pantā norādīts sabotāžas rezultāts, izteicot to ar terminu „darba aizturēšana“. Tādas sabotāžas veidi var būt dažādi un tie izpaužas tišā dienesta pienākumu neizpildīšanā, to tišā nolaidīgā izpildīšanā vai tās iestādes un uzņēmuma darbības tišā sarežģīšanā, kuŗā vainīgais kalpo, u. t. t., ar vārdu sakot, jēbkuŗā aktīvā un pasīvā pretdarbībā iestādes vai uzņēmuma darbībai (italiešu streiks).

5. Streikam darba aizturēšanas ceļā pielīdzināta attiecīgās iestādes vai uzņēmuma mantas bojāšana vai aizvākšana ar augstāk norādīto nolūku (aktīva sabotāža), kas sodāma arī tad, ja tā notikusi vienpersonīgas rīcības veidā, bez vienošanās ar citiem.

6. 244. panta 3. daļā atstāta atzīme, ka vienkārši streikotāji un pasīvi sabotētāji, kas uz darbu vadītāja prasījumu labprātīgi uzsākuši strādāt, nav sodāmi. Šās atzīmes atstāšanai par iemeslu bija tas apsvērums, ka streiku lietās no kriminālpolitikas viedokļa ir ļoti svarīgi drīzāk tos likvidēt un saukt pie atbildības galvenā kārtā aģitātorus; tādēļ arī vienkāršie streika dalībnieki atsvabināti no soda, kad tie stājas darbā uz attiecīgu prasījumu, protams, nesot atbildību par mantas bojāšanu, ja tāda notikusi.

7. 245. pants par pamudināšanu uz streiku, atšķirībā no agrākā 368. panta, izšķir soda smagumu nevis atkarībā no tam, vai pamudinātājs pieder pie strādnieku skaita vai ne, bet tikai atkarībā no tam, vai pats streiks noticis vai ne.

Attiecībā uz 244. p. sal. arī Latv. Sodū lik. proj. 1928. g. II izlaid. ar P. Jakobi koment. 134.—146. lapp.

246. Kas:

- 1) pamudinājis izdarīt smagu noziegumu vai piedalīties tā izdarīšanā;
- 2) izteicis piekrišanu izdarīt smagu noziegumu vai piedalīties tā izdarīšanā;
- 3) piedāvājis savus pakalpojumus smaga nozieguma izdarīšanai;
- 4) pieņēmis piedāvājumu izdarīt smagu noziegumu,

ja nodarījums, uz kuŗu persona tikusi pamudināta vai kuŗa izdarīšanai tikuši piedāvāti pakalpojumi, nav novests līdz mēģinājumam un ja viņam par nodarīto nedraud sevišķs likumā paredzēts sods, sodāms:

ar cietumu.

1. Šis pants aizpilda ievērojamo robu līdz šim pastāvējušos sodū likumos, ievēdot, neatkarīgi no speciāliem gadījumiem (sk. piem. 245. p. 2. pk.), vispārīgu sodāmību ar cietumu: a) par pamudināšanu izdarīt smagu noziegumu, b) par gatavības izteikšanu to izdarīt, c) par savu pakalpojumu piedāvāšanu to izdarīt un d) par tāda piedāvājuma pieņemšanu, — kaut arī pats nodarījums nebūtu novests līdz mēģinājuma stadijai.

2. Tādu noteikumu vajadzību pierāda briesmas, kādas draud sabiedrībai un atsevišķiem individiem no pamudināšanas u. t. l. darbības, kad tā attiecas uz tik nopietnu apdraudējumu, kāds ir smags noziegums. Prakse ir pierādījusi, ka piemērot tādiem nodarījumiem kādu citu no pastāvošiem pantiem nav iespējams.

3. Šim pantam par prototipu noderēja vācu „Strafgesetzbuch“ § 49a („Duchesne-Paragraph). Tas ar nolūku runā tikai par „izdarišanu“ un 1. un 2. punktā arī par „piedalīšanos izdarīšanā“, bet ne par „līdzdalību“. Pie tam atzīts par lieku runāt par pamudinājuma vai piedāvājuma u. t. t. nopietnību, jo tā pati par sevi saprotama.

4. Jāievēro, ka jaunajā kodekā sistēmatiski šķiroti gadījumi, kad otras personas ietekmēšana novedusi noziedzīgā nodarījuma realizēšanu kaut līdz „mēģinājuma“ stadijai, kādā gadījumā lietots termins „uzkūdit“, un kad ietekmēšana līdz tādām rezultātiem nav novedusi, kādā gadījumā lietots termins „pamudināt“. Trešais termins „musināt“ lietots tajos gadījumos, kad ir runa par uzaicinājumu, kas vērstis ne uz noteiktu personu, bet uz nenoteikta skaita personām.

Dažās vietās (175., 176., 367. u. c. p.) lietotais termins „piedabūt“ nozīmē ietekmēšanu arī neatkarīgi no tam, vai rezultāts sasniegts vai ne. Termins „norunāšanās“ (367. p.) atbilst jēdzienam „vienošanās“ 244. un 258. pantā.

247. Kas izgatavojis, ieguvis, glabājis vai devis tālāk šaujamo vai spridzināmu vielu vai spridzekli, vai kaujas ieroci tādos apstākļos, kuji pierāda, ka šī viela, spridzeklis vai kaujas ierocis nodomāti, vainīgam to zinot, smaga nozieguma izdarīšanai, sodāms:

ar pārmācības namu.

248. Kas:

- 1) izgatavojis, bez pienācīgas atļaujas, šaujamo vai spridzināmu vielu, spridzekli vai tā daļu;
- 2) izgatavojis ieroci, kādu privātpersonām aizliegts izgatavot, sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne mazāku par sešiem mēnešiem.

Izgatavotās vielas, spridzekļi, ieroci un to daļas, kā arī darba rīki un materiāli atņemami.

249. Kas:

- 1) glabājis šaujamo vai spridzināmu vielu vai spridzekli bez pienācīgas atļaujas, vai ārpus to glabāšanai ierīkotas noliktavas, vai lielākā daudzumā nekā atļauts;
- 2) tirgojies ar šaujamām vai spridzināmām vielām vai spridzekļiem bez pienācīgas atļaujas;
- 3) ieguvis šaujamās vai spridzināmas vielas vai spridzekli bez pienācīgas atļaujas;
- 4) pārdevis vai kā citādi devis tālāk šaujamo vai spridzināmu vielu vai spridzekli personai, kuļai nav atļaujas to iegūšanai, sodāms:

ar cietumu.

Bez tam, ja šos noziedzīgos nodarījumus izdarījis tirgotājs, tiesa var atņemt viņam tiesību tirgoties ar šaujamām vai spridzināmām vielām vai spridzekļiem vai turēt to noliktavu uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem vai uz visiem laikiem.

Nelikumīgi glabātie vai iegūtie šaujamās vai spridzināmas vielas vai spridzekļi atņemami.

Ar to pašu sodu sodāms šaujamo vai spridzināmo vielu vai spridzekļu noliktavas turētājs, ja noliktavā atrod šo priekšmetu iztrūkumu, salīdzinot ar auklotās grāmatās norādīto daudzumu.

250. Kas nav izpildījis likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus par fabriku vai iestāžu ierīkošanu šaujamo vai spridzināmu vielu vai spridzekļu vai to daļu izgatavošanai, vai par darbu izdarīšanas kārtību tajās, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simtiem latiem.

Ja vainīgā pielaistā minēto nosacījumu neizpildīšana draudējusi ar sprādziena briesmām, tad viņš sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

Šajā pēdējā gadījumā tiesa var atņemt vainīgam tiesību turēt tādu iestādi uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem.

251. Kas nav izpildījis likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus par šaujamo, spridzināmu vai ātraizdegošos vielu vai spridzekļu vai apgaismošanas minerāleļļu noliktavu iekārtošanu vai uzturēšanu, vai par šaujamo, spridzināmo vai ātraizdegošos vielu, vai spridzekļu, vai apgaismošanas minerāleļļu glabāšanu, pārvadāšanu, izdošanu, pārdošanu, iegūšanu vai lietošanu, vai par acetilēna lietošanu, vai arī par kalcija-karbīda glabāšanu un pārdošanu, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ja vainīgā pielaistā minēto nosacījumu neizpildīšana draudējusi ar sprādziena briesmām, tad viņš sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

Ar šā panta pirmā daļā norādīto sodu sodāms, kas, lai gan nav pārkāpis noteiktos nosacījumus, bet tik neuzmanīgi rīkojies ar šaujāmām, spridzināmām vai ātraizdegošām vielām, vai spridzekļiem, vai apgaismošanas minerāleļļām, ka no tam draudējušas sprādziena briesmas.

Ja šaujamo, spridzināmo vai ātraizdegošos vielu, vai spridzekļu, vai apgaismošanas minerāleļļu noliktavas turētājs atkārtojis (62. p.) šā panta otrā daļā paredzētos noziedzīgos nodarījumus, tad tiesa var vainīgam atņemt tiesību turēt minēto vielu, spridzekļu vai apgaismošanas minerāleļļu noliktavu uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem vai uz visiem laikiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 222.—228. un 235. p., kā arī 236. p. 3. pk. un 237. p.; Taganceva komm. 691.—695. un 699. lapp.)

1. Šo pantu objekts ir briesmas, kādas draud no noteikumu neievērošanas, kuŗi paredzēti attiecībā uz spridzināmo, šaujamo, ātraizdegošos u. t. l. vielu un ieroču izgatavošanu, glabāšanu, pārdošanu un iegūšanu.

2. Vispārīgi minētie panti atdarināti to agrākā redakcijā. Svarīgākajam 247. (agrāk 222.) pantam tomēr pievienoti arī „kaujas ieroči“.

3. Tālāk 248. (agrāk 223.) pantā izmests norādījums uz atbilstošu fabriku patvaļīgu ierīkošanu, kā acimredzot lieks, runājot par „neatļautu izgatavošanu“, kā arī pastāvēt 250. un 251. panta noteikumiem.

4. 249. pantā savienoti agrākie 225. un 226. p., pie kam arī izmests, kā lieks, norādījums uz attiecīgo noliktavu patvaļīgu „ierīkošanu“.

5. 250. pants, salīdzinot ar agrāko 224. p., drusku vienkāršots tajā ziņā, ka atmesta agrākā 1. daļa, kas acimredzot ietverta tā paša panta 2. daļa.

6. 251. pants, apvienojot agrākos 227., 228., 235., 236. p. 3. pk. un 237. p., soda: a) ikvienu citu, izņemot iepriekšējos pantos speciāli paredzētu, noteikumu pārkāpšanu par attiecīgo vielu u. t. t. noliktavu ierīkošanu, glabāšanu, pārvadāšanu, izdošanu, pārdošanu, iegūšanu un lietošanu, un b) neuzmanīgu rīkošanos ar tām (251. p. 3. pk.).

252. Kas:

- 1) glabājis vai nēsājis bez pienācīgas atļaujas ieroci;
- 2) glabājis vai nēsājis ieroci tādā vietā, kur tādu ieroci glabāt vai nēsāt aizliegts ar likumu vai saistošu noteikumu;
- 3) šāvis ar šaujamo vai citu kādu bīstamu ieroci tādā vietā, kur šaušana aizliegta ar likumu vai saistošu noteikumu;

- 4) nav ievērojis pienācīgu uzmanību: rikojoties ar pielādētu šaujamo vai citu kādu bīstamu ieroci; izstādot, izkaļot, sviežot, kraujot vai pārvadājot cietus priekšmetus; izlejot šķidrumus; pārvadājot ļaudis; turot apzināti bīstamu kustoni vai zvēru;
- 5) nav nostādījis brīdinājuma zīmi vai aizsargu ietaisi pie celtnes vai citiem darbiem vai vispār vietās, kur tāda zīme vai ietaise sabiedriskai drošībai nepieciešama,

sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi, vai ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 230. un 232. p.; Taganceva komm. 695.—697. lapp.)

1. Līdzīgi iepriekšējā panta pēdējai daļai, 252. pants, kas apvieno agrākos 230. un 232. p., aptver neuzmanības gadījumus, un proti: a) neuzmanīgu rīkošanos ar visādiem šaujamiem un citiem bīstamiem ieročiem, b) vispār uzmanības neievērošanu izstādot, izkaļot, sviežot, kraujot vai pārvadājot priekšmetus, izlejot šķidrumus, pārvadājot ļaudis (nevis tikai „pa ūdeni“, kā sacīts agrākā 230. p.) vai turot bīstamu kustoni vai zvēru (sal. agr. 232. p.), kā arī c) brīdinājuma zīmes nenostādīšanu, kur to prasa sabiedriskā (bet ne „personiskā“, kā sacīts agrākajā 230. p.) drošība.

2. 252. p. 1. punktā paredzēta neuzmanībai tuvā ieroča (nevis „aizliegta ieroča“, kā sacīts agrākā 230. p.) glabāšana un nēsāšana bez pienācīgas atļaujas.

3. No 5. punkta izmesti vārdi „ap bedri, aku“, jo sakarā ar izteicienu „vai vispār vietās, kur tāda zīme vai ietaise sabiedriskai drošībai nepieciešama“ — tie ir lieki.

4. Sodāmība pēc jaunā kodeka drusku paaugstināta.

253. Kas nav izpildījis likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus:

- 1) par uzmanības ievērošanu rikojoties ar uguni;
- 2) par palīdzību ugunsgrēku dzēšanā;
- 3) par smēķēšanu, ja no tās draudējušas ugunsgrēka vai sprādziena briesmas,

sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi, vai ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

254. Kas nav izpildījis likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus par tvaika katlu lietošanu, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

255. Kas:

- 1) nolaidīgi vai ārpus pienācīgā kārtībā atļautas sacīkstes pārmērīgi ātri braucis;
- 2) uzdevis zirga vai paškustīgas mašīnas vadīšanu apzināti uz to nespējīgai vai piedzērušai personai,

sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 236., 238., kā arī 229. un 231. p.; Taganceva komm. 698. un 699. lapp.)

1. Apvienojot agrākos 236. un 238. p., tagadējais 253. p. ievērojami pavienkāršojis attiecīgos noteikumus, paaugstinot sodāmību par attiecīgiem nodarījumiem. Daļa, kas aptver ātraizdegošas vielas, izmesta un ievietota tagadējā 251. pantā.

2. Kas attiecas uz smēķēšanu aizliegtā vietā, izņemot gadījumus, kad tā saistīta ar ugunsgrēka vai sprādziena briesmām, tad jaunais kodeks nav uzskatījis par vajadzīgu minēt par to nodaļā, kas runā par sabiedrisko drošību. Bet ja tāda smēķēšana aizliegta ar saistošu noteikumu, tad tā gan pēc nozīmes, gan pēc sodāmības būs pakļaujama 156. pantam.

3. 254. (agrāk 229.) pants uzņemts bez jebkādiem grozījumiem.

4. 255. (agrāk 231.) pants mazliet grozīts tikai redakcionālā ziņā. Tā 1. punkts attiecas uz visiem braucamiem līdzekļiem. Atzīme par braukšanu ārpus pienācīgi atļautas sacīkstes dara neiespējamu uzlikt pēc 255. panta atbildību par ātru braukšanu sacīkstē.

5. Atzīmēt sevišķi par to, ka nav jāsoda par ātru braukšanu ugunsgrēka komanda, ātrās palīdzības auto u. t. l., atzīts par nevajadzīgu, ņemot vērā 42. (agrāk 44.) panta noteikumu, kas aptver atļautas sveša labuma aizskaršanas gadījumus uz sevišķu likumā piešķirtu tiesību pamata.

(Sal. arī 45. p. par nepieciešamības stāvokli.)

256. Kas tiši rīdījis suni vai citu kustomi uz cilvēku, sodāms: ar arestu.

257. Pārdevējs iestādē, kur tirgojas ar reibinošiem dzērieniem dzeršanai uz vietas, kas nav spēris soļus, lai pasargātu viņa iestādē esošo vai no tās izejošo piedzērušos, kuŗu bez acimredzamām briesmām nevar pamest savā vajā, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par divām nedēļām, vai ar naudas sodu, ne augstāku par piecdesmit latiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 233. un 234. p.; Taganceva komm. 696.—698. lapp.)

1. Starp šās nodaļas pārējiem noteikumiem atsevišķi stāvošos 255. un 256. (agrāk 233. un 234.) pantus, kuŗi attiecas uz cilvēka individuālu nostādīšanu un atstāšanu briesmās, jaunais kodeks pārņēmis bez pārgrozījumiem (sal. arī 458 un turpm. p.).

2. Agrākais 239. p. jaunā kodekā nav uzņemts ievērojot 156. pantu, kas tā tad attiecīgos gadījumos arī jāpiemēro.

PIECPADSMITĀ NODAĻA.

Sabiedriskās labklājības aizsardzības noteikumu pārkāpšana.

258. Tirgotājs vai rūpnieks, kā arī uzņēmuma vai iestādes pārzinis, kas pārmērīgi sacēlis nepieciešamas vajadzības priekšmetu cenas, ja viņš izmantojis vietējo iedzīvotāju galīgi spaidīgos apstākļus, kuŗi radušies aiz šo priekšmetu trūkuma, vai mākslīgi radījis tādu trūkumu noslēpjot, iznīcinot vai sabojājot tādus priekšmetus vai pārtraucot to pārdošanu bez ievērojama iemesla, vai vienojoties ar citiem tirgotājiem vai rūpniekiem, vai arī ar cita negodīga paņēmiena palīdzību, sodāms:

ar pārmācības namu vai ar cietumu un, bez tam, ar naudas sodu, ne augstāku par desmit tūkstoši latiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 242. p.; Taganceva komm. 702.—706. lapp.)

1. Tā saucamās „negodīgās spekulācijas“ jeb, kā to noteiktāki nosauc, „sociālās augļošanas“ pieaugošā nozīme saimnieciskā dzīvē pamudināja jauno kodeku pārvietot 1903. g. Sodu lik. 242. pantu, ievērojami pārtaisītā veidā, kā tagadējo 258. pantu, šās „tautas labklājības“ kriminālai aizsardzībai veltītās nodaļas pirmajā vietā. Pie tam jaunais kodeks ieņēma tādu stāvokli, ka attiecīgā nodarījuma pamatā atrodas, tāpat kā parastai augļošanai, spaidīgo apstākļu (šajā gadījumā vispārējo) izmantošana un ka nodarījuma sodāmība prasa šādus nosacījumus: a) nodarījuma objektam jābūt t. s. „nepieciešamās vajadzības“ priekšmetiem, b) to trūkumam jābūt „galīgi spaidīgam“, vienalga, vai tāds trūkums radies dabiski, vai radīts ar mākslīgām machinācijām, c) nodarījuma sekām jābūt kaitējuma briesmām no „pārmērīgas“ (apsverot visus lietas apstākļus) cenu sacelšanas, un d) jākonstatē mantkārīgs nolūks, kuŗš pats par sevi saprotams, kad subjekts ir rūpnieks vai tirgotājs.

2. Mākslīgi radīt „galīgi spaidīgos apstākļus“ ar pārmērīgu cenu sacelšanu var arī tādā kārtā, ka rūpnieki un tirgotāji apvienojas t. s. sindikātos u. t. l., kādā gadījumā viņu darbībai, pastāvot augšā norādītiem nosacījumiem, var piemērot 258. pantu.

3. Cenu „pārmērība“ tiesai jānoteic nevien apsverot t. s. „tirgus cenas“, kuŗas it īpaši var mākslīgi radīt ar negodīgām machinācijām, bet ņemot vērā visu to apstākļu kopību, no kuŗiem iespējams spriest par attiecīgās personas darbības godīgumu un cenu pacelšanas pielaižamību attiecīgā gadījumā.

4. Apzīmējums „nepieciešamas vajadzības priekšmeti“ aptver plašu apjomu priekšmetu, un proti, visu to, kas cilvēkam nepieciešams katru dienu, piem., pārtikas priekšmetus, malku, sērkokciņus un tamlīdzīgas ikdienas lietojamas lietas, bet nekādā ziņā greznuma priekšmetus.

5. Jaunais kodeks paaugstinājis sodāmību pēc 258. panta, pievienojot bez tam brīvības atņemšanai naudas sodu līdz 10.000 latiem, lai ar materiālu zaudējumu draudiem pastiprinātu cīņu pret mantkārijiem motīviem.

Sal. arī Latv. Sodū lik. proj. 1928. g. II izlaid. ar P. Jakobi koment. 159.—168. lapp.

259. Kas nav izpildījis likumā vai saistošā noteikumā noteikto pienākumu paziņot laikā par mājkustoņu saslimšanas gadījumiem ar lipīgu slimību vai sērgu, par lauksaimniecības augu vai augļu vai koku stādu lipīgu slimību gadījumiem vai par kukaiņu vai kustoņu parādīšanos, kuŗi kaitīgi lauksaimniecības augiem vai augļu vai koku stādījumiem, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi, vai ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

260. Kas nav izpildījis likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus par drošības līdzekļu ievērošanu:

1) pret mājkustoņu, zivju, vēžu, lauksaimniecības augu, vai augļu vai koku stādījumu lipīgām slimībām;

2) pret kukaiņu vai kustoņu izplatīšanos, kuŗi kaitīgi lauksaimniecības augiem vai augļu vai koku stādījumiem, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par diviem mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par divi simti latiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 243.—245. p.; Taganceva komm. 706. un 707. lapp.)

1. Pie tautas mantas, kuŗai vajadzīga sevišķa aizsardzība, pieder: a) mājkustoņi, b) medijuma un zvejas dzīvnieki un c) koki un citi augi. Neskarot noziedzīgus nodarījumus, kas izpaužas privātu materiālu interešu traucējumos attiecībā uz personām, kuŗas ir šo objektu īpašnieki vai kuŗām vienīgām ir kādas citas tiesības uz tiem — kādi nodarījumi ierindoti nodalēs par privātas mantas kriminālu aizsardzību — šī nodaļa, kas vērsta pret sabiedriskā aploka apdraudējumiem, paredz: a) minēto objektu lietošanas kārtības noteikumu neievērošanu, b) to postošu izlietošanu jeb izlaupišanu un c) to nostādīšanu vai atstāšanu briesmās, kas apdraud tautas labklājību.

2. 259. pants apvieno agrākos 243. un 244. p. attiecībā uz nepaziņošanu par mājkustoņu vai augu lipīgām slimībām vai par pēdējiem kaitīgu kukaiņu parādīšanos, noteicot visiem šiem gadījumiem augstāku, t. i. agrākā 243. pantā paredzēto sodu.

3. 260. (agrāk 245.) pants par noteikumu neizpildīšanu attiecībā uz drošības līdzekļiem pret augstāk norādītām lipīgām slimībām un kukaiņiem papildināts tikai ar norādījumu 1. punktā arī uz zivīm un vēžiem.

4. 1903. g. Sodū lik. 240. un 241. p. izmesti, tādēļ ka Latvijas apstākļos tie nav piemērojami.

261. Tirgotājs vai rūpnieks, kas izgatavojot vai glabājot pārdošanai vai pārdodot tādus lopbarības līdzekļus, par kuŗu izgatavošanu, glabāšanu vai pārdošanu pastāv sevišķi likuma vai saistoša noteikuma nosacījumi, pārkāpis šos nosacījumus, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par diviem mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par divi simti latiem.

Ja izgatavoti vai glabāti pārdošanai vai pārdoti sabojājušies vai viltoti lopbarības līdzekļi, vainīgais sodāms:

ar arestu, vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Bet ja viltotā vai sabojājušies lopbarība ir indīga vai kaitīga dzīvnieku veselībai, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu.

Bez tam spriedums izsludināms, bet ja vainīgais šajā pantā minētos noziedzīgos nodarījumus atkārtojis (62. p.), tiesa var viņam atņemt tiesību nodarboties ar attiecīga veida tirdzniecību vai rūpniecību uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem.

(Sal. 1903. g. Soda lik. 245¹. pēc 1929. g. 13. apr. lik. — Lik. kr. 73.)

1. Ar 1929. g. likumu ievestā agrākā 245¹. panta nolūks bija pastiprināt sodu par lopbarības viltošanu. Jaunais kodeks soda paaugstināšanas ziņā gājis vēl tālāk, sastādot visu tagadējo 261. pantu pēc to pantu parauga, kuji kriminālceļā aizsargā cilvēku ēdamvielu un dzērienu labumu (sal. 234.—238. p.), bet ar to ierobežojumu, ka runa ir tikai par tādu lopbarību, par kuju pastāv sevišķi noteikumi.

2. Izgatavošana, pārkāpjot sevišķus noteikumus, sodāma tikai tad, kad lopbarība paredzēta pārdošanai, tāpat kā glabāšana šim nolūkam un pati pārdošana. Sods paaugstināts, kad runa ir par sabojājušos vai viltotu lopbarību. Tas sasniedz cietumu, kad lopbarība ir indīga vai kaitīga dzīvnieku veselībai.

262. Kas zvejojis vai ķēris zivis, vēžus vai citus ūdens dzīvniekus aizliegtā laikā, aizliegtā vietā vai aizliegtā kārtā, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ja vainīgais šā panta pirmā daļā minēto nodarījumu atkārtojis (62. p.), vai nodarbojies ar aizliegtu zveju vai aizliegtu zivju vai vēžu ķeršanu kā ar amatu, vai arī zivju vai vēžu ķeršanai lietojis sazāļotas vai, bez attiecīgas atļaujas, spridzināmas vielas, tad viņš sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

Aizliegtie zvejas vai ķerāmie rīki un zvejas ieguvums atņemami.

263. Kas medišanas laikā nav uzrādījis medību apliecību uz tādas personas pieprasījumu, kuļa uzrauga medību nosacījumu izpildīšanu, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par desmit latiem.

264. Kas medijs bez noteiktas medību apliecības, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

265. Kas medijs vai ķēris zvērus vai putnus:

1) aizliegtā kārtā;

2) meža zvērus vai putnus viņu taupāmā laikā vai taupīšanas rajonos, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ja vainīgais šā panta pirmā daļā norādīto nodarījumu atkārtojis (62. p.), tad viņš sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

Aizliegtie medību rīki un medījumi atņemami.

266. Kas:

1) nogalinājis dziedātāju putnu;

2) izpostījis nekaitīgu putnu ligzdas vai izņēmis no tām olas vai putnēnus,

sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi, vai ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

267. Kas nogalinājis tādu meža zvēru vai putnu, kuŗa medišana pavisam aizliegta, izņemot šā panta trešā un ceturtā daļā minētos, sodāms: ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ja vainīgais šā panta pirmā daļā minēto nodarījumu atkārtojis (62. p.), tad viņš sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

Bet kas nogalinājis tādu meža zvēru vai putnu, kuŗa sugu valsts ievedusi audzināšanai un kuŗa medišana pavisam aizliegta, sodāms: ar cietumu.

Ar šā panta trešā daļā paredzēto sodu sodāms, kas nogalinājis alni.

268. Kas pēc piecām dienām no taupāmā laika sākuma iznēsājis, izvadājis, pārdevis vai pircis pārdošanai nogalinātu medījumu bez pienācīgas plombes, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ar to pašu sodu sodāms, kas tirgojies ar aizliegtiem medījumiem vai rīkiem.

269. Kas nav izpildījis attiecīgo likumu noteikumus par zvejniecību vai zivju tirdzniecību vai par medībām vai medījumu ķeršanu vai tirdzniecību ar tiem, ja par nodarīto nedraud bargāks sods, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi, vai ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

270. Sodu naudas, kas noteiktas 262.—269. pantā, kā arī nauda, kas ieņemta pārdodot vainīgiem atņemtus medību vai zvejas rīkus un medību vai zvejas ieguvumu, ieskaitāmas Zemkopības ministrijas speciālos līdzekļos un izlietojamas medību un zvejniecības saimniecību aizsardzībai un uzlabošanai.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 246.—252. p., kā arī 1931. g. 13. janv. lik. — Lik. kr. 12; Taganceva komm. 707.—710. lapp.)

1. 1903. g. Sodu lik. panti par pretlikumīgu zveju, kustoņu ķeršanu un medišanu, kas Latvijā ievērojami grozīti ar 1923. g. 31. decembra (Lik. kr. 169) un 1929. g. 29. novembra (Lik. kr. 227) likumiem, savkārt grozīti arī jaunajā kodekā.

2. No 262. (agrāk 246.) panta izmests, lai saskaņotu ar medību sodāmību, aizrādījums uz vispārīgo „attiecīgo noteikumu pārkāpšanu par zvejniecību un zivju tirdzniecību“, kas pārvietots 269. pantā. Sods pēc 262. panta ievērojami paaugstināts, sevišķi par recidīvu un par šajā pantā norādīto nodarījumu izdarīšanu amata veidā.

3. 263. pants atbilst agrākajam 249. pantam.

4. 264. pants atkārtō agrākā 247. panta 1. punktu, atteicoties no 2. punkta, kuŗu aptver tagadējā 265. panta 1. punkts savā jaunajā redakcijā.

5. 265. pants atbilst agrākajam 247¹. pantam, bet paplašinot tā 1. punktu, saskaņā ar 264. p. redakciju, un paaugstinot sodu, sevišķi recidīva gadījumā.

6. 266. pants atdarina agrāko 248. pantu drusku citādā redakcijā, bet ievērojami paaugstinot sodu, pie kam tomēr atsvabināta no soda dziedātāju putnu ķeršana.

7. 267. pants paplašina agrāko 250. pantu, ietverot tajā vispārinātā veidā, kā 3. un 4. daļu, 1931. g. 13. janvāra (Lik. kr. 12) noteikumus par aļņu aizsardzību. Bargs sods paredzēts arī par recidīvu attiecībā uz 267. p. 1. daļu.

8. Pēc 268. panta, kas atbilst agrākajam 251. pantam, arī paaugstināts sods.

9. Beidzot sods paaugstināts arī pēc vispārīgā 269. (agrāk 251¹.) panta, kas papildināts ar atsauci arī uz zvejniecību un zivju tirdzniecību un aptver visādus noteikumu pārkāpumus, kuŗi nav paredzēti iepriekšējos speciālajos pantos. Šādam vispārīgā satura pantam ir tā nozīme, ka no vienas puses ar to panākta ekonomija likumdošanas darbībā un no otras puses tas aptver visdažādākos gadījumus, kuŗus paredzēt un uzskaitīt ļoti grūti.

10. 270. (agrāk 252.) pants atstāts negrozīts.

271. Meža īpašnieks vai persona, kuŗai viņš piešķīris tiesību rīkoties ar mežu, kas cirtuši augošu mežu vai lauзуši celmus vai saknes tādos gadījumos, kad tāda ciršana vai laušana aizliegta ar likumu vai saistošu noteikumu, vai cirtuši augošu mežu vai lauзуši celmus vai saknes, pārkāpjot attiecīgus noteikumus, sodāmi:

ar naudas sodu, līdzīgu nocirsto koku vai izlauzto celmu vai sakņu vērtībai, kuŗa nosakāma pēc Zemkopības ministrijas vietējās meža taksēs.

Bez tam nocirstie koki vai izlauztie celmi vai saknes atņemami vai piedzenama to vērtība.

272. Meža īpašnieks vai persona, kuŗai viņš piešķīris tiesību rīkoties ar mežu, kas meža zemi pārvērtuši citāda veida zemē tajos gadījumos, kad tāda meža gabala pārvēršana citāda veida zemē aizliegta ar likumu vai saistošu noteikumu, sodāmi:

ar naudas sodu, ne augstāku par divdesmit pieciem latiem par katriem pilniem vai nepilniem simts kvadrātmetriem pretlikumīgi citāda veida zemē pārvērstas zemes.

Sods par šajā pantā paredzētu pārkāpumu uzliekams neatkarīgi no 271. pantā noteiktā soda par meža ciršanu.

273. Meža īpašnieks vai persona, kuŗai viņš piešķīris tiesību rīkoties ar mežu, kas:

- 1) ganijuši mežā lopus, vākuši mežā pakaišus vai citādā veidā mežu izlietojuši blakus vajadzībām tajos gadījumos, kad tāda lopu ganišana, pakaišu vākšana vai meža izlietošana blakus vajadzībām aizliegta ar likumu vai saistošu noteikumu;
- 2) patvaļīgi turpinājuši meža zemes lauksaimniecisku pagaidu lietošanu ilgāk par likumā vai saistošā noteikumā šādai lietošanai nosacīto laiku,

sodāmi:

par šā panta 1. punktā paredzētiem nodarījumiem — ar naudas sodu, ne augstāku par desmit latiem;

par šā panta 2. punktā paredzētu nodarījumu — ar naudas sodu, ne augstāku par pieciem latiem par katriem pilniem vai nepilniem simts kvadrātmetriem meža zemes, kuŗa lietota ilgāk par noteikto laiku.

274. Ar 271.—273. pantā noteiktiem sodiem un uz tajos pašos pantos norādītiem pamatiem sodāms, kas izdarījis šajos pantos paredzētu pārkāpumu bez meža īpašnieka vai tās personas piekrišanas, kuŗai viņš piešķīris tiesību rīkoties ar mežu, zinādams, ka aizliegts mežu cirst, celmus vai saknes lauzt, meža zemi tīrīt vai to pārvērst citāda veida zemē, vai mežu lietot, ja par nodarīto nedraud bargāks sods.

Nocirstie koki, kā arī izlauztie celmi vai saknes atdodami meža īpašniekam.

275. 271.—274. pantā noteiktais soda naudas augstākais apmērs paugstināms līdz trīskārtīgam apmēram gadījumos, kad augšminētos pantos norādītie noziedzīgie nodarījumi izdarīti mežos, kuŗus valsts atzinusi par vēsturiskiem pieminekļiem, vai valsts un sabiedriskos parkos vai alejās, ja par nodarīto nedraud bargāks sods.

276. Kas:

- 1) uzsācis atļautu valsts meža ciršanu pirms noteiktās biļetes dabūšanas vai patvaļīgi turpinājis šādu ciršanu pēc biļetē noteiktā laika;
- 2) patvaļīgi izvedis vai aiznesis ciršanai atļautus valsts kokus, iekam dabūta atļauja,

sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par piecdesmit latiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 255.—258. un 628. p.; Taganceva komm. 715., 716. un 1374. lapp.)

1. Šos pantus, kuŗu nolūks ir apsargāt kriminālceļā mežus no nepareizas vai postošas lietošanas vai nu no paša meža īpašnieka vai attiecīgo tiesību ieguvēja puses, jaunais kodeks pārņēmis vispār bez ievērojamiem grozījumiem.

2. 271. (agrāk 255.) pantā svītroti vārdi: „pēc zemākās šķiras apriņķī“.

3. 272. (agrāk 256.) pantā svītrotā sodāmība par meža nolīšanu, ja tā nav saistīta ar meža zemes pārvēršanu citādā veida zemē, bet sods paaugstināts no 5 uz 25 latiem par katriem pilniem vai nepilniem 100 kvadrātmetriem.

4. 273. (agrāk 257.) pantā sods pēc 2. punkta, tā mazliet grozītajā redakcijā, paaugstināts no 1 uz 5 latiem.

5. 274. (agrāk 258.) pantā svītrotā sodāmība par meža lišanu (sal. 272. p.) un pievienoti vārdi „ja par nodarīto nedraud bargāks sods“, pie kam agrākā 258. panta pēdējā daļa par to, ka sods uzliekams neatkarīgi no soda par patvaļīgu koku ciršanu, izmesta, ar ko sodu kumulācija ir izslēgta. Atšķirībā no agrākā 258. p. 2. daļas noteikuma, tagadējais 274. pants noteic atdot nocirstos kokus, celmus un saknes meža īpašniekam, jo pēdējais norādītos nodarījumos nav vainojams un īpašniekam nevar atņemt nozieguma objektu.

6. Jauns ir 275. pants, kas pastiprina sodu par 271.—274. p. paredzētiem nodarījumiem, kad tie izdarīti pārkāpjot noteikumus par tādu mežu aizsardzību, kuŗi atzīti par vēsturiskiem pieminekļiem vai valsts vai pašvaldību parkiem vai alejām.

7. 276. pants atbilst agrākajam 628. pantam un ir pārvietots šurp no nodaļas par „svešas mantas patvaļīgu lietošanu“, jo šis pants pēc sava satura aptver nevis svešas mantas apdraudējumu, bet gan noteikumu neievērošanu par koku ciršanu, izvešanu vai aiznešanu.

8. 1903. g. Sodū lik. 259. un 260. p. jaunais kodeks nav uzņēmis, pirmo kā neattiecināmu uz Latviju, bet otro tādēļ, ka nav vajadzības atkāpties šajā gadījumā no 26. p. 4. daļas vispārējā noteikuma.

277. Kas, pretēji noteikumiem par grāvju un citu ūdensbūvju ierīkošanu uz svešas zemes nosusināšanas, aplacīšanas vai apūdeņošanas nolūkā, lietojis šos ierīkojumus, vai tiem nodalīto zemi, vai tajos esošo ūdeni, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par piecdesmit latiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 261. p.; Taganceva komm. 717. un 718. lapp.)

1. 1903. g. Sodū lik. 1. daļu jaunais kodeks atdarinājis kā 277. pantu, ar nelieliem redakcionāliem grozījumiem. Agrākā panta 2. un 3. daļa izmestas, jo tās neattiecas uz Latviju.

2. Pie tam atzīts par nepiemērotu minēt 277. pantā par patvaļīgu lietošanu, ieskatot, ka pareizāki par to aizrādīt cetrdesmitā nodaļā, kaut gan par tādu ūdensvadu ierīkojumu lietošanu būtu nācies minēt divās dažādās kodeka vietās. Tādēļ vārdi „patvaļīgi un“ izmesti. Norādījums uz grāvju un citu ūdensbūvju patvaļīgu lietošanu ievietots 583. (633.) p. 8. punktā.

278. Kas bez pienācīgas atļaujas atjaunojis vai citādi pārtaisījis, pārdevis, nodevis tālāk citai personai vai izvedis uz ārzemēm priekšmetu, kuŗš, vainīgam to zinot, ievests aizsargājamo pieminekļu sarakstā, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

279. Kas apzināti bez pienācīgas atļaujas izdarījis archaioloģiskus izrakumus, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

Šie panti ievesti no jauna, saskaņā ar 1932. g. 29. septembra noteikumiem par pieminekļu aizsardzību (Lik. kr. 199). Atzīta par sodāmu tikai attiecīgo nodarījumu tiša izdarīšana. Speciāli minēts par „priekšmeta nodošanu tālāk citai personai“, bet izmests norādījums uz „iznīcināšanu“, ievērojot, ka pastāv 524. p. 2. punkta noteikums.

SEŠPADSMITĀ NODAĻA.

Sabiedriska miera noteikumu pārkāpšana.

280. Kas trokšņojis, kāvijs vai cēlis citas nekārtības publiskā vietā vai sapulcē, vai kaut arī ārpus tām, bet traucēdams sabiedrisku mieru, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

Sevišķi svarīgos gadījumos vainīgais sodāms:
ar cietumu.

281. Kas aiz palaidnības izdarījis nelietību, par tādu huliganismu sodāms:

ar cietumu.

(Sal. 1903. g. 262. un 262¹. p. 1922. un 1928. g. redakcijā; Taganceva komm. 719.—721. lapp.)

1. Šī nodaļa, kas paredzēta „sabiedriskā miera“ kriminālai aizsardzībai, aptver trīs noziedzīgu nodarījumu grupas, un proti: a) sabiedriskā miera traucēšanu, b) ubagošanu, blandonību un vazaņķību, c) pēdējai piekļaujošos iedzīvotāju pārvietošanās kontroles noteikumu pārkāpšanu.

2. Vispirms 280. (agrāk 262.) pantu jaunais kodeks atdarinājis 1922. g. redakcijā, bet ar ievērojamu soda paaugstinājumu tā 1. daļā un izmetot no dispozitīvās daļas speciālo aizrādījumu uz „kliedzēšanu“, ko pilnīgi ietver vispārīgākais apzīmējums „trokšņošana“. Ar izteicienu „sevišķi svarīgi gadījumi“ šā panta 2. daļā jāsaprot, piem., dauzonība ar vardarbību, sevišķi arī kaušanās, kā arī „dauzonība bērņu laikā“ u. t. l.

3. Sevišķā 281. (agrāk 262¹.) pantā atdalīts t. s. „huliganisms“, kas pirmoreiz ievests 1903. g. Sodu likumos ar 1922. g. likumu un vēlākiem 1928. g. grozījumiem.

4. Gadījumiem, kad šāda vai tāda veida noziedzīgais nodarījums izdarīts ar nepamatotu jaunprātību, kas uzskatāma par kvalificētas huliganiskas rīcības tipisko īpatnību, jaunais kodeks 59. pantā paredz normālā soda paaugstinājumu par šo nodarījumu 58. panta kārtībā.

Bet 281. pants soda vienkāršu huliganismu, noteicot to, pēc agrākā parauga, kā „aiz palaidnības izdarītu nelietību“, un šeit pirmajā vietā atrodas t. s. „nepamatotība“ (kad nav iemesla no cietušā puses), kas ietverts eo ipso jēdzienā „palaidnība“. Šis pants piemērojams tajos gadījumos, kad vainīgā rīcībā nav kāda cita speciāla noziedzīga nodarījuma sastāva. Sakarā ar to izmesta agrākā 262¹. panta 2. daļa.

5. Ar huliganismu jāsaprot nepamatota palaidnīga darbība, vienalga, vai tā parādītos kā palaidnīgs joks (281. p.), vai kā ar sevišķu jaunprātību saistīts nodarījums (59. p.). Kā vienā, tā otrā gadījumā pieņemama pilnīgi apzinīga rīcība, pie kam parasto mantkārības vai atriebības iemeslu vietā stāv apzinīga palaidnība.

No sacītā var taisīt slēdzienu, ka nelietību izdarītāja persona, ja viņa nav atradies pilnīgi apzinīgā stāvoklī, būdama piedzērusies, un nav sajēgusi savu rīcību, nevar atbildēt par nodarīto kā par huliganismu. Apziņas aptumšošanās pārvērš nelietību dauzonībā un sabiedriskās kārtības traucēšanā, kas paredzētas 280. pantā.

6. Kamēr iepriekšējā (280.) pantā paredzētā dauzonība saistīta ar sabiedriskā klusuma un miera traucēšanu, nelietība aiz palaidnības var arī notikt bez trokšņa, bet izpausties klusā rīcībā, un to var izdarīt nevien sabiedriskā vietā, bet aci pret aci vai cietušam klāt neesot.

7. Līdzīgi publiskumam, arī materiālais kaitējums huliganiskā rīcībā izrādās pilnīgi nejaušs elements un nav nebūt raksturīgs šāda veida noziedzībai.

8. Par lieku uzskatāma „vispārējās bīstamības“ pazīme, jo palaidnīga nelietība nebūt neapdraud visus un visos gadījumos, vai, zīmējoties kādā konkrētā gadījumā uz vienu personu, var arī nesagādāt briesmas, bet tikai uztraukt sabiedrības apziņu.

9. Huliganiska rīcība var būt nodarījums, kas aizskar tikumiskās jūtas, sagādā tikumiskas ciešanas un traucē atsevišķu personu mieru, kā piem. gadījumā, kad palaidnis aiznes peldētājas drēbes un viņai nākas kailai iet līdz lielākā attālumā aiznestām drēbēm. (Sal. Latv. Sodū lik. proj. 1928. g. II izlaid. ar P. Jakobi komment. 183.—196., 549. un 550. lapp. — Sal. arī paskaidr. pie 59. p.)

282. Kas:

- 1) izplatījis nepatiesas ziņas vai baumas, apzinoties, ka tās var sacelt sabiedrībā uztraukumu;
- 2) sacēlis sabiedrībā uztraukumu bez jebkāda pamata, sodāms:
ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ja tādas nepatiesu ziņu vai baumu izplatīšanas vai uztraukuma sacelšanas dēļ radies tautas nemiers vai notikusi pretdarbība likumīgai varai vai kārtības traucēšana kaŗaspēka daļās, tad vainīgais sodāms:
ar cietumu.

Ar šo pēdējo sodu sodāms arī tas, kas izdarījis šā panta pirmā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu pa radio vai izplatīdams vai atklāti izlikdams sacerējumu vai notēlojumu.

283. Kas izplatījis birzā vai starp personām, kuŗas nodarbojas ar biržas darījumiem, nepatiesas ziņas vai baumas, kuŗas var iespaidot biržas darījumus, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ja tāda nepatiesu ziņu vai baumu izplatīšana izdarīta ar nolūku iespaidot biržas darījumus, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu un, bez tam, ar naudas sodu, ne augstāku par vienu tūkstoti latu.

284. 282. panta 1. punktā un 283. panta pirmā daļā norādīto ziņu un baumu izplatīšana nav sodāma, ja apsūdzētais pierāda, ka viņam bijis pietiekošs pamats uzskatīt izpauzamo apstākli par patiesu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 263. un 264. p.; Taganceva komm. 721.—724. lapp.)

1. Atzīstot par lieku sevišķi minēt 282. (agrāk 263.) pantā par izplatāmo uztraucošo baumu saturu, bet no otras puses par vēlāmu nostādīt blakus „baumām“ arī „ziņas“, jaunais kodeks grozījis šajā ziņā šā panta 1. punktu. Līdz ar to apzinātība, par kuŗu runāts šajā punktā, attiecināta nevis uz baumu vai ziņu nepatiesību, bet uz to, ka viņu izplatīšana var sacelt sabiedrībā uztraukumu. 2. punktā izmests archaiskais „briesmu zvans“. Bez tam pievienota 3. daļa, kuŗā speciāli atzīmēta un sodāma ar cietumu nepatiesu baumu vai ziņu apzināta izplatīšana pa radio vai ar sacerējumiem vai notēlojumiem.

2. Tādu baumu izpaušanai aiz neuzmanības, ciktāl ir runa par šo baumu nepatiesību, — paliek spēkā 282. p. 1. daļa.

3. Speciālajā 283. (agrāk 264.) pantā par nepatiesu baumu izplatīšanu birzā u. t. t. 1. daļa grozīta tajā ziņā, ka pievienots, tāpat kā iepriekšējā pantā, vārds „ziņas“ un bez tam izmests norādījums tiklab uz nepatiesības apzinātību, kā arī uz zināšanu, ka tāda izpaušana var darīt iespaidu uz biržas darījumiem. Tādā kārtā 1. daļā paredzētais nodarījums sodāms kā izdarot ar eventuālu nolūku, tā arī izdarot aiz neuzmanības.

4. Līdz ar to jaunais kodeks atzinis par taisnīgu attiecināt kā uz 282. p. 1. punktu, tā arī uz 283. p. 1. daļu t. s. exceptio veritatis, piešķirot vainīgajam, uz jaunā 284. p. pamata, tiesību pierādīt, ka viņam bijis pietiekošs pamats uzskatīt (subjektīvs kritērijs) izpauzumu par patiesu.

5. Termins „izplatīšana“, protams, aptver arī jēdzienu „izpaušana“.

285. Kas ar nolūku pamudināt iedzīvotājus atstāt valsts robežas izplatījis starp viņiem nepatiesas ziņas vai baumas par labumiem, kuŗi rodas pārceļojot uz ārzemēm, sodāms:
ar cietumu.

Ja tādu nepatiesu ziņu vai baumu izplatīšana izdarīta mantkārīgā nolūkā un tās sekas bijušas vienas vai vairāku izceļojušu ģimeņu saimniecības izpostīšana, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 265. p.; Taganceva komm. 724.—726. lapp.)

Jaunais kodeks šo pantu ievērojami vienkāršojis. Atmetot norādījumu uz pārceļošanu pašas Latvijas robežās, kuŗš zaudējis nozīmi ar tās teritorijas apjomu, kā arī uz sen pārdzīvoto pierunāšanu uz neatļautu pārceļošanu, jo mums nav ēmigrācijas aizlieguma, tāpat arī uz kaŗavīru pierunāšanu izejot, ko ietveŗ pierunāšana dezertēt, — tagadējais 285. pants paturējis agrākā 265. panta 2. punktu drusku pārgrozītā redakcijā, kā arī tā 2. daļu, pievienojot tai kā būtisku elementu „mantkārīgu nolūku“, kas vērstis pret negodīgo ēmigrācijas aŗentu kaitīgo darbību.

286. Kam pēc likuma vai uz saistoša noteikuma pamata jāpaziņo policijai par personām, kuŗas aiziet no mājas vai ienāk mājā uz dzīvi, un kas nav šo pienākumu izpildījis, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par piecdesmit latiem.

Viesnīcas vai citas līdzīgas iebraucēju iestādes pārzinim, kas sodīts ar augšminēto sodu vairāk kā sešas reizes viena gada laikā, tiesa var atņemt tiesību pārvaldīt tādas iestādes uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem vai uz visiem laikiem.

287. Kas atvēris mēbelētas istabas bez pienācīgas atļaujas, kur tāda atļauja noteikta ar likumu vai saistošu noteikumu, kā arī mēbelētu istabu turētājs, kas turējis tās bez noteiktās izkārtnes, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par piecdesmit latiem.

288. Kas nav paziņojis vai ir nepareizi paziņojis mājas īpašniekam vai pārzinim par savas dzīves vietas maiņu, kur tāda paziņošana noteikta ar likumu vai saistošu noteikumu, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par desmit latiem.

289. Kas dzīvo bez noteikta personības dokumenta vai ar notecēju personības dokumentu, tajos gadījumos, kad pēc likuma tāds dokuments vajadzīgs, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par piecdesmit latiem.

290. Kas izbraucis uz ārzemēm bez noteiktā personības dokumenta, neatkarīgi no nodevas piedzišanas par tādu, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

291. Kas, saņemot personības dokumentu, apzināti nepareizi paziņojis tā izdevējai iestādei, ka viņam šāda dokumenta nav, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 266.—271. p.; Taganceva komm. 726.—729. lapp.)

1. Šie panti attiecas uz noteikumu neievērošanu, kādi paredzēti sakarā ar pastāvošo pasu sistēmu. Jaunais kodeks tos atdarinājis drusku pavienkāršotā veidā, novēršot dažos no tiem uzglabājušos pārmērīgo kazuistiku.

2. 286. (agrāk 266.) pantā abas daļas apvienotas, paredzot vienādu sodu — naudas sodu līdz 50 latiem agrākā, pēc nokavētām dienām aprēķināmā soda vietā. Pēdējā daļā par tiesību fakultātīvu atņemšanu paredzēta brīvāka izvēle tiesību atņemšanas laika ziņā.

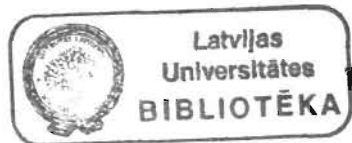
3. 287. (agrāk 267.) pantā izdarīti nesvarīgi redakcionāli grozījumi.

4. 288. pantā izmesta agrākā 268. panta 2. daļa par speciālu naudas soda noteikšanu Rīgā adresgaldā turēšanai par labu, jo tagad to uztur no vispāriem līdzekļiem, kuŗus paredz budzētā policijas iestāžu uzturēšanai.

5. 289. (agrāk 269.) pantā paredzēts parastais naudas sods agrākā pēc dienām aprēķināmā soda vietā. 2. daļa izmesta.

6. 290. (agrāk 270.) pants, kas bija atcelts ar 1926. g. likumu (Lik. kr. 31), atjaunots, paaugstinot sodu.

7. 291. (agrāk 271.) pants atstāts negrozīts.

292. Kas:

- 1) patvaļīgi lietojis valsts ģerboni vai viņam nepiederīgu stāvokļa apzīmējumu vai gradu;
- 2) atklāti nēsājis viņam nepiederīgu ordeni, goda zīmi, vai pienācīgas varas noteiktu formas tērpu,

sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar nau-
das sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

(Sal. 1903. g. 272. p. 2. un 3. pk.; Taganceva komm. 729. un 730. lapp.)

1. Šis pants atdalīts no agrākā 272. p. un aptver tā 2. un 3. punktu, pie kam, rediģējot šo 292. pantu, ņemta vērā tagadējā Latvijas iekārta, šajā gadījumā ar kārtām saistīto privilēģiju atcēlums. 2. punktā minēts sevišķi par attiecīgas varas noteiktā formas tērpa valkāšanu bez tiesības uz to, pie kam tomēr izmests vārds „apzināti“. Ja nodarījums izdarīts mantkārigos nolūkos, vainīgais attiecīgā gadījumā var atbildēt par krāpšanu.

2. Attiecībā uz sveša vārda un uzvārda piesavināšanos jāņem vērā, ka gadījumā, ja tas darīts ar nolūku slēpt savu personību no attiecīgas varas, vainīgais būs atbildīgs pēc 293. panta. Tāpat arī 292. pantā nav sevišķi minēts par „viltvārdību“, jo tādu jau aptver 292. p. 1. punkts savā jaunajā redakcijā, kā arī 294. pants. Bet 272. p. 2. daļa atkrit pati par sevi.

3. Sods drusku paaugstināts.

293. Kas slēpis no attiecīgas varas savu personību, sodāms:

ar cietumu.

Šo sodu izcietušais, ja viņš joprojām slēpj savu personību un tā palikusi neatklāta, sodāms:

ar pārmācības namu.

294. Kas uzrādījis attiecīgai varai apzināti svešu vai uzrādītājam nepiederīgi izdotu personības dokumentu, ar nolūku nepareizi apliecināt savu personību, sodāms:

ar cietumu.

Ar to pašu sodu sodāms, kas nodevis citai personai savu vai svešu personības dokumentu ar nolūku attiecīgai varai nepareizi apliecināt personību, ja tāds dokuments ticis uzrādīts.

295. Kas pēc ierašanās Latvijā bez tam nolūkam noteiktiem dokumentiem noteiktā laikā nav ieradies pieteikties pie attiecīgas varas, sodāms:

ar cietumu.

Ja vainīgais šo nodarījumu izdarījis ar nolūku slēpt savu personību, tad viņš sodāms:

ar pārmācības namu.

296. Kas dzīvo bez pienācīga personības dokumenta un kam turklāt nav ne noteiktas dzīves vietas, ne noteiktas nodarbošanās, par šādu blandonību sodāms:

ar cietumu.

Ja turklāt pie vainīgā atrasts pielāgots slēdzamais, atmūķis, uzlaušanai noderīgs rīks, vai ierocis, vai ja viņš nakts laikā atradies svešā apdzīvotā ēkā vai citā apdzīvotā telpā, vai apdzīvotas ēkas iežogotā sētā, vai apdzīvotās lauku mājās bez saimnieka vai viņa atvietotāja ziņas, tad viņš sodāms:

ar pārmācības namu.

Uz tiesas lēmumu pēc šā panta otrās daļas notiesāto tieši pēc soda izciešanas var ievietot darba namā uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem.

297. Kas vainīgs blandonībā un atteicies apliecināt savu personību vai devis nepatiesas ziņas par to, par šādu vazaņķību sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem.

Uz tiesas lēmumu notiesāto tieši pēc soda izciešanas var ievietot darba namā uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 272. p. 1. pk. un 273.—275. p.; Taganceva komm. 729.—733. lapp.)

1. Šai pantu grupai ir nopietnāka nozīme, jo tā aptver gadījumus, kad vainīgais šādā vai tādā kārtā slēpj no attiecīgas varas savu personību vai dzīves vietu.

2. Priekšgalā šai grupai jaunais kodeks nostādījis vispārīgo 293. pantu, kas pārveidots no agrākā 272. p. 1. punkta. Savas personības slēpšana aptver arī „vārda, tēva vārda vai uzvārda“ slēpšanu, ciktāl iekš tam isti pastāv personības slēpšana. Sods noteikts augsts — cietums.

Līdz ar to bīstamība, kāda pastāvētu, ja vainīgais arī pēc soda izciešanas joprojām slēptu savu personību, paralizēta ar to, ka jaunais kodeks atzinis par vajadzīgu pievienot 2. daļu, kuŗa tādā gadījumā soda ar pārmācības namu.

3. Pavalstniecības slēpšanu bez šaubām aptver jēdziens „savas personības slēpšana“. Šis nodarījums novērojams visai bieži, nevien lai joprojām varētu nelikumīgi dzīvot Latvijā, bet arī lai izvairītos no kaŗaklausības izpildīšanas, kāpēc arī vajadzīgi krimināli pretlīdzekļi.

4. 294. (agrāk 273.) pants palicis dispozitīvā daļā negrozīts, bet sods paaugstināts uz cietumu sakarā ar vispārēju sodāmības paaugstinājumu šās grupas nodarījumiem.

5. Jauns ir 295. pants, kas ievēšanu prasa Latvijā pastāvošā parādība, ka mūsu valsti pastiprinātā apmērā iespēžas nelegālā kārtā no ārzemēm personas bez attiecīgiem dokumentiem, starp kuŗām nereti slēpjas bīstami elementi. Ja ir ievēroti noteikumi par ierašanos tādā gadījumā īsā laikā valdības iestādē, tad tāds nodarījums paliek bez kriminālsoda (tiek ņemta tikai administratīvā soda nauda — sal. lik. kr. 1927. g. 41).

Bet ja šie noteikumi tiek pārkāpti, vainīgais pēc 295. panta sodāms ar cietumu. Sods pastiprināts līdz pārmācības namam, ja konstatēts, ka šis nodarījums izdarīts ar nolūku slēpt savu personību.

6. Soda smagums pēc 295. panta izskaidrojams ar to, ka pants paredz tišu darbību, par ko teksta pirmajā daļā nav atzīmēts sakarā ar 46. pantu.

7. 296. un 297. pants domāti cīņai ar blandonību visos tās dažādos veidos. Noteicot vienkāršu blandonību vispār pēc agrākā 274. panta parauga, tomēr ar to atšķirību, ka atmesta dzīves līdzekļu trūkuma pazīme, jo tādi līdzekļi attiecīgā brīdī var izrādīties arī blandonīm, un atmests arī norādījums uz amatu un rūpalu, ko aptver jēdziens „noteikta nodarbošanās“, — tagadējais 296. pants savā kvalificētā 2. daļā atvieto tikai izteicienu „apdzīvojama ēka“ ar noteiktāku apzīmējumu „apdzīvota ēka“, jo pastiprinātā bīstamība pastāv nevis iekš tam, ka ēkā var dzīvot cilvēki, bet gan iekš tam, ka viņi tur tiešām dzīvo.

Līdz ar to attiecīgais nodarījums (296. p. 2. d.) ir vlens no tiem, par kuŗu izdarīšanu jaunais kodeks atzīst par piemērotu, sevišķa drošības līdzekļa veidā, pēc soda izciešanas turēt „darba namā“ isāku vai ilgāku laiku (1—5 gadi), pēc tiesas ieskata, lai būtu iespējams pieradināt blandonus pie darba, iemācot viņiem kādu noteiktu amatu, ar ko viņi varētu sagādāt līdzekļus dzīvei un atradināties no turpmākas blandonības (sal. 31. p. 3. d., kā arī Kriminālprocesa lik. 995². p. 1933. g. 28. jūnija likuma — Lik. kr. 160 — redakcijā).

8. To pašu paredz arī 297. (agrāk 275.) pants, kas soda „vazaņķību“, t. i. blandonību, kuŗa kvalificēta ar „savas personības slēpšanas“ elementu, atvietojojot ar darba namu agrāko vairs nepastāvošo izsūtījumu apmetinājumā.

298. Kas ubagojis:

- 1) aiz pieraduma pie slinkuma vai amata veidā;
 - 2) lietodams viltu vai nepatiesi atsaukdamies uz nelaimes gadījumu vai slimību;
 - 3) rupji vai bezkaunīgi,
- sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem.

Ja ubagotājam bijis klāt pielāgots slēdzamais, atmūķis, uzlaušanai no-derīgs rīks, vai ierocis, tad viņš sodāms:

ar cietumu.

299. Kas vācis ziedojumus bez pienācīgas atļaujas vai pārkāpdams nosacījumus par ziedojumu vākšanu, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par divām nedēļām, vai ar naudas sodu, ne augstāku par piecdesmit latiem.

Ja atsaukšanās uz vākšanas mērķi izdomāta, vai vākšana izdarīta aizliegtam mērķim, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu.

Vainīgā savāktie ziedojumi atņemami valstij par labu, bet šā panta pirmā daļā paredzētā gadījumā tiesa pēc sava ieskata var arī ziedojumus izdot tai iestādei vai personai, kurai par labu tie savākti.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 276. un 277. p., kā arī 1926. g. 21. dec. lik. — Lik. kr. 177; Taganceva komm. 733.—735. lapp.)

1. Turoties, tikai ar nesvarīgiem redakcionāliem grozījumiem, pie 1903. g. Sodū lik. 276. p. parauga, tagadējais 298. pants nevis dāvanu lūgšanu vispār, bet tikai t. s. „jaundabīgo ubagošanu“. 1. punktā pievienoti vārdi „vai amata veidā“.

2. Ziedojumu vākšanu, pārkāpjot attiecīgus likumus, soda tagadējais 299. p. tajos pašos rāmjos kā agrākais 277. p. (1926. g. redakcijā), tomēr ar to starpību, ka sods pēc panta 1. daļas vienā ziņā pastiprināts, pievienojot fakultatīvi arestu, bet otrā pazemināts, jo naudas sods nevar pārsniegt 50 latus (agrāko 300 latu vietā).

3. 298. panta 2. daļa formulēta pieskaņojoties 1926. g. 21. decembra likumam (Lik. kr. 177).

SEPTIŅPADSMITĀ NODAĻA.

Noziedzīgi nodarījumi pret ticīgo reliģiskām jūtām un mirušo mieru.

300. Kas atklāti aizskāris Latvijā likumīgi pastāvošas reliģiskas sabiedrības locekļu reliģiskās jūtas ar dievzaimošanu vai ar šādas sabiedrības reliģiska kulta nonievāšanu, sodāms:

ar cietumu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 73. un 74. p.; Taganceva komm. 281.—300. lapp.)

1. Nodaļa, kas 1903. g. Sodū likumos bija veļtita t. s. „ticības aizsardzības noteikumu pārkāpšanai“ un ieņēma tur pirmo vietu (73.—98. p.), jaunajā kodekā pārvietota ievērojami saīsinātā veidā, ar virsrakstu „noziedzīgi nodarījumi pret ticīgo reliģiskām jūtām un mirušo mieru“, uz attālāku vietu. Ar kriminālnormām tiek apsargāta nevis vairs pati ticība un vēl mazāk kāda privilēģēta konfesija, bet visu Latvijā likumīgi pastāvošo kultu ticīgo apziņas un jūtu brīvība. 1903. g. Sodū lik. II nodaļas pārējie agrākie panti atkrituši arī vēl tādēļ, ka noteikumi par nogriešanu no ticības un par izrāmīšanu ietverti vispārējos noteikumos par piespiešanas un miesas bojājumu nodarīšanas sodāmību.

2. Ja jau atsevišķas personas aizskaršana uzskatāma par noziedzīgu, tad, bez šaubām, jo vairāk par tādu uzskatāma vesela ticīgo kolektīva aizskaršana. Dēmokratiskie principi, ņemot aizsardzībā plašas iedzīvotāju aprindas, piespiež sevišķi stingri uzstāties pret sabiedrības grupu aizskaršanu. Tādēļ ikvienas Latvijā likumīgi pastāvošas reliģiskas sabiedrības kulta nonievāšanai ierādāma sevišķa vieta sodu likumā.

3. Atmetot gradāciju starp „dievzaimošanu“ un „ticības nonievāšanu“, 300. pants apvieno vienkāršo daļu no agrākiem 73. un 74. pantiem un soda ar cietumu tikai atklātu dievzaimošanu un atklātu reliģiska kulta nonievāšanu.

301. Kas jaunprātīgi kavējis noturēt Latvijā likumīgi pastāvošas reliģiskas sabiedrības dievkalpojumu vai reliģisku ceremoniju, sodāms:

ar cietumu.

Mēģinājums sodāms.

302. Kas trokšņojis vai cēlis citas nekārtības, kuŗas traucē noturēt Latvijā likumīgi pastāvošas reliģiskas sabiedrības dievkalpojumu vai reliģisku ceremoniju, vai arī izdarījis citas nelietības dievkalpojumam vai reliģiskai cermonijai paredzētā vietā, sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 73. un 75. p.; Taganceva komm. 300.—302. lapp.)

1. No agrākiem 73. un 74. p. jaunais kodeks atdalījis turpmāk vienā kopīgā 301. pantā tās daļas, kuras attiecas uz dievkalpojuma vai kādas reliģiskas ceremonijas noturēšanas kavējumu, sodot to ar cietumu un minot sevišķi par mēģinājuma sodāmību.

2. Par vieglāku apdraudējuma veidu runā 302. pants, kurš atbilst agrākam 75. p. un paredz trokšņošanu un nekārtību celšanu, kas traucē noturēt dievkalpojumu vai reliģisku ceremoniju, kā arī paredz vispār nelietības dievkalpojumam vai minētām ceremonijām nolemtā vietā. Pie tam 302. p. nolīcis mērenu sodāmību (cietumu līdz 6 mēnešiem), atzīstot agrākā 75. panta atsevišķās daļās paredzētos sodus pa daļai par viegliem, pa daļai par pārāk bargiem.

3. 302. pants paredz vispār jebkādu trokšņošanu vai citādas nekārtības, kas traucē noturēt dievkalpojumu vai reliģisku ceremoniju, kaut arī vainīgajam nebūtu bijis speciāls nolūks aizskart reliģiskās jūtas. Pie tam izņemts arī kā lieks norādījums uz trokšņošanas vai citu nekārtību nepieklājīgumu; smaguma punkts atrodas ticīgo jūtu objektīvā aizskaršanā ar trokšņošanas u. t. t. faktu.

303. Kas, patvaļīgi piesavinādamies Latvijā likumīgi pastāvošas reliģiskas sabiedrības garīdznieka vai sludinātāja amatu, izdarījis svētdarbību, kādu var izdarīt tikai šās sabiedrības garīgas kārtas personas, sodāms:
ar cietumu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 97. p.; Taganceva komm. 367.—371. lapp.)

303. pants, atkāpjoties zināmā mērā no valsts un baznīcas šķiršanas principa, ņem, pēc agrākā 97. p. parauga, tikai drusku paplašinātā veidā, kriminālā aizsardzībā svētdarbību, sodot tās izdarīšanu no šim nolūkam neaicinātu personu puses.

304. Garīdznieks, sludinātājs vai cita persona, kas, nelietīgi izlietojot dievkalpojumu, baznīcā, dievnamā, vai citā šim nolūkam noteiktā vietā, pretēji to reliģiskiem nolūkiem, vedis vēlēšanu vai tautas nobalsošanas aģitāciju, sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

(Sal. 1922. g. 4. apr. lik. — Lik. kr. 90 — 5. p.)

1. Tagadējā 304. panta veidā jaunais kodeks pārvietojis no nodaļas par vēlēšanu un tautas nobalsošanas brīvības traucēšanu uz šo nodaļu sodu noteikumu par „politisku aģitāciju“ baznīcā vai tamlīdzīgā vietā (t. s. „Kanzelparagraph“ Vācijā pastāvošā Strafgesetzbuch § 130a).

2. Jaunajam Sodu likumam nebija pietiekoša iemesla ierobežot garīdzniekiem politiskās propagandas brīvību; ja visām citām personām un likumīgi pastāvošām sabiedrībām dota politiskās propagandas brīvība, tad nav pamata to noliegt arī baznīcai un tās kalpotājiem. Valstī, kurā pastāv politiskās propagandas brīvība, šādam ierobežojumam nevar būt vietas. Sodāma ir no garīdznieka vai citas personas puses dievkalpojuma laikā pielaiستا politiskā aģitācija, kuŗa aizskar ticīgo reliģiskās jūtas.

Tādēļ arī atzīts par pareizu ievietot šo noteikumu nevis starp pantiem, kuŗi aizliedz traucēt vēlēšanu brīvību, bet šajā nodaļā.

305. Kas patvaļīgi paņēmis vai ar darbiem nogānījis apbedītu vai neapbedītu mironi vai tā pelnus, vai apbedīšanas vietā pastrādājis nelietību, kuŗa nogāna mirušo, sodāms:

ar cietumu.

Mēģinājums sodāms.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 79. p.; Taganceva komm. 306.—309. lapp.)

1. Pie pantiem, kas runā par reliģisko jūtu aizskaršanu, pievienots arī tagadējais (zināmā mērā pēc agrākā 79. p. atdarinātais) 305. pants, kuŗš tuvu piekļaujas šim aplokam un kuŗa nolūks ir aizsargāt pret nelietībām mirušos un apbedīšanas vietas (campo santo! „die Majestät des Todes“...). Pie tam ņemta vērā arī iespēja ievest mirušo sadedzināšanu (Sal. lik. par ugunsapbedīšanu — Lik. kr. 1927. g. 205). Sods, salīdzinot ar 79. p., ievērojami pazemināts, un speciāli minēts par mēģinājumu.

2. Kā attiecībā uz dievzaimošanu, tā arī šajā gadījumā jaunais kodeks nav atzinis par iespējamu atzīmēt sevišķi, kā speciālus iemeslus sodāmības mīkstināšanai, „māntīcību, nesaprašanu, muļķību vai dzērumu“.

(Sal. arī 242. p., 524. p. 3. pk., 547. p. 5. pk.)

ASTOŅPADSMITĀ NODAĻA.

Sabiedriskās tikumības uzraudzības noteikumu pārkāpšana.

306. Kas atklāti pārkāpis pieklājību, izrunādams nekaunīgus vārdus vai nekaunīgi izturēdamies, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi, vai ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

Ja nekaunīgā izturēšanās pastāvējusi mieskārīgā vai citā kādā prettikumiskā un citiem piedauzīgā darbībā, tad vainīgais, ja viņam nedraud bargāks sods par netiklību, sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

307. Kas glabājis pārdošanai, pārdevis, atklāti izlicis vai citādi izplatījis apzināti nekaunīgus sacerējumus vai notēlojumus, kuŗiem nav ne zinātniskas, ne mākslas vērtības, sodāms:

ar cietumu.

Bez tam, ja vainīgais ir tirgotājs vai periodiska izdevuma izdevējs vai redaktors, tiesa var viņam atņemt tiesību tirgoties vai tiesību būt par izdevēju vai redaktoru uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 280. un 281. p.; Taganceva komm. 736.—738. lapp.)

1. Nodaļa par „sabiedriskās tikumības“ pārkāpšanu atdala dažus no pretlikumiskiem nodarījumiem vispārīgi pēc tās pazīmes, ka nav noteiktas personas, pret kuŗu tie vērsti, un tādā kārtā tie aizķer nevis individuālo labumu, bet sociālo morāli (sal. piem. XXXI nod.).

2. 306. pants atkārtō agrāko 280. pantu, ar sīkākiem redakcionāliem labojumiem. Tas soda nekaunību kā publisku (atklātu) pārdēību vārdos vai darbos. „Publiskums“ paredz, lai attiecīgais nodarījums būtu pieejams nenoteikti lielam daudzumam personu, vai lai būtu klāt lielāks skaits personu, kuŗu kauna jūtas tiek aizskartas ar vainīgā izturēšanos. Runa, protams, ir nevis par neparastu pārsmaikumu, bet par normālu kaunību, kas izpaužas vispārējos pieklājības noteikumos.

3. Ja 306. pantā paredzētie nodarījumi izskaidrojami ar vainīgā rupju nesaturību, tad 307. pants, kas atkārtō gandrīz vārdu pa vārdam 1903. g. Sodū lik. 281. pantu, runā par nodarījumiem, kas var tikumus samaitāt un pa lielākai daļai vērsti uz citu pāvedināšanu (pornogrāfija) aiz mantkārīgām tieksmēm. Atzīstot par vajadzīgu, sakarā ar šiem apsvērumiem, sodāmību pēc 307. p. ievērojami paaugstināt, jaunais kodeks tomēr ievēd pašā dispozīcijā vienu būtisku apzēbojumu, un proti, attiecībā uz ražojumiem, kuŗiem ir zinātniska vai mākslas vērtība.

Attiecībā uz „izplatīšanas“ jēdzienu skat. paskaidrojumus pie 110. p.

308. Kas cietsirdīgi apgājies ar personu, kuŗa atrodas no viņa atkarīgā stāvoklī vai kuŗai trūkst paš aizsargāšanās spējas, ja par nodarīto nedraud bargāks sods, sodāms:

ar cietumu.

309. Kas pamudinājis par astoņpadsmit gadiem jaunāku personu ubagot vai nodarboties ar citu kādu netikumīgu darbību, sodāms:

ar cietumu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 282. un 283. p., kā arī 420. p. 2. pk.; Taganceva komm. 738. lapp.)

1. Šie divi panti neietilpst pilnīgi šās nodaļas augstāk norādītos rāmjos, jo tajos aprakstīto nodarījumu objekts ir individuāls labums.

2. 308. pants ievērojami paplašinājis un vispārinājis agrākā 282. panta kazuistisko saturu, uzstādot kā šā nodarījuma būtisku elementu objekta „atkarīgo stāvoklī“ vai „paš aizsargāšanās spējas trūkumu“.

3. 309. pants, kas atvieto arī agrākā 420. p. 2. punktu, atšķirībā no agrākā 283. panta, runā par „pamudināšanu“, ar kuŗu var saprast gan pāvedināšanu, gan pievilšanu, gan draudus. Agrākā 283. panta formulējums, pēc kuŗa sodīja par 17 gadiem jaunākas personas „pieņemšanu“ ubagošanai vai citādi netikumīgai nodarbībai, izrādījās neapmierinošs, jo sodāmībai pēc tā pietika ar nepilngadīgā faktisku pieņemšanu, kaut arī viņš ne reizes nebūtu lietots ubaga dāvanu vākšanai.

4. „Ubagošana“ 309. pantā jāsaprot arī bez 298. panta kvalificējošiem nosacījumiem. Vecums, sakarā ar jaunā kodeka vispārējo sistēmu, paaugstināts no 17 uz 18 gadiem.

310. Kas parādījis atklātā vietā acimredzami piedzērušā vai no narkotisku vielu lietošanas apskurbušā stavoklī, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi, vai ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

311. Kas dzēris reibinošus dzērienus ar likumu vai saistošu noteikumu aizliegtā vietā vai laikā, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par divām nedēļām, vai ar naudas sodu, ne augstāku par piecdesmit latiem.

312. Kas likumā aizliegtā veidā reklāmējis reibinošus dzērienus, fabrikas vai citas to izgatavošanas vietas, noliktavas, tirgotavas vai citas to pārdošanas vietas, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

313. Kas izmaksājis algu vai slēdzis personiska darba līgumu reibinošu dzērienu pārdošanai ar kalpotājiem vai strādniekiem, kuŗi tanī nav nodarbināti, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 284.—286^l. p. 1924. g. 24. dec. lik. — Lik. kr. 207 — redakcijā.)

1. Cīņā ar žūpību kriminālo represiju pastiprināšanai, protams, ir zināma nozīme, bet tā vien nebūt nenodrošina vēlamos panākumus. Ievērojot to, sodu normas cīņā ar žūpību nevarēja pieņemt ar vispārējo kodeka iekārtu nesaskanīgu principu, savienojot naudas sodu ar personīgu sodu, ko kodeks ir pielaidis tikai dažos mantkārigos noziegumos, un tādēļ ir atstāta agrākā kārtība, alternatīvi noteicot vienu no sodu veidiem, bet ne abus kopā.

2. 310. pantā jaunais kodeks paplašinājis agrākā 284. p. saturu, pievienojot „reibinošiem dzērieniem“ arī arvien vairāk un vairāk izplatījušās „narkotiskās vielas“ (piem. kokaīnu). Tādā kārtā acimredzami piedzērušā stāvoklim atbilst acimredzami apskurbušā stāvoklis.

3. Agrākos 285. un 286. p. jaunais kodeks apvienojis vienā 311. pantā, jo blakus noteikumu pārkāpšanai par reibinošu dzērienu lietošanu (286. p.) ir lieki runāt sevišķi par sodāmību attiecībā uz šo dzērienu atklātu lietošanu noteiktās vietās (285. p.), nerunājot jau nemaz par pēdēji minētā panta formulējuma kazuistiku. Bet sodu jaunais kodeks noteicis, kā pietiekoši bargu, pēc 285., bet ne 286. panta.

4. 312. pantā grozīts sods, kas paredzēts agrākā 285^l. pantā, lai šajā zinā pieskaņotos jaunā kodeka vispārējai sistēmai (sal. augstāk 1. tezi). Līdz ar to izmests norādījums uz ārēju reklamēšanu, attiecinoši 312. panta noteikumu uz ikvienu reklamēšanu aizliegtā veidā.

5. 313. (agrāk 286^l.) pants, kas vairāk attiecas uz noteikumiem, kuŗi sakopoti nodajā par algota darba spēka noteikumu pārkāpšanu, atstāts negrozīts.

314. Kas veltīgi mocījis dzīvniekus, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 287. p.; Taganceva komm. 719.—740. lapp.)

Veltīgas dzīvnieku mocīšanas sodāmība (314. p., atšķirībā no agrākā 287. p., neaprobežojas vienīgi ar mājas dzīvniekiem) izskaidrojama ar līdzcietību, kādu cilvēks sajūt, redzēdams šo mocīšanu (kaut gan „publiskums“ tehniskā nozīmē šim nolūkam nav vajadzīgs), kā arī ar tās personas tikumu „pārrupjošanos“, kuŗa pati izrāda tādu cietsirdību. Sodū jaunais kodeks ievērojami paaugstinājis.

315. Kas sarīkojis likumā vai saistošā noteikumā aizliegtu kāršu vai citu spēli, vai piedalījies tādā spēlē, vai atvēlējis apzināti tādai spēlei savas telpas, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

316. Kas atvēris likumā vai saistošā noteikumā aizliegtai spēlei spēļu namu, sodāms:

ar cietumu un, bez tam, ar naudas sodu, ne augstāku par trīs tūkstoši latiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 289. p.; Taganceva komm. 740. un 741. lapp.)

1. 1903. g. Sodū lik. 289. pants, kas attiecās uz aizliegtu (azarta) spēļu sarīkošanu, bija sastādīts raugoties no tā viedokļa, ka sodāma ir tikai citu ievilkšana spēlē, citu kaislību iekarsēšana un citu vājības izmantošana samaitājošā dziņā pēc vieglas iedzīves bez derīga darba, it īpaši tamdēļ, ka tas bieži notiek aiz mantkārīgām tieksmēm un draud ar mantas stāvokļa izpostīšanu. Jaunais kodeks ir gājis vēl tālāk un 315. pantā, kas atbilst agrākā 289. p. 1. daļai, soda tādā pašā mērā arī piedalīšanos tādās aizliegtās spēlēs.

2. 316. pants ir agrākā 289. p. 2. daļa.

3. 1903. g. Sodū lik. 288. pantu jaunais kodeks atmetis kā tādu, kas ietverts 156. un 157. panta vispārīgajos noteikumos.

4. Visa 1903. g. Sodū lik. XIV nodaļa ir izmesta sakarā ar to, ka no abiem šās nodaļas pantiem agrākais 291. p. ir atkritis, bet agrākais 290. p. pārcelts nodaļā par nepaklausību likumīgai varai kā 158. pants, kaut gan stipri saīsinātā veidā.

DEVIŅPADSMITĀ NODAĻA.

Spiestuvju un citu poligrafisku iestāžu, preses, bibliotēku, lasītavu, izrāžu un kinematografu uzraudzības noteikumu pārkāpšana.

317. Kas atvēris vai turējis spiestuvi vai citu poligrafisku iestādi vai darbnīcu spiestuves rīku izgatavošanai, iekam dabūjis pienācīgu paziņojumu vai arī pēc tam, kad tāds paziņojums zaudējis spēku, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

Ja tāda iestāde vai darbnīca turēta, slēpjot to no noteiktās uzraudzības, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu.

Šajā pēdējā gadījumā tiesa var nolemt šādas iestādes vai darbnīcas iekārtu atņemt.

318. Spiestuves vai citas poligrafiskas iestādes īpašnieks vai atbildīgais vadītājs, kas:

- 1) nav paziņojis attiecīgai varai likumā vai saistošā noteikumā norādītā kārtībā par spiestuves vai citas poligrafiskas iestādes agrākā īpašnieka vai atbildīgā vadītāja nāvi vai maiņu vai tās atrašanās vietas pārmaiņu;
- 2) sācis iespiest periodisku izdevumu, iekam dabūjis attiecīgu paziņojumu, ka izdošanai nav šķēršļu;
- 3) izlaidis apgrozībā periodisku vai citu izdevumu no spiestuves vai citas poligrafiskas iestādes, neievērodams attiecīgus likuma nosacījumus,

sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

Ar to pašu sodu sodāms, kas nav iesniedzis attiecīgām iestādēm likumā noteikto izdevuma eksemplāru skaitu.

319. Kas pieteikumā attiecīgai varai sniedzis apzināti nepatiesas ziņas, lai dabūtu 317. panta pirmā daļā minēto paziņojumu, sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem.

320. Kas no spiestuves vai citas poligrafiskas iestādes izlaidis apgrozībā izdevumu:

- 1) ar apzināti nepatiesu iestādes apzīmējumu, kuŗā tas iespiests;
- 2) ar apzināti nepatiesu izdevēja vai atbildīgā redaktora vārda apzīmējumu periodiskā izdevumā,

sodāms:
ar cietumu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 292.—294. p. 1924. g. 24. okt. lik. redakcijā; Taganceva komm. 745.—747. lapp.)

1. Šās nodaļas nolūks ir sodīt jaunprātības, kādas izdara ar tehniski atvieglotiem līdzekļiem izlietojot atklātību un griežoties pie nenoteikti plašām aprindām, kā arī nodrošināt iespēju vajāt tādas jaunprātības, pie kam tādā vajāšanā piegriežama vēriba tikai šai ārējai pusei, bet ne to labumu raksturam, kuŗus šādas jaunprātības aizskar. Runa ir par noziedzīgiem nodarījumiem pret likumā noteikto uzraudzības kārtību, kāda nepieciešama pat atvietojojt bijušo „koncesiju“ sistēmu ar tagadējo „pieteikšanas“ sistēmu. Ši uzraudzība attiecas: a) uz preses lietām visās to nozarēs un b) uz publiskiem uzvedumiem.

2. 317. pants atdarina visumā agrāko 292. p. (1924. g. redakcijā) ar nedaudziem tiri redakcionāliem labojumiem.

3. Ar spiestuvēm un spiestuves rīku izgatavojamām iestādēm jāsaprot tipografijas, litografijas, metallografijas, kā arī dažādās iestādes grafisko piederumu izgatavošanai, burtu liešanai, zīmogu un spiedogu izgatavošanai u. t. l.

4. Ar spiestuves rīkiem jāsaprot kā burtu saliekamās ietaises, ātrspiedes vai rotācijas mašīnas, tā arī tipografijas, litografijas un cinkografijas piederumi, dažādi spiedogi u. t. l.

5. 318. (agrāk 293.) pantā izdarīti šādi labojumi: a) 1. punktā atzīmēts arī pienākums paziņot par ipašnieka vai atbildīgā vadītāja nāvi un uzņemts norādījums uz „poligrafisku iestādi“, kas agrāk acimredzot izlaists aiz kļūdas; b) pievienota 2. daļa par tā paša soda (līdz 300 latiem) uzlikšanu par likumā noteiktā izdevuma eksemplāru skaita neiesniegšanu pēc piederības.

6. 319. pants atbilst agrākam 293¹. pantam, ar to starpību, ka tas attiecināts vienīgi uz 317. p. 1. daļā norādītām iestādēm, bet ne uz periodisku izdevumu izdošanu. Pēdējais sodāms bargāki pēc vispārīgā 420. panta.

7. 320. pants atdarina agrāko 294. pantu bez pārgrozījumiem.

321. Kas atvēris vai turējis grāmatu pārdotavu, bibliotēku, lasītavu vai kinematografu, vai tirgojies ar poligrafisko iestāžu ražojumiem vai piederumiem, neievērodams likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus, sodāms:
ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

322. Spiestuves vai poligrafiskas iestādes ražojumu tirgotājs vai bibliotēkas vai lasītavas turētājs, kas glabājis pārdošanai, pārdevis vai citādi izplatījis izdevumu, par kuŗa aizliegumu izsludināts noteiktā kārtībā, sodāms:
ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 296.—298. p.; Taganceva komm. 747.—749. lapp.)

1. 321. pantā, atšķirībā no agrākā 290. panta, uzņemts aizrādījums uz kinematografu un, bez „poligrafisko iestāžu ražojumiem“, norādīts uz „to piederumiem“.

2. 322. pants visumā atdarina agrāko 298. pantu.

3. Agrākie 1903. g. Sodu lik. 295. un 297. p., kas atcelti jau 1924. gadā, jaunajā kodekā nav uzņemti.

323. Kas iespiedis apzināti pretēji tiešam aizliegumam iespieduma darbu, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

Ar to pašu sodāms, kas tiši iespiedis 413. pantā minēto priekšmetu attēlojumus tādos samēros, kas pārsniedz divas trešdaļas no oriģināla.

Ja šā panta pirmā daļā aprādītais nodarījums izdarīts aiz neuzmanības, tad vainīgais sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par piecdesmit latiem.

324. Kas izlaidis apgrozībā aizturētu izdevumu, apzinoties, ka attiecīga vara to aizturējusi, sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

Spiestuves vai citas poligrafiskas iestādes īpašnieks vai tādas iestādes darbinieks vai iespieduma ražojuma tirgotājs, kas slēpis aizturētu izdevumu, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 299. p., 1927. g. 26. apr. lik. redakcijā, un 300. p.; Taganceva komm. 749.—752. lapp.)

1. 323. pants atkārtō vārdu pa vārdam agrāko 299. pantu 1927. g. likuma (Lik. kr. 72) redakcijā. Šā panta 2. daļa radusies sakarā ar to, ka kādā ilustrētā žurnālā iespiesta valsts kases zīmes parauga klišeju dažas personas bija izlietojušas viltotu naudas zīmju izgatavošanai.

2. 324. (agrāk 300.) pantā izmests no 1. daļas vārds „apzināti“, kā lieks šajā gadījumā, jo cietuma sods jau pats par sevi norāda uz apzinātību, ja nav norādīts pretējais (46. p. 4. d.). Panta 2. daļā sods ievērojami pamazināts, pie kam sodāmība tomēr attiecināta arī uz „iespieduma ražojuma tirgotāju“.

325. Kas, pretēji likuma vai saistoša noteikuma nosacījumiem, atklāti uzvedis vai izpildījis literārisku, kinematografisku vai fonografisku sacerējumu vai mūzikas sacerējumu ar pievienotiem vārdiem, apzinoties, ka attiecīga vara to aizliegusi vai nav skatījusi cauri, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 302. p.; Taganceva komm. 752.—753. lapp.)

1. 325. pants, kas paredz noteikumu pārkāpumus par atklātiem uzvedumiem, atšķiras no atbilstošā agrākā 302. panta tikai redakcijas ziņā.

2. Ar fonografisku sacerējumu jāsaprot arī gramofona sacerējumi.

3. Minēt 325. pantā atsevišķi par pantomimu nav vajadzības, jo 325. p. vispār paredz kādu tekstu, bet plastisku uzvedumu, ja tas saistīts, piem., ar piedauzību, var pakļaut 306. pantam.

4. Agrāko 301. pantu (1930. g. 11. marta lik.) jaunais kodeks pārcēlis, ievērojami paaugstinot sodu, uz nodāju par goda aizskaršanu, kā 512. p. 2. daļu.

326. Periodiska izdevuma izdevējs, kas:

- 1) izlaidis apgrozībā periodisku izdevumu, iekam dabūjis likumā norādīto paziņojumu, ka izdošanai nav šķēršļu, vai arī pēc tam, kad minētais paziņojums zaudējis spēku;
- 2) nav paziņojis likumā norādītā kārtībā par izdevēja vai atbildīgā redaktora maiņu;
- 3) nav ievietojis periodiskā izdevuma eksemplārā redakcijas vai izdevuma tipografijas adresi, kā arī atbildīgā redaktora vārdu un uzvārdu,

sodāms:

šā panta 1. punktā paredzētā gadījumā — ar arestu uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi, vai ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem,

bet šā panta 2. un 3. punktā paredzētos gadījumos — ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

327. Pagaidām apturēta periodiska izdevuma izdevējs, kas personīgi vai ar citas personas starpniecību pārkāpis aizliegumu izdot šo izdevumu, vai arī apejot šo aizliegumu izlaidis citu periodisku izdevumu, sodāms:
ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem.

328. Kas:

- 1) pirms tiesas sēdes vai pirms lietas izbeigšanas izpaudis presē ziņas, kuŗas atklātas izziņā vai iepriekšējā izmeklēšanā, vai arī apsūdzības raksta saturu;
- 2) nav izpildījis likuma noteikumus par tiesas spriedumu un tiesas lietu apcerējumu publicēšanu;
- 3) izpaudis presē ziņas, kuŗas pēc likuma var izpaust tikai ar sevišķu atļauju, vai izpaudis presē apzināti izpaušanai aizliegtas ziņas, sodāms:
ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

Ja šajā pantā minētie noziedzīgie nodarījumi izdarīti aiz neuzmanības, tad vainīgais sodāms:
ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

329. Kas iespiedis privātā izdevumā likumus, valdības vai pašvaldības organu noteikumus vai rīkojumus bez apzīmējuma: „neoficiāls izdevums“, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par piecdesmit latiem.

330. Periodiska izdevuma izdevējs, kas nav ievietojis dienas izdevumā triju dienu laikā pēc saņemšanas, bet garāka perioda izdevumā — tuvākā numurā, kuŗš iznāk pēc triju dienu notecējuma no saņemšanas, vai ievietojis pārkāpjot likuma nosacījumus:

- 1) tiesas spriedumu vai lēmumu, vai šajā izdevumā iespiesta raksta valdības atspēkojumu vai pārlabojumu;
- 2) privātpersonas iesūtītu šajā izdevumā iespiesta raksta atspēkojumu vai pārlabojumu, ja tāda atspēkojuma vai pārlabojumi, ievietošana pēc likuma ir saistoša,
sodāms:

ar naudas sodu — dienas izdevumiem — ne augstāku par simts latiem, bet garāka perioda izdevumiem — ne augstāku par divi simti latiem par katru numuru, kuŗš iznācis no saistošai iespiešanai noteiktā termiņa notecējuma dienas līdz tai dienai, kad izdevumā iespiests spriedums, lēmums, atspēkojums vai pārlabojums.

Ja spriedums, lēmums, atspēkojums vai pārlabojums nav iespiests triju mēnešu, bet attiecībā uz periodiskiem izdevumiem, kas iznāk retāki kā reizi mēnesī — gada laikā, tad, bez tam, tiesa var nolemt slēgt šādu periodisku zdevumu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 303.—306. p.; Taganceva komm. 753.—756. lapp.)

1. Ši pantu grupa (izņemot tikai 329. p.) attiecas speciāli uz periodisko presi. 326. pants atkārtoti agrāko 303. p., ar to vienīgo starpību, ka izmests agrākā 303. p. 3. punkts, ievērojot to, ka attiecīgo nodarījumu jau aptver tagadējā 318. panta vispārīgākais 2. daļas noteikums.

2. Uzskaitīt visus preses noteikumu formālos pārkāpumus atzīts par lieku, jo visi formālie pārkāpumi padara preses organu eo ipso par nelikumīgi izlaistu un pakļaujami 326. p. 1. punktam.

3. 327. pants ne ar ko neatšķiras no agrākā 304. panta. Likums soda nevis redaktoru, bet izdevēju. Noteikta redakcija tiešām var pievilkt lasītājus, bet tam nevar būt izšķiroša nozīme 327. panta sastāvā, jo apturētā izdevuma izdevējs var, apejot likumu, nekavējoties izdot nevēlamo preses organu citas redakcijas vārdā.

4. 328. pantā, papildinot atbilstošo agrāko 305. pantu, priekšlaicīgas izpaušanas aizliegums attiecināts arī uz „izziņu“, saskaņā ar preses likuma 16. pantu. Bez tam pievienota 2. daļa par to pašu nodarījumu sodīšanu, kad tie izdarīti aiz neuzmanības.

5. Izziņā un iepriekšējā izmeklēšanā ievāktu ziņu izpaušana kavē tiesas (it īpaši izmeklēšanas tiesneša) darbību, apgrūstina patiesības atklāšanu un dažreiz padara to pavisam neiespējamu. Bet nesalīdzināmi kaitīgāka izrādās laikraksta atklāta spriešana par tās personas vainīgumu, kurā saukta pie atbildības kā apsūdzētais. Kaut arī tiesneši nepadodas preses ietekmei, bet lasītājam jau pirms lietas izspriešanas ir gatavs spriedums, kas labākā gadījumā dibināts uz nepietiekošiem faktiem. Tādos apstākļos tiesas spriedums bieži nesakrīt ar publikā iesakņojušos ieskatu, un rezultāts būs nemiers ar tiesu un tiesas prestiža samazinājums.

6. 328. pants pietiekoši nodrošina tiesu no brīva vārda tiesības nelietīgas izlietošanas presē, sodot par izziņas un iepriekšējās izmeklēšanas materiālu, kā arī apsūdzības raksta teksta izpaušanu, kā par to teikts preses likuma 16. pantā. Tālāk par to gan laikam nebūtu iespējams iet kriminālrepresiju ziņā pret presi, ņemot vērā Satversmes pieņemto preses brīvības principu.

7. Izziņā atklāto ziņu izpaušana presē nav nekaitīgāka tiesas nolūkiem, nekā iepriekšējās izmeklēšanas atklāto ziņu izpaušana, it īpaši tadē, ka pēc Kriminālprocesa nolikuma noteikumiem, kurus paredzēts paplašināt likumdošanas kārtībā, dažas lietas var nodot tiesai arī bez iepriekšējās izmeklēšanas, ko atvieto formāla izziņa.

8. Atsevišķi šajā grupā stāvošais 329. pants atkārti burtiski agrāko 305¹. pantu 1924. gada redakcijā.

9. 329. pants ievests Sodu likumā saskaņā ar preses likuma 13. pantu, kurš noteic, ka uz privātiem likumu, noteikumu un valdības un pašvaldības organu rīkojumu izdevumiem jābūt uzspiestiem vārdiem „neoficiāls izdevums“, ar ko sabiedrība tiek aizsargāta no dažkārt nepareiza vai nepilnīga likumu teksta izplatīšanas.

10. 330. (agrāk 306.) pantā paaugstināts naudas sods: dienas izdevumiem no 25 uz 100 latiem, bet citiem periodiskiem izdevumiem no 100 uz 200 latiem par numuru.

331. Sacerētājs, izdevējs, spiestuves vai citas poligrafiskas iestādes atbildīgais vadītājs vai grāmatu pārdevējs, bet attiecībā uz periodiskiem izdevumiem — atbildīgais redaktors, kas aiz nolaidības pielaidis iznākt apgrozībā tādām iespieduma ražojumam, kurā saturā atrodas noziedzīga nodarījuma pazīmes — ja viņš nav jāsoda par līdzdalību noziedzīgā nodarījumā, sodāms: ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Šādā gadījumā ir atbildīgi: attiecībā uz periodiskiem izdevumiem — atbildīgais redaktors, bet attiecībā uz pārējiem izdevumiem — sacerētājs, izdevējs, spiestuves vai citas poligrafiskas iestādes atbildīgais vadītājs vai grāmatu pārdevējs šādā pakāpenībā:

- 1) sacerētājs — ja viņš nepierāda, ka sacerējums publicēts pret viņa gribu;
- 2) izdevējs — ja sacerētājs vai viņa dzīves vieta nav zināmi, vai ja viņš atrodas ārzemēs;
- 3) spiestuves vai citas poligrafiskas iestādes atbildīgais vadītājs — ja sacerētājs un izdevējs vai viņu dzīves vieta nav zināmi, vai ja viņi atrodas ārzemēs;
- 4) grāmatu pārdevējs — ja uz izdevuma nav norādīta iestāde, kurā tas izgatavots.

332. Lietās par noziedzīga satura iespieduma darbu izgatavošanu un izlaišanu apgrozībā, neatkarīgi no 35. panta piemērošanas, tiesa var nolemt:

- 1) apturēt periodisko izdevumu uz zināmu laiku vai slēgt pavisam;
- 2) aizliegt periodiska izdevuma atbildīgam redaktoram būt par tādu uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem;
- 3) ievietot tiesas spriedumu izdevuma tuvākā numurā.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 307.—309. p.; Taganceva komm. 756. un 757. p.)

1. 331. pants atkārtro agrāko 307. pantu, kuŗš soda par to, ka aiz nolaidības pielaists iznākt apgrozībā iespieduma raņojums, kuŗa saturā atrodas noziedzīga nodarijuma pazīmes noteicot zināmu formālu pakāpenību vainīgo saukšanai pie atbildības. Kas zīmējas uz tā paša nodarijuma tišu izdarišanu, tad tas sodāms pēc vispārējiem noteikumiem par kriminālatbildību.

2. Pakāpenība pantā norādīto personu saukšanai pie atbildības neizslēdz iespēju, pastāvot attiecīgai atbildībai, piemērot 49. pantā paredzētos noteikumus par līdzdalību.

3. 332. (agrāk 309.) pants formulē 1. punktu drusku noteiktāki, lietojot vārdu „slēgt“ — uz visiem laikiem paredzēta aizlieguma nozīmē, bet vārdu „apturēt“ — noteikta laika apturēšanas nozīmē.

4. 1903. g. Sodū lik. 308. pantu, kas bija atcelts ar 1924. gada likumu, jaunais kodekss atjaunojis kā tagadējā 192. panta 2. daļu, tomēr ar to starpību, ka tiek runāts nevis par administratīvās varas, bet par tiesas varas prasījuma neizpildīšanu.

DIVDESMITĀ NODAĻA.

Rūpniecības un tirdzniecības uzraudzības noteikumu pārkāpšana.

333. Kas ierīkojis fabriku, aptieku vai citu rūpniecības, amatniecības vai tirdzniecības uzņēmumu vai stājies pie to ierīkošanas bez pienācīgas atļaujas, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

Ja fabrika, aptieka vai cits rūpniecības, amatniecības vai tirdzniecības uzņēmums ierīkots vai to ierīkošana iesākta kaut arī ar attiecīgas varas atļauju, bet:

1) to izdarījusi persona, kuŗai nav tiesības turēt šāda veida uzņēmumu;

2) tādā vietā, kur minētos uzņēmumus ar likumu vai saistošu noteikumu ierīkot aizliegts,

tad vainīgais sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

334. Rūpniecības, amatniecības, tirdzniecības vai cita uzņēmuma īpašnieks vai pārzinis, kas nav ierīkojis tādā uzņēmumā likumā vai saistošā noteikumā norādītās ietaises gaisa, ūdens vai zemes aizsardzībai pret slimību dīgļiem vai personiskas drošības aizsardzībai, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

335. Kas:

1) turējis traktieri vai citu reibinošu dzērienu pārdošanas vietu atvērtu šim iestādēm neatļautā laikā;

2) pielaidis šinīs vietās nekārtības vai neatļautas izpriecas;

3) turējis traktieri vai citā reibinošu dzērienu pārdošanas vietā par apkalpotāju tādu personu, kuŗa nav sasniegusi likumā vai saistošā noteikumā nosacīto vecumu, vai pielaidis šinīs vietās dzert reibinošus dzērienus tādu personu, kuŗa jaunāka par astoņpadsmit gadiem vai kuŗa redzami piedzērusies, vai acīmredzami piedzērušu izraidījis uz ielas;

4) amata veidā atvēlējis savu dzīvokli vai citas kādas telpas citur pirktu reibinošu dzērienu dzeršanai;

5) pārdevis traktieri ēdienus vai dzērienus vai izīrējis istabas dārgāk par izsludinātām cenām,

sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

336. Reibinošu dzērienu pārdošanas vietas turētājs vai tas, kuŗš tanī tirgojas, kas:

- 1) pārdevis reibinošus dzērienus pret ķīlu, uz nākamās ražas rēķinu vai vispār uz parādu;
- 2) mainījis reibinošus dzērienus pret mantu;
- 3) maksājis par saistībām vai par padarītu darbu naudas vietā ar reibinošiem dzērieniem,
sodāms:
ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Bez tam tiesa var atņemt vainīgam tiesību tirgoties ar reibinošiem dzērieniem uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem.

Par saņemtiem dzērieniem uzņemtās saistības atzīstamas par spēkā neesošām, bet ķīlā saņemtās vai apmainītās mantas atņemamas un bez atlīdzības atdodamas īpašniekam.

Šā panta pirmās daļas 1. punkta, kā arī šā panta trešās daļas noteikumi neattiecas uz parādsaistībām par fabriku un lielnoliktavu pārdotiem reibinošiem dzērieniem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 310.—317. p.; Taganceva komm. 758.—768. lapp.)

1. Šī nodaļa paredz tādu noteikumu pārkāpšanu, kuŗi (blakus XIII nodaļas 220. p., XIV nodaļas 248. un turpm. p., XV nodaļas 258. un turpm. p.): a) rēgulē atļaujas dabūšanu atvērt rūpniecības un tirdzniecības uzņēmumus, kas balstās uz publikas uzticību, un b) nosaka rūpniecības un tirdzniecības darbības kontroli, kas nepieciešama fiska un sabiedrības interesēs.

2. 333. pants atkārtō drusku saisinātā redakcijā agrākā 310. p. noteikumus, papildinot to ar norādījumu uz amatniecības uzņēmumiem.

3. 334. pantā atdarināts agrākais 311. p., kuŗā, bez sīkākiem redakcionālfem grozījumiem, pievienots norādījums uz ļoti svarīgo „personiskās drošības aizsardzību“, kas nebija agrākā 311. pantā.

4. 335. (agrāk 315.) pantā izdarīti šādi grozījumi: a) 2. punktā pievienots aizrādījums uz „nekārtībām“, b) 3. punktā paaugstināts pusaudžu vecums no 16 uz 18 gadiem un c) izmests agrākā 315. p. 4. punkta noteikums kā tāds, kas jau paredzēts sodū likumā par akcīzes noteikumu pārkāpumiem 17. p. 9. punktā.

5. 336. pants atbilst agrākam 317. p. Tajā tomēr vispirms atjaunota jaunā kodekā pieņemtā sistēma attiecībā uz sakaru starp naudas sodū un arestu, kas pie tam pielaižami tikai alternatīvi; tālāk tirgošanās tiesības atņemšana noteikta uz 1—5 gadiem, kamēr agrāk atņēma tikai atļauju pārdot reibinošus dzērienus; beidzot panta 3. daļā izmests drusku „archaiskais aizrādījums uz „neatšķirtiēm ģimenes locekļiem“.

6. Agrākos 312., 313., 314., 316. un 316¹. p. jaunais kodeks nav uzņēmis. No tiem 312. un 313. p. izmesti kā tādi, ko ietver vispārīgie 156. un 157. p.; 314. p. izmests uz tā pamata, ka žūpības apkaŗošanas likumā (Lik. kr. 1924. g. 207) par šo pantu nekas nav teikts, un Akcīzes nolikuma (1901. g. izd.) 705. pants un 691. p. pielik. 8. pants, uz kuŗiem pamatots 1903. g. Sodū likumu 314. p., atcelti jau ar 1920. g. 17. augusta likumu (Lik. kr. 217); 316¹. p. tika pārvietots Sodū likumā par akcīzes noteikumu pārkāpumiem kā 8¹. p. (sk. Lik. kr. 1931. g. 14, II). Pie akcīzes noteikumu pārkāpumiem pieskaitīti arī agrākā 316. panta noteikumi.

337. Kas neievērodams likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus atvēris:

- 1) akcīju vai paju sabiedrību;
- 2) apdrošināšanas biedrību vai sabiedrību;
- 3) privātu vai sabiedrisku kredītiestādi, banku vai mainītavu;
- 4) kooperātīvu;
- 5) komisijas vai uzziņu kantori;
- 6) krāj-aizdevu kasi,
sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 318. p.; Taganceva komm. 768.—770. lapp.)

Agrāko 1903. g. Sodu lik. 318. pantu par noteiktu rūpniecības un tirdzniecības uzņēmumu atvēršanu bez attiecīgas atļaujas jaunais kodeks papildinājis, tagadējā 337. panta veidā, ar norādījumu uz „apdrošināšanas biedrībām“ (2. pk.) un uz „kooperatīviem“ (4. pk.). Bez tam 1. punktā minētas tikai „akciju un paju sabiedrības“, jo pārējām biedrībām un sabiedrībām Latvijā sevišķas atļaujas nav vajadzīgas. Bet agrākā 318. panta 2. daļa pievienota tagadējam 344. pantam.

338. Krāj-aizdevu kases turētājs vai tās darbinieks, kas nav izpildījis likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus par krāj-aizdevu kasu turēšanu, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

Bez tam tiesa var atņemt vainīgam tiesību turēt krāj-aizdevu kasi uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem, bet ja viņš tādu nodarījumu atkārtojis (62. p.) — uz visiem laikiem.

339. Bankas vai mainītavas turētājs vai to pārzinis vai darbinieks, kas izdarījis likumā vai saistošā noteikumā aizliegtu darījumu, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par divi tūkstoši latiem.

Ja vainīgais šā panta pirmā daļā minēto nodarījumu atkārtojis (62. p.), tad viņš sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem, un, bez tam, ar naudas sodu, ne augstāku par trīs tūkstoši latiem.

Bez tam tiesa var atņemt vainīgam tiesību turēt banku vai mainītavu vai pārzināt tās šā panta pirmā daļā paredzētā gadījumā — uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem, bet šā panta otrā daļā paredzētā gadījumā — uz visiem laikiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 319.—322. p.; Taganceva komm. 770.—774. lapp.)

1. Speciālajā 338. (agrāk 319.) pantā par noteikumu pārkāpšanu attiecībā uz „krāj-aizdevu kases“ (bet ne „aizdevu kases“, kā bija teikts 319. p.) turēšanu izdarīti tikai sīkākī redakcionāli labojumi.

2. 339. pants atkārtō agrāko 322. pantu. Lidz ar to šis pants aptver jaunajā kodekā neuzņemtos 320. un 321. p., no vienas puses tādēļ, ka tie paredz tikai vispārīgā nodarījuma atsevišķus gadījumus, bet no otras — ņemot vērā to, ka daži no tajos uzskaitītiem pārkāpumiem neatbilst saimnieciskai dzīvei mūsu valstī.

3. Agrākais 323. pants izmests sakarā ar to, ka izdoti speciāli 1923. un 1931. g. likumi par naudas maiņas un ārzemes valūtas operācijām, kuŗi atstāti spēkā arī pēc jaunā Sodu likuma izdošanas.

340. Kas atklājis parakstīšanos uz vērtspapīriem tādas akciju vai paju sabiedrības vārdā, kuŗu nav atļauts atvērt, sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

341. Akciju vai paju sabiedrības dibinātājs, kas:

- 1) nav vedis likumā noteiktas auklotas grāmatas akciju vai paju un par tām ienākušu summu ierakstīšanai;
 - 2) nav uzrādījis tādas grāmatas revīzijai uz attiecīgas iestādes prasījumu,
- sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ar to pašu sodāms, kas sabiedrības, biedrības, kooperatīva vai citas juridiskas personas lietās, pretēji saviem pienākumiem (51. p.), uz uzraugu iestādes pieprasījumu un neievērojot atgādinājumu noteiktā laikā nav devis vajadzīgos paskaidrojumus vai ziņas, vai noteiktā laikā nav novērsis savā

darbībā pielaistās nelikumības vai atkāpšanos no statūtu, likumu, saistošu noteikumu vai vispārējai zināšanai Valdības Vēstnesī izsludinātu valdības rīkojumu nosacījumiem, ja par nodarīto nedraud bargāks sods.

342. Kas bez pienācīgas atļaujas izlaidis apgrozībā bezvārda naudas zīmes, sodāms:
ar cietumu.

343. Kas pārkāpis likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus par vērtspapīru izgatavošanu vai izlaišanu, sodāms:
ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ja izlaisti vērtspapīri pašvaldības vai kredītiestādes, vai akciju vai paju sabiedrības, vai apdrošināšanas biedrības vai sabiedrības, vai kooperatīva vārdā bez pienācīgas atļaujas tādu papīru izlaišanai, vai citādā vērtībā nekā noteikts šajā atļaujā, vai lielākā skaitā nekā atļauts, vai par summu, kuŗa pārsniedz doto atļauju, tad vainīgais sodāms:
ar cietumu.

Bet ja izlaisti vērtspapīri, kuŗi nav nodrošināti saskaņā ar statūtiem vai šim nolūkam izdotiem noteikumiem, vai noguldījumu zīmes bez attiecīgā noguldījuma saņemšanas, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu vai ar cietumu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 324., 326., 329., 331. un 558. p. 1. d. 4. un 5. pk.; Taganceva komm. 774.—778., 1244. un 1245. lapp.)

1. 340. pants pārņēmis no agrākā 324. panta tikai tā 1. punktu. Bet 2. punkts par „papīru izlaišanu“ pievienots tagadējam vispārīgajam 343. pantam.

2. 341. pants sastādīts pēc agrākā 326. panta parauga, saskaņojot tā 2. daļu redakcijas ziņā ar 51. panta noteikumiem par kriminālatbildību juridisku personu lietās. Šī daļa tika pievienota pie agrākā 326. panta ar 1928. g. 10. janvāra likumu (Lik. kr. 12), sakarā ar to, ka šajā nodaļā trūka noteikumu attiecībā uz kriminālatbildību par uzraudzības organu prasījumu neizpildīšanu sniegt pēc iepriekšēja atgādinājuma ziņas vai novērst pielaisto atkāpšanos no statūtiem vai citas nelikumības. Te, protams, nav domātas svarīgas nelikumības, kamdēļ jaunais kodeks sevišķi atzīmē, ka 341. p. 2. daļa piemērojama tikai tad, ja par nodarīto nedraud bargāks sods. Šī daļa atrodas iekšējā sakarā arī ar X nodaļas noteikumiem (par nepaklausību likumīgai varai — 160. un 164. p.).

3. 342. (agrāk 329.) pants papildināts ar nosacījumu par to, ka tajā paredzētais nodarījums sodāms tikai tad, kad tas izdarīts bez attiecīgas atļaujas, ņemot vērā, ka var pastāvēt arī t. s. „ēmisijas bankas“.

4. Tagadējā 343. pantā savākti visi attiecīgie 1903. g. Sodū lik. pantu noteikumi par pārkāpumiem izlaižot vērtspapīrus u. t. l. papīrus (agrākie 324. p. 2. d., 331. p. un 580. p. 1. d. 4. un 5. pk. un 2. d.). Pie tam pirmajā vietā nostādīts agrākā 331. p. 1. punkta noteikums ar soda paaugstinājumu līdz arestam. Agrākā 331. p. 2. punkts izmests, jo to jau aptver tā 1. punkts. Pēc tam seko, kā 2. daļa, agrākā 324. p. 2. punkts, papildināts ar atsauci uz pašvaldības iestādi, apdrošināšanas biedrību un kooperatīvu, bet izmetot izteicienu „bet nepārsniedzot izlaišanai atļauto papīru kopsummu“, kuŗš redakcijas ziņā izrādījās lieks, ņemot vērā tagadējā 343. p. 3. daļas saturu, kuŗa sastādīta no agrākā 580. p. 4. un 5. punkta.

5. Agrākie 325. un 330. p. ietverti tagadējā 344. pantā. Bet agrākie 327. un 328. p. par nepatiesu ziņu došanu vai ievietošanu bilancēs ar nolūku samazināt rūpniecības nodokli — izmesti, ņemot vērā to, ka Nodokļu nolik. (1928. g. izd.) 350. un turpm. p. paredz vainīgajam par tiem pašiem nodarījumiem administratīva naudas soda uzlikšanu desmitkārtīgā apmērā. Bet ciktāl nepareizu ziņu sniegšana pārsniedz fiska interešu aizsardzības robežas, vainīgiem var piemērot tagadējo 420. pantu.

344. Kas kā kredītiestādes, akciju vai paju sabiedrības, apdrošināšanas biedrības vai sabiedrības, kooperatīva vai slimo kases pārstāvis, to uzdevumā vai dienestā (51. p.) izdarījis statūtos neatļautas mantiskas operācijas, sodāms:
ar cietumu.

Bet ja tāda nodarījuma dēļ minētās iestādes izsludinātas par maksātne-
spējīgām, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu.

345. Kas kā akciju vai paju sabiedrības dibinātājs vai kā kredit-
iestādes, akciju vai paju sabiedrības, apdrošināšanas biedrības vai sabiedri-
bas, vai kooperatīva pārstāvis, to uzdevumā vai dienestā (51. p.):

- 1) izlūdzot atļauju minētās iestādes, sabiedrības, biedrības vai koope-
ratīva atklāšanai, sniedzis valdībai apzināti nepatiesas ziņas par
dibināmo uzņēmumu;
- 2) ievietojis apzināti nepatiesas ziņas par minētās iestādes, sabiedri-
bas, biedrības vai kooperatīva lietu stāvokli vai rēķiniem sludinā-
jumā, pārskatā, bilancē vai tirdzniecības grāmatā;
- 3) sniedzis apzināti nepareizu aprēķinu par dividendes izrēķināšanu un
izmaksu,

ja tas varējis nodarīt kaitējumu valstij, akcionāriem, biedriem vai
citām personām, sodāms:

ar pārmācības namu vai ar cietumu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 325., 330., 579. un 580. p.; Taganceva komm. 776. un 1239. līdz
1245. lapp.)

1. 344. pants, kas aptver agrāko 325., 330. un 579. (1928. g. 27. apr. lik. redakcijā)
panta noteikumus par neatļautu mantisku operāciju izdarīšanu, saskaņots redakcijas ziņā
ar vispārīgo 51. pantu par kriminālatbildību juridisku personu lietās, minot speciāli arī par
kooperatīviem un slimo kasēm, pie kam izmesti vārdi „ar valdības atļauju nodibinātas“, kā
lieki 344. pantā paredzētā nozieguma sastāvam. Tāpat izmests, kā nevajadzīgs, norādījums
uz to, ka biedrības u. t. t. lēmums neatsvabina viņas pārstāvi no atbildības, it īpaši ņemot vērā
tagadējā 51. panta noteikumu (sal. arī 42. p.). Sods noteikts kopīgs — brīvības atņemšana.

2. 345. (agrāk 580.) pants pārcelts šurp, tāpat kā agrākais 579. p. (sk. augstāk), no
nodaļas, kuŗa runāja, blakus „neziņošanai par atradumu“, par „svešas mantas piesavinā-
šanos un uzticības nelietīgu lietošanu“, kur tam gan nebija istā vieta, ņemot vērā tā labuma
nenoteiktību, pret kuŗu vērsti attiecīgie (345. p. paredzētie) nodarījumi, kuŗi drīzāk pieder
pie sabiedriskās sfēras apdraudējumu grupas. Pie tam, kā jau augstāk bija teikts, agrākā
580. panta 4. un 5. punkts, kā arī visa 2. daļa, pievienoti tagadējam 343. pantam.

Pārējie 3 punkti atstāti agrākā veidā, tikai ar to starpību, ka uzņēmumu uzskaitījums
palielināts, pēc jaunā kodeka pieņemtās sistēmas, ar norādījumu arī uz kooperatīviem. Kā
alternatīvs sods pieļauts, blakus pārmācības namam, arī cietums.

Par būtisku labojumu uzskatāms nosacījuma „ja tas varējis nodarīt kaitējumu . . .“
attiecinājums nevien uz 1. punktu, kā to darīja agrākais 580. p., bet uz visiem trim punktiem
(kā to jau arī agrāk iztulkoja komentāri — sal. Taganceva paskaidr. pie 580. p. — 14. un
turpm. tezes), pie kam arī varbūtējā kaitējuma aploks paplašināts: kaitējums var draudēt
nevien akcionāriem, bet arī valstij, biedriem un vispār citām personām.

346. Kas sarīkojis atklātu loteriju bez pienācīgas atļaujas vai pār-
kāpjot uz to attiecošos noteikumus, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti
latiem.

347. Kas:

- 1) ievēdis, pārdevis vai citādi izplatījis apgrozībai neatļautas ārzemju
loteriju biļetes vai aizņēmumu biļetes ar vinnestiem;
- 2) pretēji likuma aizliegumam pārdevis promises loterijām vai aiz-
ņēmumu biļetēm ar vinnestiem,

sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti
latiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 332. un 333. p.; Taganceva komm. 778. un 779. lapp.)

Šie pantī visumā atbilst agrākiem 332. p. (1929. g. 3. maija lik. redakcijā) un 333. p. (1926. g. 14. jūn. lik. redakcijā), tikai ar to starpību, ka tagadējā 347. (agrāk 333.) p. 1. punktā pievienots arī „aizņēmumu bijetes ar vinnestiem“, bet tā 2. punktā vārdu „likumā neatļauti“ vietā teikts „pretēji likuma aizliegumam“, citiem vārdiem, sodāmībai tiek prasīts noteikts likuma aizliegums.

348. Kam nav tiesības nodarboties ar noteikta veida tirdzniecību vai rūpniecību un kas nodarbojies ar tādu tirdzniecību vai rūpniecību, sodāms:
ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Bet ja vainīgais, ar nolūku dabūt atļauju nodarboties ar tirdzniecību vai rūpniecību, devis nepatiesu parakstu par to, ka viņš nepieder pie tādām personām, kuņām aizliegts nodarboties ar tirdzniecību vai rūpniecību, vai slēpis iemeslus, kuņu dēļ viņam nevar izdot minēto atļauju, tad viņš sodāms:

ar arestu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 335. p.; Taganceva komm. 779.—782. lapp.)

1. No abiem agrākiem 334. un 335. p., kuņi attiecās uz tādu personu sodāmību, kas bez attiecīgas tiesības nodarbojas ar cunfītes amatu, tirdzniecību vai rūpniecību, jaunais kodeks pilnīgi izmetis pirmo (par cunfītes meistariem), kā neatbilstošu Latvijas tagadējiem apstākļiem tani ziņā, ka cunfītem vairs nav publisko tiesību, bet tās pastāv kā privātas biedrības.

Bet 335. p. tagadējā 348. panta veidā izteikts šaurākā formulējumā, ņemot vērā, ka sodīt par nodarbošanos ar tirdzniecību un rūpniecību vispār, nepastāvot Latvijā sevišķai tirgotāju vai rūpnieku kārtai, nevar, bet var gan sodīt tikai tajos gadījumos, kad profesionālo tiesību atņemšanas kārtībā attiecīgai personai atņemta tiesība nodarboties ar tirdzniecību vai rūpniecību, nerunājot, protams, par speciāli atzīmētiem gadījumiem, kad nodarbhai ar noteikta veida tirdzniecību vai rūpniecību vajadzīga sevišķa atļauja (sk. piem. 317. p.).

2. Agrākā 335. p. daļa atkritusi kā neatbilstoša Latvijas valsts iekārtai.

3. 1903. g. Sodū lik. 336.—342. p. izmesti kā tādi, kas mūsu apstākļiem nav piemērojami.

349. Kas pārkāpis noteikumus par tirgošanos ar spēļu kārtīm, sodāms:
ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

350. Kas pārdevis izrāžu, koncertu vai citu izrīkojumu bijetes apzināti pārkāpdams likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus par izrīkojumu nodokli, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 343. un 345. p.)

1. 349. pants pilnīgi atbilst agrākajam 343. p. par tirgošanos ar spēļu kārtīm (sal. arī 1922. g. 31. aug. lik., Lik. kr. 181).

2. 350. pants groza 1903. g. Sodū lik. 345. p. tajā ziņā, ka soda noteikumu pārkāpšanu par izrīkojumu nodokli vispār.

3. 1903. g. Sodū lik. 344. un 346. pantu jaunais kodeks pārcēlis nodaļā par naudas, vērtspapīru un vērtzīmju pakajtaišānu.

351. Kas izgatavojis zīmogu vai citu kādu rīku, kuņš lietojams aplicinājuma zīmes uzlikšanai valsts, valsts autonoma uzņēmuma, pašvaldības vai sabiedriskas iestādes vai dienestpersonas vārdā, uz tādas personas pasūtījumu, kuņa nav uz to pilnvarota, sodāms:

ar arestu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 347. p.; Taganceva komm. 788. un 789. p.)

1. Šis pants atdarina agrāko 347. p. vispārinātā veidā. Tiek sodīts nevien „gravētājs“, bet ikviens, kas izdara šo nodarījumu. Bez tam pievienoti vārdi: „valsts autonoma uzņēmuma“ un „pašvaldības“ iestādes.

2. 351. pants aptver nevien valsts un pašvaldības organu zīmogus un spiedogus, bet arī sabiedrisku organizāciju, piem., labdarības iestāžu, klubu u. c., zīmogus un spiedogus, kuņi piešķir no šīm sabiedriskām organizācijām ižejošiem rakstiem zināmu nozīmi un ar to sagādā sabiedrības uzticību.

352. Rūpnieks vai tirgotājs, kas glabājis pārdošanai vai pārdevis:

- 1) dārgmetalla izstrādājumu, kuŗš saistoši jāapzīmogo, bez noteiktā proves zīmoga uzspieduma, izņemot labošanai pieņemtās lietas;
- 2) dārgmetallu plānās lapiņās, iesaiņotus tādās grāmatiņās, uz kuŗām nav apzīmēts vai ir nepareizi apzīmēts grāmatiņā esošo dārgmetalla lapiņu skaits vai svars, kā arī šāda lapiņu dārgmetalla grāmatiņas bez proves valdes attiecīgo zīmogu uzspiedumiem;
- 3) dārgmetalla diegus, audumus, pinumus vai tiem līdzīgus izstrādājumus, uz kuŗu plombēm, bandrolēm vai etiķetēm nav paziņzīmes, vai nav norādījuma, cik procentu no šo izstrādājumu metalla kopējā svara aizņem tīrs dārgmetalls, vai arī šis procents norādīts nepareizi,

sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par pieckārtīgu metalla vērtību tajos izstrādājumos, kuŗiem nav proves zīmoga uzspieduma, attiecīgu etiķetu, plombju, paziņzīmju vai apzīmējumu, vai kuŗiem ir nepareizi apzīmējumi.

353. Rūpnieks vai tirgotājs, kas glabājis pārdošanai vai pārdevis saistoši apzīmojamu vai no saistošas apzīmogošanas atsvabinātu dārgmetalla izstrādājumu, kuŗš savā kopmasā, sastāvdaļās vai papilddaļās ir zemākas proves par likumā noteikto, izņemot no saistošas proves atsvabinātus izstrādājumus, kā arī labošanai pieņemtās lietas, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

Ja tāds nodarījums izdarīts amata veidā, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem, un, bez tam, ar naudas sodu, ne augstāku par trīs tūkstoši latiem.

354. Rūpnieks, kas laidis pārdošanā dārgmetalla stieni bez savas paziņzīmes uzspieduma uz tā, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par neapzīmogatā metalla trīskārtīgu vērtību.

355. Kas:

- 1) izgatavojis vai glabājis pārdošanai pakaltaisītu proves valdes proves zīmogu vai mēru un svaru valdes mēru, svaru vai atsvaru zīmogu;
- 2) uzspiedis tādu pakaltaisītu zīmogu dārgmetalla izstrādājumam vai stienim, mēram, svāriem vai atsvaram;
- 3) pārtaisījis attiecīgās iestādes zīmoga uzspiedumu;
- 4) uzspiedis zīmogu bez attiecīgās iestādes ziņas;
- 5) attiecīgas iestādes zīmoga uzspiedumu ielodējis citā izstrādājumā, stieni vai mērā, svaros vai atsvarā,

sodāms:

ar cietumu.

356. Rūpnieks vai tirgotājs, kas glabājis pārdošanai vai pārdevis dārgmetalla izstrādājumu vai stieni, kuŗiem uzspiests apzināti pakaltaisīts proves zīmogs, vai kuŗos proves valdes zīmoga uzspiedums apzināti pārtaisīts par augstāku, vai arī kuŗos proves valdes zīmoga uzspiedums apzināti ielodēts no cita izstrādājuma vai stieņa, sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

357. 352.—356. pantā norādītos gadījumos dārgmetalla izstrādājumi un stieņi, kuŗiem nav noteikto proves zīmoga uzspiedumu, plombju, paziņ-zīmju vai citu apzīmējumu, vai kuŗu prove ir zemāka par likumā noteikto, atņemami un nododami Finanču ministrijai.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 348.—353. p.; Taganceva komm. 789.—794. lapp.)

1. Ši speciālo pantu grupa, kuŗi veltīti tirdzniecībai ar dārgmetallu izstrādājumiem, vispārīgi atbilst agrākiem 348.—353. p., tomēr ar to starpību, ka: a) daži tajos esošie tehniskie apzīmējumi atvietoti, pēc Proves valdes norādījumiem, ar jaunākiem termiņiem; b) 353. (agrāk 349.) pantā „atkārtojuma” vietā tiek sodīta nodarījuma izdarīšana „amata veidā”; c) 355. (agrāk 351.) pantā, kas jau tuvu pieslienas viltošanai, piešķirta krimināla aizsardzība, līdzīgi Proves valdes zīmogiem, arī uz mēriem un svariem uzspiežamiem zīmogiem, sakarā ar ko ievesti atbilstoši papildinājumi vai pārgrozījumi.

2. Šie panti paredz tikai Latvijai, bet ne ārzemju zīmogus.

Saskaņā ar Proves nolikuma (Lik. kop. XI sēj. 2. d., pēc 1912. g. turpin.) 490. pantu visiem tirdzniecībā laižamiem zelta un sudraba izstrādājumiem, kā iekšzemē izgatavotiem, tā arī no ārzemēm ievesti, jāapmierina viena no norādītām provēm (tā paša nolik. 507. p.) un jābūt valsts proves iestādes apzīmogotiem, pie kam ārzemju izstrādājumus, pēc Proves nolik. 518. un 519. p., iesniedz apzīmogošanai muitnīcas un personas, kas nodarbojas ar tirdzniecību amata veidā. Tādā kārtā nepareizai ārzemes provei nevar būt nekādas nozīmes, jo valsts proves iestāde nekavējoties konstatē attiecīgo provi un uzspiež savu zīmogu, kuŗam ir nozīme kodeka 355. pantā paredzētā nozieguma noteikšanā. Bet ja priekšmets ar nepareizu ārzemes provi izrādītos bez noteiktā valsts zīmoga, tad vainīgais atbild pēc 353. panta.

Ja vainīgais ārzemes zīmoga viltotājs izlietojis to kādai turpmākai viltus darbībai, tad, raugoties pēc lietas apstākļiem, viņš būs atbildīgs kā par vienkāršu krāpšanu vai pakajtai-sīšanu.

3. Tā kā speciālais 357. (agrāk 353.) pants attiecas, tāpat kā agrāk, tikai uz „proves” noteikumu pārkāpumiem, tad atbilstošos nodarījumos „mēru un svaru” atņemšana izdarāma vispārējā kārtībā pēc 35. panta.

4. Agrākie 1903. g. Sodu lik. 354. un 355. panti izmesti kā mūsu apstākļiem nepiemērojami.

358. Rūpnieks vai tirgotājs, kas:

- 1) uz pašizgatavotām vai pie viņa pārdošanā esošām precēm, vai uz iesaiņojuma vai trauka, kuŗā preces glabā, vai uz tirdznieciska sludinājuma, cenu rādītāja vai blanketa patvaļīgi uzlicis preču nozīmi, kuŗa pilnīgi attēlo tādu pašu cita rūpnieka vai tirgotāja preču nozīmi vai kuŗa ir tai redzami līdzīga, zinādams, ka tā atrodas vienīgi pēdējā lietošanā;
- 2) glabājis pārdošanai vai pārdevis preci ar iepriekšējā punktā norādītu apzināti patvaļīgi uzliktu nozīmi vai tādu preci izlaidis apgrozībā tirdznieciskā nolūkā,

sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

Nelikumīgi uzliktās preču nozīmes noņemamas un iznīcināmas.

359. Rūpnieks vai tirgotājs, kas uz preces vai uz iesaiņojuma vai trauka, kuŗā preces glabā, vai uz tirdznieciska sludinājuma, cenu rādītāja vai blanketa uzlicis preču nozīmi ar aizliegtu uzrakstu vai notēlojumu, vai glabājis pārdošanai vai pārdevis preci ar tādu nozīmi, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par divi simti latiem.

Nelikumīgi uzliktās preču nozīmes noņemamas un iznīcināmas.

360. Kas uz izstrādājuma lietojis zīmējuma vai modeļa lietošanas tiesību aizsardzībai noteiktu nozīmi, iepriekš nepieteikdams zīmējumu vai modeli nosacītā kārtībā, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par piecdesmit latiem.

361. Kas rūpniecībā vai tirdzniecībā bez pienācīgas atļaujas lietojis nozīmi, kuŗa piešķirta noteiktā kārtībā nodibinātai biedrībai, sodāms:
ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

362. Kas rūpniecībā vai tirdzniecībā bez pienācīgas atļaujas lietojis Latvijas vai ārvalsts ģerboņa notēlojumu vai šim ģerbonim redzami līdzīgu notēlojumu, sodāms:
ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 356.—360. p.; Taganceva komm. 794.—798. lapp.)

1. 358. pants (agrāk 356. p., 1928. g. redakcijā) apkaŗo negodīgu konkurenci, kas izpauŗas patvaļīgi lietojot sveŗu preŗu nozīmi. Pieskaŗojoties 1928. g. 30. oktobra likumam (Lik. kr. 204), šā panta piemēŗošanas sekas ir nevis preŗu konfiskācija, bet tikai nelikumīgi uzlikto preŗu nozīmju noņemšana, jo konfiskācija nav pielaiŗama tādās lietās, kur aizstāvamās vienīgi privāttiesiskas intereses.

2. 359. un 360. pants gandrīz vārdu pa vārdam atkārto agrākos 357. un 358. p.

3. 361. pants drusku vispārina agrāko mazliet kazuistisko 359. pantu.

4. Jaunā kodeka 358. un 361. pants aptver nodarījumus, kas ierindoti to noziedzīgo nodarījumu skaitā, kuŗi vajājami privātā kārtībā (sal. Kriminālproc. lik. 6. p.), jo šie panti pēc savas būtības zināmā nozīmē ir radniecīgi ar 573.—576. (agrāk 620.—625.) pantiem.

5. 362. pants paplaŗina, saskaŗā ar starptautiskām tirdzniecības konvencijām, agrākā 360. panta noteikumu, attiecinot to arī uz ārvalstu ģerboņiem.

363. Kas glabājis pārdošanai, devis tālāk vai lietojis tirdznieciskā darījumā svarus, mēŗus vai atsvarus:

- 1) kuŗi ir nepareizi;
 - 2) kuŗus aizliegts lietot tirdzniecībā vispār vai attiecīgā tirdzniecības nozarē;
 - 3) bez noteikta zīmoga uzspieduma,
- sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

Ar to paŗu sods sodāms fabrikas vai amatniecības iestādes turētājs, kas izgatavo pārdošanai ar akcīzi apliekamiem dzēŗiem nolemtus mēŗa traukus, vai tādu trauku tirgotājs, kas izgatavojis vai glabājis pārdošanai vai pārdevis minētos traukus ar nepareizu tilpumu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 363. p.; Taganceva komm. 801.—805. lapp.)

1. 363. pants vispār atkārto, ar daŗiem redakcionāliem grozījumiem, agrāko 363. p. Pie tam tomēr nodarījuma subjekts pēc jaunā 363. p. ir katrs, bet ne vienīgi, kā tas bija agrāk, rūpnieks vai tirgotājs. Šis vispārīnājums ievests, lai būtu iespējams pakļaut šim pantam arī, piemēŗam, pārdevējus tirgos un sodīt ikvienu šādā nodarījumā vainīgu personu.

2. Bez tam 363. pants papildināts pēc vārda „pārdošanai“ ar vārdiem „devis tālāk“, kuŗi aptver arī tos gadījumus, kad pārdošanu par naudu nevar pierādīt.

364. Kas nav paziņojis attiecīgai varai par viņam piederoŗa, ar Latvijas tirdzniecības flagas patentu apgādāta Latvijas tirdzniecības kuŗa pāŗieŗanu tādas personas valdīŗanā, kuŗai pēc likuma nav tiesības lietot tādu flagu, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

365. Kas personai, kuŗai nav tiesības lietot Latvijas tirdzniecības flagu, devis iespēju izlietot savu vārdu, lai viņa dabūtu kuģim patentu vai izlietotu dabūto kuģa patentu braukšanai zem Latvijas tirdzniecības flagas, sodāms:

ar cietumu.

Ar to pašu sodu sodāms ārzemnieks, kas stājies pretlikumīgā darījumā ar Latvijas pilsoni, lai iegūtu kuģa patentu braukšanai zem Latvijas tirdzniecības flagas, ja viņam nav uz to tiesību, kā arī ārzemju kuģa kapteinis, kas pretlikumīgi braucis zem Latvijas tirdzniecības flagas.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 361. un 362. p.; Taganceva komm. 798.—801. lapp.)

364. un 365. pants atdarīna gandrīz vārdu pa vārdam agrākos 361. un 362. p.

366. Kas pārkāpis likuma nosacījumus par tirdzniecības grāmatu vešanu, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

367. Kas piedabūjis citu personu nepiedalīties publiskā izsolē vai izjaukt šādu izsoli vai sekmēt svešas mantas pārdošanu izsolē par nesamērīgi zemu cenu, par šādu norunāšanos sodāms:

ar cietumu.

Ar to pašu sodu sodāms šā panta pirmā daļā paredzētās norunāšanās dalībnieks, kas piedabūts uz to ar dāvanām vai labumu solījumiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 150². p. 1932. g. 13. febr. lik. redakcijā).

1. Šos divus pantus jaunais kodeks ievēdis no jauna. Pirmais (366.) atjauno sodāmību likumu pārkāpumiem par tirdzniecības grāmatu vešanu, kāda bija paredzēta 1885. g. Sodu likumos (1174. u. turpm. p.), bet nebija uzņemta 1903. g. Sodu likumos. Otrais (367.) ievēd sodāmību par norunāšanos publiskās izsolēs.

2. Motivos pie agrākā 150². (tagad 367.) panta sacīts:

„Visās vietās, kur tiesu izpildītāji notur izsoles, kā arī Rīgas pils. izsoļu namā un lombardos izsoļu dienās mēdz ierasties savā starpā noorganizējušies solītāji, kas ar savu nekautrīgo izturēšanos atņem citiem katru iespēju piedalīties solīšanā. Šīs personas ar citiem solīt gribētājiem parasti rīkojas patvaļīgi, tos vai nu pārkļedzot, vai vienkārši izstumjot ārā no izsoles telpām; bet gadījumos, kad kāds viņu pretinieks negrib lēti atlaisties, viņi tam uzspiež saņemt dažus latus, lai tas no izsoles aizietu. Pie tam, kad noorganizētie šādā vai tādā kārtā ieguvuši noteicošo vārdu, viņu rokās par smiekla naudu arī krit uz solīšanu liktās mantas, jo nav vairs neviena, kas solītu vairāk par viņiem.

Šās parādības apkaŗošanai ievests 150². (tagad 367.) pants pēc 1885. g. Sodu likumu 1181. p. parauga.

3. No panta teksta redzams: 1) ka pants aptver visāda veida publiskas izsoles, to starpā izsoles par darbiem un piegādēm; 2) ka ietvertas gan kustamas, gan nekustamas mantas izsoles; 3) ka pirmā daļā paredzēto piedabūšanu var izdarīt dažādiem līdzekļiem, piesolot labumus, piespieŗot ar vardarbību vai draudiem u. t. l., un 4) ka pēc panta otrās daļas vainīgais ir atbildīgs tikai tad, ja viņš piedabūts ar dāvanām vai labumu solījumiem“.

DIVDESMIT PIRMĀ NODAĻA.

Algota darba spēka noteikumu pārkāpšana.

368. Darba devējs vai viņa vietnieks, kas:

- 1) pretēji likumam pazeminājis strādnieka darba algu;
- 2) piespēdis strādnieku saņemt algu ne naudā, bet precēs vai citos priekšmetos,

sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēneŗiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

Ja vainīgais šā panta pirmā daļā minēto nodarījumu atkāŗtojis (62. p.), tad viņš sodāms:

ar arestu.

Bez tam tiesa šajā pēdējā gadījumā var vainīgam atņemt tiesību pārzināt fabriku vai rūpniecības vai amatniecības uzņēmumu uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem.

369. Darba devējs vai viņa vietnieks, kas nav atsvabinājis nepilngadīgu strādnieku vai mācekli no darba tādā gadījumā vai tādā laikā, kad pēc likuma vai saistoša noteikuma strādniekam vai māceklim obligātoriski bijusi jāapmeklē skola, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

370. Darba devējs vai viņa vietnieks, kas nav izpildījis likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus, kuŗi nodrošina mazgadīgo, pusaudžu vai sieviešu veselību vai drošību darbā, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi, vai ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

Ar to pašu sodu sodāms darba devējs vai viņa vietnieks, kas sievietei-mātei nav devis likumā vai saistošā noteikumā paredzēto laiku bērna zīdīšanai.

371. Darbu uzņēmējs, kas bez ievērojama iemesla nav samaksājis tiesas piespriesto darba algu septiņu dienu laikā pēc tam, kad tā no viņa pieprasīta uz tiesas izdota izpildu raksta pamata, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ja vainīgais šā panta pirmā daļā minēto nodarījumu atkārtojis (62. p.), tad viņš sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 364.—366. un 374. p.; Taganceva komm. 805.—811. lapp.)

1. Nodajā par darba spēka noteikumu pārkāpšanu 1903. g. Sodū lik. redakcijā vēl ievērojamā mērā valdīja princips par strādnieka piesaistišanu pie darba vietas, ko apstiprina agrāko 369., 372., 373., 375., 376. un pa daļai 377. panta saturs. Kaut gan citi agrākie panti (364.—366., 371. un 374.) liecina par to, ka likumdevējs zināmā mērā jau apzinājās sociālā viedokļa svarīgumu, novērtējot strādnieka un darba devēja savstarpējās attiecības, un vajadzību ievērot viņu nevienlīdzību, kuŗa prasa, lai valsts aizsargātu strādniekus pret viņu negodīgu izmantošanu no saimnieku puses, tomēr tikai vēlākā Latvijas likumdošana, kas izpaudās veselā rindā noveļu, kuŗas pa daļai uzņemtas jaunākā 1903. g. Sodū lik. izdevumā (365., 366¹. un 377¹.—377⁴. p.), nostādīja šo uzskatu pirmajā vietā.

2. Jaunais kodeks šajā virzienā gājis vēl daudz tālāk. Agrākie panti, kuŗi sodīja kā fabrikas, tā lauku strādnieku par patvaļīgu darba atstāšanu (369., 375., 376. p.), un tiem tuvais 373. p. — pilnīgi izmesti no jaunā kodeka. Tad vēl no šās nodaļas pārvietoti, kā jau augstāk bija teikts, nodajā par sabiedriskās drošības aizsardzību agrākie 367. un 368. p. (par streiku). Pēc tam visa nodaļa par „algotu darba spēku“, tās jaunajā redakcijā, veltīta strādnieku aizsardzībai, izņemot tikai speciālo kuģniecības (sevišķi uz jūras) apstākļu radītos noteikumus par t. s. „jūrnieku civilo dezertēšanu“.

3. 368. pants apvienojis agrākos 364. un 374. p., paturot bargāko sodu pēc pirmā no tiem. Pie tam, bez redakcionāliem grozījumiem, atmests dzīvei neņemotais punkts par atlīdzības izmaksu ar kuponiem, bet speciālā trešā recidīva kvalifikācija atvietota ar atsauci uz 62. panta vispārīgiem noteikumiem. Soda pastiprināšana sakarā ar „nemieru radīšanu strādniekos“, par ko runā agrākais 364. p., atzīta par lieku.

4. 369. un 370. pants atkārtoti agrākos 365. un 366. p., tikai ar sīkākiem redakcionāliem grozījumiem.

5. Jauns ir 371. pants, kas soda darba uzņēmēju par to, ka viņš nav izpildījis prasījumu samaksāt no viņa piespriesto darba algu. Šo noteikumu ierosinājušas praksē novērotās negodīgu uzņēmēju jaunprātības. Šā panta bargums mīkstināts ar norādījumu uz „ievērojama iemesla“ trūkumu nesamaksai.

372. Jūras kuģa kapteinis, kas nav izpildījis likuma noteikumus par kuģa kalpotāju pieņemšanu darbā, par aprēķināšanos ar viņiem, vai par viņu atlaišanu no dienesta uz kuģa ārpus Latvijas robežām, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ar to pašu sodu sodāms jūras kuģa īpašnieks vai nomnieks, kas nav izpildījis likuma noteikumus par rakstiska līguma noslēgšanu ar kapteini.

373. Jūras kuģa kapteinis, kas:

- 1) apgādājis to ar nepietiekošu pārtikas krājumu vai ar uzturam nederīgu pārtiku;
- 2) bez galīgas nepieciešamības samazinājis jūras kuģa kalpotājiem pienākošās porcijas;
- 3) izsniedzis pārtikas vielas uzturam nenoderīgā veidā, sodāms:
ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ja šajos gadījumos uz jūras kuģa esošie ļaudis pa braukšanas laiku pārtikas vielu trūkuma vai nederīguma dēļ saslimst ar dzīvībai bīstamu slimību vai ja viņiem draud bada nāve, tad vainīgais kapteinis sodāms:
ar cietumu.

374. Jūras kuģa kalpotājs, kas:

- 1) nokavējis atgriezties no viņam atvēlētā atvaļinājuma uz jūras kuģi, kurš dodas vai atrodas ceļā, ja nokavējums ildzis vairāk par divdesmit četrām stundām;
- 2) bez svarīga iemesla ilgāk par divdesmit četrām stundām patvaļīgi atstājis jūras kuģi, kurš dodas vai atrodas ceļā;
- 3) bez svarīga iemesla vai tādēļ, ka iestājies cita kuģa dienestā, nav ieradies dienestā uz jūras kuģa noteiktā laikā, kad jādodas ceļā, sodāms:
ar arestu.

Ja tādu noziedzīgu nodarījumu izdarījušas vairākas personas kopīgi, tad vainīgie sodāmi:
ar cietumu.

Ar tiem pašiem sodiem un uz tiem pašiem pamatiem sodāms, kas uzkūdijs vai pabalstījis jūras kuģa kalpotāju izdarīt šajā pantā paredzētu nodarījumu.

375. Kuģa kalpotājs, kas pārkāpis dienesta pienākumus tādā laikā, kad kuģim draudējušas briesmas, sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne mazāku par sešiem mēnešiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 370.—372. un 496. p.; Taganceva komm. 814.—818. un 1024. lapp.)

1. Speciālie 372.—375. pantā atšķiras maz no attiecīgiem 1903. g. Sodu lik. pantiem. Galvenā atšķirība ir tā, ka tagadējie 372.—374. p., pēc Jūrniecības departamenta norādījuma, aprobežojas vienīgi ar jūras kuģiem, bet neattiecas uz upju tvaikoņiem.

2. 372. panta sankcija piemērojama veselai rindai noteikumu par jūrniekiem (Lik. kr. 1928. g. 212) un Konsulārā rēglamenta (Lik. kr. 1925. g. 17) pantu: a) par kapteiņa pieņemšanu no kuģa saimnieka puses, b) par kuģu kalpotāju un jūrnieku pieņemšanu no kapteiņa puses un c) par norēķināšanos ar viņiem.

3. Uz noteikumu par jūrniekiem 1.—8. p. pamata starp kuģa saimnieku un kapteini obligātoriski noslēdzamam rakstiskam līgumam, kas piešķir priekšniecības tiesības par kuģi un uz tā esošiem ļaudīm un par kuģi iekrautām precēm un noteic varas pakāpi attiecībā uz izdevumiem un ekonomiju un vispār rīcību par kuģi, ir ļoti liela nozīme kuģošanas drošībai, kamdēļ tāda līguma nenoslēgšanu nevar atstāt ārpus krimināllikuma iespaida.

4. 374. (agrāk 372.) pantā, pirmkārt, saisināts nesodāmas prombūtnes ilgums (3 dienu vietā 24 stundas), bet otrkārt, 3. punktā sevišķi atzīmēts, ka soda arī par neierašanos dienestā tādēļ, ka vainīgais iestājies cita kuģa dienestā, un treškārt, pastiprināta līdzdalībnieku sodāmība, salīdzinot ar 49. p. 5. daļas vispārīgiem noteikumiem.

5. No nodaļas par atstāšanu briesmās (tagad XXVIII) pārceļts šurp kā 375. pants, ar paaugstinātu sodu, agrākais 496. p., kurš attiecas uz pienākuma neizpildīšanu no kuģa (nevien jūras, bet katra) dienestā stāvošā puses kuģiem draudošu briesmu laikā, jo smaguma punkts šajā pantā atrodas ne tik daudz uz „atstāšanas briesmās“, kā uz pašas insubordinācijas.

6. 1903. g. Sodū likumu 373., 375. un 376. pants izmesti uz tā pamata, ka šie panti apliek ar sodiem to noteikumu neizpildīšanu, kas paredzēti nolikumā par nolīgšanu pie lauku darbiem (1886. g. 12. jūn. lik., XII sēj. 2. d.), kurš, kā tas redzams no minētā likuma 1. panta piezīmes, tagadējā Latvijas teritorijā nebija ieviests spēkā.

376. Darba devējs vai viņa vietnieks, kas:

- 1) nav piesūtījis noteiktā laikā attiecīgai iestādei vai dienestpersonai likumā vai saistošā noteikumā nosacītās ziņas par uzņēmuma darbiem, par tajā nodarbināto personu skaitu, viņu algas apmēru un izmaksas laiku, par viņu pielaišanu darbā vai par viņu atlaišanu;
- 2) nav vedis vai nav uzrādījis attiecīgai iestādei vai amatpersonai pārbaudīšanai attiecīgus dokumentus, rēķinus, grāmatas vai ierakstus;
- 3) nav sniedzis attiecīgai iestādei vai dienestpersonai ziņas, kuŗas pēc likuma vai saistošā noteikuma jāpaziņo, par nelaiemes gadījumiem ar uzņēmuma strādniekiem uzņēmuma darbos vai sakarā ar tiem, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

377. Darba devējs vai viņa vietnieks, kas iesniedzis apzināti nepareizas ziņas par iepriekšējā (376.) pantā minētiem apstākļiem, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

378. Darba devējs vai viņa vietnieks, kas pārkāpis likuma vai saistošā noteikuma nosacījumus par darba laiku, svētdienas un svētku atpūtu, virsstundu darbu vai atvaļinājumu, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

379. Soda nauda par 368.—371. un 376.—378. pantā paredzētiem noziedzīgiem nodarījumiem ieskaitāma Tautas labklājības ministrijas pārziņā esošā sevišķā kapitālā pabalstu izsniegšanai slimiem un sakropļotiem algotiem darbiniekiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 377¹.—377⁴. p. 1924. g. 2. okt. lik. — Lik. kr. 156 — redakcijā.)

1. Šie panti atkārtoti agrāko 377¹., 377²., 377³. p. un pēdējā piezīmes saturu, pie kam, lai panāktu labāku pārskatāmību, izdarīti šādi formāli pārstatījumi: 376. pants apvieno agrākos 377¹. un 377³. p.; 377. pants atbilst agrākam 377². p.; 378. pants atbilst agrākam 377⁴. p., un 379. pants — piezīmei pie agrākā 377⁴. p.

2. Mazliet patriarhālais agrākais 377. p. pilnīgi izmests. Kas attiecas uz agrāko 366¹. p. (1925. g. 11. marta lik.), tad tas, kaut gan jaunā kodeksa sastāvā nav uzņemts, tomēr pats par sevi palicis spēkā, kā pagaidu noteikums (sal. likumā par jaunā Sodū likuma ievēšanu spēkā — Lik. kr. 1933. g. 135 — 2. p. 4. pk.).

DIVDESMIT OTRĀ NODAĻA.

Celtniecības darbu un satiksmes ceļu un līdzekļu lietošanas noteikumu pārkāpšana.

380. Kas cēlis vai pārbūvējis ēku vai celtni bez pienācīgas atļaujas, ja likums vai saistošs noteikums tādu atļauju prasa, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

381. Kas, izdarot celtniecības darbus vai ierīkojot satiksmes ceļus vai satiksmes līdzekļus, nav izpildījis likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus par celtniecības darbiem vai par satiksmes ceļu vai satiksmes līdzekļu ierīkošanu, vai ir lietojis nederīgu materiālu vai materiālu nepietiekošā daudzumā, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Bet ja šā panta pirmā daļā minētais nodarījums bijis par cēloni celtnes vai tās daļas sabrukšanai, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu.

Bez tam, ja vainīgais ir arhitekts, inženieris vai kāda cita persona ar būvtiesībām, vai darba uzņēmējs, tiesa var:

- 1) aizliegt viņam nodarboties savā nozarē uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem, bet ja viņš tādu nodarījumu atkārtojis (62. p.) — uz visiem laikiem, un
- 2) spriedumu izsludināt.

Ar tiem pašiem sodiem un uz tiem pašiem pamatiem sodāms celtnes pieņēmējs, kas atzinis to par derīgu, zinādams, ka tā celta vai pārtaisīta no nederīga vai nepietiekošā daudzumā lietota materiāla vai neievērojot tehnikas prasības.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 378., 382., 561. un 663. p.; Taganceva komm. 821.—826., 1179.—1181., 1487. un 1488. lapp.)

1. XXII nodaļā apvienotas, pēc atbilstošās 1903. g. Sodū lik. nodaļas parauga, divas istenībā patstāvīgas daļas: a) celtniecības darbu izdarīšanas noteikumu pārkāpumi un b) satiksmes ceļu un līdzekļu lietošanas noteikumu pārkāpumi.

2. 380. (agrāk 378.) pants, kas pieder pie pirmās grupas pantiem, pārgrozīts jaunajā kodekā tajā ziņā, ka pievienota atsauce uz „saistošiem noteikumiem“ un drusku paaugstināts sods. Agrākie 379., 380. un 381. p. par baznīcu, lūgšanas namu un klosteru ierīkošanu un celšanu atkrituši tamdēļ, ka Latvijā nepastāv atsevišķu ticību ierobežojumi, bet agrākais 383. p. par aku turēšanu kārtībā izmests tamdēļ, ka pastāv vispārīgie 156. p. un 252. p. 5. pk.

3. 381. pants izrādās it kā saistītājs loceklis starp abām minētām grupām, jo tas vēltīts tiklab celtniecības darbiem vispār, kā arī satiksmes ceļu vai satiksmes līdzekļu ierīkošanai. Jaunais kodeks šajā pantā apvienojis agrākos 382., 561. un 663. p., kuŗi pēc sava satura ir ļoti līdzīgi. Sakarā ar to tagadēja 381. p. 1. daļā minēta arī „nederīga materiāla vai materiāla nepietiekošā daudzumā“ lietošana.

Līdz ar to sods ievērojami paaugstināts, kādēļ arī nebija vajadzības paturēt agrākā 382. p. 2. un 3. daļu, jo tajās izteiktās niansas tiesa var ņemt vērā noteicot soda mēru. Bet ja nodarījumu izdarījusi dienestpersona, tad tiesa var sodu vēl vairāk paaugstināt 60. panta kārtībā.

Toties pievienota 2. daļa (ņemta no agrākā 663. p.) par soda paaugstināšanu uz cietumu, ja šis nodarījums bijis par cēloni celtnes vai tās daļas sabrukšanai.

Trešai daļai pievienots noteikums par tiesas fakultatīvo tiesību izsludināt spriedumu. Ceturtā daļa atkal tāpat ņemta no agrākā 663. panta.

Sakarā ar tādu jaunā 381. panta konstrukciju, šim pantam var pakļaut nevien celtniecības darbu uzraugus, bet arī, piem., namsaimniekus, kas, dzīdamies pēc lētuma, likuši lietot nederīgu materiālu. (Sal. arī tagadējo 385. p.)

382. Kas minerālūdeņu avotu vai dziedinošu minerāldubļu apsardzības rajona robežās, bez pienācīgas atļaujas vai bez iepriekšēja paziņojuma noteiktā laikā attiecīgai priekšniecībai, izdarījis tādus darbus, kuŗu izpildīšanai vajadzīga norādītā atļauja vai paziņojums, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

383. Kas ierīkojis cauruli netīrumu novadīšanai uz tādu vietu, kur tas ar likumu vai ar saistošu noteikumu aizliegts, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par divi simti latiem.

(Sal. 1903. Sodu lik. 384. un 385. p.; Taganceva komm. 826. un 827. lapp.)

1. 382. pantā, kas atbilst agrākam 384. p., izmests norādījums uz attiecīgas varas „apturēto darbu atjaunošanu“ vai tās „aizliegto darbu izdarišanu“, jo bez „pienācīgas atļaujas“, kādu tagadējais pants prasa minētiem darbiem, nav domājama ne apturētu darbu atjaunošana, ne aizliegtu darbu izdarišana.

2. 383. pants vispārina agrāko 385. pantu.

384. Kas nav izpildījis likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus:

- 1) par koku pludināšanu;
- 2) par tauvas joslas turēšanu kārtībā un par tās lietošanu;
- 3) par tiltu vai slūžu atvēršanu vai par ūdens nolaišanu,

sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

Ar to pašu sodu un uz tā paša pamata sodāms vainīgais, kuļa ricības dēļ apturēta kuģošana vai citādi traucēta kuģu vai plostu kustība.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 386. p.)

384. (agrāk 386.) pantā jaunais kodeks vispirms izmet no 1. punkta vārdu „malkas“, kā ietvertu vārdā „koku“, bet 3. punktu, saskaņā ar Jūrniecības departamenta vēlēšanos, paplašina, pievienojot vārdu „slūžu“ un izmetot vārdus „kuģu caurbraukšanai“. Otrā daļā pievienoti vārdi „vai plostu“. Sods drusku paaugstināts.

385. Kas nav izpildījis likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus par kuģa vai lidmašīnas būvi, apgādāšanu ar piederumiem, uzturēšanu, kustību, piekraušanu un izkraušanu, par piestātņu vai aerodromu uzturēšanu vai lietošanu, vai par ostas krānu, noliktavu un citu ierīkojumu un ietaišu vai ierādīto ostas teritorijas laukumu lietošanu, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ja minēto nosacījumu pārkāpšanas dēļ notikusi kuģa vai lidmašīnas katastrofa, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu.

Bez tam, ja vainīgais ir tehniķis vai darba uzņēmējs, tiesa var:

- 1) atņemt viņam tiesību nodarboties savā darbības nozarē uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem, bet ja vainīgais šā panta pirmā vai otrā daļā minēto nodarījumu atkārtojis (62. p.) — uz visiem laikiem, un
- 2) spriedumu izsludināt.

386. Kas patvaļīgi grozījis kuģojamas upes virzienu vai apturējis tās tecēšanu ar dambi vai pavājinājis tās tecēšanu, ierīkojot kanāli vai kautkādā citādā kārtā, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 387. un 388. p. 1928. g. 1. nov. lik. redakcijā; Taganceva komm. 828. un 829. lapp.)

1. 385. pants atkārtoti agrāko 387. p. 1928. g. likuma redakcijā, pie kam tomēr tam dota konstrukcija pēc tagadējā 381. p. parauga (izmetot to daļu, kuļa runā sevišķi par personiskas drošības apdraudēšanu), noteicot to pašu soda pakāpenību kā tur un ievēdot to pašu atzīmi attiecībā uz papildu soļiem, kādus tiesa var spert pret tehniķiem un darbuuzņēmējiem.

(Sal. arī gaisa satiksmes likumu, Lik. kr. 1926. g. 76, un noteikumus par firdzniecības kuģu aplūkošanu, Lik. kr. 1928. g. 213.)

2. Tā kā tagadējā 385. pantā ir sevišķi minēts par „kuģa vai lidmašīnas būvi“, bet tagadējais 381. pants runā vispārīgā kārtā par „satiksmes līdzekļu ierīkošanu“, tad attiecībā uz nodarījumiem kuģu un lidmašīnu būvdarbos jāpiemēro, protams, nevis vispārīgais 381., bet speciālais 385. pants.

3. 386. pants atkārtō agrāko 388. p. bez grozījumiem.

387. Jūras kuģa kapteinis vai lidmašīnas komandieris, kas aizgājis no jūras kuģa vai lidmašīnas, neuzdodams tā vadību attiecīgam atvietotājam, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi, vai ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

388. Jūras kuģa kapteinis vai lidmašīnas komandieris, kas patvaļīgi atstājis pasažieri vai jūras kuģa vai lidmašīnas kalpotāju ne tajā vietā, kur nolīgts, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

389. Locis vai cits kāds ostas vai piekrastes pavadonis, kas nav izpildījis pienākumu pavadīt kuģi, kā arī persona, kuŗai nav loča tiesību un kuŗa uzņēmusies šos pienākumus bez pienācīgas atļaujas vai bez redzamas nepieciešamības, sodāmi:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par divām nedēļām, vai ar naudas sodu, ne augstāku par piecdesmit latiem.

Ja aiz loča vai aiz loča pienākumus uzņēmušās personas vainas pavadāmais kuģis uzgājis uz sēkļa vai uz akmeņa, apturēta kuģu kustība vai cēlusies kuģu sadursme, tad vainīgais sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

390. Kas, pretēji likuma vai saistoša noteikuma aizliegumam, piekrastes bākas rajonā rādījis bākas ugunīm līdzīgu gaismu vai uzstādījis citu kādu maldinošu ūdensceļa rādītāju, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

Ja no tam cēlusies kuģa katastrofa, vainīgais sodāms:

ar cietumu.

391. Kuģa kapteinis, kas nav izpildījis noteikumus par kuģu sadursmju novēršanai paredzētiem signāliem, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi, vai ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

392. Kas izmetis balastu neatļautā vietā vai pārkāpdams likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 389.—395. p.; Taganceva komm. 829.—832. lapp.)

1. 387. un 388. pants, kuŗi atbilst agrākiem 389. un 390. p., saskaņā ar Jūrnieceības departamenta norādījumu, attiecināti vienīgi uz jūras kuģu kapteiniem, neaptverot upju tvaikoņus, bet toties pievienots aizrādījums uz lidmašīnu komandieriem. Pie tam 387. pantā lielākas noteiktības labad runāts par „attiecīgu atvietotāju“, bet nevis par „vecāko“. Bet 388. pantā drusku mikstināts sods. Kad runa ir par izsēdinātā pasažiera u. t. t. atstāšanu briesmās, tad jāpiemēro, protams, nevis 388., bet 458. un turpm. p.

2. 389. (agrāk 391.) pantā, neskaitot neievērojamus redakcionālus grozījumus, pievienots 2. daļā norādījums uz „kuģu sadursmi“ kā uz 1. daļas noteikumu pārkāpšanas sekām. Pie tam, profams, domāta tāda aiz pārkāpēja vainas notikusi sadursme, kas nav izvērtusies katastrofā, uz ko norāda salīdzinot nelielais sods (sal. 536. p.).

3. Saskaņā ar Jūrniecības departamenta aizrādījumiem, mazliet savā koncepcijā novecujošais agrākais 392. pants dabūjis tagadējā 390. panta 1. daļā dispozīciju, kuģa vairāk atbilst tagadējās kuģniecības drošības prasījumiem, pie kam, ievērojot tagadējās tehnikas attīstību, izmests speciālais norādījums uz uguns sakuršanu sārta veidā, bet minēts par jebkādu gaismas avotu (piem., uzstādītu elektrisku lukturi).

4. Tāpat arī pavisam pārgrozīta ir agrākā 393. panta dispozitīvā daļa, kas runāja speciāli par signālu noteikumu neizpildīšanu no kapteiņa puses uz tvaikoņa vai jūras kuģa, kas nodarbināts ar jūras tālelegrāfa kābeļa likšanu vai izlabošanu. Minētā panta atvietotājs, tagadējais 391. pants runā par šo noteikumu neizpildīšanu vispār no kapteiņa puses (ne vienīgi uz jūras kuģa un ne vienīgi uz tvaikoņa).

5. 392. (agrāk 395.) pants atmetis, tik nesvarīgā pārkāpumā kā lieku, sodāmības gradāciju pēc sīkām niansēm, atļaujot tiesai izlietot diezgan plašo soda amplitūdu konkrēta gadījuma īpatnību novērtēšanā.

6. Agrāko 394. pantu jaunais kodeks pavisam izmetis, kā pārāk kazuistisku un Latvijā, šķiet, nepiemērojamu, it īpaši ievērojot, ka gadījumā, kad runa būtu par kābeļa bojāšanu, vainīgais atbildētu par „mantas bojāšanu“, bet par kuģa vai zvejas piederumu neaizvācšanu tālāk, uz attiecīgas varas pārstāvju prasījumu, vienmēr var saukt pie atbildības uz 160. panta pamata.

393. Vispārējā lietošanā esošo satiksmes ceļu vai satiksmes līdzekļu dienestā stāvoša persona, kas rupji izturējusies pret šo ceļu vai līdzekļu lietotājiem, sodāma:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par divām nedēļām, vai ar naudas sodu, ne augstāku par piecdesmit latiem.

394. Kas nav izpildījis likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus publikai uz vispārējā lietošanā esošiem satiksmes ceļiem vai satiksmes līdzekļiem, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par piecdesmit latiem.

395. Kas:

- 1) neatļautā laikā vai aizliegtā vietā braucis, gājis vai kautko vilcis pār dzelzceļu vai dzinis vai ganījis tur lopus;
- 2) uz policijas vai dzelzceļa pārvaldes atgādinājumu nav iznīcinājis vai novācis dzelzceļa līnijas aizsprostojumu vai vispār to, kas ierīkots pārkāpjot likuma noteikumus par celtnēm un darbiem dzelzceļa līnijas tuvumā,

sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

396. Dzelzceļa dienestā stāvoša persona, kas nav izpildījusi likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus par pasažieru vai krāvu pārvadāšanu un par dzelzceļu policejisko uzraudzību, sodāma:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi, vai ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

397. Kas pieņēmis publiskas satiksmes ekspluatācijas dienestā apzināti tādu personu, kuļai nav uz to tiesības, vai uzdevis izpildīt tādas ekspluatācijas pienākumus apzināti nespējīgai personai, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

398. Kas traucējis braukšanu vai iešanu pa vispārējā lietošanā esošiem satiksmes ceļiem, aizsprostodams tos, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

399. Kas nav izpildījis likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus par paškustīgas mašīnas vai velosipeda lietošanu, ja par nodarīto nedraud bargāks sods, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi, vai ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 396.—400., 407. un 407¹. p. 1925. g. 15. okt. lik. redakcijā; Taganceva komm. 833.—836. un 838. lapp.)

1. Šī pantu grupa attiecas uz satiksmes ceļu un līdzekļu lietošanas noteikumu pārskatīšanai. 393. pants, kurš zīmējas uz satiksmes dienestā stāvošiem, salīdzinot ar agrāko 396. p., paplašina formulējumu kā attiecībā uz subjektu, tā arī attiecībā uz objektu, drusku paaugstinot sodu.

2. 394. (agrāk 397.) pants, kurš zīmējas uz publiku, arī tāpat drusku paplašināts tajā ziņā, ka tas attiecināts uz visiem „vispārējā lietošanā esošiem satiksmes ceļiem un satiksmes līdzekļiem“, bet ne vienīgi uz dzelzceļiem.

3. 395. (agrāk 398.) pantā, kas attiecas speciāli uz dzelzceļiem, bez redakcionāliem labojumiem, 1. punktā pievienots norādījums uz lopu dzišanu vai ganišanu neatļautā laikā vai aizliegtā vietā.

4. 396. (agrāk 399.) pants atstāts negrozīts.

5. 397. (agrāk 400.) pants grozīts tikai tajā ziņā, ka nepilnīgais kazuistiskais satiksmes līdzekļu uzskaitījums atvietots ar vispārīgu formulu „publiskas satiksmes“.

6. 398. (agrāk 407.) pantā mazliet paaugstināts sods. (Attiecībā uz dzelzceļiem ar šo pantu zināmā mērā konkurē tagadējais 395. pants.)

7. 399. pants atbilst agrākam 407¹. pantam 1925. g. lik. redakcijā. Ar „paškustīgu mašīnu“ jāsaprot automobiļi, lidmašīnas u. t. l.

400. Kas nav izpildījis likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus par ielu, laukumu, bruģa, trotuāru, grāvju, tiltu, vispārējā lietošanā esošo zemes ceļu vai to piederumu ierīkošanu, uzturēšanu, labošanu vai lietošanu, kā arī par ielu apgaismošanu, ja par nodarīto nedraud bargāks sods, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 401.—403. p.; Taganceva komm. 836. lapp.)

400. pants apvieno agrāko 401., 402. un 403. p., ar nesvarīgiem papildinājumiem, izvēloties visiem attiecīgiem nodarījumiem kā kopīgu sankciju bijušā 403. pantā paredzēto sodu, ja par nodarīto nedraud bargāks sods. Attiecībā uz jēdzienu „zemes ceļi“ sk. likuma par zemes ceļiem (Lik. kr. 1925. g. 26 un 1929. g. 116) 7. p. (Sal. arī 161. p.)

401. Kas, apejot pasta resoru, ierīkojis pastu vēstuļu, naudas vai lietu pārsūtīšanai, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

402. Kas nav izpildījis likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus par radiostaciju ierīkošanu un lietošanu, vai bez atļaujas glabājis vai lietojis radioiekārtu, atsevišķus radioiekārtas vai radiostacijas rīkus vai piederumus, vai traucējis radiosatiksmi, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Šā panta pirmā daļā minētie radioiekārtas vai radiostacijas rīki un piederumi atņemami.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 401.—403. p. un likumu par radiostacijām — Lik. kr. 1923. g. 67 un 1928. g. 184; Taganceva komm. 837. un 838. lapp.)

1. 401. pants izteikts agrākā 406. p. redakcijā.

2. 402. pants rediģēts piemērojoties likumam par radiostacijām (Lik. kr. 1923. g. 67 un 1928. g. 184). (Sal. arī šā kodeksa 92. p. 2. pk.)

3. Agrāko 404. un 405. p. jaunais kodeks nav uzņēmis: pirmo tādēļ, ka Latvijā nav sevišķu ceļa nodevu, otro — sakarā ar tagadējā 401. panta pastāvēšanu.

DIVDESMIT TREŠĀ NODAĻA.

Naudas, vērtspapīru un vērtzīmju pakalptaisšana.

403. Kas taisijis pakalpt Latvijai vai ārzemes naudu, kaut arī no tai noteiktās proves metalla, vai papīra naudas zīmi, sodāms:
ar spaidu darbiem uz noteiktu laiku.

Ja pakalptaisšana izdarīta tādā kārtā, ka nav jābaidās par pakalptaisjuma ievērojamu izplatīšanos, vai taisīta pakalpt ārzemes nepilnvērtīga nauda (billons), tad vainīgais sodāms:

ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem, vai ar pārmācības namu.

Mēģinājums sodāms.

404. Kas taisijis pakalpt Latvijai vai ārzemes kredītiestādes zīmi vai tādas sabiedrības vai biedrības akciju vai obligāciju, kuŗas noteiktā kārtībā pilnvarotas izlaist zīmes, akcijas vai obligācijas, vai valsts vai citus kādus apgrozībai atļautus procent- vai vērtspapīrus, vai to kuponus vai talonus, sodāms:

ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem.

Ja pakalptaisjums izdarīts tādā kārtā, ka nav jābaidās par pakalptaisjuma ievērojamu izplatīšanos, vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu.

Mēģinājums sodāms.

405. Kas pārtaisijis 403. vai 404. pantā minēto naudu, naudas vai kredītiestādes zīmi, papīru, kuponu vai talonu, piedodot tiem augstāku vērtību, vai iznīcinājis samaksas vai cita dzēsuma atzīmi uz tādas zīmes, papīra, kupona vai talona, sodāms kā par to pakalptaisšanu.

406. Kas izlaidis apgrozībā, uzrādījis samaksai, devis tālāk, pieņēmis, glabājis vai ievējis vai ielaidis no ārzemēm izlaišanai apgrozībā vai uzrādīšanai apzināti pakalptaisītu vai pārtaisītu 403. vai 404. pantā minētu naudu, naudas vai kredītiestādes zīmi, papīru, kuponu vai talonu, sodāms kā par to pakalptaisšanu.

Ja tas, kas devis tālāk apzināti pakalptaisītu vai pārtaisītu naudu, naudas vai kredītiestādes zīmi, papīru, kuponu vai talonu, saņēmis tos par īstiem vai saņēmis no personas, kuŗa tos saņēmusi par īstiem, tad viņš sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

(Sal. 1903. g. Soda lik. 427.—430. p.; Taganceva komm. 872.—898. lapp.)

1. Naudas, vērtspapīru un vērtzīmju pakalptaisšana, kā sevišķs viltošanas veids, pirmā kārtā izpaužas: a) neistu maksājamo līdzekļu radišanā (pakalptaisšana), vai b) isto maksājamo līdzekļu falsifikācijā (pārtaisīšanā), vai arī c) vienu, kā otru lietošanā par īstiem. Tā kā maksājamo līdzekļu izgatavošana Latvijā ir valsts monopols, vienalga, vai tā notiek saimnieciskā kārtā pašu darbnīcā, vai uz valsts pasūtījumu ārzemēs, tad runa ir par publiska „dokumenta“ viltošanu šā vārda plašākā nozīmē, kuŗš aizsargājams no pakalptaisšanas u. t. t. neatkarīgi no tā satura.

Šā noziedzīgā nodarījuma pamatā atrodas viltošana, bet atšķirībā no „krāpšanas“ šajā gadījumā, kā vispār viltošanā, nodarījuma atzīšanai par nobeigtu nav vajadzīgs, lai pievilšana būtu izdevusies.

Ejot tālāk, likums, sakarā ar šo noziedzīgo nodarījumu bīstamību, nostāda blakus kā divus vienādi novērtējamus noziedzīgus sastāvus: a) pašu izgatavošanu un b) izgatavotā apzinīgu izlietošanu par istu.

Beidzot likums aiz tiem pašiem apsvērumiem neprasa, lai noziedzīgai „izgatavošanai“, kas tā tad pieskaitāma pie noziegumiem ar „nogrieztu sastāvu“, būtu pierādīts mērķis, kuŗš tādā kārtā tiek prezumēts.

Maksājamiem līdzekļiem, šā vārda šaurākā nozīmē, tuvu piekļaujas t. s. vērtspapīri un drusku attālāk arī t. s. vērtzīmes (markas, bandroles u. t. l.).

Turoties pie šiem 1903. g. Sodu likumu pieņemtiem pamata principiem, jaunais kodeks izdarījis attiecīgos pantos dažus būtiskus grozījumus.

2. 403. pants, kas atbilst agrākam 427. pantam, ievērojami vienkāršots un grozīts tajā ziņā, ka: a) noteikta vienāda sodāmība par Latvijas un ārzemju metalla un papīra naudas izgatavošanu (izņemot billona, t. i. nepilnvērtīgas jeb pareizāki, salīdzinot ar tai noteikto obligatorisko kursu, ļoti mazvērtīgas metalla naudas izgatavošanu), pie kam jaunais kodeks sodu paaugstinājis; b) noteikumam par t. s. valsts vērtspapīriem jaunais kodeks, neatzīstot par pareizu pielīdzināt tos, viltošanas sodāmības pakāpē, naudai, pārvietojis nākošā (404.) pantā; c) kā pamatu sodāmības mīkstināšanai jaunais kodeks noteic šā panta 2. daļā to apstākli, ka nav jābaidās par pakalpojuma ievērojamu „izplatīšanos“, bet ne „pavairošanu“ (kā tas sacīts 1903. g. Sodu likumos), dodot tiesai tiesību izvēlēties starp spaidu darbiem līdz 8 gadiem un pārmācības namu.

Šajā gadījumā pakalpojamās naudas izgatavošanas veidam nav nozīmes, bet svarīga ir tikai tās izplatīšana. Jēdziens „izplatīšana“ ir plašāks par „pavairošanu“, jo pavairošana atkarājas tikai no tehnisko līdzekļu pilnības, bet lietojot vārdu „izplatīšana“ ir iespējams ņemt vērā izplatītās viltošanās naudas daudzumu.

3. 404. pants atšķiras no atbilstošā agrākā 428. panta, kas runā par Latvijas vai ārzemju kredītiestāžu, biedrību vai sabiedrību izlaistām zīmēm, procentpapīriem, akcijām, obligācijām, kuponiem vai taloniem, ar to, ka: a) izmesti vārdi „sabiedrisku vai privātu“, no kam iznāk, ka tagadējam 404. pantam jāpakaļauj arī valsts bankas; b) ierindoti šeit arī no agrākā 427. panta pārņemtie „valsts vērtspapīri“; jēdziens „pavairošana“, tāpat kā iepriekšējā pantā, atvietots ar jēdzienu „izplatīšana“. (Sal. arī tagadējo 342. p.)

4. 405. pants, kas runā par abos iepriekšējos pantos uzskaitīto pareizu objektu pārtaisīšanu: a) pārgrozot to ārējo veidu ar nolūku piedot tiem augstāku vērtību, vai b) atjaunojot to apgrozības spēju ar dzēsuma atzīmes iznīcināšanu uz tiem, — atdarina gandrīz vārdu pa vārdam agrāko 429. pantu.

5. Tāpat arī nav būtiskas starpības starp tagadējo 406. pantu un atbilstošo agrāko 430. pantu, kas soda jebkādu 403. un 405. pantā norādīto pakalpojamību vai pārtaisītu objektu lietošanu.

407. Kas:

- 1) sagatavojies taisīt pakal 403. vai 404. pantā minēto naudu, naudas vai kredītiestādes zīmes, papīrus, kuponus vai talonus;
- 2) piedalīties apvienībā, kuŗa sastādījusies, lai taisītu pakal, pārtaisītu vai dotu tālāk pakalpojamību vai pārtaisītu 403. vai 404. pantā minēto naudu, naudas vai kredītiestādes zīmes, papīrus, kuponus vai talonus;
- 3) izgatavojis, iegādājies, glabājis vai devis tālāk bez pienācīgas atļaujas papīru, kuŗš paredzēts naudas vai citu vērtzīmju iespiešanai, sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne mazāku par sešiem mēnešiem.

408. Kas pārgrozījis provi vai svaru Latvijas vai ārzemes naudai, noņemdams daļu no tās, ar nolūku izdot tādu naudu par pilnsvarīgu, ja šī izdošana notikusi vai ja vainīgais piekojis šādus nodarījumus amata veidā, sodāms:

ar pārmācības namu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 431. un 432. p.; Taganceva komm. 899. un 900. lapp.)

1. 407. (agrāk 431.) pants, kas runā par sagatavošanos un piedalīšanos apvienībā (atšķirībā no piedalīšanās bandā pēc 243. p. 1. pk., sal. 50. p. 1. tezi) augstāk norādīto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanai, papildināts ar 3. punktu par naudas vai citu vērtzīmju iespiešanai paredzēta speciāla papīra izgatavošanu, iegādāšanos, glabāšanu vai tālākdošanu bez atļaujas, kā par sevišķu sagatavošanās veidu uz minētiem nodarījumiem.

2. 408. (agrāk 432.) pantā par metalla naudas proves vai svara pārgrozīšanu izmesti vārdi „ar nolūku piesavināties noņemtās metalla daļas“, atstājot tikai „nolūku izdot tādu naudu par pilnsvarīgu“, jo šajā nodaļā nav runa par mantiskiem noziegumiem. Arī tā paša iemesla izmesta bijušā 432. panta 2. daļa par noņemto metalla daļu uzpirceju sodāmību, kuŗa pakļaujama vispārīgajam 570. pantam.

409. Kas taisījis pakaļ vai pārtaisījis, piedodot augstāku vērtību, Latvijas vai ārzemes zīmogpapīru, marku, bandroli vai citu vērtszīmi, kuŗa noder par apliecinājumu valsts vai pašvaldības nodokļu vai nodevu samaksai, sodāms:

ar pārmācības namu.

Mēģinājums sodāms.

Ar to pašu sodu sodāms, kas lietojis apzināti pakaļtaisītu vai pārtaisītu vērtszīmi par īstu vai devis to tālāk.

410. Kas iznīcinājis dzēsuma atzīmi uz lietošanā bijuša zīmogpapīra, markas, bandroles vai citas vērtszīmes, kuŗa noder par apliecinājumu valsts vai pašvaldības nodokļu vai nodevu samaksai, ar nolūku izlietot vai dot to tālāk kā nelietotu, sodāms:

ar cietumu.

Ar to pašu sodu sodāms, kas lietojis vai devis tālāk par lietošanā nebijušiem šā panta pirmā daļā minētu zīmogpapīru, marku, bandroli vai citu vērtszīmi, uz kuŗas apzināti iznīcināta tās dzēsuma atzīme.

411. Kas noņēmis no valsts, valsts autonoma uzņēmuma vai pašvaldības iestādes vai dienestpersonas lietās esošiem papīriem dzēstas markas, ar kuŗām par minētiem papīriem nomaksāts nodoklis vai nodeva, ar nolūku laist tādas markas apgrozībā kā nelietotas, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

Ja šā panta pirmā daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums izdarīts amata veidā, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu.

412. Kas bez attiecīgas atļaujas pārdošanas nolūkā izgatavojis spēļu kārtis tajā pašā nolūkā pārtaisījis, mazgājis vai tīrijis jau lietotas kārtis, vai glabājis nelikumīgi izgatavotas, pārtaisītas, mazgātas vai tīritas kārtis, sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

Bez tam no vainīgā piedzenams par katru kāršu spēli pa pieciem latiem.

Ar šā panta pirmā daļā paredzēto sodu sodāms vainīgais, kas izgatavojis spēļu kāršu bandroles, vai lietojis tādas bandroles, vai aplicis kārtīm īstas, jau lietotas bandroles.

Ja kāršu vai bandroļu izgatavošanu vai to pārdošanu vainīgais piekopis amata veidā, tad viņš sodāms:

ar cietumu.

413. Kas ievēdis no ārzemēm ar nolūku izlaist apgrozībā, vai izgatavojis tādā pašā nolūkā, vai izlaidis apgrozībā priekšmetu, kas attēlo naudas zīmi vai tādu zīmi, kuŗa apliecina nodokļa vai nodevas samaksu, un ko varētu dot tālāk par tādu zīmi, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

414. Naudas, naudas vai kredītiestādes zīmju, papīru, kuponu, talonu vai citu vērtszīmju, kā arī spēļu kāršu un bandroļu pakaļtaisīšanai vai pārtaisīšanai vai dzēsuma atzīmes iznīcināšanai lietotie rīki un materiāli atņemami.

Vainīgam, kas taisījis pakal, pārtaisījis vai devis tālāk pakaltaisītus vai pārtaisītus 403. vai 404. pantā minētos Latvijas naudu, naudas vai kredītiestādes zīmes, papīrus, kuponus vai talonus, bez šajos pantos paredzētā soda, uzliekams naudas sods apgrozībā izlaisto naudas, zīmju, papīru, kuponu vai talonu nominālvērtības apmērā.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 433.—436., 344. un 346. p.; Taganceva komm. 900.—906. un 785.—788. lapp.)

1. Arī jaunajā kodekā, tāpat kā 1903. g. Sodu likumos, noteikta mazāka sodāmība par t. s. „vērtszīmju“, kā zīmogmarku, pastmarku, bandroļu u. t. t. (sal. arī 407. p. 3. pk.) pakaltaisīšanu, pārtaisīšanu u. t. t., tāpēc ka tās kaut arī uzskatāmas par maksājamiem līdzekļiem, bet tikai aprobežotā apmērā, un proti, nomaksājot nodevas vai samaksājot par noteiktiem pakalpojumiem u. t. t.

2. 409. pants atdarina agrāko 434. pantu, tikai ar to atšķirību, ka atmesta tā 3. daļa, kuŗa kvalificēja sevišķi amatveidību, jo jaunais kodeks ieskatīja šim nolūkam par pietiekošu 58. panta noteikumu.

3. 410. pants, kas atbilst agrākam 435. pantam, devis tajā aprakstītam nodarījumam drusku citādu formulējumu. Pirmā kārtā tiek sodīts kā pamata nodarījums pati dzēsuma atzīmes iznīcināšana ar nolūku izlietot vērtszīmi kā lietošanā nebijušu, neatkarīgi no tam, vai tas darīts amata veidā, vai ne. Ar šo pārlabojumu 410. panta 1. daļa atdarina agrākā 435. panta 2. daļu. Toties 410. panta 2. daļa atbilst agrākā 435. panta 1. daļai, kuŗa runā par tādu vērtszīmju (ar iznīcinātu dzēsuma atzīmi) lietošanas sodāmību.

4. Ievērojami grozīts ir agrākais 433. pants, kuŗa 2. un 3. daļa izrādījās liekas pēc 410. (435.) panta pārredīgēšanas. Tādā kārtā sastādīts tagadējais 411. pants, kas atbilst vairāk vispārinātā veidā agrākā 433. panta 1. punktam. Sodīta tiek jau dzēsto marku noņemšana vien, t. i. zināmā nozīmē sagatavošanās uz 410. pantā paredzēto nodarījumu.

5. 411. pants runā vienkārši par „papīriem“, kuŗu jēdzienā ietilpst arī aktu un dokumentu jēdziens. Tāpat ar „papīriem“ jāsaprot arī aploksnes.

6. 411. pants runā tikai par dzēstām markām. Bet kas attiecas uz nedzēstu marku noņemšanu, tad tāds nodarījums uzskatāms par zādzību un tam piemērojami attiecīgie panti par zādzību.

7. 411. pants runā nevis par nolūku izdot markas u. t. t. par istām, kā tas bija paredzēts agrākā 433. pantā, bet gan par nolūku laist tādas markas agrozībā kā nelietotas, jo pēdējais izteiciens uzskatāms par noteiktāku.

8. Kā 412. pants šurp pārcelts no nodaļas par „rūpniecības un tirdzniecības uzraudzības noteikumu pārkāpšanu“ agrākais 344. pants par spēju kāršu vai to bandroļu pakaltaisīšanu un pārtaisīšanu. Pie tam atzīmēts, ka kāršu izgatavošana sodāma tikai tad, ja tā izdarīta „bez attiecīgas atļaujas“. Paaugstināta arī no vainīgā piedzenamā naudas summa par katru kāršu spēli. Trešā daļā izmesti vārdi „kuŗas nav vērtszīmes“, jo te tieši domātas bandroles ar vērtszīmju nozīmi.

9. 413. pants atbilst no tās pašas nodaļas (sk. 8. tezi) pārceltam agrākam 346. pantam izmetot no pēdējā lieko kazuistīku. Norādījums uz priekšmetu atņemšanu atzīts par lieku, ievērojot 35. panta noteikumu.

10. 414. pants atdarina to agrākā 436. panta daļu, kuŗa attiecas uz rīkiem un materiāliem, pievienojot šai daļai arī norādījumu uz spēju kārtīm un to bandrolēm.

DIVDESMIT CETURTĀ NODAĻA.

Viltošana.

415. Kas taisījis pakal vai pārtaisījis rakstu vai priekšmetu, kuŗi var nodarēt par tiesības vai pienākuma nodibināšanas, pārgrozīšanas vai izbeigšanas apliecinājumu, ar nolūku lietot par istiem, vai apzināti nodomātus šim nolūkam, par šo dokumentu viltošanu sodāms:

ar pārmācības namu.

Ja viltots dokuments, kuŗam mazsvarīga nozīme, tad vainīgais sodāms: ar cietumu.

416. Kas taisijis pakaļ vai pārtaisijis rakstu, kuŗu izdod valsts, valsts autonoma uzņēmuma vai pašvaldības iestāde vai dienestpersona un kuŗš apliecina viņu rīcību, lēmumu vai rīkojumu, ar nolūku lietot par istu, vai apzināti nodomātu šim nolūkam, sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

Ja viltots raksts, kuŗam mazsvarīga nozīme, tad vainīgais sodāms:
ar cietumu.

417. Kas taisijis pakaļ vai pārtaisijis citu kādu, 415. un 416. pantā neminētu rakstu vai priekšmetu, kuŗiem ir tiesiska nozīme, ar nolūku lietot tos par īstiem, vai apzināti nodomātus šim nolūkam, sodāms:
ar cietumu.

418. Kas pārtaisijis iepriekšējos (415.—417.) pantos norādītos rakstus vai priekšmetus, ar nolūku lietot tos par īstiem, vai apzināti nodomātus šim nolūkam, ja pārtaisītais izrādījies par pareizu, par šo viltojumu sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 440.—443. p.; Taganceva komm. 909.—933. lapp.)

1. Turoties pie „dokumenta“ paplašinātā jēdziena un saprotot ar to ikvienu priekšmetu (bet ne vienīgi rakstisku), kuŗš apliecina tiesības (individuālas) vai pienākuma (individuāla) izcelšanos, pārgrozījumu vai izbeigumu vai vispār apstākli ar tiesisku nozīmi, jaunais kodeks drusku pārgrozījis un saīsinājis šās nodaļas saturu, sadalot to vispār pēc 1903. g. Sodu likumos pieņemtās sistēmas četrās grupās: a) pakaļtaisīšanā, b) pārtaisīšanā, c) aktu nepatiesībā un d) viltojumu lietošanā par īstiem.

Pie tam 1903. g. Sodu lik. 437., 438. un 439. pants pilnīgi izmesti: pirmais — kā tāds, kas neattiecas uz Latviju, bet abi pēdējie — kā tādi, kuŗus aptver pa daļai tagadējie 415., 416., 417. un 424. p., kā arī panti par dokumentu bojāšanu un patvaļīgu paņemšanu.

2. 415. pants atkārtō agrāko 440. p., atvietojojot panta sākumā vārdu „dokumentu“ ar vārdiem „rakstu vai priekšmetu“ un pievienojot 1. daļas beigās vārdus „par šo dokumentu viltošanu“, ar ko pašā panta tekstā noteikts dokumenta jēdziens. Paturot kā sodu pārmācības namu, jaunais kodeks tomēr pievienojis 2. daļu, kas soda ar cietumu par tāda dokumenta pakaļtaisīšanu vai pārtaisīšanu, kuŗam ir mazsvarīga nozīme.

3. Pēc 1903. g. Sodu lik. parauga jaunais kodeks soda kā nobeigtu viltojumu izgatavošanu vai pārtaisīšanu vien (nodarijums ar „nogrieztu sastāvu“) kamēr vēl tas nav lietots par istu, pie kam, atšķirībā no naudas u. t. l. zīmju viltošanas, šis nolūks (lietošana par istu) netiek prezumēts, bet ir jāpierāda.

4. 415. pantā domāti publiski un privāti dokumenti, kā iekšzemes, tā ārzemju.

5. 416. (agrāk 441.) pantu jaunais kodeks sastādījis līdzīgi iepriekšējam, t. i. pievienojot 2. daļu, kas runā par mazāk svarīgiem gadījumiem, kādi acimredzot jau domāti agrākā 441. pantā, noteicot kā sodu alternātīvi pārmācības namu vai cietumu.

6. 416. pants paredz tikai „rakstus“ un pie tam tikai iekšzemes, oficiālus (pievienots „valsts autonoma uzņēmuma“), ciktāl tos neaptver iepriekšējais (415.) pants.

7. Noteicot oficiālu rakstu kā tādu, kuŗu izdod valsts, valsts autonoma uzņēmuma vai pašvaldības iestāde vai dienestpersona, jaunais kodeks saprot ar „valsts iestādi“ tiklab likumdevēju, kā arī valdības iestādi un tamlīdz arī ikvienu 416. pantā minēto iestāžu amatpersonu. Tādā kārtā 416. pantam pakļaujami visu to rakstu viltošanas gadījumi, kuŗi nenoder par apliecinājumu apstākļiem ar tiesisku nozīmi, bet kuŗiem ir tikai oficiāls, kaut arī deklarātīvs raksturs.

8. Par kritēriju viltojuma mazsvarības noteikšanai, par kādu runā 415. un 416. panta otrās daļas, var noderēt: a) attiecīgā raksta vai priekšmeta nenozīmība un b) apliecināmā apstākļa niecība.

9. Kas zīmējas uz 417. pantu, tad jaunais kodeks, atmezdams nevajadzīgo kazuistiku, atsacījies no mazāk svarīgu objektu uzskaitījuma, kāds bija agrākā 443. pantā. Kā jau minēts, kodeks attiecībā uz t. s. viltošanu paredz šādu gradāciju:

a) Pirmā vietā stāv t. s. „dokumentu viltošana“ šaurā nozīmē, ar ko saprot „rakstus vai priekšmetus, kuŗi var noderēt par tiesības vai pienākuma nodibināšanas, pārgrozīšanas vai izbeigšanas apliecinājumu“, neatkarīgi no tam, vai tie ir „privāti“

vai „publiski“. 415. p. piedraud par šādu „dokumentu viltošanu“ ar pārmācības namu, bet ja tādām dokumentam, kaut gan tas atbilst iepriekš norādītai definīcijai, ir mazsvarīga nozīme — ar cietumu.

- b) Otrā vietā stāv vienīgi publisku, t. i. oficiālu, iestāžu izdotu rakstisku aktu viltošana, kad šie akti, neatbilstot iepriekš minētai definīcijai, satur šo iestāžu rīcības, lēmuma vai rīkojuma apliecinājumu. 416. p. par šāda oficiāla raksta viltošanu paredz vieglāku sodu, bet ja viltojam rakstam ir mazsvarīga nozīme, tad sods paredzēts tāds pats kā par mazsvarīgu „dokumentu viltošanu“.
- c) Nemot tomēr vērā, ka bez šo divu kategoriju objektiem par viltošanas objektu var būt arī citi raksti un priekšmeti, kas neatbilst ne pirmajai, ne otrai definīcijai, 417. p. paredz sodu par šo pēdējo viltošanu tajā gadījumā, ja tie ir ar „tiesisku nozīmi“, lai gan nenodibina tiesības vai pienākumus un nav uzskatāmi par rakstiem, kuŗos ietverts oficiālas iestādes rīcības, lēmuma u. t. t. apliecinājums (piem. privāta apliecība par veselības stāvokli vai uzvešanos, privāta vēstule u. t. t.).

Tādā kārtā agrākā 443. p. norādītie objekti attieksies pa daļai uz 415. p. otro daļu un pa daļai uz 417. p.

Jaunais kodeks atteicies no jebkāda uzskaitījuma, jo uzskaitījums arvien būs nepilnīgs un nejaus.

8. Beidzot 418. pants atdarina vienīgi agrākā 443. panta 2. daļas 1. punktu (formālo pārtaisīšanu), attiecinot soda mīkstināšanu, kad pārtaisījums atbilst istenībai, nevien uz vieglākiem gadījumiem, bet uz itin visiem iepriekšējiem (415., 416. un 417.) pantiem, un noteicot par to samērā vieglu sodu. Citādā ziņā agrākā 443. p. 2. un 3. daļa atkritušas.

9. Fakta apliecināšana, kaut arī tas būtu patiess, bez tās personas ziņas un piekrišanas, kuŗas vārdā rakstu sastāda, jāuzskata par pilnīgu pakaļtaisīšanu. Tādēļ par privilēģētu viltojumu 418. panta izpratnē var atzīt tikai ista raksta daļas pārtaisīšanu. Pamatojoties uz sacīto, norādījums 418. pantā uz pakaļtaisīšanu izmests un atstāta tikai raksta teksta pārtaisīšana.

419. Ārsts vai veterinārārsts, kas neatrodas valsts, valsts autonoma uzņēmuma vai pašvaldības dienestā un kas ievietojis apzināti nepatiesas ziņas viņa izdotā ārsta apliecībā, sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

420. Kas administratīvai valsts iestādei, valsts autonomam uzņēmumam, pašvaldības organam vai notāram ar parakstu apzināti nepatiesi apliecinājis savā vai cita labā apstākli, kuŗam ir tiesiska nozīme vai var būt tiesiskas sekas un kuŗam par pierādījumu noder šis apliecinājums, ja par nodarīto likumā nav noteikts sevišķs sods, sodāms:

ar cietumu.

421. Kas:

- 1) attiecīgai varai apzināti nepatiesi apliecinājis vai slēpis apstākli, kuŗš jāievēd personiskā stāvokļa aktā, zemes grāmatu vai notāriālā kārtībā taisītā vai apliecinātā aktā vai zemes grāmatā, ja uz šā apliecinājuma pamata tāds akts taisīts vai apliecināts vai ieraksts ievests grāmatā;
- 2) līdzparakstījis kā liecinieks dokumentu, kuŗam pēc likuma vajadzīgs tāds līdzparaksts, ja šajā dokumentā vai līdzparakstā apzināti nepatiesi izteikti ar parakstu apliecinātie apstākļi;
- 3) likumā noteiktās tirdzniecības grāmatās vai izrakstos no tām apzināti nepatiesi izteicis ar šīm grāmatām apliecināmo apstākli, ja šīs grāmatas vai izraksti uzrādīti attiecīgai iestādei, lai tādu apstākli apliecinātu,

sodāms:

ar pārmācības namu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 444., 444¹. p. 1925. g. 16. apr. — Lik. kr. 73 — un 1928. g. 28. jūn. — Lik. kr. 161 — lik. red., 445. un 606¹. p. 1925. g. 10. marta — Lik. kr. 42 — un 1926. g. 14. janv. — Lik. kr. 9 — lik. red.; Taganceva komm. 934.—944. lapp.)

1. Tā saucamo „intellektuālo viltojumu“ (faux intellectuel) jaunais kodeks izteic trijos pantos. No tiem 419. pants, kas atbilst agrākam 444. p., paredz sodu par nepatiesas apliecības izdošanu noteiktos gadījumos (kas jāsoda pēc 139. panta, kad to izdarījis dienestpersona). Šos gadījumus tagadējais 419. p. paplašinājis tajā ziņā, ka pirmkārt, bez brīvpraktizējošiem ārstiem, atbildībai pakļauti arī brīvpraktizējošie veterinārārsti, bet otrkārt, apliecības saturs nav aprobežots vienīgi ar veselības stāvokli.

2. Tagadējais 420. pants, kaut gan sastādīts pieskaņojoties agrākam 444¹. pantam (Lik. kr. 1925. g. 73 un 1928. g. 161 redakcijā), tomēr dabūjis drusku citādu raksturu. Atšķirībā no sacīkstes procesā pieņemtā vispārīgā principa, ka par nepatiesu liecinājumu vispār atbild liecinieks, bet ne pati ieinteresētā persona, tagadējais 420. pants, attīstot agrāko 444¹. p., kurš sākumā izdots tikai tamdēļ, lai sauktu pie atbildības administratīvās varas organu nopratināmos lieciniekus, ir noteicis kriminālatbildību kā lieciniekiem, tā arī ieinteresētām personām par nepatiesiem liecinājumiem un paziņojumiem, kurus viņi devuši administratīvai valsts iestādei, valsts autonomam uzņēmumam, pašvaldības organam vai notāram.

3. Ņemot vērā šo gadījumu izņēmuma veidu, kuri istenībā papildina jau agrākā 445. (tagad. 421.) pantā uzskaitītos atsevišķos gadījumus, 420. pants pieliek šiem gadījumiem aprobežojuma nosacījumus: a) liecinājumam vai paziņojumam jābūt rakstiskam (kas nebija teikts 444¹. p.) un b) apliecināmam apstāklim jābūt ar tiesisku nozīmi vai tādām, kam var būt tiesiskas sekas.

Sods paaugstināts uz cietumu, bet toties izmesta agrākā 444¹. p. 2. daļa, kuŗa tādos apstākļos izrādās lieka. (Sal. arī speciālos 162., 163., 319., 377. u. c. p.)

4. 421. pants atkārtō vārdu pa vārdam agrāko 445. pantu, pievienojot tomēr 1. punktā pēc vārda „apliecinājis“ vārdus „vai slēpis“, pēc kam kļuvusi lieka agrākā 606¹. panta (Lik. kr. 1925. g. 42 un 1926. g. 9 red.) kazuistika attiecībā uz patiesības slēpšanu pieteikumos par zemes grāmatu reģistrā ierakstāmāb tiesībām.

5. Agrākie 446. un 447. p. izmesti kā tādi, kas neatbilst Latvijas apstākļiem.

422. Kas izpildījis blanketu ar svešu parakstu, ierakstīdams dokumenta tekstu, par kaiti parakstījušā mantai vai mantiskām interesēm un turklāt apzināti neatbilstoši parakstījušā istai gribai, sodāms:

ar pārmācības namu.

423. Kas izpildījis blanketu ar svešu parakstu, ierakstīdams tāda raksta tekstu, kuŗa pakaļtaisījums paredzēts 417. pantā, par kaiti parakstījušā mantai vai mantiskām interesēm un turklāt apzināti neatbilstoši parakstījušā istai gribai, sodāms:

ja tāds raksts lietots par istu vai dots tālāk — ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem;

ja ar šo rakstu apliecināmais apstākļis ir patiesss vai ja raksts nav lietots par istu un nav dots tālāk — ar arestu;

ja vainīgais nodarbojies ar tādu teksta ierakstīšanu rakstos amata veidā — ar pārmācības namu.

424. Kas lietojis par istu apzināti pakaļtaisītu vai pārtaisītu dokumentu, vai dokumentu, kuŗā atrodas apzināti nepatiesss apliecinājums, vai devis tālāk tādu dokumentu, ja par šo nodarījumu likumā nav noteikts sevišķs sods, sodāms kā par tāda dokumenta pakaļtaisīšanu, pārtaisīšanu vai taisīšanu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 613., 614. p. un 448. p.; Taganceva komm. 1227. un 944. lapp.)

1. 422. un 423. pants atbilst agrākiem 613. un 614. p., kas pārcelti šurp no nodaļas par „netaisnprātības gadījumiem attiecībā uz mantu“ sakarā ar viņu acimredzamo piederību, līdzīgi patvaļīgai blanketa izpildīšanai, pie viltotu rakstu sastādīšanas gadījumiem, kuŗi tomēr sodāmi tikai tad, ja ir pierādīts kaitīgums cietušā mantiskām interesēm.

Abu pantu otrās daļas, kas runāja par dokumentu lietošanas sodāmību, izmestas, jo tās aptver 424. panta vispārīgais noteikums par ikvienu viltota dokumenta lietošanu.

2. 424. pants atkārtō agrāko 448. pantu.

425. Kas patvaļīgi lietojis citas personas vārdu bez viņas piekrišanas, ja par nodarīto nedraud bargāks sods, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

426. Kas taisījis pakaļ zīmogu vai citu kādu rīku apzīmogošanai vai citas apliecinājuma zīmes uzlikšanai valsts, valsts autonoma uzņēmuma vai pašvaldības iestādes vai dienestpersonas vārdā, ar nolūku lietot par īstu, vai apzināti nodomātu šim nolūkam, sodāms:

ar cietumu.

427. Kas taisījis pakaļ cita zīmogu vai citu kādu rīku zīmoga atvietotājas zīmes uzlikšanai, ja šis pakaļtaisījums izdarīts ar nolūku lietot zīmogu vai rīku par īstu vai apzināti nodomāts šim nolūkam, par kaiti privātas personas vai iestādes mantiskām interesēm, sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem.

428. Kas lietojis apliecinājuma zīmes uzlikšanai:

- 1) apzināti pakaļtaisītu zīmogu vai citu kādu rīku apzīmogošanai vai citas apliecinājuma zīmes uzlikšanai valsts, valsts autonoma uzņēmuma vai pašvaldības iestādes vai dienestpersonas vārdā;
- 2) apzināti pakaļtaisītu cita zīmogu vai citu kādu rīku zīmoga atvietotājas zīmes uzlikšanai;
- 3) īstu zīmogu vai citu kādu rīku, kas minēti šā panta 1. vai 2. punktā, apzināti bez piešķirtas tiesības uz to vai pret tās personas gribu, kuŗas vārdā apliecinājuma zīmi uzliek,

sodāms:

ar cietumu.

Ja tādi zīmogi vai rīki lietoti dokumenta apliecināšanai, tad vainīgais sodāms kā par dokumenta pakaļtaisīšanu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 540¹. p. 1925. g. 8. sept. — Lik. kr. 156 — red. un 450.—452. p.; Taganceva komm. 944.—948. lapp.)

1. 425. pants atbilst agrākajam 540¹. pantam, kas pārcelts šurp no nodajas par „goda aizskaršanu“, un bija izteikts 1925. g. likuma redakcijā, kuŗš tika izdots ar nolūku noteikt kriminālatbildību par jebkuŗu patvaļīgu citas personības atvietošanu, izdarot tiši kādu darbību citas personas vārdā bez viņas piekrišanas, ar vārdu sakot, par jebkuŗu patvaļīgu uzstāšanos citas personas vārdā. Šis pants piemērojams, kad izdarīto nevar kvalificēt kā smagāku nodarījumu (sal. 177., 186., 187., 196., 294. p., pantus par krāpšanu u. t. t.).

2. Atsevišķi 425. pants piemērojams vēstūju, telegrammu vai citu rakstu nosūtīšanai uz citas personas vārdu bez pēdējās piekrišanas.

Mērķis minētai privātkorespondences izlietošanai jaunā nolūkā ne vienmēr ir kaitēt cietušā labai slavaī, bet, piem., aiz vēlēšanās vienkārši kaitināt ar kaut ko otru personu. Ar to 425. pantā minētais nodarījums atšķiras no parastā aizvainojuma.

3. Jaunais kodeks izmetis no dispozīcijas vārdus „bez ziņas“, kuŗus pilnīgi aptver vārdi „bez piekrišanas“, kā arī izmetis vārdus „personīgā nolūkā“, ieskatot par piemērotu sodīt tādu patvaļīgu neatkarīgi no vainīgā nolūka, jo vairāk tādēļ, ka izmestie vārdi nebūt neietekmē šā nodarījuma sastāva būtību.

4. Kas attiecas uz 425. panta ieņemamo vietu kodekā, tad, ņemot vērā to, ka pantam dota vispārīgā, plaša redakcija, kas aptver patvaļīgu citas personas vārda lietošanu, atzīts par pareizāku ierindot šo pantu nodajā par viltošanu, lai praksē nerastos šaubas par tā piemērošanu arī citos sveša vārda patvaļīgas lietošanas gadījumos, bet ne vienīgi gadījumos ar goda aizskaršanas nolūku.

5. 426., 427. un 428. pants atdarina 1903. g. Sodu lik. 450., 451. un 452. p., tikai ar to pārļabošanu, ka atbilstošās vietās ieviesta jaunajā kodekā pieņemtā formula „valsts autonoma uzņēmuma vai pašvaldības iestādes“. Pastiprināta aizsardzība ar soda sankciju, kuja piešķirta valsts un pašvaldības iestādēm vai organiēm, izskaidrojama un attaisnojama ar to, ka šīs iestādes izpilda administratīvās varas funkcijas. Ciktāl Latvijā pastāvošie valsts autonomie uzņēmumi līdzinās šajā ziņā valdības iestādēm, arī tiem jābaida tā pati aizsardzība (piem., Latvijas bankai u. t. t.).

DIVDESMIT PIEKTĀ NODAĻA.

Nonāvēšana.

429. Kas izdarījis slepkavību, sodāms:
ar spaidu darbiem uz laiku, ne mazāku par astoņiem gadiem.

430. Kas izdarījis slepkavību, kuja atzistama par kvalificētu pēc noslepkavotā personas, izdarīšanas veida vai nolūka, sodāms:
ar spaidu darbiem uz visu mūžu vai uz laiku, ne mazāku par desmit gadiem.

431. Kas sagatavojies uz 429. vai 430. pantā paredzētu slepkavību vai piedalījies apvienībā, kuja sastādījusies slepkavības izdarīšanai, sodāms:
ar cietumu.

Ja slepkavības izdarīšanai sagatavoti ierocis, spridzināma viela, spridzēklis vai cits vispār bistams līdzeklis, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 453.—457. p.; Taganceva komm. 949.—965. lapp.)

1. Atzistot pēc 1903. g. Sodu lik. parauga par slepkavības objektu „cīta cilvēka dzīvību“, jaunais kodeks atvēl noteikt cilvēka jēdzienu medicīnai un bioloģijai, atstājot tādā kārtā jautājumu par t. s. „monstrum“ atklātu.

2. 429. pants, kā pamata pants, vārdu pa vārdam atkārtu agrāko 453. pantu. Bet jautājumā par soda paaugstināšanu vainas palielinātāju apstākļu dēļ jaunais kodeks, sekojot jaunāko Rietumeiropas likumu paraugam, kā attiecībā uz slepkavību, tā arī vispār attiecībā uz visādu personisko labumu apdraudējumu, izvedis tādu sistēmu, kas pilnīgi atšķiras no novecojušās 1903. g. Sodu lik. kazuistikas.

3. Atteicoties sevišķi atdalīt t. s. „tēva slepkavību“ (pēc kam atkrit agrākā 454. panta nodibinātā formālā atšķirība starp „likumīgu“ vai „nelikumīgu“ tēvu), kā arī atteicoties no šķietami „izsmeļošā“ un tomēr nepilnīgā, pēc dažādiem gadījumiem kvalificētā milzīgā uzskaitījuma agrākā 455. un tamlīdz 456. pantā (sal., piem., kaut „aizbildņa“ trūkumu šajā uzskaitījumā), jaunais kodeks atvietojis minētos trīs pantus (454.—456.) ar vienu vispārīgu 430. pantu, kas paaugstina sodu alternatīvi uz mūža spaidu darbiem vai spaidu darblem uz laiku, ne mazāku par desmit gadiem, ja slepkavība jāatzīst par kvalificētu pēc kādas no šīm trim pazīmēm: a) pēc objekta personības, b) pēc izdarīšanas veida un c) pēc nolūka.

4. Tādā kārtā 430. pantam var pakļaut gadījumus, kad noslepkavoti: tēvs, māte, tuvs radnieks, laulātais, ārvalsts galva vai diplomātiskais pārstāvis, Saeimas vai Ministru kabineta loceklis vai cita valsts varas nesēja dienestpersona, kad tā izpilda dienesta pienākumus vai sakarā ar to izpildīšanu, garīdznieks dievkalpojuma laikā, kuja sardzes kuļavars, saimnieks vai viņa ģimenes loceklis, persona, kuļai vainīgam jāpateicas par savu audzināšanu vai uzturēšanu, aizbildnis u. t. t., tāpat arī gadījumus, kad slepkavība izdarīta bandā, amatveidīgi vai atkārtojumā, daudzu personu dzīvībai bistamā kārtā, sevišķi mocošā kārtā, noindējot, no paslēptuves u. t. t. un bez tam vēl mantkārigā nolūkā vai ar nolūku atvieglināt pavisam cita nozieguma vai smaga nozieguma izdarīšanu u. t. t. Bet, pirmkārt, ar šiem gadījumiem kvalifikācijas iespējāmība pēc augstāk norādītā vispārīgā kritērija nav izsmelta, un otrkārt, norādītie apstākļi vēl nebūt neprasa katrā ziņā tādas kvalifikācijas nepieciešamību.

5. 431. pants atkārtu agrākā 457. panta noteikumus par sagatavošanos uz slepkavību un par piederību pie apvienības (par bandu skat. 243. p. 6. pk.) slepkavības izdarīšanai, pie kam 2. daļā pievienots norādījums uz „ieroci“ un uz „vispār bistamu līdzekli“.

432. Kas izdarījis slepkavību, kuŗa nodomāta un izdarīta vienā jūtu uzliesmojumā zem stipra dvēseles uzbudinājuma iespaida, sodāms:

ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem.

Ja tādu dvēseles stāvokli radījusi pretlikumīga vardarbība pret personu vai smags aizskārums no cietušā puses, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu vai ar cietumu uz laiku, ne mazāku par sešiem mēnešiem.

Mēģinājums sodāms.

433. Kas izdarījis slepkavību, pārkāpdams nepieciešamās aizstāvēšanās robežas, ja šī slepkavība nav izdarīta aizsardzībai pret dzīvības apdraudējumu vai pret izvarošanu, sodāms:

ar cietumu.

434. Kas izdarījis slepkavību uz nogalinātā noteiktu prasījumu un aiz līdzcietības pret viņu, sodāms:

ar cietumu.

Mēģinājums sodāms.

435. Māte, kas nogalinājusi savu ārpus laulības piedzīvoto bērnu viņam piedzimstot vai tieši pēc tam, sodāma:

ar pārmācības namu.

Mēģinājums sodāms.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 458.—461. p.; Taganceva komm. 965.—972. lapp.)

1. Tā saucamo privilēģēto slepkavību aplokā jaunais kodeks daudzējādā ziņā atkāpies no 1903. g. Sodu lik. formulējumiem. 432. (agrāk 458.) pantā par slepkavību afektā, privilēģētībai tiek prasīts vēl viens nosacījums, un proti, lai slepkavība būtu nodomāta un izdarīta vienā jūtu uzliesmojumā, t. i. turpat uz vietas un uzreiz, bet nevis pēc kāda laika. Cietokšņa sods atvietots ar cietumu uz laiku, ne mazāku par 6 mēnešiem.

2. Dvēseles uzbudinājumu vispirms var radīt darbība, kas vērsta tieši pret vainīgā personu; bet piedzīvojumi liecina, ka vardarbība pret sievu, ligavu, meitu u. t. l. ļoti bieži izrādās daudz sajūtāmāka nekā tieši pret paša personu. Tādēļ, tiklīdz tāda vardarbība radījusi afekta stāvokli, kuŗš pat apdraud vainīgā dzīvību, ir pilnīgs pamats piemērot samazināto sodu.

3. 433. (agrāk 459.) pantā par nepieciešamās aizstāvēšanās robežu pārkāpšanu izmesta alternatīvā cietokšņa soda piemērošana.

4. 434. (agrāk 460.) pantā par slepkavību aiz līdzcietības formula „uz ciešu lūgumu“ atvietota ar noteiktāku formulu „uz noteiktu prasījumu“, bet „cietokšnis“ atvietots ar „cietumu“.

5. 435. (agrāk 461.) pantā par bērna slepkavību privilēģētība paplašināta, attiecinot to uz ārpus laulības piedzīvotā bērna nogalināšanu „tieši pēc piedzimšanas“, jo dzemdētājas somatiskais un psihiskais stāvoklis, kuŗš attaisno soda mikstināšanu, turpinās vēl līdz šim momentam.

436. Kas pamudinājis izdarīt pašnāvību vai piepalīdzējis to izdarīt ar padomu, norādījumu, vai piegādādams līdzekli, vai novērsdams šķērslī, ja tamdēļ pašnāvība vai tās mēģinājums izdarīti, sodāms:

ar pārmācības namu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 463. p.; Taganceva komm. 972. un 973. lapp.)

1. Agrākais 1903. g. Sodu lik. 463. pants aplūkoja sodāmo līdzdalību pašslepkavībā, kuŗa pati par sevi nav sodāma, ļoti kazuistiskā un aprobežotā veidā. Tagadējais 436. pants, kas minēto pantu atvieto, nostāda šo jautājumu visā apjomā, sodot ikvienu pamudinājumu uz pašnāvību un jebkādu tās piepalīdzību, neatkarīgi no pašnāvnieka vecuma un psihikas, ar pārmācības namu (bet ne ar spaidu darbiem), ja vien pašnāvība notikusi vai vismaz novesta līdz mēģinājumam.

2. Kas zīmējas uz agrākā 463. pantā minēto pierunāšanu uz pašnāvību vai piepalīdzību tajā attiecībā uz personu, kuŗa nav spējīga saprast sava izdarījuma raksturu un nozīmi vai vadīt savu rīcību, tad minētā formula atkārto 38. pantā paredzēto nepieskaitāmības formulu, bet nepieskaitīgas personas uzskūdišana uz pašnāvību vai līdzdalība viņas pašnāvībā jāuzskata par vienkāŗu slepkavību.

437. Kas aiz neuzmanības nonāvējis, sodāms:
ar cietumu.

Ja nonāvēšana aiz neuzmanības bijusi sekas no tam, ka vainīgais pārkāpis pienākumu būt sevišķi uzmanīgam, ko prasījis viņa stāvoklis, amats vai darbība, tad viņš sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

Bez tam tiesa var aizliegt vainīgam to darbību, kuŗu piekopjot viņš kādu nonāvējis, uz laiku no sešiem mēnešiem līdz trim gadiem un spriedumu izsludināt.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 464. p.; Taganceva komm. 974.—978. lapp.)

1. 437. (agrāk 464.) pantā, kas runā par nonāvēšanu aiz neuzmanības, jaunais kodeks pārgrozījis 2. daļu, atteicoties no agrākās redakcijas formālisma, kuŗā kvalifikācija nostādīta atkarībā no personiskās drošības aizsardzībai izdota speciāla likuma vai saistoša noteikuma neizpildīšanas. Tā vietā tagadējā 437. p. 2. daļa paaugstina sodu par nonāvēšanu aiz neuzmanības, ja vainīgais pārkāpis pienākumu būt sevišķi uzmanīgam, ko prasījis viņa stāvoklis, amats vai darbība. Tādā kārtā atbildības apjoms paplašinās pāri formālo rāmju robežām un šī atbildība savkāŗt nav automatiski saistīta ar kādu noteikumu neizpildīšanu.

2. Jaunais kodeks atzinis, ka vecā formula bija pārkāŗ šaura un formāla. Lietas būtība neslēpjas tajā apstākli, ka nav izpildīts kāds nosacījums, kuŗš varbūt uz konkrēto lietu pat nemaz neattiecas, bet tajā apstākli, ka zināmas personas stāvoklis, amats vai darbība paši par sevi prasa būt sevišķi uzmanīgam, t. i. izlietot trešo personu drošības aizsardzībai nepieciešamos līdzekļus, neatkarīgi no tam, vai likumdevējs paspējis izdot speciālus noteikumus par šo priekšmetu vai ne. (Sal. Šveices 1918. g. proj. 104. p.)

438. Grūtniece, kas nomirdinājusi savu augli miesās vai nodzenot to, vai pielaidusi citu personu izdarīt tādu augļa nomirdināšanu, sodāma:
ar cietumu.

439. Kas nomirdinājis grūtnieces augli viņas miesās vai nodzenot to, sodāms:

ar cietumu.

Ja auglis nomirdināts bez paŗas grūtnieces vēlēšanās, tad vainīgais sodāms:
ar pārmācības namu uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem.

Šā panta otrā daļā norādītā gadījumā mēģinājums sodāms.

Ja augļa nomirdināšanu izdarījis ārsts vai vecmāte, tad tiesa var aizliegt vainīgam praktizēt uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem un spriedumu izsludināt.

440. Nav uzskatāma par noziedzīgu augļa nomirdināšana, kuŗu izdarījis ārsts, lai novērstu grūtnieces dzīvības apdraudējumu vai viņas veselības smagu satricinājumu.

Tāpat nav uzskatāma par noziedzīgu augļa nomirdināšana, kuŗu uz grūtnieces vēlēšanos izdarījis ārsts pirmos trijos grūtniecības mēneŗos, lai novērstu:

- 1) bērna piedzimšanu ar smagiem garīgiem vai miesīgiem trūkumiem,
- 2) bērna piedzimšanu, kuŗš ieņemts 497.—502. pantā norādītos gadījumos,
- 3) bērna piedzimšanu, kas radītu smagu postu grūtniecei vai viņas ģimenei.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 465., 466. un 466¹. p. 1932. g. 20. dec. lik. red. (Lik. kr. 248); Taganceva komm. 978.—980. lapp.)

1. Noteikumi, kas attiecas uz augļa nomirdināšanu, ņemot vērā jauno virzienu ārvalstu likumdošanā, bet it īpaši Čehoslovākijas sodu kodeksa projektu, dabūjuši jaunu formāciju jau ar 1932. g. 20. decembra likumu (Lik. kr. 248). Šādā veidā tie arī uzņemti jaunajā kodekā.

2. 438. (agrāk 465.) pants runā nevis par „māti“, bet par „grūtnieci“, noteicot tuvāki augļa nomirdināšanu ar pievienotiem vārdiem „miesās vai nodzenot to“ un pielīdzinot tai citas personas pielaišanu izdarīt tādu nomirdināšanu. Sods ievērojami pamazināts (cietums pārmācības nama vietā).

3. 439. (agrāk 466.) pants drusku pārkārtots attiecībā uz atsevišķu daļu novietojumu. Bez tam panta 1. daļā arī uzņemti vārdi „miesās vai nodzenot to“ un vispār ievērojami pamazināts sods. Tālāk atsevišķi atzīmēts, ka attiecībā uz nomirdināšanu bez pašas grūtnieces vēlēšanās sodāms arī mēģinājums.

4. Vissvarīgākais jaunievedums ir 440. (agrāk 466¹.) pantā, kas pilnīgi atsvabina ārstu no soda par augļa nomirdināšanu:

a) kad pastāv sevišķi formulēti „nepieciešamības“ apstākļi, un proti, kad draud briesmas grūtnieces dzīvībai vai visam viņas veselības stāvoklīm;

b) kad tā izdarīta pirmos trijos grūtniecības mēnešos (kuņģā laikā, pēc medicīnas norādījumiem, augļa nomirdināšana grūtniecei vismazāk bīstama), ja tas darīts, lai nepiedzimtu bērns ar smagiem garīgiem vai miesīgiem trūkumiem (eugeniskā indikācija), vai bērns, kas ieņemts izdarot 497.—502. pantā paredzētu noziegumu (juridiskā indikācija), vai beidzot bērns, kuŗa piedzimšana radītu grūtniecei vai viņas ģimenei smagu materiālu postu (sociālā indikācija).

5. Ņemot vērā, ka 440. pantā paredzētos gadījumos ārsts atsvabināts no atbildības par augļa nomirdināšanu, kaut gan par to pēc vispārēja noteikuma draud sods (439. p.), ārsts sevī attaisnošanai var atsaukties uz 440. p. norādītiem apstākļiem, pie kam pats par sevi saprotams, ka „onus probandi“ gulstas uz viņu.

Cits jautājums, kādiem līdzekļiem ārsts spēs pierādīt, ka pastāv apstākļi, kas viņu no atbildības atsvabina. Šajā ziņā viņam palīgā, protams, nāks kā lieciniece, varbūt ne vienmēr pilnīgi ticama, tā sieviete, ar kuŗas piekrišanu, likumā norādītos apstākļos, izdarīta augļa nomirdināšana. Pierādījumu novērtēšana, protams, ir tiesas darīšana.

6. 440. pantā norādītie apstākļi jānoskaidro izmeklēšanas tiesnesim, nopratinot lieciniekus un lietpratējus.

7. Līdz 1933. g. 13. janvārim izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, kas paredzēti 438. un 439. p., piemērojams amnestijas akts aborta lietās (Lik. kr. 1933. g. 59).

DIVDESMIT SESTĀ NODAĻA.

Miesas bojājumi un vardarbība pret personu.

441. Kas nodarījis vai sagādājis dzīvībai bīstamu veselības satricinājumu, pastāvīgu un vispārēju organisma novājinājumu, gara slimību, redzes dzirdes, valodas, rokas, kājas vai pēcnācēju radīšanas spējas zaudējumu vai neizdzēšamu ģimja izķemojumu — par šādu ļoti smagu miesas bojājumu sodāms:

ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem.

Ja tāda miesas bojājuma sekas bijusi nāve, tad vainīgais sodāms:

ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par desmit gadiem.

442. Kas nodarījis veselības satricinājumu, kuŗš gan nav bīstams dzīvībai, bet ir pastāvīgs, vai kaut arī pārejošs, bet ir traucējis miesas organa darbību, par šādu smagu miesas bojājumu sodāms:

ar pārmācības namu.

Ja šāda nodarījuma sekas bijušas ļoti smags miesas bojājums vai nāve, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem.

Mēģinājums sodāms.

443. Kas nodarījis citu kādu, 441. un 442. pantā neminētu miesas bojājumu, par šādu vieglu miesas bojājumu sodāms:

ar cietumu.

Ja šāda nodarījuma sekas bijušas ļoti smags miesas bojājums vai nāve vai ja tāds nodarīts grūtniecei, vainīgam to zinot, un no tam viņai cēlušās radības priekšlaikā un augļa nāve, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu.

Mēģinājums sodāms.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 467.—469. p.; Taganceva komm. 980.—991. lapp.)

1. Šo nodaļu, kas veltīta: a) miesas nebojājamības apdraudējumiem un b) miesas neaizskaņamības apdraudējumiem, jaunais kodeks atstājis tajā pašā agrākā sastādījuma sistēmā, pie kam tomēr pirmajā grupā (miesas bojājumi), kuŗa iekārtota pēc tā paša parauga, kā nodaļa par nonāvēšanu, izdarīti arī tādi paši pārļobojumi kā tur.

Paturēts arī miesas bojājumu sadalījums, pēc pataloģiskās pazīmes, trijos veidos (ļoti smagi, smagi un viegli), tikai dažā ziņā precīzāki noteicot starpību starp tiem.

Tāpat paturēto un noteiktāki izsacīto miesas bojājumu kvalifikāciju atkarībā no to sekām tomēr, pēc jaunā kodeka gara, nekādos apstākļos nevajaga saprast kā atbildības noteikšanu par „nejausām sekām“. No vispārīgo 40. un 41. p. izpratnes neapšaubāmi izriet, ka krimināl-atbildība prezumē vainu, bet vaina pastāv tikai divos gadījumos: kad attiecīgā persona sekas paredzējusi (tišums) vai kad viņa varējusi vai viņai vajadzējis tās paredzēt (neuzmanība). Bet nejausās sekas nevienam nav ne iespējams, ne arī vajadzīgs paredzēt.

Kas attiecas uz jautājumu par cietušā piekrišanu miesas bojājuma vai vardarbības nodarīšanai viņam, tad jaunais kodeks, pēc 1903. g. Sodu lik. parauga, par to nemaz nerunā. Ciktāl tādas lietas iztiesājamas privātā apsūdzības kārtībā, kas pielaiž izligumu (viegliem bojājumiem un vardarbībai), no sekojoša izliguma pielaižamības bez šaubām izriet arī iepriekšējas vienošanās pielaižamība. Tāpat arī, kad šādu nodarījumu lietās publisku apsūdzību var ierosināt vienīgi uz cietušā sūdzību, cietušā iepriekšējā piekrišana acimredzot nepielaiž tādu sūdzību, kaut gan izliegt tādās lietās nevar.

2. 441. pants papildina agrākā 467. pantā esošo t. s. „ļoti smago“ miesas bojājumu izsmelošo uzskaitījumu, pievienojot šeit arī „pastāvīgu un vispārēju organisma novājinājumu“ (Siechtum). Citādi 467. pants atdarināts bez pārgrozījumiem. Tādā kārtā ar redzes zaudējumu, tāpat kā agrāk, jāsaprot tās zaudējums kaut ar vienu aci u. t. t., bet ar rokas zaudējumu — nevien tās nogriešana, bet arī tai paredzēto atbilstošu funkcijas spēju zaudējums.

3. 442. pants atkārtō agrāko 468. pantu, kuŗš dod t. s. „smago“ miesas bojājumu izsmelošu uzskaitījumu. Starpība starp šeit minēto „pastāvīgu veselības satricinājumu“ un 441. pantā norādīto „pastāvīgu un vispārēju organisma novājinājumu“ jau izriet no paša formulējuma. Kā visos miesas bojājumu nodarīšanas gadījumos, noteikt viena vai otra bojājuma veidu atkarājas no medicīniskās ekspertīzes.

4. 443. (agrāk 469.) pantā, kas noteic t. s. „vieglos“ miesas bojājumus negatīvā kārtā, pārāk šaurā formula „veselības satricinājums“, kuŗa neaptver, piem., vieglu ievainojumu, atvītotā ar plašāku vispārīgo terminu „miesas bojājums“. Sods pēc šā panta 2. daļas drusku paaugstināts.

444. Kas nodarījis miesas bojājumu, kuŗš nodomāts un izdarīts vienā jūtu uzliesmojumā zem stipra dvēseles uzbudinājuma iespaida, sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem, ja bojājums ļoti smags vai ja bojājuma sekas bijusi nāve;

ar cietumu, ja bojājums smags;

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem, ja bojājums viegls.

Ja tādu dvēseles stāvokli radījusi pretlikumīga vardarbība pret personu vai smags aizskārums no cietušā puses, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu, ja bojājums ļoti smags, vai ja bojājuma sekas bijusi nāve;

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem, ja bojājums smags;

ar arestu, ja bojājums viegls.

Mēģinājums sodāms.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 470. p.; Taganceva komm. 992. lapp.)

Šis pants, kas atbilst agrākam 470. pantam, papildināts, līdzīgi tam korespondējošam tagadējam 432. pantam, ar vārdiem „vienā jūtu uzliesmojumā“.

Līdz ar to drusku grozīta sodāmības gradācija, lai panāktu lielāku saskaņojumu ar sodiem pārējos šās nodaļas pantos.

Bez tam, kā pirmā, tā arī otrā daļā, līdzās ļoti smagam miesas bojājumam nostādīts bojājums, kuŗa sekas bijusi nāve.

445. Kas nodarījis miesas bojājumu, kuŗš atzīstams par kvalificētu pēc cietušā personas vai nodarīšanas veida, sodāms:

ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par desmit gadiem, ja bojājums ļoti smags vai ja bojājuma sekas bijusi nāve;
ar pārmācības namu uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem, ja bojājums smags;
ar cietumu uz laiku, ne mazāku par sešiem mēnešiem, ja bojājums viegls.

Ja tāds miesas bojājums nodomāts un izpildīts vienā jūtu uzliesmojumā zem stipra dvēseles uzbudinājuma iespaida, tad vainīgais sodāms:

ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem, vai ar pārmācības namu, ja bojājums ļoti smags vai ja bojājuma sekas bijusi nāve;
ar pārmācības namu, ja bojājums smags;
ar cietumu, ja bojājums viegls.

Mēģinājums sodāms.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 471. p.; Taganceva komm. 992. un 993. lapp.)

1. 445. pants būtiski atšķiras no agrākā 471. panta sakarā ar to, ka jaunais kodeks attiecībā uz visiem personiskiem apdraudējumiem principiāli atteicies no 1903. g. Sodu likumos ieturētās uzskaitījumu sistēmas (sal. paskaidrojumus pie 430. p.). Tādā kārtā 445. pants runā tikai vispārējā veidā par nodarijuma kvalifikāciju pēc objekta vai pēc darbības veida, kādai var pakļaut, piem., miesas bojājuma nodarīšanu augšupējam radniekam, Saeimas vai Ministru kabineta loceklim vai citai valsts varas nesējai dienestpersonai, kad tie izpilda dienesta pienākumus vai sakarā ar to izpildīšanu (sal. 43. p.), garīdzniekam, izdarot dievkalpojumu, ārvalsts galvai vai diplomātiskam pārstāvim, kuŗa sardzes kuŗavīram, kuŗa kapteinim vai pilotam ceļā u. t. t., kā arī miesas bojājumu, kas nodarīts vispār bīstamā vai sevišķi mocošā kārtā u. t. t., bet tomēr ne vienīgi un ne katrā ziņā šajos gadījumos.

Arī šajā pantā otrā daļā pievienoti vārdi „vienā jūtu uzliesmojumā un līdzās „ļoti smagam“ miesas bojājumam nostādīts „bojājums, kuŗa sekas bijusi nāve“. Tāpat arī grozīta sodu gradācija aiz tiem pašiem apsvērumiem, kā norādīts augstāk (sal. 430. p.).

2. Agrākais 472. pants par miesas bojājuma nodarīšanu ārvalsts galvai saskaņā ar iepriekšējo paskaidrojumu izrādījās lieks.

446. Kas tiši nodarījis ļoti smagu vai smagu miesas bojājumu, pār-kāpdams nepieciešamās aizstāvēšanās robežas, ja šis bojājums nav nodarīts aizsardzībai pret dzīvības apdraudējumu vai pret izvarošanu, sodāms:

ar arestu.

447. Kas aiz neuzmanības nodarījis miesas bojājumu, sodāms:

ar arestu, ja bojājums ļoti smags vai smags;
ar arestu uz laiku, ne ilgāku par vienu nedēļu, vai ar naudas sodu, ne augstāku par divdesmit pieciem latiem, ja bojājums viegls.

Ja tāds aiz neuzmanības nodarīts bojājums cēlies no tam, ka vainīgais pārkāpis pienākumu būt sevišķi uzmanīgam, ko prasījis viņa stāvoklis, amats vai darbība, tad viņš sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem, ja bojājums ļoti smags vai smags;
ar arestu, ja bojājums viegls.

Bez tam tiesa var aizliegt vainīgam to darbību, kuŗu piekopjot viņš nodarījis miesas bojājumu, uz laiku no sešiem mēnešiem līdz diviem gadiem un spriedumu izsludināt.

(Sal 1903. g. Sodu lik. 473. un 474. p.; Taganceva komm. 993. un 994. lapp.)

1. 446. pants vārdu pa vārdam atkārtu agrāko 473. pantu par nepieciešamās aizstāvēšanās robežu pārkāpšanu.

2. 447. (agrāk 474.) pantā par miesas bojājuma nodarīšanu aiz neuzmanības, kas sastādīts pēc 437. panta sistēmas (kuŗš runāja par nonāvēšanu aiz neuzmanības), izdarīti otrā daļā tie paši pārgrozījumi, kādi norādīti pie minētā panta (sk. 437. p. paskaidr.).

448. Kas tīši kādam sitis vai nodarījis citu vardarbību pret miesas neaizskaŗamību, par šo vardarbību pret personu sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

449. Kas nodarījis 448. pantā paredzētu vardarbību, ja tā atzīstama par kvalificētu pēc cietušā personas, sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne mazāku par sešiem mēnešiem.

Bet ja tāda vardarbība pret personu nodomāta un izpildīta vienā jūtu uzliesmojumā zem stipra dvēseles uzbudinājuma iespaīda, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu.

Mēģinājums sodāms.

450. Kas nodarījis 448. pantā paredzētu vardarbību pret personu, var tikt atsvabināts no soda:

- 1) ja uz vardarbību pret personu tieši un tūliņ izaicinājusi vardarbība pret personu vai aizskārums no cietušā puses;
- 2) ja cietušais atriebies viņam tieši un tūliņ ar vardarbību pret personu vai ar aizskārumu.

Šie noteikumi nav piemērojami, ja vardarbība izdarīta pret jebkādu dienestpersonu, kad tā izpilda savus dienesta pienākumus vai sakarā ar šo pienākumu izpildīšanu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 475.—477. p.; Taganceva komm. 994.—997. lapp.)

1. 448. (agrāk 475.) pantā, kas noteic jēdzienu „vardarbība pret personu“ kā „vardarbību pret miesas neaizskaŗamību“, kuŗa, atšķīrībā no „miesas bojājuma“, nenodara miesai bojājumu, drusku mikstināts sods.

2. Šā nodarījuma atšķīrība no t. s. „apvainošanas ar darbību“ (sk. paskaidr. pie 508. p.) pastāv t. s. „animus injuriandi“ trūkumā. Pēc vispārīga noteikuma vardarbība pret personu būs fiziskā ziņā sapīgāka nekā apvainošana ar darbību.

3. Sakarā ar redakcijas grozījumiem tagadējā 445. pantā grozīts arī 449. (agrāk 476.) pants, un proti, neatsaucoties uz 445. p., vienkārši norādīts uz gadījumu, kad vardarbība „atzīstama par kvalificētu pēc cietušā personas“, pie kam par tādām personām var uzskatīt (bet nav katrā ziņā jāuzskata) personas, kas norādītas paskaidrojumā pie 445. panta, kā arī citas.

4. Ievērojami grozīta konstrukcija 450. (agrāk 477.) pantam par fakultātīvu atsvabināšanu no soda, kad pastāv t. s. savstarpība vardarbībā pret personu vai tādai vardarbībai ar aizskārumu.

Atšķirībā no agrākā 477. panta, jaunais kodeks neprasa samērību starp pretējo nodarījumu smagumu vai izaicinošā nodarījuma lielāku smagumu, — jo runa nav par ieskaitu, — bet gan prasa tiešu sakaru starp tiem laika ziņā. Atsvabinošā vai otru pusi no soda par apvainojumu vai vieglu vardarbību t. s. „savstarpības“ gadījumā, visa jēga pastāv iekš tam, ka tiek ņemts vērā no vienas puses cietušā ļoti uzbudinātais stāvoklis tikko viņam nodarītā apvainojuma vai vardarbības tiesā ietekmē, bet no otras puses viņa dabūtais gandarījums, kad viņš turpat uz vietas zināmā nozīmē izrēķinājies ar apvainotāju, kamēr abu darbība grozās tajās robežās, kurās pēc likuma pielaižams t. s. „izlīgums“. Bet lai novērstu pārdomātu patvaļīgu izrēķināšanos, tāda atsvabinašana no soda pielaižama tikai straužas, tūlītējas reakcijas gadījumā. Apvainojuma vai vardarbības samēribai, acimredzot, pie tam nevar būt nekādas nozīmes.

Tālāk vienkāršota 450. panta pēdējā daļa, attiecinot to uz itin visām dienestpersonām (to starpā arī zemākām) 43. panta izpratnē, pie kam tomēr izslēgti agrākā 477. pantā minētie garīdznieki.

5. Agrākie 1903. g. Sodu lik. 478., 479, un 480. p. atkrituši sakarā ar tagadējā 449. panta jauno redakciju.

DIVDESMIT SEPTĪTĀ NODAĻA.

Divkauja.

451. Kas izdarijuši divkauju, sodāmi:
ar cietumu.

Mēģinājums sodāms.

452. Kas divkaujā nodarījis pretņiekam ļoti smagu miesas bojājumu vai viņu nonāvējis, sodāms:
ar pārmācības namu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 481. un 482. p.; Taganceva komm. 999.—1008. lapp.)

1. Paturot, līdzīgi 1903. g. Sodu likumiem, speciālu divkaujas sodāmību sakarā ar to, ka divkauja notiek uz vienošanās pamata, ņemot vērā tiros motīvus, kas vada vainīgo ricību, un abu pusu vienādo risku, kā arī ciešo pieturēšanos pie parašas nodibinātiem noteikumiem, pieaicinātu liecinieku (sekundantu) uzraudzībā, — jaunais kodeks tomēr vispār izturas pret divkaujām drusku bargāki nekā 1903. g. Sodu likumi.

2. Izvest pavisam no kodeksa noteikumus par divkaujām jaunais kodeks ieskatīja par neiespējamu, tāpēc ka ar to netiktu novērsti apstākļi, kas divkaujas rada.

No otras puses jaunais kodeks, ņemot vērā norādītos apsvērumus, drusku konsekventāki izved nesodāmības principu attiecībā uz personām, kuŗu iepriekšējā vai pavadošā darbība nepieciešama, lai radītu no divkaujas „delictum sui generis“.

3. Jaunais kodeks, līdzīgi 1903. g. Sodu likumiem, nedod divkaujas definīciju. Ar divkauju jāsaprot: divu personu kauja, ar nāvīgiem ieročiem, goda aizskāruma dēļ, pēc savstarpējas vienošanās, līdzīgos nosacījumos, pieturoties pie vispārpieņemtiem noteikumiem.

4. Tādos apstākļos divkaujas mēģinājums būs stāšanās pie tādas kaujas, kas netiks izvesta līdz galam aiz iemesliem, kuŗi neatkarājas no vainīgā gribas. Agrākā 481. panta 2. daļā aprakstītā darbība nenovelk pietiekoši skaidru robežu starp sagatavošanos un mēģinājumu.

5. 451. (agrāk 481.) pantā, kā pamatpantā, 1. daļa paturēta, atvietojoj cietoksni ar cietumu, bet agrākā 481. p. 2. daļas vietā lietota vispārīgā formula „Mēģinājums sodāms“.

6. 452. pants atbilst agrākā 482. panta 1. daļai, bet atvietojoj cietoksni ar pārmācības namu. Ievērojot tādu soda smagumu, kas ir pietiekošs arī agrākā 482. panta 2. daļā norādītās kvalifikācijas (kauties līdz nāvei) sodīšanai, jaunais kodeks izmetis minēto 2. daļu.

453. Sekundants, kas pielaidis divkauju apzināti ar norunu kauties līdz nāvei, kā arī persona, kas apzināti veicinājusi noslēgt tādu norunu, ja tādā divkaujā nodarīts ļoti smags miesas bojājums vai sagādāta nāve, sodāmi:
ar cietumu uz laiku, ne mazāku par sešiem mēnešiem.

454. Kas izdarijuši divkauju bez sekundantiem, sodāmi:
ar pārmācības namu uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem.

Ja tādā divkaujā nodarīts ļoti smags miesas bojājums vai sagādāta nāve, tad vainīgais sodāms:
ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem.

455. Kas divkaujā apzināti atkāpies no divkaujas nosacijumiem par jaunu pretniekam un pie tam nodarijis pretniekam miesas bojājumu vai to nonāvējis, sodāms vai nu par miesas bojājumu, vai par slepkavību.

Ar tiem pašiem sodiem un uz tiem pašiem pamatiem sodāms sekundants, kas apzināti pielaidis tādu atkāpšanos vai apzināti to veicinājis.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 483., 484. un 486. p.; Taganceva komm. 1000.—1010. lapp.)

1. 453. pants, kas soda sekundantu, kuŗš apzināti pielaidis norunu kauties līdz nāvei, un vispār ikvienu, kas apzināti veicinājis noslēgt tādu norunu, atkārtu agrākā 483. panta saturu, atvietojojot cietoksni ar cietumu.

2. Tādā pašā mērā 454. pants par divkauju bez sekundantiem atbilst agrākam 484. pantam, bet atvietojojot tā 1. daļā cietoksni ar pārmācības namu un 2. daļā noteicot pat spaidu darbus.

3. Atšķirībā no agrākā 486. panta, tam atbilstošais tagadējais 455. pants soda apzinātu atkāpšanos no divkaujas nosacijumiem pretinieka nonāvēšanas vai kāda miesas bojājuma nodarīšanas gadījumā (bet ne vienīgi kad viņam nodarīts „joti smags“ miesas bojājums, kā bija teikts agrākā 486. p.), un proti, kā vienkāršu slepkavību vai vienkāršu miesas bojājuma nodarīšanu.

Šā panta 2. daļā jaunais kodeks pielīdzina tādā gadījumā duelantiem tikai sekundantus. Bet kas attiecas uz citiem varbūtējiem līdzdalībniekiem, tad jaunais kodeks par tiem sevišķi nemin, ņemot vērā vispārējos 49. panta noteikumus.

4. Agrākais 485. pants par amatpersonas izaicināšanu uz divkauju sakarā ar viņas dienesta pienākumu izpildīšanu, kā lieks, jaunajā kodekā nav uzņemts.

456. Nav sodāmi:

- 1) izaicinājuma nodevējs vai goda tiesas loceklis, ja viņi nopietni centušies divkauju novērst;
- 2) sekundants, izņemot 453. pantā un 455. panta otrā daļā paredzēto gadījumu;
- 3) ārsts, kas sniedzis medicīnisku palīdzību divkaujā.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 487. p. 2. d.; Taganceva komm. 1010.—1012. lapp.)

1. 456. pants, atdarinot 487. panta 2. daļu attiecībā uz noteiktas katēgorijas personu nesodāmību, kuŗas šādā vai tādā kārtā ņem dalību divkaujā, papildinājis 1. punktu ar norādījumu arī uz „goda tiesas locekļiem“, atzīmējot pie tam, ka tiklab viņi, kā arī izaicinājuma nodevēji atsvabināti no soda tikai tad, ja viņi „nopietni centušies divkauju novērst“, kas nav teikts agrākā 487. pantā. Pretējā gadījumā, kad divkauja novesta vismaz līdz mēģinājumam (izaicinājums vien vai tāda izaicinājuma pieņemšana nav sodāmi), viņi sodāmi pēc noteikumiem par līdzdalību.

2. Turpretim 2. punktā izmesti „veicinātāji“, kuŗu atsvabināšana no soda nav attaisnojama ne ar kādiem apsvērumiem, it īpaši sakarā ar 457. panta noteikumu.

457. Kas pamudinājis izaicināt vai pieņemt izaicinājumu uz divkauju sodāms:

ar cietumu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 487. p. 1. d.; Taganceva komm. 1010.—1012. lapp.)

1. Kā „delictum sui generis“ jaunais kodeks soda 458. pantā (kuŗš pa daļai atbilst agrākā 487. p. 1. daļai) ar cietumu jau vienīgi pamudinājumu (bet ne uzskūdišanu) izaicināt vai pieņemt izaicinājumu uz divkauju, saprotams, ja divkauja nav notikusi. Bet ja tā ir notikusi, tad piemērojami vispārējie noteikumi par līdzdalību. Kas attiecas uz pamudinājuma veidiem, tad tādi var būt ļoti dažādi; uzskaitīt tos likumā nav ne iespējams, ne arī vajadzīgs.

2. Agrāko 488. pantu par t. s. „amerikaņu divkauju“ (kuŗā sodīja, atkāpjoties no vispārīgā noteikuma, pat pašnāvības mēģinājumu) jaunais kodeks izmetis, ņemot vērā to, ka šādas divkaujas veids pie mums nav pazīstams. Vajadzības gadījumā to kā uzskūdišanu uz pašnāvību var sodīt pēc 436. panta.

DIVDESMIT ASTOTĀ NODAĻA.

Atstāšana briesmās.

458. Kam pienākas gādāt par personu, kuŗa nav spējīga aizsargāties, vai uzraudzīt to, un kas atstājis šo personu bez palīdzības tādos apstākļos, ka atstātā dzīvībai, vainīgam to zinot, draudējušas briesmas, sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

Kam pienākas gādāt par šā panta pirmā daļā minēto personu vai uzraudzīt to un kas tiši atstājis šo personu bez palīdzības tādos apstākļos, kuŗos bijis ticams, ka citi viņu atradīs, un kuŗos atstātā dzīvībai nav draudējušas briesmas, sodāms:

ar arestu.

459. Kas nostādījis personu tādā bezpalīdzības stāvoklī, ka šās personas dzīvībai, vainīgam to zinot, draudējušas briesmas, sodāms:

ar pārmācības namu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 489. un 490. p.; Taganceva komm. 1013.—1019. lapp.)

1. Nodaļa par „atstāšanu briesmās“ aptver speciālus tipus noziedzīgos nodarījumus, kuŗi rada nopietnas briesmas noteikta objekta (pa lielākai daļai personas, bet dažkārt arī lietas) individuālam labumam, vai nu: a) atstājot šo objektu, vai b) nostādot viņu briesmās, vai c) vienkārši nesniedzot viņam palīdzību. Jaunais kodeks, atšķirībā no 1903. g. Sodū likumiem, sadalījis pirmos divos veidus divos patstāvīgos pantos.

2. Ievērojot to, ka agrākā 1903. g. Sodū lik. 489. pantā iemeslu uzskaitījumam, kuŗi rada bezpalīdzības stāvokli, varēja būt tikai piemēru raksturs, jaunais kodeks izmetis minēto uzskaitījumu, lai attiecinātu agrākos 489. un 490. p. uz itin visu tādu personu atstāšanu briesmās, kuŗas attiecīgos apstākļos atrodas bezpalīdzības stāvoklī, saprotot ar „bezpalīdzību“: 1) tādu personas stāvokli, kuŗā viņa bez citu palīdzības var iet bojā, un 2) tādus viņas apstākļus, kuŗos viņai nav iespējams dabūt palīdzību no ārienes.

Pienemot tādu bezpalīdzības konstrukciju, ir lieki minēt sevišķi par „mazgadību, vārgumu, miesīgu trūkumu, slimību, nesamaņu vai citu kādu bezpalīdzības stāvokli“, kā to dara agrākais 489. p.

3. 458. pants apvieno agrākā 489. p. 1. daļu un agrāko 490. pantu vienā kopīgā pantā, kuŗa 1. daļa runā par tādas personas apzinātu atstāšanu bez palīdzības, kuŗa absolūti vai attiecīgos apstākļos nespēj aizsargāties, dzīvības briesmās, kad vainīgajam bijis uz šāda vai tāda pamata speciāls pienākums gādāt par šo personu. Formula „kam pienākas gādāt vai uzraudzīt“, aptver kā uz likuma pamata cēlušos, tā arī labprātīgi uzņemtu vai ar dabiskām radniecības un ģimenes saitēm nosacītu pienākumu.

4. Bet 458. panta 2. daļa (agrāk 490. p.) runā tādā pašā vispārinātā veidā par tādas personas apzinātu atstāšanu bez palīdzības, kad viņas dzīvībai nedraud briesmas, bet turpretim izrādās ticams, ka citi viņu atradīs.

Šī daļa piemērojama galvenā kārtā t. s. „bērna izlikšanai“, kuŗai var piemērot arī vienu vai otru noteikumu kategoriju par „ģimenes tiesību“ apdraudējumu (piem. 485. p.).

5. Sevišķā 459. pantā atdalīta agrākā 489. p. 2. daļa par nopietnāka rakstura nodarījumiem, un proti, par citas personas apzinātu nostādīšanu dzīvībai draudošās briesmās, pie kam šā nodarījuma sodāmībai netiek prasīta ne attiecīgās personas nespēja aizsargāties, ne arī sevišķs vainīgā pienākums gādāt par viņu.

6. Kā šeit (459. p.), tā arī 458. p. 1. daļas nosacījumos patiesa nāves iestāšanās pār-groza nodarījuma sastāvu, pārvēršot to nonāvēšanā.

7. No nonāvēšanas mēģinājuma 459. pantā paredzētais nodarījums atšķiras ar to, ka atstājot citu personu bezpalīdzības stāvoklī, pietiek ar apziņu, ka viņai draud dzīvības briesmas (dokus eventualis), bet izdarot nonāvēšanas mēģinājumu, upurā nāvei jābūt nenovēršamai, ja neiestājas kādi nejausi faktori, kas to aizkavē (dokus directus).

460. Kas bez saprātīgas baidīšanās par sevi vai citiem nav spēris soļus, lai sniegtu palīdzību personai, kuŗa atrodas dzīvībai draudošā stāvoklī, ja tas bijis par cēloni šās personas nāvei vai ļoti smagam vai smagam miesas bojājumam, sodāms:

ar cietumu.

461. Kam pēc sava stāvokļa, amata vai nodarbošanās pienācies sniegt palīdzību apzināti briesmās esošai personai un kas šo pienākumu nav izpildījis, sodāms:

ar cietumu.

Ja no tam cēlusies nāve vai ļoti smags vai smags miesas bojājums tai personai, kuŗai bijusi vajadzīga palīdzība, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu.

Bez tam tiesa var aizliegt vainīgam piekopt to nodarbošanās veidu, kuŗu piekopjot viņš pielaidis šajā pantā minētā pienākuma pārkāpšanu, uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem.

462. Kas nav izpildījis likuma vai saistoša noteikuma nosacījumu par palīdzības sniegšanu kuģim ka katastrofas gadījumā, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

Ja šo nosacījumu pārkāpšana apdraudējusi personisko drošību, tad vainīgais sodāms:

ar arestu.

463. Kuģa, pārceltuves, dzelzeļa vilciena, lokomotīves vai vispārējā lietošanā esošas paš kustīgas mašīnas vadītājs, kas briesmu laikā nav spēris pienācīgus soļus, lai glābtu kuģi, pārceltuvi, vilcienu, lokomotīvi vai paš kustīgu mašīnu, vai arī to pasažieri vai kalpotāju, vai pats atstājis kuģi, pārceltuvi, vilcienu, lokomotīvi vai paš kustīgu mašīnu agrāk nekā citas tur bijušas personas, sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

Bez tam tiesa var atņemt vainīgam tiesību vadīt attiecīgu satiksmes līdzekli uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem.

464. Kas nav izpildījis likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus par palīdzības sniegšanu slimam vai nesamaņas stāvoklī esošam, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi, vai ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

Ja šo nodarījumu bez ievērojama iemesla izdarījis praktizējošs ārsts, feldšers, vecmāte vai slimnīcas apkalpotājs attiecībā uz grūti slimu personu vai dzemdētāju, tad vainīgais sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem. 1933. g. 18. jūl. (192).

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 491.—495. p.; Taganceva komm. 1019.—1026. lapp.)

1. Vienkāršu palīdzības nesniegšanu noteiktai personai, ar kuŗu vainīgo nesaista nekāds pienākums gādāt par to vai to uzraudzīt, soda 460. pants drusku vairāk vispārinātos apstākļos nekā atbilstošā agrākā 491. pantā. Izmests speciālais aizrādījums par „nepaziņošanu attiecīgai varai“, ko aptveŗ vispārīgā formula „nav spēris soļus, lai sniegtu palīdzību“. Tālāk ar palīdzības nesniegšanu jāsaprot kā pasīva izturēšanās pret otra cilvēka dzīvības briesmām, tā arī skaidra atteikšanās palīdzēt. Bez tam, salīdzinot ar agrāko 491. pantu, tagadējā 460. panta teksts papildināts ar norādījumu uz „smagu miesas bojājumu“. Sods paaugstināts uz cietumu.

2. Tālāk jaunais kodeks devis vispārīgu 461. pantu par palīdzības nesniegšanu personai, kuŗa vispār atrodas briesmās, ja vainīgajam bijis pienākums sniegt visiem tādu palīdzību, sodot ar cietumu, neatkarīgi no sekām, bet paaugstinot sodu uz pārmācības namu, ja draudošās sekas iestājušās. Līdz ar to tiesa kā pirmā, tā otrā gadījumā var atņemt vainīgajam uz noteiktu laiku viņa profesionālās tiesības.

Tādos apstākļos 1903. g. Sodū lik. speciālais 493. pants izrādās lieks; bet agrāko 492. pantu aptveŗ tagadējā 458. panta 1. daļa, kuŗa attiecas vispār uz tām pašām personām, par kuŗām runā speciālais 461. pants.

3. 462. un 463. pants runā par palīdzības nesniegšanu speciālos gadījumos, ne tikai laudim, bet arī noteiktiem priekšmetiem (satiksmes līdzekļiem), kā arī par to atstāšanu agrāk nekā pienākas.

462. pants atkārtō vārdu pa vārdam agrākā 494. panta dispozīciju, bet paaugstina sodu tā pirmajā daļā.

4. 463. pants papildina agrāko 495. pantu, pievienojot arī „pārceltuvi“ un „vispārējā ietošanā esošu paškustīgu mašīnu“, un atvieto „tvaikoni“ ar kopīgo terminu „kuģis“, paturot citādā ziņā pantu tikai ar nelieliem redakcionāliem saīsinājumiem.

5. Kuģniecībā likums *expressis verbis* uzliek ločiem un kapteiņiem pienākumu apsargāt pasažierus. 463. pantā minēto personu atbildību par pienācīgu soju nespešanu kuģa, vilciena, paškustīgas mašīnas u. t. t., kā arī to pasažieru un kalpotāju glābšanai briesmu laikā — noteic taisni šīs 463. (agrāk 495.) pants.

6. Ar kuģi jāsaprot kā buŗu vai motora kuģis, tā arī tvaikonis, bet ar paškustīgu mašīnu — līdmašīnas, tramvaji, autobusi un automobiļi.

7. Agrākais 496. pants, kas paredz insubordināciju briesmu laikā, pārcelts XXI nodaļā kā 375. pants, paaugstinot drusku sodu.

8. Atsevišķi stāv 464. pants par palīdzības nesniegšanu slimiem, kuŗš savā 1. daļā atkārtō vārdu pa vārdam agrākā 497. p. 1. daļu. Bet 2. daļā vārdi „kuŗiem bijis zināms slimnieka vai dzemdētājas bīstamais stāvoklis“ atvietoti ar formuļu „attiecībā uz grūti slīmu personu vai dzemdētāju“, jo pēc soda veida, kas jaunajā kodekā gan drusku paaugstināts, attiecīgais nodarījums, kā pārkāpums, sodāms tiklab tīsuma gadījumā, kuŗš prasa „zināšanu“, kā arī neuzmanības gadījumā, kad tādai zināšanai tikai vajadzējis būt.

DIVDESMIT DEVĪTĀ NODAĻA.

Noziedzīgi nodarījumi pret personas brīvību.

465. Kas atņēmis personas brīvību aizturot vai ieslogot, sodāms: ar cietumu.

Mēģinājums sodāms.

466. Kas izdarījis iepriekšējā (465.) pantā paredzēto brīvības atņemšanu, ja tā atzīstama par kvalificētu pēc cietušā personas, izdarīšanas veida, brīvības atņemšanas ilguma vai nolūka, sodāms:

ar pārmācības namu.

Mēģinājums sodāms.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 498.—501. p.; Taganceva komm. 1025.—1035. lapp.)

1. XXIX nodaļā saskaņā ar 1903. g. Sodū lik. sistēmu, aptver cilvēka brīvības sodāmas apspiešanas gadījumus. Ar brīvību šeit jāsaprot attiecīgā tiesiskās kārtības rāmjos ietilpstošā rīcības un piešķirto tiesību izvešanas brīvība, kā arī cilvēka individuālais miers (*pax privata*), pie kam šās brīvības apspiešana sadalāma trijās katēgorijās, un proti: a) ārējās brīvības traucēšana (kustības brīvības laupīšana un atņemšana), b) iekšējās brīvības apspiešana (piespiešana un draudi) un c) dzīvokļa neaizsakaamības pārkāpšana.

2. 465. pants par patvaļīgu aizturēšanu vai ieslodzīšanu atbilst agrākā 498. p. 1. daļai.

3. Agrākie 499., 500. un 501. p., ieskaitot arī 498. p. 2. daļu, kā arī šurp pārcelto agrāko 529. pantu, ar to nepilnīgiem un tomēr izsmejošiem uzskaitījumiem, atvietoti, pēc jaunajā kodekā pieņemtā parauga personas tiesību apdraudējumiem, ar vienu vispārīgu 466. pantu, kuŗš kvalificē nodarījumus (sodot ar pārmācības namu) atkarībā no: a) cietušā personas, b) izdarīšanas veida, c) brīvības atņemšanas ilguma un d) tās nolūka. Tādā kārtā šim pantam pakļauta brīvības atņemšana, piem., augšupējās līnijas radniekiem, Saeimas un Ministru kabineta locekļiem vai citai valsts varas nesējai dienestpersonai (43. p.), kad tā izpilda savus dienesta pienākumus vai sakarā ar to izpildīšanu, ārvalsts galvai vai diplomātiskam pārstāvim, kara sardzes kaŗavīram u. t. t., veselam cilvēkam vājpīrātīgo namā, sievietei netiklības namā, pārdodot verdzībā, kā arī brīvības atņemšana uz ilgāku laiku, sevišķi mocošā kārtā u. t. t., bet ne vienīgi un arī ne katrā ziņā šajos gadījumos.

467. Kas:

1) nolaupījis vai slēpis svešu bērnu, kuŗš nav sasniedzis četrpadsmit gadu vecumu;

2) pārmainījis bērnu, kuŗš nav sasniedzis četrpadsmit gadu vecumu, sodāms:

ar pārmācības namu.

Ja bērns nolaupīts, slēpts vai pārmainīts ubagošanai vai citai kādai netikumīgai nodarbībai, mantkārīgā nolūkā vai ar nolūku atņemt bērnam viņa personīgā stāvokļa tiesības, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem.

Mēģinājums sodāms.

468. Kas tīši nav atdevis patvaļīgi aizvesto vai aizturēto bērnu, kuŗš nav sasniedzis četrpadsmit gadu vecumu, neraugoties uz bērna tēva vai mātes vai vecāku atvietotāja likumīgu prasījumu, ja vien tāda neatdošana vai aizturēšana nav notikusi aiz līdzcietības pret bērnu, sodāms:

ar arestu.

469. Kas nedēļas laikā nav paziņojis policijai, vecākiem vai viņu atvietotājam par izliktu vai nomaldījušos bērnu, kuŗu viņš atstājis pie sevis un kuŗš nav sasniedzis četrpadsmit gadu vecumu, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

470. Kas netiklības nolūkā nolaupījis četrpadsmit līdz astoņpadsmit gadus vecu nepilngadīgo bez viņa piekrišanas, vai kaut arī ar viņa piekrišanu, bet izmantojot viņa nesapratību, sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

Mēģinājums sodāms.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 502.—505. p.; Taganceva komm. 1035.—1042. lapp.)

1. Šajā grupā, kuŗa runā par nepilngadīgo nolaupīšanu, jaunais kodeks maz atkāpies no 1903. g. Sodu lik. parauga.

467. pants par bērnu nolaupīšanu atkārtō vārdu pa vārdam agrāko 502. pantu (sal. arī 309. p.)

2. Tāpat bez pārgrozījumiem atdarināti agrākais 503. pants kā tagadējais 468. pants un agrākais 504. pants — kā tagadējais 469. pants, tikai ar to starpību, ka pēdējā divu nedēļu laiks, kāds bija noteikts paziņošanai policijai, vecākiem vai viņu atvietotājiem par izliktu vai nomaldījušos bērnu zem 14 gadu vecuma, atvietots ar 1 nedēļu, kas izskaidrojams ar to, ka Latvijā sasniegt no vienas vai otras vietas policiju, sakarā ar mazākiem attālumiem un satiksmes ērtībām, ir daudz vieglāki nekā tas bija agrākā Krievijā.

3. Drusku grozīts ir 470. (agrāk 505.) pants par nepilngadīgo nolaupīšanu; pirmkārt tas attiecināts ne tikai uz sievietēm, bet arī uz vīriešu kārtas personām, jo arī šīs pēdējās var būt par netiklības objektiem. Tālāk agrākā 505. p. 1. daļa 2. punkts un 2. daļa par nepilngadīgas ievietes nolaupīšanu bez viņas piekrišanas, netiklības nolūkā, vai lai kaitētu viņas godam, pavisam izmesti, kā aptverti ar vispārīgajiem 465. un 466. p. Bet panta 1. daļā vecums paaugstināts no 16 uz 18 gadiem, un sods noteikts tikai viens (pārmācības nams), bez sevišķas gradācijas. Termins „nevainība“ šeit, kā arī nodaļā par netiklību, atvietots ar „nesapratību“.

4. Agrākais archaiskais 1903. g. Sodu lik. 506. pants pavisam izmests.

471. Kas ar vardarbību vai ar sodāmiem draudiem vai nelietīgi izlietojot vecāku, aizbildņa vai citu kādu varu, piespiedis izdarīt vai pielaist kautko tādu, ar ko traucēta piespiestā tiesība vai viņa pienākums, vai atteikties no tiesības izlietošanas vai pienākuma izpildīšanas, sodāms:

ar cietumu.

Mēģinājums sodāms.

Ja piespiedējam bijis pamats domāt, ka piespiežot viņš izlieto savu tiesību, tad viņš sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

472. Kas ar vardarbību vai ar sodāmiem draudiem vai nelietīgi izlietojot vecāku, aizbildņa vai citu kādu varu, mēģinājis piespiest izdarīt smagu noziegumu vai noziegumu, sodāms:

ja spiedis izdarīt smagu noziegumu — ar pārmācības namu;
ja spiedis izdarīt noziegumu — ar cietumu.

473. Kas ar vardarbību vai ar sodāmiem draudiem piespiedis darbinieku izdarīt 244. pantā paredzēto nodarījumu, sodāms:

ar pārmācības namu.

Mēģinājums sodāms.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 507.—509. p.; Taganceva komm. 1043.—1051. lapp.)

1. Panti par „piespiešanu“ jaunajā kodekā grozīti sekošā kārtā:

471. (agrāk 507.) pantā, kā pamatpantā, pēc vārda „vardarbība“ izmesti vārdi „pret personu“, jo Latvijas Senāta prakse (sal. 1923. g. 10. maija spried. Bandera lietā, 1924. g. 21. maija spried. Lepnis lietā, 1923. g. 4. jūn. spried. Ampermaņa lietā, 1924. g. 21. maija spried. Staudena lietā u. c.) saprot ar „vardarbību“ šajā pantā arī „netiešu vardarbību“, pat cietušam klāt neesot, t. i. vardarbību pret priekšmetu (piem., logu vai durvju izcelšanu, lai piespiestu iziet no dzīvokļa u. t. l.).

2. Ar „sodāmiem draudiem“ jāsaprot 471. pantā, kā arī visur jaunajā kodekā, draudi, kas tuvāk apzīmēti 474. pantā.

3. 471. p. 3. daļā, kur paredzēta t. s. „patvarība“ (САМОПРАВСТВО) vārda tehniskā nozīmē, izmests apzīmējums „pietiekoši“ pie vārda „pamats“, kas iet pārāk tālu.

4. 472. (agrāk 508.) pantā jaunais kodeks paturējis tikai 1. daļu, t. i. speciālu sodāmību mēģinājumam piespiest izdarīt noziegumu, ieskatot, ka nozieguma patiesas izdarīšanas gadījumā piespiedis būs sodāms uz vispārēja pamata vai nu kā intelektuālais vainīgais, kad piespiestais nav vainīgs (40. p.), vai kā uzskūditājs.

5. 473. (agrāk 509.) pants, kas soda speciāli par piespiešanu izdarīt sodāmu streiku, kuŗš paredzēts 244. pantā, vairāk vispārināts (liekot „strādnieku“ vietā „darbinieku“) un pavienkāršots. Bet agrākā 509. p. 2. daļu, par soda paaugstinājumu uzskūditājam uz tādu piespiešanu, jaunais kodeks izmetis.

6. Tāda vardarbība un draudi uzskatāmi par augstāko pakāpi pamudināšanā uz 244. (367.) pantā paredzēto noziedzīgu nodarījumu. 473. pantā paredzētā gadījumā vardarbība un draudi sevišķi jākvalificē kā noziegums sui generis, kuŗš aptver nodarījumu kopību — vardarbību un draudus kā tādus un vēl pamudinājumu uz citu likumā paredzētu noziedzīgu nodarījumu, un proti, pamudinājumu uz sodāmu streiku.

474. Kas tiši draudējis nonāvēt apdraudamo vai viņa ģimenes locekli, vai atņemt viņiem brīvību, vai izdarīt vardarbību pret viņu personām, vai aizdedzināt, uzspīdzināt vai applūdināt viņu mantu, ja šie draudi apdraudētā varējuši radīt bažas, ka tie tiks izpildīti, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ja šie draudi atzīstami par kvalificētiem pēc apdraudētā personas, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 510. p.; Taganceva komm. 1051.—1054. p.)

474. pants, kas soda tišus draudus pašus par sevi, kā t. s. „individuālā miera“ aizskaršanu, paturējis atbilstošā agrākā 510. p. 1. daļas konstrukciju, bet drusku paaugstinot sodu.

Ar pantā minētiem „ģimenes locekļiem“ jāsaprot personas, kas uzskaitītas 197. p. 2. daļā.

Bet kas attiecas uz 474. p. 2. daļu, tad agrākā 510. pantā esošā uzskaitījuma vietā jaunais kodeks, pēc viņā pieņemtās sistēmas attiecībā uz personu apdraudējumu, dod vispārīgu formulu „kvalificēti pēc apdraudētā personas“, kuŗai pakļauti, piem., augšupējie radnieki, Saeimas un Ministru kabineta locekļi vai citas valsts varas nesējas dienestpersonas (43. p.), kad tās izpilda savus dienesta pienākumus vai sakarā ar tiem, garīdznieki, izdarot dievkalpojumu u. t. t. (sk. paskaidr. pie 445. p.), bet ne vienīgi viņi un ne katrā ziņā visos gadījumos. Sods pēc šās 2. daļas paaugstināts no aresta uz cietumu līdz 6 mēnešiem.

475. Kas tiši iebrucis svešās telpās vai apžogotā vietā pret saimnieka vai viņa atvietotāja gribu, vai nav atstājis telpas vai apžogoto vietu, neraugoties uz saimnieka vai viņa atvietotāja pieprasījumu, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

476. Kas tiši iebrucis svešās telpās vai apžogotā vietā, izlietodams vardarbību vai sodāmus draudus, vai sabojādams vai novākdams aizsprostojumus, kuŗi kavē iekļūt tajās, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ja tāds iebrukums izdarīts naktī, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

Bet ja tādu iebrukumu izdarījušas naktī vairākas personas, nesastādīdamas tomēr noziedzīgu koppelci, vai arī viena persona, bet apbruņojusies, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu.

Mēģinājums sodāms.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 511. un 512. p.; Taganceva komm. 1054.—1059. lapp.)

1. „Mājas miera“ traucēšanu (Hausfriedensbruch) jaunais kodeks izteic pēc 1903. g. Sodu lik. parauga divos pantos — 475. un 476.

475. pants ir paturējis tikai agrākā 511. p. 1. punktu, bet 2. punkts izmests, lai novērstu zināmu parallelismu ar tagadējā 296. p. 2. daļu. Bez tam grozīta redakcija: līdzās telpu „neatstāšanai“ uz prasījumu, neatkarīgi no tam, kādā ceļā vainīgais tur iekļuvis, pievienota „iebrukšana“ pret saimnieka gribu, kas atgadās tikpat bieži.

2. 476. pants, kas paredz kvalificētu „iebrukuma“ veidu, vispār paturēts agrākā 512. panta redakcijā, tikai ar sīkākiem grozījumiem, no kuŗiem svarīgākais ir vardarbības attiecināšana arī uz priekšmetiem. Vārds „telpas“ aptver arī izmesto vārdu „ēka“.

TRĪSDESMITĀ NODAĻA.

Noziedzīgi nodarījumi pret ģimenes tiesībām.

477. Kas iestāties laulībā ar personu, kuŗa, vainīgam to zinot, uz šādu laulību piespiesta ar vardarbību vai sodāmiem draudiem, sodāms:

ar pārmācības namu.

Ar to pašu sodu sodāms, kas ar šajā pantā norādītiem līdzekļiem piespiedis iestāties laulībā abus laulībā stājušos vai vienu no tiem.

478. Kas iestāties laulībā ar personu, kuŗa, vainīgam to zinot, atradusies nepieskaitāmības stāvoklī, sodāms:

ar pārmācības namu.

479. Kas iestāties laulībā agrākai laulībai pastāvēt, sodāms:

laulībā esošais — ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem;

laulībā neesošais — ar cietumu.

480. Kas iestāties laulībā pievildams līgavaini vai līgavu ar to, ka slēpis apstākli, kuŗš padara laulību par spēkā neesošu, sodāms:

ar pārmācības namu.

481. Kas iestāties laulībā apzināti tādā radniecības pakāpē, kuŗā ko-pošanās pēc šā Sodu likuma atzīta par asinsgrēku, sodāms kā par asinsgrēku.

482. Laulības pilngadību sasniegušais, kas iestājies laulībā apzināti ar tādu personu, kuŗa nav sasniegusi laulības pilngadību, sodāms:
ar arestu.

483. Kas iestājies laulībā apzināti tādā radniecības vai svainības pakāpē, kuŗā laulība pēc likuma atzīstama par spēkā neesošu, ja vainīgais nav atbildīgs pēc 480. panta, sodāms:
ar arestu.

484. Dzimtsarakstu nodaļas pārzinis vai viņa vietnieks vai garīdznieks, kas piedalījies 477.—483. pantā paredzēto laulību noslēgšanā, sodāms:
ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem,
vai ar cietumu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 408.—414. un 416. p.; Taganceva komm. 838.—862. lapp.)

1. Atkāpjoties no 1903. g. Sodū lik. sistēmas, kuŗa apsargāja „ģimenes tiesības“ kā sabiedrisku labumu un tādēļ ierindoja attiecīgo nodaļu blakus „pārvaldības kārtības“ apdraudējumiem, jaunais kodeks, sekodams juridisko atziņu jaunākam virzienam un Rietum-eiropas likumu paraugam, atzīst par atbilstošu kriminālās aizsardzības objektu indivīda tiesības, kuŗas balstās uz ģimenes savienību, un tādēļ ir pārcēlis attiecīgos nodarījumus „privāto labumu“ apdraudējumu katēgorijā, sadalot tos sekošās grupās: a) laulības juridisko nosacījumu pārkāpšana, b) uz laulību dibināto civilo tiesību un pienākumu pārkāpšana un c) civilstāvokļa reģistrācijas noteikumu pārkāpšana.

2. Pirmās grupas aplokā (477.—484. p.) jaunais kodeks izdarījis dažus vienkāršojumus. 477. (agrāk 408.) pantā pēc vārda „vardarbība“ izmesti vārdi „pret personu“ un tajā aprakstītie speciālie draudi atvietoti ar vispārīgāku terminu „sodāmi draudi“ (sal. 474. p.). Līdz ar to sankcijā izmesti spaidu darbi, paturot vienīgi pārmācības namu.

3. 478. (agrāk 409.) pantā, kas atkārtu nozieguma upuŗa noteikšanai plašo nepieskaitāmības aprakstu saskaņā ar 38. pantu, jaunais kodeks tā vietā lieto vienkāršāku formulu: „atradusies nepieskaitāmības stāvoklī“.

4. 479. (agrāk 412.) pantā, kas runā par daudzlaulību kā par laulībā iestāšanos pastāvot agrākai laulībai, izmesta atzīme par tās nesodāmību, ja tāda speciāli atļauta vainīgā ticības noteikumos, ņemot vērā, ka pēc Latvijas laulības likuma (Lik. kr. 1921. g. 39) vienīgais pieļaujamais laulības veids ir vienlaulība. Sodš pēc šā panta drusku pazemināts.

5. 480. (agrāk 410.) pantā izmests norādījums uz „nepatiesu uzdošanos par izredzēto personu“, ka neiespējams tagadējos laulības apstākļos.

6. 481. (agrāk 411.) pantā izmests norādījums uz „svainību“. 1903. g. Sodū likumu plašais asinsgrēka iztulkojums nav pareizs; par tādu jāuzskata tikai kopošanās ar asinsradniekiem. Neatļautas svainiešu laulībā iestāšanās sodāmībai ir pietiekošs 483. pants.

7. 482. (agrāk 414.) un 483. (agrāk 416.) pants atstāti bez jebkādiem grozījumiem.

8. 484. pants atbilst agrākam 413. pantam, tomēr ar to starpību, ka pirmā vietā nostādīts, sakarā ar civilstāvokļa aktu reģistrācijas ieviešanu Latvijā, dzimtsarakstu nodaļas pārzinis, bet pēc tam viņam pielīdzinātie visu ticību garīdznieki.

9. 1903. g. Sodū lik. 413. p. 2. d. 3. punkts izmests, ievērojot to, ka pēc tagad spēkā esošā laulības likuma liecinieki atzīti par vajadzīgiem vienīgi laulības noslēgšanas fakta apstiprināšanai, bet nevis tās likumības vai laulībā stājošos personu tiesībspējas vai kādu citu juridisku nosacījumu apliecināšanai.

10. Agrākie 1903. g. Sodū lik. 415., 417. un 418. panti pavisam izmesti: pirmais — sakarā ar vienādu tiesību piešķiršanu Latvijā visām ticībām, bet otrais — kā šolaiku dzīvei nepiemērots; kas attiecas uz trešo, kuŗš sodīja t. s. laulības pārkāpšanu, tad jaunais kodeks attiecas no tās sodāmības, ņemot vērā to, ka laulāto uzticības kriminālā aizsardzība, it īpaši ar sankciju, kas nav augstāka par arestu, nebūt nesasniedz savu mērķi.

485. Kas:

- 1) atteicies apgādāt un dot uzturu savai mātei, likumīgam tēvam vai bērnam, vai ārulaulības bērnam, kuŗam uzturs izsniedzams uz civiltiesas sprieduma pamata, zinādams, ka viņiem tas nepieciešami vajadzīgs, ja vainīgam šim nolūkam ir bijuši pietiekoši līdzekļi;

- 2) rupji apgājies ar māti vai likumīgu tēvu,
sodāms:
ar arestu.

486. Tēvs, māte, aizbildnis, aizgādnis vai nepilngadīgā uzraudzītājs, kas:

- 1) cietsirdīgi apgājies ar astoņpadsmit gadu vecumu nesasnējušo, ja šā nodarījuma sekas nav ļoti smags vai smags miesas bojājums;
- 2) nelietīgi izlietojot vecāku vai aizbildņa varu, piespiedis divdesmit viena gada vecumu nesasnējušo iestāties laulībā, ja laulība notikusi,
sodāms:
ar cietumu.

Bez tam tiesa var vainīgam atņemt varu par nepilngadīgo.

487. Tēvs, māte, aizbildnis, aizgādnis vai nepilngadīgā uzraudzītājs, kas nodevis fabrikā vai amatniecības iestādē nepilngadīgo, kuŗš nav sasniedzis šim nolūkam noteikto vecumu, sodāms:

- ar arestu uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi, vai ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

488. Aizbildnis vai aizgādnis, kas nelietīgi izlietodams savu varu piespiedis divdesmit viena gada vecumu nesasnējušo iestāties ar viņu laulībā, ja laulība notikusi, sodāms:

- ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

489. Kam pienākas turēt atbildīgā uzraudzībā nepilngadīgo vai citu kādu viņam noteiktā kārtībā nodotu personu un kas atstājis tādu personu bez pienācīgās uzraudzības, ja tādēļ uzraugāmais izdarījis smagu noziegumu vai noziegumu, sodāms:

- ar arestu uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi, vai ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 419.—423. p. un 1928. g. 14. dec. lik. — Lik. kr. 229; Taganceva komm. 863.—869. lapp.)

1. 485. (agrāk 419.) pants alimentācijas kriminālo aizsardzību attiecina, līdzīgi 1928. g. 14. decembra likumam (Lik. kr. 229), arī uz „bērniem“ un tāpat arī uz „ārlaulības bērniem“, kuŗiem tāda tiesība atzīta ar civiltiesas spriedumu.

2. Tā kā jautājums par nepaklausību jāaplūko no audzīnāšanas, bet ne no soda viedokļa, tad agrākā 419. p. 2. punktā norādījums par „stūrgalvīgu nepaklausību vecāku varai“ izmests. Tā paša panta 3. punkts par nepilngadīgā iestāšanos laulībā pret savu vecāku gribu atzīts par pilnīgi izmetamu, tādēļ ka tas neatbilst šolaiku apstākļiem.

3. 486. (agrāk 420.) pantā vecuma robeža paaugstināta no 17 uz 18 gadiem. Bez tam, sakarā ar redakcijas grozījumu 309. pantā par pamudināšanu ubagot, lai izvairītos no lieka parallelisma, izmests agrākā 420. panta 2. punkts.

5. 487., 488. un 489. pantā, kuŗi atbilst agrākiem 421., 422. un 423. p., izdarīti tikai nesvarīgi redakcionāli grozījumi, bet pēc būtības šie panti atstāti negrozīti.

490. Kam pēc likuma pienākas paziņot par dzimšanu vai miršanu reģistrācijas grāmatu vešanai vai dzimšanas un nāves gadījumu ierakstīšanai pilnvarotai personai un kas šo pienākumu nav izpildījis, sodāms:

- ar naudas sodu, ne augstāku par piecdesmit latiem.

491. Dzimtsarakstu nodaļas pārzinis, vai viņa vietnieks, vai garīdznieks, kam pienākas vest reģistrācijas grāmatas vai dzimšanas, nāves vai laulību sarakstus un kas nav ierakstījis tajos ziņas, kuŗām ir tiesiska nozīme, sodāms:

- ar cietumu.

Bez tam tiesa var atcelt vainīgo no amata un aizliegt viņam ieņemt attiecīgu amatu uz laiku no sešiem mēnešiem līdz trim gadiem.

492. Dzimtsarakstu nodaļas pārzinis, vai viņa vietnieks, vai arī garīdznieks, kam pienākas vest reģistrācijas grāmatas vai dzimšanas, nāves vai laulību sarakstus un kas:

- 1) aiz nolaidības nav ierakstījis tādās grāmatās vai sarakstos attiecīgās ziņas;
- 2) aiz nolaidības ierakstījis tādās grāmatās vai sarakstos nepareizas ziņas;
- 3) nav izpildījis likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus par tādu grāmatu vai sarakstu vešanu vai glabāšanas kārtību, vai nav laikā tos iesniedzis attiecīgām iestādēm,
sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku pa trīs simti latiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 424.—426. p.; Taganceva komm. 869.—872. lapp.)

1. 490. (agrāk 424.) pantā, saskaņā ar likumu par civilstāvokļa aktu reģistrāciju norādījums uz „metriskām grāmatām“ atvietots ar atsauci uz „reģistrācijas grāmatām“.

2. Ar vārdiem „šo pienākumu nav izpildījis“ ir pietiekoši nodrošināta iespēja saukt pie atbildības personu, kas nav laikā paziņojusi par dzimšanu vai miršanu.

3. Kas attiecas uz 491. un 492. pantu (agrāk 425. un 426. p.), tad, bez nesvarīgiem redakcionāliem labojumiem, tādā pašā kārtībā kā augstāk norādītā 484. pantā, pirmajā vietā nostādīts dzimtsarakstu nodaļas pārzinis, bet viņam pielīdzināti garīdznieki (sal. Lik. kr. 1928. g. 50 II, 23¹. p.).

Par 492. panta 2. punktā norādīto nodarījumu tišu izdarišanu vainīgais atbild kā par viltojumu.

TRĪSDESMIT PIRMĀ NODAĻA.

Netiklība.

493. Kas izdarījis mieskārīgu darbību:

- 1) ar mazgadīgo, kuŗš nav sasniedzis četrpadsmit gadu vecumu;
- 2) ar četrpadsmit līdz sešpadsmit gadus vecu nepilngadīgo, bez viņa piekrišanas, vai kaut arī ar viņa piekrišanu, bet izmantojot viņa nesapratību,
sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem, vai ar cietumu.

494. Kas izdarījis mieskārīgu darbību ar sešpadsmit gadu vecumu sasniegušu personu bez viņas piekrišanas, sodāms:

ar cietumu.

495. Kas izdarījis 493. vai 494. pantā paredzētu noziedzīgu nodarījumu:

- 1) ar personu, kuŗa atrodas viņa varā vai atkarībā no viņa;
- 2) ar personu, kuŗa uz to piespiesta ar vardarbību vai sodāmiem draudiem;
- 3) ar sievieti, ja ar mieskārīgo darbību laupīta nevainība, bet bez kopošanās;
- 4) ar personu, kuŗu šajā nolūkā vai nu pats vainīgais vai kāds cits ar viņa līdzdalību iepriekš novedis bezsamaņas stāvoklī,
sodāms:

493. pantā norādītos gadījumos — ar pārmācības namu uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem;

494. pantā norādītā gadījumā — ar pārmācības namu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 513.—515. p.; Taganceva komm. 1059.—1064. lapp.)

1. Ja XVIII nodaļa apsargā „sabiedrisko tikumību“, tad nodaļā par „netiklību“ jaunais kodekss, pēc drusku sarežģītās 1903. g. Sodu lik. sistēmas parauga, apskata nodarījumus, kas pirmā kārtā aizķer atsevišķu personu labumus, un proti — dzimumu neaizskaņamību un kauna jūtas — tiktāl, ciktāl ir runa: a) par fizisku piespiešanu (izvarošanu) vai psihisku piespiešanu (draudiem vai atkarības nelietīgu izlietošanu), b) par viltu un pavadināšanu, c) par jaunatnes samaitāšanu viņas fiziskās un morāliskās vājības dēļ un d) par mantkāriņu labuma gūšanu no citu netiklības.

2. 493. (agrāk 513.) pantā vārds „nevainība“ atvietots ar vārdu „nesapratība“, jo ir vēlams panta 2. punktu piemērot arī gadījumiem, kad mieskāriņa darbība izdarīta ar nepilngadīgu sievieti, kuja jau nevainību zaudējusi, bet nesaprot, kas ar viņu notiek.

3. 494. pants par mieskāriņu darbību attiecināts nevien uz sievietu kārtas personām, kā tas bija agrākā 514. pantā, bet arī uz vīriešu kārtas personām.

4. 494. pantā noteiktais 16 gadu vecums izskaidrojams ar to, ka pēc civillikumiem 16 gadu vecums atzīts sievietēm par laulības pilngadību (laulības lik. — Lik. kr. 1921. g. 39—2. p.).

5. 495. (agrāk 515.) pantā izdarīti šādi grozījumi: a) 1. punktā vārdi „viņa gādībā“ atvietoti ar formulu „atkarībā no viņa“; b) 2. punktā vārdu „vardarbība pret personu“ vietā sacīts vienkārši „vardarbība“, lai paplašinātu šajā gadījumā vardarbības ietekmēšanas rāmjus; c) draudu apraksts atvietots ar formulu „sodāmi draudi“ (pēc 474. p.), un d) pievienots 4. punkts, kas pielīdzina vardarbībai upuļa novešanu bezsamaņas stāvoklī. Ar pēdējo papildinājumu sasniegta kodekā pilnīgāka sistēma, jo šis kvalificējošais nosacījums minēts arī 496. un 501. pantā.

496. Kas izdarījis pederastiju, sodāms:
ar cietumu.

Ja pederastija izdarīta:

- 1) ar četrpadsmit līdz sešpadsmit gadus vecu nepilngadīgo, bez viņa piekrišanas, vai kaut arī ar viņa piekrišanu, bet izmantojot viņa nesapratību;
- 2) apzināti ar personu, kuja atradies nepieskaitāmības stāvoklī;
- 3) ar personu, kuja nav bijusi spējīga vainīgam pretoties, bez viņas piekrišanas uz pederastiju,
tad vainīgais sodāms:
ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem,
vai ar cietumu.

Bet ja pederastija izdarīta:

- 1) ar mazgadīgo, kas nav sasniedzis četrpadsmit gadu vecumu;
- 2) ar personu, kas atrodas vainīgā varā vai atkarībā no viņa;
- 3) ar personu, kas uz to piespiesta ar vardarbību vai sodāmiem draudiem;
- 4) ar personu, kuļu šajā nolūkā vai nu pats vainīgais vai kāds cits ar viņa līdzdalību novedis nesamaņas stāvoklī,
tad vainīgais sodāms:
ar pārmācības namu.

Mēģinājums sodāms.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 516. p.; Taganceva komm. 1064.—1067. lapp.)

1. Šajā pantā, kas atbilst agrākam 516. pantam, sodāmība drusku samazināta un izdarīti, pēc jau agrāk pieņemtās sistēmas terminoloģijas izlabojumi, ievēdot terminus „nesapratība“, „nepieskaitāmības stāvoklis“, „atkarība“ un „sodāmi draudi“.

2. Strīdu par to, vai ir sodāma vienkārša pederastija (496. p. 1. d.) — par kvalificētas pederastijas (496. p. 2. d.) sodāmību neviens nestridas — jaunais kodekss izšķir pozitīvi. Jaunais kodekss turas pie tā ieskata, ka pederastija jāvajā kā atsevišķas personas apdraudējums, pie kam valsts ir ieinteresēta nevien personas aizsardzībā pret vardarbību, bet arī paša netikuma izrāvēšanā, kuļš, satricinot fizisko veselību, postoši ietekmē arī psihiku, „pārsievojot“ vīrieti garīgā un miesīgā ziņā. Valsts nevar samierināties ar netikumu, kuļš noved pie tāda izvirtuma.

3. Kas attiecas uz 496. p. 3. d. 3. punktā minēto vardarbību, tad vispirms izmesti vārdi „pret personu“, lai varētu šo punktu attiecināt uz jebkuļu vardarbību, tiklab tiešu, vērstu pret personu vai pret piespiestā gribu, kā arī netiešu, kas vērsta pret citām personām vai attiecas uz priekšmetiem, ja to apdraudējums ietekmē piespiestā gribu.

497. Kas izdarījis kopošanos ar viņa pavedinātu:

- 1) četrpadsmit līdz sešpadsmit gadus vecu nepilngadīgu personu;
- 2) sešpadsmit līdz divdesmit vienu gadu vecu nepilngadīgu personu, kuŗa atrodas viņa varā vai atkarībā no viņa, sodāms:
ar cietumu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 517. p.; Taganceva komm. 1067. un 1068. lapp.)

Šo 497. pantu, kas atvieto agrāko 517. p., jaunais kodeks paplašinājis, ievēdot 1. punktā par pāvedināšanu vispār personas 14—16 gadu vecumā (aptverot līdz ar to agrāko šaurāka satura 521. pantu). 2. punktā minimālais vecums paaugstināts no 14 uz 16 gadiem.

498. Kas izdarījis asinsgrēku ar leļupēju vai augšupēju radnieku, sodāms:

ar pārmācības namu.

Mēģinājums sodāms.

499. Kas izdarījis asinsgrēku ar sāņu līnijas otrās pakāpes radnieku, sodāms:

ar cietumu.

Mēģinājums sodāms.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 518. un 519. p.; Taganceva komm. 1068.—1071. lapp.)

1. 498. un 499. pantu (agrāk 518. un 519. p.) par asinsgrēku jaunais kodeks vienkāršojs konstrukcijas ziņā.

Pēc 498. panta, atšķirībā no agrākā 518. p., abi vainīgie sodāmi vienādi, ar pārmācības namu.

2. 499. pantā paturēts tikai agrākā 519. p. 1. punkts, jo jaunais kodeks atzinis par vajadzīgu sašaurināt asinsgrēka jēdzienu, neattiecinot to uz svainību. Sodš pazemināts.

3. Abos pantos izņemts aizrādījums uz leļupējā nesodāmību, ja viņš nav sasniedzis 14 gadu vecumu, ņemot vērā jaunā kodeka vispārīgos noteikumus par sankcijām attiecībā uz nepilngadīgiem.

500. Kas izdarījis kopošanos:

- 1) ar četrpadsmit līdz sešpadsmit gadus vecu nepilngadīgu sievieti, bez viņas piekrišanas, vai kaut arī ar viņas piekrišanu, bet izmantojot viņas nesapratību;
- 2) ar sievieti, kas, vainīgam to zinot, atradusies nepieskaitāmības stāvoklī;
- 3) ar sievieti, kuŗa nav bijusi spējīga vainīgam pretoties, bez viņas piekrišanas uz kopošanos;
- 4) izlietodams viltu, kādēļ cietušā sieviete domājusi, ka kopošanās notiek laulībā,
sodāms:
ar pārmācības namu.

Mēģinājums sodāms.

501. Kas izdarījis kopošanos:

- 1) ar mazgadīgo, kuŗš nav sasniedzis četrpadsmit gadu vecumu;
- 2) ar sievieti, kuŗa uz to piespiesta ar vardarbību vai sodāmiem draudiem;
- 3) ar sievieti, kuŗu šajā nolūkā pats vainīgais vai kāds cits ar viņa līdzdalību novedis nesamaņas stāvoklī,
sodāms:

ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par desmit gadiem.

502. Kas izdarījis 500. vai 501. pantā paredzētu kopošanos:

- 1) ar lejupēju vai augšupēju radnieku;
- 2) ar personu, kuŗa atrodas viņa varā vai atkarībā no viņa, sodāms:

500. pantā norādītos gadījumos — ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem;

501. pantā norādītos gadījumos — ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par divpadsmit gadiem.

(Sal. 1903. g. SoĶu lik. 520., 522. un 523. p.; Taganceva komm. 1071.—1077. lapp.)

1. Šajos pantos, kuŗi atbilst agrākiem 520., 522. un 523. p., izdarīti sekojošie labojumi: 500. (agrāk 520.) pantā grozīta terminoloģija, ievēdot vārdus „nesapratība“ un „nepieskaitāmības stāvoklis“, un pievienots 4. punkts (stuprum fraudulentum). Sodš drusku pazemināts.

2. Pēc 4. punkta vainīgiem uzlikta atbildība par kopošanos divējādos nosacījumos: 1) kad kopoĶoties sievietei šķiet, ka viņa kopoĶas ar savu vīru, un 2) kad kopoĶoties sievietei šķiet, ka viņa ar vainīgo ir iestāĶusies laulībā, piem., kad vainīgais viņu pārliecināĶis, ka kādas baznīcas ceremonijas, dievkalpojuma u. t. l. izdarīšana ir laulāšana.

Bet kriminālai atbildībai katrā ziņā nepieciešams nevien lai sieviete maldītos, bet arī lai vainīgais būtu apzinīgi izdarījis to pievilšanu vai piedalīĶies tajā pievilšanā, ar kuŗas palīdzību viņš izvedis savu nolūku.

3. 501. (agrāk 522.) pantā grozīta terminoloģija, ievēdot formulu „sodāmi draudī“, un izmesti vārdi „pret personu“ pēc vārda „vardarbība“. Tālāk vārds „bērnu“ atvītiots ar vārdu „mazgadīgo“.

4. 502. (agrāk 522.) pantā vārdi „viņa gādībā“ atvītioti ar vārdiem „atkarībā no viņa“.

5. Agrākais 521. pants izmests (sk. komm. pie 497. p.) un sakarā ar to atkritusi atsauce uz to tagadējā 502. pantā.

503. Kas savedis netīklībai personu, kuŗa nav sasnieĶusi divdesmit viena gada vecumu, sodāms:

ar cietumu.

Ja vainīgais nodarboĶies ar savas sievas, sava bērna vai tādas personas savešanu, kuŗa atrodas viņa varā vai atkarībā no viņa, vai ar kuŗu kopošanās sodāma pēc 498. vai 499. panta, tad viņš sodāms:

ar pārmācības namu.

Ar to pašu sodu sodāms, kas nodarboĶies ar šā panta pirmā daļā paredzētu savešanu amata veidā.

504. Tēvs, māte, aizbildnis, aizgādnis vai persona, kuŗas uzraudzībā atrodas astoņpadsmit gadu vecumu nesasniedzis nepilngadīgais vai kuŗa pie šā nepilngadīgā kalpo, kas veicinājuši tāda nepilngadīgā nodošanos netīklībai, sodāmi:

ar cietumu.

505. Kas piedabūĶis sievieti nodarboties ar netīklību, izlietodams vardarbību vai sodāmus draudus, vai pievīldams, vai ļaunprātīgi izlietodams savu varu par šo sievieti, vai izmantodams viņas bezpalīdzības stāvokli vai atkarību no vainīgā, sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem.

Mēģinājums sodāms.

506. Kas piedabūĶis divdesmit viena gada vecumu nesasnēĶušu sievieti atstāt Latvijas vai citas valsts robežas ar nolūku likt viņai nodarboties ar netīklību, sodāms:

ar pārmācības namu.

Ja tāda piedabūšana panākta ar iepriekšējā (505.) pantā norādītiem līdzekļiem, tad, neatkarīgi no cietušās vecuma, vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem.

Bet ja vainīgais nodarbojies ar iepriekšējā (505.) un šajā pantā norādītiem noziedzīgiem nodarījumiem amata veidā, tad viņš sodāms:

ar spaidu darbiem uz noteiktu laiku.

Mēģinājums sodāms.

Uz tiesas lēmumu pēc šā panta trešās daļas notiesāto tieši pēc soda izciešanas var ievietot drošības ieslodzījumā.

507. Kas amata veidā guvis sev mantisku labumu no sievietes, kuŗa nodarbojas ar netiklību, izmantodams viņu, sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem.

Ar to pašu sodu sodāms, kas, ar nolūku dabūt mantisku labumu, vervējis sievietes netiklības piekopšanai.

Ja šā panta otrā daļā minētais nodarījums piekopts amata veidā, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 524.—527. p.; Taganceva komm. 1077.—1085. lapp.)

1. Sodāmība par savešanu un labuma gūšanu no citu samaitāšanas, par ko runā šī pantu grupa, jaunajā kodekā paaugstināta sevišķi sakarā ar starptautiskiem nolīgumiem, kas noslēgti uz Tautu Savienības ierosmi attiecībā uz „līdzniecību ar sievietēm“.

Šie nodarījumi piekrit apgabaltiesas kompetencei, kuŗa šādos gadījumos, piespriežot cietumu, varēs izlietot viņai ar jaunā kodeka 28. pantu piešķirto iespēju saistīt ar cietumu tiesību atņemšanu, ņemot vērā to „sevišķo jaunprātību“, kāda izpaužas līdzīgos nodarījumos.

2. Ar savešanu netiklībai jāsaprot savešana tiklab kopošanās nolūkam, kā arī citai mieskārigai darbībai. Tādēļ jaunais kodeks ieskatījis par pareizu attiecināt 503. (agrāk 524.) pantu nevien uz sievietes, bet arī uz vīrieša savešanu netiklībai, sakarā ar ko 1. daļā vārds „sievieti“ atvietots ar „personu“, bet 2. daļā vārds „meitas“ atvietots ar „sava bērna“. Tālāk grozīta terminoloģija saskaņā ar pieņemto sistēmu.

3. 504. (agrāk 525.) pantā vecuma robeža, saskaņā ar nodibināto principu, paaugstināta līdz 18 gadiem.

4. 505. (agrāk 526.) pantā sodāmība ievērojami paaugstināta, pie kam, sakarā ar grozīto terminoloģiju, draudu uzskaitījums atvietots ar formulu „sodāmi draudi“.

5. Sevišķi bargs jaunais kodeks ir pret 506. (agrāk 526¹.) pantā paredzētiem nodarījumiem. Negrozot panta dispozitīvo daļu, jaunais kodeks paaugstinājis sodu pēc visām trim tā daļām, paceļot to pēdējā daļā pat uz spaidu darbiem uz laiku līdz 15 gadiem.

Līdz ar to 506. pants ir viens no tiem nedaudzajiem, kas piešķir tiesai tiesību ievietot vainīgo tieši pēc soda izciešanas drošības ieslodzījumā, tādā kārtībā, kāda paredzēta kodeka 31. pantā un Kriminālprocesa likumu 995¹. un 995³. pantā (Lik. kr. 1933. g. 160).

6. Tāpat arī ievērojami paaugstināts sods 507. (agrāk 527.) pantā, kas attiecināts arī uz sievietēm un izteikts vispārīgākā veidā nekā agrākais 527. p., kā 1., tā arī 2. daļā, pie kam agrākā 2. daļā paredzēto nodarījumu (prostituēto vervēšanu) amata veidā jaunais kodeks atdalījis patstāvīgā 3. daļā ar vēl bargāku sodu.

7. Kas attiecas uz agrākiem 528. un 529. p., tad pirmais drusku grozītā veidā pārcelts uz XIII nodaļu kā 232. pants, bet otrais — uz XXIX nodaļu, kur tas ietverts vispārīgajā 466. pantā.

TRĪSDESMIT OTRĀ NODAĻA.

Goda aizskaršana.

508. Kas tiši personiski apvainojis ar darbību, izturēšanos, vārdiem, atsauksmi, notēlojumu vai rakstu, kuŗi dara negodu apvainotam vai viņa ģimenes loceklim, par šādu aizskarumu sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

509. Kas cēlis personai neslavu, izpauzdams, kaut arī viņai klāt neesot, apstākli, kuŗš dara viņai negodu, par šādu aizskārumu sodāms:
ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 530. un 531. p.; Taganceva komm. 1088.—1105. lapp.)

1. Līdzīgi 1903. g. Sodū likumiem jaunais kodeks dibina goda aizskaršanas jēdzienu uz personas tiesiskām pretenzijām, lai ar viņu nepietos ar necienību un lai neradītu tādu necienību pret viņu citos cilvēkos, pie kam pat pelnītu necienību nekādā gadījumā nedrīkst izteikt lamu veidā, un zināmos gadījumos nav pielaižama pat tādu patiesīgu faktu izpaušana, kuŗi dara negodu. Tāpat kā 1903. g. Sodū likumi, jaunais kodeks sadala šeit piederīgos noziedzīgos nodarījumus divās grupās: a) apvainošana, kā tiešs personisks aizskārumš, kuŗa tiesiskais novērtējums pamatojas nevis uz cietušā subjektīvo jūteklību, bet uz objektīviem apsvērumiem par to, ko attiecīgos apstākļos būtu jutis tā paša kultūras līmeņa aprindu caurmēra cilvēks, un b) neslavas celšana, kā tādu apstākļu izpaušana, kuŗi var radīt pret cietušo nicināšanu no trešo personu puses, pie kam izpaudums var būt apzināti nepatiess (kad ir t. s. apmelošana), vai kaut arī patiess, bet neizpaužams (kad mēdz runāt par difamāciju).

2. 508. (agrāk 530.) pantu, kas runā par apvainošanu, jaunais kodeks papildinājis, atzīmējot arī noteikti „apvainošanu ar darbību“, „apvainošanu vārdiem“, „apvainošanu ar rakstu“ un „apvainošanu ar notēlojumu“, par ko agrākā 530. pantā nebija sevišķi minēts, bet ko prakse mākslīgi izlobīja no ne visai izdevīgiem izteicieniem „ar izturēšanos vai atsaukšmi“. Toties no 508. panta izņemts norādījums uz negoda darīšanu mirušam ģimenes loceklim, kas izteikts atsevišķā 510. pantā. Blakus apvainošanai ar „darbību“ un „vārdiem“ t. s. „izturēšanās“ dabūjusi šaurāku, un proti — „simboliskas apvainošanas“ nozīmi.

3. Apvainošana ar darbību, kuŗa paredz „miesas neaizskarāmības“ aiztikšanu, jāatšķir no 448. pantā minētā nodarījuma. Pirmajā galvenais ir iekšējais elements — t. s. „animus injuriandi“ (piem., pļauka, kaut arī stipra), bet otrajā — vardarbības moments (piem., piekaušana vairākiem sītieniem pa ģīmi). Izšķirot šo jautājumu, protams, jāņem vērā sabiedrībā nodibinājušies tradicionālie ieskatī.

Atdalīt apvainošanu ar darbību atsevišķā pantā vai 508. panta sevišķā daļā ar paaugstinātu sankciju jaunais kodeks atteicies tādēļ, ka praksē dažkārt apvainojums vārdiem var būt jūtāmāks nekā apvainojums ar darbību.

5. 509. pants, kas noteic t. s. neslavas celšanu, atkārtō vārdu pa vārdam atbilstō 1903. g. Sodū lik. 531. pantu, sodot aizskārošu faktu izpaušanu, t. i. tādu apstākļu izpaušanu, kuŗi attiecas uz pagātni vai tagadni, neatkarīgi no to īstenības vai neīstenības.

510. Kas aizskāris mirušā godu, sodāms uz mirušā ģimenes locekļu sūdzību ar iepriekšējos (508. un 509.) pantos paredzētiem sodiem.

511. Kas izdarījis 508. vai 509. pantā paredzētu goda aizskaršanu, ja tā atzīstama par kvalificētu pēc aizskartā personas, sodāms:
ar cietumu.

512. Kas aizskāris kādu izplatītā vai atklāti izliktā sacerējumā vai notēlojumā vai atklāti turētā runā, sodāms:
ar cietumu.

Ja aizskaršana izdarīta sistēmātiski ievietojot periodiskā izdevumā aizskārošas ziņas par atsevišķu personu privāto vai ģimenes dzīvi, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem.

513. Periodiska izdevuma redaktors vai izdevējs, kas ievietojis 512. pantā paredzētās aizskārošās ziņas, sodāms, bez 512. pantā paredzētā soda, ar naudas sodu, pēc pārdošanā izlaisto ražojumu, rakstu vai notēlojumu eksemplāru skaita, no viena santīma līdz vienam latam no katra eksemplāra.

Šis naudas sods pārvēršams arestā 57. panta pirmā un otrā daļā paredzētā kārtībā.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 530., 532.—535. un 301. p.; Taganceva komm. 1105.—1109. lapp.)

1. Jaunais 510. pants formulēts kā miruša ģimenes locekļa aizskaršana, ar ko atvietota agrākā 530. p. atkritušā atbilstošā daļa, bet līdz ar to sodāmība attiecināta arī uz „neslavas celšanu“ mirušam ģimenes loceklim, kas trūka 1903. g. Sodu likumos. Atzīmējot sevišķi, ka minētos gadījumos sūdzību var celt mirušā ģimenes loceklis, jaunais kodeks grib pasvītrot, ka par nodarījuma objektu uzskatāma nevis mirušā personība, bet viņa piemiņa, kas glabājas viņa ģimenes dzīvajos locekļos.

2. Tā:āk seko aizskaršanas kvalificētie veidi (kā apvainošana, tā neslavas celšana).

511. (agrāk 532.) pants runā saīsinātā veidā par „kvalifikāciju pēc personas“, atteicoties, pēc analogijas ar jau augstāk minētiem gadījumiem, no agrākā 532. panta it kā izsmejošā un tomēr nepilnīgā uzskaitījuma. Tādā kārtā šeit aptverti, piem.: augšupējie radnieki, ārvalsts galvas vai diplomātiskie pārstāvji, Saeimas vai Ministru kabineta locekļi un citas valsts varas nesējas dienestpersonas (43. p.), kad viņas izpilda dienesta pienākumus vai sakarā ar to izpildīšanu, garīdznieki, izdarot dievkalpojumu, kara sardzes kaņavīri, kuģa kapteiņi, piloti lidojuma laikā u. t. t., bet ne tikai viņi vien un ne katrā ziņā jebkādos apstākļos (sal. izteicienu „ja tā atzistama“).

Valsts Prezidenta aizskaršana paredzēta speciālā kodeka 74. pantā.

3. 512. pants, kas kvalificē publisku aizskaršanu, pievienojis atbilstošam agrākam 533. pantam arī „atklāti turētu runu“. Līdz ar to jaunais kodeks pievienojis 512. pantam, kā 2. daļu, no nodaļas par presi šurp pārcelto agrāko 301. pantu 1930. g. redakcijā, par speciālu sodāmību attiecībā uz aizskaņošu ziņu sistēmatisku ievietošanu periodiskā izdevumā par atsevišķu personu privāto vai ģimenes dzīvi, ievērojami paaugstinot sodu samērā ar agrāko 301. pantu. Sakarā ar tādu pārvietošanu attiecīgais nodarījums tomēr zaudējis publiskā kārtībā vajājama noziedzuma raksturu.

4. Publiskumu pietiekoši noteic tiesu prakse. Tā, piemēram, vietas var būt atzistas par publiskām: 1) pēc būtības, t. i. tādas, kuņas atklātas jebkurā laikā; 2) pēc sava uzdevuma, t. i. tādas, kuņas atklātas zināmā laikā un zaudē publisko raksturu, kad publiku tajās nepielaiž; 3) pēc nejausiem apstākļiem, t. i. tādas, kuņas pārvēršas publiskās vietās tikai sevišķos apstākļos un uz kādu laiku.

Tādā kārtā par publisku aizskārumu var uzskatīt aizskaršanu sapulcē, t. i. tur, kur ir ievērojams daudzums ļaužu, vai tiesas vai citas iestādes telpās pa sēdes laiku.

5. Ar atklāti turētu runu 512. panta nozīmē jāsaprot pat viens vārds, ja tas izteikts publiski.

6. Agrākā 533. panta 2. daļu, par sevišķu papildu naudas sodu redaktoram vai izdevējam par 512. panta noteikumu pārkāpšanu, jaunais kodeks atdalījis patstāvīgā 513. pantā, ar dažiem redakcionāliem izlabojumiem.

514. Vainīgo par 508.—510. pantā paredzētu aizskārumu var atsvabināt no soda:

- 1) ja uz aizskārumu tieši un tūlīn izaicinājusi vardarbība pret personu vai aizskārumis no cietušā puses;
- 2) ja cietušais tieši un tūlīn atriebies viņam ar vardarbību pret personu vai ar aizskārumu.

Šie noteikumi nav piemērojami, ja aizskarta jebkāda dienestpersona, kad tā izpilda savus dienesta pienākumus vai sakarā ar šo pienākumu izpildīšanu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 536. p.)

Šo pantu, kas atbilst agrākam 536. pantam, jaunais kodeks pārkārtojis pilnīgi pēc analogiskā tagadējā 450. panta konstrukcijas (sal. paskaidr. pie 450. p.).

Atsvabināšanu no soda (pilnīgi vai daļai) savstarpības dēļ jaunais kodeks pielaiž tikai attiecībā uz 508.—510. pantu, bet ne par kvalificētu aizskārumu.

515. Tāda apstākļa izpaušana, kuŗš dara negodu kādai personai, nav uzskatāma par sodāmu, ja apsūdzētais pierāda:

- 1) ka izpaustais apstāklis ir paties, vai
- 2) ka viņam bijis pietiekošs pamats uzskatīt izpausto apstākli par patiesu un viņš tādu izpaudumu izdarījis valsts vai sabiedrības labā, vai sava pienākuma izpildīšanas interesēs, vai lai aizsargātu savu personīgo vai savas ģimenes godu.

516. Par neslavas celšanu apsūdzēto nevar atsvabināt no atbildības uz 515. panta pamata, ja izpaustais apstāklis:

- 1) attiecas uz ārvalsts galvu vai ārvalsts diplomātisko pārstāvi Latvijā;
- 2) attiecas uz tās personas privāto vai ģimenes dzīvi, kuļai neslava celta, un ja pie tam izpaudums izdarīts izplatītā vai atklāti izliktā sacerējumā vai notēlojumā vai atklāti turētā runā.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 537. un 538. p.; Taganceva komm. 1109.—1116. lapp.)

1. No šiem pantiem, kas veltīti jautājumam par atsvabināšanu no soda, kad izpaustais negoda apstāklis bijis paties vai patiesam līdzīgs, 515. kā pamata pants izteikts gandrīz pilnīgi pēc atbilstošā agrākā 537. panta.

2. 516. (agrāk 538.) pantā izdarīti daži grozījumi. Jaunais kodeks, atšķirībā no 1903. g. Sodu lik., nerunā par to, ka noteiktos gadījumos nevarētu sniegt pierādījumus par izpaustā apstākļa patiesīguniu (*exceptio veritatis*), bet vienkārši saka, ka norādītos gadījumos nevar atsvabināt no atbildības (neraugoties uz tādu pierādījumu esamību). Saprotams, ka ja jau šiem pierādījumiem norādītos speciālajos gadījumos nevar piešķirt nekādu nozīmi, tad tādas arī neviens nesniegs. Šo gadījumu īso uzskaitījumu jaunais kodeks atstājis negrozītu.

3. Tā kā Valsts Prezidenta aizskaršana paredzēta speciālā 74. pantā, tad par 515. panta attiecināšanu uz tādu nodarījumu nevar būt runa.

517. Notiesājot par neslavas celšanu, tiesa var uz aizskartā lūgumu spriedumu izsludināt.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 540. p.; Taganceva komm. 1116. un 1117. lapp.)

Šis pants pieņemts agrākā 539. panta redakcijā. Sprieduma izsludināšana šajā gadījumā izrādās divkārši fakultatīva. Tā atkarājas kā no cietušās personas lūguma, tā arī no tiesas.

518. Kas izpaudis apzināti nepatiesu apstākli, kuļš satricina uzticību personas rūpnieciskai, tirdznieciskai vai vispār profesionālai darbībai, kā arī sabiedrības vai iestādes rūpnieciskai vai tirdznieciskai darbībai vai personas spējām izpildīt amata vai nodarības pienākumus, sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

Ja izpaudums izdarīts izplatītā vai atklāti izliktā sacerējumā vai notēlojumā vai atklāti turētā runā, vai ar nolūku sagādāt mantisku kaitējumu vai iegūt mantisku labumu, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu.

Bet ja izpaudums izdarīts aiz neuzmanības, tad vainīgais sodāms:

ar arestu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 540. p.; Taganceva komm. 1116. un 1117. lapp.)

1. 518. pants, par uzticības satricināšanu pret atsevišķas personas, sabiedrības vai iestādes profesionālo darbību ar apzinātas nepatiesības izpaušanu, savā 1. daļā maz atšķīras no atbilstošā agrākā 540. panta, lai gan sankcija ievērojami pastiprināta.

2. 518. pants formulēts noteiktāki, lai nepaliktu nekādas šaubas, ka pants attiecas uz jebkuļas dienesta un profesionālas darbības nozākāšanu.

3. Bet bez tam jaunais kodeks ievēd 518. p. 3. daļas veidā sodāmību par tā paša nodarījuma izdarīšanu aiz neuzmanības, ņemot vērā praksē novēroto vieglprātību, ar kādu it īpaši daļa periodiskās preses sākusī izturēties pret amatpersonu un sabiedrisko darbinieku labo vārdu un pret privāto personu un iestāžu tirdznieciski-rūpniecisko darbību.

4. Nenoliedzot zināmu kritikas lietderību, nevar tomēr atstāt neminētu, ka ja kritikas nolūks bijis tikai diskreditēt sabiedrības acīs savu politisko pretinieku, nekautrējoties pazīnot nepārbaudītas sensacionālas insinuācijas, diezin kur izcēlušās baumas un ne uz ko nedibinātus atklājumus vai kailus apvainojumus, kas vēlāk izrādās par tīriem niekiem, — tad tāds nodarījums, kaut tas arī būtu izdarīts aiz pārsteidzības, nevar palikt kriminālā ziņā vienaldzīgs.

TRĪSDESMIT TREŠĀ NODAĻA.

Sveša noslēpuma aizskaršana.

519. Kam pēc likuma vai saistoša noteikuma vai pēc sava amata, nodarbošanās vai nodarbības veida jāglabā slepenībā viņam uzticētās vai viņam zināmas kļuvušas ziņas un kas bez ievērojama iemesla tīši tās izpaudiv, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ja tāds izpaudivs izdarīts ar nolūku sagādāt mantisku kaitējumu, vai gūt mantisku labumu, vai celt neslavu personai, uz kuŗu izpaustās ziņas attiecas, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu.

Ar šā panta otrā daļā minēto sodu sodāms, kas izlietojis savā vai citas personas labā ļaunprātīgi izziņātu svešu rūpniecības vai tirdzniecības noslēpumu.

520. Kas patvaļīgi attaisījis vai paturējis apzināti cita vēstuli, tēlegrammu vai tēlefonogrammu vai citu kādu rakstu vai sūtījumu, vai patvaļīgi pieslēdzies tēlegrafa vai tēleфона vadiem, vai kādā citā ceļā patvaļīgi iepazīnies ar cita slēgta raksta saturu vai patvaļīgi noklausījies vai uztvēris tēlegrafa vai radio korespondenci vai svešas tēlefoniskas sarunas, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi, vai ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

Ja vainīgais izpaudivs viņa attaisītā vai kādā citā ceļā izlasītā slēgtā rakstā vai sūtījumā esošās ziņas, vai patvaļīgi noklausītās vai uztvertās tēlegrafa vai tēleфона ziņas vai sarunas, kuŗas var sagādāt mantisku kaitējumu vai celt neslavu personai, uz kuŗu tās attiecas, vai izpaudivs tās ar nolūku gūt mantisku labumu, tad, ja par nodarīto nedraud bargāks sods, viņš sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

(Sal. 1903. g. 541., 1929. g. 9. aug. lik. red., un 542.—546. p.; Taganceva komm. 1117.—1123. lapp.)

1. Šī nodaļa jaunajā kodekā ievērojami pārstrādāta, sākot no paša virsraksta, kuŗš, ņemot vērā to, ka nodaļa aptver nevien noslēpumu izpaušanu, bet arī to izziņāšanu, pie kam runa ir tikai par svešiem noslēpumiem, formulēts, atšķirībā no 1903. g. Sodu lik., kā „Sveša noslēpuma aizskaršana“.

2. 519. pants atdarina agrāko 541. p. 1929. gada likuma (Lik. kr. 177) redakcijā. Lidz ar to pantam tomēr pievienota jauna 3. daļa, kuŗa soda ar cietumu t. s. tirdzniecības-rūpniecības spiegošanu, kas pastāv ļaunprātīgi iegūta sveša tirdzniecības vai rūpniecības noslēpuma izlietošanā sev vai citai personai par labu.

Tādā formulējumā tagadējais 519. pants aptver nevien agrākā 541. panta saturu, bet arī speciālos 543.—546. pantus, kuŗi tādēļ arī atkrituši.

3. Izteiciens „jāglabā slepenībā“ norāda, ka 519. pantā minētām slepenībā glabājamām ziņām jābūt ar patiesu nozīmi, bet nevis pēc būtības nenozīmīgām un nesvarīgām. Kas attiecas uz noslēpumiem, kuŗi glabājami slepenībā pēc liguma, tad nav nekādas vajadzības par tiem sevišķi minēt tekstā, jo tas pats izteiciens „jāglabā slepenībā“ aptver arī šo gadījumu.

4. Jaunā konstrukcijā sastādīts 520. (agrāk 542.) pants, kas lidz ar to ievērojami paplašināts, salīdzinot ar 1903. g. Sodu lik. redakciju.

Agrākais 542. pants, kuŗa 1. daļa runāja par „sveša noslēpuma izziņāšanu“, bet 2. daļa — par tādā kārtā uzzinātā noslēpuma izpaušanu, pazist tikai sodāmību par cita vēstules, tēlegrammas vai kāda cita „papīra“ „attaisīšanu“ un tādā kārtā iegūtā noslēpuma izpaušanu, kad tāda izpaušana var celt neslavu attiecīgai personai.

Bet jaunais kodeks ir paplašinājis: a) objektu aploku, minot arī tēlefonogrammas un sūtījumus un tēlegrafa vai tēleфона vadus, un b) noziedzīgās darbības apjomu, minot arī patvaļīgu pieslēgšanos tēlegrafam vai tēlefonam, kas atbilst „attaisīšanai“, patvaļīgu iepazīšanos jebkādā citā ceļā ar sveša slēgta raksta saturu (piem., gaismas caurlaišanas ceļā) vai patvaļīgu tēlegrafa vai radio korespondences vai svešas tēlefoniskas sarunas noklausīšanos vai uztveršanu, kā arī cita korespondences paturēšanu.

5. Jaunais kodeks soda par norādītā ceļā iegūto ziņu izpaušanu nevien tad, kad ar to var celt neslavu tai personai, uz kuŗu minētās ziņas attiecas, bet arī tad, kad ar to var sagādāt mantisku kaitējumu, vai arī kad vainīgajam bijis mantkārīgs nolūks.

6. Runājot noteikti par „slēgtu rakstu“, 520. pants apzinīgi izmetis t. s. „atklātas vēstules“, nēmot vērā, ka atklātā veidā sūtāmas vēstules saturā, pēc paša nosūtītāja gribas, nevar būt nekāda noslēpuma pret trešām personām.

7. Pasta, tēlegrafa, tēlefona un radio tēlegrafa dienestpersonu atbildību par tiem pašiem nodarījumiem noteic speciālais 129. pants, ja viņiem bijis mantkārīgs nolūks, bet kad tāda nolūka nav, viņiem var piemērot arī 520. pantu, paaugstinot sodu pēc 60. panta (sal. arī 525. p. 2. pk.).

TRĪSDESMIT CETURTĀ NODAĻA.

Mantas, satiksmes ceļu, brīdinājuma zīmju, robežzīmju un citu tamlīdzīgu zīmju vai priekšmetu bojāšana.

521. Kas tīši bojājis svešu mantu vai, ar nolūku nodarīt kustamas mantas valdītājam kaitējumu, izņēmis to no cita likumīgas valdīšanas, sodāms: ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Bet ja nodarītais kaitējums mazsvarīgs, tad vainīgais sodāms: ar naudas sodu, ne augstāku par divdesmit pieciem latiem.

Ar tiem pašiem sodiem un uz tiem pašiem pamatiem sodāms, kas bojājis uz svešas zemes augošu koku, to iekapājot, noplēšot tam mizu vai citādā kārtā.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 547. un 625. p. 6. pk.; Taganceva komm. 1123.—1135. lapp.)

1. Šajā nodaļā jaunais kodeks, pieturoties pie 1903. g. Sodū lik. sistēmas, runā par lietu bojāšanu vispār, kas notiek novedot tās, kaut arī bez mantkārīgām tieksmēm, tādā stāvoklī, kuŗā tās vairs nevar bez izlabošanas noderēt savam uzdevumam, un par mantas bojāšanu sevišķi vispārbīstamā kārtā, ar ko jāsaprot elementāro spēku palaišana, kuŗi strauji pieaug un izlaužas no tā vadības, kas tos iekustinājis, pielīdzinot šiem gadījumiem tādu mākslīgo satiksmes līdzekļu drošības traucēšanu, kuŗu mēchaniskā konstrukcija ir sarežģīta un kuŗiem ir milzīgs kustības ātrums.

2. 521. pantu (agrāk 547. p. un 625. p. 6. pk.), kas satur bojāšanas jēdziena pamata formulējumu, jaunais kodeks izteicis pēc 1903. g. Sodū lik. parauga. Līdz ar to panta 1. punktā bojāšanai šaurākā nozīmē pielīdzināta lietas izņemšana no cita likumīgas valdīšanas ar nolūku nodarīt tās valdītājam kaitējumu. Uz kaitējuma nodarīšanu valdītājam norādīts uz tā pamata, ka nemotivētu izņemšanu no cita valdīšanas arvien aptver huliganisma jēdziens.

Atsevišķi minēt par valdīšanas likumību likās vajadzīgs tamdēļ, lai neapgrūtinātu iespēju dabūt lietu atpakaļ no nelikumīgas (piem., zagļa) valdīšanas.

3. Par apdraudējuma priekšmetu uzskatāms nevis materiālais priekšmets kā lieta, kuŗu iznīcina vai bojā, bet gan materiālais priekšmets kā manta, jo mantu var samazināt arī bez lietas bojāšanas (piem., izlaižot putnu no sprostā).

4. Sods drusku paaugstināts tamdēļ, lai tas būtu piemērots arī nopietnākiem gadījumiem, sakarā ar ko 521. pants arī varēja atteikties speciāli minēt lietas, kuŗu vērtība pārsniedz noteiktu summu, it īpaši tāpēc, ka jaunais kodeks, pēc savas pieņemtās sistēmas, vispār atteicies kvalificēt nodarījumus vienīgi pēc zaudējumu lieluma.

Panta pēdējās daļas veidā pievienots agrākā 625. p. 6. punkts par koku bojāšanu uz svešas zemes.

5. Jaunais kodeks neatzīna par vajadzīgu sevišķi minēt par mantiskas vērtības iznīcināšanu un ir paturējis vienīgi terminu „bojāšana“, atzīstot, ka pēdējais jau aptver jebkuŗu objekta izpostīšanu vai iznīcināšanu. Ja jau tiek sodīts mazākais nodarījums, tad ar to pašu pakļauts soda normai arī lielākais nodarījums.

522. Kas tīši pielūžņojis upi, kanāli, avotu vai aku, iemetot tajos vielas, no kuŗām ūdens nevar bojāties, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par divdesmit pieciem latiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 548. p.; Taganceva komm. 1135. lapp.)

522. (agrāk 548.) pantu jaunais kodeks grozījis tajā ziņā, ka tagad var sodīt tikai par tīšu upes, kanāļa, avota u. t. t. pielūžņošanu, bez paša ūdens bojāšanas.

523. Kas:

- 1) tiši bojājis vispārlietojamu sauszemes vai ūdens satiksmes ceļu, ierīkojumu vai priekšmetu;
- 2) tiši bojājis vai pārvietojis robežas vai mērniecības zīmi, pietiekuma vai izlūkojuma zīmi, vai zīmi, kas uzstādīta izdarot valdības pašas vai valdības atļautus izraudzījumus satiksmes ceļu ierīkošanai vai kas nostādīta valsts izdarāmam apvidus izmērijumam, sodāms:
ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ja šis bojājums mazsvarīgs, tad vainīgais sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par divdesmit pieciem latiem.

524. Kas bojājis:

- 1) svešu priekšmetu ar vēsturisku, zinātnisku vai māksliniecisku nozīmi;
- 2) priekšmetu, kuŗš ievests aizsargājamo pieminekļu sarakstā;
- 3) kapu vai kapa pieminekli;
- 4) valsts aizsardzībai taisītu ierīkojumu;
- 5) valsts, valsts autonoma uzņēmuma vai pašvaldības ierīkojumu vai noliktavu;
- 6) brīdinājuma zīmi vai aizsardzības ietaisi personiskas drošības vai dzinēju aparātu aizsardzībai;
- 7) svešu neapdzīvotu ēku vai kuģi;
- 8) svešus lopus;
- 9) zivis vai vēzus svešos ūdeņos, sevišķi iznīcinošā kārtā, sodāms:
ar cietumu.

Mēģinājums sodāms.

Ar to pašu sodu sodāms, kas pārvietojis brīdinājuma zīmi vai aizsardzības ietaisi, ar ko citu personu dzīvībai vai veselībai draudējušas briesmas.

525. Kas bojājis:

- 1) svešu dokumentu, kuŗš varējis noderēt par tiesības vai pienākuma nodibināšanas, pārgrozišanas vai izbeigšanas apliecinājumu;
- 2) svešu pasta vai tālegrafa korespondenci, kuŗa atrodas pasta-tālegrafa iestādes ziņā;
- 3) dokumentu, kuŗš pieder pie valsts, valsts autonoma uzņēmuma vai pašvaldības iestāžu lietām, sodāms:
ar pārmācības namu vai ar cietumu.

Mēģinājums sodāms.

Ja šā panta pirmā daļā minētie tiši izdarītie nodarījumi mazsvarīgi, tad vainīgais sodāms:

ar arestu.

Sai. 1903. g. Sodū lik. 549.—552. un 554. p.; Taganceva komm. 1135.—1157. lapp.)

1. Ši pantu grupa aptver bojāšanas kvalificētos veidus, kas tomēr nav pārgājuši vispārbīstamos, un ir izteikta saīsinātā, bet tomēr uzskaitījumu sistēmā, jo nākas grūti šos veidus apvienot vienā kopīgā formulējumā. Pēc būtības runa ir par kvalifikāciju pēc objekta apjoma, pēc tā kultūralās vērtības un pēc tā uzdevuma un izlietošanas sabiedrības labā.

2. 524. pants apvieno agrākos 550., 551. un 554. pantus, ievērojami pavienkāršojot objektu uzskaitījumu, kuŗi bauda kvalificēto aizsardzību.

3. 525. (agrāk 552.) p. atdala atsevišķi, pēc 1903. g. Soda lik. parauga, dokumentu un korespondences bojāšanu, izmetot tomēr agrākā 552. p. 2. daļu, kuŗa runāja par to pašu objektu piesavināšanos vai slēpšanu, kas pavisam šeit nepieder, kamdēļ jaunais kodeks to pārcēlis 541. p. 4. daļā.

4. 525. panta pēdējā daļā sevišķi minēts par nodarījuma tišumu aiz tā iemesla, lai neattiecinātu šo panta daļu uz neuzmanības gadījumiem (sk. 46. p.), kādi nodarījumi pēc savas nenozīmības jāatstāj bez jebkāda soda.

5. Agrāko 553. pantu, par baznīcu un lūgšanas namu vai atsevišķu reliģiski godināmu priekšmetu bojāšanu bez svētuma aizskaršanas nolūka, jaunais kodeks izmetis. Baznīcas un lūgšanas namus aptver vispārējais ēkas jēdziens (524. p.).

526. Kas bojājis:

- 1) apdzīvotu ēku vai kuģi vai tādu neapdzīvotu ēku, kuģi vai citu kādu telpu, kuŗos tajā laikā, vainīgam to zinot, atradies cilvēks, kuŗa dzīvību tāds bojājums apdraudējis;
- 2) ugunsdzēsamo vai glābšanas ierīci, ar nolūku traucēt ugunsgrēka dzēšanu vai bojā ejoša cilvēka glābšanu;
- 3) ierīci vai ietaisi, kas apzināti noder fabrikas, celtniecības vai zemes darbos nodarbināto strādnieku personiskās drošības aizsardzībai, sodāms:
ar pārmācības namu.

Mēģinājums sodāms.

527. Kas bojājis vispārējā vai valdības lietošanā esošu tēlegrafu, tēlefonu vai radioiekārtu, ja šis bojājums apturējis to darbību, sodāms:

ar cietumu.

Ja šāds tēlegrafa, tēlefona vai radioiekārtas bojājums izdarīts ar nolūku apturēt valdības ziņojuma nosūtīšanu, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu.

Mēģinājums sodāms.

528. Kas bojājis vispārējā lietošanā esošus ūdensceļu, slūžas, ūdens nolaistuvi, dambji, tiltu vai citu kādu ierīkojumu satiksmei, kuģošanai vai plūdu novēršanai, ja šāda bojājuma dēļ radušies plūdi vai apturēta satiksme, sodāms:

ar cietumu.

Ja ar tādu bojājumu apdraudēta cilvēka dzīvība, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu.

529. Kas izdarījis bojājumu, kuŗš apdraudējis satiksmes drošību:

- 1) dzelzceļa linijai vai dzelzceļa ripojošam sastāvam;
- 2) kuģim vai vispārējā lietošanā esošai paškustīgai mašīnai;
- 3) brīdinājuma zīmei, kuŗa nostādīta satiksmes drošībai, sodāms:

ar pārmācības namu vai ar cietumu.

Bez tam tiesa var:

- 1) atņemt vainīgam tiesību kalpot dzelzceļa, ūdensceļu vai gaisa satiksmes dienestā, uz kuģa vai uz vispārējā lietošanā esošas paškustīgas mašīnas, kā arī būt par būvētāju vai darbu uzņēmēju

dzelzceļa, kuģu vai paškustīgu mašīnu būvdarbos uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem, bet ja vainīgais šā panta pirmā daļā minēto nodarījumu atkārtojis (62. p.) — uz visiem laikiem, un

2) izsludināt spriedumu.

Ja šāda bojājuma dēļ notikusi dzelzceļa vilciena, kuģa vai vispārējā lietošanā esošas paškustīgas mašīnas katastrofa, tad vainīgais sodāms:

ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem.

Bez tam ja šāds bojājums izdarīts ar nolūku radīt dzelzceļa vilciena, kuģa vai vispārējā lietošanā esošas paškustīgas mašīnas katastrofu, tad vainīgais sodāms:

šā panta pirmā daļā norādītos gadījumos — ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par desmit gadiem;

šā panta trešā daļā norādītā gadījumā — ar spaidu darbiem uz visu mūžu, vai uz laiku, ne mazāku par desmit gadiem.

530. Ar 529. pantā noteiktiem sodiem un uz tajā norādītiem pamatiem sodāms:

1) kas apdraudējis satiksmes drošību, nepareizi dodams satiksmes drošībai lietojamu zīmi;

2) dzelzceļa, ūdensceļa, gaiskuģniecības, kuģa vai vispārējā lietošanā esošas paškustīgas mašīnas dienestā stāvošais, kas apdraudējis satiksmes drošību, neizpildāms likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus, kuŗi izdoti satiksmes drošībai.

531. Dzelzceļa, kuģa vai vispārējā lietošanā esošas paškustīgas mašīnas būvētājs, dzelzceļa vai tā ripojošā sastāva, kuģa vai vispārējā lietošanā esošas paškustīgas mašīnas būves, izlabošanas vai ekspluatācijas pārzinis vai rīkotājs vai tādu būvju, izlabošanas vai ekspluatācijas uzraudzītājs, kas lietojis vai pielaidis lietot apzināti nederīgu materiālu vai materiālu nepietiekošā daudzumā, vai apzināti nav izpildījis vai pielaidis neizpildīt tehniskos noteikumus, vai nav spēris soļus, kādi nepieciešami dzelzceļa vai tā ripojošā sastāva, kuģa vai vispārējā lietošanā esošas paškustīgas mašīnas uzturēšanai kustībai drošā stāvoklī, ja šis nodarījums apdraudējis satiksmes drošību, sodāms:

ar pārmācības namu vai ar cietumu.

Ja šāda nozieguma dēļ notikusi dzelzceļa vilciena, kuģa vai vispārējā lietošanā esošas paškustīgas mašīnas katastrofa, tad vainīgais sodāms:

ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem, vai ar pārmācības namu.

Ar tiem pašiem sodiem un uz tiem pašiem pamatiem sodāms dzelzceļa būves vai dzelzceļa ripojošā sastāva, kuģa vai vispārējā lietošanā esošas paškustīgas mašīnas pieņēmējs, kas pieņēmis tos par derīgiem apzināti tādā neapmierinošā stāvoklī, kuŗš bijis bīstams satiksmes drošībai.

Bez tam tiesa var:

1) atņemt vainīgam tiesību kalpot dzelzceļa, ūdensceļu vai gaisa satiksmes dienestā, uz kuģa vai uz vispārējā lietošanā esošas paškustīgas mašīnas, kā arī būt par būvētāju vai darba uzņēmēju dzelzceļa, kuģu vai paškustīgu mašīnu būvdarbos vai par pieņēmēju uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem, bet ja vainīgais šā panta 1.—3. daļā minēto nodarījumu atkārtojis (62. p.) — uz visiem laikiem, un

2) spriedumu izsludināt.

(Sal. 1903. g. Soļu lik. 555.—561. p.; Taganceva komm. 1157.—1181. lapp.)

1. Nopietnākus bojāšanas gadījumus, kas pa daļai var nostādīt laudis briesmās, aptver šī pantu grupa, kuŗi draud vainīgam nevien ar cietumu, bet visbiežākī ar pārmācības namu un dažkārt arī ar spaidu darbiem.

526. (agrāk 555.) pants atkārtu drusku citādā redakcijā 1903. g. Sodu lik. noteikumus, ar mazliet paaugstinātu sodu. Pie tam izmests Latvijā nenozīmīgais agrākā 555. p. 2. punkts par raktuvēm, rūdnicām un naftas avotiem.

2. 527. (agrāk 556.) pantā jaunais kodeks uzņēmis arī norādījumu uz radioiekārtu, bet izmetis no tā norādījumu uz „privātā lietošanā esošu ievērojamas vērtības tēlegrafu vai tēlefonu“, jo tiem, ja tie nav paredzēti vispārējai lietošanai, nav piemērota tik barga sankcija, kāda noteikta 527. pantā.

3. 528. pants atkārtu agrāko 557. pantu, ar redakcionāliem labojumiem. Bet 529. (agrāk 558.) pantā, kas runā par ceļu un satiksmes līdzekļu bojāšanu, izdarīti sekojošie grozījumi: 1) ievērojot tagadējās tehnikas progresu, ievests norādījums uz gaisa satiksmi un uz vispārējā lietošanā esošām paškustīgām mašīnām; 2) „tvaikoņu un jūras kuģu“ vietā lietots vispārīgāks termins „kuģi“; 3) norādīts uz smagākām sekām recidīva gadījumos un tiesai vispār piešķirta tiesība izsludināt spriedumu; 4) panta ievadteikums formulēts nevis kā „dzelzceļa kustības vai ūdensbraucieni drošības traucēšana“, bet plašāki — kā „satiksmes drošības apdraudēšana“. Gluži tādā pašā nozīmē pārredīgēts papildinošais 530. (agrāk 559.) pants.

4. Pēc tā paša parauga izdarīti redakcionāli labojumi 531. (agrāk 560.) pantā, kas runā par noteikumu pārkāpšanu būvējot vai uzturot kārtībā dzelzceļu vai tā ripojošo sastāvu, kuģi vai vispārējā lietošanā esošo paškustīgo mašīnu (izņemot 381.—385. pantā paredzētos gadījumus). Pie tam jaunais kodeks saskaņošanas nolūkā pievienojis arī šim pantam 529. pantā ievesto atzīmi par profesionālo tiesību atņemšanu vainīgajam un sprieduma izsludināšanu, pēc tiesas ieskata.

5. Agrākais 561. pants par tehniķu un darbuzņēmēja atbildību, kā jau augstāk teikts, pārcelts nodalā par celtniecības noteikumu pārkāpšanu un pievienots 381. pantam.

532. Kas bojājis svešu mantu aizdedzinot, spridzinot vai applūdinot, sodāms:

ar cietumu.

Ja šādā kārtā bojāti svešs mežs, dārzs, lauksaimniecības sējumi, kūdrājs, koku, malkas, preču, lauksaimniecības ražojuumu, pārtikas krājumu, sprāgstošu vai viegli aizdegošos vielu vai spridzekļu noliktava, neapdzīvota ēka, kuģis vai vispārējā lietošanā esoša paškustīga mašīna, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu.

Bet ja no šāda bojājuma, pēc priekšmetu rakstura un stāvokļa vai pēc nodarījuma izdarīšanas apstākļiem, apzināti draudējušas briesmas, ka ugunsgrēks, sprādziens vai applūdinājums varētu izplatīties uz 533. pantā minētām ēkām, kuģiem vai vispārējā lietošanā esošām paškustīgām mašīnām, telpām vai vietām, tad vainīgais sodāms:

ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem.

Šā panta trešā daļā norādītā gadījumā vainīgais sodāms ar tajā noteikto sodu, kaut arī bojātie priekšmeti būtu viņa paša īpašums.

Mēģinājums sodāms.

533. Kas bojājis aizdedzinot, spridzinot vai applūdinot:

- 1) valsts, valsts autonoma uzņēmuma vai pašvaldības telpas, publiskas bibliotēkas vai publiska muzeja telpas, vai citu valsts vai pašvaldības zinātnes vai mākslas priekšmetu glabātuvi;
- 2) baznīcu vai lūgšanas namu;
- 3) apdzīvotu ēku vai kuģi, vai tādu neapdzīvotu ēku, kuģi, paškustīgu mašīnu, telpu vai citu kādu vietu, kur tajā laikā, vainīgam to zinot, atradies cilvēks, kuŗa dzīvība tikusi apdraudēta,

sodāms:

ar spaidu darbiem uz noteiktu laiku.

Ja šāds bojājums izdarīts pēc vairāku personu vienošanās un turklāt dažādās vietās vienā laikā, tad vainīgais sodāms:

ar spaidu darbiem uz visu mūžu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 562. un 563. p.; Taganceva komm. 1182.—1193. p.)

1. Galvenā 532. pantā par vispārbīstamu bojāšanu konstrukcija visādā ziņā saskan ar atbilstošo agrāko 562. pantu. No visiem teorētiski iespējamiem vispārbīstamas bojāšanas līdzekļiem jaunais kodeks, līdzīgi 1903. g. Sodu lik., patur tikai trīs: uguni, ūdeni un sprādzienu. Atšķirībā no franču konstrukcijas („mettre le feu“) un vācu konstrukcijas („in Brand setzen“), jaunais kodeks, pēc 1903. g. Sodu lik. parauga, pārceļ smaguma punktu uz „bojāšanu“ ar uguni u. t. t. Redakcijas ziņā izteiciens „neapdzīvotā ēka“ u. t. t. atvietots ar precīzāko „neapdzīvota ēka“ u. t. t., jo pēc panta izpratnes jāuzsver nevis tas, ka ēkā nevar dzīvot, bet gan tas, ka attiecīgā laikā tajā nedzīvo. Norādījums uz „naftas avotiem“ izmests, jo tādu Latvijā nav.

2. 533. (agrāk 563.) pantā, kas norāda kvalificētus gadījumus, izdarīti tikai redakcionāli labojumi un pārstatījumi, kā arī pievienojumi, kas atbilst vispārīgai jaunajā kodekā ieturētai sistēmai.

534. Kas sagatavojies izdarīt vai piedalījies apvienībā, kuŗa sastādījusies, lai izdarītu:

- 1) dzelzceļa, tā ripojošā sastāva vai dzelzceļa kustības drošībai noteiktas zīmes bojājumu, ar nolūku radīt dzelzceļa vilciena katastrofu;
- 2) kuŗa vai paškustīgas mašīnas vai to kustības drošībai noteiktas zīmes bojājumu, ar nolūku radīt šo satiksmes līdzekļu katastrofu;
- 3) 533. pantā paredzētu bojājumu,

sodāms:

ar cietumu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 564. p.; Taganceva komm. 1193. un 1194. lapp.)

534. (agrāk 564.) pantā, kas soda vienlīdzīgi ar sagatavošanos arī piederību pie apvienības, kuŗa sastādījusies katastrofas sarīkošanai uz satiksmes ceļiem vai 533. pantā paredzētu bojājumu izdarīšanai, labojumi ievesti, lai attiecinātu šo pantu uz itin visiem kuŗiem un paškustīgām mašīnām.

535. Kas aiz neuzmanības bojājis:

- 1) vispārējā vai valdības lietošanā esošu tēlegrafu, tēlefonu vai radioiekārtu, ja šis bojājums apturējis to darbību;
- 2) 528. pantā minētu priekšmetu, ja šis bojājums radījis plūdus vai satiksmes pārtraukumu,

sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

536. Kas aiz neuzmanības izdarījis bojājumu, kuŗš apdraudējis satiksmes drošību:

- 1) dzelzceļa līnijai vai dzelzceļa ripojošam sastāvam;
- 2) kuŗim vai vispārējā lietošanā esošai paškustīgai mašīnai;
- 3) bridinājuma zīmei, kuŗa nostādīta satiksmes drošībai,

sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ja no šāda bojājuma notikusi dzelzceļa vilciena, kuŗa vai paškustīgas mašīnas katastrofa, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu.

Bez tam tiesa var atņemt vainīgam tiesību kalpot dzelzceļa, ūdensceļa vai gaiskuģniecības dienestā, vai uz kuģa vai paš kustīgas mašīnas uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem.

537. Ar 536. pantā noteiktiem sodiem un uz tajā norādītiem pamatiem sodāms:

- 1) kas apdraudējis satiksmes drošību, aiz neuzmanības nepareizi dodams satiksmes drošībai lietojamu zīmi;
- 2) dzelzceļa, ūdensceļa, gaiskuģniecības, kuģa vai vispārējā lietošanā esošas paš kustīgas mašīnas dienestā stāvošais, kas apdraudējis satiksmes drošību, aiz neuzmanības neizpildīdams likuma vai saistoša noteikuma nosacījumus, kuŗi izdoti satiksmes drošībai;
- 3) 531. pantā norādīta persona, kas aiz neuzmanības lietojusi vai pielaidusi lietot nederīgu materiālu vai materiālu nepietiekošā daudzumā, izdarot dzelzceļa vai tā ripojošā sastāva, kuģa vai vispārējā lietošanā esošas paš kustīgas mašīnas būvi, izlabojumu vai ekspluatāciju, vai uzraugot tādu būvi, izlabojumu vai ekspluatāciju, vai nav izpildījusi vai pielaidusi neizpildīt tehniskos noteikumus, vai nav spērusi soļus, kādi nepieciešami dzelzceļa vai tā ripojošā sastāva, kuģa vai vispārējā lietošanā esošas paš kustīgas mašīnas uzturēšanai kustībai drošā stāvoklī, vai aiz neuzmanības pieņēmusi dzelzceļa būvi vai dzelzceļa ripojošo sastāvu, kuŗi vai vispārējā lietošanā esošu paš kustīgu mašīnu neapmierinošā stāvoklī, ja ar to apdraudēta satiksmes drošība.

538. Kas aiz neuzmanības bojājis 532. panta otrā daļā vai 533. pantā minētu priekšmetu aizdedzinot, spridzinot vai applūdinot, ja par noteikumu pārkāpšanu attiecībā uz uzmanības ievērošanu aņejoties ar uguni vai spridzināmām vielām nedraud bargāks sods, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

539. 535.—538. pantā paredzētie neuzmanības nodarījumi nav uzskatāmi par noziedzīgiem, ja vainīgais pats novērsis vai uz viņa norādījumu novērstas ar viņa nodarījumu sagādātās, šajos pantos norādītās briesmas, vai uguns, sprādziena vai applūdināšanas darbība izbeigta pašā sākumā.

540. Kas nav paziņojis vai ir paziņojis nelaikā dzelzceļa sargam vai citam kādam sauszemes vai ūdens vai gaisa satiksmes ceļu drošības uzraudzītājam par vainīgā nejauši izdarītu satiksmes ceļa vai satiksmes līdzekļa bojājumu, kuŗš apdraud kustību, vai par brīdinājuma zīmes bojājumu, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

(Sal. 1903. g. Soda lik. 565.—570. p.; Taganceva komm. 1195.—1200. lapp.)

1. Ši pantu grupa veltīta veselai rindai augstāk paredzēto nodarījumu, kad tie izdarīti nevis tiši, bet aiz neuzmanības.

535. (agrāk 565.) pantā uzņemts norādījums uz „radioiekārtu“, kas atbilst 527. un 528. pantā paredzētiem tiši izdarītiem nodarījumiem.

2. 536. (agrāk 566.) pantā, kas paredz tādu nodarījumu izdarīšanu aiz neuzmanības, kuŗi kā tiši izdarīti sodāmi pēc 529. panta, ievesti pēdējam atbilstoši grozījumi.

Tas pats darīts 537. (agrāk 567.) pantā, kas soda aiz neuzmanības izdarītos nodarījumus, kuŗi kā tiši izdarīti sodāmi pēc 530. un 531. panta.

3. 538. (agrāk 568.) pants par aizdedzināšanu u. t. t. aiz neuzmanības, atdarināts bez jebkādiem grozījumiem, tāpat kā 539. (agrāk 569.) pants par t. s. „aktīvās nožēlošanas gadījumiem“.

4. 540. (agrāk 570.) pants par speciālo gadījumu, kad vainīgais nav laikā paziņojis par viņa paša nejaūši izdarītu satiksmes ceļa vai satiksmes līdzekļa u. t. t. bojājumu, attiecināts arī uz „gaisa satiksmi“.

TRĪSDESMIT PIEKTĀ NODAĻA.

Svešas mantas piesavināšanās un uzticības nelietīga lietošana.

541. Kas piesavinājies savā vai citas personas labā viņam uzticētu svešu kustamu mantu, sodāms:
ar cietumu.

Ja piesavinātās mantas vērtība pārsniedz tūkstoti latu un pie tam zaudējuma prāvuma dēļ cietušam cēlies svarīgs kaitējums, vai ja piesavināšanās izdarīta aiz paraduma piekopjot sodāmu mantkārīgu nodarbību, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu.

Bet ja nodarītais zaudējums mazsvarīgs, vai ja vainīgais līdz kriminālvaļāšanas uzsākšanai pret viņu apmierinājis cietušo, vai ja viņš izdarījis nodarījumu aiz galīga trūkuma, tad viņš sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

Ar tiem pašiem sodiem un uz tiem pašiem pamatiem sodāms, kas piesavinājies vai slēpis 525. pantā norādītos dokumentus vai korespondenci.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 574. p.; Taganceva komm. 1219.—1222. lapp.)

1. Nodaļa par „piesavināšanos un uzticības nelietīgu lietošanu“ pieder pie tām, kurās jaunais kodeks izdarījis vislielākos grozījumus. Izšķīrot pavisam divus piesavināšanās veidus — „vienkāršu piesavināšanos“ un „uzticētas mantas piesavināšanos“ — jaunais kodeks pakļauj pirmam arī „atraduma“ piesavināšanos, kādēļ arī virsrakstā pēdējais nav sevišķi minēts.

2. Pirmajā vietā jaunais kodeks nostāda uzticētas mantas piesavināšanos, veltījot tai 541. (agrāk 574.) pantu, kurā vispirms ciešāki noteikts pats sodāmas piesavināšanās jēdziens, pievienojot, pēc jaunāko Rietumeiropas valstu likumu parauga, vārdus „savā vai citas personas labā“. Noteicot sodu par normālo uzticētas mantas piesavināšanās veidu, 541. pants, atšķirībā no 1903. g. Sodū lik., nesaista tiesu ar speciālu minimumu, kā tas darīts attiecībā uz zādzību.

3. Tā saucamos privilēģētos uzticētas mantas piesavināšanās gadījumus jaunais kodeks noteic citādi nekā 1903. g. Sodū likumi. Nenorādot piesavinājuma minimālo vērtību (1903. g. Sodū lik. runā par vērtību, kas nepārsniedz 1 latu), jaunais kodeks runā vienkārši par „mazsvarīgu gadījumu“. Blakus tam nostādīts nosacījums „ja vainīgais līdz kriminālvaļāšanas uzsākšanai pret viņu apmierinājis cietušo“, kamēr 1903. g. Sodū lik. runāja par „cietušā labprātīgu apmierināšanu līdz sprieduma pasludināšanai“, kādu momentu jaunais kodeks atzīnis par mazliet nokavētu. Treškārt pievienots 1903. g. Sodū likumos nepazītais norādījums par uzticētas mantas piesavināšanos „aiz galīga trūkuma“ (kā zādzības gadījumā).

Soda mikstinājums privilēģētiem gadījumiem pēc jaunā kodeka ir vispār tāds pats kā pēc 1903. g. Sodū likumiem, bet jaunais kodeks attiecies no tālāka soda pazeminājuma līdz arestam pierādītas „vieglprātības“ gadījumā, atļaujot to novērtēt tiesai, kad viņa noteic soda mēru.

4. Vissvarīgāks ir 541. p. 2. daļā izdarītais pārgrozījums, kurš attiecas uz t. s. kvalificētiem gadījumiem. Agrākā 574. pantā, pēc 1903. g. Sodū likumos uzglabājušās novecojušās tradīcijas, kvalifikācija iestājas, kad piesavinājuma vērtība pārsniedz 500 latus, tā ka jau ar 501 lata vērtību paredzētais sods ir pārmācības nams. Jaunais kodeks turas pie tā viedokļa, ka lietu šķīrošanai pēc nozieguma objekta vērtības ir tikai formāla nozīme un tā nemāma vērā tikai procesa ziņā, noteicot augstākas vai zemākas tiesas kompetenci. Sakarā ar to reizē ar jaunā kodeka ievēšanu spēkā izdarīts grozījums Kriminālprocesa likumu 39. pantā tajā ziņā, ka lietas, kurās ar noziegumu iegūtās mantas vērtība pārsniedz 1000 (bet ne 500) latus, ir izņemtas no mirtiesu piekritis, kaut arī par nodarījumu draudētu tikai cietuma sods. Saskaņā ar to 541. p. 2. daļa formulēta tā, ka kvalifikācija, kas prasa, lai apgabaltiesa piemērotu pārmācības namu, iestājas tad, kad ar nodarījumu, kurā piesavinātās mantas vērtība pārsniedz 1000 latus, nodarīts cietušam „svarīgs kaitējums“. Bet ja pēc cietušā materiālā šķīvokļa tāda kaitējuma nav, tad arī apgabaltiesa piemēro tikai cietumu.

5. Otrs kvalificēts gadījums pēc tās pašas 541. p. 2. daļas ir noziedzīgs paradums piekopt sodāmu mantkārtīgu nodarbību, kuŗš arī sodāms ar pārmācības namu, neatkarīgi no piesavinātās mantas vērtības.

6. Pēdējās daļas veidā jaunais kodeks pievienojis 541. pantam noteikumu par 525. pantā norādīto dokumentu vai korespondences piesavināšanos vai slēpšanu, kas sodāma tādās pašās robežās kā lietu piesavināšanās.

7. Formulējot 541. pantu tādā vispārinātā veidā, izrādījās lieki un ir pavisam izmesti agrākie speciālie 575. un 576. panti.

542. Kas piesavinājies savā vai citas personas labā vai slēpis viņa atrastu, pie viņa aizmirstu, nejauši pie viņa nokļuvušu vai viņam aiz kļūdas nodotu svešu mantu, kuŗas saimnieks piesavināšanās vai slēpšanas laikā vainīgam bijis zināms, sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

Ja nodarītais zaudējums mazsvarīgs, vai ja vainīgais līdz kriiminālvajāšanas uzsākšanai pret viņu apmierinājis cietušo, vai ja viņš izdarījis nodarījumu aiz galīga trūkuma, tad viņš sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

543. Kas piesavinājies savā vai citas personas labā viņa atrastu, pie viņa aizmirstu, nejauši pie viņa nokļuvušu vai viņam aiz kļūdas nodotu svešu mantu, par kuŗu nav zināms, kam tā pieder, sodāms:

ar arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar naudas sodu, ne augstāku par trīs simti latiem.

Ja zaudējums mazsvarīgs, tad tiesa var vainīgo atsvabināt no soda.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 572. un 573. p.; Taganceva komm. 1200.—1219. lapp.)

1. 542. un 543. pants runā par „vienkāršu piesavināšanos“, ievērojami grozot 1903. g. Sodū lik. atbilstošo pantu saturu.

542. (agrāk 573.) pants pievieno pie 1903. g. Sodū lik. minētām „atrastu“, „aizmirstu“ un „nokļuvušu“ vēl jaunu kategoriju — „aiz kļūdas nodotu“ svešu mantu, ņemot vērā, ka tiesu prakse norādīja uz trūkumu likumos attiecībā uz svešas mantas piesavināšanos, jo neviens pants neminēja par kļūdīgi nodotas svešas mantas paturēšanu, piem., kad kasieris aiz kļūdas izsniedzis bankas klientam ievērojami lielāku naudas summu, nekā klientam pienācies, pie kam clients, ievērojot šo kļūdu, naudu piesavinājis, nedodot atpakaļ lieki saņemto summu.

2. Tādu mantas piesavināšanos vai slēpšanu, ja tās saimnieks vainīgam bijis zināms, 542. pants soda bargāki nekā 1903. g. Sodū likumi, neatšķirot tomēr savā starpā gadījumus, kad vainīgam bijis zināms, ka saimnieks meklē savu mantu, un kad viņam tas nav bijis zināms. Tāpat arī 542. pants neuzskata par vajadzīgu atdalīt atsevišķi „apslēptas mantas“ atrašanu.

3. 543. pants papildina agrāko 572. pantu, kuŗš paredz gadījumu, kad mantas saimnieks vainīgam nav zināms, ar to pašu kategoriju — „aiz kļūdas nodotu svešu mantu“, noteicot vispār bargāku sodu nekā 1903. g. Sodū likumi.

Līdz ar to agrākā 572. panta atzīmi, ka attiecībā uz atrastās vai aizmirstās mantas piesavināšanos sodāmība iesākas tikai no objekta vērtības virs 3 latiem, jaunais kodeks atvieto ar vispārīgāku noteikumu, ka gadījumā, „ja zaudējums mazsvarīgs, tiesa var vainīgo atsvabināt no soda“.

4. Agrāko 1903. g. Sodū lik. 571. pantu, kuŗš sodīja par nepaziņošanu noteiktā kārtībā par atrastu mantu un par ieradušos piekļidūšu lopu, jaunais kodeks izmetis. Šis nodarījums uzskatāms par tik nesvarīgu policijas noteikumu pārkāpumu, ka par to nenākas noteikt sevišķu sodu. Ja tāda nepaziņošana par atradumu notikusi ar nolūku paturēt mantu sev, tad tādām gadījumam ir pietiekošs 543. panta noteikums.

5. Piesavināšanās vai slēpšanas jēdziens paredz „tišumu“, tāpat kā zādzības jēdziens pats par sevi aptver nodoma jēdzienu, kaut arī likumā noteiktais sods būtu zemāks par cietumu.

544. Kam pēc līguma vai uz likuma pamata vai kā bezuzdevuma lietvedim jēgādā par svešu mantu vai svešām mantiskām interesēm, un kas izlietojis savu pilnvarojumu vai stāvokli apzināti par kaiti viņam uzticētai vai viņa pārzināmai mantai vai mantiskām interesēm, ja no šādas nelietīgas izlietošanas cēlies kaitējums, sodāms:

ar cietumu.

Ja nodarītā kaitējuma apmērs pārsniedz tūkstoti latu un pie tam zaudējuma prāvuma dēļ cietušam cēlies svarīgs kaitējums, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu.

Ar šo pēdējo sodu sodāms arī aizbildnis vai aizgādnis, kas šā panta pirmā daļā norādītā kārtā nelietīgi izlietojis uzticību par kaiti savam aizbilstamam vai piesavinājiem savā vai citas personas labā viņa aizbildnības vai aizgādības pārzinā stāvošu svešu kustamu mantu.

545. Dienestpersona vai kredītiestādes, akciju vai paļu sabiedrības, apdrošināšanas biedrības vai sabiedrības, kooperatīva, slimnīcas vai labdarības iestādes dienestā stāvošais, kas izlietojuši savu dienesta stāvokli apzināti par kaiti viņu gādībai pēc dienesta uzticētai mantai vai mantiskām interesēm, ja no šādas nelietīgas izlietošanas cēlies kaitējums, sodāmi:

ar pārmācības namu.

Bet ja zaudējuma prāvuma dēļ cēlies:

- 1) valstij svarīgs kaitējums;
- 2) kredītiestādes lietu satricinājums vai panīkums;
- 3) daudzu personu izpostījums,

tad vainīgais sodāms:

ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem.

Ar tiem pašiem sodiem un uz tiem pašiem pamatiem sodāmas šajā pantā minētās personas, kas piesavinājušās savā vai citas personas labā pie viņām pēc dienesta atrodošos mantu, kā arī kas zagušas viņu uzraudzībā pēc dienesta atrodošos mantu.

Šajā pēdējā gadījumā sodāms arī šādas zādzības mēģinājums.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 577. un 578. p.; Taganceva komm. 1296.—1239. lapp.)

1. Par „uzticības nelietīgu izlietošanu“, ar ko svešai mantai, par kuru vainīgam bijis pienākums gādāt, nodarīts kaitējums, izlietojot nelietīgi no šā pienākuma izrietošo pilnvarojumu, kaut arī bez mantkāriga nolūka, ir runa tagadējā 544. pantā, kurš daudzējādā ziņā atšķiras no agrākā 578. panta.

Atšķirība ir šāda: a) par gādības pamatu pēc 544. panta jāuzskata līgums (piem., pilnvarojuma līgums), likums, kā arī bezuzdevuma lietvedība (negotiorum gestio); b) kvalifikācijas elements, par kuru draud pārmācības nams, ir ne tikai kaitējuma apmērs (virs 1000 latiem) vien, bet, tāpat kā piesavināšanās gadījumā, arī tam vēl pievienotais nosacījums, ka cietušam cēlies „svarīgs kaitējums“. Par kvalificētu uzskatāms arī gadījums, kad šo nodarījumu izdarījis aizbildnis vai aizgādnis.

2. 545. pants atdarina agrāko speciālo 578. pantu, kas runā par „uzticētas mantas piesavināšanos“, vai „uzticības nelietīgu izlietošanu“, vai „zādzību“, ko nodarījusi „dienestpersona“ vai „iestādes vai sabiedrības dienestā stāvoša persona“, pie kam jaunais kodeks tādām organizācijām pievienojis arī „kooperatīvus“ un „slimnīcas“.

3. Agrākos 1903. g. Sodū lik. 579. un 580. pantus jaunais kodeks pārvietojis nodaļā par „rūpniecības un tirdzniecības uzraudzības noteikumu pārkāpšanu“, kā 343., 344. un 345. p.

TRĪSDESMIT SESTĀ NODAĻA.

Zagšana, laupīšana un izspiešana.

546. Kas slepeni vai atklāti paņēmis svešu kustamu mantu ar nolūku paturēt to nelikumīgi savā vai citas personas labā, par šo zādzību sodāms: ar cietumu uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem.

Ja zādzība izdarīta ar sevišķu bezkaunību, vai laužot uzticību, vai novācot aizsprostojumus vai aizslēgumus, kuŗi kavē iekļūt sētā, ēkā vai citā kādā telpā vai glabātuvē, vai dzelzceļa vilcienam ejot vai stāvo, vai nakts laikā, vai ja paņemtā manta apzināti bijusi nepieciešams līdzeklis cietušā uzturam vai darbam, vainīgais sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne mazāku par sešiem mēnešiem.

Bet ja nodarītais zaudējums mazsvarīgs, vai ja vainīgais līdz krimināl-vajāšanas uzsākšanai pret viņu apmierinājis cietušo, tad viņš sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

Mēģinājums sodāms.

Ar tiem pašiem sodiem un uz tiem pašiem pamatiem sodāms, kas šajā pantā paredzētos apstākļos paņēmis 525. pantā norādītos dokumentus vai korespondenci.

Ja zādzība izdarīta aiz galīga trūkuma, tad vainīgais sodāms:

ar arestu.

Bet ja zādzība izdarīta aiz galīga trūkuma un nodarītais zaudējums mazsvarīgs, tad tiesa var vainīgo atsvabināt no soda.

547. Kas zadzis:

- 1) mantu, kuŗas vērtība pārsniedz tūkstoti latu, pie kam zaudējuma prāvuma dēļ cietušam cēlies svarīgs kaitējums;
- 2) izlietojot nelaiimes gadījumu;
- 3) valsts aizsardzībai paredzētu priekšmetu no noliktavām vai kuŗas spēka glabātuvēm vai telpām;
- 4) Latvijā likumīgi pastāvošas ticības reliģiski godājamu dievnamam piederīgu priekšmetu;
- 5) mantu no kapa, kuŗš atrakts vai vispār bojāts, lai no tā paņemtu šo mantu,

sodāms:

ar pārmācības namu.

Mēģinājums sodāms.

Ar to pašu sodu un uz tiem pašiem pamatiem sodāms, kas šajā pantā paredzētos apstākļos zadzis 525. pantā norādītos dokumentus vai korespondenci.

548. Kas izdarījis zādzību no apdzīvotas ēkas, apdzīvota kuŗa vai citas kādas apdzīvotas telpas, vai no tādas neapdzīvotas telpas, kur tajā laikā apzināti atradies cilvēks, vai no apdzīvotas ēkas iezogota pagalma:

- 1) ja vainīgam apzināti bijis klāt ierocis vai rīks uzbrukšanai vai aizsardzībai;
- 2) nakts laikā, ja pie tam vainīgais iekļuvis šajā telpā vai pagalmā bojājot aizsprostojumus vai aizslēgumus, kuŗi kavē ietikt tajos,

sodāms:

ar pārmācības namu.

Mēģinājums sodāms.

Uz tiesas lēmumu notiesāto tieši pēc soda izciešanas var ievietot drošības ieslodzījumā.

549. Kas zādzis:

1) amata veidā, vai aiz paraduma piekopjot sodāmu mantkārīgu nodarbību;

2) bandā,

sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem.

Mēģinājums sodāms.

Uz tiesas lēmumu notiesāto tieši pēc soda izciešanas var ievietot drošības ieslodzījumā.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 581.—584. un 586.—588. p.; Taganceva komm. 1245.—1272. lapp.)

1. Pantus par zādzību jaunais kodeks drusku saīsinājis sakarā ar kodekā izvesto mantisko noziedzīgo nodarījumu uzbūves vispārīgo sistēmu, kas apskatīta augstāk, runājot par piesavināšanu.

2. Galvenajā 546. pantā vispirms zādzības jēdziens noteikts precīzāk, pēc jaunāko Rietumeiropas likumu parauga, tajā ziņā, ka tradicionālā formula „piesavināšanās nolūkā“ atvietota ar formulu „ar nolūku paturēt to nelikumīgi savā vai citas personas labā“.

3. Privilēģētie gadījumi, kas uzskaitīti agrākā 581. p. 4. daļā (nozagtās mantas vērtība līdz 1 latam, „cietušā labprātīga apmierināšana līdz sprieduma pasludināšanai“ un „galīgais trūkums“), tagadējā 546. pantā izteikti jaunā konstrukcijā: a) ja zaudējums mazsvarīgs vai ja vainīgais līdz kriminālvaļāšanas uzsākšanai pret viņu cietušo apmierinājis, tad sods pamazināts; b) ja zādzība izdarīta aiz galīga trūkuma, sods pamazināts vēl vairāk, un c) ja sakrīt abi nosacījumi — zaudējuma mazsvarība un galīgais trūkums, tad tiesa var vainīgo pilnīgi atsvabināt no soda.

4. Kvalificētiem gadījumiem, kas uzskaitīti 546. (agrākā 581.) panta 2. daļā — bez „cietušā uzturam“, jaunais kodeks pievieno vēl „cietušā darbam“ — soda laiks pagarināts nevis līdz 2 gadiem cietuma, kā tas paredzēts agrākā 581. p., bet tikai noteikts minimums, „ne mazāk par 6 mēnešiem“ cietuma.

Agrākā 581. p. 3. daļas noteikums par zādzību vērtībā virs 500 latiem nav uzņemts tagadējā 546. pantā.

5. 547. pants atbilst agrākam 582. pantam, kā arī 588. pantam (ievērojami saīsinātā veidā), kuŗi runā par tik kvalificētiem zādzības gadījumiem, ka sods par tiem paaugstināts uz pārmācības namu, pie kam tomēr tagadējā 547. pantā bez tam vēl uzņemts, kā 1. punkts, gadījums, kad zādzība par summu virs 1000 latiem nodarījusi cietušam t. s. „svarīgu kaitējumu“.

6. Jaunā Sodū likuma sistēmas pareiza izpratne ir iespējama vienīgi sakarā ar paralēli tai izdarīto Kriminālprocesa likumu 39. panta pārgrozījumu.

1903. g. Sodū likumu attiecīgos pantos pirmā kārtā šķiroti: a) parasts (normāls) gadījums un b) gadījums, kad objekta vērtība pārsniedz Ls 500,—.

Tā kā otrās kategorijas gadījumos pēc likuma draudēja pārmācības nams, neatkarīgi no konkrētā gadījuma relatīvā svarīguma, tad šie gadījumi eo ipso, saskaņā ar Kriminālprocesa lik. 38. p., piekrita apgabaltiesai.

Jaunais kodeks atsacījies nostādīt sodāmību t. s. kvalificētos gadījumos atkarībā vienīgi no noziedzīgā nodarījuma objekta vērtības.

Pēc likumdevēja domām tāda formāla robeža aiz tiri praktiskiem apsvērumiem norādāma procesuālā likumā, kas daudzus gadījumos operē ar tādiem formāliem norobežojumiem.

Tamdjē Kriminālproc. lik. 39. pantā, kas paredz izņēmumus no miertiesnešu kompetences (kuŗiem vispār, saskaņā ar 38. p., piekrit visas lietas, kuŗās kā augstākais sods draud cietums), ievests norādījums, ka no miertiesneša kompetences izņemtas arī lietas, kuŗās objekta vērtība pārsniedz Ls 1 00,— (pēdējā summa saskaņota ar tā paša panta 2. punktu 1926. g. izd.).

Bet jaunā kodeka atbilstošos pantos paredzēts, ka kvalifikācijai nepietiek ar to vien, ka vērtība pārsniedz Ls 1000,—, bet nepieciešams vēl „svarīgs kaitējums“ cietušam.

Rezultātā praksē radīsies šāda aina:

1) Ja nozagtās mantas vērtība nepārsniedz Ls 1000,— un lieta nepakļaujas gadījumiem, kuŗi paredzēti speciālos 547.—549. pantos un par kuŗiem draud pārmācības nams, tad tā piekrit miertiesnesim pēc 546. panta.

Miertiesnesis piemēros:

- a) vai nu panta pirmo daļu, ja gadījums normāls (cietums, ne mazāk par 3 mēnešiem), vai
 - b) panta otro daļu, ja gadījums svarīgāks (cietums, ne mazāk par 6 mēnešiem), vai
 - c) panta trešo, sesto vai septīto daļu, mazsvarīgā gadījumā.
- 2) Ja nozagtās mantas vērtība pārsniedz Ls 1000,—, kaut arī bez sevišķiem vainu palielinošiem, 547.—549. pantā paredzētiem apstākļiem, lieta nonāks apgabaltiesā, kas arī piemēros 546. pantu. Par šā panta trešās, sestās vai septītās daļas piemērošanu apgabaltiesā, protams, gan laikam nevar būt runas, bet, atkarībā no lietas apstākļiem, apgabaltiesa piemēros šā panta pirmo vai otro daļu, pie kam pēdējā gadījumā, saskaņā ar 28. pantu, tiesa eventuāli var saistīt ar cietumsodu, kas ilgāks par 6 mēnešiem, tiesību atņemšanu.

Bet ja lietā, kuŗā zagtās mantas vērtība pārsniedz Ls 1000,—, ir konstatējams cietušam nodarīts „svarīgs kaitējums“, tad tā nonāks apgabaltiesā pēc 547. panta 1. pk., kas kā sodu paredz pārmācības namu. Ja apgabaltiesa tādā lietā neatzīs „svarīgu kaitējumu“, tad viņa varēs pāriet uz 546. pantu. Ja turpretim izmeklēšanas tiesnesis vai prokurātūra, neraugoties uz „svarīga kaitējuma“ esamību, būs virzījuši lietu pēc 546.p., tad, konstatējot tādu kaitējumu, apgabaltiesa virzīs lietu vispārējā kārtībā izmeklēšanas papildināšanai. Tādu gadījumu, protams, nebūs daudz, jo prokurātūra, lai izvairītos no vilcināšanās, šaubu gadījumos cels apsūdzību pēc stingrākā 547. panta 1. punkta.

Jaunās kārtības lielās priekšrocības, salīdzinot ar agrāko, ir šādas:

- a) tiks atvieglotas apgabaltiesas, jo lietas līdz Ls 1000,— nonāks miertiesnešiem,
- b) apgabaltiesām būs daudz plašākas sodu izvēles robežas un
- c) apgabaltiesas nebūs spiestas rēķināties ar pārmācības namu kā izejnormu itin visos zādzības gadījumos, kad zagtās mantas vērtība pārsniedz Ls 1000,—.

8. 548. pants izteikts 1903. g. Sodū lik. 583. panta redakcijā, bet ar to jauninājumu, ka tiesai piršķirta tiesība nolemt notiesāto tieši pēc soda izciešanas ievietot drošības ieslodzījumā uz laiku no 5 līdz 10 gadiem (31. p. 1. d.).

9. 549. pants atvieto agrākos 584., 586. un 587. p., paturot no visiem tajos uzskaitītiem kvalificētiem gadījumiem tikai zādzību bandā un atvietojojot visādus speciālā recidīva veidus ar formulu „amata veidā vai aiz paraduma piekopjot sodāmu mantkārīgu nodarbību“.

Starpība starp terminiem „amata veidā“ un „aiz paraduma“, kuŗi atbilst vācu terminoloģijā lietotiem „gewerbs- und gewohnheitsmässig“, pastāv iekš tam, ka pirmais nozīmē atiecīga tipa noziedzīga nodarījuma pārvēršanu ienākuma avotā, bet otrais — pieradumu pie sodāmas mantkārīgas darbības vispār.

Arī šim pantam pievienots norādījums, ka tiesa var nolemt notiesāto tieši pēc soda izciešanas ievietot drošības ieslodzījumā (31. p. 1. d.).

10. Agrāko 1903. g. Sodū lik. 585. pantu par zirga vai liellopu zādzību jaunais kodeks izmetis kā tādu, kas Latvijā zaudējis savu speciālo nozīmi.

550. Kas:

- 1) nodarot miesas bojājumu vai vardarbību pret personu, lietojot sodāmus draudus vai novedot nesamaņas stāvokli, paņēmis svešu kustamu mantu ar nolūku nelikumīgi paturēt to savā vai citas personas labā;
- 2) nodarot miesas bojājumu vai vardarbību pret personu vai lietojot sodāmus draudus, ar nolūku gūt sev vai citai personai mantisku labumu, tieši piespiedis atdot mantu vai mantiskas tiesības, vai atteikties no tādām tiesībām, vai iestāties citā neizdevīgā mantiskā darījumā,

par šo laupīšanu sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem.

Mēģinājums sodāms.

Ja šādu laupīšanu:

- 1) vainīgais izdarījis nodarot ļoti smagu vai smagu miesas bojājumu;
- 2) izdarījusi persona, kuŗai apzināti bijis klāt ierocis vai rīks uzbrukšanai vai aizsardzībai;
- 3) izdarījušas vairākas personas kopīgi;

- 4) vainīgais izdarījis atklātā jūrā;
- 5) vainīgais izdarījis amata veidā, vai aiz paraduma piekopjot sodāmu mantkārīgu nodarbību, tad vainīgais sodāms:
ar spaidu darbiem uz noteiktu laiku.

Bet ja minētā laupīšana izdarīta bandā, tad vainīgais sodāms:
ar spaidu darbiem uz laiku, ne mazāku par astoņiem gadiem.

Ar tiem pašiem sodiem un uz tiem pašiem pamatiem sodāms, kas šajā pantā paredzētos apstākļos paņēmis 525. pantā norādītos dokumentus vai korespondenci.

Uz tiesas lēmumu notiesāto tieši pēc soda izciešanas var ievietot drošības ieslodzījumā.

551. Kas, ar nolūku gūt sev vai citai personai mantisku labumu, ar netiešu vardarbību vai ar netiešiem sodāmiem draudiem piespiedis atdot mantu vai 525. pantā norādītos dokumentus vai korespondenci vai mantiskas tiesības, vai atteikties no tādām tiesībām, vai iestāties kādā citā neizdevīgā mantiskā darījumā, par šo izspiešanu sodāms:
ar pārmācības namu.

Mēģinājums sodāms.

Ja izspiešana izdarīta amata veidā, vai aiz paraduma piekopjot sodāmu mantkārīgu nodarbību, tad vainīgais sodāms:

ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem.

Bet ja izspiešana izdarīta bandā, tad vainīgais sodāms:

ar spaidu darbiem uz noteiktu laiku.

Uz tiesas lēmumu notiesāto tieši pēc soda izciešanas var ievietot drošības ieslodzījumā.

552. Kas, ar nolūku gūt sev vai citai personai mantisku labumu, piespiedis nodot mantu vai 525. pantā norādītos dokumentus vai korespondenci, vai atdot mantiskas tiesības, vai atteikties no tādām tiesībām, vai iestāties citā kādā neizdevīgā mantiskā darījumā, piedraudēdams izpaust ziņas:

- 1) par apstākli, kuŗš dara negodu cietušam vai viņa ģimenes loceklim, kaut arī mirušam;
- 2) par to, ka cietušais vai viņa ģimenes loceklis, kaut arī mirušais, izdarījis nodarījumu, kuŗš sodāms kā smags noziegums vai noziegums;
- 3) par apstākli, kuŗš satricina cietušā tirdzniecisko kreditu, sodāms:
ar cietumu uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem.

Ja tādu noziedzīgu nodarījumu:

- 1) izdarījis periodiska izdevuma redaktors, izdevējs vai līdzstrādnieks, kuŗi draudējuši izpaust tādas ziņas presē;
- 2) vainīgais izdarījis amata veidā, vai aiz paraduma piekopjot sodāmu mantkārīgu nodarbību;
- 3) vainīgais izdarījis bandā;
- 4) vainīgais izdarījis apzinoties, ka ziņas izdomātas, tad vainīgais sodāms:
ar pārmācības namu.

Mēģinājums sodāms.

(Sal. 1903. g. Soda lik. 589., 590. un 615. p.; Taganceva komm. 1273.—1280. un 1327.—1332. lapp.)

1. Starpību starp „laupišanu“ un „izspiešanu“ jaunais kodeks noteic citādi nekā 1903. g. Sodliki. Pēdējie šo starpību atzīmēja tikai starp „svešas kustamas mantas paņemšanu“ laupīšanas gadījumā (agrākais 589. p.) un „piespiešanu atdot mantisku tiesību vai iestāties neizdevīgā mantiskā darījumā“ izspiešanas gadījumā (agrākais 590. p.), t. i. kā lietiskās tiesības apdraudējumu no vienas un kā saistību tiesības apdraudējumu no otras puses. Bet kas attiecas uz šādos gadījumos lietojamiem līdzekļiem, tad 1903. g. Sodliki pielaiž kā laupīšanā, tā izspiešanā tos pašus „miesas bojājumus“, „vardarbību pret personu“ un „sodāmus draudus“. Vienīgi „novešana nesamaņas stāvokli“ arī pēc 1903. g. Sodlika domājama tikai laupīšanā, jo „nesamaņas stāvokli“ nav iespējams „atdot“ vai „iestāties darījumā“.

Jaunais kodeks, uzskatot tādu sadalījumu, kas pielaiž pat miesas bojājumu izspiešanā, par nepareizu (salīdz., piem., šāds gadījums: „lietas atņemšana, draudot šaut“, vai „piespiešana atdot lietu, draudot šaut“, vai „piespiešana parakstīt vekseli, draudot šaut“), taisa starpību starp laupīšanu un izspiešanu uz drusku citāda pamata.

3. Vispirms pie laupīšanas jāpieskaita, protams, jebkāda atņemšana, kas izdarīta nodarot miesas bojājumu vai vardarbību pret personu, lietojot sodāmus draudus vai novedot nesamaņas stāvokli (550. p. 1. d. 1. pk.). Pēc tam pie laupīšanas pieder piespiešana atdot mantiskas tiesības, vai atteikties no tādām tiesībām, vai iestāties neizdevīgā darījumā — ar tiem pašiem līdzekļiem, izņemot novešanu nesamaņas stāvokli (550. p. 1. d. 2. pk.).

4. Bet kas zīmējas uz izspiešanu, tad, atšķirībā no laupīšanas otrā veida, tā pastāv nolūka sasniegšanā ar mazāk intensīviem un mazāk tiešiem līdzekļiem, kurus 551. pantā sauc par „netiešu vardarbību“ un „netiešiem sodāmiem draudiem“ (tā tad par „miesas bojājumiem“ izspiešanā nav runas). „Netiešuma“ raksturs attiecībā uz sodāmiem draudiem noteicams attālāka laika vai attālākas telpas ziņā. Tādā kārtā izspiešana iespējama tikai:

- a) ar attāliem draudiem, piem., rakstiski izteiktiem draudiem, vai kaut arī ar mutiskiem draudiem nodarīt kādu kaitējumu nākotnē — kas sastādīs t. s. „netiešus sodāmus draudus“, vai
- b) ar vardarbību, kas vēsta pret „priekšmetiem“ (ne pret personu), vai vardarbību, kas vēsta pret trešo personu, kādos gadījumos būs „netieša vardarbība“.

5. 550. pants, kas sastādīts uz šiem pamatiem, pārējā ziņā tuvu līdzinās agrākā 589. panta konstrukcijai, pie kam tomēr no kvalificēto gadījumu uzskaitījuma izņemta „baznīcā izdarīta laupīšana“ un atsevišķā daļā ar pastiprinātu sodāmību atdalīta „bandā izdarīta laupīšana“. Bez tam „vairāku personu kopīgi izdarītas laupīšanas“ kvalifikācija nav nostādīta atkarībā no tam, vai tā saistīta ar iebrukumu „apdzīvojamā“ telpā, kā tas darīts agrākā 589. pantā, un speciālu recidīvu kvalifikācija pēc agrākā 589. panta atvītieta tagadējā 550. pantā ar formulu „amata veidā vai aiz paraduma...“ u. t. t.

Arī šeit pievienota atzīme par „drošības ieslodzījuma“ piemērošanu.

6. 551. pants, kas arī sastādīts uz augšā norādītiem pamatiem, pārējā ziņā līdzinās atbilstošam agrākam 590. pantam. Bet tajā vispirms ņemti arī „dokumenti un korespondence“, kas nav minēti agrākā 590. pantā, un pēc tam izņemts pēdējā ievietotais sikais kvalificēto izspiešanas gadījumu uzskaitījums. Kvalifikācija paredzēta tikai izdarot izspiešanu „amata veidā vai aiz paraduma...“ u. t. t. un bez tam sevišķa kvalifikācija — izdarot to bandā. Bez tam pievienota atzīme par „drošības ieslodzījuma“ piemērošanu.

7. Agrākais 615. pants pārvietots šurp, kā 552. pants, no nodaljas par „sodāmas netaisnprātības gadījumiem attiecībā uz mantu“, ņemot vērā to, ka „šantāža“ tiklab vēsturiski, kā arī pēc būtības nav nekas cits, kā sevišķs izspiešanas veids, kurā specifiskā īpatnība pastāv iekš tam, ka vainīgais draud izpaust ziņas, kurās ceļ neslavu cietušam vai viņa ģimenes loceklim, it īpaši par viņu izdarītu smagu noziegumu vai noziegumu vai par apstākli, kas satricina cietušā kredītu.

8. Vispārīgi 552. pants atkārtoti agrāko 615. pantu, tikai ar to atšķirību, ka viņš soda, kā normālu šantāžas veidu, draudus izpaust ziņas par apstākļiem, kurus vainīgais uzskata par patiesiem, prasot no sava upura, lai tas atpērkas. Viņa nodarījuma noziedzība pastāv nevis iekš tam, ka viņš draud ar ļaunumu, bet gan iekš tam, ka viņš to dara, lai sasniegtu nelikumīgu mērķi. Šantāžas nav, kad piekrāptais prasa no sava piekrāpēja, lai dod atpakaļ no viņa izkrāpto lietu, piedraudot ziņot par notikušo attiecīgai ierai. Bet šantāža ir, kad piekrāptais tādus pašos apstākļos prasa no sava piekrāpēja kautkādu pakalpojumu, draudot paziņot prokuroram par krāpšanu, ja piekrāpējs atteiktos izpildīt viņa prasījumu.

9. Toties 552. pants palielina kvalificēto šantāžas gadījumu skaitu ar gadījumu, kad vainīgais apzinīgi draudējis izpaust izdomātas ziņas. Specifiskais recidīvs arī attiecībā uz šantāžu atvītiots ar vispārīgo formulu par izdarīšanu „amata veidā vai aiz paraduma...“ u. t. t.

10. 550. p. 1. d. 2. punktā, 551. un 552. pantā, starp citu, ieviesta vienāda formula — „piespiedis atdot mantu vai mantiskas tiesības vai atteikties no tādām tiesībām“ — uz tā pamata, ka minētie trīs panti atšķiras viens no otra ar darbības veidu, kamēr darbības saturs visos trijos gadījumos ir vienāds. Tādēļ izrādījās vajadzīgs tos pilnīgi saskaņot terminoloģijas ziņā un tādēļ arī 550. p. 1. d. 2. punktā un 551. pantā pievienoti tajos trūkstošie vārdi, kas ņemti no 552. panta.

TRĪSDESMIT SEPTĪTĀ NODAĻA.

Krāpšana.

553. Kas, ar nolūku gūt sev vai citai personai mantisku labumu, pamudinājis kādu personu, apzināti maldinādams to ar faktu viltīgu sagrozījumu, izdarīt savām vai citas personas mantiskām interesēm kaitīgu darbību vai bezdarbību, ja tāda darbība vai bezdarbība izdarīta, par šo krāpšanu sodāms:

ar cietumu.

Ja izkrāptās mantas vērtība pārsniedz tūkstoti latu un pie tam zaudējuma prāvuma dēļ cietušam cēlies svarīgs kaitējums, tad vainīgais sodāms: ar pārmācības namu.

Bet ja nodarītais zaudējums mazsvarīgs, vai ja vainīgais līdz krimināl-vajāšanas uzsākšanai pret viņu apmierinājis cietušo, tad viņš sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

Mēģinājums sodāms.

Ar tiem pašiem sodiem un uz tiem pašiem pamatiem sodāms, kas izkrāpis 525. pantā norādītos dokumentus vai korespondenci.

554. Kas izdarījis krāpšanu:

1) amata veidā, vai aiz paraduma piekopjot sodāmu mantkārīgu nodarbību;

2) bandā,

sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem.

Mēģinājums sodāms.

Uz tiesas lēmumu noticsāto tieši pēc soda izciešanas var ievietot drošības ieslodzījumā.

555. Kas aizdedzinājis, uzspridzinājis, applūdinājis, iznīcinājis vai noslēpis apdrošinātu mantu, lai dabūtu apdrošinājuma summu, ja par izdarīto bojājumu viņam nedraud bargāks sods, sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

Mēģinājums sodāms.

556. Kas:

1) pamudinājis personu, kuŗa apzināti nav spējīga saprast izdarītā darījuma vai rīcības raksturu un nozīmi vai vadīt savu darbību vai kuŗa nav sasniegusi pilsonisku pilngadību, iestāties neizdevīgā mantiskā darījumā vai uz citu viņai neizdevīgu mantisku rīcību, izmantodams viņas nesapratību vai piedzīvojumu trūkumu, ja darījums vai rīcība notikuši;

2) uzrādījis piedzišanai dokumentu tā pilnas summas vai kādas daļas apmērā, ja piedzenamais parāds apzināti dzēsts,

ja šie nodarījumi izdarīti ar nolūku gūt sev vai citai personai mantisku labumu, sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem, vai ar cietumu.

Mēģinājums izdarīt šā panta pirmā punktā paredzēto noziegumu sodāms.

557. Kas pamudinājis aklu parakstīt apzināti parakstītāja gribai neatbilstošu dokumentu, it kā viņa gribai atbilstošu, par kaiti parakstītāja vai citas personas mantai vai mantiskām interesēm, ja dokuments parakstīts, sodāms:

ar pārmācības namu.

Ar to pašu sodu un uz tā paša pamata sodāms, kas izlietojis apzināti tādu dokumentu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 591.—594., 611. un 612. p.; Taganceva komm. 1281.—1291. un 1320.—1327. lapp.)

1. 1903. g. Sodū lik. 591. pantā uzglabājusies „krāpšanas“ definīcija, kas uzskatāma par vēsturiski izveidojušos dažādu kategoriju kazuistisku sakārtojumu (paņemšana!) ar viltu, tirdznieciska pievilšana ar nepareizu mēru, svaru u. t. t. un piedabūšana viltus ceļā atdot mantisku tiesību vai noslēgt neizdevīgu darījumu), jaunā kodeka atbilstošā 553. pantā atvietota ar vispārīgu formulējumu, kas pārņemts no jaunākiem Rietumeiropas likumiem un kuŗa pamatelementi ir: a) mantkārīgs nolūks, b) citas personas piedabūšana uz mantas ziņā neizdevīgu darbību vai bezdarbību un c) speciāls līdzeklis, t. s. „pievilšana“, apzināti sagrozot (tā tad arī noslēpjot) faktus, pie kam šī pievilšana atšķiras no „civiltiesiskas pievilšanas“ kvantitatīvi, piemērojot sevišķus panēmienu cita maldināšanai, no kuŗas pēdējais, ar visu attiecīgos apstākļos iespējamo uzmanību, nav varējis izsargāties. 553. panta definīcijā tas izteikts ar vārdu „viltīgi“.

2. Pēc Civillikumu 2977. panta ar „viltu“ (pievilšanu) jāsaprot „otras personas pretlikumīga maldināšana tajā nolūkā, lai piedabūtu viņu pie viņas interesēm pretējas darbības vai bezdarbības“, pie kam tā paša panta piezīmē paskaidrots, ka „viltus, kas izdarīts nevis ar nolūku nodarīt pieviltam zaudējumu, bet gan lai paglabātu tam viņa īpašumu vai vispār lai aizsargātu viņu no zaudējumiem, atzīstams par atļautu viltību“, bet 2978. pants izteic atzīto principu, ka „tas, kas viltu viegli varējis noskārst, tiesiskā nozīmē nav atzīstams par pieviltu“.

3. Lai piešķirtu krāpšanas nodarījuma būtībai apvienotu raksturu, pieņemta formula „pamudināt kādu uz darbību vai bezdarbību“. Šāda pamudināšana aptver gan priekšmeta tālākošanu, gan lietas valdīšanas pārejas pielaišanu, gan mantas paņemšanu, gan arī ievilkšanu ligumā; pie tam pieviltā darbībai vai bezdarbībai vajaga būt „kaitīgai viņa pašā vai citas personas mantiskām interesēm“.

4. Krāpšanas jēdziena lielā amplitūda, kādu jaunais kodeks radījis salīdzinot kaut ar agrākā 591. p. 3. punktu, izskaidrojama ar to pieaugošo nozīmi, kādu starp mantas noziegumiem ieņem šis bistamais mantkārīgo apdraudējumu veids.

Pieņemot tādu vispārinātu formulējumu, saprotams, atkrita agrākā 591. panta 1. un 2. punkts, kā arī kļuva lieki speciālos 591¹., 592., 593. un 594. pantā paredzētie noteikumi (par citu mātīcības izmantošanu, par priekšmeta izdošanu it kā par aizliegtu, par krāpšanu nekustamas mantas lietās un par pievilšanu saņemot apdrošinājuma atlīdzību).

5. 553. panta konstrukcija atbilst principiem, kādus jaunais kodeks izvedis arī attiecībā uz piesavināšanos un zādzību, atkāpjoties tādā pašā ziņā no agrākā 591. panta vērtējuma formālisma. Tādā kārtā 553. pants, bez normālās krāpšanas, paredz, no vienas puses, privilēģētos gadījumus („mazsvarīgs zaudējums“ un „cietušā apmierināšana līdz kriminālvajāšanas uzsākšanai), bet no otras — kvalificētos gadījumus, kad izkrāptās mantas vērtība pārsniedz 1000 latus un cietušam nodarīts „svarīgs kaitējums“.

6. Nopietnāku kvalifikāciju paredz 554. pants, kas atvieto agrākos 595., 596. un 597. pantus, no kuŗu satura tagadējais 554. pants patur tikai krāpšanu bandā, sodot, pēc jaunā kodeka pieņemtās sistēmas, bargāki, arī ja krāpšana izdarīta „amata veidā vai aiz paraduma...“ u. t. t. (neminot t. s. speciālo recidīvu). Atsevišķi atzīmēts „drošības ieslodzījums“.

7. 555. pants atkārtō agrākā 598. panta saturu par „apdrošinājuma krāpšanu“, šā vārda nosacītā nozīmē, paaugstinot sodu uz tā pamata, ka šajā pantā paredzētā sagatavošanās uz krāpšanu ir sevišķi bistama.

8. Kā 556. un 557. pants pārvesti šajā nodaļā no nodaļas par „netaisnprātības gadījumiem attiecībā uz mantu“ agrāk 1903. g. Sodū lik. 611. un 612. panti, ievērojot šo pantu acimredzamo radniecību ar krāpšanu.

Pie tam 556. pants, atdarinot agrāko 611. pantu, izmetis no tā neskaidrību cēlāju 2. punktu par „nepatiesiem solījumiem un citām viltībām“ un noteicis alternatīvu sankciju — pārmācības namu līdz 2 gadiem vai cietumu, izmetot jaunā kodeka rāmjos neiekļaujošos agrākā 611. panta 2. daļu par kvalifikāciju pēc nodarītā zaudējuma takses cenas.

9. Otrreizēja piedzišana pēc jau samaksāta dokumenta (556. p. 2. pk.) kļūst par no-beigtu noziedzīgu nodarījumu tajā brīdī, kad dokumentu iesniedz piedzišanai civiltiesāšanas kārtībā. Ar šo izskaidrojas tas, ka mēģinājuma sodāmība attiecināta tikai uz tā 1. punktu.

10. 557. pants atkārtō agrākā 612. panta saturu, piemētinot tomēr, kā sastāva būtisku elementu, nosacījumu, lai dokuments tiešām būtu parakstīts.

11. Kriminālvajāšanu pēc 556. un 557. panta var uzsākt, nenogaidot strīda lietas izšķiršanu civiltiesā. (Krimināļproc. lik. 32. p. piez. Lik. kr. 1933. g. 169 red.)

TRĪSDESMIT ASTOTĀ NODAĻA.

Bankrots, augļošana un citāda sodāma ļaunprātība attiecībā uz mantu.

558. Kas ar tiesas lēmumu izsludināts par maksātnespējīgu parādnieku un ar nolūku izvairīties no parādu maksāšanas vai citu saistību pildīšanas:

- 1) slēpies;
- 2) ar noklusējumu vai nepatiesu ziņojumu par savu mantu slēpis šo mantu, vai nav vedis vai ir pārtraucis vest grāmatas, vai iznīcinājis vai noslēpis tās, vai ievēdis tajās nepareizus ierakstus;
- 3) uzņēmies pilnīgi vai pa daļai izdomāta parāda saistību, kuŗa pamazina konkursa masu, vai arī bez maksas nodevis citam, vai pārvedis uz cita vārdu, vai citādi kā slēpis vai nobēdzinājis savu mantu;
- 4) kaut arī pirms maksātnespējas izsludinājuma, bet paredzot tāda izsludinājuma neizbēgamību drīzā laikā, izdarījis šā panta iepriekšējos punktos vai 563. panta pirmā daļā paredzētu nodarījumu,

par šo ļaunprātīgo bankrotu sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

559. Kas tirdzniecības procesa kārtībā ar tiesas lēmumu izsludināts par maksātnespējīgu parādnieku un ir izdarījis 558. pantā paredzētu noziedzīgu nodarījumu, sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem.

Ja zaudējuma prāvuma dēļ valstij cēlies svarīgs kaitējums, vai kredītiestādes lietu satricinājums vai panīkšana, vai daudzu personu izpostījums, tad vainīgais sodāms:

ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem.

Bez tam tiesa var atņemt vainīgam tiesību tirgoties vai rīkoties kredītiestādē, akciju vai paju sabiedrībā, apdrošināšanas biedrībā vai sabiedrībā vai kooperatīvā, vai tos pārzināt, uz laiku no viena gada līdz desmit gadiem vai uz visiem laikiem.

560. Kā līdzdalībnieks 558. un 559. pantā paredzētos noziedzīgos nodarījumos sodāms arī:

- 1) kas prasījis vai saņēmis samaksu pēc saistības, kuŗa apzināti izdota minētos pantos norādītos apstākļos;
- 2) kas it kā par maksu, bet patiesībā bez maksas ieguvis mantu, kuŗa apzināti nodota minētos pantos norādītos apstākļos;
- 3) kas slēpis mantu vai piedalījies tās slēpšanā minētos pantos norādītos apstākļos.

561. Kas nolaidīgi vedis tirdzniecības darīšanas vai bijis izšķērdīgs, no kam radusies viņa maksātnespēja un viņa atzišana tirdzniecības procesa kārtībā par neuzmanīgu maksātnespējīgu, par šo vienkāršo bankrotu sodāms:

ar cietumu.

Bez tam tiesa var atņemt vainīgam tiesību tirgoties vai rīkoties kredītiestādē, akciju vai paju sabiedrībā, apdrošināšanas biedrībā vai sabiedrībā vai kooperatīvā, vai tos pārzināt, uz laiku no viena gada līdz desmit gadiem.

562. Kas kredītiestādes, akciju vai paju sabiedrības, apdrošināšanas biedrības vai sabiedrības vai kooperatīva lietās, pretēji saviem pienākumiem (51. p.), nav spēris statūtos vai likumā prasītos soļus uzņēmuma lietu likvidēšanai tādos apstākļos, kuŗos statūti vai likums prasa šādu likvidēšanu, sodāms: ar arestu.

Ja minēto iestāžu lietu stāvoklis apzināti bijis tāds, kuŗā statūti vai likums prasa paziņot par šo iestāžu maksātnespēju, tad vainīgais par šā pienākuma neizpildīšanu sodāms: ar cietumu.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 599.—605. p.; Taganceva komm. 1300.—1316. lapp.)

1. Sakopotā jaunā kodeka nodaļa par „sodāmu jaunprātību attiecībā uz mantu“ aptver, tāpat kā 1903. g. Sodū likumos, galvenā kārtā četras maz savā starpā saistītas noziedzīgu nodarijumu grupas, un proti: a) kreditora tiesību apdraudējums no parādnieka puses, b) parādnieka noziedzīga izmantošana no kreditora puses, c) negodīga konkurence un d) noziedzīgā kārtā iegūtas mantas slēpšana.

2. Kreditoru tiesību kriminālaizsardzību jaunais kodeks noteic, pēc 1903. g. Sodū lik. sistēmas, tiklab pret atsevišķa kreditora tiesību apdraudējumu (piespiedu izpildīšanas frustrāciju, „reālā“ kreditora speciālā nodrošinājuma satricinājumu u. t. l.), kā arī pret visu attiecīgā parādnieka kreditoru tiesību apdraudējumu. Pēdējais izpaužas vispirms tā saucamā bankrotā, kas iestājas, kad tiesa izsludina parādnieku par maksātnespējīgu, nodibinot konkursu par viņa mantu.

3. 558. pants, kas runā par t. s. jaunprātīgu netirdzniecisku bankrotu, salīdzinot ar 1903. g. Sodū lik. atbilstošo 599. pantu, ievērojami paplašina gadījumus, kuŗi nosaka maksātnespējas jaunprātīgo raksturu, pievienojot aktīva slēpšanai vai pasīva mākslīgai palielināšanai arī: a) parādnieka slēpšanos, b) savas mantas nobēdzināšanu, c) tirdzniecības grāmatu nevešanu, to iznīcināšanu, noslēpšanu vai nepareizu ierakstu ievēšanu tajās, un d) 563. pantā paredzēta nodarijuma izdarīšanu.

Lai atzītu bankrotu par jaunprātīgu, šiem nosacījumiem jāiestājas vai nu tad, kad tiesa izsludina parādnieku par maksātnespējīgu, vai pēc tam, vai kaut arī pirms tāda izsludinājuma, bet paredzot tā neizbēgamību drīzā laikā.

4. Bankrota lietas ierosināšanai kriminālā kārtībā vajadzīgs tikai tiesas izsludinājums par maksātnespēju, un tiklīdz maksātnespēja ar tiesas lēmumu apliecināta, ikviena iestāde un persona, kam ir tiesība ierosināt kriminālvajāšanu, var griezties pie krimināltiesas, tā ka no šā brīža abas lietas — civilā par maksātnespējas atzīšanu un kriminālā par bankrotu — var virzīties paralēli. Bet nogaidīt, kamēr nobeidz maksātnespējas atzīšanas lietu, ir lieki un pat bīstami taisnai tiesai. (Sal. Taganceva komm. 1307. lapp. № 6.)

5. Jaunprātīgs bankrots tirdzniecībā (t. i. kad tiesa izsludina tirdzniecības procesa kārtībā par maksātnespējīgu tādu personu, kas nodarbojas ar tirdzniecību vai rūpniecību) paredzēts 559. pantā, kuŗš apvieno 1903. g. Sodū lik. noteikumus no vienas puses (600. p.) par fizisku personu un no otras puses (601. p.) par kredītiestāžu un paju un akciju sabiedrību jaunprātīgu tirdzniecisku bankrotu. Tāds apvienojums kļuva iespējams, ievēdot jaunajā kodekā jauno 51. pantu, kas rēgulē jautājumu par juridisku personu kriminālatbildību. Pastāvot tādai pilnīgai fizisku un juridisku personu atbildības vienlīdzībai, 559. pantā apzinīgi izmests attiecībā uz juridiskām personām tas agrākais formulējums, ka „maksājumu izbeigšana“ pielīdzināta formālam maksātnespējas izsludinājumam, un ka atteikšanās dot ziņas par mantas stāvokli pielīdzināta nepareizu ziņu došanai (slēpšanai), — jo nav pietiekoša pamata tādā kārtā apgrūtināt tirdzniecības, rūpniecības u. t. l. sabiedrību stāvokli, salīdzinot ar fiziskām personām. (Sal. arī 563. p.)

6. 559. panta beigās pievienots noteikums par profesionālo tiesību fakultātīvu atņemšanu vainīgajam uz laiku līdz 10 gadiem vai uz visiem laikiem, kāda 1903. g. Sodū likumos nebija, jo pārmācības nams, kas 1903. g. Sodū likumos bija paredzēts kā minimālais sods par jaunprātīgu bankrotu, atšķirībā no jaunā kodeka, vēl bez tam bija saistīts ar tirdzniecības pirmo divu šķiru un rūpniecības pirmo piecu šķiru zīmes izņemšanu, kas īstenībā līdzinājās tirdzniecības u. t. l. tiesību zaudēšanai.

7. 560. pants atkārtro 1903. g. Sodū lik. atbilstošā 602. panta 2., 3. un 4. punktu par to, kas pielīdzināmi līdzdalībniekiem 558. un 559. pantā paredzētos nozēgumos, jo minētos trijos punktos aprakstītā darbība nepakļaujas jaunā kodeka vispārējiem 49. panta noteikumiem. Bet kas attiecas uz agrākā 602. p. 1. punktu par „uzkūditājiem“, tad pēc jaunā kodeka viņi sodāmi jau pēc 49. panta, kamēr 1903. g. Sodū likumiem bija par tiem jāmin tādēļ, ka bankrotā jābūt „speciālam vainīgajam“ un tādām nodarījumiem, pastāvot agrākam 51. pantam, nevarēja piemērot „noteikumus par līdzdalību“.

8. 561. pants, kas paredz t. s. vienkāršo jeb neuzmanības bankrotu tirdzniecībā, apvieno, līdzīgi 559. pantam, atbilstošos 1903. g. Sodū lik. pantus par šāda veida fizisko (603. p.) un juridisko (604. p.) personu bankrotu. Pie tam vispār paturēta agrākā 603. panta redakcija, tikai ar to starpību, ka termins „vieglprātīgi“ atvietots ar vispārīgāku jēdzienu „nolaidīgi“, bet fakultatīvā profesionālo tiesību atņemšana noteikta tikai uz laiku līdz 10 gadiem, jo to atņemšanai eventuali uz visiem laikiem, kā to paredzēja 1903. g. Sodū lik. 603. un 604. p., nav sapratīga pamata.

Tāda iespēja atņemt tirgošanās tiesību uz visiem laikiem paturēta tikai jaunprātīga tirdznieciska bankrota gadījumiem, kur šās tiesības atņemšana, atšķirībā no 1903. g. Sodū lik., atzīmēta atsevišķi, jo no vispārīgā 27. panta izņemts punkts par tiesības atņemšanu izņem tirdzniecības zīmi.

9. 562. pantu, kas atbilst agrākam 605. pantam, jaunais kodeks formulē saskaņā ar 51. panta noteikumu, pie kam sodāmība par laikā neizdarītu likvidāciju vai par neziņošanu par maksātnespēju attiecināta arī uz kooperātiem.

10. Kriminālvajāšanu pēc 558.—560. panta var uzsākt, nenogaidot strīda lietas izšķiršanu civiltiesā (sal. Kriminālproc. lik. 32. p. piez. Lik. kr. 1933. g. 160 red.).

563. Kam apzināti bijuši kādi līdzekļi sava kreditora apmierināšanai un kas:

- 1) likumā noteiktos gadījumos un kārtībā nav paziņojis par tiem tiesai vai attiecīgai varai;
- 2) paziņojot par tiem tiesai vai attiecīgai varai, devis nepatiesas ziņas par kaiti kreditoram,
sodāms:
ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

Ar to pašu sodāms:

- 1) kas tiesai devis nepatiesas ziņas, ka viņš pazaudējis nesamaksātu vekseli, un
- 2) kas, dodot likumā noteiktos gadījumos parakstu pie mantojuma apzīmogošanas un aprakstīšanas vai pie uzaicinājuma procesa atklāšanas, sniedzis nepatiesas ziņas vai apliecinājumu.

564. Kas:

- 1) pieteicis peļņas uzņēmumu administrācijas lietā fiktīvu prasījumu, lai gūtu ar to sev vai citam mantisku labumu;
- 2) solījis savam kreditoram mantisku labumu, lai tas nodotu savu balsi vai atsauksmi šās administrācijas lietā par jaunu citiem kreditoriem,
sodāms:
ar cietumu.

Ar to pašu sodāms kreditors, kas prasījis vai pieņēmis mantisku labumu šā panta 2. punktā minētā nolūkā.

565. Kas, ar nolūku izvairīties no parādu maksāšanas vai citu saistību pildīšanas, visumā vai pa daļai padarījis savu mantu nevērtīgu, to atsavinājis, apgrūtinājis, iekūlājis, noslēpis vai citādi nobēdzinājis, ja tas izdarīts par kaiti kreditoram, vai personai, kuņas tiesības ar šo mantu nodrošinātas vai par kuņas tiesību nodrošināšanu apzināti dots pienācīgas varas rīkojums, sodāms:
ar cietumu.

Ar to pašu sodu sodāms, kas apzināti šā panta pirmā daļā minētos apstākļos noslēdzis ar parādnieku darījumu par viņa mantas atsavināšanu, apgrūtināšanu vai ieķīlāšanu, vai arī palīdzējis viņam padarīt visumā vai pa daļai nevērtīgu, noslēpt vai citādi nobēdzināt viņa mantu.

566. Kas:

- 1) kaitēdams kreditoru interesēm, slēpis, ieķīlājis, pārdevis vai citādi atsavinājis, pirms pilnas pirkšanas summas samaksas, uz nomaksu pirktu kustamu mantu, kas nolemta ne patērēšanai vai atsavināšanai, bet paša lietošanai;
- 2) kaitēdams kreditoru interesēm, pirms aizdevuma atmaksas slēpis vai bez kreditora atļaujas ieķīlājis, pārdevis vai citādi atsavinājis kustamu mantu, kuŗa iegādāta ar valsts, valsts autonoma uzņēmuma vai pašvaldības iestādes vai kooperatīvas sabiedrības aizdotiem līdzekļiem un nolemta ne patērēšanai vai atsavināšanai, bet paša lietošanai;
- 3) noteiktam mērķim saņemtus aizdevumus, pabalstus vai atvieglojumus izlietojis citiem mērķiem,
sodāms:
ar cietumu.

567. Kas:

- 1) atsavinādams tirdzniecības vai rūpniecības uzņēmumu, pretēji noteikumiem par tirdzniecības un rūpniecības uzņēmumu pāriešanu, nav ievēdis notāram iesniegtā sarakstā kādu atsavinātā uzņēmuma kreditoru;
- 2) ievēdis minētā sarakstā kādam kreditoram pienākošos parāda summu mazāku par īsto;
- 3) nepareizi uzdevis šajā sarakstā kāda kreditora dzīves vietu, ja kreditoram no tam cēlies kaitējums, sodāms:
ar cietumu.

Mēģinājums sodāms.

Ar to pašu sodu sodāms tirdzniecības vai rūpniecības uzņēmuma ieguvējs, ja šā panta pirmā daļā minētie atsavinātāja nodarījumi izdarīti pēc vienošanās ar viņu.

Bet ja šajā pantā minētais nodarījums izdarīts aiz neuzmanības, tad vainīgais sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 606. un 607.—607⁴. p. 1925. g. 22. maija un 1928. g. 27. apr. lik. red.; Taganceva komm. 1316.—1318. lapp.)

1. Par atsevišķu kreditoru tiesību apdraudējumiem ārpus konkursa runā galvenā kārtā 563. pants, kas atkārtō agrākā 606. panta noteikumus par atteikšanos dot ziņas par līdzekļiem kreditora apmierināšanai vai par nepareizu ziņu došanu sakarā ar to un par tam pielīdzinātiem nodarījumiem (2. d.), pie kam attiecībā uz pēdējiem izmests agrākā 606. panta norādījums uz „Vidzemi, Kurzemi un Zemgali“.

2. Jauns ir 564. pants, kuŗu jaunais kodeks uzņēmis pamatojoties uz 1931. g. likumu par peņņas uzņēmumu administrāciju (Lik. kr. 128).

3. 565. pants apvienojis agrākos 607. un 607¹. pantus (1925. g. lik. — Lik. kr. 99 — red.) par „ieķīlātās mantas padarišanu par nevērtīgu“ un par „piespriestā parāda piedziņas vai prasījuma nodrošināšanas rīkojuma izpildīšanas izjaukšanu“, ievērojami paplašinot attiecīgo noteikumu redakciju un zināmā mērā pamazinot sodu. Sodāmības nosacījumi, kuŗu esamība jāpierāda, pēc 565. panta ir: a) nolūks izvairīties no parādu maksāšanas vai citu saistību pildīšanas un b) kaitējuma nodarīšana kreditoram.

4. Ar „nodrošināšanu“ 565. pantā jāsaprot prasījuma nodrošinājums ar attiecīgas varas rīkojumu vai lēmumu.

5. No mēģinājuma sodāmības jaunais kodekss atteicies.

6. 566. pants gandrīz vārdu pa vārdam atkārtoti agrākā 607². panta (1928. g. lik. redakcijā) saturu attiecībā uz gadījumiem, kad, kaitējot kreditoriem, pārkāpti noteikumi par pirkšanu uz nomaksu, par kustamas mantas iegūšanu par naudu, kas saņemta kā aizdevums no pantā minētām iestādēm, un par saņemto aizdevumu, pabalstu u. t. l. izlietošanu, ar kādiem jāsaprot nevien nauda, bet arī citāda manta (piem., koki).

7. 567. pants ir apvienojis agrākos 607³. un 607⁴. pantus (1925. g. lik. redakcijā) par noteikumu pārkāpumiem tirdzniecības un rūpniecības uzņēmumiem pārejot no vienām rokām otrās, drusku vienkāršojot to redakciju, sevišķi izmetot Sodū likumā nepiederīgo atsauci uz cita likuma noteiktu datumu un numerāciju.

8. Tā kā apvienojot agrākos 607³. un 607⁴. pantus, no kuriem otrajā bija nolikts vieglāks sods nekā pirmajā, tagadējais 567. pants ir noteicis vienādu sodu par attiecīgiem nodarījumiem, pēc agrākā 607³. panta parauga, tad 567. pants attiecībā uz savu 3. punktu izrādās bargāks nekā agrāk spēkā bijušā norma.

9. No otras puses 567. pants attiecinājies arī uz minēto 3. punktu (agrāk 607⁴. p.) sodāmību par neuzmanību, par kuŗu runā agrākais 607³. pants.

10. Tā kā 567. pantā paredzētais sods ir cietums, tad, ņemot vērā 46. panta noteikumus, no 3. punkta izmests norādījums uz „apzinātību“.

11. Saskaņā ar Kriminālprocesa likumu 32. p. piezīmi (Lik. kr. 1933. g. 160. redakcijā), Sodū lik. 565.—567. pantā paredzētās lietas var uzsākt, negaidot strīda lietas izšķiršanu civiltiesā.

12. Agrākais 606¹. p. ietilpst tagadējā 421. p. 1. punktā, bet 606². un 606³. p. izmesti, pie kam pirmo aptver tagadējais 420. p.

568. Kas, ar nolūku gūt mantisku labumu, izlietodams kādas personas apzināti grūto materiālo stāvokli, aizdevis šai personai mantiskas vērtības uz nosacījumiem, kuŗi pārmērīgi apgrūtina viņu, par šo augļošanu sodāms: ar cietumu.

Bez tam tiesa var uzlikt vainīgam naudas sodu, ne augstāku par vienu tūkstoši latu.

Ja šādu augļošanu vainīgais piekōpis amata veidā, tad viņš sodāms: ar pārmācības namu.

Ar tiem pašiem sodiem un uz tiem pašiem pamatiem sodāms, kas ieguvis un uzrādījis piedzišanai apzināti augļošanas saistību vai saņēmis pēc tās apzināti augļošanas maksājumu.

Ja augļošanu izdarījis aizdevu kases turētājs vai viņa darbinieks, tad tiesa var atņemt vainīgam uz visiem laikiem tiesību turēt aizdevu kasi vai būt tajā par kalpotāju.

Augļošanas saistība atzīstama par spēkā neesošu, bet aizdevējs nezaudē tiesību saņemt atpakaļ patiesi aizdoto, atskaitot jau saņemtos maksājumus.

Kapitāla aizdošana uz augļiem, kuŗi nepārsniedz likumā paredzēto augstāko procenta normu, nav sodāma.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 608.—610. p.; Taganceva komm. 1318.—1320. p.)

1. Parādnieka (pa daļai kontrahenta) izmantošanai no kreditora puses 1903. g. Sodū likumos bija veļtīti agrākie 608. un 609. p., no kuriem pēdējais attiecās speciāli uz lauku iedzīvotājiem, ar samērā vieglāku sodu. Jaunais kodekss tos apvienojis vienā kopīgā 568. pantā, ar vienāda barguma sodu.

2. Pats „augļošanas“ jēdziens tagadējā 568. pantā dabūjis plašāku apjomu. Neaprobežojoties ar gadījumiem, kad aizdots kapitāls uz augļiem (Kreditwucher), kā tas bija 1903. g. Sodū likumos, jaunais kodekss runā vispār par mantisku vērtību aizdošanu, tādā kārtā zināmā mērā tuvojoties jēdzienam „Sachwucher“ vācu tiesībās.

3. 568. pantā pasvitrots mantkārīgs nolūks un smaguma punkts pārcelts no aizņēmēja pasivās vajadzības noslēgt augļojuma darījumu uz viņa grūtā materiālā stāvokļa aktīvo izmantošanu ar aizdevēja pārmērīgi smagiem nosacījumiem.

4. Pavisam izmests agrākā 608. p. 1. d. 2. punkts, kas pielīdzināja augļošanai šādā vai tādā veidā uzlikto augļu pārmērības slēpšanu no personas puses, kuŗa nodarbojas ar aizdevumu izsniegšanu amata veidā, jo kad trūkst augļošanas pamatelementa — „cita vajadzības izmantošanas“, arī pielīdzinājums uzskatāms par nepamatotu, it īpaši tādēļ, ka pēc pastāvošām normām pārmērīga augļu ņemšana sodāma pēc 157. panta, neatkarīgi no „augļošanas“, un ja konkrētā gadījumā augļus atzītu par pārmērīgiem un turklāt vēl konstatētu šās pārmērības slēpšanu, tad tas atsauksies arī uz soda mēru 157. panta robežās.

5. Paturot 568. pantā agrākā 608. panta pēdējo daļu, likumdevējs atzinis par vajadzīgu noteikt procentu robežu, zem kuŗas vispār nevar būt runa par augļošanu, jo nabadzīgam cilvēkam pat viszemākie procenti var izrādīties apgrūtinoši. Bet 568. pants, atšķirībā no agrākā 608. p., atteicas noteikt šo normu, atsaucoties uz pastāvošo likumu, kuŗu var arī grozīt.

6. Papildu naudas sods paaugstināts līdz 1000 latiem.

7. Reizē ar jaunā kodeka izdošanu Kriminālprocesa likumos ievests 35¹. pants (Lik. kr. 1933. g. 160), kuŗš dod tiesai tiesību apturēt piedziņu augļošanas darījumā.

8. Agrākie 611. un 612. p. pārceļti kā 556. un 557. p. nodalā par „krāpšanu“, bet agrākie 613. un 614. p. pārceļti kā 422. un 423. p. nodalā par „viltošānu“. Agrākais 610. p., kuŗu nekad nepiemēroja, pilnīgi izmests.

569. Kas, ar nolūku gūt kādas priekšrocības preču, darba vai citu pakalpojumu piegādāšanā, veikaliskā apgrozībā piedāvājis, apsolījis vai devis sveša uzņēmuma dienestā stāvošai vai sveša uzņēmuma pilnvarotai personai mantisku labumu, sodāms:

ar cietumu.

Ar to pašu sodu un uz tā paša pamata sodāma uzņēmuma dienestā stāvoša vai uzņēmuma pilnvarota persona, kas veikaliskā apgrozībā, ne-taisnā kārtā, dodot nepelnītu priekšrocību kādai personai vai uzņēmumam, pieprasījusi vai pieņēmusi mantisku labumu.

Dotais mantiskais labums vai tā pretvērtība atņemami.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 150¹. p. 1927. g. 4. okt. lik. redakcijā.)

Negodīgai konkurencei veltītais 569. pants sastādīts vispār pēc agrākā 150¹. panta (Lik. kr. 1927. g. 175 redakcijā) parauga, kuŗš pārcelts šajā nodalā no nodajas par „nepaklausību likumīgai varai“, tikai ar to starpību, ka vārds „kukulis“, kuŗam ir specifiska termina nozīme, atvietots ar vispārīgāku terminu „mantisks labums“.

570. Kas ieguvis, pieņēmis lietošanai, vai glabāšanai, vai slēpšanai, vai ķīlā, vai tālākdošanai, vai devis tālāk apzināti ar smagu noziegumu vai noziegumu iegūtu svešu mantu, sodāms:

ja manta iegūta ar smagu noziegumu — ar pārmācības namu uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem;

ja manta iegūta ar noziegumu — ar cietumu.

Mazsvarīgos gadījumos, kā arī ja manta iegūta ar pārkāpumu, vainīgais sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ja šā panta pirmā daļā minētais nodarījums izdarīts amata veidā, vai aiz paraduma piekoptot sodāmu mantkārīgu nodarbību, tad vainīgais sodāms:

ar pārmācības namu uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem.

Bez tam, ja vainīgais ir tirgotājs vai rūpnieks, tiesa var atņemt viņam tiesību nodarboties savā arodā uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem.

Uz tiesas lēmumu pēc šā panta trešās daļas notiesāto tieši pēc soda izciešanas var ievietot darba namā uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem. 1933. g. 18. jūl. (192).

571. Tirgotājs, kas aiz neuzmanības ieguvis, pieņēmis lietošanai, vai glabāšanai, vai ķīlā, vai tālākdošanai, vai devis tālāk svešu mantu, kuŗa iegūta noziedzīgā ceļā, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ja vainīgais bijis privātas reibinošu dzērienu pārdotavas tirgotājs, tad, bez soda, viņam vēl atņemama atļauja pārdot šos dzērienus.

572. Kas patvaļīgi aizvedis vai aizdzinis noganījumā aizturētus lopus vai putnus, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par piecdesmit latiem.

(Sal. 1903. g. Sodū lik. 616. un 617. p.; Taganceva komm. 1332.—1336. lapp.)

1. 570. p., kā pamata pantu par mantas slēpšanu, jaunais kodeks tā 1. daļā izteic pēc atbilstošā agrākā 616. p. parauga, iespraužot tomēr vēl vārdus „pieņēmis lietošanai“. Bez tam jaunais kodeks pievieno jaunu 2. daļu par vieglāku sodāmību mazsvarīgos gadījumos, it sevišķi ar pārkāpumu iegūtās lietas slēpšanas gadījumā.

2. Noteicot atbildību par tādas mantas slēpšanu vai iegūšanu, kuŗa dabūta pārkāpuma ceļā, likumdevējs paredzējis, lai sods par tādā ceļā dabūtu lietu slēpšanu vai iegūšanu nepārsniegtu pamata sodu par pārkāpumu, kuŗš sodāms tikai ar arestu un naudas sodu.

3. Amatveidības kvalifikācijai jaunais kodeks lieto 570. p. 3. daļā parasto formulu, pievienojot 4. un 5. daļas veidā noteikumus par tiesas fakultātīvo tiesību atņemt tirgotājam un rūpniekam profesionālās tiesības uz laiku līdz 5 gadiem un ievietot notiesāto, kas nodarbojies amata veidā vai aiz paraduma ar panta 3. daļā paredzēto noziedzīgo darbību, darba namā, arī uz laiku līdz 5 gadiem.

4. 571. pants vispār atkārtō agrāko 617. pantu, kuŗš paredz slēpšanu, ko izdarījis tirgotājs aiz neuzmanības. Bet šajā pantā izdarīts labojums, atvietojojot vārdus „iegūta ar smagu noziegumu vai ar noziegumu“ ar vispārīgo formulu „iegūta noziedzīgā ceļā“, jo neuzmanības gadījumā nevar runāt par zināšanu, kādā kārtā īsti iegūta attiecīgā manta (sal. arī 581. p.).

5. Kā 572. pants šajā nodaļā pārcelts agrākā 633. p. 8. punkts par noganījumā aizturētu lopu vai putnu patvaļīgu aizvešanu vai aizdzīšanu. Šajā gadījumā ir noticis ķīlāšanas tiesību apdraudējums, jo lopus vai putnus noķilā (aiztur), lai nodrošinātu ar noganījumu cēlušos zaudējumus (Civillik. 3387.—3404).

6. 1903. g. Sodū lik. 618. un 619. pants izmesti, pirmais sakarā ar agrākā 585. p. izmešanu un otrais sakarā ar kuŗa sodu likumu 162. p. papildināšanu ar 3. daļu (sal. Lik. kr. 1928. g. 159), kā arī ņemot vērā tagadējā 570. panta vispārinātu plašu sankciju.

TRĪSDESMIT DEVĪTĀ NODAĻA.

Noziedzīgi nodarījumi pret autora tiesībām un izgudrojumu privilēģijām.

573. Kas tiši pārkāpis svešas autora tiesības, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ja šo tiesību pārkāpšana izdarīta patvaļīgi izdodot vai pavairojot ražojumu ar nolūku to izdot, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu.

Bet ja vainīgais patvaļīgi izdevis cita ražojumu savā vārdā, tad viņš sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem.

574. Kas bez atļaujas, ja tāda vajadzīga, publicējis preses izdevumā pa radiofonu raidīto informāciju, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

575. Kas patvaļīgi lietojis noteiktā kārtībā izdotu svešu izgudrojuma privilēģiju vai svešu tiesību reproducēt noteiktā kārtībā pieteiktu fabrikas vai amatniecības modeli vai zīmējumu, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

576. Tirgotājs, kas glabājis pārdošanai vai ievēdis no ārzemēm pārdošanai vai pārdevis priekšmetu, kuŗš izgatavots apzināti pārkāpjot autora tiesības vai izgudrojuma privilēģiju, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 620.—622. p.; Taganceva komm. 1336.—1354. lapp.)

1. Ši nodaļa, kas veltīta autora tiesību aizsardzībai, lai cīnītos pret sveša garīga darba augļu apdraudējumiem, jaunajā kodekā izteikta tādās pašās divās grupās kā 1903. g. Sodu likumos, un proti: a) autora tiesību pārkāpšana šaurākā nozīmē (atdarināšana bez atļaujas autora vārdā — „kontrafakcija“ vai savā vārdā — „plagiāts“) un b) svešas izgudrojuma privilēģijas pārkāpšana.

2. 573. pants atbilst agrākam 620. pantam.

3. Jauns ir 574. pants par radiofona sniegtās informācijas publicēšanu presē; šis pants ievests jaunajā kodekā pamatojoties uz starptautiskiem nolīgumiem.

4. 575. pants atkārtō vārdu pa vārdam agrākā 621. panta saturu, tāpat kā 576. pants, kuŗš atbilst agrākam 622. pantam, pie kam tomēr izmesta agrākā 622. p. piezīme par krimināl-vajāšanas uzsākšanu lietās par autora tiesību pārkāpšanu, jo tādi noteikumi jau atrodas Kriminālprocesa likumu 6. pantā.

ČETRDESMITĀ NODAĻA.

Svešas mantas patvaļīga lietošana.

577. Kas jebkādā kārtā izdzinis zvērus vai putnus no svešas zemes vai ar šauteni vai jebkādiem medījuma ķerāmiem rīkiem atradies svešā zemes vai meža īpašumā ārpus ceļa, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

578. Kas uz svešas zemes, svešā mežā vai svešos ūdeņos patvaļīgi medījis, ķēris zivis vai citu ko medību vai zvejas nolūkā, sodāms:

ar arestu vai ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Ja vainīgais šā panta pirmā daļā minēto nodarījumu atkārtojis (62. p.), vai nodarbojies ar patvaļīgu zveju vai medībām amata veidā, tad viņš sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

Ja patvaļīgi medīts apžogotā zvēru vai putnu audzētavā, zvērnīcā vai parkā vai patvaļīgi ķertās zivis mākslīgā zivju audzējamā dīķī vai nožogotā ūdenī, tad vainīgais sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 623. p. 1929. g. 5. dec. lik. — Lik. kr. 227 — redakcijā; Taganceva komm. 1354.—1361. lapp.)

1. Nodaļu par svešas mantas patvaļīgu lietošanu, kuŗā tāda lietošana aptver: a) svešu lietu, b) tās dabiskos augļus, c) izraktņus un d) svešas vienpatīgās piegūšanas (medību un zvejas) tiesības, — jaunais kodeks ievērojami saīsinājis, salīdzinot ar 1903. g. Sodu likumiem.

2. Agrāko 623. pantu jaunais kodeks tomēr pārdalījis divos patstāvīgos pantos. Pirmais no tiem, tagadējais 577. pants, atbilst agrākā 623. panta 1. un 2. punktam. Otrais, tagadējais 578. pants, kas runā par patvaļīgām medībām un zveju, atbilst ar savu 1. daļu agrākā 623. p. 1. daļai, bet ar ievērojami paaugstinātu sodāmību. Panta 2. daļa, kuŗas redakcija saskaņā ar jaunā kodeka pieņemto sistēmu drusku grozīta, atbilst agrākā 623. p. 3. daļai, bet atkal ar ievērojamu sodāmības paaugstinājumu. Agrākā 623. p. pēdējā daļa atstāta negrozīta.

579. Kas patvaļīgi cirtis svešā mežā koku, sodāms:
ar cietumu.

Patvaļīgi nocirstie koki atņemami un atdodami meža īpašniekam vai arī piedzenama par labu meža īpašniekam šo koku divkārša vērtība, kuŗu ap-rēķina pēc noteiktas takses, pie kam, ja daļa koku atdota meža īpašniekam, to divkārša vērtība pēc takses cenām ieskaitāma kopējā atlīdzības summā.

Šajā (579.) pantā paredzētā patvaļīga sveša meža ciršana mazsvarīgos gadījumos nav sodāma, ja tā izdarīta, lai apmierinātu tikai ceļā radušos vajadzību pēc meža materiāliem.

580. Kas patvaļīgi:

- 1) sagatavojis koka izstrādājumus svešā mežā;
- 2) nocirtis vai sagatavojis koka izstrādājumus lielākā daudzumā nekā atļauts, ja šis cirtuma vai sagatavojuma pārsniegums ir lielāks par desmito daļu no atļautā daudzuma;
- 3) cirtis citādas sugas vai citāda labuma kokus nekā bijis atļauts;
- 4) cirtis kokus vai sagatavojis koka izstrādājumus ne tajā gabalā, kuŗš tam nolūkam ierādīts,

sodāms:

ar arestu.

581. Kas ieguvis, pieņēmis lietošanai vai glabāšanai vai slēpšanai vai ķīlā vai tālākdošanai, vai devis tālāk kokus vai koku materiālus, kuŗi iegūti apzināti ar 579. vai 580. pantā paredzētiem noziedzīgiem nodarījumiem, sodāms:

ar arestu.

Ja vainīgais šo noziedzīgo nodarījumu izdarījis amata veidā, tad viņš sodāms:

ar cietumu.

Ja mežrūpnieks šā panta pirmā daļā minēto nodarījumu izdarījis aiz neuzmanības, tad viņš sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Bez tam mežrūpniekam, kas atzīts par vainīgu šini pantā paredzētos noziedzīgos nodarījumos, tiesa var atņemt tiesību nodarboties ar mežrūpniecību uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem.

582. Kas bez ievērojama iemesla atradies svešā mežā ārpus braucama ceļa ar koku cērtamiem rīkiem vai ar pajūgu koku pārvešanai, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 624. un 625. p. 1930. g. 29. apr. lik. redakcijā un 627., 630. un 631. p.; Taganceva komm. 1361.—1376. lapp.)

1. Jaunais kodeks ievērojami grozījis pantus par svešu koku ciršanu, uzskatot to, tāpat kā agrāk, par svešas mantas nodziedzīgas patvaļīgas lietošanas atsevišķu veidu, bet ņemot vērā arī to, ka tāda koku ciršana, pēc zaudējumu svarīguma, kādus tā nodara mežsaimniecībai, kā Latvijas saimniecisko vērtību galvenam avotam, prasa nopietnas represijas.

2. 579. pants, atmezdams agrākā 624. panta (1930. g. redakcijā) kazuistiku, apvienojis pēdējo ar agrākiem 627. un 631. p., noteicot savā 1. daļā kopīgu sodu par jebkādu patvaļīgu koku ciršanu svešā mežā — cietumu, kuŗa robežās (2 ned. līdz 1 gadam) tiesa var samērot atsevišķos gadījumos uzliekamo sodu ar konkrētiem nodarījuma apstākļiem.

3. 579. panta 2. daļa zināmā mērā pārņemta no agrākā 627. panta, tomēr ar to starpību, ka, atšķirībā no pēdējā, jaunais kodeks nepazīst, bez soda un zaudējumu atlīdzības, vēl kāda speciāla naudas soda piedzišanu no vainīgā, noziedzīgā nodarījuma objekta divkāršas vērtības apmērā, kā tas paredzēts 1903. g. Sodu likumos. Tā vietā tagadējā 579. p. 2. daļa noteic, ka divkārša vērtība piedzenama tikai par tiem nocirstiem kokiem, kuŗus nevar atdot to īpašniekam.

4. 579. panta 3. daļa, kuŗa atbilst agrākam 631. pantam, runā par mazsvarīgu gadījumu nesodāmību, ja patvaļīgā koku ciršana izdarīta, lai apmierinātu tikai ceļā radušos vajadzību. Pie tam agrākā 631. panta lietotais izteiciens „nav uzskatāmi par noziedzīgiem“ atvietots ar vārdiem „nav sodāma“, jo ir zināma starpība starp gadījumiem, kad nodarījums atzīstams par „nenoziedzīgu“ un kad tikai „sods atlaižams“.

5. Reizē ar jaunā kodeka izdošanu Kriminālprocesa likumos (6. p.) atzīmēts, ka lai gan lietas par koku ciršanu u. t. l. pēc vispārējiem noteikumiem iztiesājamas privātpasūdzības kārtībā, bet kad lieta attiecas uz valsts vai pašvaldību mežiem, vajāšanas kārtība ir publiska.

6. 580. pants atdarina agrākā 625. panta 1., 3., 4. un 5. punktu; 2. punktu jaunais kodeks izmetis, bet 6. punkts pārcelts tagadējā 521. pantā.

7. 581. (agrāk 626.) pantā, kas attiecas uz speciālo gadījumu, kad slēpti u. t. t. koki, kuŗi iegūti ar 579. un 580. pantā paredzētiem nodarījumiem, jaunais kodeks drusku samazinājis sodu.

8. 582. pants atkārtu agrākā 630. panta saturu, bet ar paaugstinātu sodu.

9. Agrākais 628. pants, kas runā par formālu noteikumu pārkāpšanu, pārcelts uz nodaļu par „sabiedriskās labklājības aizsardzību“, kā 276. pants, bet agrākie 629. un 632. panti izmesti kā nepiemērojami.

583. Kas patvaļīgi:

- 1) pretēji saimnieka aizliegumam, lasījis svešā zemē savvaļā augošas ogas, augļus, sēnes vai vācis meža pakaišus vai kaut kādus citus priekšmetus, kuŗi var saģādāt zemes īpašniekam labumu;
- 2) svešā zemē griezis velēnas, ieguvis akmeņus, smiltis, mālus vai citus kādus minerāļu priekšmetus;
- 3) uz svešas zemes uzvedis akmeņus, grūžus, sprāgušus kustoņus vai netīrumus;
- 4) gājis vai braucis pa svešu zemi, ja iešana vai braukšana pa to aizliegta;
- 5) uz svešas zemes ganījis, vai dzinis vai laidis pa to lopus vai putnus;
- 6) plūcis vai lasījis svešā dārzā, laukā vai apsētā pļavā nelielā daudzumā dārza puķes, augļus, sakņaugus vai citus kādus sējumus vai stādījumus to tūlītējai patērēšanai, kaut arī ne paša šā pārkāpuma izdarīšanas vietā;
- 7) pļāvis svešā pļavā vai svešā mežā savvaļā augošu zāli;
- 8) lietojis uz svešas zemes grāvjus vai citas ūdensbūves, kuŗas ierīkotas nosusināšanas, aplacīšanas vai apūdeņošanas nolūkā, vai arī tām nodalīto zemi, vai tajās esošo ūdeni,
sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par piecdesmit latiem.

584. Kas nodarbojas ar svešas kustamas mantas pieņemšanu ķīlā vai glabāšanā, vai viņa darbinieks, kuŗi tādu mantu patvaļīgi lietojuši, par kaiti mantas ieķīlātājam vai īpašniekam, vai devuši to citam lietot, sodāmi:

ar arestu.

(Sal. 1903. g. Sodu lik. 633.—635. p.; Taganceva komm. 1377.—1380. lapp.)

1. 583. pants apvieno agrākos 633. un 634. p., noteicot kā kopīgu sodu augstāko, agrākā 634. pantā paredzēto, pie kam uzskaitījums, no vienas puses, drusku sašaurināts (agrākā 633. p. 4. un 6. pk. savienoti, bet 8. pk. pārcelts kā 572. pants XXXVIII nodaļā par sodāmu jaunprātību attiecībā uz mantu), bet no otras, drusku paplašināts, pārvietojot šurp kā 8. punktu agrākā 261. panta daļu, kuŗa attiecas uz svešā zemē ierīkotu ūdensbūvju patvaļīgu lietošanu (to daļu, kuŗa zīmējas uz šo ūdensbūvju nepareizu lietošanu, agrākais 261. pants paturējis XV nodaļā par sabiedriskās labklājības aizsardzību kā tagadējo 277. pantu).

2. 584. pants atkārtō bez pārgrozījumiem agrāko 635. pantu, kā sankciju Civillikumu 1437. un 1482. panta noteikumiem.

3. 584. pantā paredzētā nodarījuma sodāmībai kā nepieciešams nosacījums uzskatāms tas, ka lietošana nāk par kaiti salmniekam, samazinot viņa mantisko vērtību apmērus, kas notiek vai nu pasliktinot vai pamazinot lietu, no kuŗas gūst labumu. Šim nosacījumam, protams, nebūs piemēroti mazsvarīgi lietošanas gadījumi, kad pats ķīlas glabātājs vai turētājs, piemēram, nēsātu iekļīlāto pulksteņi, nekādā ziņā tam nekaitējot, kamdēj šāds gadījums arī nebūtu uzskatāms par krimināli sodāmu.

PIELIKUMI.

I pielikums (pie 13. panta).

Noteikumi par ieslodzīto turēšanu važās.

Turot važās ar spaidu darbiem notiesātos, jāievēro sekojošie noteikumi:

1. Važas izgatavojamas pēc tieslietu ministra apstiprinātiem paraugiem.
2. Važas ir kāju un roku važas; kāju važu svars nedrīkst būt lielāks par 2 kilogramiem, bet roku — par 650 gramiem.
3. Zem kāju važu stīpām apliekami kāju aizsargi. Roku važu aproces apšujamas ar ādu.
4. Roku un kāju važas var uzlikt vienā un tajā pašā laikā tikai tiem ieslodzītiem, kas notiesāti ar spaidu darbiem uz visu mūžu. Uz noteiktu laiku notiesātiem uzliekamas tikai kāju važas.
5. Važas ieslodzītiem noņemamas pirms tiesas spriedumā noteiktā laika:
 - 1) ja ieslodzītais nevainojami uzvedas, ir cerības uz viņa izlabošanos un pagājusi vismaz puse no tiesas spriedumā noteiktā važas turēšanas laika — uz cietuma priekšnieka rīkojumu ar vietējās apgabaltiesas prokurora piekrišanu;
 - 2) ja ieslodzītais ir slimīgā stāvoklī — uz cietuma priekšnieka rīkojumu ar vietējās apgabaltiesas prokurora piekrišanu, pamatojoties uz ārsta atzinumu.

Nepieciešamības gadījumos važas var pagaidām noņemt uz cietuma priekšnieka rīkojumu.

6. Ja ieslodzītā veselība, kuŗš atsvabināts no važām pirms termiņa saskaņā ar šo noteikumu 5. p. 2. punktu, uzlabojas, viņam uzliekamas važas no jauna tādā pašā kārtībā, kādā tās noņemamas.

7. Ja ieslodzītā uzvešanās, kuŗš atsvabināts no važām pirms termiņa saskaņā ar šo noteikumu 5. p. 1. punktu, izrādās vainojama, viņam uzliekamas važas no jauna uz cietuma priekšnieka rīkojumu ar vietējās apgabaltiesas prokurora piekrišanu.

8. Važās turamie ieslodzītie ievietojami atsevišķi no pārējiem ieslodzītiem.

9. Važu uzlikšana ieslodzītiem administratīvā kārtībā disciplinārsoda veidā un bēgšanas gadījumu novēršanai paredzēta īpašos noteikumos.

1. Jaunā kodeka 13. panta 2. daļā minēts par turēšanu važās, kā par soda pastiprināšanas līdzekli sevišķi svarīgos gadījumos. Šā līdzekļa ievēšanai par pamatu bija tas apsvērumš, ka t. s. sodu kopības un savienošanas gadījumos (58. un 61. p.) var notikt, ka persona, kas notiesāta, piem., ar mūža spaidu darbiem, izdara jaunu noziegumu, tā ka tādos gadījumos pastiprināt sodu citādā ceļā nav iespējams, bet minētos apstākļos reaģēt uz noziedznieka nesavaldāmo dabu ir nepieciešami.

2. Ar prokurātūras kontroli, bet slimības gadījumos — ārsta atzinumu domāts novērst iespējamo patvaļu no vietējās cietuma administrācijas puses, atsvabinot no važām.

II pielikums (pie 20. panta).

Noteikumi par ieslodzīto nosacītu atsvabināšanu pirms termiņa.

1. Jautājuma ierosināšana par ieslodzīto nosacītu atsvabināšanu pirms termiņa piekrit ieslodzījuma vietas priekšniekam, garīdzniecības personām, ārstiem un skolotājiem, kuŗi stāv dienestā pie ieslodzījuma vietas, prokurātūras pārstāvjiem un uz Tieslietu ministrijas apstiprinātu statūtu pamata darbojošos ieslodzīto un no ieslodzījuma atsvabināto aizgādņības biedrību pārstāvjiem.

2. Jautājumu par ieslodzītā nosacītu atsvabināšanu pirms termiņa ieslodzījuma vietas priekšnieks ceļ priekšā sevišķai pie ieslodzījuma vietām nodibinātai ieslodzīto atsvabināšanas komisijai. Šādas komisijas priekšsēdētājs ir viens no vietējiem miertiesnešiem, kuŗu ieceļ attiecīga apgabaltiesa, bet locekļi: ieslodzījuma vietas priekšnieks, prokurātūras pārstāvis, advokātūras pārstāvis, kuŗu izvēl zvērinātu advokātu padome, un divi ieslodzīto un no ieslodzījuma atsvabināto aizgādņības biedrības pārstāvji. Komisijas sastāvs ir pilntiesīgs, ja piedalās priekšsēdētājs, ieslodzījuma vietas priekšnieks un prokurātūras pārstāvis.

3. Noklausījusies ieslodzītā paskaidrojumus un tās personas ziņojumu, kuŗa ierosinājusī jautājumu par nosacītu atsvabināšanu, kā arī vajadzības gadījumā citu personu paskaidrojumus, komisija taisa savu lēmumu. Komisijas lēmumi ierakstāmi protokolā. Šie lēmumi nav pārsūdzami.

4. Uzraudzība par komisijas lēmumu likumību piekrit apgabaltiesas kriminālmodaļai.

5. Piešķirot nosacītu pirmstermiņa atsvabināšanu, ieslodzītam noteic dzīves vietu, ja viņš pats tādu nav izvēlējis.

6. Nosacīti pirmstermiņa atsvabinātiem laiks, kuŗā ierobežota tiesība dzīves vietu izvēlēties un mainīt, skaitāms no nosacītās atsvabināšanas dienas.

7. Lēmumu par nosacītās pirmstermiņa atsvabināšanas piešķiršanu ieslodzītam izpilda ieslodzījuma vietas priekšnieks divdesmit četru stundu laikā. Ja lēmums taisīts pirms Sodu lik. 20. pantā paredzētu termiņu notecējuma, tad to izpilda pašā šo termiņu notecējuma dienā. Atsvabinātam paskaidro nosacījumus, uz kuŗu pamata viņš atsvabināts.

8. Atsvabinot no apcietinājuma, pirmstermiņa atsvabināto nodod uz visu neizciesto soda laiku, bet ne ilgāk par pieciem gadiem, vietējās ieslodzīto un no ieslodzījuma atsvabināto aizgādņības biedrības uzraudzībā un gādībā.

Ja šī biedrība neatzīst par iespējamu nosacīti pirmstermiņa atsvabināto pieņemt savā uzraudzībā un gādībā, vai arī ja dzīves vieta viņam noteikta apvidū, kur tādas biedrības nav, atsvabinātais uz visu minēto laiku nāk vietējās policijas uzraudzībā.

9. Nosacītās pirmstermiņa atsvabināšanas laikā atsvabinātam nav tiesības atstāt dzīves vietu, kā arī to mainīt, neizlūdzot atļauju no aizgādņības biedrības vai policijas, kuŗas uzraudzībā un gādībā viņš atrodas.

10. Kad nosacīti pirmstermiņa atsvabinātais ieradies izvēlētā vai noteiktā dzīves vietā (5. p.) vai arī, atstājot dzīves vietu uz laiku, ne ilgāku par vienu nedēļu, vai to mainot, ieradies jaunā dzīves vietā (9. p.), viņam divdesmit četru stundu laikā jāpieteicas policijas iestādē, kuŗu viņam norādījusī ieslodzījuma vietas priekšniecība (5. p.) vai arī aizgādņības biedrība vai policija, kuŗas uzraudzībā un gādībā viņš atradies (8. p.). Policijas iestāde nekavējoties paziņo par nosacīti pirmstermiņa atsvabinātā ierašanos attiecīgai aizgādņības biedrībai vai dienestpersonai.

11. Ja nosacīti pirmstermiņa atsvabinātais nosacītas atsvabināšanas laikā izdara kādu noziedzīgu nodarījumu, vai patvaļīgi atstāj dzīves vietu, vai neierodas tajā, vai pārkāpj nosacījumus, uz kuŗu pamata viņam piešķirta brīvība (7. p.), nosacītu pirmstermiņa atsvabināšanu var atcelt.

Nosacīta pirmstermiņa atsvabināšana jāatceļ, ja nosacīti pirmstermiņa atsvabinātam ar spēkā stājušos tiesas spriedumu piespriests sods, bargāks par arestu.

Ja atsvabinātam piespriests tikai arests un ja ar tiesas spriedumu pirmstermiņa atsvabināšana nav atcelta, tad laiku, kuŗu nosacīti atsvabinātais pavadījis apcietinājumā, izciešot šo sodu, 8. pantā paredzētā uzraudzības laikā neieskaita.

12. Nosacītu pirmstermiņa atsvabināšanu atceļ: ja atsvabinātais izdarījis atsvabināšanas laikā kādu noziedzīgu nodarījumu — tiesa, kuŗa taisījusi spriedumu par nosacīti atsvabinātā jauno noziedzīgo nodarījumu, bet pārējos gadījumos — vietējais miertiesnesis pēc nosacīti atsvabinātā pēdējās likumīgās dzīves vietas.

13. Lietu par nosacītas pirmstermiņa atsvabināšanas atcelšanu, ja tai par iemeslu nav jauns noziedzīgs nodarījums, pie vietējā miertiesneša ierosina tā biedrība, kuŗas gādībā un uzraudzībā stāv nosacīti pirmstermiņa atsvabinātais, vai policija, vai attiecīgā prokurātūras amatpersona, norādot uz šā pielikuma 11. pantā minētiem atcelšanas iemesliem. Par dienu, kuŗā skatāma cauri lieta par nosacītas pirmstermiņa atsvabināšanas atcelšanu, miertiesnesis paziņo nosacīti pirmstermiņa atsvabinātam, un ja viņš vai viņa pilnvarotais ierodas tiesas sēdē, noklausās viņa paskaidrojumus. Miertiesnesis var atzīt nosacīti atsvabinātā personīgu ierašanos par obligātorisku. Tāpat uz sēdi aicināmas personas, kuŗu liecības tiesa atzīst par noderīgām jautājuma noskaidrošanai par nosacītas atsvabināšanas atcelšanu un tādas atcelšanas lietderību.

14. Tiesas lēmums jautājumā par nosacītas pirmstermiņa atsvabināšanas atcelšanu nav pārsūdzams un nekavējoties ir izpildāms uz vispārēja pamata. Laiku, kuŗu nosacīti atsvabinātais pavadījis brīvībā, soda izciešanas laikā neieskaita.

15. Taisot lēmumu par nosacītas pirmstermiņa atsvabināšanas atcelšanu jauna noziedzīga nodarījuma dēļ, tiesa attiecīgos gadījumos piemēro noteikumus par noziedzīgu nodarījumu atkārtošānu (Sodu lik. 62. p.).

Piespriežot sodu, tiesa nospriež, ka jaunais sods jāizcieš papildus neizcietai soda daļai.

Attiecīgos gadījumos piemērojami noteikumi par sodu savienošānu (Sodu lik. 61. un 63. p.).

16. Ja nosacīta pirmstermiņa atsvabināšana nav atcelta uz šā pielikuma 11. panta pamata, tiesas piespriestais sods atzīstams par izcietu, skaitot no nosacītas pirmstermiņa atsvabināšanas piešķiršanas dienas.

1. Jaunais kodeks turas pie tā viedokļa, ka vietējās komisijas spēj izdevīgāki un taisnīgāki izšķirt jautājumu par nosacītu pirmstermiņa atsvabināšanu, nekā apgabaltiesa, kuŗa atrodas visai tālu no vietējiem apstākļiem un nepazīst tik labi noziedznieka personību. Nepieļaujot pārsūdzēt komisijas noraidījumu dot pirmstermiņa atsvabinājumu, jaunais kodeks nepieļauj arī prokurātūras protestu par tāda atsvabinājuma došanu, je šādi protesti var visu pirmstermiņa atsvabināšanas institūtu padarīt nenozīmīgu. Ar to tomēr nav izslēgta apgabaltiesas vispārīgā uzraudzības tiesība par komisijas lēmumu formālo likumību.

2. Lai pirmstermiņa atsvabināšanas komisijas sēdes sastāvs būtu pilntiesīgs, jābūt klāt priekšsēdētājam, ieslodzījuma vietas priekšniekam, kā personai, kuŗa labāk kā neviens

cits pazist notiesāto, un prokurātūras pārstāvim; bet ļoti svarīga ir arī patronāta biedrības piedalība, kuŗai piekrit uzraudzība par atsvabināto, kamdēļ arī nodibināta viņam divkāŗša pārstāvība, ar ko nodrošināta vismaz viena patronāta biedrības locekļa klātbūtne.*)

3. Advokātūras pārstāvis piedalās komisijā nevis kā aizstāvības pārstāvis, tāpat kā prokurātūras pārstāvis nav uzskatāms komisijā par apsūdzības pārstāvi.

Sakarā ar to prokurātūras un advokātūras pārstāvjiem, kas savā laikā piedalījušies lietas iztiesāšanā, nevajadzētu ņemt dalību jautājuma izšķiršanā par attiecīgā ieslodzītā atsvabināšanu.

5. Ņemot vērā to, ka atklājot jaunu nosacīti atsvabinātā izdarītu noziedzīgu nodarījumu, līdz pirmstermiņa atsvabināšanas lēmuma faktiskam atcēlumam var paiet ievērojams starplaiks, atzīts par lietderīgu noteikt, ka gadījumā, kad nosacīti pirmstermiņa atsvabinātais izdara pirms tiesas noteiktā laika notecējuma jaunu noziedzīgu nodarījumu, par kuŗu draud ne mazāks sods par cietumu, par drošības līdzekli pret vainīgā izvairīšanos no izmeklēšanas un tiesas attiecīgā tiesas vara var izvēlēties vainīgā apcietināšanu, neatkarīgi no Kriminālprocesa likumos norādītiem pamatiem. Šis noteikums ievests Kriminālprocesa likumu 92. un 465. pantā 1933. g. 20. jūnija likuma (Lik. kr. 160) redakcijā.

6. Jaunais kodeks atcēlis policijas uzraudzību agrākā apmērā, atstājot to vienīgi attiecībā uz nosacīti notiesātiem un nosacīti pirmstermiņa atsvabinātiem (sal. Sodulik. 23. p. un II pielik. 9. p.).

*) Saskaņā ar 1933. g. 10. janvārī apstiprinātiem publicētiem Patronāta biedrības normālstatūtiem (Vald. Vēstn. 1923. g. 16. janv. 12. num.) noteikts:

1. Patronāta biedrības mērķis ir:

.....
pabalstīt nosacīti pirmstermiņa atsvabinātos un nosacīti notiesātos to nosacījumu izpildīšanā, ar kuŗiem viņi pirms termiņa atsvabināti no ieslodzījuma vai arī tiesas piespriestais sods nosacīti atlaists;

.....
2. Biedrības aizgādībā uzņemami:

.....
2) nosacīti pirmstermiņa atsvabinātie;

.....
4) nosacīti notiesātie.

4. Biedrības pienākumi ir:

.....
11) uzņemties uzraudzību par nosacīti pirmstermiņa no ieslodzījuma atsvabinātiem un par nosacīti notiesātiem, ievācot ziņas par viņu dzīvi un uzvešanos;

12) ziņot attiecīgām iestādēm, ja šīs 11. pantā minētās personas pārkāpj tos nosacījumus, ar kuŗiem viņas pirms termiņa no ieslodzījuma atsvabinātas vai arī viņām nosacīti atlaists piespriestais sods.

34. Valdes uzdevums ir:

.....
9) reģistrēt biedrības aizgādībā ņemamos nosacīti notiesātos un nosacīti pirmstermiņa atsvabinātos un ievākt ziņas par viņu uzvešanos;

10) ziņot attiecīgām iestādēm par to nosacījumu pārkāpumiem, ar kuŗiem 9. punktā minētām personām piespriestais sods ir atlikts vai pilnīgi atlaists.

Salīdzināmais pantu rādītājs

attiecībā uz to, kādiem Sodu likuma 1933. gada pantiem atbilst
1903. gada Sodu likuma panti.

1933. g. S. l. panti	1903. g. S. l. panti	1933. g. S. l. panti	1903. g. S. l. panti	1933. g. S. l. panti	1903. g. S. l. panti	1933. g. S. l. panti	1903. g. S. l. panti
1	1	53	54	114	132	161	194, 194 ¹
2	2	54	55	115	133	162	139 ¹
3	3	55	57	116	—	163	—
4	4	56	56, 57	117	135	164	—
5	5	57	59	118	—	165	140
6	6	58	60, 64	119	136	166	141
7	9	59	64 ¹	120	137	167	143
8	10	60	65	121	636	168	143
9	11	61	66	122	639	169	142
10	12	62	67	123	640—645	170	144
11	13	63	62, 63	124	649	171	145
12	14	64	61	125	650	172	146
13	16	65	68	126	651	173	147
14	18	66	69	127	653	174	148
15	20	67	70	128	654	175	149
16	—	68	71	129	680	176	150
17	21	69	100	130	656	177	151
18	—	70	101	131	657	178	—
19	22	71	102	132	658	179	154
20—25	—	72—86	—	133	665	180	155
26	24	87	108	134	664	181	156
27	25, 28, 30	88	110	135	659	182	157
28	27	89	111 ¹	136	661	183	158
29	31	90	—	137	662	184	159
30	—	91	111, 111 ²	138	666, 671	185	160
31	32	92	112, 112 ¹	139	667	186	—
32	33	93	113, 113 ¹	140	669	187	153
33	—	94	114	141	670	188	161
34	35	95	115	142	685	189	161 ¹
35	36	96	116	143	686	190	162, 163
36	37	97	117	144	672	191	164
37	38	98	118	145	673, 674	192	165
38	39	99	118 ¹	146	673 ¹	193	166
39	40, 41	100	—	147	675	194	167
40	42	101	—	148	676	195	168
41	43	102	119	149	677	196	162
42	44	103	120	150	678	197	170
43	636, 637	104	121	151	678	198	172
44	45	105	122	152	679	199	173
45	46	106	123	153	681	200	174, 176
46	48	107	124	154	682, 683 ¹	201	177
47	47, 49	108	125	155	683	202	178
48	50	109	127	156	138	203	154 ¹
49	51	110	128	157	138 ¹	204	179
50	52	111	129	158	290	205	180
51	—	112	130, 131	159	—	206	181
52	53	113	—	160	139	207	182

1933. g. S. l. panti	1903. g. S. l. panti	1933. g. S. l. panti	1903. g. S. l. panti	1933. g. S. l. panti	1903. g. S. l. panti	1933. g. S. l. panti	1903. g. S. l. panti
208	184	269	251 ¹ , 246	330	306	389	391
209	185	270	252	331	307	390	392
210	186, 187	271	255	332	309	391	393
211	183, 188	272	256	333	310	392	395
212	189	273	257	334	311	393	396
213	190	274	258	335	315	394	397
214	191	275	—	336	317	395	398
215	193	276	628	337	318	396	399
216	194 ² , 687	277	261	338	319	397	400
217	207	278	—	339	321, 322	398	407
218	195	279	—	340	324	399	407 ¹
219	196	280	262	341	326	400	401—403
220	197	281	262 ¹	342	329	401	406
221	198	282	263	343	324, 331,	402	—
222	199	283	264		580	403	427
223	200	284	—	344	325, 330,	404	428
224	201	285	265		579	405	429
225	202	286	266	345	580	406	430
226	203	287	267	346	332	407	431
227	204, 204 ¹	288	268	347	333	408	432
228	205	289	269	348	335	409	434
229	206	290	—	349	343	410	435
230	207 ¹	291	271	350	—	411	433
231	—	292	272	351	347	412	344
232	528	293	272	352	348	413	346
233	208	294	273	353	349	414	436
234	210	295	—	354	350	415	440
235	209	296	274	355	351	416	441
236	210 ¹	297	275	356	352	417	442, 443
237	211	298	276	357	353	418	443
238	211 ¹	299	277	358	356	419	444
239	218	300	73	359	357	420	444 ¹
240	218 ¹	301	75	360	358	421	445, 606 ¹
241	220	302	75	361	359	422	613
242	221	303	97	362	360	423	614
243	279	304	—	363	363	424	448
244	367	305	79	364	361	425	540 ¹
245	368	306	280	365	362	426	450
246	—	307	281	366	—	427	451
247	222	308	282	367	150 ²	428	452
248	223	309	283,	368	364, 374	429	453
249	225, 226		420 (2. pk.)	369	365	430	454—456
250	224	310	284	370	366	431	457
251	227, 228, 235—237	311	285, 286	371	—	432	458
		312	285 ¹	372	370	433	459
252	230, 232	313	286 ¹	373	371	434	460
253	236, 238	314	287	374	372	435	461
254	229	315	289	375	496	436	463
255	231	316	289	376	377 ¹ , 377 ³	437	464
256	233	317	292	377	377 ²	438	465
257	234	318	293	378	377 ⁴	439	466
258	242	319	293 ¹	379	377 ⁴ piez.	440	466 ¹
259	243	320	294	380	378	441	467
260	245	321	296	381	382, 561,	442	468
261	245 ¹	322	298		663	443	469
262	246	323	299	382	384	444	470
263	249	324	300	383	385	445	471, 472
264	247	325	302	384	386	446	473
265	247 ¹	326	303	385	387	447	474
266	248	327	304	386	388	448	475
267	250	328	305	387	389	449	476
268	251	329	305 ¹	388	390	450	477

1933. g. S. l. pantj	1903. g. S. l. pantj	1933. g. S. l. pantj	1903. g. S. l. pantj	1933. g. S. l. pantj	1903. g. S. l. pantj	1933. g. S. l. pantj	1903. g. S. l. pantj
451	481	486	420	520	542	553	591
452	482	487	421	521	547, 625	554	595—597
453	483	488	422	522	548	555	598
454	484	489	423	523	549	556	611
455	486	490	424	524	550, 551,	557	612
456	487	491	425			554	558
457	487	492	426	525	552	559	600, 601
458	489, 490	493	513	526	555	560	602
459	489	494	514	527	556	561	603, 604
460	491	495	515	528	557	562	605
461	492, 493	496	516	529	558	563	606
462	494	497	517, 521	530	559	564	—
463	495	498	518	531	560	565	607, 607 ¹
464	497	499	519	532	562	566	607 ²
465	498	500	520	533	563	567	607 ³ , 607 ⁴
466	498—501,	501	522	534	564	568	608—610
		529	502	523	535	565	569
467	502	503	524	536	566	570	616
468	503	504	525	537	567	571	617
469	504	505	526	538	568	572	633
470	505	506	526 ¹	539	569	573	620
471	507	507	527	540	570	574	—
472	508	508	530	541	574	575	621
473	509	509	531	542	573	576	622
474	510	510	530	543	572	577	623
475	511	511	532, 534,	544	577	578	623
476	512			535	545	578	579
477	408	512	301, 533	546	581	631	625
478	409	513	533	547	581, 582,	580	
479	412	514	536			588	581
480	410	515	537	548	583	582	633, 634,
481	411	516	538	549	584, 586,	583	261
482	414	517	539				587
483	416	518	540	550	589		
484	413	519	541,	551	590		
485	419		543—546	552	615		

Salīdzināmais pantu rādītājs

attiecībā uz to, kādiem Sodu likumu 1903. gada pantiem atbilst
Sodu likuma 1933. gada panti.

1903. g. S. l. panti	1933. g. S. l. panti	1903. g. S. l. panti	1933. g. S. l. panti	1903. g. S. l. panti	1933. g. S. l. panti	1903. g. S. l. panti	1933. g. S. l. panti
1	1	51	49	116	96	159	184
2	2	52	50	117	97	160	185
3	3	53	52	118	98	161	188
4	4	54	53	118 ¹	99	161 ¹	189
5	5	55	54	118 ²	—	162	190
6	6	56	56	119	102	163	190
7	—	57	55, 56	120	103	164	191
8	—	58	—	121	104	165	192
9	7	59	57	122	105	166	193
10	8	60	58	123	106	167	194
11	9	61	64	124	107	168	195
12	10	62	63	125	108	169	196
13	11	63	63	126	—	170	197
14	12	64	58	127	109	171	242
15	—	64 ¹	59	128	110	172	198
16	13	65	60	129	111	173	199
17	—	66	61	130	112	174	200
18	14	67	62	131	112	175	—
19	—	68	65	132	114	176	200
20	15	69	66	133	115	177	201
21	17	70	67	134	—	178	202
22	19	71	68	135	117	179	204
23	—	72	—	136	119	180	205
24	26	75	300	137	120	181	206
25	27	74	—	138	156	182	207
26	—	75	301, 302	138 ¹	157	183	211
27	28	76—78	—	139	160	184	208
28	27	79	305	139 ¹	162	185	209
29	—	80—96	—	140	165	186	210
30	27	97	303	141	166	187	210
31	29	98	—	142	169	188	211
32	31	99	—	143	167, 168	189	212
33	32	100	69	144	170	190	213
34	—	101	70	145	171	191	214
35	34	102	71	146	172	192	—
36	35	103—107	—	147	173	193	215
37	36	108	87	148	174	194	161
38	37	109	—	149	175	194 ¹	161
39	38	110	88	150	176	194 ²	216
40	39	111	91	150 ¹	569	195	218
41	39	111 ¹	89	150 ²	367	196	219
42	40	111 ²	91	151	177	197	220
43	41	111 ³	—	152	—	198	221
44	42	111 ⁴	—	153	187	199	222
45	44	112	92	154	179	200	223
46	45	112 ¹	92	154 ¹	203	201	224
47	47	113	93	155	180	202	225
48	46	113 ¹	93	156	181	203	226
49	47	114	94	157	182	204	227
50	48	115	95	158	183	204 ¹	227

1903. g. S. l. panti	1933. g. S. l. panti	1903. g. S. l. panti	1933. g. S. l. panti	1903. g. S. l. panti	1933. g. S. l. panti	1903. g. S. l. panti	1933. g. S. l. panti
205	228	266	286	326	341	391	389
206	229	267	287	327	—	392	390
207	217	268	288	328	—	393	391
207 ¹	230	269	259	329	342	394	—
208	233	271	291	330	344	395	392
209	235	272	292, 293	331	343	396	393
210	234	273	294	332	346	397	394
210 ¹	236	274	296	333	347	398	395
211	237	275	297	334	—	399	396
211 ¹	238	276	298	335	348	400	397
212—217	—	277	299	336—342	—	401	400
218	239	278	—	343	349	402	400
218 ¹	240	279	243	344	412	403	400
219	—	280	306	—	—	404	—
220	241	281	307	346	413	405	—
221	242	282	303	347	351	406	401
222	247	283	309	348	352	407	398
223	248	284	310	349	353	407 ¹	399
224	250	285	311	350	354	408	477
225	249	285 ¹	312	351	355	409	478
226	249	286	311	352	356	410	480
227	251	286 ¹	313	353	357	411	481
228	251	287	314	354	—	412	479
229	254	288	—	355	—	413	484
230	252	289	315, 316	356	358	414	482
231	255	290	158	357	359	415	—
232	252	291	—	358	360	416	483
233	256	292	317	359	361	417	—
234	257	293	318	360	362	418	—
235	251	293 ¹	319	361	364	419	485
236	251, 253	294	320	362	365	420	309, 486
237	251, 253	295	—	363	363	421	487
238	253	296	321	364	368	422	488
239—241	—	297	—	365	369	423	489
242	258	298	322	366	370	424	490
243	259	299	323	—	—	425	491
244	260	300	324	366 ¹	Lik. kr. 1933. g. 135, 2. p.	426	492
245	260	301	512	—	—	427	403
245 ¹	261	302	325	367	244	428	404
246	262, 269	303	326	368	245	429	405
247	264	304	327	369	—	430	406
247 ¹	265	305	328	370	372	431	407
248	266	305 ¹	329	371	373	432	408
249	263	306	330	372	374	433	411
250	267	307	331	373	—	434	409
251	268	308	192	374	368	435	410
251 ¹	269	309	332	375—377	—	436	414
252	270	310	333	377 ¹	376	437—439	—
253	—	311	334	377 ²	377	440	415
254	—	312—314	—	377 ³	376	441	416
255	271	315	335	377 ⁴	378, 379	442	417
256	272	316	—	378	380	443	417, 418
257	273	316 ¹	—	379—381	—	444	419
258	284	317	336	382	381	444 ¹	420
259	—	318	337	383	—	445	421
260	—	319	338	384	382	446	—
261	277, 583	320	—	385	383	447	—
262	—	321	339	386	384	448	424
262 ¹	281	322	339	387	385	449	—
263	282	323	—	388	386	450	426
264	283	324	340, 343	389	387	451	427
265	285	325	344	390	388	452	428

1903. g. S. l. panti	1933. g. S. l. panti	1903. g. S. l. panti	1933. g. S. l. panti	1903. g. S. l. panti	1933. g. S. l. panti	1903. g. S. l. panti	1933. g. S. l. panti
453	429	514	494	574	541	628	276
454	430	515	495	575	541	629	—
455	430	516	496	576	541	630	582
456	430	517	497	577	544	631	579
457	431	518	498	578	545	632	—
458	432	519	499	579	344	633	572, 583
459	433	520	500	580	343, 345	634	583
460	434	521	497	581	546, 547	635	584
461	435	522	501	582	547	636	43, 121
462	—	523	502	583	548	637	43
463	436	524	503	584	549	638	—
464	437	525	504	585	—	639	122
465	438	526	505	586	549	640	123
466	439	526 ¹	506	587	549	641	123
466 ¹	440	527	507	588	547	642	123
467	441	528	232	589	550	643	123
468	442	529	466	590	551	644	123
469	443	530	508, 510	591	553	645	123
470	444	531	509	591 ¹	—	646—648	—
471	445	532	511	592	553	649	124
472	445	533	512, 513	593	553	650	125
473	446	534	511	594	553	651	126
474	447	535	511	595	554	652	—
475	448	536	514	596	554	653	127
476	449	537	515	597	554	654	128
477	450	538	516	598	555	655	—
478	449	539	517	599	558	656	130
479	449	540	518	600	559	657	131
480	449	540 ¹	425	601	559	658	132
481	451	541	519	602	560	659	135
482	452	542	520	603	561	660	—
483	453	543	519	604	561	661	136
484	454	544	519	605	562	662	137
485	—	545	519	606	563	663	381
486	455	546	519	606 ¹	421	664	134
487	456, 457	547	521	606 ²	—	665	133
488	—	548	522	606 ³	—	666	138
489	458, 459	549	523	607	565	667	139
490	458	550	524	607 ¹	565	668	—
491	460	551	524	607 ²	566	669	140
492	461	552	525	607 ³	567	670	141
493	461	553	—	607 ⁴	567	671	138
494	462	554	524	608	568	672	144
495	463	555	526	609	568	673	145
496	375	556	527	610	568	673 ¹	146
497	464	557	528	611	556	674	145
498	465, 466	558	529	612	557	675	147
499	466	559	530	613	422	676	148
500	466	560	531	614	423	677	149
501	466	561	381	615	552	678	150, 151
502	467	562	532	616	570	679	152
503	468	563	533	617	571	680	129
504	469	564	534	618	—	681	153
505	470	565	535	619	—	682	154
506	—	566	536	620	573	683	155
507	471	567	537	621	575	683 ¹	154
508	472	568	538	622	576	684	—
509	473	569	539	623	577, 578	685	142
510	474	570	540	624	579	686	143
511	475	571	—	625	521, 580	687	216
512	476	572	543	626	581	—	—
513	493	573	542	627	579	—	—

Alfabētisks rādītājs.

(Skaitļi rādītāja tekstā apzīmē pantus.)

A.

- Acētilēns 251.
Administrācija, peļņas uzņēmumu 564.
Advokātūra, neatļauta 188, 189.
Aerodroms 385.
Aģitācija, garīdznieka izdarīta 304.
Aicinājums — sk. uzaicinājums.
Aizbildnis: netiklības veicināšana pie aizbilstamiem 504, varas nelietīga lietošana 471, 472, 486—489, 544; sk. cietsirdīga izturēšanās, piesavināšanās — aizbilstamo mantas.
Aizdevu kase: patvaļīga atklāšana 337; noteikumu pārkāpšana 338; augļošana no turētāja puses 568.
Aizdevumi: nelikumīgi 568; to nepareiza izlietošana 566; procentu norma 568.
Aizdomu celšana 184.
Aizgādnības biedrības 56.
Aizgādnis — sk. aizbildnis.
Aizņēmuma biļetes, neatļautas 347.
Aizsardzība: ārzemnieku, ārvalstu 4—11.
Aizsardzības līdzekļi: izlaupišana 106; nederīgu sagādāšana 94; to zagšana 547.
Aizsardzības vieta: iekļūšana tajā, lidošana pār to 93; sk. plāni.
Aizsargu ietaises, zīmes 252.
Aizskaršana (goda): 432, 444, 450, 508—518; Valsts Prezidenta 74; ārvalsts diplomātiska pārstāvja 516; ārvalsts galvas 516; dienestpersonas 514; iespieduma darbos 512, 513, 516; kvalificēta 510; mirušo 510; reliģisko jūtu 300; savstarpēja 514; svētuma — sk. dievzaimošana; valsts iestādes vai tās locekļa 179, 180; sk. apvainošana, miesas bojāšana — afektā, necienība, neslavas celšana.
Aizstāvēšanās, nepieciešamā: 44, 45; tās robežu pārkāpšana 44; miesas bojāšana, pārkāpjot aizst. robežas 446; nogalināšana, pārkāpjot aizst. robežas 439.
Aizturēšana — sk. brīvības atņemšana.
Aka: pielūzņošana 522.
Akcijas — sk. vērtspapīri.
Akciju vai paju sabiedrība: atvēršana 337; nelikumība tajā 340—345, 559—562; sk. arī kredītiestāde.
Aklums: tā nelietīga izlietošana 557.
Akmeņi: patvaļīga uzvešana vai iegūšana uz cita zemes 583.
Akti: to apliecināšana, sastādīšana, taisīšana 144, 421; sk. dokumenti.
Aktu nepatiesība 139, 140, 184, 188, 348, 419—424.
Alejas 276.
Alkoholiski dzērieni — sk. reibinoši dz.
Aļņa nogalināšana 267.
Amatniecības uzņēmums — sk. rūpniecības uzņēmums.
Amatpersona — sk. dienestpersonas.
Amatveidība: noziedzības piekropšanā 54, 58; advokātūrā, neatļautā 189; ārstēšanā, neatļautā 218; augļošana 568; kaņaklausības viltības 210, 213; izspiešanā 551; krāpšanā 554; laupīšanā 550; marku noņemšanā 411; medīšanā, neatļautā 578; meža materiālu nelikumības 570, 581; noziedzīgi dabūtas mantas iegūšanā 616, 619; piespiešanā un vervēšanā netiklībai 506, 507; proves noteikumu pārkāpšanā 353; reibinošu dzērienu neatļautā izgatavošanā un pārdošanā 238; savešanā 503; slēpšanā (notiesātā) 195; spēļu kāršu un bandroļu izgatavošanā 412; ubagošanā 298; viltotāšanā 408, 412, 423, 443; šantāžā 552; zagšanā 549; zvejā, neatļautā 262, 578.
Amnestija ārvalstī 8.
Apbedīšana 242.
Apcietinātais: atsvabināšana 106, 199; bēgšana 200.
Apdraudējums: atdalīt daļu no Latvijas 69; valsts iekārtas 69—71.
Apdrošināšanas biedrība (sabiedrība): atvēršana 337; nelikumības tajā 343—345, 545, 559—562; sk. arī kredītiestāde.
Apdrošināšanas summa: tās dabūšana ar viltu 555.
Apdzīvojums, ēkas, kuģa: blandonībā 296; tos bojājot 526, 533; tur zogot 548.

- Apgāde, nacionālā 156.
- Apgādes piegādāšana kaņaspēkam 95.
- Apgaismošana, ielu: 400; sk. minerāleļļa.
- Apgrūtināšana, mantas, ļaunprātīga 565.
- Apliecība; nepatiesas izdošana 419, 421; nepatiesas ziņas apliecībai 188; viltošana 415—418; medību apl. 263, 264; sk. liecība — nepatiesa, aktu nepatiesība.
- Aplūkošana, nelikumīga — sievietes 126; sk. kratīšana.
- Apmelošana — sk. neslavas celšana.
- Apmierināšana — sk. cietušā apmierināšana.
- Applūdināšana: 528, 532, 533; aiz neuzmanības 535, 538, 539; ar nolūku dabūt apdrošinājuma summu 555; sk. bojāšana.
- Applūdums — sk. plūdi.
- Aprunāšana — sk. neslavas celšana, aizskaršana.
- Apsardze — sk. sargs.
- Apskurbinošas vielas 238—240.
- Apskurbums 310.
- Apslēpšana — sk. slēpšana.
- Apsūdzība, nepatiesa 182.
- Aptieka 220—226, 333.
- Apūdeņošana 277, 283.
- Apvainošana 508, 509; sk. aizskaršana.
- Apvienība, noziedzīga 50, 108, 109; dumpja sarīkošanai 71; mantas bojāšanai 534; naudas zīmju un papīru viltošanai 407; nodevības izdarīšanai 98—100; slepkavības izdarīšanai 431.
- Arhαιoloģiski izrakumi, neatļauti 279.
- Arhitekts 381.
- Arests 17, 21, 22.
- Ārlaulības bērns: atteikšanās to apgādāt un uzturēt 485; tā nogalināšana 435.
- Ārstēšana: neatļauta 218; nolaidīga 219.
- Ārstniecības iestāde: ievietošana tajā 38.
- Ārstniecības līdzekļi — sk. zāles.
- Ārstis: augļa nomirdināšana 439, 440; nepatiesas apliecības izdošana 419; liegšanās palīdzēt slimam 464; pie dīvkaujas 456; sk. ārstēšana.
- Ārvalstniecība 5, 6.
- Ārvalsts 4—11, 87, 88, 91, 96, 97; noziegumi pret ā. 100, 117—120; tās galva, diplomātiskais pārstāvis 516; ā. tiesas spriedums 8; Sodū lik. piemērošana ārpus Latvijas izdarītiem noz. nodarījumiem 6—11; sk. aizsardzība, miesas bojājums, nodevība, slepkavība, vardarbība.
- Ārzemnieki: aizsardzība un atbildība 4, 5, 7—11; atgriešanās patvaļīgi uz Latviju 201; izdošana 11; izraidīšana 34; kuģošana zem Latvijas tirdzniecības flagas 365; nodevības izdarīšana 102.
- Asinsgrēks 481, 498, 499.
- Atbildība juridisku personu lietās 51.
- Atcelšana no amata 27, 60, 77, 157.
- Atkārtojums 22, 24, 25, 62.
- Atmūķis, slēdzamais: blandonim 296; ubagojot 298.
- Atņemšana: priekšmetu 35, 37; sk. brīvības atņemšana, tiesību zaudēšana.
- Atplēšana — sk. attaisīšana.
- Atradums: tā piesavināšanās 542, 543.
- Ātraizdegošās vielas: 251—253; to noликтavas bojāšana 532, 538.
- Atrašanās: svešā mežā 577, 582; uz svešas zemes 577.
- Atsavināšana, mantas, par kaiti kreditoram 565—567.
- Atspēkojuma neievietošana period. izdevumā 330.
- Atstāšana: dienesta 216; bez uzraudzības 489; dzīves vietas 201, 202, 208; briesmās 458—464; kuģa — briesmās 462; nespējīgā sev palīdzēties — bez palīdzības 458—461; pasažiera — nenoligtā vietā no kuģa kapteiņa vai lidmašīnas komandiera puses 388; briesmās no satiksmes līdzekļa vadītāja puses 463; slimnieka — bez palīdzības 464; sk. bēgšana, dezertēšana.
- Atsvabināšana: apcietināto 106, 199; nosacīta 20 un II pielik.; līdzdalībnieku no soda 49; sk. soda nosacīta atļaišana.
- Attaisīšana: tālegrammas, vēstules 520; dienestpersonas attaisīta korespondence, tālegramma 129.
- Atteikšanās: palīdzēt 460—462, 464; liecinieka, lietpratēja pienākumus izpildīt 198; vecākus vai bērnus uzturēt 445; zvērināta piesēdētāja pienākumus izpildīt 152.
- Atvaļinājumi 374, 378.
- Atvēršana: grāmatu veikala, lasītavas 321; mācības iestādes 158; kredītiestādes, rūpniecības-tirdzniecības sabiedrības 337, 345; mēbelētu istabu 287; rūpniecības-tirdzniecības iestādes 333; spēļu nama 316; spiestuves 317; sk. fabrika.
- Atvieglotumu izlietošana nepareizam mērķim 566.
- Audzināšanas-labošanas iestāde 21, 22, 39, 54.
- Auglis: viņa nomirdināšana 438—440; 443; sk. dzemdēšana.
- Augļošana 568; sk. tirgošanās ar reibinošiem dzērieniem.
- Augļu patvaļīga lasīšana 583.
- Augu aizsardzība 259, 260.
- Automobilis — sk. paškutīga mašīna.
- Autora tiesības: to pārkāpšana 573, 576.
- Autors: raksta periodiskā izdevumā 192.331.
- Avots: minerālūdeņu 382; pielūžņošana 522.

Bāka 390.
 Balasts 392.
 Banda 50, 243; izspiešanā 551; krāpšanā 554; laupīšanā 550; šantāžai 552; zagšanā 549; sk. koppelce.
 Bandroles 352; sk. vērtšzīmes.
 Bankas iestāde: atvēršana, patvaļīga 337; neatļautu operāciju izdarīšana 339; sk. kredītiestāde.
 Bankrots 344, 558—564; ļaunprātīgs 558, 559; vienkāršs 561; līdzdalībnieks 560; sk. nobēdzināšana.
 Bars — sk. koppelce, pūlis.
 Baumas: to izplatīšana 282—285.
 Baznīca: bojāšana 533, 534.
 Bēgšana: apcietināto 199, 200; no kuģa 374; no apcietinājuma vai ieslodzījuma vietas 199, 200; sk. dezertēšana.
 Bērna slepkavība 435.
 Bērns: izlikts, atstāts, nomaldījies 469; neatdošana, aizturēšana 468; atteikšanās to apgādāt un uzturēt 485; nolaupīšana, noslēpšana, samainīšana — ubagošanai u. t. l. 467.
 Bezdarbība, varas: jēdziens 122; v. bezdarbības veidi 123.
 Bezkaunība: zogot 546.
 Bezuzdevuma lietvedis 544.
 Bibliotēka: neatļauta turēšana 321; aizliegti izdevumi 322; bojāšana 532, 533.
 Biedrība, nelikumīga 107.
 Balance, nepareiza 345.
 Biļetes: b. pārdošana bez nodokļa 350; sk. tālākdošana, vērtspapīri, viltošana.
 Billons 403, 406.
 Birža 283, 284.
 Blakus sods 57.
 Blandonība 296, 297; sk. slinkums, liekēdība.
 Blankets 358, 359, 557; izpildīšana 422, 423.
 Caurule netīrumu novadīšanai 383.
 Ceļi — sk. satiksmes ceļi.
 Celtne 252, 380, 395.
 Celtniecība: noteik. pārkāpšana 250, 380—382, 395; sk. būvēšana.
 Cena: tās pārmērīga sacelšana 258; augstāka par izsludināto 335.
 Centrālās vēlēšanu komisijas rīkojumu un instrukciju neizpildīšana 146.
 Cenu rādītājs 358, 359.
 Ceremonijas, reliģiskas 301, 302.
 Cesija 189.

B.

Bojāšana: aizsardzības ierīkojuma 524; bandā 243; baznīcas 533; bīstamiem līdzekļiem 532, 533; brīdinājuma zīmes 524, 529; cenu sacelšanas nolūkā 258; darba drošības ietaises 526; dokumenta u. c. 97, 180, 525; dzelzceļa 529, 536, 537, 540; ēkas 524, 526, 532; gatavošanās uz to 534; ģerboņa, karoga, likumīgas varas zīmes 180; glābšanas ierīces 526; ieslodzījuma vietas 199, 200; kapa 524; koka 521, korespondences 129, 525; kuģa 524, 526, 529, 530, 532; lietiska pierādījuma 193; lopu 524; lūgšanas nama 533; mantas 521, 532, 533, 538; mantas — kredītoram par kaiti 565; mantas — pa nemieru laiku 105; mantas — pa streika laiku 244; nejausa — dzelzceļa 540; aiz neuzmanības 535—539; aiz neuzmanības — nesodāma 539; noliktavas 524; paškustīgas mašīnas 529, 532; pieminekļa 524; robežu, izlūkojuma zīmes 97, 523; satiksmes ceļu 523, 528—530, 536, 537, 540; apvienība bojāšanai 534; sējuma, dārza 532; tālegrafa, telefona, radio 527, 535, 539; ūdens 241; ūdensceļu un to ierīkojumu 528, 534, 537, 540; ugunsdzēsāmās ierīces 526; zīmoga 170; zinātnes, mākslas priekšmeta 524, 533; zivju, vēžu 524; sk. miesas bojājums.
 Braukšana: patvaļīga, pa cita zemi 583; nolaidīga, ātra 255; tās traucēšana 398.
 Brīvības apdraudējums 474.
 Brīvības atņemšana 465, 466; no dienestpersonas puses 124; Valsts Prezidentam 73.
 Bruģis 400.
 Bruņots spēks — sk. kaņaspēks.
 Būvdarbi — sk. celtnē, celtniecība.
 Būvēšana: patvaļīga 380; no nederīga materiāla, neievērojot tehniskos noteikumus 381, 531, 537.
 Būvniecība — sk. celtniecība.
 Cietsirdīga izturēšanās: pret atkarībā stāvošiem 308; pret bērniem 486, 487; pret nevarīgiem 308.
 Cietuma sargi — sk. sargi.
 Cietums 15, 20—22, 28, 31.
 Cietušā apmierināšana 541, 542, 546, 553.
 Cietušā piekrišana 434, 439, 500.
 Cildināšana, noziegumu 115.
 Ciršana, meža: aizliegta 271, 274—276; patvaļīga 579, 580; nesodāma 579; valsts meža 276; sk. lietošana — patvaļīga — meža.
 Civiltāvoklis: nepareizas ziņas akta sastādīšanai 421.

C.

D.

- Dalības ņemšana — sk. piedalība.
- Dalībnieks 49; sk. arī līdzdalība, piedalība.
- Dambis: ietaisīšana 386; bojāšana 528, 535.
- Darba līgums 368; kuģa darbinieku 372; noteikumu pārkāpšana 368—372, 376—379.
- Darba nams, ievietošana tajā 31, 296, 297, 570.
- Darba noteikumu pārkāpšana 376—379.
- Darba spēka aizsardzība 368—379.
- Darbi ieslodzījuma vietās 18.
- Darbinieki — sk. dienestpersonas, dienestā stāvošais.
- Darbu pārtraukšana 244, 245.
- Darbu uzņēmējs: piespriestas alg. nesamaksa 371; atbildība par būvi 381; noteik. neizpildīšana 385.
- Dārgmetalli un to izstrādājumi 352—357.
- Dārzs: bojāšana 532; patvaļīga puķu vai augļu vākšana 583.
- Daudzlaulība 479, 484.
- Dauzonība 280.
- Dāvana — sk. kukuļņemšana.
- Dāvanu lūgšana — sk. ubagošana.
- Dedzināšana 38, 532, 533; aiz neuzmanības 538, 539; ar nolūku dabūt apdrošinājuma summu 555; sk. bojāšana.
- Degošas (ātri aizdegošas) vielas 251, 253; to noliktavas bojāšana 532, 538.
- Demonstrācija 104.
- Dezertēšana 211—213.
- Dienesta darbība — sk. dienestpersonas: dienesta noziedzīgi nodarījumi.
- Dienesta noziedzīgs nodarījums 121—155.
- Dienestā stāvošais: dzelzceļa noteik. neizpildīšana 396; kuģa — pienākumu neizpildīšana 372—375; nespējīga pieņemšana 397; rupja apiešanās no viņa puses 393; satiksmes drošības apdraudēšana 529—531, 536, 537, 539; tehnisko noteikumu neizpildīšana celtniecībā un satiksmes līdzekļu darbos 381, 531, 537, 539; viņa uzpirkšana, uzticības nelietīga izlietošana kredit- un sabiedriskās iestādēs 545; zagšana 545; sk. dienestpersona.
- Dienests: d. atstāšana 216; nepiemērigas personas pieņemšana tajā 397; sk. atcelšana.
- Dienestpersonas: jēdziens 43; aktu, aizliegtu, sastādīšana 144; aizskaršana 514; apcietinātā atsvabināšana 199; apzīmogošana, nepareiza 142, 143; atbildība 60, 121—123; atcelšana no amata 27, 60, 77, 157; brīvības atņemšana no viņu puses 124; darījumos stāšanās, aizliegtos mantiskos 154, 155, 344; dienesta noziedzīgi nodarījumi 121—155; dienesta patvaļīga atstāšana 216; dzelzceļa u. c. satiksmē — pastāvošo noteikumu neizpildīšana 529—531, 536, 537, 539; formu neizpildīšana 145; grāmatu vešanas noteikumu neizpildīšana 138, 139; izsoļu, atklātu, nepareiza izdarīšana 153; kratīšana, apskatīšana, lietu izņemšana — nelikumīga 125; liecinājumu iespaidošana 148; ņēmumi, nelikumīgi 132—135, 137; nepaklausība viņam 160; nodarbošanās, aizliegta 154, 155; nodevība 94—96; viņu noziedzīgas darbības veidi 121, 122; piespiešana (no viņu puses) izpildīt nesaistošu darbu 133; sievietes nelikumīga aplūkošana 126; slepenu plānu, dokumentu nolaupišanas vai pazaudēšanas pielaidums 128; slepenu ziņu, dokumentu, korespondences izpaušana, piesavināšanās 127—129; uzticības nelietīga lietošana kredit- un sabiedriskās iestādēs 545; vardarbība pret dienestpersonu 169, 450; zagšana 545; ziņu, nepareizu, sniegšana 140, 141; sk. dienestā stāvošais, bezdarbība — varas, pārkāpšana — varas, kukuļošana, kukuļu ņemšana, pret darbība, pretošanās, piespiešana, uzpirkšana.
- Dievkalpojums 73; kavēšana 301; traucēšana 302; aģitācija tajā 304.
- Dievzaimojums 300.
- Diplomātiskais pārstāvis 96, 516.
- Disciplinārpārkāpumi 130, 131, 182, 184.
- Dividendes aprēķins, nepareizs 345.
- Divkauja 451—457; atkāpšanās no nosacījumiem 455.
- Dokuments: akla parakstīts 557; bojāšana, slēpšana 97, 128, 180, 525; izziņošana 89—92, 127, 128; izkprāpšana 553; neiesniegšana 376; nelietīgā blanketa izpildījumā 422, 423; nepatīess 421; laupīšana 550; paņemšana 97, 546; otrreizēja piedzišana pēc tā 556; piesavināšanās 541; izspiešana 552; viltota d. lietošana 424; zagšana 547; sk. aktu nepatiesība, tālākdošana, viltošana, personības dokuments.
- Draudi 471—474; piedabūšanai balsot par vai pret ko 176; šantāžā 552; sk. vardarbība, apdraudējums, mieskāriga darbība, miesas bojājums, piespiešana.
- Drošības aizsardzības noteikumu pārkāpšana 243—257, 548—551.
- Drošības ieslodzījums 31, 506, 548—551, 554.
- Drukas darbi — sk. iespaiduma darbi, iespiešana.
- Duelis — sk. divkauja.

Dumpijs 69—71; līdzjūtības izteikšana tam 104; sk. musināšana, neziņošana, propaganda.

Dusmas — sk. dvēseles uzbudinājums.

Dvēseles slimība — sk. gara slimība.

Dvēseles uzbudinājums: miesas bojājumu izdarot 444, 445; slepkavību izdarot 432; vardarbību izdarot 449.

Dzelzceļa kustība: atstāšana briesmās no vadītāju puses 463; nepaklausība dienestpersonai 160; piespiešana 174; pretošanās dienestpersonai 169; sk. katastrofa.

Dzelzceļš: bojāšana 529, 534, 536; nepareiza zīmes došana 530, 537; neziņošana par nejašu bojājumu 540; noteikumu neizpildīšana no būvētāja vai vadītāja puses (technisko) 531, 537; noteikumu neizpildīšana no dienestā stāvošā puses 396, 397, 530, 531; noteikumu neizpildīšana no publikas puses 394, 395; zagšana vilcienā 546; sk. satiksmes drošība, satiksmes līdzekļi.

Ēdamvielas: to apzīmogošana 143; nepienācīga labuma 235—239; kuģa apgādāšana ar nepienācīga daudzuma un labuma ē. v. 373; pārdošana, glabāšana 234—237, 239, 335; viltošana 236, 239.

Ēka: atrašanās, iebrukums svešā ēkā, tās neatstāšana 105, 296, 475, 476;

Fabrika: atvēršana, ierīkošana 250, 333, 334; trauku izgatavošana — nelikumīga mēra 363; sk. darba līgums, rūpniecības...

Farmaceits 223—226; sk. aptieka.

Feldšers: noteikumu pārkāpšana 218; palīdzības nesniegšana slimam 464.

Fiktīvs prasījums 564.

Fiska, sabiedriska vai privātas intere-

Gadi — sk. vecums.

Gaisa bojāšana 334.

Gaisa satiksme 529—531, 537, 539, 540.

Ganišana — lopu 273—275 395, 583.

Gānišana — sk. nogānišana, ģerbonis, flaga.

Gara slimība 38, 441 sk. nesapratība.

Gara uzbudinājums — sk. dvēseles uzbudinājums.

Garīdznieks: amata piesavināšanās 303; viņa izdarīta aģitācija 304; neatļautu laulību noslēgšana 484; reģistrācijas grāmatu vešana 490, 491.

Gāšana: ārvalsts valdības 117; pastāvošās kārtības — sk. graušana.

Ģerbonis: bojāšana, noplēšana 180; tā nogānišana 116, 119; patvaļīga lietošana 292, 362.

Ģimenes tiesības 477—487.

Dzemdēšana: palīdzība 218, 219, 464; priekšlaikā 443.

Dzērieni: veselībai kaitīgu dzērienu izgatavošana un pārdošana 235—240; sk. reibinoši dzērieni.

Dzērienu pārdotava: tās reklamēšana 312; algas izmaksa vai darbinieku līgšana tajā 313, 336; noteikumu pārkāpšana 335, 336; tās turētājs, nelikumīgi mantu iegūstot vai izdodot 571.

Dzērums — sk. piedzērums, piedzērušais.

Dzimtsarakstu nodaļa: neatļautu laulību noslēgšana 484; neziņošana tai 490; pienākumu neizpildīšana no pārziņa puses 491, 492.

Dzīves vieta: 34, 201, 202, 208, 288, 296; sk. pārvietošanās, atstāšana.

Dzīvnieki: mocīšana 314; sk. kustoņi, lopi.

E.

tās būvēšana 380, 381; bojāšana 524 526, 532, 533; ielaušanās tajā 546, 548

Eļļa, minerāl- 251.

Epidēmijas — sk. lipīgas slimības.

Epizootija — sk. lipīgas slimības.

F.

ses, kaitējums tām 121—123, 127, 138, 140, 141, 164.

Flaga: nelikumīga kuģošana zem Latvijas tirdzniecības flagas 364, 365; sk. karogs.

Fonografs 325.

Formālītātu neizpildīšana no dienestpersonas puses 145.

Formas tērs: patvaļīga lietošana 292.

G.

Glābšanas ierīces bojāšana 526.

Godā aizskaršana — sk. aizskaršana, apvainošana.

Godā tiesas loceklis 456.

Godā zīme — sk. zīme — goda.

Grads, stāvoklis: nepiederīgs 292.

Grāmatas: auklotas 249, 341; darba devēja 376; naudas (kases) 138, 139; receptu 223; tirdzniecības 345, 366, 421, 558—560.

Grāmatu pārdotava 321, 322; sk. iespie-
duma darbi.

Graušana: pastāvošās kārtības 69—71; sk. koppelce, musināšana, propaganda.

Grāvis 277, 400, 583.

Grūtniece 438—440, 443; sk. dzemdēšana.

Gružu uzvešana uz svešas zemes 583.

H.

Heroīns u. c. 227.
Himna, valsts 116.

Iebrukums svešās telpās 475, 476; kop-
pulcē izdarīts 105; sk. ielaušanās.
Iedzīvotāju pieteikšana un izrakstīšana
policijā 286; ziņošana saimniekam par
dzīves vietas maiņu 288.
Iegūšana: mantas — ar noziegumu da-
būtas 570, 571; koku — pretlikumīgi
dabūtu 581.
Iekļilāšana, mantas, nelikumīga 565, 566.
Ielas: ierīkošana, apgaismošana 400.
Ielaušanās: laupot 550; zogot 546, 548;
sk. iebrukums.
Ienaidis — sk. naidis.
Iepriekšējs apcietinājums: tā ieskaitīšana
sodā 53.
Ierašanās Latvijā bez attiecīgiem doku-
mentiem 295.
Ierobežojumi dzīves vietas izvēles tiesī-
bās 34, 201, 202.
Ierocis: bandā 243; bļandonim 296; laupot
550; izgatavošana 248; lietošana, preto-
joties likumīgai varai 105, 106, 169;
piespiežot 171; nēsāšana, glabāšana 252,
296; noliktavas 106; ubagojot 298; zogot
548; smagam noziegumam 247; slep-
kavībā 431.
Iesaucamo saraksts 204, 205.
Ieslodzījuma vietas: 14—17; sk. cie-
tums, iepriekšējs apcietinājums, pārmā-
cības nams.
Ieslodzīto nosacīta atsvabināšana pirms
termiņa 20, II pielik.
Iespaidošana — sk. izspiešana.
Iespieduma darbi: aizskaršana tajos
513; neatļauta izdevuma izlaišana 318,
320, 324; neatļauta tirgošanās 321,
322, 324; noziedzīga satura 331, 332;
patvaļīga iespiešana 323; uzraudzības
noteikumu pārkāpšana 317—332; sk.
iespiešana, periodisks izdevums, sacerē-
jums.
Iespiešana: neatļauta 318, 320, 323;
likumu un noteikumu 329; sk. spiestuve.
Iešana pa cita zemi 583.
Ietērps — sk. formas tērps.
Ievainošana — sk. miesas bojājums.
Indīgas vielas 218, 224, 225, 227, 228,
238—240; sk. sazāļošana.

Jūgā, laupīšana 550.

Juridisku pers. lietās, atbildība 51, 341,
344, 345.

Huliganisms: 18, 22, 281; sk. ļaun-
prātība.

I.

Iņženieris 381.
Istabu izīrēšana 335.
Izbraukšana, izceļošana uz ārzemēm 285,
290.
Izdarītāji noziedz. nodarījumā 49.
Izdevējs — sk. redaktors.
Izdevums — sk. periodisks.
Izdošana — sk. tālākdošana.
Izgudrojuma privilēģija 575, 576.
Izlabošana, nepareizi ierīkotā 36, 37.
Izloze 346, 347.
Izmantošana netiklībai 505—507.
Iznicināšana 555; sk. bojāšana.
Izpauduma patiesīgums 515, 516.
Izpaušana: apspriedes noslēpumu 149;
ārējās drošības noslēpuma 89—91; ko-
respondences, tēlegrammas 129, 520; ne-
atļautu ziņu — presē 328; nepatiesa,
uzticību satricinoša apstākļa 518; ne-
slavu ceļoša apstākļa 509, 515, 516, 518;
nodarbības vai amata noslēpumu 519;
valsts noslēpumu 127—129; sk. izplatī-
šana, šantāža.
Izpildīšana: likuma, dienesta pavēles 42.
Izplatīšana: kaitīgu kukaiņu, kustoņu
259, 260; nepatiesu baumu 282—285;
sk. notēlojums, sacerējums.
Izpostīšana: daudzu personu 545, 559;
noliktavu u. c. 106; izceļotāju saim-
niecību 285.
Izrādes: bijetes 350; neatļauti uzvedu-
mi 325.
Izraidīšana uz ārzemēm 34.
Izrikojumu bijetes 350.
Izsole, atklāta: 153, 155; norunāšanās
pret to 367.
Izspiešana 551; bandā 243; kukuļu i.
131—133, 137; nelikumīgu ņēmumu 132;
liecinājumu 148.
Izšķērdība 561.
Izvairīšanās — sk. kaņaklausība.
Izvarošana 38, 433, 446, 500—502; sk.
mieskārīga darbība, kopošanās.
Izvešana: aizsargājamo pieminekļu 277;
koku — pirms atļaujas 276; sieviešu —
uz ārzemēm netiklībai 506.

J.

Jūrnieki — sk. kapteinis, kuģis.

K.

- Kalcijs-karbidis 251.
 Kanālis: ierīkošana 386; pielūžņošana 522.
 Kaps: zagšana no tā 547; tā bojāšana 524.
 Kapsēta 242.
 Kapteinis, kuģa: aiziešana no kuģa 387; kalpotāju līguma noteikumu neizpildīšana no viņa puses 372; flagas nelikumīga lietošana 365; kuģa atstāšana briesmās 463; nepaklausība viņam 160; pasažiera vai kalpotāja atstāšana nenolīgātā vietā 388; pārtikas vielu apgādāšana nepietiekošā vai kaitīgā sastāvā 373; signālu noteikumu neizpildīšana 391; sk. satiksmes drošība.
 Kaņaklausība: tās noteikumu pārkāpšana 204—216; atrašanās no tās 204—208; atrašanās ar viltu 209, 210; sk. atstāšana — dzīves vietas, komisija, kūdišana, locekļu bojāšana, neierašanās.
 Karantēna: noteikumu pārkāpšana 217.
 Kaņa sardze — sk. sargs.
 Kaņa sodu līkumi 214.
 Kaņaspēks: tā izsaukšana 103, 104; kārtības traucēšana tajā 282; pretošanās tam 106; sk. nodevība, propaganda.
 Kaņa ziņu ievākšana, sniegšana 89—92.
 Kaņavīrs: kaņaklausības noteikumu pārkāpšana 208, 209, 214; tiesību zaudēšana 27.
 Karogs 116, 119, 180; sk. flaga.
 Kaņš: 100, 101; musināšana uz to 88; ienaidnieka pabalstīšana 87; gūsteknis 102.
 Kārtības traucēšana: sapulcē 165, 166; kaņaspēkā 282.
 Kārtis — sk. spēļu kārtis.
 Katastrofa — dzelzceļa vilciena, kuģa, paš kust. mašīnas: 174; 390, 462, 463, 529—531; lidmašīnas 385; aiz neuzmanības 596.
 Kaušanās 280.
 Kāila: tās patvaļīga lietošana 584; ar noziegumu iegūtas mantas pieņemšana kāilā 570, 571, 581; dienestpersonas 155; par reib. dzērieniem 336.
 Kāimiķis 224—226.
 Kāimiska fabrika — sk. aptieka.
 Kinematogrāfs: neatļauts uzvedums 325.
 Klaušas: to neizpildīšana 161; nelikumīgas 133.
 Kokaīns u. c. 227.
 Koki: to noliktavas bojāšana 532; augoša koka bojāšana 521; sk. mežs, ciršana, iegūšana, izvešana, tālākdošana, pludināšana.
 Komisija, kaņaklausības 205—207.
 Komisijas vai uzziņu kantoņa patvaļīga atvēršana 337.
 Konfiskācija — sk. lietu atņemšana.
 Konkurence, negodīga 203.
 Kontrabanda 243.
 Kontrafakcija — sk. autora tiesības.
 Konvencija 7—9, 11, 118; sk. arī līgums.
 Kooperatīvs: atvēršana 337; nelikumība tajā 341, 343—345, 545, 559—562.
 Kopība 58, 60, 64, 177.
 Kopieslodzījums 16, 17.
 Kopošanās: ar nepieskaitīgu, neaizsargātu sievieti 500—502; ar mazgadīgu sievieti 497, 500—502; patvaļīga 500—502; pavedinot 497; pielaižot slimību 230, 231; sk. mieskārtīga darbība.
 Koppulce 103—106; sk. pūlis.
 Korespondence: izkrāpšana 553; izspiešana: 552; laupīšana 550; patvaļīga attaisīšana, paturēšana 520; piesavināšanās 541; zagšana 546, 547; sk. bojāšana, izpaušana, dokuments, dienestpersona.
 Krāj-aizdevu kase: atvēršana 337; noteikumu pārkāpšana 338; sk. kredītiestāde.
 Krāpšana: 553—557; bandā 243; kr. iezīmes (apstākļi) 553; apdrošinājuma lietā 555; ugunspielikšana apdrošinātai mantai 555.
 Krāsas: kaitīgas 236.
 Kratišana, nelikumīga 125, 126.
 Kredītiestāde: atvēršana — patvaļīga 337, 580; izlaupīšana 106; neatļautu operāciju izdarīšana 338, 339, 342—344; norēķini un iesniedzamās ziņas 345; nepatiesu ziņu iesniegšana no pārstāvja puses 345; statūtu pārkāpšana 164, 343, 344; uzticības nelietīga lietošana no dienestpersonas puses 545; vieglprātīga lietvedība, maksātnespēja 559—562.
 Kreditoru saraksts, nepareizs, atsavinot uzņēmumu 567.
 Kremātorija 242.
 Kūdišana: dezertēt 212; uz divkauju 457; divkaujas noteikumus neizpildīt 455; neierasties kaņa dienestā 211; neierasties uz kuģi 374; uz nemieriem 103—106; pārvietoties citur dzīvot 285; uz pašnāvību 436; uz smagu noziegumu 246; uz streiku 245, 473; sk. musināšana, runa, uzkūditājs, pamudināšana.
 Kūdrājs: tā bojāšana 532.
 Kuģis: 93, 160, 174, 385, 387—392; bojāšana 524, 526, 529, 532—534, 536; briesmās 375; kalpotāju līgums 372; kalpotāju neierašanās uz k. 374; pienākumu nepildīšana 375; zagšana no tā 548; tehnisko noteikumu neizpildīšana

no būvētāja vai pārziņa puses 531, 537; tirdzniecības 364, 365; sk. dienestā stāvošais, kapteinis, katastrofa, satiksmes līdzekļi.

Kuģojama upe 386.

Kuģošana: k. noteikumu pārkāpšana 385; tās traucēšana 384; sk. zīme: brīdinājuma, z. došana.

Kukaiņi, kaitīgi 259, 260.

Labdarības iestāde: nelikumības tajā 545.

Laboratorija — sk. aptieka.

Labošanas iestāde 21, 22, 54.

Laiks — sk. sods.

Lasītava 321, 322.

Laukumi: ierikoš. noteik. neizpild. 400.

Lauksaimniecības augi: cīņa pret to slimībām 259, 260.

Laulība 477—484; ar laulībai nepilngadīgu personu 482; ar neatļautas radniecības vai svainības personu 481, 483; ar nepieskaitīgu personu 478; piespiesta l. 477, 486, 488; ar viltu 480; l. reģistrācija 492; sk. daudzlaulība.

Ļaunprātība, nepamatota 18, 59; sk. huliganisms; nelietīga lietošana.

Laupīšana 550; bandā 243.

Lidmašīna 160, 385, 387, 388.

Lidošana virs aizliegtas vietas 93.

Līdzdalība 49, 51; bankrotā 560; izvairoties no parādu maksāšanas 565; izvairoties no kaņķaklausības 210.

Līdzcietība: bērnu neatdodot 468; nogalinot 434.

Līdzparaksts 421.

Liecība — nepatiesa 183, 185, 188; tās iespaidošana 148; sk. aktu nepatiesība; atteikšanās no l. 198.

Liecīnājums — sk. liecība, aktu nepatiesība.

Liekēdība 31; sk. slinkums, blandonība.

Mācības iestāde — neatļauta atvēršana 158.

Mainītava: patvaļīga atvēršana 337; neatļautu operāciju izdarīšana 339.

Mājkustoņi — sk. kustoņi, lopi.

Maksātnespēja — sk. bankrots.

Mākslas priekšmeti: bojāšana 524, 532—534.

Malka: noliktavas bojāšana 532; sk. pludināšana.

Mālu iegūšana cita zemē 583.

Manta — sk. bojāšana, nolaupīšana, piesavināšanās.

Mantas darījumi ar nolūku kaitēt kreditoram: 565—567.

Kukuļošana 175, 176, 569; sk. kukuļu ņemšana, uzpirkšana.

Kukuļu ņemšana 130—137; dāvanas piesavināšanās 136, 197; izspiešana 131—133, 137; piepalīdzība 136, 137; zvērīnāta piesēdētāja izdarīta 135; sk. ņēmumi — nelikumīgi.

Kustoņi: bīstama k. turēšana 252; močīšana 314; sk. lopbarība, lopi, lipīgas slimības, zvēri.

L.

Lietošana, patvaļīga: citamantas 577—584; citas personas vārda 425; formas tērpa, ģerboņa, ordeņa u. c. 292; iekļātas mantas 584; izgudrojuma privilēģijas 575, 576; literāriska, mākslinieciska īpašuma 573, 576; meža 271—276, 581; viltota dokumenta 423, 424; viltotu vērtszīmju 409, 410; viltota zīmoga 428; zemes ražojumu 583; grāvju u. c. ūdensbūvju 583.

Lietpratējs 148, 183, 198.

Lietu atņemšana 35, 37.

Lietu izņemšana 125.

Līgums: starptautisks 7—9, 11, 118; Latvijai kaitīga līguma noslēgšana 96; ar valdību slēgta līguma neizpildīšana vai nokavēšana 94, 95; sk. darba līgums.

Likums: neizpildīšana 157; izsludināšana, spēkā ieviešana 123, 169; iespiešana prievātā izdevumā 329.

Lipīgas slimības: 217, 229; kustoņu un stādu 259, 260; slēpšana no zīdītājas puses 233.

Locis: pienākuma neizpildīšana 389.

Lopbarības līdzekļi: kaitīgi 261.

Lopi: aizvešana vai aizdzišana, patvaļīga 572; aplaišana ar sērgu 259, 260, 524; bojāšana 524; caurdzišana, ganišana 395, 583.

Loterija 346, 347.

Luga — sk. uzvedums, izrādes.

Lūgšanas nams: bojāšana 533, 534; zagšana no tā 547; sk. nelietības.

M.

Mantas darījums: neatļauts — dienestpersonas stāšanās tajā 154, 155; neizdevīgs — piedabūšana tajā 556.

Mantas izņemšana no cita valdīšanas 521.

Mantisks kaitējums 345, 422, 423, 427, 519, 544, 545, 553, 559, 566, 584; sk. bankrots, bojāšana, fiska..., krāpšana.

Māņticība 47.

Mantojuma aprakstīšana 563.

Markas — sk. vērtszīmes.

Mazgadīgie: viņu atbildība 39; darba nosacījumi 370, 487; pielaišana dzert alkoholiskus dzērienus vai par apkalpotāju dzertuvē 335; skolu apmeklēšana

369; sūtīšana ubagot 309; sk. bērns, nepilngadīgie, izvarošana, kopošanās, mieskāriģa darbība, pederastija, savešana, vecums.

Mazsvarība: bojājumos 521, 523, 525; meža pārkāpumos 579; zaudējumā 541—543, 546, 553, 570.

Mēbelētas istabas: to atklāšanas un turēšanas noteikumu pārkāpšana 287.

Medicīniskā apskate 207.

Medijuma, neatļauta, pārdošana un iznēsāšana 268—270.

Medīšana: noteikumu pārkāpšana 263—270; patvaļīga 577, 578.

Mēģinājums: jēdziens 47; ar nederīgiem līdzekļiem 47.

Mēri: nepareizi, neatļauti 142, 355, 363.

Mērniecības darbi 178.

Metriskās grāmatas — sk. registrācija.

Mežrūpnieks 581.

Mežs: noteikumu pārkāpšana 271—276; bojāšana 532; nelikumīga ciršana vai lietošana 271, 274—276, 579—581; atrašanās svešā mežā 582; sk. medišana.

Miera traucēšana, sabiedriskā 280—282.

Miesas bojājums: 38, 441—447, 460, 480; afektā 444; Valsts Prezidentam 73; divkaujā 452—455; izvairoties no kaņķaklausības 209, 210, 214; kvalificēts 445; laupot 550; liedzoties palīdzēt 460; aiz neuzmanības nodarīts 447; pārkāpjot nepieciešamās aizstāvēšanās robežas 446;

piespiežot dienestpersonu 171, pretojoties tai 169; sk. locekļu bojāšana.

Miesas neaizskaramība: tās aizskaršana 74, 448—450.

Mieskāriģa darbība: 306; ar mazgadīgu, ne pilngadīgu 493, 494; ar sievieti 495; saistīta ar vardarbību, nevainības laupīšanu, draudiem 495; sk. kopošanās.

Minerāldubļi 382.

Minerāleļļa 251.

Minerāļūdeņi 382.

Ministru kabinets, vardarbība pret to 69—71.

Mironis: 242; apgānīšana, nolaupīšana 305.

Mirušais: tā goda aizskaršana 510; sk. mironis.

Mobilizācija: 216; klausības 161; satiksmes līdzekļu 215; patvaļīga dienesta atstāšana 216.

Mocišana, dzīvnieku 314.

Modelis: svešu m. patvaļīga lietošana 575, 360.

Morfījs u. c. 227.

Mūķējamaiss — sk. atmūķis.

Muļķība: mēģinājumā ar nenoderīgiem līdzekļiem 47.

Musināšana 108—112; sk. kūdišana, naidis, propaganda, runa.

Muzejs: tā bojāšana 532, 533.

Mūzikas sacerējums, neatļauts 325.

N.

Nacionālā apģāde, noteik. neizpild. 156.

Naidis starp iedzīvotāju daļām 108, 109, 111, 112.

Narkotiskas vielas 227, 310.

Nauda (metalla) 403, 405—407, 414; svāra grozīšana 408; sk. tālākdošana, pārtaišīšana, viltošana.

Naudas nenosūtīšana laikā no dienestpersonas puses 138.

Naudas sods 21, 22, 26, 57—60, 63; meža pārkāpumos 579.

Naudas zīmes 403, 405—407, 414, bezvārda izlaišana 342; naudas zīmēm līdzīgi priekšmeti 413, tādu iespīšana 323; sk. viltošana, pārtaišīšana, tālākdošana.

Nāves sagādāšana: aiz neuzmanības 437; divkaujā 452—455; nesniedzot palīdzību 460.

Nāvīģas vielas — sk. indīģas vielas.

Neatdošana — bērna 468.

Neattīstība — garīģa 38.

Necienība: pret valsts vai sabiedrisku varu 179, 180; sk. nonievāšana.

Negodīģa konkurence 203.

Neierašanās: ārsta, vecmātes u. c. snieģt palīdzību slimniekam 464, uz apskati kaņķaklausībai 206, 207, 211; kaņķa dienestā 211, 214; dienestā mobilizācijas laikā 216; zvērīnāta piesēdētāja — tiesā 150.

Neitrālītātes noteikumu pārkāpšana 120.

Neizdevīģs darijums — ievilkšana tajā 552, 553, 556, 568.

Neizpildīģšana: rīkoģuma, attiecīģas varas prasīģuma 146, 160, 165, 192; noteikumu 156; seviģģķa likuma 137; sprieduma, negodīģas konkurences lietā 203; sk. nepaklausība.

Nejauģība 40; satiksmes līdzekļa bojāšanā 570.

Nekāunīģi: vārdi, izturēšanās 306; sacerējumi 307.

Nekustama manta: atsavināģšana par kaiti kreditoram 565; patiesības slēģģšana par to zemes grāmatu nod. 421; iekūģlāģšana — sk. krāģģģšana.

Nelāimes gadīģjums: zagģģšana 547; sk. katastroģa.

Nelietības: atklātā vietā 281; dieģķkalpojuma vietā 302; pret mironi 305; sk. huliganisms.

Nelietīga lietošana: aizgādības 544; blanketa 422, 423; dienesta stāvokļa sabiedriskā iestādē 545; dievkalpojuma 304; nesapratības 500, 502; pienākuma 60; pilnvarojuma 60, 544; uzticības 544; vecāku, aizbildņu, aizgādņu varas 486—489, 471, 472; sk. dienestpersona.

Nemieri — sk. valsts miera apdraudējums.

Nēmumi un klaudas, nelikumīgi: 132—134, 137; sk. kukuļņemšana.

Nepaklausība: likumam 108, 109, 111, 112, 157; likumīgai varai 156—166, 192; sk. neizpildīšana.

Nepatiesa apsūdzība 182; n. liecība 183, 185, 188.

Nepatiesas apliecības izdošana 419.

Nepatiesas ziņas, baumas — sk. aktu nepatiesība, izplatīšana, ziņu — nepareizu sniegšana.

Nepatiess apliecinājums un grāmatvešana 183, 188, 420, 421.

Nepatiess ziņojums 181, 182, 291, 420; sk. ziņu — nepareizu sniegšana.

Nepatiess zvērests 183, 185, 188.

Nepaziņošana — sk. neziņošana.

Nepieciešamība 45.

Nepieskaitāmība: laulībā 478; — sk. pieskaitāmība.

Nepilngadīgie: atbildība 39, 54—56; kā apkalpotāji traktieri 335; ievilkšana neizdevīgā darījumā 556; sk. mazgadīgie, izvarošana, kopošanās, mieskāriģa darbība, pederastija, nolaupišana.

Nesamaņas stāvoklis 38, 173, 174, 464, 495, 496, 501, 502, 550.

Nesapratība 470, 500, 556; sk. muļķība.

Neslavas ceļšana 509, 516, 517; izpaužot noslēpumus 519, 520; nesodāmības apstākļi 514—516.

Netaisna tiesa 147, 148.

Netiklība 493—495; nolaupišana netiklībai 470; uz netiklību attiecīgu noteikumu neizpildīšana 232; piespiešana, pavēdināšana uz n. 505, 506, 507; pielaižot slimību 230, 232; savešana netiklībai 503; n. veicināšana 504; sk. izmantošana, izvešana, sieviete.

Netikumīga darbība 309.

Netīrumi: novadīšana aizliegtā vietā 383; patvaļīga uzvešana 583.

Neuzmanība 41, 46; apejoties ar spridzināmām vielām 251; atsavinot uzņēmumu 567; iespēšanā 323; tirdzn. un rūpn. priekšmetu izgatavošanā, glabāšanā un pārdošanā 237; nepatiesības izpaušanā 518; bojājot mantu 535—538; nodarot miesas bojājumu 447; nodevībā 90; nonāvējot 437; nesodāma 539; noziedzīgi iegūtas mantas pieņemšanā 570, 581; sk. uzmanības neievērošana.

Nevainības laupīšana 495.

Nezināšana 41.

Neziņošana: par dzīves vietas maiņu 288; par ienākušiem un izgājušiem iedzīvotājiem 286; par lipīgu slimību 229, 259; par līdzekļiem 563; par maksātnespēju 562; par smagu noziegumu 190, 191; no dienestpersonas puses — par noziegumu 123; par atstātu bērnu pie sevis 469; par nejašu dzelzceļa bojājumu 540; reģistrācijai 490; spiestuves lietās 318.

Nobēdzināšana, mantas 558—560, 565; sk. slēpšana.

Nodarbības (aroda, tirdzn., rūpn.) aizliegums 32, 348; dienestpersonai 154, 155.

Nodevība 9, 87—102, 104; sk. apcietinātā atsvabināšana, bēgšana, musināšana, neziņošana, propaganda.

Nodokļi un nodevas: uzraudzības kavēšana 167; izrikojuma 350; nepareizas ziņas 188; to samaksas zīme 323, 409—411, 413.

Nodoms 46.

Nogalināšana — sk. slepkavība.

Noganiņums 572.

Nogānīšana: ārvalsts 118, tās ģerboņa, karoga 119; valsts karoga, himnas, ģerboņa 180; miroņa 305; sk. dievzaimojums, mironis, nonievāšana.

Noguldījumu zīmes 343.

Noilgums 65—68; noilguma termiņa aprēķināšana 12.

Nolaidība: jēdziens 46; bankrotā 561; braucot 255; dienestpersonas 121—124, 140; reģistrācijas (metrisko) grāmatu vešanā 491, 492.

Nolaupīšana, patvaļīga paņemšana: bērna 467; dokumenta 546; koku 579; mantas — sk. zagšana, laupīšana, krāpšana; mantas — nemieru laikā 105; miroņa 305; nepilngadīgā netiklībai 470; sk. paņemšana.

Noliktava: ostas 385; bojāšana 524, 532; n. izlaupišana 106; spridzekļu 249, 251; zagšana no n. 574.

Nomirdināšana, augļa 438—440.

Nonāvēšana — sk. nāves sagādāšana, slepkavība.

Nonievāšana: reliģiska kulta 300; valsts iekārtas un Valsts Prezidenta 104, 110; sk. nogānīšana.

Noplēšana: dokumenta, ģerboņa, karoga, varas zīmes 180.

Norēķini — sk. kreditiestāde, pārskati.

Noruna: ar kaŗa materiālu pieņēmēju 94; tirdzniecībā-rūpniecībā 258; pret izsoli 367; sk. streiks.

Nosacīta atsvabināšana, ieslodzīto 20, 11 pielik.

Nosacīta soda atļaišana 21—25.
 Noslēpums: aroda 541; svešs 541, 542;
 sk. izpaušana.
 Nosusināšana 277, 583.
 Notāriāls akts 421; sk. akti.
 Notārs: aizliegtu aktu sastādīšana 144;
 viņam iesniegts nepareizs saraksts 567.
 Noteikums, saistošs: neizpildīšana 156;
 izsludināšana, spēkā ieviešana 123, 169.
 Notēlojums: izgatavošana, glabāšana 114;
 izlikšana, izplaišana 110, 111, 114, 115,

Obligācijas: viltošana 404.
 Oficiālu noteikumu iespiešana privātā
 izdevumā 329.
 Ogu lasīšana svešā zemē 583.

Pabalstītāji 49, 246; mantas nobēdzinā-
 šanā 565; pašnāvībā 436.
 Pabalstu izlietošana nepareizam mērķim
 566.
 Paju sabiedrība — sk. akciju vai paju sa-
 biedrība, kredītiestāde.
 Pakaišu vākšana, patvaļīga 583.
 Pakalptaisīšana — sk. viltošana.
 Palaidnība 281; sk. huliganisms.
 Pajaušana, noziedzīga nodarījuma — no
 dienestpersonas puses 123; sk. veici-
 nāšana.
 Palīdzība — sk. atstāšana — briesmās,
 atteikšanās — palīdzēt.
 Pamudināšana: akla — parakstīties 557;
 izceļot 285; stāties neizdevīgā darījumā
 556; ubagot 308; sk. kūdišana.
 Paņemšana, patvaļīga 97, 128, 193,
 305, 550, 579; sk. nolaupīšana.
 Papildu sodi 19, 31—34, 58.
 Paradums noziedzīgā nodarījumā 54, 58,
 541, 549—551, 570; sk. amatvedība.
 Pārceltuve 463.
 Pārdošana: kontrafakcijas priekšmeta
 576; nekustamas mantas — sk. krāp-
 šana; sk. atsavināšana, tālākdošana,
 žūpība, izsole, indīgas vielas.
 Pārgalvība 46.
 Pārkāpšana — varas 121, 124, 125.
 Pārkāpums 3; ārzemēs izdarīts 7; sodā-
 mība 24, 46, 47, 62, 65; dalībnieku 49.
 Parks 275, 578.
 Pārmācības nams 16, 20.
 Pārskati un bilances: nepareizi 345.
 Pārtaisīšana: naudas zīmju un vērts-
 papīru 405—407, 414; vērtzīmju 409;
 dokumentu 415—418; bandā 243; sk.
 viltošana.

118, 179, 282; nekaunīgs 307; aizskaņošs
 508, 512, 513, 516, 518.
 Noziedzīga savienība — sk. savienība.
 Noziedznieka apcietināšanai soļu ne-
 speršana 123.
 Noziedznieku izdošana 11.
 Noziedzīgs nodarījums 1; tā veidi 3;
 ārpus Latvijas izdarīts 7—11.
 Noziegums 3; tā cildināšana 115; sk. no-
 ziedzīgs nodarījums, uzaicinājums.
 Nozīme, aizliegta: 359—362; sk. preču
 nozīme.

O.

Ordenis: tā atņemšana 27; nepiederīga o.
 nēsāšana 292.
 Ostu ierīces: noteik. neizpildīšana 385; sk.
 satiksmes drošība.

P.

Pārtika: kuģa kalpotājiem 373; tās no-
 liktavas bojāšana 524, 532; sk. ēdam-
 vielas.
 Pārvadāšana: pa neatļauti ierīkētu
 pastu 401; neuzmanīga 252; sk. dzelz-
 ceļš, satiksmes līdzekļi.
 Pārvaldības kārtība — kaitējums tai:
 121—123, 127, 138, 140, 141, 164.
 Pārvietošanās citur dzīvot 285, 286,
 288.
 Pase (personības dokum.): dzīvošana bez p.
 289, 291, 296; dzīvošana ar cita p. 293;
 izbraukšana uz ārzemēm bez p. 290;
 savas p. nodošana citam 293.
 Pasta baloži: nodevībā 92.
 Pasta-tēlegrafa dienestpersona: kore-
 spondences neaizskaņamības pārkāpša-
 na 129.
 Pasts, nelikumīgs 401.
 Paškustīga mašina: tās apturēšana 160;
 bojāšana 529, 532, 533, 536, 539; lieto-
 šanas noteik. neizpild. 399; tās katastrofa
 174, 463; tehnisko noteikumu neizpil-
 dīšana tās būvē 531, 537; tās vadīšana
 255; sk. satiksmes drošība.
 Pašnāvība 436.
 Pašvaldība: iestādes locekļa piekukuļoša-
 na 176; tās ierīkojumu bojāšana 524;
 tās vērtspapīri 343.
 Patvaļīga lietošana — sk. lietošana.
 Patvarība 471, 472.
 Pavedināšana: padotas personas 497.
 Paviršība — sk. neuzmanība.
 Paziņojums periodiska izdevuma izlaiša-
 nai 317—319, 326.
 Paziņzīme 352, 354, 357.
 Pederastija 496.
 Periodisks izdevums: aizskaņošas ziņas
 512, 513; noteikumu neizpildīšana 192,

- 318, 320, 326, 327, 330—332; nekautīgi sacerējumi 307; šantāža no redaktora, izdevēja, līdzstrādnieka puses 552.
- Personības dokuments 289—291, 294—296; ierašanās Latvijā bez tā 295; sk. pase.
- Personības slēpšana 293—295, 297.
- Personiskais stāvoklis: nepareizas ziņas akta sastādīšanai 421.
- Piedalība 50; dienestpersonas — neatļautā uzņēmumā 155; sk. līdzdalība.
- Piedzērumš 310.
- Piedzērušais: ļaunšana dzert alkoholiskus dzērienus 335; tā nepasargāšana 257.
- Piedzīšana: pēc samaksāta dokumenta 556; augļošanas saistības 568.
- Piegādāšana kaŗaspēkam: apgādes priekšmetu 95; satiksmes līdzekļu 215.
- Pieklājības pārkāpšana 306.
- Piekraste — sk. tauvas josta.
- Piekrišana, cietušā 434, 439, 500.
- Pielūzņošana: kanāļa, akas, upes 522.
- Pieminekļi: to bojāšana 524; aizsargājami 278.
- Pierādījums — lietisks, rakstisks: bojāšana, piesavināšanās, slēpšana 193; tā neizdošana 192; sk. viltošana.
- Pierunāšana — sk. kūdišana, runa.
- Piesavināšanās: 541—543, 546; aizgādībā esošas mantas no aizgādņa puses 544; aizmirstas mantas 542, 543; atraduma 542, 543; dāvanas, kukuļa 136, 137; dienestpersonas nelikumīgi prasīta naudas ienākuma 134; dokumenta 541; ģerboņa, grada, tērpā 292; garīdznieka amatā 303; korespondences 129, 541; stāvokļa nosaukuma 292; sabiedriskās iestādēs no dienestpersonas puses 545; uzticētas mantas 541, 544; varas 177; sk. paņemšana.
- Pieskaitāmība 38—45; p. nosacījumi 38, 39; iemesli, kas novērš p. 40—45.
- Piespiešana 40, 471, 472, 550; uz darījumu 551; dienestpersonas 171—174; izpildīt nesaistošus darbus 133; uz laulību 477, 486, 488; novedot nesamaņas stāvoklī 173, 174; kopoties 501; sievietes — uz netiklību 495, 505; uz pederastiju 496; uz streiku 473; šantāžā 552; sk. izspiešana, vardarbība.
- Pieturēšana — sk. telpu došana.
- Pievilšana: apdrošinājuma lietā 555; izvairoties no kaŗaklausības 209, 210, 214; kopojoties 500; krāpjot 553; laulībā 480; sk. krāpšana, pavedināšana.
- Pirkšana — sk. iegūšana.
- Plānprātība 38.
- Plāni: izsniegšana, izgatavošana 89—92.
- Plāusana, patvaļīga 583.
- Plāvas: to apsardz. noteik. pārkāpš. 583.
- Plombes 352, 357.
- Plūdi 528, 532, 535, 539; sk. arī applūdināšana.
- Pludināšana — koku 384.
- Polīcijas uzraudzība 396; sk. uzraudzība.
- Poligrafiskas iestādes — sk. spiestuve.
- Poligrafiski ražojumi — sk. iespieduma darbi.
- Polītisks noziegums 9, 107.
- Preču nozīme 358, 359, 361.
- Prese: noteikumu pārkāpšana 317—332; neatļautu ziņu izpaušana 328; sk. iespieduma darbi.
- Pretdarbība: likumīgai varai 166, 167, 170, 282; likumam 108, 109; musināšana uz to 111, 112; tiesai 181—203; sk. pretošanās.
- Pretošanās: apbruņotam spēkam 103, 104, 106; koppelces izdarīta 103—106; likumam 157; likumīgai varai 166—169; sk. pretdarbība.
- Priekšlaikus atsvabināšana — sk. atsvabināšana.
- Priekšmeti: naudas u. c. zīmei līdzīgi 323, 413; dievnamam piederīgu — zagšana 547; tirdzniecības — veselībai kaitīgi 234—239; zinātnes un mākslas 524; sk. bojāšana, piesavināšanās, zagšana.
- Priekšmetu atņemšana 35, 37.
- Privātas intereses — sk. fiska...
- Privilēģija, izgudrojumu: tās pārkāpšana 575, 576.
- Procentpapīri — sk. vērtspapīri.
- Promesa 347.
- Propaganda: kaŗaspēka starpā 111—113; politiska un sociāla 111—114; sk. musināšana.
- Prove: nepareiza, nelikumīga 147, 355—357; pārtaisīšana naudai 408; sk. zīmogojums.
- Proves likumu un noteikumu pārkāpšana 352—357.
- Puķu plūkšana, patvaļīga 583.
- Pūlis: ģerboņa u. c. gānīšana 116, 119; sk. koppelce.
- Pulveris — sk. šaujama viela.
- Pusaudzū darbs 370.
- Putni: patvaļīga aizturēšana 572; neatļauta dzišana 577; medišana 578; patvaļīga gānīšana 583; ligzdu postīšana 266; neatļauta nogalināšana 266, 267.

Radiofona informācijas neatļauta publicēšana 574.
 Radio iekārta: nodevībā 92; uztraukuma celšanās 282; noteik. pārkāpšana 402.
 Radniecība: asinsgrēkā 498, 499; laulībā iestājoties 481, 483; savešanā 503; slēpšanā 197.
 Radnieki: draudi 474; izvarošana 502.
 Redaktors: tiesas prasījuma neizpild. 192; nekaunīga sacerējuma izplatīšana 307; nepareiza redaktora vārda uzdošana 320; tā neuzdošana 326; noziedzīga sacerējuma klajā laišana 331, 332; aizskaņošu ziņu ievietošana 513; sântāža 552.
 Reibinoši dzērieni: ar indīgu u. c. vielu piemaisījumu 238—240; algas izmaksa vai darbinieku ligšana to pārdotavā 313; dzeršana aizliegtā vietā un laikā 311; to reklamēšana 312; neatļauta tirgošanās ar tiem 335, 336.
 Reģistrācija par dzimšanu u. c. 489—492.
 Rekvizīcija: noteik. neizpildīšana 156.
 Reliģijas aizsardzība 300—304.
 Reliģiski godājams priekšmets: tā zagšana 547.

Sabiedriskās iestādes — sk. valsts...
 Sabiedriskās intereses — sk. fiska...
 Sacerējums: nolasišana, izplatīšana 110, 111, 114, 115, 118, 179, 282; nekaunīgu — izplatīšana 307; uzvešana 325; aizskaņšana tajā 512, 513, 516, 518; sk. iespaiduma darbi, musināšana, propaganda.
 Saēma: vardarbība pret to 69—71; tās darbības traucēšana 75; S. vēlēšanu traucēšana 77—86; nodarījumi pret S. locekli 76, 176.
 Sagatavošanās 48; uz dumpi 70; uz naudas zīmju viltošanu 407; uz slepkavību 431; uz mantas bojājumu 534.
 Saistības par dzērieniem 336.
 Saistoši noteikumi — sk. noteikumi.
 Sakņaugu patvaļīga vākšana 583.
 Sanitāri 218.
 Sanitārie noteikumi: to pārkāpšana 217, 229; sk. veselība.
 Sapulces: pašvaldības, sabiedriskas 165, 166.
 Sargs: nepaklausīšana tam 160; uzbrukums tam 106; vardarbība pret to 106, 199, 200.
 Satiksmes ceļi: aizsprostošana 398; bojāšana 523, 528—530; ierīkošana, neievērojot pastāvošos noteikumus 381; taisīšana, lietošana un uzturēšana (zemes c.) 400; sagrābšana savā varā 106.

R.

Rezervists 208, 214.
 Rīdīšana uz cilvēku 256.
 Rīkojums 160; sk. neizpildīšana, pretošanās.
 Rīks: laužamais 296, 298; viltojamais 414; laupot 550, zogot 548.
 Robežzīme 97, 523.
 Runa 110, 111, 115, 118, 179, 512, 516, 518; sk. musināšana, kūdīšana.
 Rupja izturēšanās: bērnu pret vecākiem 485; dienestā stāvošā pret braucējiem 393; ubagojot 298.
 Rūpniecība un tirdzniecība, neatļauta 32, 348.
 Rūpniecības, amatniecības, tirdzniecības uzņēmums: atsavināšana, kaitējot kreditoriem 567; atvēršana, ierīkošana 333, 334; nelikumīga rīcība 352—363; nodošana tajā 487; noslēpumu izpaušana 519; uzticības satricināšana 518; sk. fabrika.
 Rūpniecības un tirdzniecības sabiedrība — sk. akciju vai paju sabiedrība.
 Rūpnieks: veselībai kaitīgu vielu izgatavošana 234—239.

S.

Satiksmes drošība 160, 169, 174, 397, 529—531, 534, 536, 537, 540.
 Satiksmes līdzekļi: ierīkošana 381; lietošanas noteik. pārkāpšana 394; sagrābšana, postīšana 106; nepiegādāšana kara spēkam 215; rupja izturēšanās pret braucējiem 393; vadītāja atbildība briesmu laikā 463.
 Savešana netiklībai 503.
 Savienība, nelikumīga 107.
 Savstarpība vardarbībā, aizskaņšanā 450, 514.
 Sazājošana: ūdens, lopbarības 524; zvejā 262; sk. indīgas vielas.
 Sazvērestība 69—71.
 Sējumi: to bojāšana 532; to plūksana 583.
 Sekundants 453—456.
 Sēņu lasīšana svešā zemē 583.
 Sērgas — sk. lipīgas slimības.
 Siena plaušana 583.
 Sieviete: aplūkošana 126; darba nosacījumi 370; izvešana netiklības nolūkiem 506; sk. izmantošana, kopošanās, mieskāriga darbība, netiklība.
 Signālu noteik. neizpildīšana 391.
 Sitiens 448—450; sk. vardarbība.
 Skaitīšana: tautas 162.
 Skola: nesūtīšana tajā 159; tās apmeklēšana no mazgadīgu strādnieku un mācekļu puses 369.

Slēgšana: nelikumīgu ierīkojumu 36, 37.
Slepkavība: 38, 429—434; Valsts Prezidenta 72; bērna 435; kvalificēta 430, 431; uz nogalinātā prasījumu 434.
Slēpšana: aizturēta izdevuma 324; apdrošināšanas summas dabūšanai 555; atraiduma 542; bērna 467; dezertiera 213; dokumenta 97, 541; korespondences 129, 541; lietiska pierādījuma 193; lipīgas slimības no zidītājas puses 233; mantas, lai izvairītos no parādu samaksas 558—560, 563—567; meža materiālu 581; mirona 242; notiesātā vai tiesājamā 194—197; noziedzīgi iegūtas mantas 570; noziedznieka, no dienestpersonas puses 123; nozieguma 49, 123, 193; patiesības par nekust. mantu 421; personības 293, 295, 297; spiestuves 317.
Slimība — sk. gara slim., lipīga slim., veneriska sl., zidītāja.
Slimnieks: s. kopējas 218; palīdzības nesniegšana tam 464.
Slimo kase 344.
Slinkums 31, 298; sk. liekēdība, blandonība.
Sludinājums: nepareizs 345; tirdznieciskais 358, 359.
Sludinātājs — sk. garīdznieks.
Slūžas 384, 528, 535.
Smēķēšana bistamā vietā 253.
Smiltis: to iegūšana svešā zemē 583.
Soda nauda — sk. naudas sods.
Soda naudu ieskaitīšana: valstij 26; Tautas labkl. m-jai 379; Zemkopības m-jai 270.
Sods: veidi 2; ieskaitīšana sodā 53, 64; izciešana ārpus Latvijas robežām 8, 10; izciešana cita vietā 196; s. laiks 13—17; s. laika aprēķināšana 19, 20; s. laika samazināšana 20; s. mīkstināšana 8, 12, 49, 52; nepareiza s. noteikšana — sk. netaisna tiesa; s. nosacīta atlikšana 21—25; s. palielināšana 58—62, 67; s. pārvēršana 52, 54—57; s. apvienošana 24, 58, 63, 64; s. saskaitīšana 61; s. savienošana 24, 61, 63, 64; sk. atsvabināšana, papildu sodi.
Sodu likums: izņēmumi, kuriem tas nav spēkā 5; tā piemērošana ārpus Latvijas izdarītiem nodarījumiem 6—11; piemērošanas teritoriālais plašums 4—11.
Spaidi — sk. piespiešana, izspiešana.
Spaidu darbi 13, 16, 20, 27, 31.
Spēle, aizliegta 315.

Spēles nama atvēršana 316.
Spēļu kārtis: izgatavošana, pārdošana 349, 412, 414; aizliegta spēlēšana 315.
Spiedogs: proves — sk. zīmogojums.
Spiegošana 87, 89—93.
Spiestuve: patvaļīga atvēršana vai turēšana 317; nepatiesas ziņas 319, 320; noteikumu neizpildīšana no vadītāja puses 318, 321; rīku izgatavošana 317; sk. iespaiduma darbi, periodisks izdevums.
Spridzināmās vielas 106, 247—251, 431; noliktavas bojāšana 243, 262, 532.
Sprāgoņa uzvešana uz svešas zemes 583.
Spridzekļi: fabrika 250, noliktava 251, 532; izdarot slepkavību 431, sk. spridzināmās vielas.
Spridzināšana 106, 532, 533, 538, 539; ar nolūku dabūt apdrošinājuma summu 555; sk. bojāšana.
Spriedums: tā izsludināšana 33, 239, 261, 332, 439, 517, 529, 531; tā neievietošana period. izdevumā 330; tā neizpildīšana negodīgas konkurences lietā 203; ārzemes tiesas 8—10; netaisns 147; par algas samaksu 371.
Stādījumi: aizsardzība pret slimībām 259, 260; patvaļīga plūksana 583.
Statistiskās ziņas 163.
Statūtu pārkāpšana 164, 341, 343, 344, 562.
Stāvokļa apzīmējums: tā atņemšana 27, 28; patvaļīga lietošana 292.
Stipriespaids vielas 218, 224, 225, 227, 228, 238—240; sk. narkotiskās vielas.
Strādnieki: viņu drošības ietaises bojāšana 526; algas izmaksa — ļaunprātīga 368; likumi par strādniekiem 368—371; ziņu iesūtīšana par tiem 376, 377; mazgadīgie 369, 370; sievietes 370; sk. streiks, naidis.
Streiks: 244, 245; piespiešana uz to 473; sk. noruna.
Sudrabs — sk. dārgmetalli.
Sūtnis — sk. diplomātiskais pārstāvis.
Svainība: laulībā iestājoties 481, 483.
Svari — nepareizi, neatļauti 142, 355, 363.
Svētdarbība, patvaļīga 303.
Svētdienas atpūta: 378.

Š.

Šantāža 552.
Šaujama viela 247—251.
Šaujama ierocis 252, 577; sk. ierocis.

Šķirējtiēnesis 147.
Šķiru naidis — sk. naidis.
Šķīstības laupīšana 495.

T.

Taisna tiesa — sk. pretdarbība tiesai.
 Tālākdošana (izdošana): indīgu vielu 227; nelikumīgi iegūtu koku 581; noziedzīgi iegūtas mantas 570, 571; samazinātas metalla naudas 408; spridzināmo vielu 249, 251; viltotu dokumentu 423, 424; viltotu naudas zīmju, vērtspapīru un vērtzīmju 243, 406, 407, 409, 410.
 Taloni — sk. vērtzīmes, viltošana.
 Taupāmais laiks 268.
 Tautas nobalsošanas brīvības traucēšana 77—86.
 Tautas skaitīšana 162.
 Tauvas josla 384.
 Techniķis: noteik. neizpildīšana 381, 385, 531, 537.
 Tēlphone: nodevībā 92; bojāšana 527, 535; sarunu noklausīšanās 520.
 Tēlgrafs: tā bojāšana 527, 535; nodevības nolūkā 92; patvaļīga pieslēgšanās 520; sk. radio.
 Telpu atvēršana: bandas dalībniekiem 243; dzeršanai 335; pretlikumīgai apvienībai 109; aizliegtai spēlei 315.
 Tēls — sk. notēlojums.
 Territorija 6—11; tās atraušana no Latvijas 69; sk. ārvalstniecība.
 Ticība — sk. reliģijas aizsardzība, zaimošana.
 Tiesas spriedumu un apcerējumu neatļauta izpaušana presē 328; sk. spriedums.
 Tiesību atjaunošana 29, 30.
 Tiesību atņemšana: 10, 27—30, 32, 56, 66, 86; tās atlikšana 23, 24; atņemtu t. lietošana 201.

Ubagošana 298; bērnu nolaupišana tam nolūkam 467; mazgadīgo pamudināšana uz to 309.
 Ūdens: bojāšana 241, 334, 524; lietošanas noteikumu pārkāpšana 277; nolaišana 384.
 Ūdensbūve 277, 583.
 Ūdensceļi: bojāšana 528; noteik. neizpildīšana 537, 539, 540.
 Ugunsgrēks: aizsardzības līdzekļu neievērošana 251, 253; dzēšana 253; pretdarbība dzēšanai 526.
 Uguns bākas rajonā 390.
 Ugunsdzēsāmā ierīce: bojāšana 526.
 Upe: pielūzņošana 522; virziena grozīšana 386.
 Ūtrupe — sk. izsole.
 Uzaicinājums: kaŗavīru uz nepaklausību 111; uz smagu noziegumu, uz dumpi 111; sk. cildināšana.

Tiesnesis: netaisna sprieduma taisīšana 147; sk. netaisna tiesa.
 Tikumība, sabiedriskā 306—316.
 Tilti 384, 400; to bojāšana 528, 535.
 Tipografija — sk. spiestuve.
 Tirdzniecība — sk. rūpniecība.
 Tirdzniecības iestāde: tās noslēpumu izpaušana 519; sk. rūpniecības...
 Tirdzniecības kuģis — sk. kuģis.
 Tirdzniecības... sk. rūpniecības...
 Tirgošanās: ar ārstniecības līdzekļiem 221; neatļauta 348; ar iespieduma darbiem 321, 322; ar lopbarības līdzekļiem 261; ar reibinoš. dzērieniem 257, 335, 336; ar neveselīgiem ēdieniem vai dzērieniem 234—239; t. tiesības atņemšana 32; sk. iespieduma darbi, labība, spēļu kārtis, spridzekļi.
 Tirgotāji: noziedzīgi iegūtas mantas pieņemšana 570, 571; cenu sacelšana 258.
 Tišums 46.
 Titulis — sk. stāvokļa apzīmējums.
 Traktāti 96; sk. līgums.
 Traktieris 335; sk. dzērienu pārdotava.
 Trauki: nelikumīga mēra 363; veselībai kaitīgi 237.
 Trokšņošana 280.
 Trotuāri 400.
 Trūkums, galīgs: piesavinoties 541, 542; zotot 546; cenu sacelšana trūkuma laikā 258.
 Tulks 183, 198.
 Tvaika katli 254.
 Tvaikonis — sk. kuģis.

U.

Uzdošanās par citu personu 186, 187, 196, 197; par vainīgo 196, 197.
 Uzskūditājs 49; sk. kūdīšana.
 Uzmanības neievērošana 251—257; sk. neuzmanība.
 Uzmusināšana — sk. musināšana.
 Uzpirkšana: liecinieku u. c. 183; administrācijas locekļa 564; veikaliskā apgrozībā 569; sk. kukuļošana.
 Uzraudzība: atbildīga 38, 39, 54, 489; sevišķa 23, 24; policijas 396; u. laikā nekrietna uzvešanās 201.
 Uztraukums 282; sk. dvēseles uzbudinājums.
 Uztura līdzekļi: to zagšana 546.
 Uzturēšana: bērnu, vecāku 465.
 Uzturēšanās — sk. pase.
 Uzvedums, neatļauts (literārisks, mūzikas u. c.) 325.
 Uzziņu kantoris: atvēršana bez atļaujas 337.

V.

- Vainīguma veidi 46—51.
 Vājprātība — sk. gara slimība.
 Valsts augstākā vara un iekārta: dumpis pret to 69—71, 104; tās nonievāšana 110; sk. musināšana.
 Valsts kontroles revīzijas rēģlaments 198.
 Valsts miera apdraudējums 103—116.
 Valsts noziegums — sk. dumpis, nodevība.
 Valsts Prezidents: aizskārums 74; brīvības atņemšana 73; vardarbība pret to 69—71; nonievāšana 104, 110; miesas bojājums 73; noslepkavošana 72.
 Valsts vai pašvaldības iestādes: necienība pret tām 179, 180; tās ierīkojumu bojāšana 524; tās karoga, dokumenta, ģerbona u. c. noplēšana vai bojāšana 180; tās dokumenta viltošana 416; tās zīmoga lietošana 428; tās zinātnes vai mākslas glabātuves bojāšana 532, 534; tās pārstāvja piedalīšanās nelikumīgu aktu noslēgšanā vai apliecināšanā 144.
 Varas: bezdarbība 122, 123; pārkāpšana 121, 124, 125; sk. necienība, nepaklausība v-ai, piesavināšanās, pretošanās v-ai.
 Vārda, citas personas, patvaļīga lietošana 425.
 Vārda uzspiedums — sk. paziņzīme, zīmogošana.
 Vardarbība 69—71, 432, 444, 448—450, 471—473, 550; afektā 449; pret dienestpersonu 169, 171, 172, 174, 179, 450; iebrūkot 476; koppulces izdarīta 104—106; pret sargu 199, 200; kvalificēta 449; netieša 551; sk. kupošanās, miesas bojājums, mieskārīga darbība, piespiešana, slepkavība, nelietīga lietošana.
 Vazaņķība 297; sk. blandonība.
 Važās turēšana 13, 19, 58, 61, I pielik.
 Vecāki: bērna neatdošana vecākiem 468; bērnu nesūtīšana skolā 159; vecāku varas nelietīga lietošana 486, 487; rupjība pret tiem, liegšanās tos uzturēt 485; netiklības veicināšana bērniem 504.
 Vecmāte 218, 219, 439; atteikšanās palīdzēt slimniecei 464.
 Vecums (gadi) 39, 54—56; sk. mazgadīgie, nepilngadīgie.
 Zagšana 546—549; jēdziens 546; apbruņotu personu izdarīta 548; atkārtota 549; bandā 243, 549; uz dzelzceļa 546; aiz galīga trūkuma 546; nelaimes gadījumā 547; ar ielaušanos 546, 548; no kapa 547; naktī 546, 548; nepieciešamu uztura līdzekļu 546; sabiedriskas iestādes amatpersonas izdarīta 545; reliģiski godājama priekšmeta 547; aizsardzības līdzekļu 547; sk. nolaupišana.
 Veicināšana: netiklības 504; smaga nozieguma 246.
 Vekselis: nepareizs ziņojums par pazaudēšanu 563.
 Velēnu griešana cita zemē 583.
 Vēlēšanu brīvība: balsu uzpirkšana 176; tās traucēšana Saeimas un pašvaldības vēlēšanās 77—86.
 Vēlēšanu komisijas rīkojumu neizpildīšana 146.
 Velkamā josla — sk. tauvas josla.
 Velosipeds, lietošanas noteik. neizpild. 399.
 Veneriskas slimības pielaišana 230, 231.
 Vērtspapīri: nepareiza izlaišana 340—343; sk. tālākdošana, viltošana.
 Vērtszīmes 407, 409—412; to noņemšana 411; sk. vērtspapīri, tālākdošana, pārtaisīšana, viltošana.
 Vervēšana, sieviešu, netiklībai. 507
 Veselība: tās aizsardzības noteikumu pārkāpšana 217—242, 334, 370; tās bojāšana, lai izvairītos no kaņaklausības 209, 210, 214; kaitējums tai — sk. mējas bojājums, sanitārie noteikumi, ēdamvielas, aptieka, zāles.
 Vēstnieks — sk. diplomātiskais pārstāvis.
 Vēstule — sk. attaisīšana, korespondence.
 Vēsturiski pieminekļi: mežos 275.
 Vēži 260, 262, 524.
 Vienieslodzījums 17.
 Vienošanās: dedzināt, spridzināt, applūdināt 533; sk. noruna.
 Viesnīca 286.
 Vilciens — sk. dzelzceļa kustība, katastrofa, satiksmes drošība.
 Viltošana: dokumentu 97, 415—418; intelektuāla 419—421; naudas zīmju un vērtspapīru 403—407; naudai un nodevu seguma zīmei līdzīgi priekšmeti 413; pārtikas līdzekļu 236, 237, 239; lopbarības līdzekļu 261; pierādījuma 184, 193; pierādījuma par personisko stāvokli 421; proves zīmoga 355—357; vērtszīmju 411—414; zīmoga 426—428; sk. aktu nepatiesība, pārtaisīšana.
 Viltus — sk. pievilšana.

Z.

- Zaimošana, ticības 300, 302.
 Zāles: izgatavošana, pārdošana, iznīgšana 220—225.
 Zaudēšana — sk. tiesību atņemšana.
 Zelts — sk. dārgmetalli.
 Zemes ceļi 400; sk. arī satiksmes ceļi.
 Zemes grāmatu akts 421.
 Zemessargs 208, 214.

Zīdīšanas laiks darbiniecei 370.

Zīdītāja 233.

Ziedojumu vākšana 297.

Zīme: apliecinājuma 351; brīdinājuma 252, 524, 529, 534, 536, 540; goda z. — tās atņemšana 27; nepiederīgas z. nēsāšana 292; mērniecības, izlūkojuma 523; nepareiza zīmes došana 530, 537; noguldījuma 343; paziņzīme 352, 354, 357; robežzīme 97, 523; varas z. — noplēšana, bojāšana 170, 180; sk. bojāšana, nogānīšana, naudas z., nozīme, pārtaiššana, preču nozīme, vērtzīme, viltošana, zīmogs, zīmogojums, zīmogošana.

Zīmējumi, slepeni 89—92.; to aizsardzība 360.

Zīmogmarkas: noņemšana, viltošana, izdošana 409—411.

Zīmognodeva — sk. nodokļi.

Zīmogpapīrs — sk. vērtzīmes.

Zīmogs: 170; izgatavošana 351; lietošana 428; proves 352—357; viltošana 426—428.

Zīmogojums: proves 352—357; fabrikas, preču 358, 359; sk. zīme — preču, viltošana.

Zīmogošana: dārglietu 352—357; nepareizu mēru un svaru 142; pārtikas vielu, preču 143; sk. prove.

Zinātnes priekšmeti: bojāšana 524, 532, 533.

Ziņu ievākšana, sniegšana: slepenu 89—92;

no jurid. personām 341; statistisku z. 163.

Ziņu neatļauta izpaušana 519; presē 328.

Ziņu, nepareizu, sniegšana 96, 181, 188, 288, 291, 297, 420; V. statistiskai pārvaldei 163; spiestuves atvēršanai 319; tautas skaitīšanā 162; no dienestpersonas puses 140, 141; no kredītiestāžu, akciju sabiedrību puses 345; no darba devēju puses 377; tiesai 151, 185, 188, 563; sk. aktu nepatiesība, izplatīšana.

Ziņu un paskaidrojumu neiesniegšana: juridisku personu lietās 341; par darba apstākļiem, nelaiemes gadījumiem un darbiniekiem 376; reģistrācijai par dzimšanu vai miršanu 490.

Zirgi: to vadīšana 255; sk. satiksmes līdzekļi.

Zivis: aizsardzība 260; iznīcināšana 524; neatļauta zveja 262, 270, 578.

Zveja — sk. zivis.

Zvērests 183, 185, 188.

Zvēri: bīstamu z. turēšana 252; z. neatļauta nogalināšana 267, 270; dzīšana 577; medīšana 578.

Zvērināts piesēdētājs: apspriedes noslēpumu izpaušana 149; atteikšanās no savu pienākumu izpildīšanas 152; ierašanās citas personas vietā 187; kukuļa došana un saņemšana 135, 137, 175; neierašanās tiesā 150; netaisna spriešana 147; nepatiesu ziņu došana 151.

Zvērnīca: medīšana tajā 578.

Ž.

Žēlsirdīgās māsas 218.

Žūpība: pierasta 31; tās apkaņošana 310—313, 335, 336; sk. reibinoši dzērieni.

Disciplinārsodu likums.

(Lik. kr. 1930. g. 140.)

I.

PIRMĀ NODAĻA.

Vispārējie noteikumi.

1. Šis disciplinārsodu likums attiecas uz valsts, valsts autonomo uzņēmumu un pašvaldību dienestā stāvošām personām, kas tiklab valsts robežās, kā arī ārzemēs izdarījušas šajā likumā paredzētus dienesta pārkāpumus.

2. Par dienestpersonu uzskatāma katra persona, kuŗa izpilda valsts, valsts autonoma uzņēmuma vai pašvaldības dienesta pienākumus vai šā dienesta pagaidu uzdevumu.

3. Par disciplinārpārkāpumiem uzliekamie sodi ir šādi:

- 1) piezīme,
- 2) rājiens,
- 3) naudas sods,
- 4) arests,
- 5) atcelšana no amata.

Tādā dienestā, kuŗā ievestas dežūras vai norīkojumi uz sardzi, dienestpersonas priekšniecība var norīkot vainīgo ārpus kārtas ne vairāk kā uz trim dežūrām vai uz trim sardzēm.

4. Piezīmes un rājienus izsaka vai nu mutiski vai rakstiski, pie kam piezīmi vai rājienu var ievest vainīgā dienesta gaitas aprakstā.

5. Naudas sods noteicams latos, pie kam tā augstākais apmērs nedrīkst pārsniegt dienestpersonas mēneša pamatalgu.

Dienestpersonām, kuŗas nesaņem dienesta atalgojumu, naudas soda augstākais apmērs nedrīkst pārsniegt pieci simti latu.

Naudas soda samaksu var atlikt vai pielaist nomaksu pa daļām uz laiku, ne ilgāku par vienu gadu.

Ja līdzekļu trūkuma dēļ dienestpersona uzlikto naudas sodu atsakās maksāt, tad tas pārvēršams arestā uz laiku, ne ilgāku par divām nedēļām.

Soda nauda nāk valstij par labu.

6. Arests noteicams uz laiku no vienas dienas līdz divām nedēļām, pie kam jānosaka, kur dienestpersonai arests jāizcieš: sodītās personas dzīves vietā, vai viņas dienestvietā, vai sevišķās kamerās pie aresta telpām, vai, ja tādu kameru nav, kuŗa virssardzē.

7. Disciplinārpārkāpumi nav pieskaitāmi par vainu Sodu likuma I nodaļas 4. nodaļījumā norādītos apstākļos.

8. Atbildība pēc šā likuma izbeidzas:

- 1) ar gada noilgumu, skaitot no pārkāpuma izdarīšanas dienas, ja šajā laikā pret vainīgo noteiktā kārtā nav ierosināta disciplinārvajāšana;
- 2) ar divu gadu noilgumu, skaitot no pārkāpuma izdarīšanas dienas, ja šajā laikā nav taisīts lēmums par disciplinārsoda uzlikšanu;
- 3) ar divu gadu noilgumu, skaitot no šā panta 2. punktā minētā lēmuma taisīšanas dienas, ja šajā laikā disciplinārsods nav izpildīts.

9. Apvienojot disciplinārsodus, ar kuņiem vainīgam uzlikts arests vai naudas sods, pēc kopības jānoteic tas no sodiem, kuņu atzīst par bargāku, pie kam naudas sodam var pievienot arestu uz laiku, ne ilgāku par septiņām dienām, vai sevišķi svarīgos gadījumos vainīgo atcelt no amata.

OTRĀ NODAĻA.

Disciplinārpārkāpumi.

10. Dienestpersona, kas:

- 1) izpildījusi joprojām amatu pēc tam, kad dienesta laiks notecējis, vai pēc tam, kad viņai oficiāli paziņots, ka viņa no amata atcelta vai atstādināta;
- 2) izvairījusies nodot amatu tā pieņemšanai pilnvarotai dienestpersonai, kad tas viņai bijis jādara uz likuma vai attiecīgas varas likumīga rīkojuma pamata;
- 3) ņēmusi dalību kādā lietā pēc tam, kad viņa no dalības tajā noraidīta ar attiecīgas varas likumīgu rīkojumu;
- 4) izdarījusi dienesta darbību tajos gadījumos, kad viņai, radniecisku vai citu kādu attiecību dēļ, pienācies pašai sevi atstatīt, sodāma:
ar rājienu, vai ar naudas sodu, vai ar arestu, vai ar atcelšanu no amata.

11. Dienestpersona, kas:

- 1) patvaļīgi atteikusies no darba;
- 2) patvaļīgi, bez ievērojamiem iemesliem, pārtraukusi vai izbeigusi amata izpildīšanu, iekam notecējis dienesta laiks vai iekam viņa no tā atsvabināta;
- 3) patvaļīgi pavisam atstājusi dienestu;
- 4) bez ievērojamiem iemesliem nav ieradusies izpildīt savus dienesta pienākumus vai nokavējusi dienestu;
- 5) patvaļīgi turpinājusi atvaļinājumu, sodāma:
ar piezīmi, vai ar rājienu, vai ar naudas sodu, vai ar arestu, vai ar atcelšanu no amata.

12. Dienestpersonas, kas pēc savstarpējas vienošanās izbeigušas, pārtraukušas vai nav atjaunojušas savu dienesta pienākumu izpildīšanu, ja vainīgam par šādu nodarījumu nedraud pēc Sodu likuma bargāks sods, sodāmas:
ar naudas sodu, vai ar arestu, vai ar atcelšanu no amata.

Dienestpersona, kas uzskūdijsi uz šādu pārkāpumu, sodāma ar atcelšanu no amata.

13. Dienestpersona, kas pielaidusi vilcināšanos savu pienākumu izpildīšanā, sodāma:

ar piezīmi, vai ar rājienu, vai ar naudas sodu, vai ar arestu, vai ar atcelšanu no amata.

14. Dienestpersona, kas aiz nolaidības nav izpildījusi savus dienesta pienākumus vai kas izpildījusi tos nolaidīgi, ja vainīgam par šādu nodarījumu nedraud pēc Sodu likuma bargāks sods, sodāma:

ar rājienu vai ar naudas sodu, vai ar arestu, vai ar atcelšanu no amata.

15. Dienestpersona, kas pretēji saviem dienesta pienākumiem nav iesniegusi pēc piederības likumā noteiktus rakstus vai dokumentus, vai nav piegādājusi vajadzīgās ziņas, vai nav paziņojusi par savu vai citu personu darbību, ja vainīgam par šādu nodarījumu nedraud pēc Sodu likuma bargāks sods, sodāma:

ar rājienu, vai ar naudas sodu, vai ar arestu, vai ar atcelšanu no amata.

16. Dienestpersona, kas pazaudējusi, bojājusi vai nolaidīgi glabājusi dienestā uzticēto mantu vai naudas summas, ja vainīgam par šādu nodarījumu nedraud pēc Sodu likuma bargāks sods, sodāma:

ar rājienu, vai ar naudas sodu, vai ar arestu, vai ar atcelšanu no amata.

17. Dienestpersona, kas izpildot savus dienesta pienākumus nav ievērojusi formas un kārtību, kuŗas viņai pienācies ievērot, ja vainīgam par šādu nodarījumu nedraud pēc Sodu likuma bargāks sods, sodāma:

ar piezīmi, vai ar rājienu, vai ar naudas sodu, vai ar arestu, vai ar atcelšanu no amata.

18. Dienestpersona, kas laikā nav ierakstījusi vai izsūtījusi naudas summas vai priekšmetus, kuŗu ierakstīšana vai izsūtīšana bijusi dienesta pienākums, ja tas noticis aiz nolaidības, sodāma, bez naudas soda, kāds noteikts vispārējos rēķinu likumos:

ar rājienu, vai ar naudas sodu, vai ar arestu, vai ar atcelšanu no amata.

19. Dienestpersona, kas izdarījusi dienesta darbību:

1) kuŗu izdarīt likums vai uzlikts uzdevums viņai nav devis tiesību, vai kaut arī tāda tiesība ir bijusi, bet darbībai nav bijis likumīga pamata;

2) bez pienācīgas varas atļaujas, ja likums tādu atļauju prasījis, ja vainīgam par šādu nodarījumu nedraud pēc Sodu likuma bargāks sods, sodāma:

ar rājienu, vai ar naudas sodu, vai ar arestu, vai ar atcelšanu no amata.

Ar tiem pašiem sodiem sodāma dienestpersona, kas lietojusi dienesta spaidus pret citām personām vai kavējusi citas dienestpersonas izpildīt savus dienesta pienākumus, ja vainīgam par šādu nodarījumu nedraud pēc Sodu likuma bargāks sods.

20. Dienestpersona, kuŗai pēc likuma vai viņai uzlikta uzdevuma vai dienesta rakstura pienākas novērst vai pārtraukt pārvaldības kārtībai vai fiska, sabiedriskām vai privātām interesēm draudošu kaitējumu un kuŗa, pretēji saviem dienesta pienākumiem, nav spērusi soļus vai nav izdarījusi darbību, ar ko tādu kaitējumu varētu novērst vai pārtraukt, par šo dienesta pienākumu neizpildīšanu, ja vainīgam par šādu nodarījumu nedraud pēc Sodu likuma bargāks sods, sodāma:

ar rājienu, vai ar naudas sodu, vai ar arestu, vai ar atcelšanu no amata.

Ar tiem pašiem sodiem un uz tiem pašiem pamatiem sodāma dienestpersona, kas, pretēji savam dienesta pienākumam, nav spērusi soļus:

- 1) lai izsludinātu vai izvestu dzīvē likumu vai saištošu noteikumu vai priekšniecības priekšrakstu;
- 2) lai vajātu, novērstu vai pārtrauktu pārkāpumus;
- 3) lai ierosinātu disciplinārlietu;
- 4) lai lūkotu cauri vai uzsāktu civīlu vai administratīvu lietu;
- 5) lai aizturētu no apcietinājuma vai ieslodzījuma vietas izbēgušu, vai tādu, kas apcietināms.

21. Dienestpersona, kas patvaļīgi uzlikusi klausas vai nodevas, kādas nav paredzētas ar sevišķiem noteikumiem, vai ņēmusi nenoliktū atlīdzību par dienesta darbību, vai ņēmusi kādu maksu virs noliktās, ja vainīgam par šādu nodarījumu nedraud pēc Sodu likuma bargāks sods, sodāma:

ar rājienu, vai ar naudas sodu, vai ar arestu, vai ar atcelšanu no amata.

22. Dienestpersona, kas:

- 1) piedāvājusi savus pakalpojumus dienesta noziedzīga nodarījuma vai disciplināra pārkāpuma izdarīšanai;
- 2) apsoliījusi personai, kuŗa nodomājusi izdarīt dienesta pārkāpumu, veicināt tās pienākumu vai pilnvarojuma pārkāpšanu, nespeŗot soļus šā nodarījuma novēršanai, pārtraukšanai vai atklāšanai, kad nodarījums izdarīts,

ja vainīgam par šādu nodarījumu nedraud pēc Sodu likuma bargāks sods, sodāma:

ar atcelšanu no amata.

23. Dienestpersona, kas nepieklājīgi vai rupji izturējusies pret dienesta biedriem, pret priekšniecību, padotām personām vai lūdzējiem, izpildot dienesta pienākumus vai sakarā ar šo pienākumu izpildīšanu, ja vainīgam par šādu nodarījumu nedraud pēc Sodu likuma bargāks sods, sodāma:

ar rājienu, vai ar arestu, vai ar atcelšanu no amata.

24. Dienestpersona, kas, izpildot dienesta pienākumus, tiši kādam iesitusi, vai nodarījusi citu kādu vardarbību, kuŗa aizskar miesas neaizskaramību, vai draudējusi ar dienesta spaidiem, ja vainīgam par šādu nodarījumu nedraud pēc Sodu likuma bargāks sods, sodāma:

ar arestu vai ar atcelšanu no amata.

25. Dienestpersona, kas:

- 1) nav paklausījusi likumīgam priekšniecības rīkojumam vai citādi pārkāpusi padotības pienākumu;

- 2) vāji uzraudzījusi viņai padotās dienestpersonas;
- 3) likusi padotai dienestpersonai izdarīt noziedzīgu nodarījumu vai disciplinārpārkāpumu,
sodāma;
ar rājienu, vai ar naudas sodu, vai ar arestu, vai ar atcelšanu no amata.

26. Dienestpersona, kas pārkāpusi noteikumus par dienesta, amata, aroda vai citas kādas nodarbošanās nesavienojamību, ja vainīgam par šādu nodarījumu nedraud pēc Sodu likuma bargāks sods, sodāma:
ar piezīmi.

Bet ja viņa pēc priekšniecības norādītā termiņa neatstāj nesavienojamo dienestu, amatu, arodu vai nodarbošanos, tad viņa sodāma:
ar atcelšanu no amata.

27. Dienestpersona, kas izpaudusi dienesta noslēpumus, vai neatļautā kārtā atplēšusi korespondenci, kā arī izpaudusi tālruniskās sarunas, kuŗas viņai kļuvušas zināmas sakarā ar dienestu, ja vainīgam par šādu nodarījumu nedraud pēc Sodu likuma bargāks sods, sodāma:
ar rājienu, vai ar naudas sodu, vai ar arestu, vai ar atcelšanu no amata.

28. Dienestpersona, kas ārpus dienesta atklātībā izturējusies nepiemēroti sava dienesta stāvokļa cieņai, sodāma:
ar piezīmi, vai ar rājienu, vai ar naudas sodu, vai ar arestu, vai ar atcelšanu no amata.

II.

1. Līdz attiecīgas disciplināriestādes nodibināšanai disciplinārsodus uzliek iestāde vai amatpersona, no kuŗas atkarājas sodāmā darbinieka iecelšana, bet tiesu iestāžu dienestpersonām attiecīgā tiesas iestāde.

2. Ciktāl civildienesta noteikumi (Lik. kr. 1927. g. 172) nesaskan ar šo disciplinārlikumu, tie uzskatāmi par atceltiem.

1. Ši Disciplinārsodu likuma materiālā daļa uzskatāma zināmā mērā par Sodu likuma turpinājumu. Abi kodeki saskaņoti savā starpā, sakarā ar ko, lietās par dienesta noziedzīgiem nodarījumiem, tiesa var vajadzības gadījumā pāriet no kriminālnormām uz disciplinārnormām.

2. Kamēr nav izdota Disciplinārsodu likuma procesuālā daļa, jāpiemēro attiecīgie Valsts civildienesta nolikuma (1932. g. izd.) pantī. Tā, piemēram, līdz administratīvo kameru ieviešanai disciplinārsodu uzliek iestāde vai amatpersona, no kuŗas atkarājas darbinieka iecelšana amatā (sal. Valsts civildien. nol. 134. p.).

Likums par Sodu likuma un Disciplinārsodu likuma ievēšanu.

(Lik. kr. 1933. g. 158.)

I.

1. Sodu likums stājas spēkā 1933. g. 1. augustā.

2. Ar Sodu likuma spēkā stāšanos zaudē spēku uz turpmāko laiku 1903. g. 22. marta Sodu likumi līdz ar visiem papildinājumiem un pārgrozījumiem, kā arī visi citi kriminālsodu noteikumi, ciktāl tie neattiecas uz nodarījumiem, kas sodāmi pēc Kara sodu likumiem, fiskālo pārvalžu noteikumiem, kā arī pēc sekojošiem likumiem un noteikumiem:

- 1) par pilsētu ienākumiem, izdevumiem, budžetiem un pārskatiem (Lik. kr. 1921. g. 2);
- 2) par telpu īri (Lik. kr. 1924. g. 91);
- 3) par naudas maiņas un ārzemes valūtas operācijām (Lik. kr. 1923. g. 33);
- 4) par nakts darbu noliegšanu maiznīcās (Lik. kr. 1925. g. 44, II d.) un
- 5) par ārzemju valūtas operācijām (Lik. kr. 1931. g. 197).

3. Ar jaunā Sodu likuma spēkā stāšanos likumu un noteikumu atsauces uz 1903. g. 22. marta Sodu likumu noteikumiem ar to papildinājumiem un pārgrozījumiem atvietotas ar atsaucēm uz jaunā Sodu likuma atbilstošiem noteikumiem.

4. Piemērojot uz jaunā Sodu likuma 12. panta pamata pirms šā Sodu likuma spēkā stāšanās nodarītiem noziedzīgiem nodarījumiem 1903. g. 22. marta Sodu likumu un to papildinājumu un pārgrozījumu noteikumus, ieslodzījums cietoksnī atvietoājams ar cietumu, pie kam divi gadi ieslodzījuma cietoksnī skaitāmi par līdzīgiem pusotram gadam cietumā.

5. Sodu likuma noteikumi par notiesāto ievietošanu drošības ieslodzījumā, darba namā, alkoholiķu namā un labošanas iestādē stājas spēkā ar tieslietu ministra rīkojumu.

II.

Disciplinārsodu likums (Lik. kr. 1930. g. 140) stājas spēkā reizē ar jauno Sodu likumu 1933. g. 1. augustā.

III.

Ar šo atcelti 1930. g. 25. septembra Sodu likums (Lik. kr. 1930. g. 138) un noteikumi par Sodu likuma ievēšanu (Lik. kr. 1930. g. 139) ar turpmākiem pārgrozījumiem, kā arī 1930. g. 7. oktobra Disciplinārsodu likuma (Lik. kr. 1930. g. 140) II nodaļuma 3. pants un 1933. g. 24. aprīļa noteikumi par Sodu likuma un Disciplinārsodu likuma ievēšanu (Lik. kr. 1933. g. 135).

Kaŗa sodu likumi.

(Lik. kr. 1928. g. 159, 1929. g. 18 un 1933. g. 193.)*

PIRMĀ SADAĻA.

Noziedzīgi nodarījumi un sodi vispār.

PIRMĀ NODAĻA.

Vispārēji nolikumi.

1. Noziedzīgiem nodarījumiem, kuŗus izdarījuŗas ņiem likumiem padotas personas un kuŗi nav paredzēti ņinīs likumos, piemērojami vispārējie sodu likumi.

Piemērojot ņiem likumiem padoto personu noziedzīgiem nodarījumiem ņos, kā arī vispārējos sodu likumus, jāvadās no Sodu likumu pirmās nodaļas noteikumiem ciktāl ņo Kaŗa sodu likumu pirmā sadaļā nav paredzēti seviŗķi noteikumi.

2. ņo likumu 96.—196. un 243.—264. p. paredzēti militāri noziedzīgi nodarījumi, 207.—239. p. — vispārēji dienesta noziedzīgi nodarījumi un 270.—279. p. — vispārēji noziedzīgi nodarījumi.

3. Par ņinīs likumos paredzētiem noziedzīgiem nodarījumiem uzliekamie sodi ir ņādi:

- 1) nāves sods,
- 2) spaidu darbi,
- 3) ieslodzījums pārmācības namā,
- 4) dēgradējums par kareivi,
- 5) ieslodzījums cietoksnī,
- 6) ievietojums virssardznē,
- 7) nodoŗana kaŗa pārmācības rotā,
- 8) ieslodzījums kaŗa cietumā,
- 9) disciplināri sodi.

Nodoŗana kaŗa pārmācības rotā un ieslodzījums kaŗa cietumā uzliekami tikai kareivjiem un instruktoriem; dēgradējums par kareivi, ieslodzījums cietoksnī un ievietojums virssardznē — tikai virsniekiem, sanitārvirsniekiem un kaŗa ierēdņiem.

4. Noziedzīgi nodarījumi, par kuŗiem ņinīs likumos kā augstākais sods nolikts nāves sods vai spaidu darbi, ir smagi noziegumi.

*) Zem tiem pantiem, kas grozīti ar 1929. g. 17. janvāŗa un 1933. g. 20. jūlija noteikumiem, likti attiecīgie citāti, kamēr 1928. g. 5. jūlija pamatteksta pantiem citāti nav pievienoti.

Zem tiem pantiem, kas atsauca uz 1903. g. Sodu likumu pantiem, norādīts uz atbilstoŗiem 1933. g. Sodu likuma pantiem.

Izlaistie panti nav spēkā.

Noziedzīgi nodarījumi, par kuriem šinīs likumos kā augstākais sods nolikts ieslodzījums pārmācības namā, dēgradējums par kareivi, ieslodzījums cietoksnī, ievietojums virssardznē, nodošana kara pārmācības rotā vai ieslodzījums kara cietumā, ir noziegumi.

Noziedzīgi nodarījumi, par kuriem šinīs likumos nolikts tikai disciplinārsods, ir pārkāpumi.

OTRĀ NODAĻA.

Kara sodu likumu piemērošanas robežas.

5. Šie likumi piemērojami:

- 1) aktīvā kara dienesta personām;
- 2) līdz turpmākam rīkojumam atvaļinātiem, I un II daļas rezervistiem un zemes sargiem, kā arī ilgstošā atvaļinājumā atlaistiem kareivjiem un instruktoriem — par šo likumu 126.—137. p. paredzētiem noziedzīgiem nodarījumiem, bet atrodoties kara ārstniecības iestādēs vai militārās ieslodzījuma vietās vai valkājot piešķirto militārās formas tērpu — arī par šo likumu 96.—112. p. paredzētiem noziedzīgiem nodarījumiem;
- 3) personām, kuŗas karaklausības komisija pieņēmusi aktīvā kara dienestā (Kara kl. lik. 73. p., Lik. kr. 1923. g. 94) — par šo likumu 126.—137. p. paredzētiem noziedzīgiem nodarījumiem;
- 4) Kara tiesu likumu 247. p. norādītām personām — par šajā (247.) pantā minētiem noziedzīgiem nodarījumiem;
- 5) kara gūstekņiem par noziedzīgiem nodarījumiem, kas izdarīti līdz viņu nodošanai civilresora rīcībā;
- 6) bez tam kara laikā:
 - a) pie karaspēka piederīgām personām (Kara tiesu lik. 1327. p.) un
 - b) ieņemto ienaidnieka apgabalu iedzīvotājiem par Kara tiesu likumu 1328. p. pielikumā (IX pielik.) norādītiem noziedzīgiem nodarījumiem. 1929. g. 17. janv. (18) I.

6. Aktīvais kara dienests šo likumu piemērošanas ziņā sākas:

- 1) jauniešauktiem un brīvprātīgiem — ar to dienu, kad viņi ieradušies sapulcēšanās vietā;
- 2) virsniekiem, sanitārvirsniekiem un kara ierēdņiem, kas pēc atvaļināšanas no jauna iestājas aktīvā dienestā, un virsdienesta karavīriem — ar to dienu, no kuŗas tie ar daļas pavēli ieskaitīti kā ieradušies dienestā;
- 3) līdz turpmākam rīkojumam atvaļinātiem, rezerves un zemes sargu karavīriem, mobilizācijas gadījumā un iesaucot apmācībā — ar to dienu, kad tie ieradušies sapulcēšanās vai citā norādītā vietā;
- 4) kara resora brīva līguma darbiniekiem (Kara kl. lik. 122. p., Lik. kr. 1923. g. 94), kā arī personām, kas kalpo kara resora rīcībā pārņemtās iestādēs un uzņēmumos un ieskaitāmas aktīvā kara dienestā — ar mobilizācijas izsludināšanu attiecīgā karaspēka daļā, iestādē vai uzņēmumā.

7. Aktīvais kara dienests šo likumu piemērošanas ziņā beidzas:

- 1) virsniekiem, sanitārvirsniekiem un kara ierēdņiem, atvaļinot tos līdz turpmākam rīkojumam, ieskaitot rezervē, zemes sargos, vai atlaižot no kara dienesta — ar to dienu, no kuŗas viņi ar pavēli izslēgti no daļas sastāva;

- 2) instruktoriem un kareivjiem, atvaļinot tos līdz turpmākam rīkojumam, ieskaitot rezervē vai zemes sargos, vai atlaižot no kara dienesta — ar reģistrēšanās dienu Kaņakl. lik. 95., 96. un 141. p. (Lik. kr. 1923. g. 94) norādītās iestādēs viņu dzīves vietās;
- 3) apmācības salāsē iesauktiem kaņavīriem — ar dienu pēc viņu atlaišanas no apmācības salases;
- 4) iepriekšējā (6.) panta 4. punktā norādītām personām — ar dienu, kad attiecīgā kaņaspēka daļa, iestāde vai uzņēmums pārvesti miera stāvoklī.

8. Šie likumi piemērojami arī ārpus Latvijas robežām izdarītiem militāriem un vispārējiem dienesta noziedzīgiem nodarījumiem.

Ja par šinīs likumos paredzētu noziedzīgu nodarījumu uzlikts sods ar ārvalsts tiesas spriedumu un tādu sodu vainīgais jau pilnīgi vai pa daļai izcietis, tad, iztiesājot lietu Latvijas tiesā, ārvalstī izciestais sods viņam ieskaitāms.

9. Par kara laikā izdarītiem šo likumu piemērošanas ziņā uzskatāmi noziedzīgi nodarījumi:

- 1) kas izdarīti pēc mobilizācijas izsludināšanas uz vietām līdz tai dienai, no kuņas armija vai attiecīga kaņaspēka daļa ar Valsts Prezidenta pavēli pārvesta miera stāvoklī, un
- 2) kas izdarīti vietās, kuņas sakarā ar kara darbību izsludinātas kara stāvoklī, un ieņemtos ienaidnieka apgabalos.

Piezīme. Kara stāvoklī izsludinātās vietās šo likumu 5. p. norādītām personām „Noteikumu par kara stāvoklī“ 14. un 15. p. (Lik. kr. 1919. g. 49) piemērojami uz tiem pašiem pamatiem kā civiliedzīvotājiem, izņemot gadījumus, kad par Noteikumu 14. p. norādītiem noziedzīgiem nodarījumiem šajos likumos paredzēti sevišķi sodi kara laikam, kādos gadījumos uzliekami šie pēdēji minētie sodi.

TREŠĀ NODAĻA.

Sodi.

10. Nāves sods izpildāms pēc tiesas ieskata, pakārot vai nošaujot. Nāves sods savienots ar visu personīgu un mantisku tiesību un priekšrocību zaudēšanu. 1933. g. 20. jūl. (193).

11. Ieslodzījums cietumā par šinīs likumos paredzētiem noziedzīgiem nodarījumiem, izņemot šo likumu 38. p. norādīto gadījumu, ir saistīts ar Sodu likumu 27., 28. un 30. pantā paredzēto tiesību zaudēšanu.

Sal. 1933. g. S. I. 27. un 28. p.

12. Ieslodzījums cietoksnī piespriežams uz laiku no sešiem mēnešiem līdz sešiem gadiem.

Notiesātie turami kopieslodzījumā kara resora ieslodzījuma vietās. 1933. g. 20. jūl. (193) I.

13. Ievietoņjums virssardznē piespriežams uz laiku no piecām nedēļām līdz sešiem mēnešiem.

Notiesātie turami kopieslodzījumā, bet uz viņu lūņumu, ja ir brīvas vietas, ievietoņjami vienieslodzījumā.

14. Nodošana kaŗa pārmācības rotā piesprieŗama uz laiku no seŗiem mēneŗiem līdz trim gadiem.

Notiesātie turami kopieslodzījumā un ar viņiem vedama militāra apmācība pēc īpaŗas, kaŗa ministra apstiprinātas programmas.

15. Ieslodzījums kaŗa cietumā piesprieŗams uz laiku no viena līdz četriem mēneŗiem.

Notiesātie turami vienieslodzījumā un nodarbināmi pie cietumā ievestiem darbiem.

16. Ieslodzījums cietoksnī un nodošana kaŗa pārmācības rotā noteicami gados un mēneŗos, ievietojums virssardznē un ieslodzījums kaŗa cietumā — mēneŗos un nedēļās. 1933. g. 20. jūl. (133) II.

17. Notiesātos uz nodošanu kaŗa pārmācības rotā var nosacīti atsvabināt no soda tālākas izcieŗanas noteikumos par kaŗa pārmācības iestādēm paredzētā kārtībā.

18. Notiesātiem kaŗavīriem, ja viņus pēc soda izcieŗanas atstāj aktīvā dienestā, Sodu likumu 32. panta noteikumi nav piemērojami.

Sal. 1933. g. S. I. 31. p.

19. Notiesāšana uz ieslodzījumu cietoksnī, ievietojumu virssardznē uz laiku, ilgāku par četriem mēneŗiem, nodošanu kaŗa pārmācības rotā vai uz ieslodzījumu kaŗa cietumā saistīta ar daŗu dienesta tiesību un priekŗrocību zaudēšanu.

Daŗu dienesta tiesību un priekŗrocību zaudēšana pastāv:

- 1) virsniekiem, sanitārvirsniekiem un kaŗa ierēdņiem — tiesību zaudēšanā uz paaugstinājumu vai apbalvojumu, iekam nav izgādāta priekŗniecības atļauja neskaitīt iepriekŗejo sodījumu par ŗķērsli paaugstināšanai un apbalvošanai;
- 2) instruktoriem un kareivjiem — instruktoru, diŗkareivju u. t. l. dienesta pakāpju zaudēšanā.

20. Notiesātie, kam piespriests ieslodzījums cietoksnī uz laiku, ilgāku par vienu gadu, nesāņem atalgojumu, bet apgādājami ar uzturu un ietēŗpu. 1933. g. 20. jūl. (193) I.

21. Virsdienesta kaŗavīri, kam pēc Sodu likumiem piespriests ieslodzījums cietoksnī uz laiku, ilgāku par vienu mēnesi, ieslodzījums cietumā uz laiku, ilgāku par trim nedēļām, vai arests uz laiku, ilgāku par diviem mēneŗiem, atvaļināmi no aktīvā kaŗa dienesta.

22. Dēgradējums par kareivi saistīts ar dienesta pakāpju un ordeņu atņemšanu un ar atvaļināšanu no aktīvā kaŗa dienesta.

Ar armijas komandiera vai virspavēlnieka atļauju par kareivi dēgradētais var palikt aktīvā kaŗa dienestā, pie kam, pēc trim gadiem centīga un nevainojama dienesta, viņam ir tiesība lūgt atļauju neskaitīt saņemto sodu par ŗķērsli viņa paaugstināšanai un apbalvošanai.

CETURTĀ NODAĻA.

Nodarījumu pieskaitāmība un to noziedzīgums.

23. Noziedzīgs nodarījums nav pieskaitāms par vainu padotam, kas to izdarījis izpildot priekšnieka pavēli, ja viņš nav apzinājies, ka ar pavēli uzdotā rīcība ir noziedzīga.

Nav pieskaitāms par vainu arī nodarījums, ko izdarījis kaņavīrs, izpildot militāro reglāmentu priekšrakstus.

24. Padotā nodarījums, kas izdarīts pie nepieciešamās aizstāvēšanās (Sodu lik. 45. p.) pret priekšnieku, tam dienesta pienākumus izpildot, nav skaitāms par noziedzīgu tikai tad, ja priekšnieka nelikumīgā darbība acīmredzot apdraudējusi pašu padoto vai citu personu ar nāvi vai smagiem miesas bojājumiem.

Sal. 1933. g. S. I. 44. p.

25. Sodu likumu 46. panta nosacījumi nav piemērojami, kad pārkāpti kaņa dienesta pienākumi.

Sal. 1933. g. S. I. 45. p.

PIEKTĀ NODAĻA.

Vainīguma veidi.

26. Smagi militāri noziegumi sodāmi netiekvien, kad tie izdarīti tiši, bet šinīs likumos sevišķi norādītos gadījumos arī tad, kad tie izdarīti aiz neuzmanības.

27. Priekšniekam, kas piedalījies noziedzīga nodarījuma izdarīšanā kopā ar padotiem, neatkarīgi no viņa līdzdalības pakāpes, uzliekams noziedzīga nodarījuma tiešiem izdarītājiem likumā paredzētais sods, pie kam šo sodu tiesa var paaugstināt Sodu lik. 64. p. un šo likumu 47. p. paredzētā kārtībā.

Sal. 1933. g. S. I. 58. p.

Uz tiem pašiem pamatiem, pēc tiesas ieskata, sodāms arī vecākais, kas piedalījies noziedzīga nodarījuma izdarīšanā kopā ar jaunākiem.

27¹. Lietās par militāriem noziedzīgiem nodarījumiem 1933. g. Sodu likuma 49. panta 5. daļas nosacījums nav piemērojams personām, kas neatrodas aktīvā kaņa dienestā. 1933. g. 20. jūl. (193) III.

28. Kad noziedzīgu nodarījumu izdarījušas daudzas personas kopīgi, tad, ja likumā nav paredzēti sevišķi noteikumi par līdzdalībnieku atbildību, par noziedzīgu nodarījumu likumā paredzētais sods uzliekams:

- 1) uzskūditājiem,
- 2) tiem, kas vadījuši citus noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā un
- 3) tiem, kas pirmie ķērušies pie noziedzīga nodarījuma izdarīšanas.

Pārējiem noziedzīga nodarījuma līdzdalībniekiem par noziedzīgu nodarījumu likumā paredzētais sods mīkstināms pēc tiesas ieskata, neraugoties uz Sodu likumu 53. p. un šo likumu 29. p. nospraustām robežām.

Sal. 1933. g. S. I. 52. p.

SESTĀ NODAĻA.

Sodu mīkstināšana un sodu pārvēršana.

29. Piemērojot sodu mīkstināšanu Sodu likumu 53. panta kārtībā par šinīs likumos paredzētiem noziedzīgiem nodarījumiem, tiesa var pāriet no nāves soda uz spaidu darbiem uz visu mūžu vai uz laiku, ne mazāku par desmit gadiem, bet piespriežot ieslodzījumu cietoksnī, nodošanu kaŗa pārmācības rotā, ievietošanu virssardznē un ieslodzījumu kaŗa cietumā, ja likumā par noziedzīgo nodarījumu soda zemākā robeŗa nav sevišķi noteikta (Sodu lik. 53. p. 3. pk.), tiesa var pamazināt šo sodu līdz šāda soda veida zemākam likumīgam apmēram vai arī pāriet uz citu sodu sekošā pakāpenībā:

- no ieslodzījuma cietoksnī — uz ievietošanu virssardznē;
- no nodošanas kaŗa pārmācības rotā — uz ieslodzījumu kaŗa cietumā;
- no ievietošanas virssardznē un no ieslodzījuma kaŗa cietumā — uz disciplinārsodiem.

Mīkstinot dēgradējumu par kareivi, tiesa var samazināt šo likumu 22. p. II daļā paredzēto laiku līdz vienam gadam.

Sal. 1933. g. S. I. 52. p.

30. Tiesa var ieskaitīt uzliktā sodā iepriekšējā apcietinājumā pavadīto laiku (Sodu lik. 54. p.), ja vainīgam piespriests ieslodzījums cietoksnī, nodošana kaŗa pārmācības rotā, ieslodzījums kaŗa cietumā, ievietojums virssardznē, stingrs arests vai arests pēc Kaŗa disciplīnas reglāmenta.

Ja vainīgais jau izcietis visu vai pa daļai disciplinārā kārtā vai ar atceltu tiesas spriedumu uzlikto brīvības zaudēšanas sodu, tad tiesai, kas šinī lietā taīsa jaunu spriedumu, ja vainīgam tiek piespriests brīvības zaudēšanas sods, izciettais sods jāieskaita jaunuzliekamā sodā.

Sal. 1933. g. S. I. 53. p.

31. Divpadsmit līdz astoņpadsmit gadus veciem nepilngadīgiem, kuŗiem viņu izdarītais noziedzīgais nodarījums pieskaitīts par vainu (Sodu lik. 54. p.), pēc šiem likumiem uzliekamais nāves sods pārvēršams:

- četrpadsmit līdz astoņpadsmit gadus veciem — ieslodzījumā cietumā no astoņiem līdz divpadsmit gadiem, bet divpadsmit līdz četrpadsmit gadus veciem — ievietojumā audzināšanas-labošanas vai labošanas iestādē. 1933. g. 20. jūl. (193) I.

32. Četrpadsmit līdz astoņpadsmit gadus veciem nepilngadīgiem, kam nāves sods pārvērsts ieslodzījumā cietumā, šis pēdējais saistīts ar Sodu likuma 27. pantā paredzētām soda sekām. Turp.

33. Astoņpadsmit līdz divdesmit vienu gadu veciem:

- 1) nāves sods pārvēršams spaidu darbos uz visu mūžu;
- 2) ieslodzījums cietoksnī, nodošana kaŗa pārmācības rotā, ieslodzījums kaŗa cietumā un ievietojums virssardznē samazināmi par vienu trešdaļu;
- 3) ieslodzījums pārmācības namā saistīts ar šo likumu 19. pantā paredzēto dienesta tiesību un priekšrocību zaudēšanu. Turp., II.

34. Aktivā dienesta virsniekiem, sanitārvirsniekiem un kara ierēdņiem ieslodzījums cietumā uz laiku, ilgāku par deviņiem mēnešiem, saistīts ar atvaļināšanu no aktivā dienesta, bet ieslodzījums cietumā uz laiku, ne ilgāku par deviņiem mēnešiem, uzliekams tikai tanī gadījumā, ja tiesa, raugoties pēc lietas apstākļiem, atzīst par vajadzīgu atvaļināt notiesāto no aktivā dienesta. 1929. g. 17. janv. (18) I.

35. Aktivā dienesta virsniekiem, sanitārvirsniekiem un kara ierēdņiem pēc Sodu likumiem uzliktais ieslodzījums cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem, un ieslodzījums cietumā bez tiesību zaudēšanas uz laiku, ne ilgāku par deviņiem mēnešiem, un arests atvietojami:

ieslodzījums cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi — ar arestu pēc Kara disciplīnas reglāmenta uz divreiz ilgāku laiku; ieslodzījums cietoksnī uz laiku, no viena līdz sešiem mēnešiem — ar ievietošanu virssardznē uz tādu pašu laiku;

ieslodzījums cietumā uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi — ar arestu pēc Kara disciplīnas reglāmenta, skaitot trīs dienas cietuma par līdzīgām astoņām dienām aresta;

ieslodzījums cietumā uz laiku no viena līdz pieciem mēnešiem — ar ievietošanu virssardznē, pagarinot ieslodzījuma laiku par vienu trešdaļu;

ieslodzījums cietumā uz laiku no pieciem līdz deviņiem mēnešiem — ar ieslodzījumu cietoksnī, pagarinot ieslodzījuma laiku par vienu trešdaļu;

arests — ar arestu pēc Kara disciplīnas reglāmenta uz tādu pašu laiku.

36. Virsdienesta instruktoriem un kareivjiem pēc Sodu likumiem uzliktais ieslodzījums cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi, ieslodzījums cietumā uz laiku, ne ilgāku par trim nedēļām, un arests uz laiku, ne ilgāku par diviem mēnešiem, atvietojami:

ieslodzījums cietoksnī — ar arestu pēc Kara disciplīnas reglāmenta uz divreiz ilgāku laiku;

ieslodzījums cietumā — ar arestu pēc Kara disciplīnas reglāmenta, skaitot trīs dienas cietuma par līdzīgām astoņām dienām aresta;

arests — ar arestu pēc Kara disciplīnas reglāmenta uz tādu pašu laiku.

37. Pārējiem aktivā dienesta instruktoriem un kareivjiem pēc Sodu likumiem uzliktais ieslodzījums cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par trim gadiem, ieslodzījums cietumā bez tiesību zaudēšanas un arests atvietojami:

ieslodzījums cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi — ar arestu pēc Kara disciplīnas reglāmenta uz divreiz ilgāku laiku;

ieslodzījums cietoksnī uz laiku no viena līdz pieciem mēnešiem — ar ieslodzījumu kara cietumā, samazinot ieslodzījuma laiku par vienu ceturtdaļu;

ieslodzījums cietoksnī uz laiku, ilgāku par pieciem mēnešiem — ar nodošanu kara pārmācības rotā uz tādu pašu laiku;

ieslodzījums cietumā uz laiku, ne ilgāku par vienu mēnesi — ar arestu pēc Kaŗa disciplīnas reglāmenta, skaitot trīs dienas cietuma līdzīgas astoņām dienām aresta;

ieslodzījums cietumā uz laiku no viena līdz četriem mēnešiem — ar ieslodzījumu kaŗa cietumā uz tādu pašu laiku;

ieslodzījums cietumā uz laiku, ilgāku par četriem mēnešiem — ar nodošanu kaŗa pārmācības rotā, pagarinot ieslodzījuma laiku par vienu trešdaļu;

arests uz laiku līdz diviem mēnešiem — ar arestu pēc Kaŗa disciplīnas reglāmenta uz tādu pašu laiku;

arests uz laiku ilgāku par diviem mēnešiem — ar ieslodzījumu kaŗa cietumā, skaitot astoņas dienas aresta par līdzīgām trim dienām ieslodzījuma kaŗa cietumā.

38. Personām, kas nestāv aktīvā kaŗa dienestā, pēc šiem likumiem uzliktie ieslodzījums cietoksnī, nodošana kaŗa pārmācības rotā, ieslodzījums kaŗa cietumā, ievietojs virssardznē un disciplinārsodi atvietojami:

ieslodzījums cietoksnī un nodošana kaŗa pārmācības rotā — ar ieslodzījumu cietumā, saisinot ieslodzījuma laiku par vienu ceturtdaļu;

ieslodzījums kaŗa cietumā — ar ieslodzījumu cietumā uz tādu pašu laiku;

ievietojs virssardznē — ar arestu, pagarinot ievietojs laiku par vienu trešdaļu;

arests pēc Kaŗa disciplīnas reglāmenta — ar arestu uz tādu pašu laiku;

stingrais arests pēc Kaŗa disciplīnas reglāmenta — ar arestu uz divreiz ilgāku laiku.

Nodošanu kaŗa pārmācības rotā un ieslodzījumu kaŗa cietumā atvietojošais ieslodzījums cietumā saistīts ar instruktoru, dižkareivju u. t. l. dienesta pakāpju zaudēšanu. 1933. g. 20. jūl. (193) 1.

39. Ja notiesātam aktīvā dienesta kaŗavīram nav līdzekļu viņam uzliktās soda naudas samaksai un šo soda naudu nevar piedzīt ar likumīgiem atvilkumiem no viņa algas, atlaižot tādu kaŗavīru no dienesta, atlikušā naudas soda daļa pārvēršama arestā pēc Sodu likumu 59. panta noteikumiem.

Sal. 1933. g. S. 1. 57. p.

SEPTĪTĀ NODAĻA.

Atbildību palielinoši apstākļi.

40. Piemērojot Sodu likumu 60. pantu militāru noziedzīgu nodarījumu kopības gadījumos, uzlikto smagāko sodu tiesa nevar paaugstināt.

Sal. 1933. g. S. 1. 58. p.

41. Piemērojot Sodu likumu 62. pantu, jāievēro šo likumu 3. un 42. panta noteikumi.

Sal. 1933. g. S. 1. 63. p.

42. Sodus saskaitot un ieskaitot (Sodu lik. 63. p.), četras dienas nodošanas kaŗa pārmācības rotā skaitāmas par līdzīgām trim dienām ieslodzījuma cietumā, trim dienām ieslodzījuma kaŗa cietumā, četrām dienām ievietošanas virssardzē, astoņām dienām aresta pēc Kaŗa disciplīnas reglāmenta un četrām dienām stingrā aresta pēc Kaŗa disciplīnas reglāmenta.

Sal. 1933. g. S. I. 63. p.

43. Militāru un vispārēju vai vispārēju dienesta noziedzīgu nodarījumu kopības gadījumos tiesa vispirms nosaka sodu par militāriem noziedzīgiem nodarījumiem saskaņā ar šo likumu 40. un 41. pantu, pēc tam uzliek sodu pēc kopības, vadoties no Sodu likumu 60. panta noteikumiem.

Sk. pask. pie 40. p.

44. Ja smagākais sods ir dēgradējums par kareivi, bet par citu pēc kopības sodāmu vispārēju vai vispārēju dienesta noziedzīgu nodarījumu tiesa uzlikusi ieslodzījumu cietoksnī vai cietumā, ievietošanu virssardzē vai arestu, tad vainīgam uzliekams tiesas piespriestais brīvības zaudēšanas sods, ievērojot šo likumu 20. un 34. p. noteikumus, un dēgradējums par kareivi līdz ar šo likumu 22. p. norādītām sekām.

45. Sodu likumu 64. p. noteikumi nav piemērojami militāriem noziedzīgiem nodarījumiem.

Sal. 1933. g. S. I. 58. p.

46. Sodu likumu 65. p. pirmās daļas noteikumi attiecībā uz soda paaugstināšanu piemērojami tikai šinīs likumos sevišķi norādītos gadījumos.

Sal. 1933. g. S. I. 60. p.

47. Sodu likumu 66. panta 7. punktā paredzētos gadījumos, savienojot brīvības zaudēšanas sodus uz šo likumu 42. un 43. panta pamata, kopējais soda ilgums nevar pārsniegt:

astoņus gadus ieslodzījuma cietoksnī;
četrus gadus nodošanas kaŗa pārmācības rotā;
astoņus mēnešus ievietošanas virssardzē;
piecus mēnešus ieslodzījuma kaŗa cietumā;
četras nedēļas aresta pēc Kaŗa disciplīnas reglāmenta;
trīs nedēļas stingrā aresta pēc Kaŗa disciplīnas reglāmenta.

1933. g. 20. jūl. (193) II.

Sal. 1933. g. S. I. 61. p. 2. pk.

48. Sodu likumu 67. p. noteikumi militāriem noziedzīgiem nodarījumiem piemērojami tikai šinīs likumos sevišķi norādītos gadījumos.

Sal. 1933. g. S. I. 62. p.

ASTOTĀ NODAĻA.

Apstākļi, kas nepielaiž sodāmību.

49. Sodu likumu 68. panta noteikumi par noilgumu attiecībā uz smagiem noziegumiem, par kuŗiem likumā kā augstākais sods nolikts spaidu darbi uz visu mūžu, attiecināmi arī uz šinīs likumos paredzētiem noziedzīgiem nodarījumiem, par kuŗiem kā augstākais sods nolikts nāves sods.

Sal. 1933. g. S. I. 65. p.

50. Noilguma laiks attiecībā uz izvairīšanos no kara dienesta (šo likumu 126.—137. p.) skaitāms no tā laika, kad vainīgam izbeidzas viņa kara-klausības pienākums (Karaklausības lik. 1. un 15. p., Lik. kr. 1923. g. 94).

51. Attiecībā uz šiem likumiem padotām personām par kara laikā izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem apžēlošanas tiesība (Sodu lik. 72. p.) līdz armijas pārejai miera stāvoklī piekrīt Armijas virspavēlniekam.

1903. g. S. I. 72. p. 1933. g. kodekā nav ievests.

OTRĀ SADAĻA.

Militāri un vispārēji dienesta noziedzīgi nodarījumi.

PIRMĀ NODAĻA.

Militārās cieņas un padotības pārkāpšana.

96. Kas nav parādījis priekšniekam pienācīgo cieniņu, vai kas nepieklājīgi pret priekšnieku izturējies, ja disciplinārsods izrādītos par nepiemērotu vainas svarīgumam, sodāms:

ar ievietošanu virssardznē uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai
ar ieslodzījumu kara cietumā uz laiku, ne ilgāku par diviem mēnešiem.

Bet ja šāds nodarījums izdarīts priekšniekam dienesta pienākumus izpildot, vainīgais sodāms:

ar ievietošanu virssardznē uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem, vai ar ieslodzījumu kara cietumā uz laiku, ne mazāku par diviem mēnešiem.

97. Kas apvainojis priekšnieku vārdiem rakstiski, presē vai ar nepieklājīgu darbību, sodāms:

ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par vienu gadu četriem mēnešiem, vai ar ieslodzījumu virssardznē uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem, vai ar nodošanu kara pārmācības rotā, vai ar ieslodzījumu kara cietumā uz laiku, ne mazāku par diviem mēnešiem.

Bet ja šāds nodarījums izdarīts priekšniekam dienesta pienākumus izpildot, vainīgais sodāms:

ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne mazāku par vienu gadu četriem mēnešiem, vai ar dēgradējumu par kareivī, vai ar nodošanu kara pārmācības rotā uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem.

98. Kas iesitis priekšniekam, vai pacēlis pret to ieroci, vai vispār uzstājies pret viņu ar vardarbību vai citādu augstākā mērā izaicinošu rīcību, sodāms:

ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem.

Bet ja šāds nodarījums izdarīts priekšniekam dienesta pienākumus izpildot, kā arī gadījumos, kad vardarbības sekas bijušas smags vai ļoti smags miesas bojājums, vai priekšnieka nonāvēšana, kaut arī bez slepkavības nolūka, vainīgais sodāms:

- 1) miera laikā — ar spaidu darbiem uz laiku, ne mazāku par astoņiem gadiem;
- 2) kara laikā — ar nāves sodu vai ar spaidu darbiem uz visu mūžu.

99. Kas dienesta lietā izaicinājis priekšnieku uz divkauju, sodāms: ar dēgradējumu par kareivi vai ar ieslodzījumu cietoksni uz laiku, ne mazāku par vienu gadu četriem mēnešiem.

Ar to pašu sodu sodāms priekšnieks, kas šādu izaicinājumu pieņēmis.

Ja divkauja notikusi, tad vainīgie sodāmi pēc noteikumiem par noziedzīgu nodarījumu kopību.

100. Jaunākais, kas izdarījis pret vecāko šo likumu 96.—98. p. paredzētos noziedzīgos nodarījumus, sodāms pēc šo pantu noteikumiem, pie kam sods viņam mīkstinašs Sodu likumu 57. panta 1.—3. punktā un šo likumu 33. panta 1. un 2. punktā norādītā kārtībā. 1929. g. 17. janv. (18) I.

Sal. 1933. g. S. I. 55. un 56. p.

101. Kareivis, kas izdarījis šo likumu 96.—98. pantā paredzētos noziedzīgos nodarījumus pret savas kaŗaspēka daļas instruktoru, tāpat instruktors, kas šos noziedzīgos nodarījumus izdarījis pret savas kaŗaspēka daļas augstākās pakāpes instruktoru, kā arī instruktors vai kareivis, kas minētos noziedzīgos nodarījumus izdarījis pret instruktoru vai kareivi, kuŗam noziedzīga nodarījuma izdarīšanas laikā viņš bijis padots, sodāms:

- 1) par 96. p. paredzēto noziedzīgo nodarījumu — ar disciplinārsodu;
- 2) par 97. p. paredzēto noziedzīgo nodarījumu — ar ieslodzījumu — kaŗa cietumā; bet ja šis noziedzīgais nodarījums izdarīts atrodoties ierindā — ar nodošanu kaŗa pārmācības rotā uz laiku, ne ilgāku par vienu gadu sešiem mēnešiem;
- 3) par 98. p. paredzēto noziedzīgo nodarījumu — ar nodošanu kaŗa pārmācības rotā uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem; bet ja šāds nodarījums izdarīts, atrodoties ierindā vai ja noziedzīgā nodarījuma sekas bijušas smagi vai ļoti smagi miesas bojājumi vai nonāvēšana, kaut arī bez slepkavības nolūka, vainīgais sodāms:
 - a) miera laikā — ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par desmit gadiem;
 - b) kaŗa laikā — ar spaidu darbiem uz noteiktu laiku.

102. Kareivis, kas izdarījis iepriekšējā (101.) pantā paredzētos noziedzīgos nodarījumus pret citas kaŗaspēka daļas instruktoru, kā arī instruktors, kas šos noziedzīgos nodarījumus izdarījis pret citas kaŗaspēka daļas augstākās pakāpes instruktoru, sodāms ar tiem pašiem (101. p.) sodiem, mīkstinot tos Sodu lik. 57. p. 1.—3. pk. un šo likumu 33. p. 1. un 2. punktā norādītā kārtībā. 1929. g. 17. janv. (18) I.

Sal. 1933. g. S. I. 55. un 56. p.

103. Ja šo likumu 98. un 101. pantā paredzētos noziedzīgos nodarījumus izdarījis padotais, pārkāpjot nepieciešamās aizstāvēšanās robežas, sods viņam mīkstinašs Sodu likumu 53. p. un šo likumu 29. p. norādītā kārtībā.

Sal. 1933. g. S. I. 52. p.

104. Kas aiz neuzmanības nav izpildījis priekšniecības pavēli vai vispārēju rīkojumu, tāpat, kas aiz neuzmanības tādu pavēli vai rīkojumu

izpildījis nepareizi vai nelaikā, sodāms, ja disciplinārsods izrādītos par nepiemērotu vainas svarīgumam,

ar ievietošanu virssardznē uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar ieslodzījumu kara cietumā uz laiku, ne ilgāku par diviem mēnešiem.

104¹. Kas nav izpildījis priekšniecības vispārēju rīkojumu, sodāms:

- 1) miera laikā — ar ievietošanu virssardznē vai ar ieslodzījumu kara cietumā;
- 2) kara laikā — ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem, vai ar ieslodzījumu pārmācības namā.

Sevišķi svarīgos priekšniecības vispārēju rīkojumu neizpildīšanas gadījumos vainīgais sodāms:

- 1) miera laikā — ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par vienu gadu četriem mēnešiem, vai ar nodošanu kara pārmācības rotā;
- 2) kara laikā — ar spaidu darbiem uz laiku, ne mazāku par astoņiem gadiem.

105. Kas nav izpildījis priekšnieka pavēli, sodāms:

- 1) miera laikā — ar dēgradējumu par kareivī, vai ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne mazāku par vienu gadu četriem mēnešiem, vai ar nodošanu kara pārmācības rotā;
- 2) kara laikā — ar spaidu darbiem vai ar ieslodzījumu pārmācības namā uz laiku, ne mazāku par četriem gadiem.

106. Kas pretojies priekšnieka pavēles vai rīkojuma izpildīšanai, ja tāda pretošanās notikusi bez ieroča vai cita daikta lietošanas, sodāms:

- 1) miera laikā — ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par sešiem gadiem, vai ar ieslodzījumu pārmācības namā uz laiku, ne mazāku par četriem gadiem, vai ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne mazāku par vienu gadu četriem mēnešiem, vai ar nodošanu kara pārmācības rotā uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem sešiem mēnešiem;
- 2) kara laikā — ar spaidu darbiem uz visu mūžu vai uz laiku, ne mazāku par astoņiem gadiem;
- 3) ienaidnieka priekšā — ar nāves sodu vai ar spaidu darbiem uz visu mūžu.

107. Ja iepriekšējā (106.) pantā norādītā pretošanās izdarīta lietojot ieroci vai citu daiktu, vai kaut arī bez tā, bet uzstājoties divām vai vairāk personām kopīgi, tad vainīgais sodāms:

- 1) miera laikā — ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem;
- 2) kara laikā, kā arī miera laikā uz kara kuģa, kas atrodas ārzemju braucienā — ar nāves sodu vai spaidu darbiem uz visu mūžu vai uz laiku, ne mazāku par astoņiem gadiem;
- 3) ienaidnieka priekšā — ar nāves sodu.

108. Kas kurnējis par priekšniecības rīkojumiem vai dienesta grūtībām, mazāksvarīgos gadījumos, sodāms
ar disciplinārsodu.

Bet ja caur šādu kurnēšanu cēlušās nekārtības, vainīgais sodāms:
ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne mazāku par vienu
gadu četriem mēnešiem, vai ar nodošanu kaŗa pārmācības
rotā.

109. Ja šo likumu 96.—107. pantā paredzētos noziedzīgos nodarījumus
izsaukusi priekšnieka pretlikumīga, nežēlīga vai pazeminoša izturēšanās pret
padoto, tad sods par attiecīgo noziedzīgo nodarījumu padotam mikstināms
Sodu likumu 53. p. un šo likumu 29. p. norādītā kārtībā.

Sal. 1933. g. S. l. 52. p.

110. Kas ņēmis dalību atklātā sacelšanās ar nolūku pretoties priekš-
niecībai vai pārkāpt dienesta pienākumu, ja šādā sacelšanās piedalījušās ne
mazāk par astoņām personām, sodāms:

- 1) miera laikā — ar spaidu darbiem uz visu mūžu;
- 2) kaŗa laikā, kā arī miera laikā uz kaŗa kuŗa, kas atrodas
ārzemju braucienā — ar nāves sodu.

111. Kas piedalījies divu vai vairāku personu norunā strādāt pretim
priekšniecībai vai viņas rīkojumiem, sodāms:

ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par četriem
gadiem, vai ar nodošanu kaŗa pārmācības rotā, vai ar ieslo-
dzījumu kaŗa cietumā uz laiku, ne mazāku par diviem
mēnešiem.

Bet ja caur šādu nodarījumu varējis celties svarīgs kaitējums dienesta
interesēm, vainīgais sodāms:

- 1) miera laikā — ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne mazāku
par vienu gadu četriem mēnešiem, vai ar nodošanu kaŗa
pārmācības rotā uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem;
- 2) kaŗa laikā — ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par sešiem
gadiem, vai ar ieslodzījumu pārmācības namā uz laiku, ne
mazāku par četriem gadiem.

112. Kas kūdījis uz priekšniecības vispārējo rīkojumu vai pavēļu ne-
izpildīšanu (104l. un 105. p.), pretošanos (106. un 107. p.) vai atklātu sacelšanos
(110. p.), sodāms uz Sodu likumu 51. panta pamata arī tanī gadījumā, ja kūdītais
noziedzīgo nodarījumu, tā mēģinājumu vai sagatavojumu nav izdarījis.

Sal. 1933. g. S. l. 49. p.

OTRĀ NODAĻA.

Sardzes un militāro amatpersonu apvairošana un vardarbība pret tām.

Pirmais nodaļjums.

Sardzes un sargu apvairošana un vardarbība pret tiem.

113. Kas apvainojis sargu vai sardzi vārdiem vai ar nepieklājīgu
darbību, sodāms:

ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par vienu gadu
četriem mēnešiem, vai ar nodošanu kaŗa pārmācības rotā
uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem, vai ar ieslodzījumu
kaŗa cietumā uz laiku, ne mazāku par diviem mēnešiem.

114. Kas apvainojiss sargu vai sardzi ar sitienu vai citādu vardarbību, nelietojot pie tam ieroci, sodāms:

ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne mazāku par vienu gadu četriem mēnešiem, vai ar nodošanu kaŗa pārmācības rotā uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem.

Mēģinājums sodāms.

115. Iepriekšējo (113. un 114.) pantu noteikumi, izņemot gadījumu, kad noziedzīgs nodarījums vērstš pret sargu, nav piemērojami, ja apvainojumu vai vardarbību izdarījusi persona, kas pieder pie sardzes sastāva vai sardžu priekšniecības. Šinīs pēdējos gadījumos tomēr Sodu likumu 475. un 530. pantā paredzētais sods vainīgam paaugstināms Sodu likumu 64. p. un šo likumu 47. p. norādītos apmēros.

Sal. 1933. g. S. l. 448., 508. un 58. p.

116. Kas nav izpildījis sarga vai sardzes likumīgos prasījumus, tāpat, kas pretojies tiem, nelietojot tomēr ieročus, sodāms:

- 1) miera laikā — ar sodiem, kas paredzēti šo likumu 113. pantā;
- 2) kaŗa laikā — ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne mazāku par vienu gadu četriem mēnešiem, vai ar nodošanu kaŗa pārmācības rotā uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem;
- 3) ienaidnieka priekšā — ar ieslodzījumu pārmācības namā uz laiku, ne mazāku par četriem gadiem.

117. Kas uzbrucis sargam vai sardzei, tāpat, kas izdarījis sardze bruņotu pretošanos, sodāms:

- 1) miera laikā — ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par sešiem gadiem;
- 2) kaŗa laikā — ar nāves sodu, vai ar spaidu darbiem uz visu mūžu vai uz laiku, ne mazāku par astoņiem gadiem;
- 3) ienaidnieka priekšā — ar nāves sodu.

Miera laikam paredzētais sods paaugstināms Sodu likumu 64. p. un šo likumu 47. p. kārtībā tanīs gadījumos, kad uzbrukums izdarīts lietojot ieročus, kā arī tad, ja šinī pantā paredzētos noziedzīgos nodarījumus izdarījušas vairākas personas kopīgi.

Sal. 1933. g. S. l. 58. p.

118. Kas nogalinājis sargu, sodāms:

- 1) miera laikā — ar spaidu darbiem uz visu mūžu vai uz laiku, ne mazāku par divpaspdmit gadiem;
- 2) kaŗa laikā — ar nāves sodu.

120. Par noziedzīgiem nodarījumiem pret sardzi paredzētie sodi piemērojami arī tanīs gadījumos, kad attiecīgie noziedzīgie nodarījumi izdarīti pret kaŗavīriem, kas kaŗa laikā atstāti armijas ieņemtās vietās noteiktu personu vai vietu apsardzībai.

Otrais nodalījums.

Militāro amatpersonu apvainošana.

121. Kas apvainojis dežūrējošo vai dienesta norikojumu izpildošu virsnieku, sanitārvirsnieku vai kaŗa ierēdņi vārdiem, rakstiski vai ar nepieklājīgu darbību, sodāms:

ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par vienu gadu četriem mēnešiem, vai ar ievietojumu virssardznē uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem.

Ja apvainojums izdarīts ar sitienu vai citādu vardarbību, vainīgais sodāms: ar ieslodzījumu pārmācības namā uz laku, ne ilgāku par trim gadiem.

Mēģinājums sodāms.

122. Kas apvainojis vārdiem vai ar nepieklājīgu darbību dežūrējošo, dieninieku vai citu instruktoru vai kareivi, kas izpilda dienesta norikojumu, vai komandu, kuŗai nav sardzes nozīmes, sodāms, ja disciplinārsods izrādītos par nepiemērotu vainas svarīgumam,

ar ievietojumu virssardznē uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā uz laiku, ne ilgāku par diviem mēnešiem.

Ja apvainojums izdarīts ar sitienu vai citādu vardarbību, vainīgais sodāms: ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem, vai ar ievietojumu virssardznē uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem, vai ar nodošanu kaŗa pārmācības rotā uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem, vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā uz laiku, ne mazāku par diviem mēnešiem.

Mēģinājums sodāms.

Ja vainīgais šinī (122.) un iepriekšējā (121.) pantā paredzētos noziedzīgos nodarījumos līdz ar to izdarījis padotības pārkāpšanu, tad viņš sodāms pēc šo likumu 96.—102. panta noteikumiem.

122¹. Kas nav izpildījis iepriekšējā (122.) pantā norādīto kaŗavīru vai komandu likumīgu rīkojumu, sodāms, ja disciplinārsods izrādītos par nepiemērotu vainas svarīgumam,

ar ievietojumu virssardznē uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā uz laiku, ne ilgāku par diviem mēnešiem.

122². Kas pretojies 122. pantā norādīto kaŗavīru vai komandu likumīgo rīkojumu izpildīšanai, sodāms:

ar ievietojumu virssardznē uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem, vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā uz laiku, ne mazāku par diviem mēnešiem.

Ja šāda pretošanās izdarīta lietojot ieroci vai citu daiktu, vai kaut arī bez tā, bet uzstājoties divām vai vairāk personām kopīgi, tāpat ja izdarīts uzbrukums augstāk norādītām amatpersonām vai komandām, vainīgais sodāms:

ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem, vai ar nodošanu kaŗa pārmācības rotā uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

123. Šo likumu 121. un 122. panta noteikumi nav piemērojami gadījumiem, kad tanīs paredzētos noziedzīgos nodarījumus izdarījis dežūrējošā vai dieninieka priekšnieks šīnī amatā, vai viens dežūrējošais vai dieninieks pret otru dežūrējošo vai dieninieku. Šādos gadījumos vainīgais sodāms kā par apvainošanu vai vardarbību pēc Sodu likumu noteikumiem.

TREŠĀ NODAĻA.

Izvairīšanās no dienesta.

124. Kas izvairījies no dienesta pienākumu izpildīšanas, tāpat, kas aiz nevēribas vairākkārt pielaidis pārkāpumus vai nolaidības dienestā, sodāms, ja disciplinārsods izrādītos par nepiemērotu vainas svarīgumam,

ar ievietošanu virssardznē uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā uz laiku, ne ilgāku par diviem mēnešiem.

125. Kas no jauna izdarījis iepriekšējā (124.) pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu pēc tam, kad par tādu pašu nodarījumu izcietis tiesas uzlikto sodu, sodāms:

ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par vienu gadu četriem mēnešiem, vai ar ievietošanu virssardznē uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem, vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā uz laiku, ne mazāku par diviem mēnešiem.

126. Kas izvairījies, kaut arī uz laiku, no kaŗa dienesta, ar nolūku pavisam atsvabināties no kaŗa dienesta vai no dienesta aktīvā armijā vai, kaut arī uz laiku, no piedalīšanās kaŗa darbībā, ja šāda izvairīšanās izdarīta izlietojot viltus līdzekļus, sodāms:

- 1) miera laikā — ar ieslodzījumu pārmācības namā uz laiku, ne mazāku par četriem gadiem;
- 2) kaŗa laikā — ar nāves sodu vai ar spaidu darbiem uz visu mūžu vai uz noteiktu laiku.

127. Kas pats vai caur citu personu bojājis savu veselību ar nolūku pavisam izvairīties no kaŗa dienesta, vai no dienesta aktīvā armijā vai, kaut arī uz laiku, no piedalīšanās kaŗa darbībā, sodāms:

ar sodiem, kas paredzēti iepriekšējā (126.) pantā.

Ar tiem pašiem sodiem sodāms, kas bojājis vai palīdzējis bojāt otra veselību, ar nolūku dot tam iespēju izvairīties pavisam no kaŗa dienesta, vai no dienesta aktīvā armijā, vai no piedalīšanās, kaut arī uz laiku, kaŗa darbībā.

127². Kas kūdījis izvairīties pavisam no kaŗa dienesta, kaut arī kūdītais nav izvairījies, nedz mēģinājis izvairīties, sodāms:

ar ieslodzījumu pārmācības namā uz laiku, ne mazāku par četriem gadiem.

127³. Kas kaŗa laikā kūdījis vai citādi musinājis izvairīties pavisam no kaŗa dienesta vai no dienesta aktīvā armijā, vai no piedalīšanās, kaut arī uz laiku, kaŗa darbībā, ja šāds nodarījums likumā sevišķi paredzētos gadījumos (246. p.) nav sodāms bargāk, sodāms:

ar nāves sodu vai ar spaidu darbiem uz visu mūžu vai uz noteiktu laiku.

Ar to pašu sodu sodāms šā noziedzīgā nodarījuma izdarītājs arī tād, kad kūdītais vai musinātais netikvien nav noziedzīgu nodarījumu izdarījis, bet nav arī mēģinājis to izdarīt.

CETURTĀ NODAĻA.

Dezertēšana, patvaļīga prombūtne un neierašanās laikā dienestā.

128. Savas kaŗaspēka daļas vai dienesta vietas patvaļīga atstāšana, ar nolūku izvairīties pavisam no kaŗa dienesta vai no dienesta aktivā armijā, vai, kaut arī uz laiku, no piedalīšanās kaŗa darbībā, uzskatāma par dezertēšanu.

Sava kaŗaspēka daļas vai dienesta vietas patvaļīga atstāšana, bez kāda no šā panta pirmā daļā minētiem nolūkiem, uzskatāma par patvaļīgu prombūtni.

129. Kas, uzņemot viņu dienestā, pārvietojot, izrakstot no slimnīcas, kā arī atvaļinājuma, komandējuma u. t. l. gadījumos, bez likumīga iemesla nav ieradies laikā dienestā, ja tāda neierašanās izdarīta ar kādu no iepriekšējā (128.) panta pirmā daļā minētiem nolūkiem, sodāms kā par dezertēšanu; visos pārējos gadījumos — kā par patvaļīgu prombūtni.

1. piezīme. Kaŗavīra prombūtne, neierodoties dienestā, uzskatāma par patvaļīgu pēc attāluma termiņa notecējuma tanis gadījumos, kad tāds termiņš noteikts, bet pārējos gadījumos, — pēc ierašanās termiņa notecējuma.
2. piezīme. Kaŗavīrs, kas patvaļīgi atstājis savu kaŗaspēka daļu vai nav laikā ieradies dienestā un, to aizturot vai tam ierodoties dienestā, slēpj savu vārdu, dienesta pakāpi vai dienesta vietu, skaitāms par patvaļīgi promisesošu līdz minēto apstākļu atklāšanai.

130. Kas atradies patvaļīgā prombūtnē miera laikā ne ilgāk par sešām dienām, kaŗa laikā ne ilgāk par trim dienām, kaŗa darbības rajonā ne ilgāk par divdesmit četrām stundām, sodāms:

ar disciplinārsodu.

Sevišķos vainu palielinošos apstākļos, kā arī gadījumā, ja prombūtne izdarīta atrodoties arestā vai apcietinājumā, vainīgais sodāms:

ar ievietošanu virssardznē vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā.

131. Kas atradies patvaļīgā prombūtnē ilgāk par iepriekšējā (130.) pantā norādīto laiku, sodāms:

- 1) miera laikā:
 - a) pirmo reizi — ar ievietošanu virssardznē vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā;
 - b) otro reizi — ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem astoņiem mēnešiem, vai ar nodošanu kaŗa pārmācības rotā uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem;
 - c) trešo reizi — ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem astoņiem mēnešiem, vai ar nodošanu kaŗa pārmācības rotā uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem;
- 2) kaŗa laikā:
 - a) pirmo reizi — ar ievietošanu virssardznē uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem, vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā uz laiku, ne mazāku par diviem mēnešiem;

- b) otro reizi — ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne mazāku par vienu gadu četriem mēnešiem, vai ar nodošanu kara pārmācības rotā;
- c) trešo reizi — ar ieslodzījumu pārmācības namā uz laiku, ne mazāku par trim gadiem.

132. Kas izdarījis patvaļīgu prombūtni pēc aizturēšanas vai labprātīgas atgriešanās no patvaļīgas prombūtnes, sodāms pēc prombūtņu faktiskā skaita, pie kam par otro un trešo prombūtni kara laikam noteiktais sods uzliekams tikai tanī gadījumā, ja arī iepriekšējās prombūtnes izdarītas kara laikā.

133. Kas dezertējis miera laikā, sodāms:
ar ieslodzījumu pārmācības namā uz laiku, ne mazāku par četriem gadiem.

134. Kas dezertējis kara laikā, sodāms:
ar nāves sodu vai ar spaidu darbiem uz visu mūžu vai uz noteiktu laiku.

135. Šo likumu 133. un 134. pantā paredzētie sodi mīkstināmi Sodu likumu 53. p. un šo likumu 29. p. paredzētā kārtībā, ja vainīgais labprātīgi atgriezies.

Par šo likumu 134. p. paredzēto noziedzīgo nodarījumu šāda soda mīkstināšana piemērojama tikai tad, ja vainīgais atgriezies pirms kara darbības izbeigšanās.

Sal. 1933. g. S. I. 52. p.

136. Kas dezertējis vai mēģinājis dezertēt pie ienaidnieka, sodāms:
ar nāves sodu.

137. Kas kūdījis uz dezertēšanu, sodāms kā par dezertēšanu arī tad, ja kūdītais dezertēšanu nav izdarījis.

SESTĀ NODAĻA.

Dienesta pienākumu pārkāpšana sardzē, vaktī un dežūrā.

Pirmais nodalījums.

Dienesta pienākumu pārkāpšana sardzē un vaktī.

153. Kas tiši vai aiz neuzmanības nav izpildījis sardžu vai vakts dienesta vispārējos noteikumus, sodāms, ja disciplinārsods izrādītos par nepiemērotu vainas svarīgumam,

ar ievietošanu virssardznē vai ar ieslodzījumu kara cietumā uz laiku, ne mazāku par diviem mēnešiem.

154. Kas tiši vai aiz neuzmanības nav izpildījis sardžu vai vakts dienesta sevišķos pienākumus, sodāms:

ar dēgradējumu par kareivi vai ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par četriem gadiem, vai ar nodošanu kara pārmācības rotā.

Piezīme. Par sardžu vai vakts dienesta sevišķiem pienākumiem uzskatāmi tādi pienākumi, kuŗu izpildīšanai nodibināta sardze vai atsevišķas vakts postenis.

154¹. Sardzes kaņavīrs, kas patvaļīgi atsvabinājis apcietināto bez nolūka sekmēt viņa bēgšanu, sodāms:

ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne mazāku par vienu gadu četriem mēnešiem, vai ar dēgradējumu par kareivi, vai ar nodošanu kaņa pārmācības rotā uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem.

Ja atsvabinātais izbēdzis no apcietinājuma, uzlikto sodu tiesa var paaugstināt Sodū likumu 64. p. un šo likumu 47. p. norādītā kārtībā.

Sal. 1933. g. S. I. 58. p.

155. Sardzes vai vakts priekšnieks, kā arī sargs, vaktnieks vai arestēto pavadonis, kas patvaļīgi atstājis savu posteni, sodāms:

ar šo likumu 154. pantā paredzētiem sodiem.

Pārējie sardzes vai vakts kaņavīri par sardzes vai vakts patvaļīgu atstāšanu sodāmi:

ar šo likumu 153. pantā paredzētiem sodiem.

Piezīme. Sardzes vai vakts kaņavīrs, kas atstājis savu posteni pirms maiņas ierašanās, uzskatāms par patvaļīgi sardzi vai vakti atstājušu.

155¹. Sardzes priekšnieks, sargs vai arestēto pavadonis, kas patvaļīgi atstājis savu posteni pie apcietinātiem, naudas glabātuves, ieroču, šaujamo materiālu vai spridzināmo vielu noliktavām, vai posteni, kam sevišķi svarīga nozīme priekš valsts vai armijas, sodāms:

- 1) miera laikā — ar ieslodzījumu pārmācības namā uz laiku, ne mazāku par četriem gadiem, bet ja vainīgais, aizejot no posteņa to apzināti atstājis bez jebkādas uzraudzības — ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par sešiem gadiem;
- 2) kaņa laikā — ar nāves sodu vai ar spaidu darbiem uz visu mūžu, vai uz laiku, ne mazāku par astoņiem gadiem.

Pārējie sardzes kaņavīri par patvaļīgu sardzes atstāšanu sodāmi:

- 1) miera laikā:
ar ieslodzījumu pārmācības namā uz laiku, ne ilgāku par trim gadiem,
bet ja ar tādu patvaļīgu prombūtni sardzes sastāvs samazinājies tiktāl, ka atlikušie nav varējuši izpildīt savus pienākumus — ar ieslodzījumu pārmācības namā uz laiku, ne mazāku par trim gadiem;
- 2) kaņa laikā — ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par sešiem gadiem.

Piezīme. Sardzes un posteņus, kā pastāvošos, tā arī jaundibināmos, vajadzības gadījumā izsludina par sevišķi svarīgiem attiecīgie kaņa priekšnieki, nekavējoties izprasot armijas komandiera apstiprinājumu.

156. Iepriekšējos (153.—155.) pantos paredzētie sodi paaugstināmi Sodū likumu 64. p. un šo likumu 47. p. norādītās robežās, ja noziedzīgie nodarījumi izdarīti kaņa, nemieru, sacelšanās, ugunsgrēka, plūdu vai citāda nelaimes gadījuma laikā.

Sal. 1933. g. S. I. 58. p.

157. Sardzes vai vakts priekšnieks, kā arī sargs vai vaktnieks, kas izdarījis šo likumu 154. pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu ienaidnieka priekšā, sodāms:

ar nāves sodu vai ar spaidu darbiem uz visu mūžu vai uz noteiktu laiku.

Gadījumos, kad šāds noziedzīgs nodarījums izdarīts aiz neuzmanības, sods vainīgam mikstināms Sodu likumu 53. p. un šo likumu 29. p. norādītā kārtībā.

Sal. 1933. g. S. I. 52. p.

158. Kas patvaļīgi atstājis sardzi vai vakti ienaidnieka priekšā, sodāms:

ar nāves sodu.

159. Sardzes kaŗavīrs, kas pielaidis apcietinātas personas izbēgšanu, sodāms:

- 1) miera laikā — ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par divpadsmit gadiem;
- 2) kaŗa laikā — ar nāves sodu vai ar spaidu darbiem uz laiku, ne mazāku par divpadsmit gadiem.

159¹. Kaŗavīrs, kas, nepiederēdams pie sardzes vai vakts, kūdījis uz šo likumu 153., 154., 154¹., 155., 155¹. un 159. pantā paredzētiem noziedzīgiem nodarījumiem, sodāms, ja disciplinārsods izrādītos par nepiemērotu vainas svarīgumam:

ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku ne ilgāku par vienu gadu četriem mēnešiem, vai ar ievietojumu virssardznē, vai ar nodošanu kaŗa pārmācības rotā uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem, vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā.

160. Sardzes priekšnieks, sargs, kā arī personas, kas pieder pie sardzes priekšniecības, par viņu apsardzībai uzticēto mantu zādzību, iznīcināšanu vai bojāšanu sodāmi:

ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par sešiem gadiem.

Ja šādu zādzību, bojāšanu vai iznīcināšanu izdarījis kāds no pārējiem sardzes kaŗavīriem, tad šinī pantā paredzētais sods mikstināms Sodu lik. 53. p. un šo likumu 29. p. kārtībā.

Sal. 1933. g. S. I. 52. p.

Otrais nodalījums.

Dienesta pienākumu pārkāpšana deŗūrā.

161. Deŗūrējošie, dieninieki, apsargi, un vispār kaŗavīri, kuŗi izpilda dienesta norīkojumus, kas nav pielīdzināti sardžu dienestam, par patvaļīgu prombūtni vai savu pienākumu nekārtīgu izpildīšanu sodāmi, ja disciplinārsods izrādītos par nepiemērotu vainas svarīgumam:

ar ievietojumu virssardznē uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā uz laiku, ne ilgāku par diviem mēnešiem.

161¹. Dežūrējošais, dieninieks vai kaŗavīrs, kas izpilda apsarga pienākumus, par viņa uzraudzībā nodoto mantu zādzību, tīšu bojāšanu vai iznīcināšanu sodāms, ja pēc Sodu likumiem tam nav uzliekams bargāks sods:

ar nodošanu kaŗa pārmācības rotā, vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem.

Mēģinājums sodāms.

SEPTĪTĀ NODAĻA.

Valsts mantas, ieroču un citu uzbrukuma vai aizsardzības līdzekļu pretlikumīga atsavināšana un bojāšana.

162. Instruktors vai kareivis, kas piesavinājies, pametis, bojājis vai iznīcinājis viņam lietošanai izdotos valstij piederošus ietērpa vai uzkabes priekšmetus, vai gultas piederumus, sodāms:

ar ieslodzījumu kaŗa cietumā.

Mēģinājums sodāms.

Ar to pašu sodāms, kas no kaŗavīra ieguvis vai paņēmis ķīlā minētos priekšmetus, zinādams, ka tie ir valsts īpašums.

163. Kas piesavinājies, pametis, bojājis vai iznīcinājis valstij piederošus ieročus, municiju, pārtikas vielas, vai citus kaŗaspēka apgādes priekšmetus un uzbrukuma vai aizsardzības līdzekļus, izņemot iepriekšējā (162.) pantā norādītos, sodāms:

ar ieslodzījumu pārmācības namā, bet mazsvarīgos gadījumos — ar ievietoјumu virssardznē vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā.

Mēģinājums sodāms.

Ja šāda nodarījuma dēļ radies valstij svarīgs zaudējums, vainīgais sodāms: ar spaidu darbiem uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem.

Kaŗa laikā, ja šāda nodarījuma dēļ cēlies svarīgs traucējums kaŗa darbībā, vainīgais sodāms:

ar nāves sodu vai ar spaidu darbiem uz visu mūžu vai uz laiku, ne mazāku par astoņiem gadiem.

ASTOTĀ NODAĻA.

Amatu izpildīšanai un lietu vešanai noteiktās kārtības pārkāpšana.

169. Kas pēc atvaļināšanas no amata atstājis savu dienesta vietu, nenododot savu amatu vai dienesta kārtā uzticēto valsts vai privātu mantu noteiktā kārtībā savam pēctecim, vai nav to izdarījis likumā noteiktā laikā, sodāms, ja disciplinārsods izrādītos par nepiemērotu vainas svarīgumam:

ar ievietoјumu virssardznē vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā.

Bet ja no tam cēlušās svarīgas sekas, vainīgais sodāms:

ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par vienu gadu četriem mēnešiem, vai ar dēģradējumu par kareivi, vai ar nodošanu kaŗa pārmācības rotā uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

Par nekārtībām, kas atrastas darbvedībā vai dienesta kārtā uzticētās valsts vai privātās mantās, vainīgais atbild uz vispārējiem pamatiem.

171. Kas iesniedzis sūdzību dienesta lietā, pārkāpjot likumā noteikto kārtību vai pieklājību, sodāms:

ar disciplinārsodu,

bet sevišķi svarīgos gadījumos — ar ievietošanu virssardznē uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā.

172. Kas iesniedzis apzināti nepatiesu sūdzību par priekšniecību, raugoties pēc apvainojuma svarīguma un priekšniecības maldināšanai izlietoto līdzekļu veida, kā arī pēc apvainotam nodarītā kaitējuma, sodāms:

ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem, vai ar ievietošanu virssardznē uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem, vai ar nodošanu kaŗa pārmācības rotā, vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā uz laiku, ne mazāku par diviem mēnešiem,

bet sevišķi svarīgos gadījumos — ar ieslodzījumu pārmācības namā uz laiku, ne mazāku par četriem gadiem.

DEVĪTĀ NODAĻA.

Nelietīga varas izlietošana no priekšnieku puses pret padotiem.

Otrais nodalījums.

Padotiem pienākošās algas, pārtikas un citu priekšmetu vai naudas pretlikumīga aizturēšana.

176. Priekšnieks, kas mantkārīgā nolūkā aizturējis padotiem pienākošos algu vai citāda veida izmaksas vai apgādes priekšmetus, vai tādā pašā nolūkā izdarījis kādus atvilkumus, sodāms, bez pretlikumīgi aizturētā vai atvilkta atlīdzības cietušiem:

ar ieslodzījumu pārmācības namā uz laiku, ne ilgāku par trim gadiem.

Bet ja pie tam pret padoto lietoti spaidu līdzekļi, vainīgais sodāms:

ar ieslodzījumu pārmācības namā.

177. Priekšnieks, kas aizturējis padotiem pienākošos algu vai citāda veida izmaksas vai apgādes priekšmetus bez mantkārīga nolūka, izlietošanai viņam uzticētās kaŗaspēka daļas vajadzībām, sodāms:

ar ievietošanu virssardznē vai ar disciplinārsodu.

Bez tam vainīgam jāatlīdzina visi padotiem ar viņu pretlikumīgo rīcību nodarītie zaudējumi.

Ja šāds noziedzīgs nodarījums, kaut arī bez mantkārīga nolūka, bijis saistīts ar spaidu līdzekļu lietošanu no priekšnieka puses, vainīgais sodāms:

ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem.

Trešais nodalījums.

Padoto nodarbināšana uz dienestu neattiecīgos darbos.

178. Priekšnieks, kas virsniekam, sanitārvirsniekam vai kaŗa ierēdnim uzdevis izpildīt uz viņu dienesta pienākumiem neattiecīgu uzdevumu, tāpat, kas virsnieku, sanitārvirsnieku vai kaŗa ierēdni komandējis savās personīgās

darišanās vai šādā nolūkā atsvabinājis to no dienesta pienākumiem, vai nodarbinājis pie virsnieku dienesta stāvoklim vai ieņemamam amatam nepiemērotiem darbiem, sodāms, ja disciplinārsods izrādītos par nepiemērotu vainas svarīgumam:

ar ievietošanu virssardznē.

Bez tam tiesa var vainīgam piespriest atcēlumu no amata pēc šo likumu 46. un Sodlu likumu 65. p. noteikumiem.

Sal. 1933. g. S. l. 60. p.

179. Priekšnieks, kas padoto instruktoru vai kareivi nodarbinājis, kaut arī pret atlīdzību, viņu dienesta stāvoklim nepiemērotos darbos, nepienācīgā laikā un kaitējot dienesta interesēm, sodāms:

ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem, vai ar ievietošanu virssardznē, vai ar disciplinārsodu.

Bez tam tiesa var vainīgam piespriest atcēlumu no amata pēc šo likumu 46. un Sodlu likumu 65. p. noteikumiem. 1929. g. 17. janv. (18) l.

Sk. pask. pie 178. p.

180. Priekšnieks, kas nodarbinājis viņam padoto instruktoru vai kareivi privātā darbā, nesamaksājot pienācīgo atlīdzību, sodāms:

ar ieslodzījumu pārmācības namā uz laiku, ne ilgāku par trim gadiem.

Bet ja šāds noziedzīgs nodarījums izdarīts lietojot spaidu līdzekļus, draudus vai vardarbību, tad vainīgais sodāms:

ar ieslodzījumu pārmācības namā.

181. Iepriekšējā 179. un 180. pantā paredzētie sodi pēc tiem pašiem noteikumiem uzliekami kara priekšniekam, kas nodarbinājis privātā darbā viņa rīcībā nodotos kara gūstekņus.

182. Kas pieņēmis sev kareivi apkalpošanai, kad pēc likuma viņam tāds nepienākas, tāpat, kas šādus kareivjus turējis lielākā skaitā nekā pienākas, vai atdevis tos citas personas rīcībā, ja disciplinārsods izrādītos par nepiemērotu vainas svarīgumam, sodāms:

ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem, vai ar ievietošanu virssardznē.

Bez tam tiesa var vainīgam piespriest atcēlumu no amata pēc šo likumu 46. un Sodlu likumu 65. panta noteikumiem.

Sk. pask. pie 178. p.

Ceturtais nodaļums.

Pretlikumīga apiešanās ar padotiem un varas pārkāpšana uzliekot sodus.

183. Kas padoto virsnieku, sanitārvirsnieku vai kara ierēdņi apvainojis vārdiem, rakstiski vai ar nepieklājīgu darbību, sodāms:

ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par vienu gadu, vai ar ieslodzījumu virssardznē, vai ar disciplinārsodu.

Bez tam tiesa var vainīgam piespriest atcēlumu no amata pēc šo likumu 46. un Sodlu likumu 65. panta noteikumiem.

Sal. 1933. g. S. l. 60. p.

184. Kas iesitis vai nodarījis citu kādu varas darbu, kuŗš aizskaŗ miesas neaizskaramību, vai vieglu miesas bojājumu padotam virsniekam, sanitārvirsniekam vai kaŗa ierēdnim, sodāms:

ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne mazāku par vienu gadu
četriem mēnešiem.

Mēģinājums sodāms.

184¹. Vecākais, kas izdarījis pret jaunāko šo likumu 183. vai 184. pantā paredzētu noziedzīgu nodarījumu, sodāms ar minētos (183. un 184.) pantos paredzētiem sodiem, mīkstinot tos Sodu likumu 57. p. 1.—3. pk. un šo likumu 33. panta 1. un 2. punktā paredzētā kārtībā. 1929. g. 17. janv. (18) I.

Sal. 1933. g. S. I. 55. un 56. p.

185. Virsnieks, sanitārvirsnieks vai kaŗa ierēdnis, kas viņam padoto instruktoru vai kareīvi sītis, sodāms:

ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

185¹. strīpots. 1929. g. 17. janv. (18) II.

186. Instruktors vai kareīvis, kas sītis viņam padotu instruktoru vai kareīvi, sodāms:

ar nodošanu kaŗa pārmācības rotā, vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā uz laiku, ne mazāku par diviem mēnešiem.

187. Ja priekšnieka vardarbība pret padoto bijusi savienota ar smagu vai ļoti smagu miesas bojājumu, vai kaut arī ar vieglu miesas bojājumu, kas nodarīts sevišķi mocot cietušo, vai ar padotā nonāvēšanu, tad vainīgais sodāms:

ar sodiem, kas par šādiem noziedzīgiem nodarījumiem paredzēti Sodu likumos, pie kam sods vienmēr paaugstināms Sodu likumu 64. p. un šo likumu 47. p. norādītā kārtībā.

Sal. 1933. g. S. I. 58. p.

188. Priekšnieks, kas uzlicis padotam, kaut arī vainīgam, disciplinārsodu, pārsniedzot savas varas robežas, sodāms:

ar disciplinārsodu,

bet sevišķi svarīgos gadījumos — ar ievietošanu virssardznē uz laiku ne ilgāku par trim mēnešiem vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā uz laiku, ne ilgāku par diviem mēnešiem. 1929. g. 17. janv. (18) I.

189. Priekšnieks, kas padotam uzlicis likumā neparedzētu sodu, vai sodu, kas uzliedams vienīgi ar tiesas spriedumu, raugoties pēc uzliktā soda veida, sodāms:

ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par vienu gadu četriem mēnešiem, vai ar ievietošanu virssardznē, vai ar nodošanu kaŗa pārmācības rotā, vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā, vai ar disciplinārsodu,

bet ja pie tam priekšnieks rīkojies ar sevišķu nežēlību — ar dēģradējumu par kareīvi, vai ar nodošanu kaŗa pārmācības rotā uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem, vai ar ieslodzījumu pārmācības namā uz laiku, ne ilgāku par četriem gadiem. Turp.

DESMITĀ NODAĻA.

Militārās kārtības un pieklājības noteikumu pārkāpšana.

190. Kas piedzēries vai izdarījis mazsvarīgus militārās pieklājības pārkāpumus, sodāms:
ar disciplinārsodu.

191. Instruktors vai kareivis, kas vairākkārtīgi izdarījis iepriekšējā (190.) pantā paredzēto pārkāpumu un nav labojies pēc priekšniecības uzliktā disciplinārsoda, sodāms:

ar ieslodzījumu kaŗa cietumā uz laiku, ne ilgāku par diviem mēnešiem.

Vainīgais, kas, neizpelnīdamies soda piedošanu, nav labojies arī pēc tam, kad par šādu noziedzīgu nodarījumu izcietis tiesas uzliktu sodu, sodāms:

ar ieslodzījumu kaŗa cietumā uz laiku, ne mazāku par diviem mēnešiem.

192. Kas trokšņojis, kļiedzis, kāvies vai cēlis nekārtības kaŗaspēka mitekļi, publiskā vietā vai sabiedriskā sapulcē, vai kaut arī ārpus šīm vietām, bet traucēdams sabiedrisko mieru, sodāms:

ar ievietoјumu virssardznē uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā uz laiku, ne ilgāku par diviem mēnešiem,

bet sevišķi svarīgos gadījumos — ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par vienu gadu četriem mēnešiem, vai ar ievietoјumu virssardznē uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem, vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā uz laiku, ne mazāku par diviem mēnešiem.

193. Kas patvaļīgi ieņēmis dzīvokli kaŗaspēka ievietošanai, tāpat kas patvaļīgi ņēmis šķūtniekus vai ar kādu citādu rīcību apgrūtinājis iedzīvotājus, sodāms, ja par attiecīgo pretlikumīgo darbību likumā nav paredzēts bargāks sods:

ar ievietoјumu virssardznē, vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā, vai ar disciplinārsodu.

194. Kas sarīkojis ar padotiem aizliegtu kāršu, kauliņu vai citu tam-līdzīgu spēli, tāpat, kas piedalījies tādā spēlē kopā ar padotiem, sodāms:

ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par vienu gadu četriem mēnešiem, vai ar ievietoјumu virssardznē uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem, vai ar nodošanu kaŗa pār-mācības rotā uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem, vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā uz laiku, ne mazāku par diviem mēnešiem.

Ar to pašu sodu sodāms tas, kas spēlējis atrodoties sardzē.

195. Virsnieks, sanitārvirsnieks vai kaŗa ierēdnis, kas aizņēmis naudu no instruktora vai kareivja, tāpat instruktors vai kareivis, kas aizņēmis naudu no viņam padotā instruktora vai kareivja, sodāms, ja disciplinārsods izrādītos par nepiemērotu vainas svarīgumam:

ar ievietoјumu virssardznē uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā uz laiku, ne ilgāku par diviem mēnešiem,

bet šādu noziedzīgu nodarījumu atkārtojot — ar ievietošanu virssardznē uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem, vai ar ieslodzījumu kara cietumā uz laiku, ne mazāku par diviem mēnešiem.

Bez tam tiesa var vainīgam piespriest atcēlumu no amata pēc šo likumu 46. un Sodu likumu 65. panta noteikumiem.

Sal. 1933. g. S. l. 60. p.

1951. Kara laikā par iepriekšējā (195.) pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma atkārtošānu noteiktais sods uzliekams arī tānī gadījumā, ja šāds noziedzīgs nodarījums izdarīts pēc tam, kad vainīgais par tādu pašu agrāk izdarītu noziedzīgu nodarījumu sodīts no priekšniecības disciplinārā kārtā vai ar spēkā stājušos tiesas spriedumu.

196. Kas valkājis viņam pēc dienesta stāvokļa vai pakāpes nepiešķirtu kaņavīru tērpu, tāpat, kas nēsājis viņam nepiešķirtu ordeni vai citu goda zīmi, sodāms, ja disciplinārsods izrādītos par nepiemērotu vainas svarīgumam:

ar ievietošanu virssardznē vai ar ieslodzījumu kara cietumā.

VIENPADSMITĀ NODAĻA.

Amatpersonu pretlikumīga rīcība dažās sevišķās dienesta nozarēs.

Otrais nodaļījums.

Pretlikumīga rīcība ceļot valsts ēkas, kuģus, apcietinājumus vai citas kara resora būves.

207. Kas izdarījis Sodu likumu 561. vai 663. p. paredzētos noziedzīgos nodarījumus, sodāms:

ar ieslodzījumu pārmācības namā uz laiku, ne ilgāku par trim gadiem.

Bez tam tiesa var atņemt vainīgam tiesību izdarīt būvdarbus uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem un spriedumu izsludināt.

Sal. 1933. g. S. l. 381. p.

207¹. Ja Sodu likumu 560., 561. vai 663. p. paredzētie noziedzīgie nodarījumi izdarīti aiz neuzmanības, vainīgais sodāms:

ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par vienu gadu četriem mēnešiem, vai ar ievietošanu virssardznē, vai ar disciplinārsodu.

Sal. 1933. g. S. l. 531. un 381. p.

Trešais nodaļījums.

Pretlikumīga rīcība kara sanitārā nozarē.

212. Kara sanitāra amatpersona, kas pielaidusi nevērību slimo un ievainoto ārstēšanā, vai vispār dienesta pienākumu izpildīšanā, tāpat kas tiši vai aiz neuzmanības nav ievērojuši noteikumus par kara ārstniecības iestādēm, raugoties pēc nodarījuma seku svarīguma, sodāma, ja disciplinārsods izrādītos par nepiemērotu vainas svarīgumam:

ar ieslodzījumu cietoksnī vai ar ievietošanu virssardznē.

Bez tam tiesa var vainīgam piespriest atcēlumu no amata pēc šo likumu 46. un Sodu likumu 65. panta noteikumiem.

Piespriežot atlaišanu no dienesta vai atcēlumu no amata, tiesa var vainīgam uzlikt aizliegumu nodarboties ar ārsta praksi uz laiku, ne ilgāku par pieciem gadiem.

Sal. 1933. g. S. I. 60. p.

213. Kaŗa sanitāra amatpersona, kas ievietojusi slimnīcā kaŗavīru, kuŗš, uzdodamies par slimu, izvairās no dienesta, sodāma, ja disciplinārsods izrādītos par nepiemērotu vainas svarīgumam:

ar ievietojumu virssardznē uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem.

Bet ja šāds noziedzīgs nodarījums izdarīts mantkārīgā vai citā pretlikumīgā nolūkā, tad vainīgais sodāms:

ar ieslodzījumu pārmācības namā.

DIVPADSMITĀ NODAĻA.

Noziedzīgi nodarījumi pārvaldot vai glabājot dienesta kārtā uzticētas mantas.

Pirmais nodalījums.

**Noziedzīgi nodarījumi pieņemot, izprasot vai izdodot valsts naudas summas
vai valstij piegādājamās mantas, kā arī uzraugot līgumu izpildīšanu.**

217. Kas aiz neuzmanības vai nevērības sagatavojis, nodevis, pieņēmis vai izdevis veselībai kaitīgas uztura vielas vai dzērienus, slimus gaļas lopus, sabojātus vai nederīgus ārstniecības līdzekļus un vielas, nederīgu municiju, ieročus, lielgabalus, vai citus aizsardzības vai uzbrukuma līdzekļus, bez pienākuma atlīdzināt valstij nodarītos zaudējumus, sodāms:

- 1) miera laikā — ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par vienu gadu četriem mēnešiem;
- 2) kaŗa laikā — ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne mazāku par vienu gadu četriem mēnešiem.

218. Kas aiz neuzmanības vai nevērības sagatavojis, nodevis, pieņēmis vai izdevis sabojātus, nederīgus, nepienācīga labuma vai mazāk par pienācīgo vairumu kaŗaspēka, kaŗa iestāžu vai ietaišu apgādes priekšmetus, izņemot iepriekšējā (217.) pantā norādītos, bez valstij pienācīgas zaudējuma atlīdzības, sodāms:

- 1) miera laikā — ar ievietojumu virssardznē;
- 2) kaŗa laikā — ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par četriem gadiem.

219. Ja iepriekšējā 217. un 218. pantā paredzētie noziedzīgie nodarījumi izdarīti tiši, tad, bez valstij pienācīgās zaudējuma atlīdzības, vainīgais sodāms:

- 1) par 217. p. paredzēto noziedzīgo nodarījumu:
 - a) miera laikā — ar spaidu darbiem uz noteiktu laiku,
 - b) kaŗa laikā — ar spaidu darbiem uz visu mūžu vai uz noteiktu laiku, bet ja vainīgais zinājis, ka sagatavotie, nodotie, pieņemtie vai izdotie priekšmeti bijuši nolemti aktīvai armijai — ar nāves sodu;

2) par 218. p. paredzēto noziedzīgo nodarījumu:

- a) miera laikā — ar ieslodzījumu pārmācības namā uz laiku, ne ilgāku par četriem gadiem,
- b) kara laikā — ar ieslodzījumu pārmācības namā uz laiku, ne mazāku par pieciem gadiem.

Otrais nodaļjums.

Noziedzīgi nodarījumi glabājot dienesta kārtā uzticētās mantas.

229. Kas pielaidis nevērību glabājot dienesta kārtā uzticētās valstij vai citam piederošas naudas summas vai mantas, sodāms, ja disciplinārsods izrādītos par nepiemērotu vainas svarīgumam:

ar ievietošanu virssardznē vai ar ieslodzījumu kara cietumā.

Ja šādas nevērības dēļ dienesta kārtā uzticētās naudas summas vai citas mantas pazaudētas, sabojātas vai iznīcinātas, vai to uzglabāšanas vietā izcēlies ugunsgrēks vai cita nelaime, tad vainīgam arī jāatlīdzina visi zaudējumi, kādi no tam cēlušies.

Kara laikā, ja caur šādu nevērību cēlies traucējums kara spēka apgādībā, vainīgais sodāms:

ar ieslodzījumu cietoksnī vai ar nodošanu kara pārmācības rotā.

Piezīme. Šā panta noteikumi neattiecas uz gadījumiem, kad sods par nevērību valsts mantas glabājot paredzēts sevišķos attiecīgā kara dienesta nozarē pastāvošos noteikumos. 1929. g. 17. janv. (18) l.

239. Kas lietojis valstij piederošus zirgus vai satiksmes līdzekļus citām nekā likumā vai attiecīgos noteikumos paredzētām vajadzībām, sodāms, bez pienākuma atlīdzināt zaudējumus, ja tādi cēlušies:

ar ievietošanu virssardznē vai ar disciplinārsodu, bet ja valstij piederošie zirgi vai satiksmes līdzekļi izlietoti mantkārīgā nolūkā — ar ieslodzījumu pārmācības namā uz laiku, ne ilgāku par trim gadiem, vai ar nodošanu kara pārmācības rotā uz laiku, ne mazāku par vienu gadu sešiem mēnešiem.

TREŠĀ SADAĻA.

Sevišķi noziedzīgi nodarījumi kara laikā.

243. Kas pabalstījis vai sekmējis ienaidnieka kara darbību pret Latviju, sodāms:

ar nāves sodu.

244. Kas personīgi vai caur citām personām sarakstījis vai citādi sazinājies ar kādu, kas atrodas ienaidnieka armijā vai ienaidnieka kara spēka ieņemtā apgabalā, vai vispār tādā vietā, kurp aizliegts rakstīt vēstules, sodāms:

ar ieslodzījumu pārmācības namā uz laiku, ne mazāku par trim gadiem.

Bet ja vainīgais pie tam sniedzis kādas uz kara darbību attiecīgas ziņas, viņš sodāms:

ar spaidu darbiem uz visu mūžu vai uz noteiktu laiku.

245. Kas kaujas laikā patvaļīgi atstājis savu vietu vai pozīciju vai kaŗaspēka daļas komandēšanu, ja tāda atstāšana nav notikusi kā dienesta pienākumu izpildīšana, sodāms:

ar nāves sodu vai ar spaidu darbiem uz visu mūžu vai uz noteiktu laiku.

245¹. Kas izvairījies izpildīt pavēli piedalīties kaujā vai atsevišķā kaujas darbībā, sodāms:

ar nāves sodu.

246. Kas kaŗa darbības rajonā kūdījis vai citādi musinājis ar vārdiem, priekšzīmi vai darbiem uz padošanos, bēgšanu vai citādu izvairīšanos no pretošanās ienaidniekam, kaut arī tāda kūdīšana vai musināšana bijusi bez panākuma, sodāms:

ar nāves sodu.

246¹. Kas izplatījis kaŗaspēkā baumas, kuŗas apzināti varējušas izsaukt mazdūšību vai nekārtības kaŗaspēkā, sodāms:

ar nāves sodu vai ar spaidu darbiem uz visu mūžu vai uz noteiktu laiku.

Ja šāds noziedzīgs nodarījums izdarīts aiz neapdomības, tad vainīgais sodāms:

ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne mazāku par vienu gadu četriem mēnešiem, vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā.

247. Par karoga vai standarta pazaudēšanu kaujā, ja komanda, kuŗai tāds bija uzticēts, nav izlietojusi visus līdzekļus tā izglābšanai, tie, kam karoga vai standarta apsargāšana bijusi sevišķi uzticēta, sodāmi:

ar nāves sodu, vai ar spaidu darbiem uz visu mūžu vai uz noteiktu laiku,

bet pārējie komandas kaŗavīri, kam bijis iespējams palīdzēt karogu vai standartu izglābt,

raugoties pēc vainīguma pakāpes, — pēc šo likumu 28. p. noteikumiem.

248. Kaŗavīrs, kas padevies gūstā vai nolīcis ieročus ienaidnieka priekšā, neizpildot savu uzdevumu cīnīties saskaņā ar dienesta pienākumu svinīgo solījumu, sodāms:

ar nāves sodu.

251. Priekšnieks, kas viņam uzticēto armiju, kaŗaspēka vienību, kuģi, cietoksnī vai citu apcietinātu vietu atdevis ienaidniekam, sodāms:

ar nāves sodu.

Ar to pašu sodu sodāmi viņam padotie priekšnieki, kas palīdzējuši pie padošanās, kā arī tie, kas, varēdami aizkavēt šādu padošanos vai pēc sava dienesta stāvokļa to novērst, nav spēruši padošanās novēršanai vajadzīgos soļus.

251¹. Gūstā kritis virsnieks, sanitārvirsnieks vai kaŗa ierēdnis, kas pieņēmis ienaidnieka priekšlikumu tapt atsvabinātam no gūsta ar nosacījumu nepiedalīties tālākā kaŗa darbībā, sodāms:

ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem.

258¹. Kas patvaļīgi nēsājis Sarkanā Krusta nozīmi, nepiederēdams pie personām, kam uz to tiesība saskaņā ar Ženēvas konvenciju, sodāms:
ar ievietošanu virssardznē uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar ieslodzījumu kara cietumā uz laiku, ne ilgāku par diviem mēnešiem.

Ar to pašu sods sodāms priekšnieks, kas devis rīkojumu nēsāt Sarkanā Krusta nozīmi personām, kam uz to nav tiesība.

258². Kas patvaļīgi pacēlis vai devis rīkojumu pacelt Sarkanā Krusta karogu uz iestādes, kas nestāv Ženēvas konvencijas aizsardzībā, sodāms:
ar ievietošanu virssardznē uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar ieslodzījumu kara cietumā uz laiku, ne ilgāku par diviem mēnešiem.

258³. Persona, kam uzticēta slimo un ievainoto uzraudzība un gādība par tiem un kas slikti ar tiem apgājusies vai nevērīgi izpildījusi savus pienākumus pret viņiem, sodāma:

ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne mazāku par vienu gadu četriem mēnešiem, vai ar nodošanu kara pārmācības rotā uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem.

261. Kas slēpis trofejas vai kara ieguvuma priekšmetus, raugoties pēc nodarījuma rakstura un svarīguma, sodāms:

ar ieslodzījumu pārmācības namā uz laiku, ne ilgāku par pieciem gadiem, vai ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par vienu gadu četriem mēnešiem, vai ar ievietošanu virssardznē uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar ieslodzījumu kara cietumā, vai ar disciplinārsodu.

264. Kas publicējis, izpaudis vai izplatījis plānu, zīmējumu, dokumentu vai to kopiju vai vispār ziņas, kuŗām Latvijas ārējās drošības vai kara darbības sekmju labā vajadzēja glabāties slepenībā, sodāms:

ja šāds nodarījums izdarīts tīši — ar nāves sodu vai ar spaidu darbiem uz visu mūžu vai uz noteiktu laiku,

ja šāds nodarījums izdarīts aiz neuzmanības vai nevērības pret dienesta pienākumiem —

ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par vienu gadu četriem mēnešiem, vai ar nodošanu kara pārmācības rotā, vai ar ieslodzījumu kara cietumā uz laiku, ne mazāku par diviem mēnešiem.

270. Kas pret ienaidnieku aizstāvamās vietās vai ienaidnieka priekšā iznīcinājis vai bojājis kara spēka uzbrukuma vai aizsardzības līdzekļus vai apgādes priekšmetu krājumus, sodāms:

ar nāves sodu.

Ar to pašu sods sodāms, kas kara laikā iznīcinājis vai bojājis tālruni, telegrafu, ūdens vadu, dzelzceļu, tiltu, aizdambējumu, pārceltuvi vai citu satiksmes līdzekli.

271. Kara gūsteknis par tišu pret armijas drošību vērstu nodarījumu, kā arī par darbību, kuŗas nolūks pabalstīt ienaidnieku vai pēdējam piepalīdzēt, sodāms:

ar nāves sodu.

Ar to pašu sodu sodāmi arī ienaidnieka spiegi.

CETURTĀ SADAĻA.

Kaŗavīru vispārēji noziedzīgi nodarījumi.

273¹. Par noziedzīgiem nodarījumiem, kas paredzēti Sodū likumu 100., 101., 102., 121., 125., 126., 127., 129. p. 1. d. 1.—2. pk. un II d., 130. p. 1. d. 1.—2. pk. un II d., 131., 132. (128. un 129. p. 1. d. un 1. un 2. pk. robežās) un 134. pantā, kaŗavīriem sodi paaugstināmi uz sekošiem pamatiem:

- 1) ja likumā noteikta brīvības zaudēšanas soda zemākā robeža, tad šāds sods paaugstināms: spaidu darbi par diviem gadiem, ieslodzījums pārmācības namā par vienu gadu, ieslodzījums cietoksnī par sešiem mēnešiem un ieslodzījums cietumā par trim mēnešiem;
- 2) ja likumā noteikta brīvības zaudēšanas soda augstākā robeža, tad šāds sods paaugstināms iepriekšējā (1.) punktā norādītā kārtībā, pie kam nevar uzlikt: spaidu darbus uz laiku, mazāku par sešiem gadiem, ieslodzījumu pārmācības namā — uz laiku, mazāku par diviem gadiem sešiem mēnešiem, ieslodzījumu cietoksnī — uz laiku, mazāku par sešiem mēnešiem divām nedēļām, un ieslodzījumu cietumā — uz laiku, mazāku par trim mēnešiem divām nedēļām;
- 3) ja likumā nav sevišķi noteikta brīvības zaudēšanas soda augstākā vai zemākā robeža, tad uzliedkami: spaidu darbi uz laiku, ne mazāku par sešiem gadiem, ieslodzījums pārmācības namā — uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem sešiem mēnešiem, ieslodzījums cietoksnī — uz laiku, ne mazāku par sešiem mēnešiem divām nedēļām, un ieslodzījums cietumā — uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem divām nedēļām.

1903. g. S. l. atbilst šādiem 1933. g. S. l. p.: 100. p. — 69. p., 101. p. — 70. p., 102. p. — 71. p., 121. p. — 104. p., 125. p. — 108. p., 127. p. — 109. p., 128. p. — 110. p., 129. p. — 111. p., 130. p. — 112. p., 131. p. — 112. p., 132. p. — 114. p.

126. un 134. p. jaunā kodekā nav uzņemti.

273². Par noziedzīgiem nodarījumiem, kas paredzēti Sodū likumu 109., 110., 111., 111¹., 114¹., 112., 112¹., 113., 113¹., 116., 117., 118. un 118². pantā, kaŗavīriem sodi paaugstināmi uz sekošiem pamatiem:

- 1) ja likumā noteikti spaidu darbi uz visu mūžu — uzliedkams nāves sods;
- 2) ja likumā paredzēti spaidu darbi uz noteiktu laiku vai uz laiku, ne mazāku par noteiktu skaitu gadu — uzliedkami spaidu darbi uz visu mūžu; ja likumā noteikti spaidu darbi uz laiku, ne ilgāku par noteiktu skaitu gadu — uzliedkami spaidu darbi uz laiku, ne mazāku par norādīto skaitu gadu;

- 3) ja likumā noteikts ieslodzījums pārmācības namā uz laiku, ne mazāku par noteiktu skaitu gadu — uzliekami spaidu darbi uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem; ja likumā noteikts ieslodzījums pārmācības namā bez norādījuma uz soda augstāko vai zemāko robežu — uzliekami spaidu darbi uz laiku, ne ilgāku par sešiem gadiem; ja likumā noteikts ieslodzījums pārmācības namā uz laiku, ne ilgāku par noteiktu skaitu gadu — uzliekams ieslodzījums pārmācības namā uz laiku, ne mazāku par norādīto skaitu gadu;
- 4) ja likumā noteikts ieslodzījums cietumā — uzliekams ieslodzījums pārmācības namā uz laiku, ne ilgāku par trim gadiem.

1903. g. S. I. p. atbilst šādiem 1933. g. S. I. p.: 110. p. — 88. p., 111. p. — 91. p., 111¹. p. — 89. p., 111². p. — 91. p., 112. p. — 92. p., 112¹. p. — 92. p., 113. p. — 93. p., 113¹. p. — 93. p., 116. — 96. p., 117. p. — 97. p., 118. — 98. p.

109., 111³., 111⁴. un 118². p. jaunā kodekā nav uzņemti.

273³. Kaŗavīrs, kas izdarījis Sodū likumu 108. p. paredzēto noziedzīgo nodarījumu, sodāms visos gadījumos:

ar nāves sodu.

Sal. 1933. g. S. I. 87. p.

273⁴. Kaŗavīrs, kas izdarījis Sodū likumu 114. pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu ar nolūku pabalstīt ienaidnieku kaŗā pret Latviju, sodāms:

- a) 114. pantā I daļā paredzētos gadījumos — ar spaidu darbiem uz laiku, ne mazāku par astoņiem gadiem;
- b) 114. panta II daļā paredzētos gadījumos — ar spaidu darbiem uz visu mūžu.

Sal. 1933. g. S. I. 94. p.

273⁵. Piemērojot iepriekšējo 273¹.—273⁴. p. noteikumus kaŗavīru noziedzīgiem nodarījumiem, brīvības zaudēšanas soda veidā zemākais likumīgais apmērs (Sodū likumu 16., 18., 19. un 20. p.) un pāreja uz citu soda veidu pieļauta tikai gadījumos, kad sods mīkstināms uz Sodū likumu 53. p. pamata.

Sal. 1933. g. S. I. 13., 14., 15. un 52. p.

273⁶. Kaŗavīrs, kas glabājis Sodū lik. 132. pantā norādītos sacerējumus vai zīmējumus, zinot par viņu saturu, kaut arī bez minētā (132.) pantā norādītā nolūka, sodāms, ja disciplinārsods izrādītos par nepieņērotu vainas svarīgumam:

ar ievietošanu virssardznē uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem, vai ar ieslodzījumu kaŗa cietumā uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem.

Sal. 1933. g. S. I. 114. p.

273⁷. Kaŗavīrs, kas izdarījis Sodū likumu 653. panta pēdējā daļā un 654. pantā paredzētos noziedzīgos nodarījumus, sodāms:

ar ieslodzījumu pārmācības nāmā vai ar ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne mazāku par diviem gadiem.

Sal. 1933. g. S. I. 127. un 128. p.

274. Gadījumā, kad karavīrs apvainojis otru karavīru, ja šāds nodarījums nav paredzēts šo likumu otrās sadaļas pirmā nodaļā, vainīgais sodāms pēc Sodu likumiem, pie kam naudas sods nav uzliekams.

279. Kara laikā par noziedzīgiem nodarījumiem, kas paredzēti Sodu likumu 453., 454., 455., 456., 522. p. 2. un 3. pk., 562. p. 3. d., 563. un 589. pantā, vainīgie sodāmi:

ar nāves sodu.

1903. g. S. l. p. atbilst šādiem 1933. g. S. l. p.: 453. p. — 429. p., 455. p. — 430. p., 522. p. — 501. p., 562. p. — 532. p., 563. p. — 533. p., 589. p. — 550. p.

454. un 456. p. jaunā kodekā nav uzņemti.

Noteikumi par kaŗa stāvokli.*)

(Lik. kr. 1919. g. 49.)

IV. Kaŗa tiesu kompetence attiecībā uz civiliedzīvotājiem.

14. Apgabalos, kuŗi izsludināti kaŗa stāvoklī, kaŗa tiesām nodod civiliedzīvotājus par sekošiem noziegumiem un mēģinājumiem tos izdarīt:

- a) uzmusināšanu pret pastāvošo valsts kārtību un mēģinājumiem viņu gāzt;
- b) musināšanu uz pilsoņu kaŗu, valsts kārtības un valsts darbības traucēšanu;
- c) valsts nodevību, spiegošanu un palīdzēšanu ienaidniekam;
- d) par ieroču, sprāgstošu vielu un kaŗa piederumu neatļautu uzglabāšanu;
- e) amata pienākumu izpildīšanas aizkavēšanu vai traucēšanu pie mobilizācijas;
- f) par amata pienākumu neizpildīšanu valsts apsardzības lietās;
- g) par atraušanos no mobilizācijas un kaŗa dienesta;
- h) par iesaukto un dezertieŗu slēpšanu;
- i) par tēlegrafa, tēlefona, ceļu, tiltu, valdības noliktavu un tamlīdzīgu ierīkojumu iznīcināšanu vai bojāšanu;
- k) par slepkavību ar nodomu;
- l) par laupīšanu;
- m) par tīšu dedzināšanu;
- n) par uzbrukumiem vai bruņotu pretošanos kareivjiem un valsts ierēdņiem, tiem savus amata pienākumus izpildot.

15. Par visiem 14. punktā paredzētiem noziegumiem draud nāves sods.

Sal. Krimināproc. lik. (1926. g. izd.) 265. p.

Pārgrozījumi noteikumos par pastiprinātu apsardzību.

(Lik. kr. 1921. g. 205 un 1926. g. 179.)

Labierības un drošības nolikuma (Krievijas likumu kopoj. XIV sēj. 1916. g. izd.) 104. p. 2. punktu un 106. p. 1. punktu izteikt sekošā redakcijā:

104. p. 2. pk. — Iepriekšējā (103.) pantā minēto apgabalu robežās iekšlietu ministram ir tiesība 2) par šādu obligātorisko noteikumu pārkāpšanu noteikt sodus līdz 3 mēnešiem aresta vai 500 zelta frankiem un uzlikt šos sodus administratīvā kārtībā pašam vai pilnvarot atsevišķas amata personas.

*) Noteikumi par kaŗa stāvokli piemērojami tur, kur uz Ministru kabineta lēmuma pamata ievests kaŗa stāvoklis.

106. No iekšlietu ministra atkarājas:

- 1) saziņā ar tieslietu un kara ministriem nodot kara tiesas iztiesāšanai pēc kara laika likumiem atsevišķas vispārējos krimināllikumos paredzētās lietas, ja viņš to atzīst par vajadzīgu sabiedriskās kārtības un miera apsargāšanas labā.

Sal. Krimināļproc. lik. (1926. g. izd.) 265. p.

Likums par dažu noziedzīgu nodarījumu pastiprinātu apkaņošanu.

(Lik. kr. 1927. g. 20, 1931. g. 43 un 1933. g. 183.)

1. Iekšlietu ministram pagaidām piešķirta tiesība, saziņā ar tieslietu un kara ministriem, nodot kara tiesai iztiesāšanai pēc kara laika likumiem atsevišķas lietas par noziedzīgiem nodarījumiem, kas paredzēti 1933. g. Sodulikuma 69., 72., 73., 87.—98. pantā, 529. p. 4. daļā, 532. p. 3. daļā, 533. pantā, 550. p. 3. daļas 1.—4. punktā un 4. daļā un 551. p. 4. daļā; 430. pantā, ja nogalināta amatpersona, kad tā izpilda dienesta pienākumus, vai sakarā ar šo pienākumu izpildīšanu, kara sardzes vai apsardzes kaņ�avīrs, vai arī ja nogalināšana izdarīta bandā, daudzu personu dzīvībai bīstamā kārtā, sevišķi mocošā kārtā noslepkavotam, nozāļojot, no paslēptuves vai mantkārigā nolūkā, kā arī 123. p. 2. un 3. punktā un 4. punkta b burtā, ciktāl minētie punkti attiecas uz Sodulikuma 69., 72. un 73. pantā paredzētiem noziedzīgiem nodarījumiem.

Šo tiesību var izlietot kā nākošās, tā arī jau iesāktās lietās pēc apsūdzības raksta apstiprināšanas vai kara prokurora slēdziena sastādīšanas, bet pirms tiesas lēmuma par lietas virzīšanu. Pēc attiecīga lēmuma par lietas iztiesāšanu kara tiesā pēc kara laika likumiem kara ministrs lietu līdz ar šo lēmumu nosūta kara prokuroram iesniegšanai tieši kara tiesā.

Piezīme. Kara tiesai piekritīgās lietas par šinī pantā norādītiem noziedzīgiem nodarījumiem nodod iztiesāšanai pēc kara laika likumiem kara ministrs, saziņā ar iekšlietu un tieslietu ministriem.

2. Svarīgos valsts drošību apdraudošos gadījumos, bet tikai tad, ja lietas apstākļi tiktāl noskaidroti, ka neprasa vairs iepriekšēju izmeklēšanu, Ministru kabinets var nodot kara lauka tiesas iztiesāšanai pēc kara laika likumiem atsevišķas lietas par noziedzīgiem nodarījumiem, kas paredzēti Sodulikuma 69. pantā. Šo kara lauka tiesu ieceļ ar pavēli kara ministrs.

3. Šajā likumā paredzēto noziedzīgo nodarījumu iepriekšējā izmeklēšana, kā arī lietu iztiesāšana izdarāma paātrinātā gaitā ārpus kārtas.

Sal. Krimināļproc. lik. (1926. g. izd.) 265. p.

Sodu likums par akcīzes noteikumu pārkāpumiem.

1. Par fabrikas ierīkošanu dzērienu vai citu ar akcīzes nodokli apliekamu produktu izgatavošanai, bez akcīzes valdes ziņas, vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu līdz divi simti latiem.

Tāds pats sods uzliekams arī iestādēm, kuņas izgatavo spirtu saturošu sīrupu, ja tās atvērtas bez akcīzes valdes ziņas. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 1. p.; 1923. g. 17. febr. (5) 3. p. a pk.

Piezīme. Kā fabrikas ierīkojums uzskatāms katrs ēkas vai telpas piemērojums dzērienu izgatavošanai, uzstādot tur pārtvaicojamo aparātu vai katlu, alus vai medus kvasa vārāmos katlus, vai citus izgatavošanai nepieciešamus aparātus vai ietaises. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 1. p. piez.

2. Par spirta dedzināšanai lietojama pārtvaicojamā katla vai šāda katla vāka iegādāšanu vai glabāšanu, bez akcīzes valdes ziņas, personas, kuņas nenodarbojas ar šādu aparātu izgatavošanu un pārdošanu, sodāmas:

ar naudas sodu līdz simts latiem. Turp., 2. p.; 1923. g. 17. febr. (5) 3. p. a pk.

3. Pārtvaicojamā aparāta apmaiņa vai pārtaisīšana spirta dedzinātavā vai spirta-rauga fabrikā, kā arī trauku izlabošana, apmaiņa vai palielināšana alus darītavās vai medus kvasa fabrikās, bez akcīzes valdes atļaujas, ja šādi darbi izdarīti pēc fabrikas apskatījuma un viņas trauku mērījuma, kā arī iesala maltuves uzstādījums bez akcīzes valdes ziņas, uzskatāmi par pārkāpumu un sodāmi:

ar naudas sodu, ne augstāku par divi simti latiem; tādā kārtā pārtaisītie, izlabotie un apmainītie trauki izvedami no fabrikas. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 3. p.; 1923. g. 17. febr. (5) 3. p. a pk.

3¹. Kas nav izpildījis prasījumu izbūvēt spirta dedzinātavā parocīgu un drošu ierīkojumu pārtvaicojamā aparāta apskatei no nodokļu amatpersonu puses, sodāms:

ar naudas sodu līdz simts latiem. 1933. g. 12. okt. (239) IV, 3¹. p.

4. Par reibinošu dzērienu izgatavošanu bez attiecīgas atļaujas likumīgās fabrikās un slēpjot tādus dzērienus no akcīzes samaksas, vainīgie, bez visa atrasto slepeni izgatavoto dzērienu daudzuma un, acimredzot, slepenai izgatavošanai nolemtu materiālu konfiskācijas, bez akcīzes samaksas par visiem

slepeni izgatavotiem dzērieniem, kā tieši atrastiem, tā arī jau no fabrikas izvestiem, pie kam par pēdējiem ņemama viņu pārdošanas cena, kāda bijusi viņiem slepenās izgatavošanas laikā, sodāmi:

ar naudas sodu no divi simti līdz tūkstots latiem un cietumu, atņemot uz visiem laikiem tiesības izgatavot ar akcīzi apliktus dzērienus un publicējot šo Valdības Vēstnesī.

Ja vainīgais ir pats fabrikas īpašnieks, viņam 6 mēnešu laikā no tās dienas, kurā tiesas spriedums stājas likumīgā spēkā, jāizved no fabrikas visi trauki un iekārta, kas sastāda fabrikas inventāru, ja fabrika līdz tam laikam nebūtu pārdota citai personai. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 4. p.; 1923. g. 17. febr. (5) 3. p. a p.

Piezīme. Akcīze par slepeni izgatavotiem dzērieniem aprēķināma:

1) par alu — pēc misas katla tilpuma (pārvedot pēdējā spaiņu skaitu uz iesala pudiem, rēķinot 3 spaiņus par vienu pudu), un akcīzes nodoklis ņemams kā par porteri, rēķinot 2 iejāvus 24 stundās, ja nav pierādīts lielāks nelikumīgo iejāvu skaits, un 2) par medus kvasu — pēc trauku tilpuma, kuji aplikti ar akcīzi. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 4. p. piez.

Salīdz. Lik. kr. 1931. g. 152, 19. p.

5. Par likumīgā kārtā nepieteikta iesala lietošanu iejāvam, kā arī vispār par aizliegtu produktu lietošanu pie alus darīšanas, slēpjot pēdējos no akcīzes samaksas, vainīgie sodāmi uz 4. pantā minētiem pamatiem. Turp., 5. p.

6. Ja pēc iesala ekstrakta satura misā pienākas lielāks akcīzes nodoklis, nekā samaksāts pēc alus darīšanas paziņojumā norādītā misas stipruma, un alus darītavas īpašnieks nav faktisko ekstrakta saturu pareizi ierakstījis akcīzes norēķinu grāmatā, tad, bez likuma par akcīzes nodokli no alkoholiskām vielām un rauga (Lik. kr. 1920. g. 217 un 1933. g. 91) 7. panta kārtībā noteiktā akcīzes nodokļa starpības piedzišanas, vainīgais vēl sodāms:

ar naudas sodu no simts līdz trīs simti latiem. 1933. g. 12. okt. (239) I, 6. p.

7. Ja akcīzes ierēdnis atradis misas stiprumu, kas augstāks par 200/0 pēc cukurmēra norādījuma normāltemperatūrā, vai ja misas ekstrakta saturs ierakstīts akcīzes norēķinu grāmatā ar tādu nepareizību, kas pārsniedz 0,50/0 pēc cukurmēra norādījuma uz augšu (Lik. kr. 1920. g. 217 un 1924. g. 36, 280. p.), tad alus darītavas īpašnieks sodāms:

ar naudas sodu porteža akcīzes nodokļa divkārsā apmērā.

Ar to pašu sodu sodāms alus darītavas īpašnieks par alus resp. porteža izgatavošanu, glabāšanu alus darītāvā un pārdošanu, ja spirta saturs tajā pārsniedz 90/0 pēc Trallesa (Lik. kr. 1920. g. 217 un 1924. g. 36, 252. p. un 281. p. piez.). 1931. g. 13. janv. (14) I, 7. p.

8. atcelts. 1924. g. 24. dec. (207).

8¹. Par alkoholisku dzērienu slepenu izgatavošanu vai attiecīgas ietaises ierīkošanu, vai iejava sagatavošanu alkoholisku dzērienu slepenai pagatavošanai, vainīgie, bez akcīzes nodokļa samaksas par visiem slepeni izgatavotiem dzērieniem, vēl sodāmi:

ar naudas sodu no divi simti līdz tūkstots latiem, trīskārtīgu patenta nodokļa samaksu un ar cietumu.

Visi šādi dzērieni un izgatavošanai nolemtie materiāli un ierīce atņemami. 1931. g. 13. janv. (14) II, 8¹. p.; 1933. g. 12. okt. (239) II.

8². Par ārpus fabrikas izgatavotu ar akcīzes nodokli apliktu bezalkoholisku dzērienu glabāšanu tirgotavās vai ar tām sakarā stāvošās telpās, kā arī par šādu dzērienu pārdošanu vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu no piecpadsmit līdz simts latiem un ar desmitkārtīgu akcīzes nodokļa samaksu par atrastiem vai pārdotiem dzērieniem.

Atrastie dzērieni līdz ar traukiem atņemami. 1933. g. 12. okt. (239) 11, 8². p.

9. Par rauga izgatavošanu ārpus fabrikām pārdošanai vainīgie sodāmi: ar desmitkārtīgu akcīzes nodokļa samaksu par atrasto raugu un ar naudas sodu līdz simts latiem.

Atrastais raugs un tā izgatavošanai lietojamais materiāls atņemami. 1931. g. 13. janv. (14) 1, 9. p.

10. Par slepenu rauga izgatavošanu telpās ar fabrikas raksturu, kā arī uz Nodokļu departamenta rīkojumu pavisam vai uz kādu laiku slēgtās fabrikās, vainīgie sodāmi:

ar desmitkārtīgu akcīzes nodokļa samaksu par izgatavoto raugu, trīskārtīgu patenta nodokļa samaksu un vēl ar naudas sodu līdz divi simti latiem.

Atrastais raugs un tā izgatavošanai lietojamais materiāls atņemami. 1931. g. 13. janv. (14) 1, 10. p.

11. Par rauga izgatavošanu Nodokļu departamentā reģistrētās fabrikās agrāk, nekā attiecīgais patents izpirkts, vainīgie, neatkarīgi no pienākuma izpirkt patentu, vēl sodāmi:

ar naudas sodu divkārtīgā patenta nodokļa apmērā, pie kam fabrika līdz patenta izpirkšanai slēdzama. Turp., 11. p.

12. Par zieģeļu un plombju noņemšanu vai noraušanu, ar kuŗām akcīzes valdes pārstāvis nodrošinājis kontroles aparātu vai pārtvaikojamo ietaisi, ja ar šādu rīcību kļūst svabada pieeja spirtam vai viņa tvaikiem bez viņu norēķināšanas kontroles aparātā, kā arī par līdzekļu lietošanu, kuŗi kavētu, bojātu vai pavisam apturētu kontroles aparāta pareizu darbību vai novadītu spirtu vai viņa tvaikus bez norēķināšanas kontroles aparātā — vainīgie sodāmi uz šā likuma 4. panta pamata. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 12. p.

13. Par akcīzes pārstāvja uzliktu zieģeļa vai plombju noņemšanu ar iepriekšēju nodomu no automatiskiem svariem, iesalu maltuves vai no abu savienojumiem, tā kā kļūst svabada pieeja svaru skaitītājam vai maltuvei, kā arī līdzekļu lietošanu automatisko svaru maitāšanai vai viņu pareizas darbības pārtraukšanai vai iesala ielaišanai maltuvē, apejot automatiskos svarus, vainīgie sodāmi ar 4. pantā noteiktiem sodiem. Turp., 13. p.

14. Par reibinošu, ar akcīzi apliktu dzērienu izgatavošanu ar attiecīgu atļauju, bet ar tādu novēršanos no vispārējiem noteikumiem, kuŗi*) nenoved pie slepenas dzērienu izgatavošanas (piemēram, par pārtaisītu vai bez akcīzes valdes ziņas samainītu trauku lietošanu, ja izlabotie vai samainītie trauki neatļauj palielināt ražošanu; par apzieģelējumu, kuŗš uzlikts uz pārtvaikojamā aparāta vai traukiem, plombju noņemšanu vai noplēšanu, ja caur to nekļūst svabada pieeja spirtam vai viņa tvaikiem, pirms viņu norēķināšanas kontroles

*) Acīmredzot te jābūt „kuŗa“.

aparātā; par kontroles aparāta pārmērīgu pieliešanu ar brāgu vai spirtu; par pārtvaikošanas nodaļas un aparātu neuzturēšanu kārtībā un tīrībā; par patvarīgu apzieģelējumu un plombju noņemšanu no automatiskiem svariem, iesala maltuves vai no abu savienojumiem, ja pēc tam nekļūst svabada pieeja svaru skaitītājam vai maltuvei; par netīru un nekārtīgu automatisko svaru un maltuves turēšanu, kā arī vispār par novēršanos no apliecībā atzīmētās izgatavošanas kārtības), — vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu līdz divi simti latiem. Turp., 14. p.; 1923. g. 17. febr. (5) 3. p. a pk.

15. Par fabrikas telpu neatļautu savienojumu vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu, ne augstāku par sešdesmit latiem, un fabrikas darbība pārtraucama līdz neatļauto satiksmes līdzekļu (logu, durvju, trepju) iznīcināšanai. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 15. p.; 1923. g. 17. febr. (5) 3. p. a pk.

16. Par spirta produktu izgatavošanu, kuŗi nav aplikti ar akcīzes nodokli, bez patenta izpirkšanas, vainīgie bez patenta izpirkšanas vai samaksas, sodāmi:

pirmo reizi — ar naudas sodu patenta summas apmērā; otro reizi — ar divkārtīgu gada patenta summu un trešo reizi — bez naudas soda, kuŗš jāmaksā par otrreizīgu pārkāpumu, vēl ar arestu un izgatavošanas tiesības atņemot. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 16. p.

17. Personas, kas vainīgas:

- 1) nepareizā akcīzes grāmatu vešanā, kā arī šajās grāmatās izdarīto kļūdu, izlabojumu un stripojumu attiecīgā neatzīmēšanā reibinošu dzērienu darītavās un noliktavās, kā arī kvasu, augļu un pārējo minerālūdeņu iestādēs, darītavās un noliktavās;
- 2) nebandrolēta vīna, kā arī spirta pārvadāšanā rūpniecības vajadzībām bez pavadzīmēm un šo pavadzīmju neuzglabāšanā, jēlspirta transporta pavadzīmju nepareizā sastādīšanā, kā arī jēlspirta nenovietošanā attiecīgā laikā fabrikas pagrabā;
- 3) reibinošu dzērienu tirgotavu pārceļšanā uz citu vietu vai citām telpām bez attiecīgas atļaujas;
- 4) atbildīgā pārdevēja nepieteikšanā;
- 5) stripots.
- 6) akcīzes norēķinu grāmatu norakstu neiesūtīšanā attiecīgā laikā, kā arī akcīzes nodokļa nenomaksāšanā noteiktā laikā vai kļūdainu akcīzes norēķinu grāmatu norakstu iesūtīšanā;
- 7) valsts spirta vai degvīna pārdošanā vai iegādāšanā no vīntirgotavām traktieŗu un bufeŗu vajadzībām vai to glabāšanā traktieŗos vai bufetēs bez apzīmējuma „Traktieŗiem“;
spirta, degvīna vai liķieŗu glabāšanā traktieŗos vai bufetēs vajējos traukos vairāk par vienu dekalitru koptilpumā vai vīna glabāšanā minētās vietās un minētā veidā vairāk par 1,5 litra no katras šķirnes;
tādu reibinošu dzērienu pārdošanā vai glabāšanā, kuŗiem piejauktas citas vielas.
- 8) telpu apskates aktā neparedzētas ieejas ierīkošanā vīntirgotavā;

9) tādos akcizes likumu un noteikumu pārkāpumos, kuŗi šajā pantā nav uzskaitīti un par kuŗiem atsevišķs sods nav paredzēts, sodāmas:

ar naudas sodu līdz simts latiem. 1931. g. 13. janv. (14) I, 17. p.; 1933. g. 12. okt. (239) I, 17. p. 7. pk.; III.

17¹. Par bojātu vīnu vai citu ar akcīzi apliktu bojātu dzērienu pārdošanu, kā arī glabāšanu tirdzniecības vai rūpniecības telpās, vainīgās personas sodāmas:

ar naudas sodu: pirmo reizi — līdz piecdesmit latiem, bet otro un turpmākās reizes — līdz simts latiem.

Atrastie bojātie dzērieni atņemami.

Par vīnu vai citu ar akcīzi apliktu dzērienu izgatavošanu pārdošanai, kuŗos atrodas tādas blakus vielas, kuŗas gan veselībai nav kaitīgas, bet kuŗu piejaukšana vīniem un citiem minētiem dzērieniem ar likumu aizliegta, vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu: pirmo reizi — no desmit līdz piecdesmit latiem, bet otro un turpmākās reizes — no piecdesmit līdz simts latiem.

Atrastie dzērieni atņemami.

Par vīnu vai citu ar akcīzi apliktu dzērienu izgatavošanu pārdošanai, kuŗi atšķaidīti ar ūdeni vairāk nekā atļauts, vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu: pirmo reizi — līdz piecdesmit latiem, bet otro un turpmākās reizes — no piecdesmit līdz divi simti latiem.

Atrastie dzērieni, kā arī trauki, kuŗos tie atrodas, atņemami. 1931. g. 13. janv. (14) II, 17¹. p.

17². Par vīnu vai citu ar akcīzi apliktu dzērienu izgatavošanu pārdošanai, kuŗiem piejauktas ar likumu aizliegtas un veselībai par kaitīgām atzītas vielas, ja par nodarīto nedraud bargāks sods, vainīgie sodāmi:

pirmo reizi — ar naudas sodu no piecdesmit līdz divi simti latiem un ar arestu, bet otro un turpmākās reizes — ar naudas sodu no divi simti līdz trīs simti latiem un ar cietumu.

Atrastie dzērieni, kā arī trauki, kuŗos tie atrodas, atņemami. 1931. g. 13. janv. (14) II, 17². p.; 1933. g. 12. okt. (239) III.

18. Par rauga fabrikām noteikto grāmatu nepareizu vai trūcīgu vešanu, par šo grāmatu neuzglabāšanu vai iznīcināšanu, par nepaziņošanu akcīzes valdei par grāmatu nozušanu, kā arī par grāmatu neuzrādīšanu, uz akcīzes valdes pārstāvja pieprasījumu, vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu līdz divdesmit latiem. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 18. p.; 1923. g. 17. febr. (5) 3. p. a pk.

19. Par nepareizu grāmatu vešanu rauga fabrikās, par nepiesūtišanu vai grāmatu izrakstu nokavētu piesūtišanu akcīzes valdei, kā vispār par šo priekšmetu izdotu noteikumu neievērošanu, vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu, ne augstāku par divdesmit latiem. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 19. p.; 1923. g. 17. febr. (5) 3. p. a pk.

20. Personas, kas vainīgas ar akcīzes nodokli apliktu dzērienu izlaišanā no liķieru fabrikām, vīnu darītavām, augļu un minerālūdeņu iestādēm bez vajadzīgām bandrolēm vai ar lietošanā bijušām, vai bojātām, vai nepilnīgas vērtības bandrolēm, sodāmas:

ar desmitkārtīgu akcīzes nodokļa samaksu par tiem un ar naudas sodu: pirmo reizi — līdz piecdesmit latiem, otro reizi — no piecdesmit līdz simts latiem, bet trešo reizi — no simts līdz trīs simti latiem un tiesību atņemšanu nodarboties ar šādu dzērienu izgatavošanu, pie kam, ja par vainīgo izrādītos pats fabrikas vai darītavas īpašnieks, ar fabriku vai darītavu jārikojas pēc 4. panta norādījumiem.

Atrastie dzērieni līdz ar traukiem, kuņos tie atrasti, atņemami.

Par šādu dzērienu glabāšanu un pārdošanu veikalos vainīgie sodāmi: ar naudas sodu līdz simts latiem.

Atrastie dzērieni līdz ar traukiem, kuņos tie atrasti, atņemami. 1931. g. 13. janv. (14) 1, 20. p.

21. Personas, kas vainīgas ar akcīzes nodokli apmaksātu dzērienu izlaišanā no fabrikām, alus un vīnu darītavām vai noliktavām, minerālūdeņu iestādēm bez etiķetēm vai ar nepareizām etiķetēm un bez fabrikas vai firmas nosaukuma atzīmes uz tām, kā arī tādu dzērienu glabāšanā veikalā, sodāmas:

atrasto dzērienu izlaidējs — ar naudas sodu līdz simts latiem, bet tirgotājs — līdz divdesmit pieci latiem. Turp., 21. p.

22. Par rauga izlaišanu no fabrikām bez bandrolēm vai ar bojātām, vai lietošanā bijušām, vai nepilnīgas vērtības bandrolēm vainīgie sodāmi: ar pienākošos akcīzes nodokļa desmitkārtīgu samaksu un ar naudas sodu līdz divi simti latiem.

Ja šis pārkāpums izdarīts trešo reizi, rauga fabrika slēdzama un fabrikants zaudē uz visiem laikiem tiesību izgatavot raugu.

Viss izlaistais raugs atņemams. Turp., 22. p.

23. Par rauga izgatavošanas, iepakāšanas, bandrolēšanas un izlaišanas noteikumu neievērošanu vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu līdz divdesmit latiem. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 23. p.; 1923. g. 17. febr. (5) 3. p. a pk.

24. Par rauga izlaišanu no fabrikas pārdošanai bez vajadzīgās atļaujas vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu līdz piecdesmit latiem. 1931. g. 13. janv. (14) 1, 24. p.

25. Par rauga pārdošanu un glabāšanu veikalos bez bandrolēm vai ar bojātām, vai lietošanā bijušām, vai nepilnīgas vērtības bandrolēm vainīgie sodāmi:

ar desmitkārtīgu akcīzes nodokļa samaksu par atrasto un pārdoto raugu un ar naudas sodu līdz simts latiem.

Atrastais raugs atņemams. Turp., 25. p.

26. Par valsts iestādē pirktu bandroļu tālākpārdošanu vai atdošanu, kā arī par bandroļu iegādāšanu šādā ceļā, vainīgie, bez šādā ceļā iegūtu bandroļu konfiskācijas, sodāmi:

pārdevējs vai atdevējs — ar trīskārtīgu un pircējs — ar divkārtīgu bandroļu cenas samaksu, pie kam šis sods nevar būt mazāks pirmajam par simts latiem un pēdējam — par sešdesmit latiem. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 26. p.; 1923. g. 17. febr. (5) 3. p. a pk.

26¹. Par dzērienu bandroļu noņemšanu no pudelēm, kā arī par lietošanā bijušo bandroļu glabāšanu, vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu līdz simts latiem, iznīcinot atrastās bandroles.

Ja šis pārkāpums pienākts dzērienu fabrikās, darītavās vai veikalos, vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu no piecdesmit līdz trīs simti latiem un ar arestu.

Atrastās bandroles iznīcināmas. 1931. g. 13. janv. (14) II, 26¹. p.

27. Par apiņu lietošanu kvasa vai līdzīgu dzērienu izgatavošanā no iesala un miltu produktiem pārdošanai, kā arī par to izgatavošanu ar spirta saturu virs 1,50/0 pēc Trallesa vainīgie sodāmi:

pirmo reizi — ar naudas sodu līdz piecdesmit latiem, otro un turpmākās reizes — ar naudas sodu līdz simts latiem.

Atrastie dzērieni atņemami.

Ar to pašu sodu sodāmi vainīgie par medalus izgatavošanu ar alkohola saturu virs 40/0 pēc Trallesa. 1931. g. 13. janv. (14) I, 27. p.

28. Par pašu vajadzībām paredzēta alus un medus kvasa izgatavošanas noteikumu pārkāpšanu vainīgie sodāmi:

pirmo reizi — ar naudas sodu līdz divdesmit latiem, otro reizi — no divdesmit līdz piecdesmit latiem, bet trešo reizi ar to pašu naudas sodu kā otro reizi un ar arestu.

Ar tiem pašiem sodiem sodāmi vainīgie par alus vai medus kvasa izgatavošanu vai glabāšanu pilsētā.

Par pašizgatavotu alus vai medus kvasa pārdošanu vainīgie sodāmi:

pirmo reizi — ar naudas sodu līdz piecdesmit latiem un ar pieckārtīgu akcīzes nodokļa samaksu par atrastiem un jau pārdotiem dzērieniem, otro reizi — ar naudas sodu no piecdesmit līdz simts latiem un ar desmitkārtīgu akcīzes nodokļa samaksu par atrastiem un jau pārdotiem dzērieniem, bet trešo reizi — ar to pašu naudas sodu un desmitkārtīgu akcīzes nodokļa samaksu kā otro reizi un bez tam ar cietumu.

Atrastie dzērieni visos gadījumos atņemami. 1931. g. 13. janv. (14) I, 28. p.; 1933. g. 12. okt. (239) I, 28. p.

Piezīme. Par pašizgatavotu alu atzīstans dzēriens, kas pagatavots no iesala, maizes vai citām vielām kopā ar ūdeni, ar rauga palīdzību, ar vai bez apiņu piemaisījuma, un pārsniedz 1,50/0 alkohola satura pēc Trallesa, pie mak tajā gadījumā, ja alkohola saturs pārsniedz 60/0, akcīzes nodoklis aprēķināms kā par porteru. 1931. g. 13. janv. (14) I, 28. p. piez.

28¹. un **28².** atcelti. 1933. g. 26. maijā (137) II.

28³. Par patenta neizpirkšanu lakas, politūras, etiķa, parfimeriju un kosmētikas preparātu fabrikām un laboratorijām, aptiekām, kosmētikas kabinetiem, drogu, parfimeriju un kosmētikas preparātu tirgotavām un frizieru veikaliem, kā arī par parfimeriju un kosmētikas preparātu glabāšanu veikalā bez patenta, vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu līdz divkāršas gada patenta cenas apmēram, uzliekot viņiem par pienākumu izpirkt patentu vai samaksāt tā vērtību. Turp., I.

28⁴.—**28⁸.** atcelti. Turp., II.

29. Par rozīņu vīna izgatavošanu bez attiecīgas atļaujas, kā arī par spirta piejaukšanu vīnam, vainīgie sodāmi 20. panta kārtībā. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 29. p.

30. Par rozīņu vīna glabāšanu, kā arī par tā izlaišanu no rozīņu vīnu fabrikām ar spirta saturu vairāk par 12⁰/₀, tāpat par spirta piejaukšanu vīnam — vainīgie sodāmi 20. panta kārtībā. Turp., 30. p.

31. Par pašizgatavotu reibinošu dzērienu iegādāšanu vai glabāšanu, izņemot šā likuma 28. pantā minētos dzērienus, vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu līdz simts latiem un ar trīskārtīgu akcīzes nodokļa samaksu par iegādātiem un atrastiem dzērieniem.

Atrastie dzērieni atņemami. 1931. g. 13. janv. (14) I, 31. p.; 1933. g. 12. okt. (239) III.

32. Par pašizgatavotu reibinošu dzērienu glabāšanu veikalos vai ar tiem sakarā stāvošās telpās, vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu no piecdesmit līdz divi simti latiem, ar arestu un ar desmitkārtīgu akcīzes nodokļa samaksu par atrastiem dzērieniem.

Atrastie dzērieni līdz ar traukiem atņemami.

Ja šāds noziedzīgs nodarījums pienākts atļautās reibinošu dzērienu pārdotavās, tad vainīgiem aresta vietā uzliekams cietuma sods. 1931. g. 13. janv. (14) I, 32. p.; 1933. g. 12. okt. (239) III.

1. piezīme. Ar šīnī pantā minētiem pašizgatavotiem reibinošiem dzērieniem jāsaprot visāda veida reibinoši dzērieni, kā: pašizgatavotais degvīns, mājalus u. t. l. 1931. g. 13. janv. (14) I, 32. p. piez.

2. piezīme. Ar šīnī pantā paredzēto „telpu sakaru ar veikalu“ jāsaprot nevien tirdznieciskais, bet arī faktiskais sakars, kaut arī sakarā stāvošās telpas netiktu izlietotas tirdznieciskos nolūkos vai veikala vajadzībām. 1933. g. 12. okt. (239) IV, 32. p. 2. piez.

33. Par slepeni no ārzemēm ievestu spirta, degvīna, likieņu, vīnu un citu ar akcīzi apliekamu dzērienu iegādāšanu vai glabāšanu, kā arī par šādu dzērienu slepenu ievēšanu no ārzemēm vainīgie, neatkarīgi no muitas soda uzlikšanas, vēl sodāmi:

ar cietumu un ar naudas sodu slepeni ievesto dzērienu vērtības trīskārtīgā apmērā pēc pārkāpuma izdarīšanas laikā pastāvošās vietējās pārdošanas tirgus cenas, bet ne mazāk kā ar 100 latiem.

Aizturētie dzērieni, ja tie nav atzīti par Latvijā ražotiem, līdz ar traukiem atņemami.

Ar to pašu sodu sodāmi vainīgie par spirta un degvīna slepenu izlaišanu no spirta dedzinātavām, kā arī par šo dzērienu iegādāšanu vai glabāšanu.

Aizturētie dzērieni līdz ar traukiem atņemami. 1933. g. 12. okt. (239) I, 33. p.

Piezīme. Personām, kas nenodarbojas ar reibinošu dzērienu izgatavošanu un tirgošanos, par šini pantā paredzētiem pārkāpumiem pirmo reizi cietuma sods nav piemērojams. Turp., 33. p. piez.

34. Par tādu reibinošu dzērienu pārvadāšanu bez pavadzīmes, par kuņiem akcīzes nodoklis nav samaksāts, vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu dzērienu vērtības apmērā, bet ne mazāk kā ar pieci latiem.

Atrastie dzērieni atņemami. 1931. g. 13. janv. (14) I, 34. p.

35. Par vienreizīgu ar akcīzes nodokli apmaksātu reibinošu dzērienu, kā arī valsts spirta vai degvīna pārdošanu bez attiecīga patenta vainīgie sodāmi: ar naudas sodu līdz 200 latiem.

Par vairākkārtīgu tādu pašu reibinošu dzērienu pārdošanu bez attiecīga patenta vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu no 200 līdz 500 latiem un ar cietumu. 1933. g. 12. okt. (239) I, 35. p.

Piezīme. Šis pants nav attiecināms uz tējnicām, kafejnicām, ēdienu veikaliem un vispār uz tirdzniecības uzņēmumiem. Turp., 35. p. piez.

351. Par pašizgatavotu vai slepeni no ārzemēm ievestu reibinošu dzērienu vienreizīgu pārdošanu, izņemot 28. pantā minētos dzērienus, vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu no divi simti līdz pieci simti latiem, ar cietumu un ar pašizgatavoto vai slepeni ievesto dzērienu vērtības samaksu trīskārtīgā apmērā pēc pārkāpumu izdarīšanas laikā pastāvošās vietējās pārdošanas tirgus cenas.

Par šo dzērienu otrreizīgu vai vairākkārtīgu pārdošanu vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu no divi simti līdz tūkstoš latiem, ar cietumu un ar pašizgatavoto vai slepeni ievesto dzērienu vērtības samaksu trīskārtīgā apmērā pēc pārkāpumu izdarīšanas laikā pastāvošās vietējās pārdošanas tirgus cenas, kā arī ar 36. p. piezīmē paredzēto trīskārtīgo patenta nodokļa samaksu.

Atrastie dzērieni visos gadījumos atņemami. 1931. g. 13. janv. (14) II, 35¹. p.

36. Par tirgošanos bez patenta ar 35. pantā minētiem reibinošiem dzērieniem tējnicās, ēdienu veikalos, bufetēs, kioskos, kā arī visos citos tirdzniecības uzņēmumos vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu no simts līdz pieci simti latiem, ar trīskārtīgu patenta nodokļa samaksu un ar cietumu.

Aizturētie dzērieni atņemami.

Par tirgošanos bez patenta ar pašizgatavotiem vai ar slepeni no ārzemēm ievestiem reibinošiem dzērieniem šā panta pirmā daļā minētos uzņēmumos vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu no divi simti līdz tūkstots latiem, ar šā panta piezīmē paredzēto trīskārtīgo patenta nodokļa samaksu un ar cietumu, piedzenot pašizgatavoto vai slepeni no ārzemēm ievesto dzērienu vērtību trīskārtīgā apmērā pēc pārkāpuma izdarīšanas laikā pastāvošās vietējās pārdošanas tirgus cenas.

Atrastie dzērieni atņemami.

Ja tirgošanās ar pašizgatavotiem vai ar slepeni no ārzemēm ievestiem reibinošiem dzērieniem pienākta atļautās reibinošu dzērienu tirgotavās, vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu no pieci simti līdz tūkstots latiem un ar cietumu, kā arī ar reibinošu dzērienu atļaujas atņemšanu, piedzenot pašizgatavoto vai slepeni no ārzemēm ievesto dzērienu vērtību trīskārtīgā apmērā pēc pārkāpuma izdarīšanas laikā pastāvošās vietējās pārdošanas tirgus cenas.

Atrastie dzērieni atņemami. 1931. g. 13. janv. (14) I, 36. p.; 1933. g. 12. okt. (239) III.

1. piezīme. Trīskārtīgais reibinošu dzērienu patenta nodoklis aprēķināms pēc patenta saraksta gada patenta cenas apmērā, izņemot tirgošanos tirgos un dažādos izrikojumos, kādos gadījumos tas aprēķināms par katru tirgošanās dienu, bet pārējos gadījumos minētais nodoklis aprēķināms pēc II šķ. traktiera patenta gada cenas par katru pierādītu tirgošanās gadu. 1931. g. 13. janv. (14) I, 36. p. piez.

2. piezīme. Šajā pantā paredzētie sodi uzliekami nevien veikalā īpašniekiem un kalpotājiem, bet arī svešām, pie veikala nepiederīgām personām, ja tās pienāktas reibinošu dzērienu pārdošanā veikalos vai ar tiem sakarā stāvošās telpās. 1933. g. 12. okt. (239) IV, 36. p. 2. piez.

37. Par tirgošanos ar reibinošiem dzērieniem šim nolūkam ierīkotos veikalos nesaskanīgi ar patentu vai ar svešu, vai notecējušu patentu, vainīgie, bez attiecīgas patenta vērtības samaksas, vēl sodāmi:

ar naudas sodu: pirmo reizi — līdz divdesmit latiem, otro reizi — no divdesmit līdz sešdesmit latiem, bet trešo reizi — no sešdesmit līdz simts latiem un ar arestu.

Par reibinošu dzērienu atļaujas vai patenta nodošanu bez departamenta piekrišanas citai personai vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu no piecdesmit līdz simts latiem. 1931. g. 13. janv. (14) I, 37. p.

38. Personas, kas vainīgas valsts spirta, degvīna un citu ar akcīzes nodokli apmaksātu reibinošu dzērienu glabāšanā pārdotavās vai ar tām sakarā stāvošās telpās, kā arī citās pie pārdotavām piederīgās, kaut arī atsevišķi stāvošās preču pieliekamās un pagraba telpās, kužām nav uz to attiecīgas atļaujas, sodāmas:

1) par šo dzērienu glabāšanu slēgtos traukos ar nebojātiem zīmogiem, bandrolēm, etiķetēm u. t. l. —

ar naudas sodu: pirmo reizi — no trīsdesmit līdz simts latiem, otro reizi — no simts līdz divi simti latiem, bet trešo reizi — no divi simti līdz pieci simti latiem;

2) par šo dzērienu glabāšanu vaļējos traukos, vai arī traukos ar bojātiem zīmogiem, bandrolēm u. t. l. —
ar naudas sodu: pirmo reizi — no sešdesmit līdz simts piecdesmit latiem, otro reizi — no simts piecdesmit līdz trīs simti latiem, bet trešo reizi — no trīs simti līdz seši simti latiem un ar cietumu;

3) par šo dzērienu glabāšanu traukos ar viltotiem zīmogiem vai bandrolēm —
ar naudas sodu no trīs simti līdz tūkstsots latiem un ar cietumu.

Atrastie dzērieni līdz ar traukiem visos gadījumos atņemami. Turp., 38. p.; 1933. g. 12. okt. (239) III.

39. Par tirgošanos ar reibinošiem dzērieniem mazumā fabrikās vai fabriku pagrabos vainīgie, bet attiecīga patenta izpirkšanas vai viņa vērtības samaksas, sodāmi:

pirmo reizi — ar naudas sodu gada patenta summas apmērā; otro reizi — ar naudas sodu divkārtīga gada patenta summas apmērā; trešo reizi — ar naudas sodu kā pie otrreizīga pārkāpuma un bez tam ar cietuma sodu un tiesību atņemšanu tirgoties ar reibinošiem dzērieniem. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 39. p.

40. Par spirta, degvīna, liķieņu un vīnu pārdošanu no vīntirgotavām promnešanai neaizīmogotos traukos, kā arī par spirta un degvīna pārdošanu par dārgāku cenu nekā uz etiķetes atzīmēts, vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu līdz simts latiem. 1931. g. 13. janv. (14) I, 40. p.

41. Par liķieņu un vīnu glabāšanu reibinošu dzērienu tirgotavās, ne tajos traukos, kuŗos tie izlaisti no fabrikas resp. vīndarītavas vai muitas noliktavas, kā arī par tukšu liķieņu un vīnu pudeļu glabāšanu šajās tirgotavās ar nenokasītām bandrolēm vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu līdz simts latiem. Turp., 41. p.

42. Par spirtu saturošu sīrupu (morsu) pārdošanu ne koka traukā un mazākos traukos par trim spaiņiem, kā arī par šādu sīrupu pārdošanu dzeršanai veikalos, kuŗiem nav patenta, veikalu īpašnieki saucami pie atbildības kā par tirgošanos ar reibinošiem dzērieniem bez patenta, bet veikala īpašnieki, kuŗi izpirkuši patentu, — kā par tirgošanos ar liķieņiem bez noteiktām bandrolēm. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 42. p.

43. Par spirta vai degvīna glabāšanu vai pārdošanu dzērienu tirgotavās zem noteikta stipruma vainīgie sodāmi:

pirmo reizi — ar naudas sodu līdz sešdesmit latiem, otro un trešo reizi — līdz simts latiem; pēc trīsreizīgas sodīšanas veikalu slēdz.

Atrastie dzērieni zem noteikta stipruma konfiscējami. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 43. p.; 1923. g. 17. febr. (5) 3. p. a p.k.

44. Par alus izlaišanu no alus darītavas ar alkohola saturu pāri par sešiem procentiem ($60/0$) jeb gradiem pēc Trallesa vainīgie sodāmi:

pirmo reizi — ar naudas sodu līdz piecdesmit latiem, bet otro un turpmākas reizes — ar naudas sodu līdz simts latiem. 1931. g. 13. janv. (14) I, 44. p.

45. Par reibinošu dzērienu dzeršanas pielaišanu dzērienu tirgotavas īpašnieka vai kalpotāju privātdzīvoklī svešiem, vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu līdz divdesmit latiem. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 45. p.; 1923. g. 17. febr. (5) 3. p. a pk.; 1933. g. 12. okt. (239) III.

46. Par reibinošu dzērienu dzeršanas pielaišanu tirgotavā, kuļai nav attiecīga patenta, vai ar to sakarā stāvošās telpās, vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu: pirmo reizi — līdz divdesmit latiem, otro reizi — no divdesmit līdz piecdesmit latiem, bet trešo reizi — no piecdesmit līdz simts latiem un ar arestu.

Atrastie dzērieni atņemami. 1931. g. 13. janv. (14) I, 46. p.

Piezīme. Ja šajā pantā paredzēto pārkāpumu izdarījis tirgotavas īpašnieka kalpotājs bez īpašnieka vai atbildīgā pārdevēja ziņas, tad īpašnieks vai atbildīgais pārdevējs sodāmi pēc šā likuma 57. panta noteikumiem. 1933. g. 12. okt. (239) IV, 46. p. piez.

47. Ja pie fabrikām vai lielnoliktavām nav izlikta vajadzīgā izkārtne, vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu līdz divdesmit latiem; ja minētais pārkāpums pielaiests tirgotavā dzērienu pārdošanai mazumā — līdz desmit latiem. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 47. p.; 1923. g. 17. febr. (5) 3. p. a pk.

48. Par patenta vai dzērienu izgatavošanas apliecības neizlikšanu redzamā vietā fabrikā, noliktavā vai tirgotavā, vainīgie sodāmi:

par katru neizliktu apliecību vai patentu — ar naudas sodu desmit latu apmērā. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 48. p.; 1923. g. 17. febr. (5) 3. p. a pk.

49. Personas, kas vainīgas ar akcīzi apmaksātu reibinošu dzērienu pārdošanā dzeršanai uz vietas tirgotavās, kuļām ir tiesība pārdot tos vienīgi promešanai, sodāmas:

pirmo reizi — ar naudas sodu līdz simts latiem un ar arestu, otro reizi — ar naudas sodu līdz divi simti latiem un ar arestu. Sodot par šo pārkāpumu trešo reizi — ar naudas sodu līdz trīs simti latiem un ar arestu, vainīgam bez tam vēl atņemams tirgotavas patents.

Aizturētie dzērieni atņemami.

Par šā panta pirmā daļā minēto dzērienu glabāšanu vaļējos traukos tajā pašā (pirmā) daļā norādītās tirgotavās vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu līdz simts latiem. 1931. g. 13. janv. (14.) I, 49. p.

50. Par akcīzes ierēdņu nepielaišanu izpildīt viņu amata pienākumus, uzraugot ar akcīzes nodokli apliekamo dzērienu un rauga izgatavošanu un pārdošanu, kā arī par viņu nepielaišanu spirta pārstrādāšanas fabrikās un laboratorijās, ieskaitot tanīs lakas, politūras, dažādu parfimeriju, ārstniecības līdzekļu un citu ķīmisku vielu darbnīcas, kas nodarbojas ar spirta produktu izgatavošanu un pārdošanu, vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu no divdesmit līdz divi simti latiem un ar cietumu vai arestu. Turp., 50. p.

51. Par valsts zīmogu, plombju, bandroļu, etiķetu u. t. t. viltošanu vainīgie sodāmi:

ar cietuma sodu, un ar viltotiem zieģeļiem vai bandrolēm apliktie dzērieni konfiscējami.

Personas, kas vainīgas ar akcīzes nodokli apmaksātu dzērienu, kā arī spirta vai degvīna glabāšanā, atļautās reibinošu dzērienu pārdotavās, traukos ar viltotiem zīmogiem, plombēm, bandrolēm u. t. t., vainīgie sodāmi:

ar naudas sodu no simts līdz pieci simti latiem un ar cietumu; bez tam par atrastiem dzērieniem piedzenams desmitkārtīgs akcīzes nodoklis. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 51. p.; 1933. g. 12. okt. (239) IV, 51. p.

52. Par valsts noteiktās pārdošanas cenas pārgrozīšanu uz etiķetēm vainīgie, bez visu ar pārgrozītām cenām esošo dzērienu konfiskācijas, sodāmi:

ar naudas sodu līdz simts latiem. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 52. p.; 1923. g. 17. febr. (5) 3. p. a pk.

53. Šajā likumā noteiktie naudas sodi un konfiskācijas, kā arī akcīzes un patenta samaksas, piespriežamas vainīgam atsevišķi par katru pārkāpumu. Tādā pašā kārtā izdarāma vienai personai piederošu fabriku, noliktavu vai reibinošu dzērienu pārdotavu slēgšana, ja viņās pienākti ar šādu sodu sodāmi pārkāpumi, un sods piespriežams par katru pārkāpumu atsevišķi. Šajā likumā noteiktie sodi par izdarītiem pārkāpumiem piespriežami vainīgiem neatkarīgi no sodiem, kuŗi būtu tai pašai personai piespriesti par pārkāpumiem attiecībā uz muiņas, tabakas vai citiem akcīzes nodokļiem. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 53. p.

54. Ja par otrreizīgu, trešreizīgu u. t. t. šajā likumā minētu pārkāpumu pakāpeniski, uzlikts pastiprināts sods samērā ar tādu pašu pārkāpumu pirmo reizi — tad par atkārtotu pārkāpumu jāatzīst pēdējā izdarīšana no jauna pēc tam, kad tiesas spriedums vai Nodokļu departamenta lēmums par iepriekšējo pārkāpumu stājies spēkā. Turp., 54. p.; 1933. g. 12. okt. (239) III.

55. Kā atbildīgas personas, uzejot akcīzes noteikumu pārkāpumus ar valdības atļauju atvērtās fabrikās un tirgotavās, uzskatāmas:

- 1) fabrikās — fabrikants, nomnieks, pārvaldnieks, atbildīgais deģis vai aldaris un arī fabrikas kalpotāji un strādnieki, un
- 2) tirgotavās — to īpašnieki vai viņu vietas izpildītāji — pārdevēji. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 55. p.

56. Iepriekšējā 55. pantā minētās personas atbildīgas:

- 1) fabrikants vai nomnieks — visos gadījumos, kad pārkāpumus izdarījuši viņi paši, vai kāds cits ar viņu ziņu un piekrišanu;
- 2) fabrikas pārvaldnieks, ja pārkāpumu izdarījis viņš pats vai cits ar viņa ziņu un piekrišanu, bet bez fabrikanta vai nomnieka ziņas;
- 3) atbildīgie deģi vai aldaŗi — ja pārkāpumu izdarījuši viņi paši, vai kāds cits ar viņu ziņu un piekrišanu, bet bez fabrikas īpašnieka, nomnieka vai pārvaldnieka ziņas;
- 4) fabrikas kalpotāji un strādnieki, ja pārkāpumu izdarījuši viņi paši, vai citas personas ar viņu palīdzību un bez īpašnieka, nomnieka, pārvaldnieka un deģa vai aldaŗa ziņas (a);
- 5) tirgotavas īpašnieks — visos gadījumos, kad pārkāpumu izdarījis viņš pats vai kāds cits ar viņa ziņu;

6) pārdevēji tirgotavās — ja pārkāpumu izdarījuši viņi paši, vai arī citas personas ar viņu piedalīšanos un bez tirgotavas īpašnieka ziņas (b).

(a) 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 56. p. 1.—4. pk. — (b) 1931. g. 13. janv. (14) 56. p. 5. un 6. pk.

57. Fabrikants un tirgotavas īpašnieks atbild par pārkāpumiem, kas izdarīti bez viņu ziņas, sekojošos gadījumos:

- 1) fabrikants — ja pārkāpumu izdarījis nomnieks pirms paziņošanas akcīzes valdei par fabrikas iznomāšanu (a);
- 2) tirgotavas īpašnieks — ja pārkāpumu izdarījis pārdevējs, kas nav pieteikts kā atbildīgais pārdevējs akcīzes uzraudzībai (b).

Minētos gadījumos kā fabrikants, tā tirgotavas īpašnieks sodāmi vienīgi ar naudas sodiem, noteiktiem par pārkāpumiem, kas izdarīti bez viņu ziņas, bet ar arestu un cietuma sodiem par reibinošu dzērienu izgatavošanas vai tirgošanās noteikumu pārkāpumiem ar reibinošu dzērienu izgatavošanas vai tirgošanās tiesību atņemšanu sodāmi vienīgi tieši vainīgie (c).

(a) 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 57. p. 1. pk. — (b) 1931. g. 13. janv. (14) 57. p. 2. pk. — (c) 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 57. p. 2. d.

58. Ja 56. panta 2., 3., 4. un 6. punktā minētām personām uzliktie naudas sodi nav samaksāti divu nedēļu laikā pēc sprieduma spēkā nākšanas, tad tie piedzenami no attiecīgo fabriku īpašniekiem, vai nomniekiem un tirgotavu īpašniekiem. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 58. p.

Piezīme. Šā likuma 55., 56., 57. un 58. pantā minētā soda piemērošana attiecas uz visiem tirdzniecības un rūpniecības uzņēmumiem un biedrību un klubu bufetēm, kur pienākta tirgošanās ar reibinošiem dzērieniem bez attiecīga patenta vai pielaista šo dzērienu glabāšana vai dzeršana. 1931. g. 13. janv. (14) 58. p. piez.

59. Ja fabrikas īpašniekiem, nomniekiem vai tirgotavu īpašniekiem, tieši pie pārkāpumiem vainīgiem, piespriestie naudas sodi nav samaksāti 58. pantā minētā laikā, tad tie piedzenami, pārdodot vainīgo kustamo un nekustamo īpašumu, un ja tas izrādītos par nepietiekošu, naudas sodi samaināmi ar arestu, cietuma sodu vai darbiem, kā noteikts sodu likumos. Šis noteikums attiecas uz gadījumiem, kuŗos soda naudas piedzenamas no fabriku īpašniekiem, vai nomniekiem, vai tirgotavu īpašniekiem uz 58. pantā minētiem pamatiem. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 59. p.

60. Akcīzes piedzīšana par noslēptiem un ar akcīzes nodokli neapliktiem dzērieniem, kā arī patenta izpirkšana vai tā vērtības samaksa ar visiem pie tam esošiem papildu izdevumiem, savienotiem ar patenta iegūšanu, vienmēr uzliekama fabriku īpašniekiem, nomniekiem vai tirgotavu īpašniekiem, neskatoties uz to, kuŗa no 55. pantā minētām personām atzīta kā vainīga pie pārkāpuma. Turp., 60. p.

61. Fabriku īpašniekiem, nomniekiem vai reibinošu dzērienu tirgotavu īpašniekiem, kuŗi samaksājuši uz 58. un 60. panta pamata piespriestos naudas sodus, akcīzi vai patenta samaksu par pārkāpumiem, par kuŗiem apvainotas pie viņiem kalpojošās personas, atļauts piedzīt samaksātās summas no vainīgiem civiltiesas kārtībā. Turp., 61. p.

62. Dzērienu un materiālu konfiskācija un fabrikas trauku un piederumu izvešana piespriežama fabrikantiem vai nomniekiem vienīgi sekojošos gadījumos:

- 1) fabrikantiem — ja pārkāpumu izdarījuši viņi paši, vai ja tāds izdarīts ar viņu ziņu, un ja arī bez viņu ziņas, bet iznomātā fabrikā, ja par to nav ziņots akcīzes valdei, vai ja pārkāpums izdarīts pirms ziņojuma iesniegšanas;
- 2) nomniekiem — ja pārkāpumu izdarījuši viņi paši vai ja tāds noticis ar viņu ziņu; šajā gadījumā tiesa nepiespiež fabrikas trauku un piederumu izvešanu. Turp., 62. p.

63. Par nelikumīgu reibinošu dzērienu pārvadāšanu sodi piespriežami kā sūtītājam, tā pārvadātājam. Salikti pārvadātāji atsvabināmi no atbildības, ja aizturēšanas gadījumā nav pretojušies un uzdevuši viņu līdzējus. Turp., 63. p.

64. Ja pie pārkāpuma izdarīšanas kā vainīgas pienāktas vairākas personas, tad vairākkārtīgā patenta un akcīzes nodokļa samaksa piespriežama solidāri, bet piespriestais naudas sods nav uzliekams katram vainīgam atsevišķi, bet kopīgi uz visiem, izdalot to viņu starpā. Turp., 64 p.; 1933. g. 12. okt. (239) III.

65. No vainīgiem piedzenamais akcīzes nodoklis, vai no valsts noteikta spirta un tā izstrādājumu vērtība un patenta nodoklis ar visām šim gadījumam attiecīgām nomaksām iemaksājami kā valsts kases ienākumi.

No piespriežamiem naudas sodiem $\frac{3}{4}$ sastāda valsts ienākumu un $\frac{1}{4}$ atvēlama pārkāpumu atradējiem, pieteicējiem u. t. t. Ja pēdējo kādā lietā nav bijis, arī pēdējā $\frac{1}{4}$ pierēķināma kā valsts ienākums. 1920. g. 16. apr. (Lik. kr. papild. 60) 65. p.

Piezīme. Akcīzes valdes ierēdņi nesaņem šajā pantā minēto naudas atlīdzību. Turp., 65. p. piez.

66. Soda naudas par patenta nodokli iemaksājamas valsts kasē kā valsts kases ienākums. Turp., 66. p.

67. $\frac{1}{3}$ no valstij pienākošās soda naudas asignējama uz Nodokļu departamenta atalgojumu aprēķina kontu un ar finanču ministra atļauju izsniedzama ierēdņiem, kuŗi izrādījuši sevišķu uzcītību un enerģiju dažādu akcīzes pārkāpumu atklāšanā, kā arī vispār šā departamenta ierēdņu pabalstam. Turp., 67. p.

68. Uz šajā likumā pievestu noteikumu pamata konfiscētie spirts, degvīns un liķieŗi, ja to pārdošana nav iespējama, — iznīcināmi Nodokļu departamenta noteiktā kārtā. Turp., 68. p.

Soda noteikumi par kontrabandu.

Izvilums no Muitas nolikuma (Lik. kop. VI sēj., 1910. g. izd., ar vēlākiem pārgroz. un papild.).

1038. Kas pārgājis pār robežu citur nekā tam nolūkam noteiktos punktos, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par piecpadsmit latiem. 1906. g. 27. mart. (27616) III, 3. p.; 1923. g. 17. febr. (5) 4. p.

1045. Par kontrabandu uzskatāma:

- 1) tādu preču ievešana no ārzemēm ārpus muitas iestādēm vai kaut arī caur tām, bet slēpjot no muitas kontroles: a) kuņas ir ārzemju preces un aizliegtas ievešanai, vai atļautas ievešanai apliekot ar muitu, vai pielaistas pārvešanai pār robežu tranzitā bez muitas samaksas, un b) kuņas cēlušās Latvijā un pielaistas izvešanai uz ārzemēm atmaksājot muitas nodevas, kas samaksātas par to izgatavošanai izlietotiem materiāliem, vai atļautas izvešanai atmaksājot akcīzes nodevu un citas maksas;
- 2) izvešanai aizliegtu vai apliekot ar muitu atļautu Latvijas preču izvešana vai mēģinājums izvest uz ārzemēm ārpus muitas iestādēm vai kaut arī caur tām, bet slēpjot no muitas kontroles (a);
- 3) tādu preču ievešana iekšējā tirgū: a) kuņas ienākušas muitnicās kā ievešanai aizliegtas un ir pielaistas izvest atpakaļ uz ārzemēm, bet nav izvestas no valsts robežām, un b) kuņas aizliegtas vai atļautas ievešanai samaksājot muitu, bet ir saņemtas, vienojoties ar amatpersonām, pretlikumīgi, nesamaksājot muitu vai samaksājot to mazākā apmērā nekā pienācies (b).

(a) 1906. g. 27. mart. (27616) I, 1. p. — (b) 1912. g. 4. febr. (Lik. kr. 246) lik., II, 1045. p. 3. pk.

1046. Kontrabandai pielīdzināta tādu preču glabāšana, novietošana un pārvietošana, kuņas atzītas par kontrabandas precēm — ja nav sniegti pienācīgi pierādījumi par to izcelšanās likumību sekošos gadījumos:

- 1) divdesmit piecu kilometru platā pierobežas joslā no sauszemes robežas un jūras krastiem uz valsts iekšieni, muitas neapzīmogojamās ārzemju preces, kas atrastas tirdzniecības iestādēs, kā arī tirdzniecībai neparedzētās telpās, kad tās tur glabā pārdošanai, vai to pārvadāšanas laikā, ja muitas samaksa par tām nav pierādīta uzrādot attiecīgas muitas kvītes vai to vietā izsniegtas apliecības;
- 2) muitas apzīmogojamās ārzemju preces veselos gabalos vai atgriezumos, kuņas atrastas bez attiecīgiem muitas apzīmogojumiem vai citām to atvietotājām muitas zīmēm (538. p.) vai bez pilnīgi ar atgriezumiem saskanīgiem apzīmogotiem atlikumiem, no kuriem tie bijuši nogriezti, tirdzniecības iestādēs, kā arī tirdzniecībai neparedzētās telpās, kad tās tur glabā pārdošanai, vai to pārvadāšanas laikā;

- 3) preces, kuŗas uzdod par Latvijas precēm, bet kuŗām nav Latvijas fabriku vai meistaru apzīmogojumu vai preču nozīmju, atrodot tādās tirdzniecības iestādēs, kā arī tirdzniecībai neparedzētās telpās, kad tās tur glabā pārdošanai — kopā ar muitas apzīmogojamām ārzemju precēm, kuŗām nav attiecīgu muitas apzīmogojumu, ja preču saimnieks nesniegtu pierādījumus par to izcelšanos Latvijā;
- 4) tvertnes ar ievestu tēju bez noteiktām muitas plombēm vai valsts bandrolēm, kad pēdējās jāuzliek pēc likuma (548. p. piez. pielik. 1. p.), vai kaut arī ar tādām, bet atvērtā veidā ar neatļautu svāra daudzumu (tā paša pielik. 8. p.) un atrastas tirdzniecības iestādēs, kuŗas tirgojas ar tēju, kā arī tirdzniecības noliktavās vai transportos;
- 5) spirts, vīns un degvīna izgatavojumi, kas aizturēti tādos apvidos, kur ievesta valsts dzērienu pārdošana, trīsdesmit kilometru platā pierobežas joslā no sauszemes robežas un jūras krastiem uz valsts iekšieni, nesniedzot pierādījumus par to, ka tos izgatavojusi valsts. 1906. g. 27. mart. (27616) I, 2. p.; 1930. g. 27. mart. (51).

1047. Par kontrabandas un 1011¹. un 1038. panta noteikumu pārkāpumiem piemērojami Sodū likumu pirmās nodaļas un 279. (5. pk.), 450., 451. un 452. panta, 1885. g. Sodū likumu 1. panta piezīmes, kā arī Kriminālprocesa likumu 1032. p. piezīmju noteikumi, ar Muitas likumu 1045.—1080². pantā noteiktiem izņēmumiem un ievērojot šim (1047.) pantam pieliktos sevišķos pagaidu noteikumus. 1906. g. 27. mart. (27616) I, 3. p.

1903. g. S. I. pirmai nodaļai, 279. (5. pk.) un 450.—452. p. atbilst 1933. g. S. I. pirmā nodaļa, 243. (5. pk.) un 426.—428. p.

Šajā pantā norādītām Kriminālprocesa likumu piezīmēm atbilst Kriminālprocesa likumu 1926. g. izdevuma 1058. panta piezīme.

1048. Par kontrabandu uzliekamie sodi ir:

- 1) kontrabandas preču, kā arī pārvadāšanas līdzekļu atņemšana;
- 2) bez kontrabandas preču, kā arī pārvadāšanas līdzekļu atņemšanas, arī naudas sods;
- 3) sevišķi norādītos gadījumos, bez naudas soda un kontrabandas preču un pārvadāšanas līdzekļu atņemšanas, — izraidīšana divdesmit piecu kilometru attālumā no sauszemes un jūras robežas uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem, cietums vai pārmācības nams (a).

Personas, kas stāv Latvijas vai ārvalsts dzelzceļu, zemes ceļu, upju vai gaisa satiksmes dienestā un kas pienāktas kontrabandas preču ievēšanā vai slēpšanā no muitas kontroles satiksmes līdzekļos, zaudē tiesību pavadīt satiksmes līdzekļus pār robežu un nav pielaižamas satiksmes darbos divdesmit piecu kilometru platā sauszemes pierobežas joslā, kamēr nav notecējis 1060. pantā noteiktais noilguma termiņš (b).

(a) 1906. g. 27. mart. (27616) I, 4. p.; 1930. g. 27. mart. (51) 1. p. — (b) 1928. g. 17. janv. (21) II.

1049. Kad kontrabandas preču atņemšana izrādās neiespējama, no kontrabandā vainīgā, atņemšanas vietā, piedzen šo preču vērtību. Bet ja neatņemto kontrabandas preču vērtību un attiecīga naudas soda apmēru nevar aprēķināt, tad kontrabandā vainīgajam uzliek naudas sodu, ne augstāku par vienu tūkstoši latu. 1906. g. 27. mart. (27616) I, 5. p.; 1923. g. 17. febr. (5) 4. p.

- 3) par ievedprecēm, kuņas apliktas, bez muitas nodokļa, arī ar akcīzes nodokli (540. p.) — pienākošos muitas un akcīzes nodokļu kopsummas piekārtīgā apmērā;
- 4) par dažiem ķīmiskiem un farmaceitiskiem produktiem pēc sevišķa saraksta — oficiālas aptieku siktirdzniecības cenas desmitkārtīgā apmērā;
- 5) par rudziem un kviešiem — muitas nodokļa desmitkārtīgā apmērā.

Naudas sodi, kuņiem par pamatu ņemams muitas nodoklis, aprēķināmi pēc maksimālā muitas tarifa likmēm, kādas ir spēkā preces aizturēšanas protokola sastādīšanas dienā. Ja naudas sods, kuņu pienākas uzlikt par kontrabandu, nepārsniedz Ls 20,—, kontrabandas preces konfiscējamās, naudas sodu neuzliekot. Šis pēdējais noteikums neattiecas uz kontrabandas spirtu un spirta izstrādājumiem, kā arī uz rudziem un kviešiem. 1928. g. 17. janv. (21) I, 1054. p.; 1933. g. 5. okt. (223) I; II.

1055. Naudas soda vai piedziņas samaksu, kuņus uzlikusi tiesa vai muitas iestādes par šajā nodaļā paredzētiem noziedzīgiem nodarījumiem, par jebkādu summu var ar finanču ministra rīkojumu pagarināt vai sadalīt vairākos termiņos, pieskaitot likumiskos procentus, līdz pieciem gadiem, ja tiktu iesniegts pietiekošs nodrošinājums par to kārtīgu ienākšanu. 1906. g. 27. mart. (27616) I, 11. p.

1056. Finanču ministram ir tiesība vērā ņemamos gadījumos atdot preces un pārvadāšanas līdzekļus, kas atņemti ar muitas iestāžu lēmumiem, kā arī atlaist vai pamazināt naudas sodus, ko uzlikušas muitas iestādes administratīvā kārtībā. Turp., 12. p.

1057. Naudas sods vai piedziņa, kas nav samaksāti viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās, bet samaksu pagarinot vai sadalot vairākos termiņos — termiņa iestāšanās dienā, pēc pārliecināšanās noteiktā kārtībā par to, ka sodītam nav līdzekļu, atvietojami ar arestu: kad summa nepārsniedz desmit tūkstoši latus — uz Sodu likumu 59. pantā noteikto laiku, bet kad summa pārsniedz desmit tūkstoši latus — uz laiku līdz diviem gadiem. Turp., 13. p.; 1923. g. 17. febr. (5) 4. p.

1903. g. S. I. 59. p. atbilst 1933. g. S. I. 57. p.

1058. Šajā nodaļā noteiktie naudas sodi un piedziņas vainīgajam uzliekami par katru noziedzīgo nodarījumu atsevišķi, kaut arī viņš būtu izdarījis vairākus tādus noziedzīgus nodarījumus, par kuņiem viņš nav cietis sodu un kuņi nav dzēsti ar noilgumu. 1906. g. 27. mart. (27616) I, 14. p.

1059. Par kontrabandas atkārtojumu atzīstama tāda paša noziedzīga nodarījuma izdarīšana pirms viena gada notecējuma no naudas soda vai piedziņas samaksas dienas vai no to vietā uzliktās brīvības zaudēšanas vai personīga soda izciešanas dienas, kad minētais nodarījums ir pārkāpums, vai pirms triju gadu notecējuma no tā paša laika, kad tas ir noziegums. Turp., 15. p.

1060. Noilguma termiņi šajā nodaļā paredzētiem noziedzīgiem nodarījumiem noteicami pēc Sodu likumu 68. panta, tomēr ar to atkāpšanos no minētā panta, ka pārkāpumiem, par kuņiem noteikts kā augstākais sods naudas sods vai par kuņiem, bez citāda soda, var uzlikt arī naudas piedziņu, minētā panta 2. punktā paredzētais noilguma termiņš turpinās līdz sešu gadu notecējumam. Turp., 16. p.

1903. g. S. I. 68. p. atbilst 1933. g. S. I. 65. p.

1061. Par personām, kas atbildīgas par kontrabandu, atzīstamas: par kontrabandas precēm atzīto preču saimnieks, kam uzturēšanās vieta Latvijā, kā arī to pārvedējs, pārnēsējs vai tas, kas pieņēmis tās pie sevis uzglabāšanā, ja preču saimnieks nav zināms, kā arī ja pēdējais kaut arī izmeklēšanā uztiets, bet ne uz to personu norādījumu, kas kontrabandas preces pārvedušas, pārnesušas vai pieņēmušas pie sevis. Kad kontrabandas preces atrastas tirdzniecības vai rūpniecības iestādēs, par atbildīgo personu atzīstams šo iestāžu saimnieks. Bet ja tirdzniecības vai rūpniecības iestāde pieder akciju vai paju sabiedrībai, tad atbildība krīt uz personām, kas tieši vainīgas kontrabandā, bet kad no viņām piespriests naudas sods vai piedziņa netiek samaksāti viena mēneša laikā no tiesas sprieduma spēkā stāšanās, bet samaksu pagarinot — termiņa iestāšanās dienā, vai kad vainīgie nav atrasti, naudas sods vai piedziņa vēršami pret minētām sabiedrībām. Turp., 17. p.

1062. Persona, kas kontrabandas preces pārnēsusi vai pārvedusi vai pieņēmusi tās uzglabāšanā, atsvabinās no jebkuras atbildības, ja pierāda šo preču saimnieku, kuŗš uzturas Latvijā, un ja tiktū atzīts, ka par preču izcelšanos kontrabandas ceļā viņa nav zinājusi. Turp., 18. p.

1063. Persona, kas kontrabandas preces pārnēsusi vai pārvedusi vai pieņēmusi tās uzglabāšanā un pierādījusi šo preču saimnieku, kuŗš uzturas Latvijā, bet ir zinājusi par preču izcelšanos kontrabandas ceļā, sodāma: ar naudas sodu, neatkarīgi no atbildības, kādu uzliek par kontrabandu atbildīgam preču saimniekam. Turp., 19. p.

1064. Ja kontrabandā ir līdzdalība vairākām personām, naudas sods un piedziņa uzliekami visiem kontrabandā vainīgajiem kopā un sadalāmi viņu starpā līdzīgās daļās no katra. Kad no kāda vainīgā neienāktu no viņa pienākošās daļa, tā vēršama uz pārējiem. Turp., 20. p.

1065. Vainīgais kontrabandas lietā (1045. un 1046. p.) sodāms ar kontrabandas preču konfiskāciju un bez tam vēl ar 1054. p. paredzēto naudas sodu. Ja par kontrabandas precēm (izņemot spirtu un spirta izstrādājumus, kā arī rudzus un kviešus) uzliekamais naudas sods nepārsniedz Ls 20,—, tad preces konfiscējamas, naudas sodu neuzliekot. 1928. g. 17. janv. (21) I, 1065. p.; 1933. g. 5. okt. (223) III.

1066. strīpots.

1067. Kas kontrabandu atkārtojis, sodāms:

bez kontrabandas preču atņemšanas, ar naudas sodu divkārtšā apmērā un ar izraidījumu aiz divdesmit piecu kilometru platības no sauszemes un jūras robežām, ja viņš dzīvojis tuvāk pie tām, uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem. 1906. g. 27. mart. (27616) I, 22. p.; 1930. g. 27. mart. (51) I. p.

1068. Kas nodarbojies ar kontrabandu, kā arī kas glabājis vai pieņēmis kontrabandas preces izdošanai un kas tirgojies apzināti ar kontrabandas precēm, pēc pieraduma vai amata veidā, sodāms:

bez kontrabandas preču atņemšanas, ar naudas sodu divkārtšā apmērā un ar cietumu uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem, kā arī ar izraidījumu aiz divdesmit piecu kilometru platības no sauszemes un jūras robežām, ja viņš dzīvojis tuvāk pie tām, uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem. 1906. g. 27. mart. (27616) I, 23. p.; 1930. g. 27. mart. (51) I. p.

1069. Kas vainīgs kontrabandā, ja tā izdarīta:

- 1) ievēdot preces ārpus muitas iestādēm ar iejūdzamiem lopiem vai zirgiem;
- 2) slēpjot pārvešanā kontrabandas preces sevišķi to slēpšanai iekārtotās telpās, kā arī apslēpjot preci ar muitas dokumentiem, kuņģi attiecas uz citu preci,

sodāms:

bez atbildības, kāda noteikta par kontrabandu, ar cietumu uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem, un ar izraidījumu aiz divdesmit piecu kilometru platības no sauszemes un jūras robežām, ja viņš dzīvojis tuvāk pie tām, uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem. 1906. g. 27. mart. (27616) I, 24. p.; 1930. g. 27. mart. (51) I. p.

1070. Kas vainīgs kontrabandā, ja tā izdarīta:

- 1) piedaloties vairākām personām, kas darbojušās kopīgi preču pārvešanā vai pārvešanā ārpus muitas iestādēm;
- 2) turot pie sevis preču pārvešanas vai pārvešanas laikā ārpus muitas iestādēm ieroci,

sodāms:

bez atbildības, kāda noteikta par kontrabandu, ar cietumu uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem, un ar izraidījumu aiz divdesmit piecu kilometru platības no sauszemes un jūras robežām, ja viņš dzīvojis tuvāk pie tām, uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem. 1906. g. 27. mart. (27616) I, 25. p.; 1930. g. 27. mart. (51) I. p.

1071. Kas piedalījies bandā, kuŗa sastādījusies kontrabandas preču ievēšanai, neatkarīgi no Sodū likumu 279. pantā noteiktā soda, sodāms par kontrabandu, bez preču atņēšanas, ar naudas sodu divkārsšā apmērā un ar izraidījumu aiz divdesmit piecu kilometru platības no sauszemes un jūras robežām, ja viņš dzīvojis tuvāk pie tām, uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem. Ar tiem pašiem sodiem sodāms, kas devis patvērumu apzināti tādas bandas dalībniekam vai piegādājis līdzekļus šā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanai. 1906. g. 27. mart. (27616) I, 26. p.; 1930. g. 27. mart. (51) I. p.

1903. g. S. I. 279. p. atbilst 1933. g. S. I. 243. p.

1072. un **1073.** neattiecas uz Latviju.

1074. Kas taisījis pakaļ muitas apzīmogojumus, plombes, zīmogus, spiedogus un bandroles, kuŗas uzliek muitas iestādes precēm vai preču tvertnēm, tāpat arī kas uzlicis tām apzināti pakaļtaisītus muitas apzīmogojumus, plombes, zīmogus, spiedogus un bandroles, kā arī īstus, bet noņemtus no citām ārzemju precēm, vai kas uzlicis ārzemju precēm istas vai pakaļtaisītas Latvijas fabriku preču nozīmes: sodāms ar Sodū likumu 450., 451. un 452. pantā noteikto sodu.

Ja turklāt pie vainīgā atrastu kontrabandas preces, tad neatkarīgi no šā (1074.) panta pirmā daļā noteiktā soda vainīgais, bez preču atņēšanas, sodāms ar naudas sodu divkārsšā samērā un ar izraidījumu aiz divdesmit piecu kilometru platības no sauszemes un jūras robežām, ja viņš dzīvojis tuvāk pie tām, uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem. 1906. g. 27. mart. (27616) I, 27. p.; 1930. g. 27. mart. (51) I. p.

1903. g. S. I. 450.—452. p. atbilst 1933. g. S. I. 426.—428. p.

1075. Kas saņēmis izdošanai vai glabājis pārdošanai, kā arī pārdevis kantrabandas preces ar viņam zinot pakalptaisītiem muitas apzīmogojumiem, plombēm, zīmogiem, spiedogiem un handrolēm, vai ar īstiem, bet noņemtiem no citām ārzemju precēm, vai arī ar tādām pašām Latvijas fabriku preču nozīmēm un apzīmogojumiem, kas uzlikti ārzemju precēm, sodāms:

bez kontrabandas preču atņemšanas, ar naudas sodu, kāds noteikts par kontrabandu divkārsšā apmērā, un ar cietumu, izraidot uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem aiz divdesmit piecu kilometru platības no sauszemes un jūras robežām, ja viņš dzīvojis tuvāk pie tām. 1906. g. 27. mart. (27616) I, 28. p.; 1930. g. 27. mart. (51) 1. p.

1076. Vainīgais, kas ievēdis vai ienesis kontrabandas preci, apzinoties tās kontrabandas raksturu, vai izvēdis uz ārzemēm, vai saņēmis izvešanai aizliegtu vai muietojamu preci, ja viņš uzrāda Latvijā dzīvojošu preces īpašnieku, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par simts latiem un nekādā ziņā ne augstāku par pusi no naudas soda, kāds uzlikts kontrabandas preču īpašniekiem vai piespriests katram no vairākiem īpašniekiem. 1921. g. 15. mart. (76) II, 1076. p.; 1923. g. 17. febr. (5) 4. p.

1077. Kas pieņēmis apzināti kontrabandas preces uzglabāšanā un pierādījis šo preču saimnieku, kuŗš uzturas Latvijā, sodāms:

ar naudas sodu preču cenas divkārsšā apmērā, bet ne augstāku par naudas sodu vai piedziņu, kādu šajos gadījumos uzliek saimniekam, vai katram no saimniekiem, ja viņu ir vairāki. 1906. g. 27. mart. (27616) I, 30. p.

1078. Kas uzņēmis apzināti kontrabandas preču apdrošināšanu to aizturēšanas gadījumam, sodāms:

ar cietumu uz laiku, ne mazāku par trim mēnešiem, un bez tam ar naudas sodu šo preču cenas divkārsšā apmērā, izraidot aiz divdesmit piecu kilometru platības no sauszemes un jūras robežām, ja viņš dzīvojis tuvāk pie tām, uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem. 1906. g. 27. mart. (27616) I, 31. p.; 1930. g. 27. mart. (51) 1. p.

1079. Kas ievēdis ārzemju spēļu kārtis, apejot muitas iestādes vai kaut arī caur tām, bet slēpjot no muitas kontroles, sodāms:

ar spēļu kārsu atņemšanu un naudas sodu desmit latu apmērā par katru spēli. 1933. g. 5. okt. (223) II.

1080. Kas ievēdis no ārzemēm ārpus muitas iestādēm vai kaut arī caur tām, bet slēpjot no muitas kontroles, ievēšanai aizliegtu ārzemju naudu, sodāms:

bez kontrabandas naudas atņemšanas, ar naudas sodu ārzemju naudas vērtības apmērā. 1906. g. 27. mart. (27616) I, 33. p.

1080¹. Kas ievēdis no ārzemēm ārpus muitas iestādēm vai kaut arī caur tām, bet slēpjot no muitas kontroles, ārzemju loteriju biļetes vai ārzemju aizņēmumu biļetes ar vinnestiem vai prēmijām un to promeses, kā arī ārzemēs

ārzemju privātu sabiedrību un iestāžu izlaistas akcijas, obligācijas un citus vērtspapirus, kuŗu ievēšanu finanču ministrs, pēc vienošanās ar ārlietu ministru, noteiktā kārtībā atzinis par neatļautu, sodāms ar kontrabandas ceļā ievesto biļešu, promešu, akciju, obligāciju un citu vērtspapīru atņēšanu. Turp., 34. p.

1096. No pierobežas joslas uz kārtējas tiesas lēmuma pamata par muitas likuma pārkāpumiem izsūtītie par patvaļīgu atgriešanos šinī joslā sodāmi:

pirmo reizi — ar ieslodzījumu cietumā uz laiku līdz astoņiem mēnešiem; otro reizi — ar visu sevišķo tiesību un priekšrocību zaudēšanu un ieslodzījumu cietumā uz laiku līdz vienam gadam un četriem mēnešiem.

Personas, kas ar ziņu devušas pierobežas joslā pajumti izraidītiem, sodāmas:

ar naudas sodu, ne augstāku kā trīsdesmit santimu par dienu, bet kopsummā nekādā ziņā ne vairāk kā divdesmit pieci lati. 1921. g. 15. mart. (76) 11, 1096. p.; 1923. g. 17. febr. (5) 4. p.

1112. Lietas par robežas pāriešanu citur nekā tam nolūkam noteiktos punktos (1038. p.) piekrīt tiešai muitas pārvaldes pārziņai, ja vainīgā persona būtu aizturēta divdesmit viena kilometra joslā no robežas, pēc 1105.—1107. panta noteikumiem; bet ja šī persona aizturēta aiz minētās joslas platības, šīs lietas iztiesājamas tiesas ceļā. 1906. g. 27. mart. (27616) III, 4. p.; 1930. g. 27. mart. (51) 2. p.

Noteikumi par pilsētu ienākumiem, izdevumiem, budžetiem un pārskatiem.

(Lik. kr. 1921. g. 2.)

30. Par iepriekšējā panta neizpildīšanu nama īpašnieks (vai viņa vietnieks) sodāms ar naudas sodu līdz 300 rubļiem, bet par apzinīgu nepareizu ziņu sniegšanu tas sodāms ar naudas sodu līdz 1000 rubļiem. Soda uzlik attiecīgas tiesu iestādes, pie kam šis soda naudas nāk pilsētai par labu.

1. Noteikumu 29. pants runā par sarakstu iesniegšanu pilsētas valdei par apdzīvojamām telpām.

2. Pantā minētie rubļi nav atvietoti ar latiem, tomēr tiesu praksē 300 rbļ. resp. 1000 rubļu vietā liekot 6 resp. 20 latus.

Likums par telpu īri.

(Lik. kr. 1924. g. 91.)

6. Par šā likuma 21., 22., 23., 24., 25., 28. panta un 37. panta 2. piezīmes noteikumu pārkāpšanu, par 32. panta 4., 7. un 8. punktā paredzēto tiesību izlietošanu īres valdes vai īrnieku maldināšanas nolūkā, kā arī par 46. un 49. panta noteikumu neizpildīšanu, vainīgie sodāmi ar naudas sodu līdz pieci simti latiem vai ar arestu līdz trim mēnešiem, vai ar abiem šiem sodiem kopā, bet par 50. panta noteikumu tīšu pārkāpšanu vainīgie sodāmi ar naudas sodu līdz pieci simti latiem.

Likums par naudas maiņas un ārzemes valūtas operācijām.

(Lik. kr. 1923. g. 33.)

4. Personas, kas profesionāli nodarbojas ar naudas maiņu un ārzemes valūtas operācijām bez finanču ministra atļaujas, tāpat iestāžu attiecīgie vadītāji, kas bez finanču ministra atļaujas pielaiduši naudas maiņas un ārzemju valūtas oprācijas savās iestādēs, sodāmi ar naudas sodu līdz pieci tūkstoši latu vai ar cietumu no četriem mēnešiem līdz vienam gadam. Neatļautās maiņas iestādēs atrastā ārzemju valūta konfiscējama, pie kam 50 procenti no tās vērtības ieskaitāmi valsts ienākumos, bet pārējie 50 procenti izmaksājami personām, kas uzrādījušas vai notvērušas vainīgo un devušas iespēju saukt viņu pie likumīgas atbildības.

Likums par nakts darbu noliegšanu maiznīcās.

(Lik. kr. 1925. g. 44, II.)

Uzņēmuma īpašnieks vai viņa vietnieks, kas uzņēmumā pielaidis izgatavot pārdošanai maizi, biskvītus, konditoru preces vai citus cepumus no miltiem laikā, kad tāda izgatavošana aizliegta ar likumu vai saistošiem noteikumiem, sodāms:

ar naudas sodu, ne augstāku par pieci simti latiem.

Uzņēmums, kuŗā vairākkārt pielaista cepumu izgatavošana noliegtā laikā, par ko trešo reizi tiek sodīts uzņēmuma īpašnieks resp. viņa vietnieks, slēdzams uz trim gadiem, ar aizliegumu īpašniekam šīnī laikā turēt cepumu izgatavošanas uzņēmumu.

Noteikumi par ārzemju valūtas operācijām.

(Lik. kr. 1931. g. 197 un 218 un 1932. g. 173.)

1. Ārzemju maksāšanas līdzekļu un prasījumu ārzemju valūtā iegūšana un atsavināšana atļauta tikai Latvijas bankai.

Piezīme. Ar ārzemju maksāšanas līdzekļiem vai prasījumiem ārzemju valūtā jāsaprot:

- a) visāda veida metallnauda, kā arī tāda zelta un sudraba nauda, kas izņemta no apgrozības, bet kuŗai ir noteikta tirgus vērtība, tāpat arī papīra nauda, banknotas un rīkojumi par naudas izmaksu, čeki un tratas, pēdējās arī tikai ar akceptanta parakstu („akcepti“), un vērtspapīri, kuŗu izdevēju faktiskā vai juridiskā dzīves vieta vai pārvaldes organi atrodas ārzemēs un kas maksājami ārzemju valūtā;
- b) prasījumi ārzemju valūtā, kas izriet no līgumiem, un kredīta un biržas operācijām, un apmierināmi ārzemju valūtā, to starpā arī apdrošināšanas polises, kuŗu izdevēju faktiskā vai juridiskā dzīves vieta vai pārvaldes organi atrodas ārzemēs un kas maksājami ārzemju valūtā.

4. Ārzemju un iekšzemes maksāšanas līdzekļus, kā arī zeltu, sudrabu un platinu var izvest vai pārsūtīt uz ārzemēm tikai ar 2. p. minētās komisijas atļauju.

6. Termiņa darījumi ar ārzemju maksāšanas līdzekļiem, dārgmetalliem un ārzemju vērtspapīriem aizliegti.

7. Ministru kabinets var izdot noteikumus, kādā laikā, kādos apmēros un kādi ārzemju maksāšanas līdzekļi, prasījumi ārzemju valūtā, dārgmetalli stieņos un ārzemju vērtspapīri pieteicami Finanču ministrijai un noguldāmi Latvijas bankā vai tai pārdodami.

8. Uz Finanču ministrijas pieprasījumu visām iestādēm, firmām, sabiedrībām vai personām, uz kuŗām attiecas šie noteikumi, jāuzrāda grāmatas, dokumenti un saraksti, lai pārbaudītu šo noteikumu izpildīšanu.

Piezīme. Iesniedzot lūgumu par ārzemju maksāšanas līdzekļu piešķiršanu, no iesniedzēja, bet ja valūta vajadzīga uzņēmumam, tad no tā atbildīgā vadītāja, pieprasāms reversāls, kuŗā pēdējā devējs apliecina, ka visi viņa uzdotie faktiskie apstākļi un dati atbilst īstenībai un ka viņš, reversāla devējs, apzinās, ka par nepatiesu ziņu došanu viņam draud kriminālatbildība pēc noteikumu par ārzemju valūtas operācijām 10. panta.

9. Visi darījumi, kas noslēgti pretēji šiem noteikumiem, ir nederīgi.

10. Kas pārkāpj šo noteikumu 1., 4. vai 6. pantu, vai 7. pantā paredzētos Ministru kabineta noteikumus, vai arī dod 8. p. piezīmē minētā reversālā nepatiesas ziņas, sodāms:

ar cietumu un naudas sodu līdz attiecīgu ārzemju maksāšanas līdzekļu, prasījumu ārzemju valūtā, dārgmetallu vai ārzemju vērtspapīru desmitkārtīgai vērtībai.

Mēģinājums sodāms.

Noteikumi par ārzemju valūtas operācijām privātās kredītiestādēs un citos uzņēmumos.

(Lik. kr. 1931. g. 223.)

8. Atbildība par šo noteikumu pārkāpumu paredzēta noteikumu par ārzemju valūtas operācijām (Lik. kr. 1931. g. 197) 10. pantā.

Pārgrozījumi un papildinājumi Kriminālprocesa likumos.

(Lik. kr. 1933. g. 160.)

6. Lietas par noziedzīgiem nodarījumiem, kas paredzēti Sodu likuma 358., 361., 425. p., 443. p. 1. d., 444. p. (vieglu miesas bojājumu gadījumos), 445. p. (vieglu miesas bojājumu gadījumos, kad noziedzīgs nodarījums vērsts pret augšupēju radnieku), 447. p. 1. d., 448., 449. p. (gadījumos, kuŗos noziedzīgs nodarījums vērsts pret augšupēju radnieku), 471., 475., 485., 508., 509., 510., 511. p. (gadījumos, kuŗos noziedzīgs nodarījums vērsts pret augšupēju radnieku), 512., 518.—521., 524. p. 7. un 8. punktā, 572.—580., 581. p. 1. d. un 582. līdz 584. pantā, kā arī lietas par zādzību, piesavināšanos un krāpšanu starp radniekiem taisnā līnijā vai laulātiem uzsākamās tikai ar sūdzību, kuŗu ceļ cietušie vai viņu laulātie, vecāki, aizbildņi, aizgādņi un vispār tie, kuŗu gādībā viņi atrodas, bet lietas par Sodu likuma 510. pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu — tikai ar mirušā ģimenes locekļu sūdzību. Līdz sprieduma spēkā nākšanai minētās lietas var izbeigt, ja puses izlīgst.

Piezīme. Lietas par šajā pantā paredzētiem noziedzīgiem nodarījumiem, kad tos izdarījuši cietušo likumīgie pārstāvji un cietušie nav sasnieguši astoņpadsmit gadus vai aiz likumīgiem iemesliem nespēj paši aizstāvēt savas tiesības, vai kad patvaļīga meža ciršana vai lietošana notikusi valsts vai pašvaldības mežā, kā arī lietas par noziedzīgiem nodarījumiem, kas izdarīti, izrādot nepamatotu jaunprātību (Sodu lik. 59. p.), var uzsākt bez cietušo sūdzības un nevar izbeigt ar izlīgumu.

2. piezīme atcelta.

8. atcelts.

1. Kriminālprocesa likumu 6. pantu, kas runā par lietām, kuŗas var uzsākt (jaunā redakcija nelieto „ierosināt“) privātapšūdzības kārtībā un kuŗās līdz ar to pielaižams izlīgums, nācās grozīt sakarā ar 1933. g. Sodu likuma pantu jauno numerāciju, kā arī sakarā ar dažu šo pantu struktūras vienkāršošanu. Ievērojot Sodu lik. jaunā 510. panta (par mirušo aizskaršanu) formulējumu, bija sevišķi jāatzīmē, ka uz to attiecošās lietas uzsākamās tikai uz mirušā ģimenes locekļa sūdzību.

2. 6. panta piezīmē vecuma norma paaugstināta no 17 uz 18 gadiem, un pie 6. panta noteikuma izņēmumiem pievienotas arī: a) lietas par patvaļīgu mežu ciršanu vai lietošanu valsts vai pašvaldības mežā un b) lietas par noziedzīgiem nodarījumiem, kas izdarīti izrādot nepamatotu jaunprātību (huliganiski dzenuļi).

3. 6. panta 2. piezīme (sal. Lik. kr. 1931. g. 55) atcelta.

4. Tāpat arī pilnīgi atcelts agrākais 8. pants sakarā ar sodāmības atcelšanu par laulības pārkāpšanu.

9. Lietas par noziedzīgiem nodarījumiem, kas paredzēti Sodu likuma:

1) 74., 117.—119., 218. p. 2. d. 1. pk., 445. p. (vieglu miesas bojājumu gadījumos, izņemot 6. pantā paredzētos), 449. p. (gadījumos, kuŗos noziedzīgs nodarījums vērsts pret ārvalsts galvu vai ārvalsts diplomā-

tisku pārstāvi Latvijā), 470., 474. p., 493. p. 2. punktā, 494., 496. p., 2. d. 3. punktā un 3. d. 2., 3. un 4. punktā, 497. p., 500. p. 3. un 4. punktā, 501. p. 2. un 3. punktā un 511. pantā (izņemot 6. p. paredzētos gadījumus) un

- 2) 495. p. un 502. p. 2. punktā, ja cietušā persona sasniegusi četrpadsmit gadus, kā arī lietas par dienestpersonas goda aizskaršanu, kad tā izpilda dienesta pienākumus vai sakarā ar šo pienākumu izpildīšanu, uzsākamās tikai ar cietušo sūdzību. Minētās lietas ar izlīgumu nav izbeidzamas.

91. Lietas par noziedzīgiem nodarījumiem, kas paredzēti Sodu likuma:

- 1) 495. p. un 502. p. 2. punktā, ja cietušā persona sasniegusi četrpadsmit gadus, un
- 2) 218. p. 2. d. 1. punktā, 470., 474. p., 493. p. 2. punktā, 496. p. 2. d. 3. punktā un 3. d. 2., 3. un 4. punktā, 497. p., 500. p. 3. un 4. punktā, 501. p. 2. un 3. punktā, uzsākamās, bez cietušo sūdzības, arī uz sūdzību, kuŗu ceļ viņu laulātie, vecāki, aizbildņi, aizgādņi un vispār tie, kuŗu gādībā viņi atrodas.

Ja cietušā persona ir precēta sieviete, tad lieta ierosināma tikai uz viņas vai viņas vīra sūdzību.

Piezīme. Lietas par šajā pantā paredzētiem noziedzīgiem nodarījumiem var ierosināt bez cietušo sūdzības:

- 1) kad tos izdarījuši cietušo likumīgie pārstāvji un cietušie nav sasnieguši astoņpadsmit gadus vai aiz likumīgiem iemesliem nespēj paši aizstāvēt savas tiesības, un
- 2) kad cietušais nomirst pirms sūdzības iesniegšanas.

1. 9. pants, kas runā par lietām, kuŗas uzsākamās tikai uz privātām sūdzībām, bet pēc tam turpināmas publiskā kārtībā, sadalīts divos pantos: 9. un 9¹.

2. Pirmajā no tiem (9.) runāts vispārīgā kārtā, kādas lietas iztiesājamas minētā privātpubliskā kārtībā, pie kam, bez grozījumiem, kas izdarīti sakarā ar 1933. g. Sodu likumu jauno pantu numerāciju un ar dažu pantu struktūras vienkāršošanu, vēl pievienotas: a) lietas par Valsts Prezidenta aizskaršanu un vardarbību pret viņa personu vai sodāmu draudu lietošana pret viņu; b) lietas par noziedzīgiem nodarījumiem pret ārvalstīm; c) lietas par patvaļīgu ārstēšanu bez slīmnieka piekrišanas; d) lietas par viegliem miesas bojājumiem, kas kvalificējami pēc cietušā personas; e) lietas par vardarbību pret personu, kas vērstā pret ārvalsts galvu vai tās diplomātisko pārstāvi; f) lietas par goda aizskaršanu, kas kvalificējama pēc cietušā personas, un atsevišķi; g) lietas par dienestpersonu goda aizskaršanu, kad tās izpilda dienesta pienākumus vai sakarā ar to izpildīšanu.

3. Otrajā (9¹.) atzīmēts, kādos no 9. pantā uzskaitītiem gadījumiem pielaižamas, bez pašu cietušo sūdzībām, arī laulāto, vecāku, aizbildņu, aizgādņu un vispār to personu sūdzības, kuŗu gādībā cietušie atrodas.

4. 9. panta piezīme pārviēta zem 9¹. panta, pie kam vecuma norma paaugstināta no 17 uz 18 gadiem un pievienots 2. punkts par to, ka lietu var uzsākt arī bez cietušā sūdzības, ja pēdējais nomiris pirms sūdzības iesniegšanas.

32.

Piezīme. Sodu likuma 479., 480., 483., 556.—560. un 565.—567. pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu lietas var uzsākt, nenogaidot strīda lietas izšķiršanu civiltiesā.

32. panta piezīmē tiesība uzsākt kriminālvajāšanu, nenogaidot strīda lietas izšķiršanu civiltiesā, attiecināta, bez agrāk tajā norādītiem gadījumiem, arī uz veselu rindu citiem gadījumiem.

35.

Piezīme. Taisot nosodošu spriedumu lietā par iestāšanos laulībā agrākai laulībai pastāvo, krimināltiesai jāatzīst otra laulība par spēkā neesošu.

35. pants papildināts ar piezīmi par pienākuma uzlikšanu krimināltiesai lietās par divsievību atzīt otro laulību par spēkā neesošu, lai vienkāršotu lietas iztiesāšanu.

35¹. Atzīstot augļošanas saistību par spēkā neesošu, krimināltiesā taisa spriedumu par patiesi aizdotā atdošanu atpakaļ aizdevējam, atskaitot jau saņemtos maksājumus (Sodu lik. 568. p. 6. d.). Pirms sprieduma taisīšanas augļošanas lietās krimināltiesā var lemt par attiecīgas saistības piedzišanas apturēšanu.

Jaunais 35¹. pants sīkākī noteic, ka Sodu lik. 568. p. 2. daļā paredzētos soļus, atzīstot darījumu par augļošanu, spēkā krimināltiesā. Līdz ar to atzīmēts, ka krimināltiesā var apturēt civilpiedzīšanu attiecīgā prasījumā pirms sprieduma taisīšanas augļošanas lietā, lai izvairītos no tādas piedzišanas kaitīgajām sekām parādniekam.

38. Miertiesnešu kompetencei piekrit lietas par noziedzīgiem nodarījumiem, par kuņiem draud, kā augstākais sods, naudas sods, arests vai cietums.

39. Iepriekšējā (38.) pantā minētās lietas izņemtas no miertiesnešu kompetences sekošos gadījumos:

3) ja piesavināšanās, zādības vai krāpšanas ceļā iegūtās mantas vērtība pārsniedz tūsktoti latu.

39. p. 1. punktā atsauce uz Lik. kr. 1922. g. (90) 11. p. atvietota ar atsauci uz „Sodu lik. 86. p.“.

40. Miertiesnešu kompetencei nepiekrit lietas par noziedzīgiem nodarījumiem, kas paredzēti Sodu likuma 92. p., 98. p. 2. punktā, 103. p., 104. p. 1. un 2. d., 107.—110.*), 113.—120. p.; 9. nodaļā; 169. p. 1. d., 171. p. 1. d., 173. p., 174. p. 1. d., 177. p., 179. p. 1.—3. d., 180., 181. p., 182. p. 1. d., 183. p. 1. d., 186., 187., 188. p., 190. p. 1. d., 192. p., 199. p. 1. d., 200. p. 1. d., 213. p. 4. d., 218., 219., 244. p., 245. p. 2. d., 246., 300., 303. un 304. p.; 19. nodaļā, izņemot 325. un 329. p.; 342. p., 343. p. 1. un 2. d., 344. p. 1. d., 397., 406., 407., 410., 412., 415. p. 2. d., 416. p. 2. d., 417.—419. p., 423. p. 1. un 2. d., 426.—428. p., 431. p. 1. d., 433., 434., 437. p. 1. d., 438. p., 439. p. 1. d., 446., 449., 460. p., 472. p. 2. d., 486. un 492. p.; 31. nodaļā; 511., 512., 524. p., 525. p. 3. d., 527. p. 1. d., 528. p. 1. d., 532. p. 1. d., 534. p., 544. p. 1. d., 552. p. 1. d., 562., 564. līdz 568. p. 1. d. un 573.—576. p.

1. Nopietnāki grozījumi izdarīti pantos, kas norobežo lietu piekritību miertiesām un vispārīgām tiesu iestādēm.

Vispirms 38. pantā izmesti pēdējie vārdi „kas nav saistīts ar tiesību zaudēšanu, jo īstenībā zināmu tiesību zaudēšana notiek uz speciālu noteikumu pamata (piem., pēc vēlēšanu likuma), bez aizrādījuma uz to tiesas spriedumā, kā automatiskas sekas cietuma sodam par zādību u. t. l., arī tad, kad lietu lūkojis cauri miertiesnesis.

2. 39. pantā atsauce uz 1922. g. (90) 11. p. atvietota ar atsauci uz jaunā kodeka atbilstošo 86. pantu.

3. Beidzot 39. p. 1. un 2. punkta noteikumu izveidošanai šis pants papildināts ar visai svarīgo 3. punktu par to, ka lietas par piesavināšanos, par zādību un par krāpšanu nepiekrit miertiesnesim, ja tādā kārtā nelikumīgi iegūtās mantas vērtība pārsniedz 1000 latus.

No tādas robežu novilkšanas materiālās tiesībās (kā to darīja 1903. g. Sodu lik.) jaunais kodeks atteicies, ņemot vērā, ka tāds sadalījums ir ļoti formāls. Bet procesa likumos, kur tādi formāli noteikumi sastopami ļoti bieži, šāda robežas novilkšana ir visai piemērota, lai sadalītu lietas starp miertiesnešiem un vispārīgajām tiesu iestādēm, ar ko tomēr nebūt nav izšķirts jau tājums par attiecīgo nodarījumu draudošā soda smagumu, kā tas bija 1903. g. Sodu likumos.

*) Valdības Vēstnesī un Likumkrājumā ieviesusies kļūda: „107., 110.“ vietā jābūt „107.—110.“.

4. 40. pantā izdarīti pārgrozījumi, kādus prasa 1933. g. Sodu likuma jaunā pantu numerācija un dažu šo pantu konstrukcijas grozījumi. 40. panta otrā daļa atkritusi sakarā ar 1922. g. likuma par nekustamas mantas atsavināšanu un apgrūtināšanu 19. un 20. pantu.

5. Pārejas laikam 1933. g. 28. jūnija likuma VI nodaļums noteic, ka lietas, kurās taisīts lēmums nodot apsūdzēto tiesai vai kurās jau noliktas uz tiesas sēdi pirms šo pārgrozījumu izdošanas, iztiesājamas pēc agrākās piekritības.

92. Lai atņemtu apsūdzētam iespēju izvairīties no tiesas, miertiesnesis var spert šādus soļus:

- 1) kad uz apsūdzēto krit aizdomas, ka viņš izdarījis noziedzīgu nodarījumu, par kuŗu likumā noteikts naudas sods vai arests, vai kad no viņa prasa atlīdzību, — ņemt parakstu, ka neatstās pastāvīgo dzīves vietu, vai prasīt galvojumu;
- 2) kad uz apsūdzēto krit aizdomas, ka viņš izdarījis noziedzīgu nodarījumu, par kuŗu likumā noteikts cietuma sods, — pieprasīt galvojumu vai ķilu, bet ja tādus nedod — apsūdzēto apcietināt (sk. 56. p. piez.).

Bet ja tam, ko apsūdz par noziedzīgu nodarījumu, par kuŗu likumā noteikts cietuma sods, nav noteiktas dzīves vietas un nodarbošanās, vai kad viņa personību nevar apliecināt, vai kad viņš izdarījis noziedzīgu nodarījumu, izrādot nepamatotu ļaunprātību (Sodu lik. 59. p.) vai Sodu likuma 281. pantā paredzētu nodarījumu, miertiesnesis var viņu apcietināt.

Ja nosacīti pirmstermiņa atsvabināto nosacītas atsvabināšanas laikā apsūdz jaunā noziedzīgā nodarījumā, par kuŗu draud ne mazāks sods kā cietums, kā drošības līdzekli pret viņa izvairīšanos no tiesas miertiesnesis var izraudzīt turēšanu apcietinājumā.

Gadījumu uzskaitījums, kuŗos miertiesnesim ir tiesība apsūdzēto tieši ieslodzīt cietumā, lai atņemtu viņam iespēju izvairīties no tiesas, palielināts ar norādījumu uz huliganismu un uz noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu ar nepamatotu ļaunprātību (huliganiski dzenuļi), kā arī uz gadījumu, kad nosacīti pirmstermiņa atsvabinātais nosacītas atsvabināšanas laikā izdarījis jaunu noziegumu, par kuŗu draud vismaz cietums.

107. Aiz slēgtām durvīm iztiesājamas lietas:

- 1) par noziedzīgiem nodarījumiem pret ģimenes tiesībām (sk. Sodū lik. 479., 482., 483., 485. un 489. p.), kā arī par Sodū likuma 458. p. otrā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ja tas izdarīts attiecībā uz nepilngadīgu personu.

107. p. 1. punktā izdarīti pārgrozījumi sakarā ar 1933. g. Sodū likuma jauno pantu numerāciju, pie kam termins „mazgadīgo“ atvietots ar „nepilngadīgo“.

182. Atsevišķi no pārsūdzības pielaižamas tikai šādas blakus sūdzības:

.....

- 10) par ievietošanu darba namā.

182. pants, kuŗā uzskaitīti gadījumi, kad miertiesās pielaiestas privātas sūdzības, papildināts ar 10. punktu attiecībā uz lēmumu pārsūdzēšanu par notiesātā ievietošanu darba namā.

251. pantā pirmā teikumā pēc vārdiem „Visi noziedzīga nodarījuma“ iesprausti vārdi „dalībnieki un“.

251. pantā aizrādīts, bez „līdzdalībniekiem“, arī uz „dalībniekiem“.

252. pantā pēc vārdiem „kā pilngadīgo“ iesprausti vārdi „dalībnieki un“, bet pēc vārdiem „no pilngadīgo“ — „dalībnieku un“.

Tāpat 252. pantā „līdzdalībniekiem“ pievienoti arī „dalībnieki“.

396. pantā 1. punkta beigās stripots vārds „un“, bet 2. punktā pēc vārdiem „vēlāk izveseļojas“ iesprausti vārdi „un 3) Sodū lik. 38. p. 3. d. paredzētos gadījumos“.

396. panta noteikums par garīgo spēju stāvokļa pārbaudīšanu papildināts ar 3. punktu par Sodū lik. 38. panta 3. daļā paredzēto pārbaudīšanu attiecībā uz to, vai zināmā persona vairs nav sabiedrībai bīstama.

465. Iepriekšējā (464.) pantā norādīto drošības līdzekli var lietot pret apsūdzētiem, kuŗiem nav noteiktas dzīves vietas un nodarbošanās, vai kuŗu personību nevar apliecināt, vai kuŗi izdarījuši noziedzīgu nodarījumu, izrādot nepamatotu ļaunprātību (Sodū lik. 59. p.), kaut arī viņiem nedraud ar tiesību zaudēšanu (Sodū lik. 27. p.) saistīts sods.

Ja nosacīti pirmstermiņa atsvabināto nosacītas atsvabināšanas laikā apsūdz jaunā noziedzīgā nodarījumā, par kuŗu draud ne mazāks sods kā cietums, kā drošības līdzekli pret viņa izvairīšanos no izmeklēšanas un tiesas var izraudzīt turēšanu apcietinājumā.

465. pants par stīprākā drošības līdzekļa tiešu pielaišanu pret apsūdzētā iespēju izvairīties no tiesas papildināts ar gadījumu, kad noziedzīgais nodarījums izdarīts ar nepamatotu ļaunprātību (hulliganiski dzenuļi), bet pēdējie vārdi „kaut arī viņi būtu apsūdzēti par mazāk svarīgiem noziedzīgiem nodarījumiem“ atvietoti ar noteiktākiem vārdiem „kaut arī viņiem nedraud ar tiesību zaudēšanu saistīts sods“.

847. Ārzemnieks, kas ārpus Latvijas robežām izdarījis noziedzīgu nodarījumu, par kuŗu tiklab pēc Latvijas, kā arī pēc tās valsts sodū likumiem, kuŗa prasa izdošanu, draud ne mazāks sods kā cietums, ir izdodams saskaņā ar konvenciju, kas noslēgta ar valsti, kuŗa pieprasa izdošanu, vai uz savstarpības pamata.

Šā panta nosacījumi piemērojami arī sodāmam mēģinājumam izdarīt norādītos noziedzīgos nodarījumus un sodāmai līdzdalībai tajos.

847. pants, kas runā par ārzemnieka izdošanas nosacījumiem, saskaņots ar 1933. g. Sodū lik. atbilstošā (11.) panta jauno formulējumu. Pie tam atmests norādījums uz to, ka uz savstarpības pamatiem var izdot ārzemnieku arī par tādiem noziedzīgiem nodarījumiem, kuŗi noslēgtās konvencijās nav norādīti.

849. Izdot Latvijas pilsoni, izņemot gadījumu, kad tas paredzēts sevišķā konvencijā, nav atļauts, kaut arī Latvijas pavalstniecība būtu pieņemta pēc noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas, bet iekam Ārlietu ministrija saņēmusi pieprasījumu par izdošanu.

849. pants papildināts ar norādījumu uz to, ka izņēmuma veidā var izdot Latvijas pilsoni, kad tas paredzēts sevišķā konvencijā (piem., ar Igauniju un Lietuvu).

913. Atsevišķi no apellācijas kārtībā iesniedzamām pārsūdzībām un protestiem var iesniegt pirms sprieduma taisīšanas blakus sūdzības un protestus par sekošiem priekšmetiem:

.....

5) par ievietošanu drošības ieslodzījumā vai darba namā.

913. pants, kuŗā uzskaitīti gadījumi, kad vispārīgās tiesu iestādēs pielaižamas blakus sūdzības, papildināts ar 5. punktu attiecībā uz lēmumu pārsūdzēšanu par notiesāto ievietošanu drošības ieslodzījumā vai darba namā.

985. Izpildot spriedumus par naudas piedziņām, kas uzliktas vai nu kā sods, vai kā atlīdzība cietušam par kaitējumiem un zaudējumiem, tiesu izpildītāji pieturas pie tās kārtības, kas noteikta sprieduma izpildīšanai civillietās.

Naudas sods, kas uzlikts notiesātam kā blakus sods (Sodu lik. 57. p. 3. d.), piedzenams neapstrīdamu prasījumu kārtībā, izņemot likumā sevišķi paredzētos gadījumus.

985. pants papildināts ar otro daļu, kuŗa atbilst 1933. g. Sodu lik. 57. p. 3. daļas noteikumam par naudas soda kā blakus soda piedzišanu neapstrīdamu prasījumu kārtībā.

Ceturtā nodaļa.

Otrais nodaļjums.

Drošības līdzekļu piemērošana.

995¹. Lietu par notiesātā ievietošanu drošības ieslodzījumā (sk. Sodu lik. 31. p.), kā arī par drošības ieslodzījuma atcelšanu skata cauri apgabaltiesa, kas spriedumu taisījusi, rīcības sēdē un taisa lēmumu pēc tam, kad noklausījusies attiecīgas ieslodzīto pirmstermiņa atsvabināšanas komisijas atsauksmi par notiesātā bīstamību, notiesātā paskaidrojumus un prokurora atzinumu. Šajā nolūkā notiesātais aicināms uz sēdi.

995². Lietu par notiesātā ievietošanu darba namā skata cauri miertiesnesis, kas spriedumu taisījis, tiesas sēdē, bet attiecīgā apgabaltiesa rīcības sēdē, un taisa lēmumu pēc tam, kad noklausīti attiecīgas ieslodzīto pirmstermiņa atsvabināšanas komisijas atsauksme par notiesāto, notiesātā paskaidrojumi un apgabaltiesā arī prokurora atzinums. Šajā nolūkā notiesātais aicināms uz sēdi.

995³. Apgabaltiesas lēmumi par ievietošanu drošības ieslodzījumā un miertiesneša un apgabaltiesas lēmumi par ievietošanu darba namā pārsūdzami ar blakus sūdzībām.

Sakarā ar „drošības ieslodzījuma“ ieviešanu 1933. g. Sodu lik. 31. pantā un „darba nama“ piemērošanas paplašinājumu tajā, noteikta procesuālā kārtība lēmumu taisīšanai par minēto līdzekļu piemērošanu un atcelšanu, kad pēc tiem vairs nav vajadzības. Pie tam par būtisku uzskatāma vajadzība pieprasīt iepriekšēju atsauksmi no attiecīgās ieslodzīto pirmstermiņa atsvabināšanas komisijas, kas pastāv pie tās ieslodzījuma vietas, kur notiesātais izcieš sodu.

1021. Par dienesta pienākumu pārkāpšanu likumā noteiktie sodi, ja tie nav piespriežami par Sodu likumā paredzētiem noziedzīgiem nodarījumiem, uzliekami uz Disciplinārsodu likuma pamata.

Piezīme. Tiesu resora amatpersonām sodus bez tiesas uzliek īpašā disciplinārkārtībā, kuŗa noteikta Tiesu iekārtas likumos.

Sakarā ar Disciplinārsodu likuma spēkā stāšanās **1021. panta 1. un 2. punkts** atvietoti ar atsauci uz minēto likumu. Pie tam atkritusi **2. piezīme**, kuŗa attiecās uz robežsargiem.

1051. pantā atsauce uz Sodu likumu 624., 625., 627. un 628. p. atvietota ar atsauci uz Sodu likuma 579. un 580. pantu, bet vārdi „kā arī 627. pantā“ stripoti.

Kriminālprocesa likumu attiecīgos pantos grozāms aizrādījums uz nepilngadīgo vecumu, liekot desmit gadu vietā divpadsmit*) un septiņpadsmit gadu vietā astoņpadsmit gadus.

Lietās par noziedzīgiem nodarījumiem, kas izdarīti pirms jaunā Sodu likuma spēkā stāšanās, jāievēro attiecīgos gadījumos šā Sodu likuma 12. panta noteikumi, pie kam šīs lietas iztiesājamas pēc agrākiem piekritības noteikumiem, ja tajās jau taisīts lēmums par apsūdzētā nodošanu tiesai, vai tās jau noliktas uz tiesas sēdi.

*) Vald. Vēstnesī un Likumkrājumā nepareizi iespiestais „četrpadsmit“ izlabots par „divpadsmit“ Vald. Vēstneša 1933. g. 146. numurā.

Saturs.

	Panti	Lapp.
Priekšvārds		3
Īss pārskats par Sodu likuma izstrādāšanas gaitu.		4
Sodu likums.		5
I nodaļa. Noziedzīgi nodarījumi un sodi vispār	1—	68 5
1. nodaļjums. Vispārēji noteikumi	1—	3 5
2. Sodu likuma piemērošanas robežas	4—	12 6
3. „ Sodi	13—	37 10
4. „ Nodarījumu pieskaitāmība un to no-		
ziedzīgums	38—	45 17
5. „ Vainīguma veidi	46—	51 21
6. „ Sodu mīkstināšana un sodu pārvēršana	52—	57 25
7. „ Apstākļi, kas palielina atbildību.	58—	64 28
8. „ Apstākļi, kas nepielaiž sodāmību	65—	68 31
II „ Dumpis	68—	71 32
III „ Noziedzīgi nodarījumi pret Valsts Prezidentu.	72—	74 34
IV „ Saeimas darbības traucēšana	75 u. 76	34
V „ Saeimas un pašvaldības iestāžu vēlēšanu un tautas no-		
balsošanas brīvības un pareizības traucēšana	77—	86 35
VI „ Valsts nodevība	87—	142 37
VII „ Noziedzīgi nodarījumi pret valsts mieru	103—	116 42
VIII „ Noziedzīgi nodarījumi pret ārvalstīm	117—	120 47
IX „ Noziedzīgi nodarījumi valsts, valsts autonomo uzņēmumu		
un pašvaldības dienestā	121—	155 48
X „ Nepaklausība un necienības izrādīšana likumīgai varai	156—	180 58
XI „ Pretdarbība tiesai	181—	203 66
XII „ Karaklausības noteikumu pārkāpšana	204—	216 73
XIII „ Tautas veselības aizsardzības noteikumu pārkāpšana .	217—	242 76
XIV „ Sabiedriskās drošības aizsardzības noteikumu pārkāpšana	243—	257 84
XV „ Sabiedriskās labklājības aizsardzības noteikumu pār-		
kāpšana	258—	279 89
XVI „ Sabiedriskā miera noteikumu pārkāpšana	280—	299 95
XVII „ Noziedzīgi nodarījumi pret ticīgo reliģiskām jūtām un		
mirušo mieru	200—	305 100
XVIII „ Sabiedriskās tikumības uzraudzības noteikumu pārkāpšana	306—	316 102
XIX „ Spiestuvju un citu poligrāfisku iestāžu, preses, bibliotēku,		
lasītavu, izrāžu un kinematografu uzraudzības no-		
teikumu pārkāpšana	317—	332 104
XX „ Rūpniecības un tirdzniecības uzraudzības noteikumu		
pārkāpšana	333—	367 109
XXI „ Algota darba spēka noteikumu pārkāpšana.	368—	379 118
XXII „ Celniecības darbu un satiksmes ceļu un līdzekļu lietošanas		
noteikumu pārkāpšana	380—	402 121
XXIII „ Naudas, vērtspapīru un vērtšimju pakalptaisīšana.	403—	414 127
XXIV „ Viltošana	415—	428 130
XXV „ Nonāvēšana	429—	440 135
XXVI „ Miesas bojājumi un vardarbība pret personu	441—	450 138
XXVII „ Divkauja	451—	457 142
XXVIII „ Atstāšana briesmās	458—	464 144
XXIX „ Noziedzīgi nodarījumi pret personas brīvību	465—	476 146
XXX „ Noziedzīgi nodarījumi pret ģimenes tiesībām	477—	492 149
XXXI „ Netiklība	943—	507 152
XXXII „ Goda aizskaršana	508—	518 156
XXXIII „ Sveša noslēpuma aizskaršana	519 u. 520	160

	Panti	Lapp.
XXXIV nodaļa. Mantas, satiksmes ceļu, brīdinājuma zīmju, robežzīmju un citu tamlīdzīgu zīmju vai priekšmetu bojāšana . . .	521—540	161
XXXV „ Svešas mantas piesavināšanās un uzticības nelietīga lietošana	541—545	168
XXXVI „ Zagšana, laupīšana un izspiešana	546—552	171
XXXVII „ Krāpšana	553—557	176
XXXVIII „ Bankrots, auglošana un citāda sodāma jaunprātība attiecībā uz mantu	558—572	178
XXXIX „ Noziedzīgi nodarījumi pret autora tiesībām un izgudrojumu privilēģijām	573—576	184
XL „ Svešas mantas patvaļīga lietošana	577—584	185
I pielikums (pie 13. p.). Noteikumi par ieslodzīto turēšanu važās.		188
II „ (pie 20. p.). Noteikumi par ieslodzītu nosacītu atsvabināšanu pirms termiņa		189
Salīdzināmie pantu rādītāji		192
Alfabētisks rādītājs		198
Disciplinārsodu likums		215
Likums par Sodu likuma un Disciplinārsodu likuma ieviešanu.		220
Kaŗa sodu likumi		221
Noteikumi par kaŗa stāvokli.		255
Pārgrozījumi noteikumos par pastiprinātu apsardzību		255
Likums par daŗu noziedzīgu nodarījumu pastiprinātu apkaŗošanu		256
Sodu likums par akcīzes noteikumu pārkāpumiem		257
Soda noteikumi par kontrabandu		272
Noteikumi par pilsētu ienākumiem, budŗetiem un pārskatiem.		280
Likums par telpu īri		280
Likums par naudas maiņas un ārzemes valūtas operācijām		280
Likums par naktsdarbu noliegšanu maiznīcās		280
Noteikumi par ārzemju valūtas operācijām		281
Noteikumi par ārzemju valūtas operācijām privātās kredītiestādēs un citos uzņēmumos		282
Pārgrozījumi un papildinājumi Kriminālprocesa likumos		283